

**Forvaltningsplan for Reisa nasjonalpark /
Ráisa álbmotlas meahcci
og
Raisduottarhaldi landskapsvernområde /
Ráisduottarháldi suodjemeahcci**

Utkast fra Fylkesmannen i Troms og arbeidsutvalget «Reisagrappa»,
overlevert Reisa nasjonalparkstyre i 2014

«Støvregn fra Mollisfossen
når gressvollen der vi sitter
står som en kjølig-grå teltvegg,
hvor mygg og knott må gi tapt.
Her, mellom blomster, er bålet.
Sorgløs i lusekofte
stirrer du inn i kvelden,
i takk mot alt som er skapt»

Nordahl Grieg

FORORD

Fylkesmannen i Troms og arbeidsutvalget *Reisagruppa* legger med dette fram et utkast til *Forvaltningsplan for Reisa nasjonalpark / Ráisa álbmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / Ráisduottarháldi suodjemeahcci* i Nordreisa kommune.

Arbeidet med denne forvaltningsplanen startet i 2007 og det første møtet i arbeidsutvalget ble holdt i 2008, mens Fylkesmannen i Troms fortsatt var forvaltningsmyndighet for disse verneområdene. Etter konsultasjon mellom Fylkesmannen og Sametinget ble det opprettet et eget arbeidsutvalg, *Reisagruppa*, og fastsatt et mandat for utvalgets arbeid. Arbeidsutvalgets oppdrag var å bistå Fylkesmannen i Troms i forvaltningsplanarbeidet, og det skulle utarbeides et høringsutkast som skulle omhandle: 1) Plan og retningslinjer for vern og bruk med utdyping av bestemmelser i verneforskriftene, samt synliggjøring av eventuelt behov for revisjon av verneforskrift, 2) Plan over oppgaver med ansvar og myndighet, 3) Rutiner for behandling av saker etter verneforskriftene.

Leder for arbeidsutvalget har vært Ann-Heidi Johansen (seniorrådgiver hos Fylkesmannen i Troms), representanter for respektive medlemmer i utvalget har vært Rune Benonisen senere Olaf Skogmo (Nordreisa kommune), Herbjørg Arntsen (Statskog Troms), Peer M. Gaup (rbd. 36 Ráisduottar (Cohkolat ja Biertavári), Mikkel Anders Gaup (rbd. 42 Beahcegealli), Henrik Henriksen Gaup (gjennomflyttingsdistrikter), Harald Erik Rognmo senere Anne-Marie Blomstereng (lokale brukerinteresser).

Fylkesmannen i Troms og *Reisagruppa* takker alle som har bidratt med opplysninger og synspunkter i arbeidet med utkastet. Se også oversikten over informanter i litteraturlista. I tillegg vil vi takke kollegaer hos Fylkesmannen i Troms, Odd Rudberg som var sekretær i for gruppa fram til siste møte, og Asgeir Blixgård som har laget kartene til planen.

Vi vil også spesielt takke de personene som har engasjert seg og stilt på møter, kommet til åpent kontor, sendt oss innspill, tatt en telefon, og gitt oss viktige opplysninger og verdifulle synspunkter.

Tromsø 24.02.2014

Evvy Jørgensen
fylkesmiljøvernsjef
Fylkesmannen i Troms/Romssa Fylkkamánni
miljøvern avdelingen/birasgáhttenossodat

Ann-Heidi Johansen
seniorrådgiver/rádddeaddi
Fylkesmannen i Troms/Romssa Fylkkamánni
miljøvern avdelingen/birasgáhttenossodat

INNHold

INNHold

side

FORORD

1 INNLEDNING

1.1 Verneområdene

- 1.1.1 Lokalisering og omfang
- 1.1.2 Opprettelsen av RNP og RLVO
- 1.1.3 Eiendomsforhold og bruksrettigheter
- 1.1.4 Forvaltningsmyndighet

1.2 Forvaltningsplanen

- 1.2.1 Hva en forvaltningsplan er
- 1.2.2 Hvorfor forvaltningsplan
- 1.2.3 Planområdet
- 1.2.4 Rammer for forvaltningsplanen
- 1.2.5 Planarbeidet
- 1.2.6 Målet med forvaltningsplanen
- 1.2.7 Mandatet til arbeidsutvalget *Reisagrupper*
- 1.2.8 Registreringer og utredninger
- 1.2.9 Planstatus
- 1.2.10 Vedtak og varighet av planen

2 VERNEFORMÅL

2.1 Vern og forvaltning på overordnet nivå

- 2.1.1 Nasjonale mål og internasjonale forpliktelser
- 2.1.2 Om store naturområder
- 2.1.3 Nasjonalpark og landskapsvern

2.2 Formålet med vern av RNP og RLVO og behov for revisjon

- 2.2.1 Verneformålet i forskriftene for RNP og RLVO
- 2.2.2 Verneformålet og den gamle naturvernloven
- 2.2.3 Verneformålet og den nye naturmangfoldloven
- 2.2.4 Behov for revisjon av verneforskriftene knyttet til verneformålet

2.3 Overordnet mål ved forvaltning av RNP og RLVO

2.4 Viktige prinsipper, handlingsregler, ved forvaltning av RNP og RLVO

3 LANDSKAP

3.1 Landskap i RNP og RLVO

- 3.1.1 Om begrepet landskap
- 3.1.2 Natur- og kulturlandskapet i RNP og RLVO
- 3.1.3 Reindriftslandskapet

3.2 Status og tilstand for landskap

- 3.2.1 Data og grunnlagsmateriale om landskap

3.3 Rammer og regelverk for landskap

3.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for landskap

3.5 Bevaringsmål og tiltak for landskap

3.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til landskap

4 GEOLOGI

4.1 Geologi i RNP og RLVO generelt

4.1.1 Berggrunnsgeologi

4.1.2 Kwartærgeologi

4.2 Status og tilstand for geologi

4.2.1 Data og grunnlagsmateriale om geologi

4.2.2 Kwartærgeologiske forekomster med spesiell verdi

4.2.3 Status og tilstand for kvartærgeologiske forekomster med spesiell verdi

4.3 Rammer og regelverk for geologi

4.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for kvartærgeologi

4.5 Bevaringsmål og tiltak for kvartærgeologi

4.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til kvartærgeologi

5 PLANTELIV OG NATURTYPER

5.1 Planteliv og vegetasjon i RNP og RLVO generelt

5.2 Status og tilstand for planteliv og naturtyper

5.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

5.2.2 Arter med spesiell verdi

5.2.3 Status og tilstand for arter med spesiell verdi

5.2.4 Områder spesielt viktig for planteliv og naturtyper

5.2.5 Status og tilstand for områder spesielt viktig for planteliv og naturtyper

5.3 Rammer og regelverk for planteliv og naturtyper

5.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for planteliv og naturtyper

5.5 Bevaringsmål og tiltak for planteliv og naturtyper

5.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til planteliv og naturtyper

6 DYRELIV

6.1. Dyreliv i RNP og RLVO generelt

6.2 Status og tilstand for dyreliv

6.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

6.2.2 Arter med spesiell verdi

6.2.3 Status og tilstand for arter med spesiell verdi

6.2.4 Data og grunnlagsmateriale om viktige viltområder

6.2.5 Områder spesielt viktige for dyreliv

6.2.6 Status og tilstand områder spesielt viktige for dyreliv

6.3 Rammer og regelverk for dyreliv

6.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for dyreliv

6.5 Bevaringsmål og tiltak for dyreliv

6.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til dyreliv

7 KULTURMINNER OG KULTURMILJØ

7.1 Kort om kulturhistorie, kulturminner og kulturmiljø i RNP og RLVO generelt

7.2 Status og tilstand for kulturminner og kulturmiljø

7.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

7.2.2 Kulturminner med spesiell verdi

7.2.3 Kulturmiljø og bygningsmiljø med spesiell verdi

7.2.4 Status og tilstand for kulturminner og kulturmiljø med spesiell verdi

7.3 Rammer og regelverk for kulturminner og kulturmiljø

7.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for kulturminner og

- kulturmiljø**
- 7.5 Bevaringsmål og tiltak for kulturminner og kulturmiljø**
- 7.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til kulturminner og kulturmiljø**

- 8 REINDRIFT**
- 8.1 Reindriftas bruk av RNP og RLVO**
 - 8.1.1 Historisk bruk
 - 8.1.2 Dagens bruk
 - 8.1.3 Distrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri (Raisduottar)
 - 8.1.4 Distrikt 42 Beahcegealli
 - 8.1.5 Distrikt 39 Árdni/Gávvir (Arnøy/Kågen)
 - 8.1.6 Distrikt 37 Skárfvággi
 - 8.1.7 Distrikt 19/32T – Ivguláhku(Lakselvdalen-Lyngsdalen)
 - 8.1.8 Distrikt 35 Fávrosorda
 - 8.1.9 Distrikt 34 Ábborassa
 - 8.1.10 Norsk-finsk reinbeitekonvensjon
- 8.2 Status og tilstand for reindrift**
 - 8.2.1 Sentrale begrep i reindriftsloven
 - 8.2.2 Status for data og grunnlagsmateriale
 - 8.2.3 Utvikling av reindriftnæringen generelt
 - 8.2.4 Utvikling av reindriftnæringens bruk av RNP, RLVO og tilgrensende områder
 - 8.2.5 Områder og tidspunkt viktige for reindrift
- 8.3 Rammer og regelverk for reindrift i RNP og RLVO**
 - 8.3.1 Reindriftsrett og reindriftpolitiske føringer
 - 8.3.2 Reindriftenes tradisjonelle kunnskap
 - 8.3.3 Strategi for forvaltning av RNP og RLVO
- 8.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for reindrift**
- 8.5 Forvaltningsmål og tiltak for reindrift**
- 8.6 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet reindrift**
- 8.7 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til reindrift**

- 9 FRITIDSBRUK**
- 9.1 Fritidsbruk i RNP og RLVO generelt**
- 9.2 Status og tilstand for fritidsbruk generelt**
 - 9.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale
 - 9.2.2 Områder viktig for fritidsbruk
 - 9.2.3 Typer bruk av RNP og RLVO og omfang av bruken
 - 9.2.4 Rammer og retningslinjer for fritidsbruk generelt
- 9.3 Jakt og fangst**
 - 9.3.1 Status og tilstand for jakt og fangst
 - 9.3.2 Rammer og regelverk for jakt og fangst
 - 9.3.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for jakt og fangst
- 9.4 Fiske**
 - 9.4.1 Status og tilstand for fiske
 - 9.4.2 Rammer og regelverk for fiske
 - 9.4.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for fiske
- 9.5 Annen høsting**
 - 9.5.1 Status og tilstand for annen høsting
 - 9.5.2 Rammer og regelverk for annen høsting

- 9.5.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for annen høsting
- 9.6 Friluftaktivitet**
- 9.6.1 Status og tilstand for friluftaktivitet
- 9.6.2 Rammer og regelverk for friluftaktivitet
- 9.6.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for friluftaktivitet
- 9.7 Motorisert friluftaktivitet (elvbåtkjøring, snøscootertur)**
- 9.7.1 Status og tilstand for motorisert friluftaktivitet
- 9.7.2 Rammer og regelverk for motorisert friluftaktivitet
- 9.7.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for motorisert friluftaktivitet
- 9.8 Hytter og gammer**
- 9.8.1 Status og tilstand for hytter og gammer
- 9.8.2 Rammer og regelverk for hytter og gammer
- 9.8.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for hytter og gammer
- 9.9 Stier og løyper**
- 9.9.1 Status og tilstand for stier og løyper
- 9.9.2 Andre anlegg
- 9.9.3 Rammer og regelverk for stier, løyper og andre anlegg
- 9.9.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for stier og løyper og andre anlegg
- 9.10 Forvaltningsmål og tiltak fritidsbruk**
- 9.11 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet fritidsbruk og naturbasert reiseliv**
- 9.12 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til fritidsbruk**

- 10 NATURBASERT REISELIV**
- 10.1 Reiseliv i RNP og RLVO generelt**
- 10.2 Status og tilstand for reiseliv**
- 10.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale
- 10.2.2 Områder viktig for reiseliv
- 10.2.3 Typer bruk av RNP og RLVO i reiselivssammenheng
- 10.2.4 Lokale bedrifter som bruker RNP og RLVO eller nærområdene i reiselivssammenheng
- 10.2.5 Prosjekter knyttet til reiseliv og bruk av RNP og RLVO
- 10.2.6 Prosjekter knyttet til reiseliv i verneområder generelt
- 10.3 Rammer og regelverk for reiseliv**
- 10.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for reiseliv**
- 10.5 Forvaltningsmål og tiltak for reiseliv**
- 10.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til reiseliv**

- 11 VASSDRAGS-, ENERGI- OG GRUVEANLEGG**
- 11.1 Vassdragsanlegg**
- 11.1.1 Vassdragsanlegg i RNP og RLVO
- 11.2 Energianlegg**
- 11.2.1 Energianlegg i RNP og RLVO
- 11.2.2 Status og tilstand for energianlegg
- 11.3 Gruveanlegg**
- 11.3.1 Gruveanlegg i RNP og RLVO
- 11.3.2 Status og tilstand for gruveanlegg
- 11.4 Rammer og regelverk for vassdrags-, energi- og gruveanlegg**
- 11.5 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for vassdrags-, energi- og gruveanlegg**

- 11.6 Forvaltningsmål og tiltak for energianlegg**
- 11.7 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet vassdrags-, energi- og gruveanlegg**
- 11.8 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til energianlegg**

- 12 REDNINGSTJENESTE**
- 12.1 Redningstjeneste i RNP og RLVO**
- 12.2 Status og tilstand for redningstjeneste**
- 12.3 Rammer og regelverk for redningstjeneste**
- 12.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for redningstjeneste**
- 12.5 Forvaltningsmål og tiltak for redningstjeneste**
- 12.6 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet redningstjeneste**
- 12.7 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til redningstjeneste**

- 13 FORSKNING OG UNDERVISNING**
- 13.1 Forskning og undervisning i RNP og RLVO generelt**
- 13.2 Status og tilstand for forskning og undervisning**
 - 13.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale
 - 13.2.2 Områder viktig for forskning og undervisning i RNP og RLVO
 - 13.2.3 Type forskning og undervisning viktig i RNP og RLVO
 - 13.2.4 Film og media
- 13.3 Rammer og regelverk for forskning og undervisning**
- 13.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for forskning og undervisning, filmproduksjoner og reportasjer**
- 13.5 Forvaltningsmål og tiltak for forskning og undervisning**
- 13.6 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet forskning og undervisning**
- 13.7 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til forskning og undervisning**

- 14 FORURENSNING**
- 14.1 Forurensning i RNP og RLVO generelt**
- 14.2 Status og tilstand for forurensning i RNP og RLVO**
 - 14.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale
 - 14.2.2 Avfall og avfallshåndtering, renovasjon og toaletter
 - 14.2.3 Kjemiske midler
 - 14.2.4 Støy
 - 14.2.5 Lysforurensning
- 14.3 Rammer og retningslinjer for forurensning**
- 14.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger om forurensning**
 - 14.4.1 Avfall og avfallshåndtering, renovasjon og toaletter
 - 14.4.2 Kjemiske midler
 - 14.4.3 Støy
 - 14.4.4 Lysforurensning
- 14.5 Forvaltningsmål og tiltak mot forurensning**
- 14.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til forurensning**

- 15 RANDSONER**
- 15.1 Generelt om randsoner til verneområder**
- 15.2 Randsoner og buffersoner/anbefalte hensynssoner til RNP og RLVO**

- 15.3 Spesielt viktige områder utenfor RNP og RLVO**
- 15.4 Reisadalen, Nordreisa kommune**
 - 15.4.1 Verneverdier
 - 15.4.2 Bruk av randsonen
 - 15.4.3 Bruk av randsonen i forhold til verneverdier
 - 15.4.4 Anbefalinger
- 15.5 Ráisjávri, Nordreisa og Kautokeino kommuner**
 - 15.5.1 Verneverdier
 - 15.5.2 Bruk av randsonen
 - 15.5.3 Bruk av randsonen i forhold til verneverdier
 - 15.5.4 Anbefalinger
- 15.6 Guolasjávri, Kåfjord kommune**
 - 15.6.1 Verneverdier
 - 15.6.2 Bruk av randsonen
 - 15.6.3 Bruk av randsonen i forhold til verneverdier
 - 15.6.4 Anbefalinger
- 15.7 Somájávri/Somasjärvi og Haltitoppen i Käsivarsi, Finland**
 - 15.7.1 Verneverdier
 - 15.7.2 Bruk av randsonen
 - 15.7.3 Bruk av randsonen i forhold til verneverdier
 - 15.7.4 Anbefalinger
- 15.8 Annen bruk i randsoner som kan påvirke verneverdier i RNP og RLVO**

16 MYNDIGHETER-OPPGAVER OG ANSVAR

- 16.1 Forvaltningsmyndighet**
- 16.2 Fylkesmannen**
 - 6.2.1 Fylkesmannen i Troms
 - 6.2.2 Fylkesmannen i Finnmark
- 16.3 Sentrale myndigheter**
 - 16.3.1 Rammer og regelverk for sentrale myndigheter
 - 16.3.2 Retningslinjer for sentrale myndigheter
- 16.4 Regional myndighet**
- 16.5 Lokal myndighet**
- 16.6 Halti nasjonalparksenter**
- 16.7 Naturoppsyn**
 - 16.7.1 Rammer og regelverk for naturoppsyn
 - 16.7.2 Retningslinjer for naturoppsyn
- 16.8 Politi, brannvesen, forsvar m.m**
 - 16.8.1 Rammer og regelverk for politi, brannvesen og forsvar
 - 16.8.2 Retningslinjer for politi, brannvesen, forsvar
- 16.9 Tiltak for myndigheter**
- 16.10 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til myndigheter**

17 SAKSBEHANDLING

- 17.1 Rammer for og veiledning om saksbehandling**
- 17.2 Verneforskriften og naturmangfoldloven**
- 17.3 Forholdet til annen lovgivning**
- 17.4 Behandling av saker**
- 17.5 Forvaltningsloven**
- 17.6 Overtredelse av loven**

- 17.6.1 Regelverket
- 17.6.2 Saksgangen ved overtredelse av loven
- 17.7 Skjematiske framstillinger av saksgang ved behandling av søknad, klage og overtredelse**

18 LITTERATUR

VEDLEGG

Kart Reisa nasjonalpark

Kart Ráísduottarháldi landskapsvernområde

Artsliste planteliv

Artsliste dyreliv

Temakart: Kvartærgeologi

Tegnforklaring til de geomorfologiske/kvartærgeologiske områdekartene

Område 1 (11) Bieddjuvággi - Čoalbmevággi

Område 2 (12) Ganešjåkka - Hålgagårša

Område 3 (13) Imofossen

Område 4 (14) Hoakkanjavri

Område 5 (15) Boazuroaivvi

Temakart: Naturtyper

Temakart: Rødlistearter av lav, moser, sopp og karplanter

Temakart: Dyreliv

Temakart: Kulturminner

Temakart: Reindrift

Temakart: Fritidsbruk og infrastruktur

Temakart: Rasteplasser Sieimma-Imo

Temakart: Randsoner

Tiltakskart: Fritidsbruk/reiseliv (utbrett)

1 INNLEDNING

1.1 Verneområdene

1.1.1 Lokalisering og omfang

Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotlas meahcci og Ráisduottarháldi landskapsvernområde ligger begge i sin helhet i Nordreisa kommune. Nasjonalparken omfatter grovt sett arealet rundt de indre deler av Reisavassdraget mot grensen til Finland i sørvest og mot grensen til Finnmark fylke i sør. Landskapsvernområdet grenser til nasjonalparken mot øst, nesten til Guolasjavri i Kåfjord kommune/Gaivuotna suohkan mot vest, og mot Finland i sør. Til sammen omfatter verneområdene et areal på 887 km², fordelt på nasjonalparken med 804 km² og på landskapsvernområdet med 83 km².

Reisavassdraget utmerker seg ved sitt store biologiske mangfold. Både plante- og fuglelivet er blant det mest artsrike i Nord-Norge. I tillegg er det enestående geologiske og landskapsmessige formasjoner og former i nedbørsfeltet til Reisavassdraget.

I det følgende vil vi omtale Reisa nasjonalpark som RNP og Ráisduottarháldi landskapsvernområde som RLVO.

Figur 1-1: Lokalisering av RNP og RLVO

1.1.2 Opprettelsen av RNP og RLVO

Arbeidet med vern av de indre delene av Reisadalen har sitt utgangspunkt i to saker:

- Nordisk Råd (1973) sin utredning der deler av Finnmarksvidda, Reisadalen inkludert, ble foreslått vernet.
- Sperstadutvalget (1976) som vurderte norsk vassdragsutbygging foreslo fredning av Reisavassdraget.

På 70-tallet var det samtidig diskusjoner om en indre riksveg fra Nordreisa til Kautokeino, og om gruvedrift. Bieddjuvággi gruver åpnet i 1970, og mange ønsket en bilvei fra Bilty til Kautokeino. Noen ville bygge veien nede i dalen, andre ville legge den over Mollesvuopmi for å spare dalen. Nordisk Råd foreslo å frede hele såkalte Raisduottar inkludert Mollesvuopmi i tilfelle det senere skulle vise seg at det ikke ble noe av indre riksvei. I det forslaget ville nasjonalparken bli avgrenset av de to haldiene, Ráisuottarháldi mot vest og Beahcegealháldi mot øst. Norges geologiske undersøkelse (NGU) hadde innvendinger mot å ta med det botanisk viktige området Goikefielbma sør for Ráisjávri på grunn av geologiske registreringer. Også ved Ávzevárri i Njállaaávzi ble det prospektert, i det tilfellet etter uranmalm, men malmen var ikke drivverdig.

I verneplan I for vassdrag fra 1973 ble det vedtatt å gi en rekke vassdrag varig vern og en del vassdrag midlertidig vern i 10 år fram til 1983, deriblant Reisavassdraget. Ved behandlingen av verneplan II for vassdrag ble flere vassdrag midlertidig vernet (sammen med de som i 1973 ble vernet for 10 år), og det ble videre vedtatt å forlenge verneperioden for alle de midlertidig vernede objektene/vassdragene til 1985. For de såkalt 10-års verna vassdragene ble det satt i gang omfattende registreringer og samlet inn en god del kunnskap om geologi, botanikk, zoologi, kulturminner, jakt, fiske og friluftsliv. Resultatene av undersøkelsene ble publisert i flere NOUer i 1983, se litteraturliste.

Reisavassdraget ble varig vernet mot kraftutbygging i verneplan III for vassdrag i 1986. Hensikten med verneplanen er å sikre helhetlige nedbørfelt med sin dynamikk og variasjon fra fjell til fjord. Vernet gjelder først og fremst mot kraftutbygging, men verneverdiene skal også tas hensyn til ved andre inngrep. Reisavassdraget ble i verneplan III for vassdrag vurdert som et av de mest verdifulle verneobjekter i hele landsdelen, og det ble i den forbindelse dokumentert meget store spesielle verneverdier innen alle de undersøkte naturvitenskapelige faggruppene. Vassdraget ble beskrevet til å ha nasjonal verneverdi, og at det hadde stor verdi for forskning og undervisning. Det ble plassert i verneklasse 1, de vassdragene som har meget høy verneverdi eller som er særdeles viktige for den enkelte interesse.

Ressursutvalget for Finnmarksvidda, som ble oppnevnt for å utarbeide forslag til bruken av naturressursene på Finnmarksvidda, la i 1978 fram resultatet av sitt arbeid i en omfattende utredning, NOU 1978:18A "Finnmarksvidda, natur og kultur" og NOU 1978:18B "Bruken av Finnmarksvidda". Der ble det foreslått opprettet en nasjonalpark under betegnelsen "Njállaaav`zi nasjonalpark". Begrunnelsen for forslaget var de store geologiske, botaniske, zoologiske, limnologiske og landskapsestetiske verdiene området representerte.

Dette forslaget var utgangspunktet for det videre arbeidet med vern. I 1984 ble det lagt fram tre alternative forslag til vern. Hovedalternativet var omtrent slik som verneområdene er avgrenset i dag, men hele arealet var foreslått som nasjonalpark. I det andre forslaget var det med et tilleggsalternativ mot nord på østsiden av elva opp til Beahcegealháldi. I det tredje forslaget var med et tilleggsalternativ mot nord på vestsiden av elva som inkluderte Javreoavit naturreservat. I løpet av prosessen kom det innvendinger mot nasjonalpark ved

Raisduottarhaldi, særlig fordi en var redd scooterløypa til Somajavri skulle bli stoppet. Verneformen for et avgrenset areal der ble derfor endret til landskapsvernområde i den endelige høringen i 1985. Samtidig ble det tatt ut et areal mellom Sieimma og Giebaávži slik at Sieimmahytta ble liggende utenfor nasjonalparken. Under høringen var det også diskusjon om navnet på nasjonalparken. Prosessen resulterte til slutt i at Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde ble opprettet ved kongelig resolusjon av 28. november 1986 i medhold av naturvernloven av 19. juni 1970. For hvert av verneområdene gjelder et sett med forskrifter. Verneforskriften for nasjonalparken ble endret ved forskrift av 24. oktober 2003, da forbudet mot kommersiell turisme ble opphevet i forskriftenes punkt 6.1. Mye av grunnlagsdokumentasjonen som lå til grunn ved opprettelsen av verneområdene er det også vist til i denne forvaltningsplanen.

Både RNP og RLVO er med i listen over de mest aktuelle kandidatene av norske verneområder til Emerald Network.

1.1.3 Eiendomsforhold og bruksrettigheter

Både RNP og RLVO ligger i sin helhet på statens grunn. Hele RNP og RLVO dekkes av eiendom 29/1, Nordreisen almenning. Det er en stor allmenning som dekker det meste av Statens grunn i Nordreisa kommune.

Når det gjelder bruksrettigheter opplyser Statskog SF at på denne eiendommen har Nord-Troms kraftlag AS, nå Ymber, rett til ettersyn, reparasjoner, drift og vedlikehold av kraftlinja gjennom RNP. Hytter, både reindriftshytter og andre, har festekontrakter på bygg i RNP og RLVO. Statskog har en avtale med Troms turlag om at de har tillatelse til å tilrettelegge og merke tursti på strekningen Saraelv-Nedrefosshytta. Tiltakene må likevel avklares med forvaltningsmyndigheten. Troms turlag har også avtale om brua over Reisaelva ved Nedrefoss. Nordreisa scooter- og båtforening har avtale med Statskog om at de i forbindelse med Stakerbua kan hogge trær etter avtale med grunneier. Hogst i nasjonalparken må uansett avklares med forvaltningsmyndigheten.

Ved dom i Nord-Troms jordskifterett 17.06.2013 der bruksordningen for fisket ble vedtatt, ble to grupperinger tilkjent fiskerett i den lakseførende delen av Reisaelva, grunneierne og alle innbyggerne bosatt innenfor Nordreisa kommunes gamle kommunegrenser. **Endre tekst etter eventuell ankesak.**

Etter dom i utmarkskommisjonen for Nordland og Troms ble ikke gårdeierne tilkjent rett til jakt, fangst eller fiske utover det som følger av lovverket for øvrig.

Rettigheter i forbindelse med utøving av reindrift går fram av reindriften.

Om bruksrettigheter for reindrift, se kap. 8 *Reindrift*.

1.1.4 Forvaltningsmyndighet

Da verneområdene ble opprettet ble Fylkesmannen i Troms forvaltningsmyndighet for områdene. I 2010 ble forvaltningsmyndigheten for både RNP og RLVO overført til *Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde*. Se kap 16 *Myndigheter-oppgaver og ansvar*.

Etter opprettelsen skjedde den lokale medvirkning i forvaltningen gjennom *Rådet for Reisa nasjonalpark*. Det fungerte som rådgivende organ for forvaltningsmyndigheten, en informasjonskanal og et gjensidig kontaktorgan for brukergruppene og forvaltningen. Rådet opphørte da Nasjonalparkstyret ble etablert, og det er oppnevnt et faglig rådgivende utvalg som skal ivareta de ulike interessene i området.

1.2 Forvaltningsplanen

1.2.1 Hva en forvaltningsplan er

Opprettelsen av et naturvernområde er første skritt i arbeidet med å sikre verneverdier. Om en klarer å ta vare på verneverdiene på sikt avhenger av hvordan områdene forvaltes. Til hjelp i forvaltningen av et verneområde lages det forvaltningsplaner.

En forvaltningsplan skal være et redskap, en praktisk «håndbok» for hvordan verneformålet og verneverdier skal bli opprettholdt, og en praktisk «håndbok» for bruk av områdene. Planen gir retningslinjer for praktisering av verneforskriftene, den er en konkret veileder for myndigheter, grunneiere, rettighetshavere og brukere, og skal sikre aktiv forvaltning på et faglig fundament. Forvaltningsplanen skal formidle klare mål for forvaltningen og bruken, og gi en samlet oversikt over aktuelle tiltak innenfor verneområdene som er nødvendige for å følge opp intensjonene med vernet.

For alle nye nasjonalparker og landskapsvernområder skal det i følge naturmangfoldloven lages forvaltningsplan. I lovens § 35 for nasjonalparker og § 36 for landskapsvernområder står det at utkast til forvaltningsplan skal legges fram samtidig med vernevedtaket. Da RNP og RLVO ble opprettet var det ingen plikt etter den gamle naturvernloven til å utarbeide forvaltningsplan. Verken i verneforskriftene for RNP eller for RLVO står at det skal utarbeides forvaltningsplan eller at en aktivitet kun skal utøves med hjemmel i en slik plan. Verneforskriften for begge områdene har derimot en bestemmelse om skjøtsel, henholdsvis i punkt 7 og 5, der det står at: *”Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremme verneformålet. Det kan utarbeides skjøtselsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene”*. Skjøtsel defineres til å omfatte de tiltak som forvaltningsmyndigheten iverksetter for å ivareta områdets naturkvaliteter i samsvar med verneformålet. Hvilke tiltak det er vurderes konkret i det enkelte område i forhold til verneformålet. En forvaltningsplan er derfor mer omfattende enn en skjøtselsplan fordi den som regel både inneholder retningslinjer for tiltak for å ivareta verneformålet og retningslinjer for praktisering av verneforskriftene generelt.

Det har tidligere vært utarbeidet utkast til forvaltningsplan for RNP og RLVO, og i 1996 var en plan på høring. Ingen av forslagene til forvaltningsplan har imidlertid blitt vedtatt.

1.2.2 Hvorfor forvaltningsplan

Både i RNP og i RLVO er mange parter og interesser berørt av vernet. For å kunne ivareta verneformålene på lang sikt er det derfor ønskelig og nødvendig at det lages en forvaltningsplan for disse områdene. I dag skal dessuten alle nasjonalparker og landskapsvernområder ha forvaltningsplan.

Gjennom en forvaltningsplan får en en samlet avveining av verneinteresser og brukerinteresser. Med en plan kan en dessuten unngå ”tilfeldige” enkeltavgjørelser og en ”bit-for-bit” forvaltning som reduserer eller ødelegger verneverdiene over tid. Det bidrar også til en enhetlig og forutsigbar forvaltning for brukere og berørte.

1.2.3 Planområdet

Denne forvaltningsplanen omfatter hele Reisa nasjonalpark og hele Ráísduottarháldi landskapsvernområde. Områdene har ulike verneformer, men verneområdene grenser inntil hverandre, og forvaltningen av dem er sett i sammenheng.

1.2.4 Rammer for forvaltningsplanen

Vernegrenser

En ramme for forvaltningsplanen er vernegrensene for RNP og RLVO. Verneforskriftene gjelder bare innenfor naturvernområdene og forvaltningsmyndigheten har i denne sammenheng kun myndighet i forhold til verneforskriftene. Forskriftene begrenser ikke rådighetsutøvelsen utenfor et verneområde, og verneforskriftene etter naturvernloven gir ingen hjemmel for tiltak utenfor verneområdene. Forhold utenfor verneområdene kan imidlertid påvirke verneverdiene innenfor, og det er viktig at grunneiere, kommuner og andre offentlige og private instanser forvalter tilgrensende områder på en slik måte at verneverdiene ikke blir forringet. Det er i denne planen derfor tatt med råd om forvaltning av tilgrensende areal som kan ha betydning for verneområdene i kap 15 *Randsoner*.

Verneforskrifter

En annen ramme for forvaltningsplanen er verneforskriftene. Forvaltningsplanen må holde seg innenfor rammen av verneformålet og bestemmelsene i verneforskriftene. Samtidig må den holde seg innenfor annet lovverk, for eksempel plan- og bygningsloven, reindriftsloven, friluftsløven, viltloven osv. Det kan ikke innføres nye unntaksbestemmelser utover dette i en plan. RNP og RLVO ble opprettet i 1986, dvs med hjemmel i den gamle naturvernloven av 19. juni 1970. Selv om naturvernloven er opphevet gjelder verneforskriftene etter naturvernloven til noe annet blir bestemt.

Fordi en del av mandatet under arbeidet med forvaltningsplanen har vært å synliggjøre eventuelt behov for revisjon av verneforskrift, er standardformuleringer i nye maler for verneforskrifter tatt med under hvert tema.

Naturmangfoldloven og vurdering av forvaltningsplanen etter prinsippene i §§ 8-12

Naturmangfoldloven er en sektorovergripende lov og utfyller særlovgivningen. Loven har derfor også betydning for utøvelse av skjønn etter andre lover. Lovens *kap II Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk*, anviser hvordan det skal skje i de enkelte beslutningene.

I naturmangfoldlovens §§ 4 og 5 er det fastsatt forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter. Disse målene skal føre til at naturtypene og artene får holde til i deres naturlige utbredelsesområder. Forvaltningsmålet for naturtyper er at *mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det arts- og økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype*. Forvaltningsmålet for arter er at *artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene fins i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas*

også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

I følge naturmangfoldloven § 7 om prinsipper for offentlig beslutningstaking, skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Utarbeidelse av forvaltningsplaner er utøvelse av offentlig myndighet der de miljøretslige prinsippene i naturmangfoldloven skal legges til grunn. Prinsippene skal legges til grunn både ved bestemmelser og tiltak i forvaltningsplanen, og ved vurdering av enkeltsaker i verneområdene. Vurderinger etter prinsippene er gjort i *kap 8 Reindrift, kap 9 Fritidsbruk (inkl Naturbasert reiseliv), kap 11 Vassdrags-, energi- og gruveanlegg, kap 12 Redningstjeneste, kap 13 Forskning og undervisning.*

De miljøretslige prinsippene i naturmangfoldloven innebærer at:

- Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygge på kunnskap, både vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert kunnskap, § 8.
- Føre-var-prinsippet skal tillegges større vekt jo mindre kunnskap det er om virkningene beslutningen vil ha for naturmangfoldet, § 9.
- Den samlede belastningen som vil påvirke et økosystem skal vurderes, både tidligere, nåværende og framtidig bruk og belastning, § 10.
- Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket medfører, dersom det ikke er urimelig ut fra tiltakets art og sakens karakter, § 11.
- Det skal alltid velges teknikker, driftsmetoder og lokalisering som gir minst mulig skade på naturmangfoldet og de beste samfunnsmessige resultater, § 12.

Om behandling av saker og naturmangfoldloven, se kap 17 *Saksbehandling*.

Kunnskapsgrunnlaget § 8

I hvert enkelt kapittel om verneverdier og om brukstema er det et kapittel med overskriften *Status for data og grunnlagsmateriale*. Der går det fram hvilken kunnskap som er lagt til grunn i planen, og det er vurdert hvor god den kunnskapen er. Hvor god kunnskapen er som ligger til grunn for forvaltningsplanen varierer mye mellom de ulike tema. På felt der kunnskapsgrunnlaget er lite og dårlig er det i forvaltningsplanen satt opp tiltak for å innhente mer kunnskap for å bedre grunnlaget for videre forvaltning. De tiltakene som går ut på å lage egne mer detaljerte temaplaner må det innhentes konkret kunnskap som grunnlag for planene. Totalt sett vurderer vi kunnskapsgrunnlaget til å være tilstrekkelig for å utarbeide bestemmelsene og de konkrete tiltakene i forvaltningsplanen. For søknader og enkeltsaker etter verneforskriften må det likevel innhentes relevant kunnskap og gjøres konkrete vurderinger, se kap 17 *Saksbehandling*.

Føre-var-prinsippet § 9

Ut fra den kunnskapen som foreligger er føre-var-prinsippet tillagt noe vekt ved utarbeidelse av forvaltningsplanen. Prinsippet er tillagt vekt ved at det ved utarbeidelse av temaplaner må innhentes konkret kunnskap. Ved søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret om kunnskapsgrunnlaget er godt nok eller om føre-var-prinsippet må tillegges vekt.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

De begrensninger som er lagt gjennom bestemmelsene i verneforskriftene skal i utgangspunktet ivareta verneformålet og hindre uønsket belastning på verneverdiene. Ut fra den kunnskapen vi har om bruk og den påvirkning det har på verneverdier, vurderer vi at bestemmelsene og tiltakene i forvaltningsplanen ikke vil føre til en samlet belastning som

vil påvirke økosystemet negativt. Det er imidlertid viktig å iverksette overvåkning som beskrevet under tiltak for å kunne vurdere samlet belastning over tid og for å ha grunnlag for å eventuelt justere tiltak dersom belastningen viser seg å ha negativ effekt på naturverdier. Videre er det viktig å videreformidle kunnskap og tilby opplæring som beskrevet under tiltakene.

Kostnadene ved miljøforringelse § 11

Retningslinjene og tiltakene i forvaltningsplanen skal i utgangspunktet ikke føre til miljøforringelse. Ved utarbeidelse av temaplaner, samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret om det kan være aktuelt å pålegge tiltakshaver å dekke kostnader ved miljøforringelse. Kostnader som kan pålegges tiltakshaver å dekke er for eksempel innhenting av ny kunnskap, valg av gjennomføringsmetoder eller teknikker som en i utgangspunktet ønsker å benytte.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Teknikker og driftsmetoder i forhold til verneverdier er vurdert i omtalen av ulike typer bruk i temakapitlene. Ved utarbeidelse av temaplanene samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret hva som er de beste teknikkene og driftsmetodene.

1.2.5 Planarbeidet

Da arbeidet med forvaltningsplanen startet var Fylkesmannen i Troms forvaltningsmyndighet, og hadde ansvaret for å sette i gang arbeidet med planen.

I følge *Avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder*, underskrevet 31.01.2007, skal det dersom Sametinget mener det er behov, gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og Fylkesmannen også i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplaner. Slike konsultasjoner ble gjennomført før oppstart av planarbeidet. Fra konsultasjonene er det ført egne protokoller.

Arbeidet med planen har vært organisert som en prosess, og er nærmere beskrevet i en egen prosessplan vedtatt av Fylkesmannen 11.02.2008. Prosessplanen ble lagt til grunn ved drøftinger av organisering av prosessen i konsultasjonene med Sametinget. Formålet med å organisere arbeidet på denne måten er at Fylkesmannen ønsket å legge grunnlag for en langsiktig, helhetlig og forutsigbar forvaltning av områdene ut fra en felles forståelse og samarbeid mellom berørte parter og instanser. Åpenhet og medvirkning har vært sentralt i prosessen.

Til å bistå Fylkesmannen i arbeidet med forvaltningsplanen ble det opprettet et eget arbeidsutvalg, *Reisagruppera*. Arbeidsutvalgets mandat og sammensetning ble fastsatt av Fylkesmannen etter konsultasjoner med Sametinget, jf. prosessplanen. Leder for arbeidsutvalget har vært Ann-Heidi Johansen (seniorrådgiver Fylkesmannen i Troms), representanter for respektive medlemmer i utvalget har vært Rune Benonisen senere Olaf Skogmo (Nordreisa kommune), Herbjørg Arntsen (Statskog Troms), Peer M. Gaup (rbd. 36 Ráisuottar (Cohkolat ja Biertavárri)), Mikkel Anders Gaup (rbd. 42 Beahcegealli), Henrik Henriksen Gaup (gjennomflyttingsdistrikter), Harald Erik Rognmo senere Anne-Marie Blomstereng (lokale brukerinteresser).

1.2.6 Målet med forvaltningsplanen

I prosessplanen er formålet med forvaltningsplanen beskrevet slik: «På grunnlag av en felles forståelse og samarbeid mellom berørte parter og instanser få en langsiktig, helhetlig og forutsigbar forvaltning av Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde for å opprettholde verneformålet».

1.2.7 Mandatet til arbeidsutvalget *Reisagruppa*

I konsultasjon mellom Fylkesmannen og Sametinget, ble det enighet om følgende mandat for arbeidsutvalget:

- Arbeidsutvalget skal bistå Fylkesmannen i Troms i forvaltningsplanarbeidet for Reisa nasjonalpark / Ráisa álbmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / Ráisduottarháldi suodjemeahcci, Nordreisa kommune.
- Det skal utarbeides et høringsutkast som skal omhandle:
 1. Plan og retningslinjer for vern og bruk med utdyping av bestemmelser i verneforskriftene, samt synliggjøring av eventuelt behov for revisjon av verneforskrift
 2. Plan over oppgaver med ansvar og myndighet
 3. Rutiner for behandling av saker etter verneforskriftene
- Om et flertall i arbeidsutvalget eller et flertall av de samiske representantene i arbeidsutvalget og Fylkesmannen ikke kommer fram til et felles forslag skal de ulike forslag legges fram for høring og følge saken videre.
- Arbeidsutvalget kan fremme forslag til utredninger for å sikre et best mulig beslutningsgrunnlag.
- Arbeidsutvalget skal i sine vurderinger ta utgangspunkt i naturvernloven, avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for vernplanarbeid i samiske områder, verneformålet og verneforskriften for områdene, utredninger av områdets verneverdier og kartlagt bruk av områdene.
- Konsultasjonene i arbeidsutvalget skal foregå i god tro og med målsetting om å oppnå enighet. Arbeidsutvalgets medlemmer skal aktivt bidra med informasjon, delta i diskusjoner og vurderinger slik at det på grunnlag av samarbeid mellom berørte parter og instanser legges grunnlag for en forvaltningsplan med en langsiktig, helhetlig og forutsigbar forvaltning av naturvernområdene. Arbeidsutvalget har et samlet ansvar for gjensidig informasjon og en effektiv prosess. Arbeidsutvalgets medlemmer skal delta på møter i arbeidsutvalget, på befaringer, i diskusjoner og samtaler og på eventuelle åpne møter knyttet til arbeidet i arbeidsutvalget.

1.2.8 Registreringer og utredninger

Som grunnlag for de prioriteringer som er gjort i forvaltningsplanen, er det både brukt allerede kjent kunnskap, og det er gjort noen nye kartlegginger og utredninger. Hvilke data og hvilken dokumentasjon som ligger til grunn i planen, både tidligere dokumentasjon og nye dokumentasjon, er vist til under det enkelte temakapittel i planen, og går fram av litteraturlista.

1.2.9 Planstatus

En forvaltningsplan inneholder som regel både konkrete bestemmelser (vedtak) og veiledende retningslinjer. Det vil si at deler av den er juridisk bindende, andre deler ikke. Der bestemmelser i verneforskriften viser direkte til at en aktivitet bare kan skje etter

forvaltningsplanen, vil det stå som en bestemmelse i forvaltningsplanen. Det kan imidlertid være vanskelig å avgjøre hva som er enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand, og hva som er ”vurderinger” med retningslinjer. Normalt er det riktig å legge avgjørende vekt på om det i planen er truffet så vidt konkrete avgjørelser at det kan få direkte betydning for grunneier eller for rettighetshavers stilling. Det som er å betrakte som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, kan påklages av grunneier eller rettighetshaver.

Ettersom verneforskriftene setter rammer for forvaltningsplanen innhold, er det viktig å være klar over at det kan være problemstillinger som berører området, men som er utenfor planens tematiske ramme, og derfor må løses i andre sammenhenger. I enkelte tilfeller har vi derfor valgt å gi anbefalinger for videre oppfølging til de som har ansvar for det aktuelle temaet.

Om retningslinjene

I forvaltningsplanen skal det presiseres hvilke aktiviteter som er tillatt uten videre, og hvilke aktiviteter som må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Under hvert tema har vi skilt mellom:

- *Bestemmelser* - juridisk bindende
- *Retningslinjer* - hvordan forvaltningsmyndigheten vil vurdere dispensasjonssøknader
- *Anbefalinger* - det som går utenfor verneforskriften og forvaltningsplanens rammer, men som likevel påvirker bruken av områdene

Ved utarbeidelse av bestemmelser og retningslinjer har vi forholdt oss til gjeldende verneforskrifter, men det er det lagt opp til en forvaltningspraksis på linje med forvaltning av nyere verneområder med moderne verneforskrifter. Der det er skilt mellom retningslinjer i nasjonalparken og i landskapsvernområdet går det fram av teksten.

1.2.10 Vedtak og varighet av planen

Miljødirektoratet godkjenner forvaltningsplaner for alle nasjonalparker med tilhørende verneområder, også forvaltningsplanen for RNP og RLVO. Fordi dette er områder med samiske interesser gjennomføres det konsultasjoner med Sametinget før Miljødirektoratet godkjenner planen.

Planperioden fastsettes til å være inntil videre, og at planen revideres når det er behov. Det er derfor nå Nasjonalparkstyret for RNP og RLVO som må gjøre en vurdering av når det er behov for en revidering, og i samråd med Miljødirektoratet.

2 VERNEFORMÅL

2.1 Vern og forvaltning på overordnet nivå

2.1.1 Nasjonale mål og internasjonale forpliktelser

Det er et nasjonalt miljømål at naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre utviklingsmuligheter for det biologiske mangfoldet. Begrepet ”biologisk mangfold” brukes ofte for å beskrive variasjonen i naturen. Etablering av naturvernområder har stått sentralt i arbeidet med å bevare variasjonsrikdommen i vår natur, og er en bærebjelke i arbeidet med å sikre det biologiske mangfoldet i Norge. Grunnlaget for vernearbeidet og framtidig ressursforvaltning er trukket opp i flere stortingsmeldinger, se litteraturliste.

Norge har dessuten inngått en rekke bindende internasjonale avtaler, konvensjoner, om vern av natur. Naturvernområdene i Norge forvaltes i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Det er en internasjonal forpliktelse å sikre variasjonsrikdommen og representativiteten (det typiske) i norsk natur. Viktige avtaler er *Ramsarkonvensjonen* (1975) om beskyttelse av våtmarker som leveområder og ressurs, *Bernkonvensjonen* (1982) som er den europeiske naturvernkonvensjonen, *Bonnkonvensjonen* (1983) om beskyttelse av trekkende arter av ville dyr, *Konvensjonen om biologisk mangfold* om vern og bærekraftig bruk av alt biologisk mangfold og fordeling av genetiske ressurser, *Den europeiske landskapskonvensjonen*, for å verne, forvalte og planlegge landskap og organisere europeisk samarbeid om det, *Verdensarvkonvensjonen* (1975) som er UNESCOs konvensjon for bevaring av verdens kulturarv og naturarv.

2.1.2 Om store naturområder

I det siste århundret har det funnet sted en omfattende reduksjon av store, sammenhengende naturområder i Norge. Reduksjonen er synliggjort gjennom kartleggingen av inngrepsfrie naturområder i Norge (INON). Inngrepsfrie naturområder defineres i den sammenheng som områder som ligger mer enn en kilometer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep, for eksempel offentlige veier, jernbanelinjer, vassdragsinngrep og skogsbilveier. ”Villmarkspregete områder” er definert som områder mer enn 5 km fra tyngre tekniske inngrep. I år 1900 var ca 48 % av landarealet i Norge såkalt villmarkspregede områder. I 2008 var dette redusert til ca 11.8 %.

Kartlegging av inngrepsfrie naturområder i Norge viser at det også i Troms har foregått en betydelig reduksjon. Siste innsamling av data i 2008-2009, viser at de fleste ”villmarkspregete områdene” ligger på innlandet og i Nord-Troms, bla innenfor RNP og RLVO. På kart som viser disse områdene er kraftlinja til Kautokeino og reguleringa av Mollis markert som tyngre tekniske inngrep.

Store naturområder blir sett på som en knapphetsressurs både i nasjonal og internasjonal sammenheng. De er viktige for å kunne ta vare på store og komplekse økosystem med variasjonsrikdommen av naturtyper og planteliv, og sammenhengende leveområder for dyreliv og fugleliv. Store naturområder har også betydning som landskapsverdi og for friluftsliv, naturopplevelse og rekreasjon. De er en viktig del av vår naturarv til kommende generasjoner.

Figur 2-1: Inngrepsfrie naturområder ved RNP og RLVO per 2008.

Kilde: Miljødirektoratet versjon INON.01.08

2.1.3 Nasjonalpark og landskapsvern

Naturmangfoldloven blir brukt som hjemmel for å verne områder av regional, nasjonal og internasjonal verdi. Loven har et system med forskjellige verneformer. For å verne større områder kan det opprettes nasjonalparker eller landskapsvernområder. Nasjonalparker har et forholdsvis strengt vernenivå, mens landskapsvernområde er den mildeste formen for vern.

I formålsbestemmelsen til kapittelet om områdevern i Lov om forvaltning av naturens mangfold av 19. juni 2009 (naturmangfoldloven) slås det fast at verneområder skal bidra til bevaring av:

- variasjonsbredden av naturtyper og landskap
- arter og genetisk mangfold
- truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter
- større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv
- områder med særskilte naturhistoriske verdier
- natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene
- økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt
- referanseområder for å følge utviklingen i naturen

Hovedformålet med nasjonalparker var i den gamle naturvernloven som RNP og RLVO er opprettet med hjemmel i, formulert slik i § 3:

”For å bevare større urørte eller i det vesentlige urørte eller egenartede eller vakre naturområder kan arealer av statens grunn legges ut som nasjonalpark. Grunn av samme art som ikke er i statens eie, og som ligger i eller som grenser inntil arealer som nevnt i første punktum, kan legges ut som nasjonalpark sammen med statens grunn. I nasjonalparker skal naturmiljøet vernes. Landskapet med planter, dyreliv og

natur- og kulturminner skal vernes mot utbygging, anlegg, forurensninger og andre inngrep”.

Hovedformålet med landskapsvernområder var formulert slik i naturvernlovens § 5:

”For å bevare egenartet eller vakkert natur- eller kulturlandskap kan arealer legges ut som landskapsvernområde. I landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter”.

Landskapsvernområder omfatter et bredt spekter av naturtyper og kulturpåvirkede landskap. Ulik bruk av landskapet gjennom tidene i jordbruk, fiske og reindrift, har formet det landskapet vi ser rundt oss og forteller mye om stedets historie. Landskapsbildet kan derfor være en viktig kunnskapskilde og del av vår natur- og kulturarv. Bevaring av ”landskapsbildet” med landskapsopplevelsen er et sentralt mål ved forvaltning av slike områder. Gjennom vernebestemmelsene skal en hindre at det skjer mange små inngrep over lengre tid som samlet sett vil prege landskapet og forringe landskapskvalitetene.

2.2 Formålet med vern av RNP og RLVO og behov for revisjon

2.2.1 Verneformålet i forskriftene for RNP og RLVO

Formålet med vernet går fram av verneforskriften for det enkelte område. Verneformålet har betydning for forståelsen av enkeltbestemmelsene i verneforskriften.

Verneformålet for begge områdene er todelt, det er både knyttet til naturverdier og til friluftsliv. Naturverdiene favner både størrelsen av områdene som inkluderer hele økosystemer, samt elementer innenfor planteliv, dyreliv og geologi. I landskapsvernområdet har opplevelsen av landskapet en spesiell verdi, og de kvartærgeologiske verdiene er framhevet. For friluftsliv har opplevelsen av både de store naturområdene og enkeltelementene i dem, betydning.

Forskrift om vern for Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotlas meahcci, kap III. Formål:

”Formålet med Reisa nasjonalpark er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, og å gi allmennheten adgang til friluftsliv i et slikt område.”

Forskrift om vern for Ráisdúottarháldi landskapsvernområde, kap III Formål:

”Formålet med Ráisdúottarháldi landskapsvernområde er å bevare et særpreget høgfjellsområde med løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi, og å gi allmennheten adgang til friluftsliv i et slikt område.”

Temaene som er omtalt videre i dette kapittelet er enten tema som er berørt direkte i naturvernloven og naturmangfoldloven, eller er knyttet til det gjeldende formålet, eller er med i nyere forskrifter for nasjonalparker eller større landskapsvernområder.

2.2.2 Verneformålet og den gamle naturvernloven

Ved opprettelsen av verneområdene kunne hensynet til kulturminner og kulturmiljø inngå som en del av begrunnelsen for vern både av nasjonalparker og landskapsvernområder. I nasjonalparker skulle i følge naturvernloven (§ 3) kulturminner vernes mot utbygging, anlegg, forurensninger og andre inngrep. I forklaringen til ny mal for forskrifter i nasjonalparker, står det at det i mange nasjonalparker er viktig å framheve kulturminner som landskapselement.

Foruten å være et landskapselement vil kulturminner gjenspeile området historiske bruk og de naturlige forutsetningene for denne bruken. Kulturminner kan altså inngå som tilleggsbegrunnelse i verneformålet i en nasjonalpark.

I følge den gamle naturvernloven skulle landskapsvernområder etableres for å ta vare på egenartede og vakre naturlandskap eller kulturlandskap. Kulturminner var ikke nevnt direkte i naturvernloven (§ 5), men kulturminner kunne inngå som en del av et større landskap. I forarbeidene til naturvernloven var landskap rikt på fornminner nevnt som eksempel på særpreget naturlandskap. Ut fra dette kunne det i verneforskriften gis bestemmelser for kulturminner for å sikre at særpreget kunne forbli bevart. Verken i RNP eller RLVO er kulturminner nevnt som en del av formålet med vernet.

RNP og RLVO omfatter områder som er svært viktige for reindrift. Naturvernområder har primært vært opprettet for å ta vare på naturverdier, og reindrift var ikke spesielt nevnt i naturvernlovens hjemler til å opprette naturvernområder. Det skal likevel i nasjonalparker med samisk reindrift framgå av verneforskriften at området skal kunne brukes til samisk reindrift, og at landskapsvernområder med samisk reindrift skal kunne brukes til utøvelse av slik næring.

Verken i verneforskriftene for RPN og RLVO er reindrift med i formålet med vernet, men aktiviteter og bruk i forbindelse med reindrift er nevnt i flere enkeltbestemmelser.

Friluftsliv var ikke spesielt nevnt i naturvernloven som formål for vern verken nasjonalparker eller landskapsvernområder. Gjennom vern er likevel store arealer sikret for friluftsliv, naturopplevelse og rekreasjon. Stortinget har dessuten understreket at sikring av muligheter for naturopplevelse gjennom enkelt friluftsliv er et viktig motiv for etablering av nasjonalparker. I praksis har derfor bla hensynet til friluftsliv vært lagt til grunn ved begrunnelsen for å opprette nasjonalparker.

For landskapsvernområder gikk det fram av forarbeidene til naturvernloven at friluftsliv alene ikke kunne kvalifisere for opprettelse av et landskapsvernområde, det var ikke et selvstendig kriterium vern. I flere, særlig i store landskapsvernområder, har likevel muligheter for naturopplevelse gjennom et enkelt friluftsliv vært et viktig motiv for etablering også av denne typen verneområder, og betydning for friluftsliv er et av hensynene som har ligget til grunn i forvaltningspraksis.

Mulighet for enkelt friluftsliv inngår i verneformålet for de fleste nasjonalparker og for mange større landskapsvernområder i dag. Friluftsliv er med i formuleringen i verneformålet både for RNP og RLVO.

2.2.3 Verneformålet og den nye naturmangfoldloven

Både kulturminner, reindrift og friluftsliv er drøftet under utarbeidelsen av den nye naturmangfoldloven.

I sitt framlegg til lovforslag kommenterte daværende Miljøverndepartementet at de overordnede målene med områdevern først og fremst er knyttet til naturverdier innenfor et aktuelt område der det legges særlig vekt på områdenes økologi og de faktiske verneverdiene. Områdevern foreslås ikke som virkemiddel for å sikre visse former for bruk, næringsutøvelse eller kulturutøvelse, men det vises til at hensynet til samfunnsinteresser først kommer inn i den konkrete forvaltningen av verneområdene. Det vil gjelde både reindrift og friluftsliv. De påpeker samtidig at selv om målene med områdevern er knyttet til de aktuelle naturverdiene, er de opptatt av at vernet skal ha positive ringvirkninger for næringer og utvikling av lokalsamfunn. Slike virkninger er ikke målet med områdevern, men effekter av vernet, og at

det derfor ikke er naturlig å ta inn slike hensyn i lovens målbestemmelse. Det poengteres at ved utforming av verneforskrifter og forvaltningsplaner skal det legges vekt på hensynet til næringer og utvikling av lokalsamfunn. Bestemmelsene skal tilpasses nødvendig aktivitet knyttet til bla samisk reindrift og friluftsliv. I lovteksten til naturmangfoldloven heter det i § 33 om mål for områdevern generelt, at vern skal bidra til bevaring av:

d): *“større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv”*.

f): *“natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene”*.

Departementet vurderte at det i dette ligger at vernet også kan sikre naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse. Sikringen av naturgrunnlaget skal imidlertid ikke åpne for bruk og aktiviteter som kan forringe verneverdiene angitt i verneformålet. I NOU 2004:28, om den nye naturmangfoldloven, vises det i omtalen av gjeldende rett til at nasjonalparker ikke er opprettet med det formål å bevare områder for reindrift, men at det likevel er tatt inn i formålsbestemmelsen i verneforskriften for noen nasjonalparker. I flere av de nyere nasjonalparkene er en vanlig formulering: *Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken / landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift*. Det gjelder også noen nye landskapsvernområder av en viss størrelse.

I forhold til kulturminner mente Miljøverndepartementet det var behov for å se naturvern- og kulturminneverdier i sammenheng. Loven skal kunne gi grunnlag for å verne både natur- og kulturhistoriske verdier der de henger nøye sammen og utgjør helheten i et område. Loven gir imidlertid ikke hjemmel for at hensyn til kulturhistoriske verdier alene kan være et selvstendig mål for områdevern. Der det er snakk om å ivareta kulturminner alene må dette skje i medhold av kulturminneloven eller plan- og bygningsloven.

Om nasjonalparker (§35) heter det i naturmangfoldloven bla at: *”Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep. I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen”*. Formålet med å opprette nasjonalparker er først og fremst å sikre større økosystemer uten tyngre tekniske inngrep, men både hensynet til naturverdiene og opplevelsesverdien var etter Miljøverndepartementets mening viktige mål med opprettelsen av nasjonalparker. Hensynet til friluftsliv vil imidlertid ikke være et selvstendig mål for vern av nasjonalparker. For kulturminner i nasjonalparker er det ikke endinger av betydning i forhold til den gamle loven.

Som landskapsvernområder (§36) kan i følge naturmangfoldloven vernes: *”natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart. Videre at: ”pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av dette”*. Landskapsvernområdene skal ivareta de større trekkene i landskapet. Typiske landskapstrekk kan være både kvartærgeologiske landskapsformer og samisk kulturlandskap. Landskapsvern er ikke begrenset til naturlandskap, og det er ikke krav om at området er tilnærmet fritt for tyngre, tekniske inngrep slik det er for nasjonalparker. Miljøverndepartementet vurderte videre at fordi målene for områdevern er knyttet til naturens behov for beskyttelse, vil

friluftsliv ikke være et selvstendig kriterium for opprettelse av verneområder. Det kan komme inn som et tilleggsargument i områder hvor for eksempel opplevelsesverdi er et kriterium for opprettelse av et landskapsvernområde. I landskapsvernområder er kulturminner integrert i hjemmelen for vern. Etter den kan natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende, vernes som landskapsvernområde. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart. Loven gir dermed grunnlag for å verne både natur- og kulturhistoriske verdier der de henger nøye sammen og utgjør helheten i et område.

Etter naturmangfoldloven § 34 skal det enkelte verneområdets formål angis i verneforskriften, herunder hvilke natur- og kulturverdier vernet skal i vareta.

2.2.4 Behov for revisjon av verneforskriftene knyttet til verneformålet

Det er behov for revisjon av formålsbestemmelsen i forskriften om vern både for RNP og for RLVO. Gjeldende formuleringer er ikke dekkende verken ut fra naturmangfoldlovens hjemmel, hvilke verdier vernet er tenkt å ivareta, hva som er praksis i nye tilsvarende verneområder, og hva som legges til grunn for framtidig forvaltning etter naturmangfoldloven.

Behov for revisjon av formål for RNP

1. Verneverdi

Revideres etter ny forskriftsmal for nasjonalparker og som en følge av endringer etter ny naturmangfoldlov.

2. Kulturminner

Ta inn en tilleggsbegrunnelse i verneformålet slik at ett av formålene blir å bevare et naturområde med mange kulturminner.

3. Reindrift

Ta inn en formulering om at ivaretagelse av naturgrunnet i nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse, og at området skal kunne brukes til reindrift.

4. Friluftsliv

Endre formuleringen til at området skal kunne brukes til naturopplevelse og utøvelse av enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Behov for revisjon av formål for RLVO

1. Verneverdi

Revideres etter ny forskriftsmal for landskapsvernområder og som en følge av endringer etter ny naturmangfoldlov.

2. Kulturminner

Ta inn kulturminner i verneformålet slik at ett av formålene blir å bevare et naturområde med mange kulturminner.

3. Reindrift

Ta inn en formulering om at ivaretagelse av naturgrunnet i landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse, og at området skal kunne brukes til reindrift.

4. Friluftsliv

Endre formuleringen til at området skal kunne brukes til naturopplevelse og utøvelse av enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

2.3 Overordnet mål ved forvaltning av RNP og RVLO

Norsk lovgivning og politikk for forvaltning av natur baserer seg på at:

- natur har en verdi i seg selv, dvs at all natur og alle arter har rett til å eksistere.
- natur har en eksistensiell verdi, dvs erkjennelse av samhørigheten mellom menneske og natur, økonomisk verdi, bruks- og nytteverdi, estetisk-/opplevelsesverdi, verdi for helse og trivsel, og en kulturell verdi.
- natur har en nedarvet verdi, dvs at også framtidige generasjoner har rett til å utnytte og forvalte ressurser, at vi har en moralsk og kulturell plikt i å videreføre verdier, en naturarv.

Formålet med naturmangfoldloven (§1) er at: *«naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur».*

I framlegget til ny lov understreket Miljøverndepartementet at hovedformålet med vern av norsk natur er å sikre viktige nasjonale og internasjonale naturverdier for ettertiden, og at hensynet til verneverdiene derfor vil gå foran brukerinteressene i et verneområde. Innenfor de rammene vernet setter skal områdene likevel kunne benyttes som en ressurs for lokalsamfunn for videre verdiskaping og bosetting i lokalsamfunnene. Konvensjonen om biologisk mangfold som var et resultat av FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992, omhandler både vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Selv om verneområdene beskrives som naturlandskap er RNP og RLVO områder som har vært i bruk lenge, spesielt til reindrift, jakt, fangst, fiske, men også utmarksnæringer som tjærebrenning, bærplukking, friluftsliv og turisme osv. Dette er bruk med til dels lange historiske røtter og som fortsetter inn i vår tid. Mange nasjonalparker og større verneområder er viktige for friluftsliv og rekreasjon, forskning og undervisning, og reiseliv. Slik bruk skal fortsatt kunne utøves i verneområdene, men uten at det forringer verneverdiene. I de senere årene er store verneområder framhevet som viktige ressurser for verdiskaping. Fordi hensynet til næringer, herunder samisk næringsvirksomhet, og utvikling av lokalsamfunn er viktig også i verneområder, skal det ved utforming av verneforskrifter og forvaltningsplaner og skjøtelsesplaner legges vekt på slike hensyn. Det er imidlertid en klar forutsetning at utviklingen i verneområdet må skje innenfor det som er målet med vernet, dvs det konkrete formålet med det enkelte området.

Naturmangfoldloven og verneforskriften er rettslige rammer for forvaltning av RNP og RLVO. Forskriften regulerer tiltak og aktiviteter innenfor lovens rammer. Det overordnede målet med forvaltning av naturvernområdene er konkretisert i verneformålet, men i tillegg vil politiske føringer samt forarbeider til naturmangfoldloven angi retningen for framtidig forvaltning av RNP og RLVO. I forvaltningen av RNP og RLVO er samspillet mellom natur, kultur og næring sentral. Både hensynet til verneverdiene, men også bruksverdiene er viktige for målsettingen.

Overordnet mål ved forvaltning av RNP og RLVO:

Forvalte RNP og RLVO i et langsiktig perspektiv slik at naturkvalitetene blir i varetatt og verneverdier med landskap, økosystemer og biologisk mangfold ikke forringes, heller ikke som et grunnlag for bærekraftig bruk i næringer og for opplevelse.

Forvaltningsmål og konkrete bevaringsmål er beskrevet i hvert enkelt temakapittel i denne forvaltningsplanen.

2.4 Viktige prinsipper, handlingsregler, ved forvaltning av RNP og RLVO

Ved formulering av prinsipper for forvaltningen av RNP og RLVO er det tatt utgangspunkt både i lovfestede prinsipper i den nye naturmangfoldloven, retningslinjer for forvaltning av verneområder fra Miljødirektoratet, og egendefinerte prinsipper med utgangspunkt i overordnet mål som beskrevet ovenfor. Følgende prinsipper vil bli lagt til grunn for framtidig forvaltning og utøvelse av myndighet etter verneforskriftene for RNP og RLVO:

- Forvaltningen av RNP og RLVO skal ha et **langsiktig perspektiv**. Verdier som er sikret gjennom vern skal framstå like verdifulle for framtidige generasjoner som de gjør i dag.
- RNP og RLVO skal forvaltes i et **nasjonalt og internasjonalt** perspektiv, og i tråd med nasjonale retningslinjer og internasjonale konvensjoner og avtaler.
- Forvaltningen av RNP og RLVO skal bygge på **føre-var**-prinsippet. Det skal unngås alvorlig og uopprettelig skade på miljøet, selv om det ikke foreligger fullstendig visshet om omfang og konsekvenser av en sak. Det skal gjøres vurderinger av konsekvensene av alle irreversible tiltak. Dersom det er tvil om et tiltak får negative konsekvenser for miljøet, skal tiltaket ikke gjennomføres.
- Forvaltningen av RNP og RLVO skal være **kunnskapsbasert**. Forvaltning av verneverdiene og avveininger mellom bruk og vern skal være basert på faglig kunnskap. Dersom det er usikkerhet om et tiltak vil være i konflikt med en verneverdi, skal verdien kartlegges før en tillatelse blir gitt. Det skal også legges vekt på kunnskap basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk og samspill med naturen og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.
- En påvirkning av et økosystem i RNP og RLVO skal vurderes ut fra den **samlede belastning** som økosystemet er eller vil bli utsatt for.
- Innenfor rammene av vernet skal RNP og RLVO kunne brukes til næring og verdiskapning. Bruken skal ikke være i strid med verneformålet men være **bærekraftig** og ikke forringe verneverdiene. Nye tekniske inngrep skal ikke føre til varig endring av natur, men være **reversible** slik at området kan gå tilbake til naturområde dersom bruken opphører.
- Det skal praktiseres **differensiert forvaltning** slik at forvaltningen tilpasses verneverdiene og brukerinteressene i ulike deler av RNP og RLVO og eventuelt til ulike tider av året. Som utgangspunkt for differensiert forvaltning defineres det forvaltningsmål og bevaringsmål med tilhørende retningslinjer.
- Dersom det i et område innenfor RNP eller RLVO eller innenfor et avgrenset tidspunkt, er behov for å veie ulike brukerinteresser i forhold til hverandre og brukerinteressene ellers ikke er i strid med verneformålet eller verneverdier, skal hensyn til næringsinteressen reindrift **prioriteres**.

- Tilrettelegging for og aktiviteter innen friluftsliv og reiseliv skal ikke gå på bekostning av verneverdier, kulturverdier, eller tradisjonell bruk, men skje på naturens vilkår og holdes på et lavt nivå ut fra prinsippene **enkelt friluftsliv og miljøtilpasset turisme**. Naturen skal kunne oppleves som natur og et rom for ro og stillhet, men i samspill med næring og kultur.
- Tekniske inngrep skal unngås i områder eller ved elementer i RNP og RLVO som er spesielt sårbare eller verdifulle for **naturverdier, kulturverdier, friluftsliv og rekreasjon, landskap, opplevelse og attraksjon**. Se nærmere presisering i temakapittel.
- Ved oppføring av bygg eller etablering av anlegg og tilrettelegging, ved restaurering og vedlikehold av anlegg skal det legges vekt på bruk av **naturvennlige materialer**.
- Infrastruktur og aktiviteter som krever mer areal, anlegg, større grad av tilrettelegging og mer intensiv bruk enn det som vil bli tillatt i RNP eller RLVO, legges til områder utenfor verneområdene, i **randsonene eller alternative områder**.
- **Oppgaver og ansvar** fordeles klart til de instanser som er tillagt myndighet for det enkelte saksfelt, eller til den instans, næringsutøvere eller personer som er nærmest til å ta ansvar for og løse vedkommende oppgave.
- I forvaltning av RNP og RLVO skal det legges vekt på **samarbeid** mellom forvaltningsmyndighet, kommune, grunneiere og rettighetshavere, brukere og oppsyn.

3 LANDSKAP

3.1 Landskap i RNP og RLVO

3.1.1 Om begrepet landskap

Begrepet *landskap* brukes i en rekke sammenhenger og på mange måter. I St. prp nr. 1 S (2013-2014) er begrepet *landskap* definert slik: "Landskapet er våre samla fysiske omgivelser, både det naturgitte og det menneskeskapte. Landskapet er forma gjennom påverknaden frå og samspillet mellom naturlege og/eller menneskelege faktorar". Begrepet *naturlandskap* er definert slik: "Naturlandskap er brukt for å setje søkelyset på landskapsformene og det geologiske og biologiske innhaldet i landskapet, ofte i område der kulturinnslaga er lite synlege". Begrepet *kulturlandskap* har fått denne definisjonen: "Alle landskap som er påverka av menneske. Begrepet er særleg brukt om område med intensiv landbruksproduksjon og landskap forma og enno prega av ekstensiv bruk, som til dømes gamle beite- og slåttemarkar, og kystlynghei".

I rapporten *Landskapsanalyse. Framgangsmåte for vurdering av landskapskarakter og landskapsverdi* vises det til at: «begrepet landskap kan benyttes konkret om et naturlig, kulturelt eller administrativt avgrenset landområde, i overført betydning om en individuell forståelsesmåte, "indre landskap", eller som en metafor for sosiale og kulturelle sammenhenger, f.eks. "politisk landskap»». I denne sammenhengen er begrepet landskap knyttet til et konkret geografisk område, selv om alle egenskaper og betydninger ikke nødvendigvis vil være av fysisk karakter. I *Den europeiske landskapskonvensjonen* defineres landskap slik: «Landskap betyr et område, slik folk oppfatter det, hvis særpreg er et resultat av påvirkning fra og samspill mellom naturlige og/eller menneskelige faktorer». I rapporten vises det videre til at landskapet er allsidig, komplekst og rommer en rekke enkeltfaktorer, prosesser og relasjoner som til sammen skaper en helhet som vi oppfatter og forholder oss til og som igjen preger oss. Ulike landskap har ulike karaktertrekk, som gjør at vi gjenkjenner dem, og som skiller dem fra landskap med andre karaktertrekk. Landskapskarakter er derfor et uttrykk for "essensen" av det enkelte landskapet. I rapporten *Landskapsanalyse* defineres begrepet *landskapskarakter* slik: "Landskapskarakter er et konsentrert uttrykk for samspillet mellom et områdes naturgrunnlag, arealbruk, historiske og kulturelle innhold, samt romlige og andre sansbare forhold som særpreger området og adskiller det fra omkringliggende landskap».

Samtidig er det ikke gitt at konkrete landskap oppfattes som et enhetlig fenomen, natur. Det kan også være et landskap for historier, myter og tro. I rapporten *Boazosápmelaš, boazu ja sutnu guohtoneanans/Reinen reineieren og reinbeitelandet* er det henvist videre til arbeid der det er pekt på forskjellen mellom ukjent og kjent landskap. "For en utenforstående oppleves landskapet i stor grad som et naturlandskap det ikke hefter noe spesielt ved, man legger kun merke til de topografiske forholdene, som fjellet, lia og elva. Det kjente landskapet er et spesifikt landskap, et landskap som inngår i et historisk og sosialt fellesskap og som man blir kjent med gjennom andres og egne erfaringer".

3.1.2 Natur- og kulturlandskap i RNP og RLVO

Naturlandskapet i Reisadalen blir ofte beskrevet som et øksehogg i viddelandskapet. Den er en av de største og mest dominerende dalførene i nordlige Troms. Fra vidda ved Kautokeino/

Guovdageainnu i Finnmark med vidstrakte fjellheier og myrer, går Reisaelva/Ráiseatnu via trange gjel ved samløpet med Njállajohka og ved Imo, ned dalen, der landskapet flater ut og etter hvert åpner seg mot kysten. Imofossen er den største fossen i hovedelva, og Njállaavzi er en fortsettelse av hoveddalføret mot sør. Flere sidedaler og kløfter faller ut i hoveddalen og skaper mektige fossefall. Mollisfossen er den mest kjente av dem. På begge sider av dalene er det høg fjellsområder med alpint landskap. På grensen mot Finland ligger fjellmassivet Ráisduottarháldi med verneområdets høyeste fjell, 1361 moh. En lavere topp like utenfor verneområdet markerer både riksgrensa og Finlands høyeste fjell.

Kulturlandskapet i RNP og RLVO er beskrevet under kap 7. *Kulturminner og kulturmiljø.*

3.1.3 Reindriftslandskapet

En annen dimensjon av landskapet i RNP og RLVO er det som blir kalt reindriftslandskapet, med reindriftsamisk landskapsbruk og landskapsforståelse.

Av rapporten *Boazosápmelaš, boazu ja sutnu guohtoneanans/Reinen reineieren og reinbeitelandet* går det fram at reindriftsforhold til reinbeitelandet beror på reinens bruk av det og forhold til det. Reinen gjør fjellene til gjenkjennelige fjell, et fjell den som driver med rein har et forhold til. En kan se på reindriftslandskapet som en materiell helhet som også rommer sporene etter tidligere reindrift. I tillegg til et landskap med beiteområder er det et landskap med boplasser, reingjerder, hellere, flyttveier, hellige steder, stedsnavn og minner. Det vises til flere innenfor samisk kulturminnevernforskning som har pekt på landskapets og kulturminnenes betydning som ”ankerfester” for fortellertradisjonen. I samme rapport henvises det videre til referanser som peker på forskjellen mellom det abstrakte rommet og landskapet man blir kjent med gjennom et kart, og det som kalles det ”praktiske rom” hvor man ferdes og deltar i aktiviteter med egen kropp. I rapporten hevdes det at det som er definert som et reinbeitedistrikt kan være et slikt ”praktisk rom”, et ”reindriftsunivers”. ”I kartets abstrakte verden er det ikke kroppserfaringene, men blikket og tanken som avgjør om fjellene utgjør stengsler eller passasjer, om her er vinterbeite, vårbeite, sommerbeite eller høstbeite, om her er store elver som skal krysses. Kroppslig tilegnelse gjør at landskapet tilføres og huskes med kvaliteter utover det rent visuelle. Det praktiske rommet har fenomener som ”stygge fjell”. Stygge fjell tilhører den reindriftssamiske livsverdenen, hvor fjell ikke først og fremst vurderes ut fra en estetisk skala, men ut fra livserfaringer som tilsier at noen fjell er ubrukelige eller farlige som beiter”. Reindriftskunnskapen og reindriftssamfunnets kollektive erindring har ikke vært tilgjengelig i form av skrifter, men har blitt formidlet fra eldre til yngre generasjoner gjennom praksis og fortellinger.

Reindrift er avhengig av det biologiske mangfoldet, og landskapet påvirker hvordan reinen bruker det. Samtidig påvirker reindrift det biologiske mangfoldet og dermed landskapet ved sin bruk. Reinen kan sette fysiske spor, men også spor i landskapet ved at beite over lang tid påvirker sammensetning av biologisk mangfold. Som en oppfølging av FN konvensjonen om biologisk mangfold er det i Sverige satt i gang et prosjekt for å se på forholdet mellom reinbeite og landskap, og da med fokus på biologisk mangfold. Prosjektet er et samarbeid mellom det svenske Sametinget og Centrum för biologisk mångfald (CBM) gjennom *Nationellt program för lokal och traditionell kunskap relaterad till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald*, NAPTEK, som er et program ved CBM.

I en rapport fra prosjektet, *Ájddo – refletoner kring biologisk mångfald i renarnas spår*, vises det til at oppfatningen av hva et landskap er varierer med den som observerer det. Det fins på samisk også ulike ord og begrep for landskap, avhengig av hva man vil beskrive. I en samisk

tankemåte er det holistiske perspektivet viktig der livet og landskapet henger sammen og ikke er frittstående enheter. Landskapet gir identitet til menneskene som beveger seg i det. Det er tre kategorier av samisk kulturlandskapsforståelse: - landskap der det fins tydelige fysiske spor etter mennesker, - landskap med utydelige spor etter aktivitet (for eksempel reinbeitelandskapet), - landskap som har kultur knyttet til seg gjennom en fortelling.

Med grunnlag i vitenskapelig litteratur, også fra Norge, vises det i prosjektet til hvordan beite av rein over lang tid har påvirket landskapet og det biologiske mangfoldet, og at landskapet ut fra det både kan betraktes som et naturlandskap og et kulturlandskap. Gjennom at det beites påvirkes sammensetningen av plantelivet og det biologiske mangfoldet, som igjen påvirker hvordan landskapet ser ut. Reinbeite skaper variasjon i landskapet både på stor og liten skala. Beite og tråkk kan holde tregrensen nede og åpne flater åpne. Gjennom nedbeiting av konkurrerende planter, tråkk som blottlegger jord og fører til at den får høyere temperatur og øker muligheten for etablering av frø og nye planter, gjødsling av jord og selektiv beiting av planter, skaper reinbeite en småskala dynamikk i fjellbiotopene. Landskapet påvirkes av reinens bruk, men samtidig er landskapet viktig for hvordan reinen beveger seg i landskapet og bruker området. For eksempel vil hindringer i terrenget som sjøer, vassdrag og bratte skrenter ha betydning for reinens bevegelser. Det kan også være avhengig av hvor det er lett tilgang på godt beite, hvor den unngår å bli plaget av insekter, hvor den finner le ved dårlig vær, hvor merkegjerdene er plassert, osv. Se også kap 8 *Reindrif*. For reindrifsutøveren er det viktig å kunne lese landskapet, lese reinen, værforhold, snø og beite. Gjennom erfaring har reindrifsutøveren kunnskap om hvordan beitene kan brukes best. Ved å beite utfører reinen skjøtsel på landskapet, og det stilles spørsmål om hva som vil skje dersom områdene ikke blir beitet.

3.2. Status og tilstand for landskap

3.2.1 Data og grunnlagsmateriale om landskap

Det er ikke gjort noen landskapsanalyse av RNP og RLVO eller andre gjennomgående vurderinger av områdets landskapsverdi etter nyere metodikk. Vi har derfor ikke tatt med nærmere vurdering av landskapsverdiene i denne forvaltningsplanen. Norge har imidlertid godkjent den europeiske landskapskonvensjonen og er forpliktet til å følge den opp. Formålet med konvensjonen er å verne, forvalte og planlegge landskap, og å organisere europeisk samarbeid på disse områdene. Det er laget en veileder for kommunene som viser hvordan landskapsanalyser kan brukes for å sikre best mulig arealplanlegging. Landskapshensyn er viktig bla i randsonene til verneområdene. Nordreisa kommune var i perioden 2011-2012 en av prøvekommunene for utprøving av veilederen. Utredningsområdet var utenfor RNP og RLVO, det vil si den delen av Reisadalen som har veiforbindelse.

Det er heller ikke gjort noen kartlegging eller analyse av lokalbefolkningens forståelse av landskapet, eller av landskapet som et reindrifslandskap.

3.3 Rammer og regelverk for landskap

Forvaltningsmyndigheten for RNP og RLVO har bla et ansvar for å følge opp de mål som er satt for forvaltning av landskap i naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven. I disse lovverkene er det naturdimensjonene i landskapet som har fokus. I miljø- og arealpolitikken er det gitt nasjonale mål og retningslinjer for forvaltning av landskap.

Den europeiske landskapskonvensjonen ble vedtatt i Europarådet i 2000 og godkjent av Norge i 2001. Konvensjonen trådte i kraft i 2004. Konvensjonen angår *alt* landskap, og den understreker behovet for å sikre kvalitet og et mangfold av alt landskap i Europa som en felles ressurs, gjennom målrettet planlegging, forvaltning og vern. Norges godkjenning av Den europeiske landskapskonvensjonen gir føringer for arbeidet med landskap.

I St.prp 1 S (2013-2014) henvises det til at nasjonale retningslinjer for gjeldende arealpolitikk er gitt i St.meld. nr. 26 (2006–2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand*. I stortingsmeldingen vises det til landskapskonvensjonen og dens formål. En viktig arealpolitisk føring gitt i denne stortingsmeldingen er at *miljøkvaliteter i landskapet skal bevares og styrkes gjennom økt kunnskap om verdier og bevisst planlegging og arealpolitikk*.

Som en oppfølging og konkretisering av målene for landskap utarbeidet Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning) og Riksantikvaren i 2007 en strategi for sitt arbeid med landskap. De ønsket å bidra til en helhetlig forvaltning av landskapet, der natur og kultur sees i sammenheng gjennom disse tematiske strategier og tiltak:

1. *Styrke landskapsarbeidet i kommunene*
2. *Utvikle god landskapsforvaltning i samarbeid med viktige arealbrukende samfunnssektorer*
3. *Øke befolkningens bevissthet og engasjement i forhold til landskapet*
4. *Styrke den faglige basis og landskapsperspektivet i miljøforvaltningen*

Som en oppfølging av denne strategien ble det utviklet en metode for landskapsanalyse. Miljødirektoratet (tidligere DN) og Riksantikvaren har på oppdrag fra KLD (tidligere MD) laget en rapport som viser en framgangsmåte ved landskapsanalyse, med beskrivelse, tolkning og verdisetting av landskap. Rapporten er fulgt opp med to veiledere, den ene for landskapsanalyse knyttet til kommuneplanlegging. Metoden favner både naturgitte, kulturhistoriske og romlig-estetiske forhold, og samspillet mellom disse.

Et av formålene med naturmangfoldloven, som trådte i kraft i 2009, er å ta vare på landskapsmessig mangfold. Miljødirektoratet viser til at med landskapsmessig mangfold forstås mangfoldet av landskapstyper, det vil si landskap med egne særtrekk. Naturmangfoldloven skal først og fremst ivareta naturkvalitetene i landskapet. I kulturpåvirkete landskap utenfor byene favner naturmangfoldloven også kulturhistoriske verdier i landskapet, som bl.a. kan inngå i formålet i verneområder som nasjonalparker og landskapsvernområder. Artsdatabanken har laget en naturtypeinndeling som beskriver alle naturtyper, fra store landskap som daler og fjorder ned til det minste livsmiljø. Inndelingen i landskapstyper er en del av kartleggingssystemet Naturtyper i Norge (NiN) og omfatter alle landskap. Kartleggingsverktøyet NiN landskap skal bidra til å oppfylle Norges forpliktelser etter landskapskonvensjonen, og være et hjelpemiddel i arealplanlegging og naturforvaltning.

Plan- og bygningsloven framhever at kvaliteter i landskapet og vern av verdifulle landskap er en oppgave og et hensyn som skal bli ivaretatt gjennom arealplanlegging. Lovens bestemmelser gir flere virkemidler til å ivareta landskap i planer, gjennom bruk av hensynssoner, arealformål og bestemmelser, og gjennom konsekvensutredninger. Plan- og bygningsloven med tilhørende *Forskrift om konsekvensutredninger* stiller krav om at kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner skal konsekvensutredes når det angis nye områder for utbyggingsformål. Konsekvensutredningen skal beskrive og vurdere virkningen av planen for landskap som ett av flere viktige miljø- og samfunnsforhold.

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

Kap III

Et av formålene med nasjonalparken er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde.

Kap IV pkt 1.1

Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, og det er gitt flere eksempler på hva det kan være.

Området er vernet mot inngrep av enhver art. Konkrete eksempler er gitt, oppstillingen er ikke uttømmende.

Landskapsvernområdet

Kap III

Et formål med landskapsvernområdet er å bevare et særpreget høgfjellsområde.

Kap IV pkt 1.1

Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder er konkrete eksempler nevnt.

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter.

Med de unntak som følger av forskriften er det forbud mot inngrep, og flere konkrete eksempler er nevnt.

Andre lover og forskrifter

Naturmangfoldloven

§ 1. Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

§ 33 (mål for områdevern). a) Verneområder skal bidra til bevaring av variasjonsbredden av naturtyper og landskap.

§ 35 (nasjonalparker). Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep. Forskriften skal bla verne landskapet.

§ 36 (landskapsvernområder). Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende.

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig.

Plan- og bygningsloven

§ 3-1. Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven, bla b) sikre jordressursene, kvaliteter i landskapet og vern av verdifulle landskap og kulturmiljøer.

Forskrift om konsekvensutredninger

Krav om at kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner skal konsekvensutredes når det angis nye områder for utbyggingsformål. Når planforslaget legges ut på høring, skal konsekvensutredningen beskrive antatte virkninger for miljø og samfunn av ny eller endret arealbruk sett i forhold til gjeldende planer.

Konsekvensutredningen skal beskrive og vurdere virkningen av planen for landskap som ett av flere viktige miljø- og samfunnsforhold.

3.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for landskap

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Det kan ikke påregnes tillatelse etter verneforskriften til tiltak eller bruk som etter en konkret vurdering vil endre landskapet i nasjonalparken, eller landskapets særpreg eller karakter vesentlig i landskapsvernområdet.

3.5 Bevaringsmål og tiltak for landskap

Mål 3-1

Bevare landskapet i nasjonalparken og landskapets særpreg og karakter i landskapsvernområdet slik det var ved vernetidspunktet.

Tiltak

3-1. Få et bedre grunnlag for forvaltning av RNP og RLVO ved å få gjennomført en landskapskartlegging og landskapsanalyse etter gjeldende og oppdatert metodikk.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

3-2. Samle inn kunnskap om lokalbefolkningens forståelse av landskapet og landskapet som et reindriftslandskap.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

3.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til landskap

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Det er ikke behov for revidering av verneforskriften utover tilpasning til ny forskriftsmal.

4 GEOLOGI

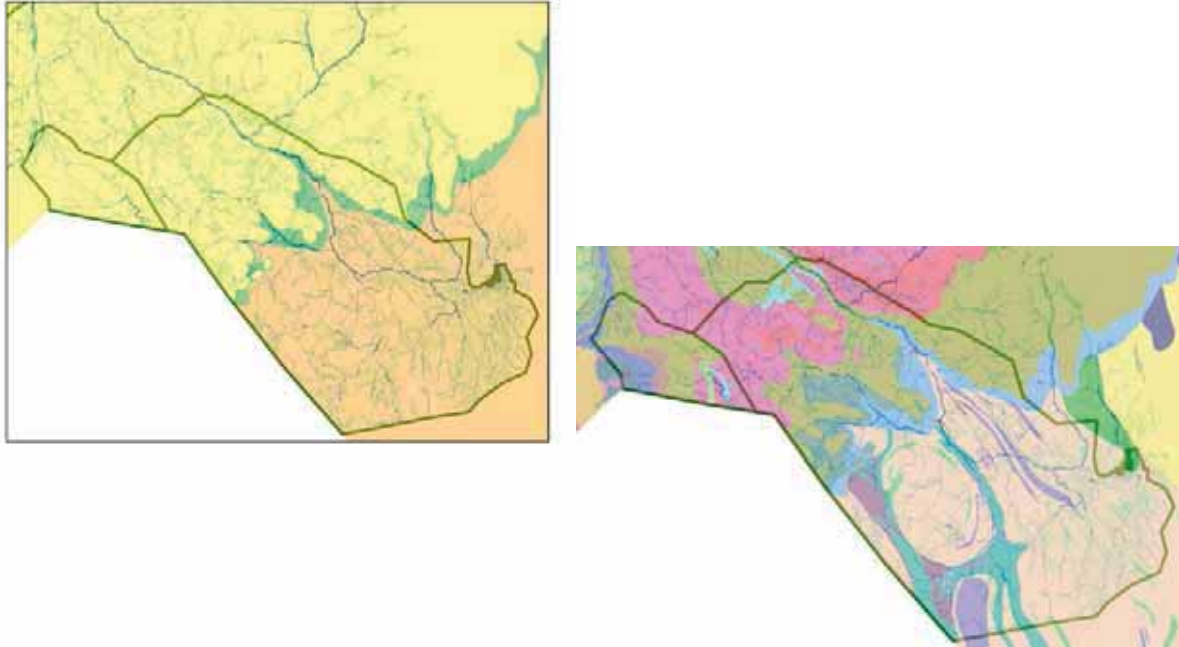
4.1 Geologi i RNP og RLVO generelt

4.1.1 Berggrunnsgeologi

I RNP og RLVO er det både eldre og nyere landformer av stor geologisk interesse. Fordi hoveddalen har skåret seg nedover i grunnen, kan en i bergveggene langs Reisaelva lese den geologiske historien fra de siste 2000 millioner år.

Berggrunnen i verneområdene kan deles inn i tre hovedtyper: grunnfjell, den såkalte Dividalsgruppen og skyvedekkebergarter. Nederst ligger grunnfjellet som hovedsakelig består av grovkornet granitt og gneis. Grunnfjellet er framme i dagen lengst i sørøst. Over grunnfjellet ligger et tykt glidelag av konglomerater, sandsteiner og leirskifer, den såkalte Dividalsgruppen. Konglomerat er synlig ved Geatkejohka, og hele det 200 m tykke tverrsnittet av Dividalsgruppen er framme i dagen i Avvekløfta. På dette glidelaget ble de yngre skyvedekkebergartene skjøvet på plass for 400 millioner år siden, og skyvedekkebergartene ligger derfor over Dividalsgruppen. Skyvedekkebergartene kan deles i to hovedtyper, øverst ligger Reisadekket, nederst ligger Jiertadekket som er oppe i dagen ved fjellet Jiertá. Jiertadekket består av lite omdannede bergarter som kvartsitt, leirskifer og marmor. Reisadekket er svært mangfoldig med bergarter av ulik grad av omdanning, fra lite omdannede skifre til sterkt omdannet gneis. Her er også omdannede vulkanske bergarter som amfibolitt og grønnstein. Spesielt ved Avvevággi kan en tydelig se skillet mellom grunnfjellet, Dividalsgruppen og skyvedekkebergartene. Også ved Imofossen er det et markant skille mellom grunnfjellet og de mykere bergartene i Dividalsgruppen. Uroligheter i jordskorpa har ført til sprekkdannelser i bergartslagene og en svakhetssone i berglagene kan ha ført til at elva har begynt å grave seg ned. Den "første" Reisaelva begynte antagelig å grave i en slik svakhetssone, og senere isdekker har videre formet elvedalen til den brede u-forma dalen Reisa dalen er i dag. Ved Imofossen er elva fortsatt i ferd med å grave seg ned og tilpasse seg et mer naturlig løp. Det harde grunnfjellet sørøst for fossen er mer motstandsdyktig mot erosjon enn de mykere bergartene i Dividalsgruppen, noe som gjør at det her blir et markant trinn i utviklinga av dalen.

Figur 4-1: Forenklet berggrunnskart og illustrasjon av detaljert berggrunnskart over RNP og RLVO

Kilde: NGU

- Skyvedekker av sandstein og skifer (sen urtid)
- Metamorfe og magmatiske bergarter
- Grunnfjell (urtiden/prekambrium)

4.1.2 Kwartærgeologi

Den siste geologiske perioden i jordens historie, den som vi er inne i nå, kalles kvartær. Den er karakterisert ved mange og kraftige klimasvingninger med flere istider. Praktisk talt alle løsmassene er dannet i kvartær. De yngste landformene er yngre enn 10 000 år, og ble dannet på slutten av siste istid. Under siste istid var hele området dekket av is. Det meste av løsmassene ble avsatt da innlandsisen smeltet ned. Sporene etter dreneringen da isen smeltet er tydelig i landskapet, og under istidene har Reisadalen vært en viktig dreneringskanal for transport av is fra de sørøstre områdene og mot kysten. Da isen smeltet ble store mengder smeltevann styrt ut dalen fra Nord-Finland og de vestlige delene av Finnmark. Det aller meste av Reisavassdragets nedbørsfelt er dekket av kvartære avsetninger, til dels av stor mektighet.

Reisavassdraget er typisk for elver som starter langt inne på vidda og skjærer seg gjennom høyere fjellpartier på vei ut mot kysten. Det har mange likhetspunkter med Altavassdraget. Reisavassdragets nedbørsfelt har stor rikdom av kvartære former og avsetninger, og er godt egnet til studier av erosjon- og materialtransport. Innenfor verneområdene er det flere felt med spesiell kvartærgeologisk verdi.

Reisadalen er klassisk når det gjelder rekonstruksjon av landformenes utvikling på den skandinaviske halvøy. Landskapsvernområdet Raisduottarhaldi ble vernet spesielt for å ta

vare på et særpreget høyfjellsområde med løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi. De kvartærgeologiske elementene er med på å gi landskapet dets karakter.

4.2. Status og tilstand for geologi

4.2.1 Data og grunnlagsmateriale om geologi

Ettersom det er de kvartærgeologiske forekomstene som er en del av formålet med vernet er det disse som er omtalt i det videre, ikke berggrunnsgeologi og mineraler.

I forbindelse med registrering av verneverdier i de 10-års vernede vassdragene, ble det gjort geomorfologiske og kvartærgeologiske registreringer med vurdering av verneverdige områder i Reisavassdragets nedbørsfelt. Det er ikke gjort nyere registreringer av kvartærgeologi etter dette, og materialet fra denne rapporten er brukt som grunnlag i forvaltningsplanen.

4.2.2 Kvartærgeologiske forekomster med spesiell verdi

I formålsbestemmelsen for RNP er områdets geologiske forekomster nevnt, og i RLVO spesielt løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi.

I rapporten om kvartærgeologiske registreringer er det avgrenset 15 spesielt verneverdige områder i Reisavassdragets nedbørsfelt. De er listet opp i prioritert rekkefølge og inndelt i klasser ut fra graden av verneverdi. Innenfor nasjonalparken er det avgrenset 4 spesielt verneverdige områder, og innenfor landskapsvernområdet 1 område. Områdene er vist i tabell 4-1 og i [vedlegg xx](#) Temakart: *Kvartærgeologi*.

Tabell 4-1: Kvartærgeologiske forekomster i RNP og RLVO med spesiell verdi

Område nr *	Område navn *	Verneobjekt og verneverdi	Klasse	Prioritet nr, av de 15 områdene
14	Hoakkanjavri	Spylefelt, esker, spylerenne. Rikt på klare og tydelige former som vitner om intense prosesser i en fase av innlandsisens nedsmelting. Eskeren som demmer opp sjøen er spesielt interessant.	I	1
13	Imofossen	Gjel (canyon). Skåret ned i grunnfjellet, flere tørrlagte gjel på østsida. Turistattraksjon.	II	3
11	Bieddjuvaggi - Čoalbmevaggi	Glasifluviale erosjons- og akkumulasjonsformer. En stor samling av isavsmeltingsformer, ønskelig å bevare en mest mulig helhetlig samling av dem.	II	4
12	Ganešjåkka - Hålgagårša	Spor etter isrelatert drenering. Store spylefelt, spylerenner og gjel. Gir som helhet et interessant bilde av isavsmeltingen.	III	9
15	Boazuroaivvi	Isrelatert dreneringssystem. Klare spor etter kraftig erosjon dannet av isrelatert drenering.	III	12

Kilde: Sollid, J.L. og Tolgensbakk, J. 1983

*det er brukt samme områdenr og navn som i rapporten Sollid, J.L. og Tolgensbakk, J. 1983

Klasse I - betydning i landsdelssammenheng (Nord-Norge)

Klasse II - betydning i regional sammenheng (Troms fylke)

Klasse III - betydning i lokal sammenheng (Reisavassdragets nedslagsfelt)

Det enkelte område er mer detaljert beskrevet i rapporten fra de kvartærgeologiske registreringene. Innenfor de kvartærgeologiske forekomstene er det flere geologiske formtyper, slik som eskere, dreneringsspor, skuringsstriper som viser retningen av brebevegelsene osv. Enkeltelementene, formene, kan ha spesiell verdi fordi spor av erosjon, transportveier og avsetning av masser gjør det mulig å rekonstruere isens avsmelting. De geologiske formene er vist i detaljert kart over hvert område, se [vedlegg xx-xx](#). Verneverdien til områdene er likevel først og fremst knyttet til helheten og den historien landformene til sammen forteller. Områdene er vurdert ut fra hvilken betydning de har på grunn av sjeldenhet, utforming, og/eller forskningsinteresse.

4.2.3 Status og tilstand for kvartærgeologiske forekomster med spesiell verdi

Registreringen av de kvartærgeologiske forekomstene er gammel. Selve forekomstene endrer seg ikke mye, men tilstand kan ha endret seg. Vi har ingen fullstendig og oppdatert oversikt over tilstanden til de verneverdige geologiske forekomstene eller de enkelte geologiske formene i nasjonalparken og landskapsvernområdet. Vår vurdering av tilstanden baserer seg på observasjoner i forbindelse med ulike registreringer, oppsyn og generell kjennskap til området.

Spor etter erosjon etter ismeltingen er generelt vanligvis mindre utsatt for ødeleggelse både fra natur og mennesker enn avsatte masser. For eksempel er eskere sårbare for slitasje. Eskere er lange, gjerne buktete rygger av sand, grus og stein, dannet av elver i tunneller under isen. Ryggene viser hvor iselvene gikk. Samtidig er de særpregete landformer, og de er tørre og lette å ta seg fram på. Mye finmateriale i ryggene gjør at dersom vegetasjonen slites bort er de lett utsatt for erosjon, særlig vinderosjon. Det er ønskelig å bevare noen eskere i sin opprinnelige form. Strukturmark (frostjord) som fossile tundrapolygoner er også utsatt, og de kan lett ødelegges ved tråkk og kjøring. Mindre dreneringsspor på sandur- og deltaoverflatene er også noe utsatt. Det er tørre elveløp på gammel deltaflate eller sandurflate, og de består av mye finmateriale. Andre landformer slik som terrasser, glasifluviale erosjonskanter (isrelatert) og hauger/rygger av glasifluvialt materiale er mer robuste med tanke på ferdsel, men mer utsatt med tanke på uttak av masse.

Område 14 Hoakkanjavri

Området generelt, og også de spesielt verdifulle geologiske formene, framstår som lite påvirket og tilstanden er god. Området brukes mest vinter og vår når det er dekt av snø. På kart som viser reindriftas bruk er det avmerket en mye brukt teltplass innenfor området Hoakkanjavri. [Sjekk nytt reindriftskart 2014](#).

Område 13 Imofossen

Nordkalottleden passerer området. Flere stier går fra leden til Imofossen, som er en mye besøkt severdighet. Vegetasjonsdekket ved utkikkspunkt mot fossen er slitt. Det går en umerket sti på vestsiden av elva mot Jiértá, men den er lite brukt. De geologiske formene er svært robuste i forhold til tråkk, så med tanke på den geomorfologiske verdien av området har det lite å si. Bålfyring på berget kan føre til avskalling av berget ved slukking med vann. Tilstanden til området i forhold til geologisk verdi vurderes som god.

Område 11 Bieddjuvággi - Čoalbmevággi

Gjennom området går Nordkalottleden, kjøreløype for reindrift, og scooterløype. Det er to reindriftshytter innenfor området, og på kart som viser reindriftas bruk er det avmerket 5 mye brukte teltplasser innenfor området Bieddjuvággi - Čoalbmevaggi. [Sjekk nytt reindriftskart](#)

2014. Området er mye brukt og i flere sammenhenger, og verdifulle geologiske former er utsatt. Nordkalottled og kjøreløype går stedvis over eskere som er tørre å gå og kjøre på. Det er ikke undersøkt, og vi kjenner heller ikke til, hvordan status er for andre sårbare former i området i forhold til bruk, eks fossile tundrapolygoner og dreneringsspor. Tilstanden til dette området vurderes derfor som usikker. Mot sør i retning Somájávri, utenfor det spesielt verdifulle området, ligger det også markante eskere i forlengelsen av de som er innenfor. Ved tiltak i området bør disse formene sees i sammenheng.

Område 12 Ganešjåkka - Hålgagårsa

Nordkalottsti og kraftlinje, passerer i utkanten av området nede i Reisadalen. Ymber sin hytte er like utenfor det avgrensede området. Teltplass brukt ved reindrif er innenfor, men er lite brukt og da helst om vinteren. Det er litt slitasje fra Nordkalottsti i en avsetning, men i lite omfang. Tilstanden til området vurderes som god.

Område 15 Boazuroaivvi

Området ligger delvis utenfor nasjonalparken. Nordkalottleden, kraftlinje og barmarksløype som brukes ved vedlikehold av kraftlinje og ved reindrif, passerer gjennom området i nasjonalparken. Området er relativt intensivt brukt, men de geologiske formene i dette området tåler noe bruk. Tilstanden er ikke kartlagt nå, men ut fra kjennskap til området vurderes den som god.

Figur 4-2: Spor på eskere i område 11 Bieddjuvággi - Čoalbmevággi

Foto: Tarjei Gunnestad

Foto: Asgeir Blixgård

4.3 Rammer og regelverk for geologi

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

Kap III

Et av formålene med nasjonalparken er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde med dets geologiske forekomster.

Kap IV pkt 1.1

Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, herunder vegbygging, bergverksdrift, graving og påfylling av masse, sprenging og boring og lignende. Flere konkrete eksempler er nevnt.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder vegbygging, bergverksdrift, graving, fylling og henleggelse av masse, sprenging og boring, bryting av stein, mineraler og fossiler, fjerning av større stein og blokker, mineraler eller fossiler, bakkeplanering. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Kap IV 6.1

All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en bla ikke skader natur- og kulturverdier. Miljøverndepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om ferdselen i landskapsvernområdet dersom verneformålet gjør det nødvendig.

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved særskilt forskrift regulere eller forby ferdsel som kan skade naturmiljøet.

Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.

Landskapsvernområdet

Kap III

Et av formålene for landskapsvernområdet er å bevare et særpreget høgfjellsområde med løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi.

Kap IV pkt 1.1

Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder vegbygging, bergverksdrift, graving og påfylling av masse, sprenging og boring. Flere konkrete eksempler er nevnt.

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter.

Med de unntak som følger av forskriften er det forbud mot inngrep som vegbygging, graving, påfylling av masse, sprenging, boring, uttak og fjerning av større stein og blokker, mineraler eller fossiler, bakkeplanering. Flere konkrete eksempler er nevnt. Opplistingen er ikke uttømmende.

Kap IV pkt 4

All ferdsel skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en bla ikke skader natur- og kulturverdier.

Miljøverndepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om ferdselen i landskapsvernområdet dersom verneformålet gjør det nødvendig.

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.

Andre lover og forskrifter

Byggesaksforskriften

§ 4-1. Tiltak som ikke krever søknad og tillatelse, og mindre tiltak utendørs: pkt 6 - Mindre fylling eller planering av terreng. Avvik fra terrengnivå er definert for bebygde områder.

§ 4-3. Unntak fra krav i plan- og bygningsloven for visse tiltak som behandles etter andre over, pkt f):

Steinbrudd, gruver og massetak som er i samsvar med gjeldende reguleringsplan og som er gitt konsesjon etter bestemmelser gitt i eller i medhold av mineralloven.

4.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for kvartærgeologi

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Det kan ikke påregnes tillatelse etter verneforskriften til tiltak eller bruk som fysisk ødelegger geologiske forekomster i nasjonalparken generelt, eller ødelegger løsavsetninger av naturhistorisk verdi i landskapsvernområdet generelt, og særlig ikke i de spesielt verneverdige områdene.

Uttak av enkeltsteiner, til for eksempel gravstein, kan bare påregnes i spesielle tilfeller og etter en konkret vurdering.

4.5 Bevaringsmål og tiltak for kvartærgeologi

Mål 4-1

Bevare område 14 Hoakkanjavri intakt med former og elementer som registrert. Bevare eskeren som demmer opp sjøen i sin opprinnelige form.

Tiltak

4-1. Overvåke tilstand til eskeren som demmer opp sjøen, sjekke tilstand hvert 5. år.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

Mål 4-2

Bevare område 13 Imofossen med sine geologiske former intakt.

Tiltak

4-2. - Opparbeide fast oppmurt bål plass på rasteplass ved fossen, dvs på område utenom bart fjell.
- Fjerne enkle gamle bål plasser på bart fjell.
Se kap xx *Fritidsbruk*.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

Mål 4-3

I område 11 Bieddjuvaggi - Čoalbmevaggi bevare sårbare løsavsetninger og særpregede landformer som eskere og fossile tundrapolygoner, intakt.

Tiltak

4-3. Som grunnlag for tiltak gjøre en verdi- og sårbarhetsanalyse med tanke på kvartærgeologiske verdier i det spesielt verdifulle området.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

4-4. Se om det er mulig å legge om og samordne Nordkalottleden og kjøreløype til ny trasè der det er nødvendig av hensyn til verneverdier, spesielt geologi i forhold til eskere og fossile tundrapolygoner, og til kulturminner. Ny trasè må legges slik og ha en slik standard at den er praktisk å bruke. Ny trasè avklares med berørte reinbeitedistrikt og Troms turlag. Nye traseer avklares gjennom en kjøreløypeplan for kjøreløyper for reindriften. I planen tas en gjennomgang av alle eksisterende kjøreløyper inkludert løyper langs gjerdet, omfanget av løyper vurderes, trasèene vurderes, og da særlig i forhold til spesielt verdifulle naturtyper og kulturminner. I planen skal det gå fram hvilke kjøreløyper som blir godkjente kjøreløyper. Planen skal videre inneholde en samlet oversikt over tilstand til kjøreløypene og beskrive behov for vedlikehold og tiltak (inkludert materialbruk), samordne tiltak der flere brukergrupper bruker samme kjøreløype, samt avklare ansvar for å gjennomføre vedlikehold og tiltak, og finansiering. Mye brukte måder tas med i kjøreløypeplanen.
Se kap 8 *Reindriften* og kap 9 *Fritidsbruk*.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, men i samarbeid med berørte reinbeitedistrikt, Troms turlag, Nordreisa scooter- og båtforening og grunneier.

4.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til kvartærgeologi

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Ved revidering av verneforskriften tilpasses den ny forskriftsmal.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Under punktet om ferdsel tas inn at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn også til viktige kvartærgeologiske elementer.

5 PLANTELIV OG NATURTYPER

5.1 Planteliv og vegetasjon i RNP og RLVO generelt

Plantelivet og vegetasjonen i RNP og RLVO er veldig rikt og variert. Det er sagt at Reisavassdraget utmerker seg ved sitt store botaniske mangfold, og er av unik botanisk verdi. Fjellfloraen er godt undersøkt, og flere plantefjell rundt Reisadalen er det som kalles klassiske lokaliteter som ble oppsøkt av botanikere allerede på slutten av 1800-tallet.

Det er flere årsaker til det rike plantelivet. For det første berggrunnen, som varierer fra sur til kalkrik. Det gir grunnlag for både en stedvis fattig, stedvis meget rik flora. I tillegg er det et dels gunstig og variert klima. I nordvest er vegetasjonen noe påvirket av et mildt og ustadig kystklima (suboseanisk klima), men i indre og sørligere strøk av mer stabilt typisk innlandsklima (kontinentalt klima). Årsnedbør ved Sørkjosen lufthavn for 2013 var 870 mm og normal middeltemperatatur for et år er 1,0° C. Ved Kautokeino er normal årsnedbør 376 mm, og normal middeltemperatur -1,1° C.

Innlandsklima og relativt høy sommertemperatur gjør at nokså mange sørlige og sørøstlige arter har nordgrense her. Kombinasjon av geografi, klima og berggrunn gjør at både arktiske arter, østlige, nordlige og sørlige arter møtes. Dessuten er landskapet veldig variert, med fjellvidder, dal og canyon med både nordvendte og sørvendte lier, vassdrag og fosser. Alle vegetasjonssoner fra lavlandet til høgfjellet finnes her.

Skoggrensa går ved ca 600 moh innerst ved Geatkevuopmi og Nájallaávži. Av Reisadalens nedbørsfelt er bare 15 % av arealet skogdekt. Bjørkeskogen er den mest utbredte skogtypen. Hele hoveddalen er skogkledd, og skogen går langt innover i sidedalene. Den forgreiner seg inn i sidedalene til Nájallaávži mot grensa til Finland, mot Ráivuopmi opp til Finnmarksvidda, inn i fjelldalen Geatkevuopmi, og opp i den vide hingedalen Mollešvuopmi. Ulike typer skog i hele landet har blitt klassifisert etter en metodikk beskrevet i temaheftet *Vegetasjonstyper i Norge*. I Reisadalen generelt er den mest vanlige skogtypen etter denne metodikken kreklingbjørkeskog på vidda og i dalsidene nær skoggrensen, og blåbærbjørkeskog i dalsidene. I tørre, solvarme lier kan det være mye mjølbær. Furskogen vokser sammenhengende inn til Sieimma, men så er det ca 10 km før den kommer igjen omtrent ved Nedrefoss og fortsetter forbi Imo til Jiertás østside. Der er det glissen blandingsskog med både bjørk og furu. I fjellsider med forvittrings- og skredmateriale forekommer blandingsskog med bjørk, furu, andre treslag og einer. Innslag av rogn, osp, silkeselje og vier øker innover i dalen. Silkeselje er et tre som er typisk for varme lier i Nord-Norge. I flomsonen langs elva og ellers i fuktig terreng er det frodig høgstaudebjørkeskog og lågurtbjørkeskog. I flomsonen langs Reisaelva vokser også gråorheggeskog (olderskog). Fra Saraelv og innover dalen er det rike og særprega flommarksskoger med gråor, setervier, osp, hegg og bjørk. Det er vanlig med bestander med ospeskog opp til Nedrefoss.

I dalen vokser mye store bregner og høgvekste urter og gras. Blant annet bregnen strutseving, grasartene hundekveke og finnmarkskveke, og urtene sibirturt, storveronika og lappflokk som alle har blå blomster. Villrips og bringebær er vanlig opp til Nedrefoss. Spesielle former for flommarksskog nær elva med tett vierkratt under en glissen skog går inn i Nájallaávži, Geatkevuopmi og Ráivuopmi.

Heivegetasjon dekker det meste av arealene i fjellområdene. På overgangen til vidda er krattvegetasjon ofte dominerende, og store områder er dekket av høyvokst dvergbjørk, *skierra*

på samisk. Særlig i fjellet rundt Nájallaávži, Geatkevuopmi og Ráisvuopmi. Fuktige heier har lappvierkratt, *rohtu*. Snøleier er mindre utbredt innover i området fordi terrenget er slakere og nedbøren mindre enn lenger ut mot kysten. På lave, runde rabber er plantedekket skrint og består av greplyng-rabbesivhei der krekling også er en vanlig art. Slik fattig hei er det i grunnfjellsområdet innenfor Nedrefoss. Nær finskegrensa er det noe reinrosehei på kalkrike rabber.

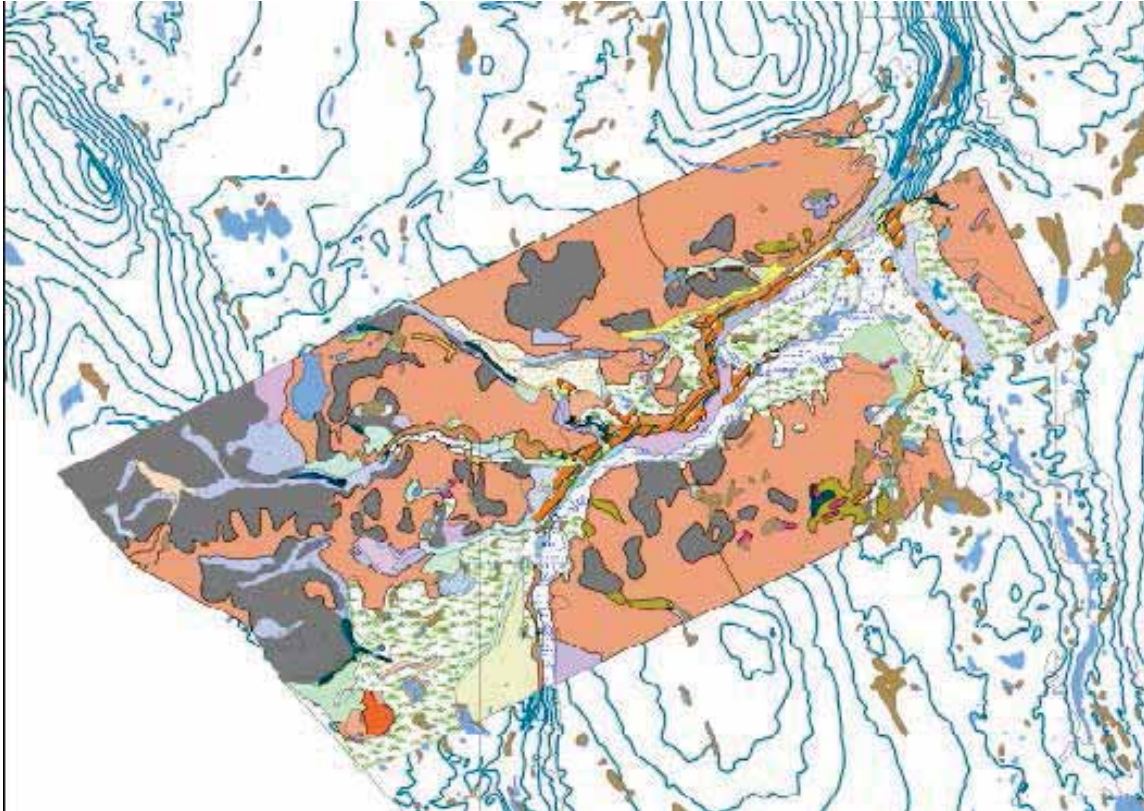
Totalt sett er myrarealet lite, men det er store områder med myr på vidda, særlig rundt Ráisjávri, og delvis rundt Sáitejávri. Her er palsmyrer en karakteristisk myrtype. Ellers er myrene på vidda for det meste fattige og middels rike jordvannsmyrer. Langs elva i Geatkevuopmi er det et omfattende system av myrer og våtmarker som visstnok skal ha rik vegetasjon, men det er ikke kartlagt.

I botn av flere av kløftene er det kildeframsprang med spesiell vegetasjon. De dekker lite areal, men er viktige oaser i det som ellers kan være tørre områder. I selve Reisadalen er det mange store elveører. Elva skifter løp, frakter med seg grus og stein som den legger opp på elveører og grusbanker. Frø kan bli fraktet nedover elva og planter etablere seg på ørene. Vegetasjonen er interessant med bla klåvedkratt og de sjeldne artene kveinhavre og finnmarksjonsokblom. I Nájallaávži er det mange og trange sidedaler, såkalte gorsaer. Kløftene har store variasjoner i jord og berggrunn, lokalklima og tilgang på vann, noe som gjør at vegetasjonen blir veldig spesiell. I kløftene er det trent sammen mange typer vegetasjon på et lite område, såkalt gorsavegetasjon. Vegetasjonen er mest frodig i botn av en kløft. I solsida kan det være orkidèskredmark, lågurtskog og mjølbærdominert skog. På skyggesida kan det være kreklingsskog, skredmark og snøleier.

I alt 525 arter karplanter er registrert i Reisavassdragets nedbørfelt. Antallet er høgt både i nord-norsk sammenheng og på landsbasis. Hvor mange av disse som fins innenfor RNP og RLVO vet vi ikke sikkert, men i artslista i **vedlegg xx** er 385 arter ført opp i nasjonalparken. De indre delene av Reisadalen strekker seg langt østover. Derfor forekommer mange plantearter med østlig og nordøstlig utbredelse, mange av dem myr- og skogplanter, bla brannull som vokser på palsmyrene, myrsildre, storveronika, finnmarkspors, åkerbær langs elva, sibirturt og lappflokk, lappstarr og finnmarksvier. Av varmekjære eller sørlige arter som har nordgrense i eller nær Reisadalen er bla lerkespore og maurarve. I RNP og RLVO vokser flere truede og sjeldne planter som finnmarksjonsokblom, kveinhavre, finntelg, grårublom, dvergrublom, lappstarr, myrsildre, og snøgras. I Jiehtanagorsa, en sidedal til Njállavži, står det noen få grantrær. Det er den eneste naturlige forekomsten av gran i Troms fylke. Det er vanlig norsk gran, ikke østlig gran slik som i nærliggende lokaliteter i Finland og Finnmark.

Verdifulle botaniske områder utenfor RNP og RLVO er bla Jávreoaiivvit naturreservat som er et fjellområde med artsrik kalkkrevende flora. Rik flora og vegetasjon er det også i Puntavassdraget med sidevassdraget Geatkutjávrit.

Figur 5-1: Illustrasjon av vegetasjonstyper kartlagt i Njállavzi etter tidligere metodikk

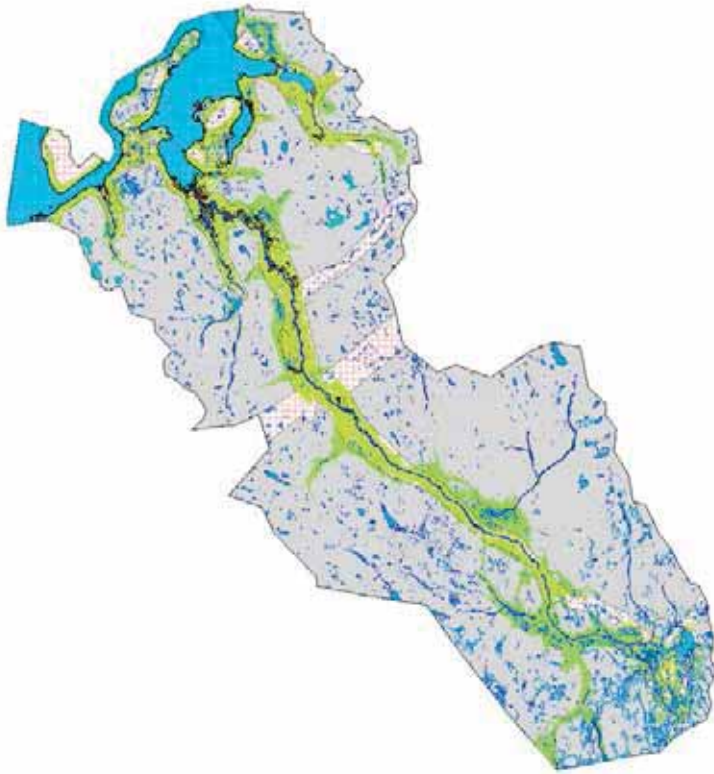
Kilde: Asgeir Blixgård etter data fra Hartvig Sætra

5.2 Status og tilstand for planteliv og naturtyper

5.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

Ved registrering av verneverdier i de 10-års verna vassdragene, ble det gjort kartlegging av flora og vegetasjonstyper og kartfesting av palsmyrer. I tillegg har vi hentet opplysninger fra heftet om Reisadalen utgitt av Fylkesmannen i Troms. Nyere data er fra rapporter fra 2010 og 2012 etter kartlegging av verdifulle naturtyper utført av Ecofact AS etter metodikk i DN håndbok 13 *Kartlegging av naturtyper-verdisetting av biologisk mangfold*, samt deres rapport fra 2013 etter søk etter nye forekomster av truede karplanter i Reisaelva og Alta-Kautokeino vassdraget, dvs masimjelt, grårublom, finnmarksjonsokblom, kveinhavre og finntelg, og fra handlingsplanen for disse fem karplantene som er antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget for perioden 2011-2015. Videre har vi data fra Artsdatabanken og Naturbasen som er lagt inn av flere personer, samt data fra arbeid i forbindelse med andre verneplaner.

Figur 5-2: Områder i RNP og RLVO kartlagt etter metodikk i DN's håndbok nr 13 *Kartlegging av naturtyper*
Til venstre: Områder i Nordreisa kartlagt 2009. Grå områder ikke kartlagt, rødskraverte områder dårlig kartlagt.
Til høyre: Områder kartlagt sør og sørvest for Ráísjávri i 2011.

Kilde: Ecofact rapport 1 (2010) og Ecofact rapport 160 (2012)

Kart fra Ecofact sine rapporter viser at kartlegging av naturtyper i Reisadalen er prioritert med utgangspunkt i Nordkalottleden, og et avgrenset område sør og sørvest for Ráísjávri. Dvs at i det meste av arealet i RNP og RLVO er det ikke kartlagt naturtyper etter denne metodikken. Ecofact oppsummerer at Nordreisa er en særdeles mangfoldig kommune som har betydelig potensiale for verdifulle naturtyper og sjeldne arter.

Figur 5-3: Befarte deler av Reisaelvas dalføre med søk etter truede karplanter, stiplet rød linje.

Kilde: Ecofact rapport 261 (2013).

I følge Ecofact sin rapport om truede karplanter i Reisaelvas og Altaelvas dalfører, er kartleggingsstatus langs Reisaelva og Njállavzi at hele elvestrekningen fra Ráisjávri og ned til Moskodalen er relativt grundig befart. De vurderer at en trolig har oversikt over hvor de viktigste forekomstene av de kartlagte artene er lokalisert. Det er stor sannsynlighet for at det finnes flere uopptagede forekomster, men i følge dem virker det ikke nødvendig å bruke mye ressurser i forbindelse med handlingsplanen for de fem truede karplantartene på omfattende søk etter artene i Reisa dalen og sidedaler.

Av planteliv er moser, lav og sopp lite undersøkt. For vednedbrytende sopp på gråor er det undersøkt begrensede områder ved Nedrefoss og ved Imo og Naustnes i forbindelse med to oppgaver ved Universitetet i Tromsø.

Ut fra Hartvig Sætra sine rapporter om flora og om vegetasjon i Reisaavassdraget samt data fra andre botanikere, sammenstilte Ole Isak Solbakken i perioden 1997-99 en artsliste som viser plantenes utbredelse, blant annet i nasjonalparken. Se [vedlegg xx](#). I tillegg finnes det data om plantearter i RNP og RLVO på Artsdatabanken og andre databaser, herbarier bla i Tromsø museum, og det er gjort private registreringer. I Artsdatabanken ligger både funn som er gjort for en tid tilbake og nye registreringer som blir lagt inn fortløpende.

5.2.2 Arter med spesiell verdi

Plantearter som vi vet er registrert i områdene og som har en spesiell verdi ved at de står i rødlista, er fredet i egen forskrift, og/eller står i Emerald Network sin liste, er vist i tabellene 5-1 til 5-4. I naturmangfoldloven defineres planter som karplanter, moser og alger. Vi har ikke sjekket ut om det er registrert rødlista alger her. Kunnskapen om alt planteliv i RNP og RLVO etter denne definisjonen er begrenset, og beskrivelsen av vegetasjon og planteliv kan derfor ikke ses på som en fullstendig oversikt. Beskrivelsen er gjort ut fra kunnskap som er kjent, og

de beste dataene er fra kartlegginger gjort de seneste årene. Mest kunnskap fins om karplanter.

Norsk Rødliste for arter 2010 er en offisiell oversikt over arter og en prognose for deres risiko for å dø ut i Norge. Lista baserer seg på internasjonale retningslinjer for rødlisting av arter som bla innebærer en klassifisering av arter til kategorier avhengig av vurdert risiko for utdøing. Grovt sett kan en si at arter kommer på "rødlista" fordi de har en negativ bestandsutvikling, enten fordi aktuelle leveområder reduseres i areal, eller fordi artene er naturlig sjeldne. For flere av de trua artene blir det nå laget egne handlingsplaner med tiltak for å ta vare på artene. Av registrerte plantearter i RNP og RLVO står 31 karplantearter, 23 arter sopp (inkludert vedboende og vednedbrytende sopp), 5 arter lav og 1 mose, oppført i rødlista.

Emerald Network er et europeisk nettverk over viktige områder for biologisk mangfold. Nettverket er knyttet til Bernkonvensjonen som er en folkerettslig forpliktende avtale fra 1979 om vern av europeiske ville dyr og planter og deres leveområder. Det er laget lister over norske arter og naturtyper som ut fra et europeisk perspektiv trenger beskyttelse gjennom Emerald Network. Av registrerte plantearter i RNP og RLVO står 6 av karplantene oppført i Emerald Network sin liste.

Noen arter er varig *fredet gjennom en egen forskrift* med hjemmel i den gamle naturvernloven. Fremtidige fredninger vil bli foretatt med hjemmel i naturmangfoldloven, men da som en prioritert art. Forskriften om fredning av truede arter fra 2001 freder totalt 48 karplanter, 8 moser og 11 virvelløse dyr. Av karplantene som er registrert i RNP og RLVO er 4 arter fredet i denne forskriften.

I naturmangfoldloven står det i § 23 at det kan vedtas forskrifter som utpeker *prioriterte arter*. De første åtte prioriterte artene etter naturmangfoldloven ble vedtatt 20. mai 2011. Ingen av de prioriterte artene er kjent i RNP eller RLVO.

For å skille ut hvilke av disse artene med spesiell verdi som igjen vurderes som spesielt verdifulle for biologisk mangfold, har vi brukt metodikken som er beskrevet i håndbok *Kartlegging av naturtyper – verdisetting a biologisk mangfold* (DN-håndbok 13). Selv om det knytter seg en viss usikkerhet til hvilken status alle artene i artslista har per i dag, vil vi på den måten synliggjøre situasjonen for arter som har vært registrert i RNP og RLVO.

Norsk svarteliste 2007 er en offisiell oversikt over økologiske risikovurderinger for et utvalg av fremmede arter som er påvist i Norge. Med det menes om arten kan ha negative effekter på økosystemer, stedegne arter, genotyper, eller kan være vektor for andre arter (parasitter og sykdommer) som kan være skadelig for stedegent biologisk mangfold. Ingen av karplantene som er registrert i RNP eller RLVO står i svartelista i kategoriene *høy risiko*, *lav risiko* eller *ukjent risiko*. Det står flere arter oppført i kategorien *ikke vurdert risiko*.

Karplanter

Under Ecofact sin kartleggingen i 2011 ble det ikke gjennomført artsinventering i palsmyrsystemene. I sin rapport har de tatt med seks rødlistede karplanter som tidligere er registrert i kartleggingsområdet, jf Artsobservasjoner i Artsdatabanken. Ved Ecofact sine registreringer av truede karplanter langs vassdraget i 2009 og 2012 ble seks rødlistede karplanter funnet.

Tabell 5-1: Karplanter registrert i RNP og RLVO og som har spesiell verdi for biologisk mangfold.

Etter opplysninger i Sætra, H. 1986 og 2009, artsliste sammenstilt av Solbakken og data i Artsdatabanken per 2011.

* Registrert på nytt i 2009 og ** Registrert på nytt i 2012/2013 av Ecofact Nord AS.

Norsk navn	Samisk navn	Latinsk navn	Rødlistekategori 2010	Fredet i forskrift	I Emerald Network	Verdi for biologisk mangfold
Sølvkattefot		<i>Antennaria villifera</i>	Nær truet	-	-	C
Reinstarr		<i>Carex arctogena</i>	Nær truet	-	-	C
Hvitstarr		<i>Carex bicolor</i>	Nær truet	-	-	C
Kløftstarr		<i>Carex holostoma</i>	Nær truet	-	X	C
Lappstarr *		<i>Carex lapponica</i>	Sårbar	-	-	B
Trillingstarr		<i>Carex tenuiflora</i>	Nær truet	-	-	C
Kildegras		<i>Catabrosa aquatica</i>	Nær truet	-	-	C
Småsøte		<i>Comastoma tenellum</i>	Nær truet	-	-	C
Gullrublom		<i>Draba alpina</i>	Nær truet	-	-	C
Grårublom *		<i>Draba cinerea</i>	Sårbar	-	X	B
Dvergubloom		<i>Draba crassifolia</i>	Sterkt truet	-	-	A
Lappmjølke		<i>Epilobium laestadii</i>	Sterkt truet	-	-	A
Huldreblom		<i>Epipogium aphyllum</i>	Nær truet	X	-	C
Svartbakke-stjerne		<i>Erigerion humilis</i>	Nær truet	-	-	C
Gulmyrull		<i>Eriophorum brachyantherum</i>	Nær truet	-	-	C
Vrangmyrull		<i>Eriophorum x medium</i>	Nær truet	-	-	C
Lappøyentrøst /Osloøyentrøst		<i>Euphrasia salisburgensis</i>	Utdødd i Norge	-	-	
Finntelg **		<i>Gymnocarpium continentale</i>	Kritisk truet	-	-	A
Elvemarigras		<i>Hierochloë hirta</i>	Nær truet	-	-	C
Dvergsyre		<i>Koenigia islandica</i>	Nær truet	-	-	C
Hengepiggrø		<i>Lappula deflexa</i>	Nær truet	-	-	C
Klåved *		<i>Myricaria germanica</i>	Nær truet	-	-	C
Lodnemyrlegg		<i>Pedicularis hirsuta</i>	Nær truet	-	-	C
Snøgras		<i>Phippsia algida</i>	Sårbar	-	-	B
Lappfuru		<i>Pinus sylvestris lapponica</i>	Nær truet	-	-	C
Snøsoleie		<i>Ranunculus nivalis</i>	Nær truet	-	-	C
Polarsoleie		<i>Ranunculus sulphureus</i>	Nær truet	-	-	C
Stuttsmåarve		<i>Sagina caespitosa</i>	Nær truet	-	-	C
Myrsildre		<i>Saxifraga hirculus</i>	Sårbar	X	X	B
Finmarks-jonsokblom (Småjonsokblom) *, **		<i>Silene involucrata ssp. tenella</i>	Kritisk truet	X	X	A
Blindurt		<i>Silene wahlbergella</i>	Nær truet	-	-	C

Kveinhavre*, **		<i>Trisetum subalpestre</i>	Sterkt truet	X	X	A
Kalkfiol		<i>Viola rupestris ssp. relictata</i>		-	X	

Rødlistekategorier:

Utdødd i Norge (RE)

Kritisk truet (CR) – ekstremt høy risiko for utdøing

Sterkt truet (EN) – svært høy risiko for utdøing

Sårbar (VU) – høy risiko for utdøing

Nær truet (NT) – nær ved å komme i kategori med høy risiko

Datamangel (DD) – ville sannsynlig blitt med på rødlista dersom det fantes nok informasjon

° = art nedgradert pga status på bestand i naboland

Verdi for biologisk mangfold:

A – svært viktig

B – viktig

C – lokalt viktig

Andre arter med spesiell verdi

I en oppgave i økologisk botanikk ved Universitetet i Tromsø er artssammensetning, artsrikdom og relasjoner til miljøparametere hos vednedbrytende sopp på døde stokker av gråor undersøkt. Studieområdet var på to øyer i Reisaelva, 2-3 km ovenfor Nedrefoss. Området som ble undersøkt utgjorde ca 19 dekar. Det ble totalt funnet 100 arter med vednedbrytende sopp i det området. Svært mange av artene forekom kun én gang. Av artene som ble registrert står 5 av dem i rødlista. I en annen oppgave ved Universitetet i Tromsø ble miljøparametre, mellomårsvariasjon og kontinuitet av vedboende sopp i død ved undersøkt. Studieområdet var et 200 da stort område ved Imo og et 100 da stort område ved Naustnes. Det ble totalt funnet 132 arter vedboende sopp. Av disse står 15 arter i rødlista. I NINA sin rapport om boreale løvskoger ble ca 3650 dekar med skogsområder i øvre del av Reisaelva undersøkt, og flere rødlistede arter notert. I tillegg er en av de andre soppartene som er lagt inn i Artsdatabanken rødlistet.

Tabell 5-2: Vedboende og vednedbrytende **sopp** på gråor og annen sopp registrert i RNP, og som har spesiell verdi for biologisk mangfold.

Norsk navn	Samisk navn	Latinsk navn	Rødlistekategori 2010	Fredet i forskrift	I Emerald Network	Verdi for biologisk mangfold
Drueskinn		<i>Aleurodiscus livdocoeruleus</i>	Nær truet	-	-	C
Flekkhvitkjuke		<i>Antrodia albobrunnea</i>	Nær truet	-	-	C
Stankhvitkjuke		<i>Antrodia sitchensis</i>	Sterkt truet	-	-	A
Knippesøtpigg		<i>Bankera violascens</i>	Nær truet	-	-	C
Foldeskinn		<i>Ceraceomyces borealis</i>	Nær truet	-	-	C
Furuplett		<i>Chaetodermella luna</i>	Nær truet	-	-	C
Hasselkjuke		<i>Dichomitus campestris</i>	Nær truet	-	-	C
Finkjuke		<i>Gloeoporus pannocinctus</i> (tidl. <i>Ceriporiopsis pannocincta</i>)	Sterkt truet	-	-	A
Langkjuke		<i>Gloeophyllum protractum</i>	Sårbar	-	-	B
Korallpiggsopp		<i>Hericium coralloides</i>	Nær truet	-	-	C
		<i>Hyphoderma medioburiense</i>	Nær truet	-	-	C

Lundknorteskinn		<i>Hyphodontia alienata</i>	Sårbar	-	-	B
Grønnlig narrepiggssopp		<i>Kavinia alboviridis</i>	Nær truet	-	-	C
Ullnettsopp		<i>Leucogyrophana sororia</i>	Nær truet	-	-	C
Taigaseigsopp		<i>Marasmius siccus</i>	Nær truet	-	-	C
Taigapiggskinn		<i>Odonticium romellii</i>	Nær truet	-	-	C
Svartonekjuke		<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Nær truet	-	-	C
Vannvoksskinn		<i>Phlebia firma</i>	Nær truet	-	-	C
Trevleflakskinn		<i>Scytinostroma praestans</i>	Nær truet	-	-	C
Tyrikkjuke		<i>Skeletocutis lenis</i>	Nær truet	-	-	C
Lamellfiolkjuke		<i>Trichaptum laricinum</i>	Nær truet	-	-	C
Kelonålehinne		<i>Tubulicrinis hirtellus</i>	Nær truet	-	-	C
		<i>Tubulicrinis inornatus</i>	Nær truet	-	-	C

Kilde: Iversen, M. 1997, Kristiansen, G. 1999, NINA Rapport 367 og Artsdatabanken per juli 2011.

Tabell 5-3: **Lav** registrert i RNP og som har spesiell verdi for biologisk mangfold.

Norsk navn	Samisk navn	Latinsk navn	Rødlistekategori 2010	Fredet i forskrift	I Emerald Network	Verdi for biologisk mangfold
Elfenbenslav		<i>Heterodermia speciosa</i>	Sterkt truet	-	-	A
		<i>Lobothallia alphoplaca</i>	Sterkt truet	-	-	A
Bekkeskiferlav		<i>Lobothallia melanaspis</i>	Nær truet	-	-	C
Bred grønnever		<i>Peltigera latiloba</i>	Sterkt truet	-	-	A
Kalkrosettlav		<i>Phaeophyscia constipata</i>	Sårbar	-	-	B

Kilde: Etter opplysninger i NINA Rapport 367 og Artsdatabanken per juli 2011.

Tabell 5-4: **Moser** registrert i RNP og som har spesiell verdi for biologisk mangfold.

Norsk navn	Samisk navn	Latinsk navn	Rødlistekategori 2010	Fredet i forskrift	I Emerald Network	Verdi for biologisk mangfold
Vortetråklepose		<i>Pseudoleskeella papillosa</i>	Sterkt truet	-	-	A

Kilde: Etter opplysninger i NINA Rapport 367 og Artsdatabanken per juli 2011.

Rødlistekategorier:

Kritisk truet (CR) – ekstremt høy risiko for utdøing

Sterkt truet (EN) – svært høy risiko for utdøing

Sårbar (VU) – høy risiko for utdøing

Nær truet (NT) – nær ved å komme i kategori med høy risiko

Datamangel (DD) – ville sannsynlig blitt med på rødlista dersom det fantes nok informasjon

° = art nedgradert pga status på bestand i naboland

Verdi for biologisk mangfold:

A – svært viktig

B – viktig

C – lokalt viktig

5.2.3 Status og tilstand for arter med spesiell verdi

Hvilken status den enkelte planteart har i landssammenheng går fram av kategorien arten har fått i Rødlista som vist i tabellene ovenfor. Hvordan statusen for de enkelte artene med spesiell verdi er i RNP og RLVO og hvordan utviklingen har vært over tid, er det ikke gjort noen sammenlignende kartlegging av, og det kan vi derfor generelt ikke si noe om. Det er heller ikke gjort noen dekkende kartlegging av hvilke områder som er viktig for trua og sårbare arter, men en del opplysninger går fram av kartlegging av naturtyper og i forbindelse med handlingsplaner for trua og sårbare arter.

I handlingsplanen for de fem karplanteartene som er antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget er det imidlertid gjort en vurdering av utviklingen av bestand, trusselfaktorer osv for disse artene. Flere gamle lokaliteter og potensielle nye lokaliteter for disse artene ble oppsøkt under de siste kartleggingene. Nye data er lagt inn i Artsdatabanken for de områdene som ble befart. Det er tidligere gjort flere registreringer av artene langs Reisadalen. Noen er lagt inn i Artsdatabanken, noen er ikke lagt ut offentlig, andre igjen er private registreringer som heller ikke er lagt inn i databasen. I forvaltningsplanen har vi kun synliggjort data som er offentlig, på Artsdatabanken og i rapporter.

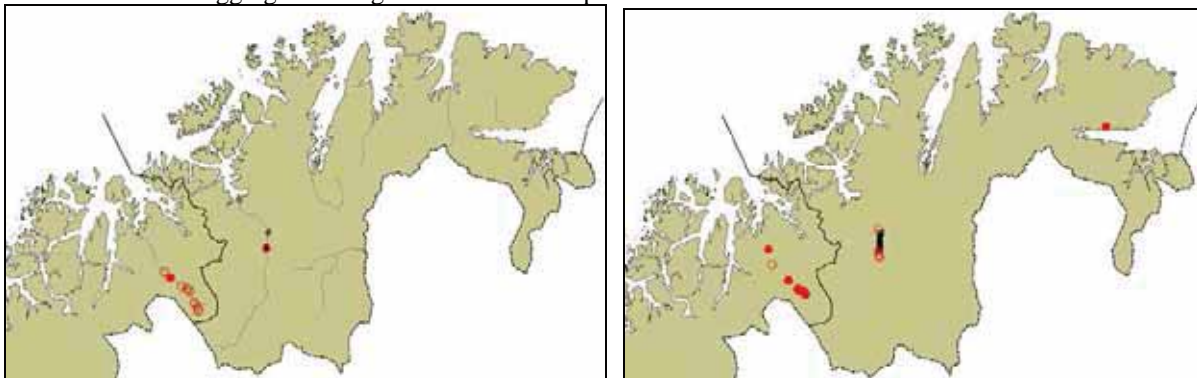
Omfanget av plantearter som er rødlistet og dermed viktige områder for disse er synliggjort ut fra opplysninger i Artsdatabanken i **vedlegg xx Temakart: Rødlistearter av lav, moser, sopp og karplanter**. Det gir oss et bilde på hvilke områder som er viktig for rødlistede arter, men sier også noe om hvor hovedtyngden av kartlegging har vært gjort. Data fra Artsdatabanken omfatter både gamle og nye funn. For mange gamle funn er ikke lokalitetene oppsøkt i senere tid for å finne ny status. Ved nye registreringer blir som regel gamle data sjekket i det omfanget det er behov i forhold til det som skal gjøres. Fordi registreringene er gjort over tid, kan det dessuten være lagt inn flere funn i databasen for samme lokalitet.

Finnmarksjonsokblom, kveinhavre, grårublom og finntelg er fire av de mest interessante og sjeldne karplanteartene langs Reisavassdraget. De er også kjent fra Alta-Kautokeinovassdraget. Utbyggingen der på midten av 1980-tallet førte til at flere voksesteder ble demt ned, og flere forekomster gikk tapt. Det er derfor viktig å se disse to nærliggende vassdragene i sammenheng.

Finnmarksjonsokblom (som tidligere het småjonsokblom) er en av de mest truede karplantene i Norge, og en av de to registrerte planteartene som har status *kritisk truet* (CR) i RNP. I Norden forekommer den kun i fem avgrensede områder, og i Norge er den bare kjent fra Reisavassdraget og Alta-Kautokeino-vassdraget. Denne spesielle underarten er stedegen (endemisk) for disse områdene. Forekomstene langs Reisavassdraget var i følge de fleste kilder ikke sett siden slutten av 1970-tallet, men i 2009 ble det oppdaget forekomster nedstrøms grensa til RNP. I 2012 og 2013 ble det funnet en stor og livskraftig primærlokalitet innenfor RNP, og en antar at to primærforekomster som tidligere er funnet fortsatt eksisterer og er livskraftige selv om de ikke ble gjenfunnet. Det kan likevel se ut som at arten generelt har gått tilbake. Planten har mer stabile forekomster på fast fjell og bergsprekker oppstrøms i elva, såkalte primærforekomster, som forsyner sekundærforekomster på mer ustabile voksesteder som elveører nedstrøms, med frø. Det er svært viktig at voksestedene ikke blir ødelagt ved fysiske inngrep. Generelt er forekomsten av finnmarksjonsokblom så marginal at det er fare for at dens eksistens kan opphøre ved rene tilfeldigheter, eks ved aktivitet på voksested eller at den blir plukket. Mangel på dokumentasjon av voksesteder er i seg selv en risiko.

Kveinhavre forekommer kun i tre vassdragssystemer i Norge, og to i Sverige/Finland. De norske elvene som har lokaliteter med kveinhavre er Vestre Jakobselv, Alta-Kautokeinovassdraget og Reisaelva. Tidligere funn av arten var alle mellom Nedrefosshytta og Mollisfossen. I 2005 ble den påvist rett oppstrøms Mollisfossen. I 2009 ble den også påvist nedstrøms Mollisfossen og ovenfor Imofossen. I 2012 og 2013 ble det funnet nye primærforekomster i Njállavzi og langt oppstrøms i Reisaelva. Det ble også funnet en spesiell forekomst ved sidebekken Cissaldat på det foreløpig høyeste voksestedet i Norge ca 500 moh. Siden 2009 er kveinhavre påvist på ni lokaliteter langs Reisaelva, seks av disse er innenfor RNP, alle primærforekomster. En antar at det er en god del uoppdagede forekomster av kveinhavre langs Reisaelva fordi den er lett å overse. Antagelig har den en relativt stor andel av sekundærforekomster på elveører, som kan forsvinne etter få sesonger. Etter neddemningen av Alta-Kautokeino-vassdraget er antagelig Reisaelva det viktigste leveområdet for kveinhavre i Norge. Ved kartlegging i 2009 hadde en inntrykk av at bestandene langs Reisaelva hadde gått noe tilbake. Det kan like gjerne bero på naturlige variasjoner, og at sekundærlokalitetene på elveører naturlig går ut etter få sesonger. De primære habitatene på fast fjell og berghyller oppstrøms i elva, er mer stabile, og de er de viktigste i bevaringssammenheng. Den største trusselen for kveinhavre i mange år har vært mangel på habitat. Etter utbyggingen av Alta-Kautokeino-vassdraget ble situasjonen forverret. Det er viktig at det ikke skjer ytterligere reduksjon av habitat. Mangel på dokumentasjon og dens habitater er også en trussel fordi det da blir vanskelig å ta hensyn til den. Kveinhavre har tidligere hatt status som kritisk truet (CR) på rødlista, men er nå endret til sterkt truet (EN).

Figur 5-4: Kart over utbredelsen av finnmarksjonsokblom (til venstre) og kveinhavre (til høyre) i Norge per 2011. Gamle lokaliteter har åpne symboler, utgåtte lokaliteter med svarte symboler. Resultater fra kartlegging i 2012 og 2013 er ikke med på kartet.

Kilde: Handlingsplan for fem karplanter antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeino vassdraget 2011-2015.

Grårublom (tidligere kalt hårrublom) er slik arten nå er definert, ellers i Norge påvist ved Alta-Kautokeino vassdraget og Skoganvarre-området i Porsanger. I 2009 var det med stor sannsynlighet grårublom som ble funnet i Reisaalen ved Mollisfossen. Tidligere skal den ha vært registrert på tørre steder ved Sieimma og i Geatkevuopmi. Grårublom har flere til dels store forekomster langs den neddemte delen av Alta-Kautokeino vassdraget. Statusen i Reisaalen er mer usikker pga manglende registrering. Det viktigste tiltaket for å bevare grårublom er dokumentasjon av kjente lokaliteter for å minske faren for at de ved uvitenhet blir ødelagt. Arten har tidligere hatt status som sterkt truet (EN) på rødlista, men er nå endret til sårbar (VU).

Finntelg. Ved registreringene i 2012 ble finntelg oppdaget i rikelige mengder både i en bratt skråning i Njállavzi, ved Reisaelva ovenfor samløpet med Njállavzi og en annen nedenfor

samløpet. I alt er det påvist fire forekomster av finntelg i RNP. Det er første gang arten er funnet utenfor Alta-Kautokeinoelva sitt dalføre. Det er sannsynlig at det fins flere forekomster av den i øvre del av Reisaelva og sidedalene. Arten er en av de to som har status som kritisk truet (CR) på rødlista.

5.2.4 Områder spesielt viktig for planteliv og naturtyper

Administrativ fredning

I et område mellom Čievra og Naustnes skal Statens Skoger ha fredet et område med stormfelte furuer i 1964. Tanken var at vindfallet skulle få ligge urørt. Vi har imidlertid ikke klart å finne noen dokumentasjon på denne fredningen hos Statskog eller avgrensning av området.

10-års verna vassdrag

Hartvig Sætra gjorde i sin tid et omfattende arbeid med kartlegging av vegetasjon og flora i Reisavassdraget. Resultatene ble bla brukt i vurderingen av verdien av de 10-års verna vassdragene. Kartleggingsmetodikken som da ble brukt og den metodikken som nå brukes for verdifastsetting for biologisk mangfold er veldig forskjellig, og dataene kan derfor ikke brukes direkte ved sammenligning av data eller ved ny kartlegging. I forbindelse med ny kartlegging av naturtyper (2009) ble det avtalt at områder som tidligere har vært kartlagt av Hartvig Sætra, og også vegetasjonskartet NORUT Informasjonsteknologi as laget i 1997 på grunnlag av satellittbilde, skulle avgrenses og verdisettes som naturtyper etter ny metodikk. Det viste seg å være veldig vanskelig, og det ble derfor ikke gjort. Rapportene fra Hartvig Sætra er likevel meget viktige dokumenter, og har blitt brukt ved ny kartlegging av verdifulle naturtyper som en indikasjon for å påvise verdifulle lokaliteter, og vil fortsatt være det ved videre kartlegginger og ved utsjekking av verdier i konkret saksbehandling.

Ved registreringene av verneverdier i de 10-års vernede vassdragene, ble det konkludert med hvilke områder som var de mest verdifulle botanisk. Områdene ble navngitt, men ikke avgrenset på kart, og det ble ikke gjort noen verdivurdering eller vektning av områdene. Fordi dette var en del av grunnlaget ved etablering av verneområdene, tar vi dem med i denne sammenhengen. De botanisk mest verdifulle områdene som er innenfor RNP og RLVO er i følge disse registreringene:

- **Geatkevuobmi (Ahmavuobmi)** med rik flora og vegetasjon
- **Njallaavziområdet** har spesielle vegetasjonsgradierer i trange kløfter, gorsaer
- **Raisvuobmis** sørlige del har palsmyrer og varierte myrtyper

Verneplan barskog og annet skogvern

I forbindelse med verneplan for barskog, fase 1 ble det i 1991 inventert to skogområder som berører RNP. Området **Sieimma** er på nordsida av Reisaelva og går på begge sider av nasjonalparkgrensa. Det ble da vurdert som et meget verneverdig spesialområde. Området er senere med i oversikten over områder som er registrert som verneverdige i utkastet til verneplan for barskog i Nord-Norge. Området Sieimma er videre kommentert slik i BioFokus sin rapport *Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SFs eiendommer*, etter feltarbeid i 2007: «*Furuskoogen ved Sieimma like nedstrøms nasjonalparken er inventert i forbindelse med verneplan fase 1 for barskog og ble da funnet regionalt verneverdig. Lokalitetene er ikke re-inventert i 2007, men de er konstatert fremdeles intakte ved forbipassering i elvebåt på Reisaelva. Furuskogsbestandene er i aldersfase og har relativt høy konsentrasjon av nøkkelement som gamle trær og død ved. De kvalifiserer uten*

tvil som viktige naturtypelokaliteter, men er ikke avgrenset som dette på grunn av manglende inventering. Nasjonalparken kunne med fordel vært utvidet til å inkludere disse gammelskogsrestene samt bekkekløften Skaidevuopmi». Området ble i 2009 oppsøkt av Ecofact men ikke verdisatt som naturtype, se tabell 5-5. De opplyser likevel at skogen har elementer av gammelskog som gjør at den har potensiale ved en mer grundig kartlegging, eks på sopp knyttet til barskog, og at området er viktig som randsone til nasjonalparken for spredning av arter. Området **Imoroavvi** som også ble inventert i forbindelse med verneplan barskog ble i 2009 avgrenset og verdivurdert som en verdifull naturtype, se tabell 5-5.

Tabell 5-5: Områder inventert under verneplan for barskog fase 1.

Lokalitet nr i verneplan for barskog	Områdenavn	Vegetasjon hovedtrekk (etter klassifisering i temahefte <i>Vegetasjonstyper i Norge</i>)	Verdivurdering
20 (49)	Imoroavvi	Lav-furuskog, stedvis impediment. Forsenkninger med blokkebærfuruskog. Bærlyng-furuskog på grusdeltaet ved Avvejohka. I sørvest lågurtbjørkeskog. Småbregne-bjørkeskog og krekling-bjørkeskog i dalen der Imojohka renner.	*** svært verneverdig supplementsområde
21 (50)	Sieimma	Gråor-heggeskog langs elva ved Sieimmajohka. Lågurtbjørkeskog lenger inne. Bærlyng-furuskog innenfor lauvskogen, stedvis med en del blokkmark.	** meget verneverdig spesialområde

Kilde: Verneplan for barskog, regionrapport for Nord-Norge

Boreale løvskoger

I undersøkelsen av boreale løvskoger i Norge (NINA rapport 367 fra 2008) vurderes det at flommarksskogene langs Reisaelva er av nasjonal betydning, og at ospesuksesjonene utgjør et viktig lauvskogselement. Det konstateres også at de mest produktive og storvokste lauvskogene finnes på grusvifte- og elveavsetningene langs Reisaelva. Det vurderes at foruten produktiviteten er skogstrukturen langs Reisaelva mye bestemt av menneskelig aktivitet både fra tidligere tjærebrenning og uttak til brensel, og uttak av brensel etter at området ble nasjonalpark. Det ble ikke avgrenset spesielt verdifulle områder i den forbindelse.

Kartlegging av biologisk mangfold i vassdrag

I en oppdragsmelding fra NINA og en brosjyre om Reisa dalen fra 1984 vises det til at det på 1970-tallet ble rapportert om flere fisketomme områder i Nordreisa og Kvænangen. Alle vann innenfor området som er avgrenset av Čarajávri i nord, Reisa dalen i øst, Somájávri og finskegrensa i vest og Njállaaávži i sør er i følge disse opplysningene fisketomme. Geatkejohka ligger innenfor dette området. **Naturlig fisketomme vann** er i følge DN-håndbok 13 en naturtype som inneholder sjeldne samfunn av bunndyr og plankton som er særlig følsomme overfor fiskepredasjon. Det kan være flere rødlistearter der og dette er en sjelden naturtype i de fleste andre deler av Europa. Det er ikke gjort noen kartlegging av naturlig fisketomme vann i RNP eller RLVO etter dette, og vi kjenner ikke status til denne naturtypen i verneområdene. I følge NINA er det svært få gjenværende fisketomme vann av noe særlig størrelse i Troms og Finnmark.

Verdifulle naturtyper

Naturtyper blir kartlagt etter metodikk i DN-håndbok 13-2006 *Kartlegging av naturtyper - verdsetting av biologisk mangfold*, og plassert i hovedtype, tilleggstype og utforming, samt verdisatt etter en beskrevet metodikk. Håndboka er en direkte oppfølging av St. meld. 58 (1996-97) *Miljøvernpolitikk for en bærekraftlig utvikling*. Der heter det at alle landets

kommuner skal kartlegge og verdisette det biologiske mangfoldet i kommunen. I håndboka er kartlegging av økosystemer, naturtyper, prioritert. Dette er naturtyper som er spesielt artsrike, sjelden, truet, har en viktig økologisk funksjon, er levested for rødlistearter eller av andre grunner er særlig viktig for biologisk mangfold. Naturtypene er en slags felles multiplum der en forsøker å fange opp alle de viktigste variasjonene på økosystemnivå, og de har både elementer av vegetasjon, geologi, zoologi, og landskap i seg. Vegetasjon er oftest brukt som grunnlag for klassifisering, også der en skal fange opp variasjon i dyrelivet da det er lagt vekt på sider ved vegetasjon som har spesiell betydning for dyrelivet.

Prioriterte naturtyper i RNP ble kartlagt i 2009 samtidig som at naturtyper ellers i Nordreisa kommune ble kartlagt. Det inkluderte Reisadalføret på begge sider av elva fra parkgrensa til Imo, begge sider av Nordkalottleden fra Imo til Ráísjávri og våtmarksområdet sør og vest for Ráísjávri. I kartleggingen i 2009 ble 11 verdifulle naturtypelokaliteter avgrenset innenfor RNP. I 2011 ble våtmarksområdet sør og vest for Ráísjávri med de viktigste palsmyrsystemene kartlagt. Noen arealer mot øst og vest for Ráísjávri ble ikke kartlagt da. I kartleggingen i 2011 ble det beskrevet og avgrenset 14 naturtypelokaliteter, 11 ble vurdert til å være av svært viktige med nasjonal verdi (A-verdi) og 3 ble vurdert til å være viktige med regional verdi (B-verdi). Av disse var 13 av naturtypen palsmyr og 1 av typen rikmyr. Noen av lokalitetene var registrert i 2009, men ble på nytt befart i 2011 og delvis med ny verdiklassifisering etter siste kartlegging. Noen palsmyrer fikk verdi B enten fordi palsmyrsystemet har et begrenset areal eller pga degenererte og kollapsede palser. Kartlagte naturtyper i RNP som har en spesiell verdi er vist i tabell 5-6.

Innen en naturtype vil en som regel finne flere *vegetasjonstyper*. Vegetasjonstypene blir ofte beskrevet som utforminger under de enkelte naturtypene. På samme måte som noen arter er rødlistet er noen vegetasjonstyper truet. Det kan være på grunn av reduksjon av arealer eller at de er naturlig sjeldne. Det er gitt ut en egen rapport med oversikt over truede vegetasjonstyper, *Truede vegetasjonstyper i Norge*, av Fremstad og Moen 2001. Der det er mulig å si noe om vegetasjonstyper i naturtypene er truet, er det kommentert i teksten under den enkelte naturtype.

Naturtyper i Norge (NiN) er en ny fullstendig arealdekkende inndeling av all norsk natur i naturtyper. Inndelingen bygger på definisjonen av naturtyper i Naturmangfoldloven: «*En naturtype er en ensartet type natur som omfatter alt plante- og dyreliv og de miljøfaktorene som virker der.*» Versjonen av NiN som ble ferdigstilt høsten 2009 er det faglige rammeverket for rødlista for naturtyper i Norge.

Norsk rødliste for naturtyper 2011 som er utarbeidet av Artsdatabanken er Norges første offisielle rødliste for naturtyper. Rødlista for naturtyper sier hvilke naturtyper som kan forsvinne dersom den negative utviklingen fortsetter. Årsaken til at naturtyper blir rødlistet er enten at det finnes svært få lokaliteter i Norge, eller at naturtypene har hatt en betydelig reduksjon i areal eller tilstand. Reduksjonen kan være forårsaket av menneskeskapte eller naturlige påvirkninger. De viktigste påvirkningsfaktorene er arealendringer (fysiske inngrep som utbygging eller som følge av jord- eller skogbruk, inngrep i ferskvann), forurensning, klimaendringer, fremmede arter og overbeskatning. Av de naturtypelokalitetene som er registrert i RNP er palsmyr en rødlistet naturtype som er sterkt truet, og fosseberg og fosseeng som er nær truet. Fordi metodikken for kartlegging etter håndbok 13 som er gjort i RNP, og for NiN som lagt til grunn for rødlista, er ulik, kan ikke naturtypene sammenlignes direkte. Vi har brukt Artsdatabanken sin NiN oversettelsesnøkkel 1 *Oversettelse fra Direktoratet for naturforvaltning sine naturtypekartleggingshåndbøker 13 og 19 til Naturtyper i Norge versjon 1.0*. I tabell 5-6 har vi valgt å vise rødlistede naturtyper der oversettelsen samsvarer godt. Der

oversettelsene ikke fanger opp naturtypen godt, har vi kommentert det i teksten. Det er startet arbeid med å revidere DN-håndbok 13. Den skal omfatte rødlistede naturtyper, utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven, og inndeling og kartleggingsmetodikk skal samordnes med Naturtyper i Norge.

Utvalgte naturtyper kan fastsettes med hjemmel i Naturmangfoldlovens § 52 gjennom en forskrift. Forskriften om utvalgte naturtyper ble vedtatt 12. mai 2011. Ingen av de utvalgte naturtypene etter naturmangfoldloven er registrert innenfor RNP eller RLVO.

Til *Emerald Network* skal hvert land som er med i nettverket sikre og melde inn konkrete områder som kan bidra til nødvendig beskyttelse av de listede artene og naturtypene i et europeisk perspektiv. Land som er medlemmer i EU følger opp forpliktelsene gjennom nettverket Natura 2000 som er hjemlet i Habitatdirektivet og Fugledirektivet. Det er et nettverk som tilsvare Emerald Network for land som ikke er medlemmer av EU. Listen er ikke oppdatert etter de nordiske landene sine tillegg til listen, og det er ulikheter mellom systemene i selve naturtypeinndelingen. Vi har likevel i tabell 5-6 valgt å synliggjøre hvilke registrerte naturtyper i RNP som nå er oppført i Emerald Network. Av registrerte naturtyper i RNP står 16 områder med 4 ulike naturtyper oppført i Emerald Network sin liste.

Det er ikke gjort kartlegging av biologisk mangfold i ferskvann i RNP eller RLVO etter metodikk i DN-håndbok 15-2001 *Kartlegging av ferskvannslokaliteter*.

Tabell 5-6: Lokaliteter med prioriterte naturtyper i Reisa nasjonalpark registrert 2009 og 2011.

Område nr i Ecofact rap 1 og 160/ Id nr i Naturbasen	Områdenavn	DN-håndbok 13 Hovedtype og tilleggstype med utforminger	Verdi for biologisk mangfold i Ecofact rap 1 og 160	I Rødliste for naturtyper 2011, kategori	I Emerald Network
1942215 / BN00070996	Guhkesjávri	A04-Palsmyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942216 / BN00071021	Njoarohašjávri	A04-Palsmyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942217 / BN00070998	Imofossen	F09-Bekkekløfter (50%) F0902-Bergvegg F09-Bekkekløfter (40%) F0901-Bekkekløft E05-Fossesprøytsoner (10%) E0501-Moserike utforminger	A	- - Fosseberg og fosse-eng nær truet	-
1942218 / BN00070999	Mollisfossen, rasmark	B01-Sørvendte berg og rasmarker (80%) B0101-Kalkrike og/eller sørvendte bergvegger B01 Sørvendte berg og rasmarker (10%) B0104-Fuktige, overrislede bergflater	A	- -	-
1942219 / BN00071000	Mollisfossen, fosseeng	E05-Fossesprøytsoner (90%) E0502-Urterike utforminger E05-Fossesprøytsoner (10%) E0501-Moserike utforminger	A	Fosseberg og fosse-eng nær truet	-
1942221 / BN00071012	Myr nord for Mákkávárri	A04 Palsmyr	A	Palsmyr	X Palsmyr

				sterkt truet °	
1942222 / BN00070997	Ruonasvári- johka	B01-Sørvendte berg og rasmarker B0101-Kalkrike og/eller sørvendte bergvegger	B	-	-
1942223 / BN00071004	Nedrefosshytta	B01-Sørvendte berg og rasmarker B0102-Bergknauser og -flater	B	-	-
1942224 / BN00071001	Cievrassavvon	E04-Større elveører E0403-Elveørkratt	B	-	X Elveører
1942225 / BN00071002	Sør for Lorriholmen	F06-Rikere sumpskog F0601-Rik sumpskog	B	-	X Boreo- alpine vassdragss koger
1942228 / BN00071013	Goikefielbmá	A05-Rikmyr A0502-Middelsrik fastmattemyr	A	-	X Rikmyrer
1942240 / ???	Bávdnjaleamši	A04-Palsmyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942241 / ???	Myrsystem mellom Litnotskáidi og Mákkávárri	A04-Palsmyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942242 / ???	Område mellom Geassáhpi og Litnotjávrit	A04-Palsmyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942243 / ???	Goikeluoppal- Goikejávri	A04-Palsmyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942 244 / ???	Goikevuopmi	A04-Palsmyr	B	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942245 / ???	Myrområde mellom Mákkávárri og Goikevárri	A04-Palsmyr	B	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942246 / ???	Guohpatjávrit	A04-Palsmyr	B	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942247 / ???	Goikesáiva	A04-Palsmyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942248 / ???	Guovdavuohppi	A04-Palsmyr A0402-Middelsrik fastmattemyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr
1942249 / ???	Báhroskáidi	A04-Palsmyr	A	Palsmyr sterkt truet °	X Palsmyr

Kilde: Ecofact rapport 1, Ecofact rapport 160, Naturbase per 2012.

Rødlistekategorier:

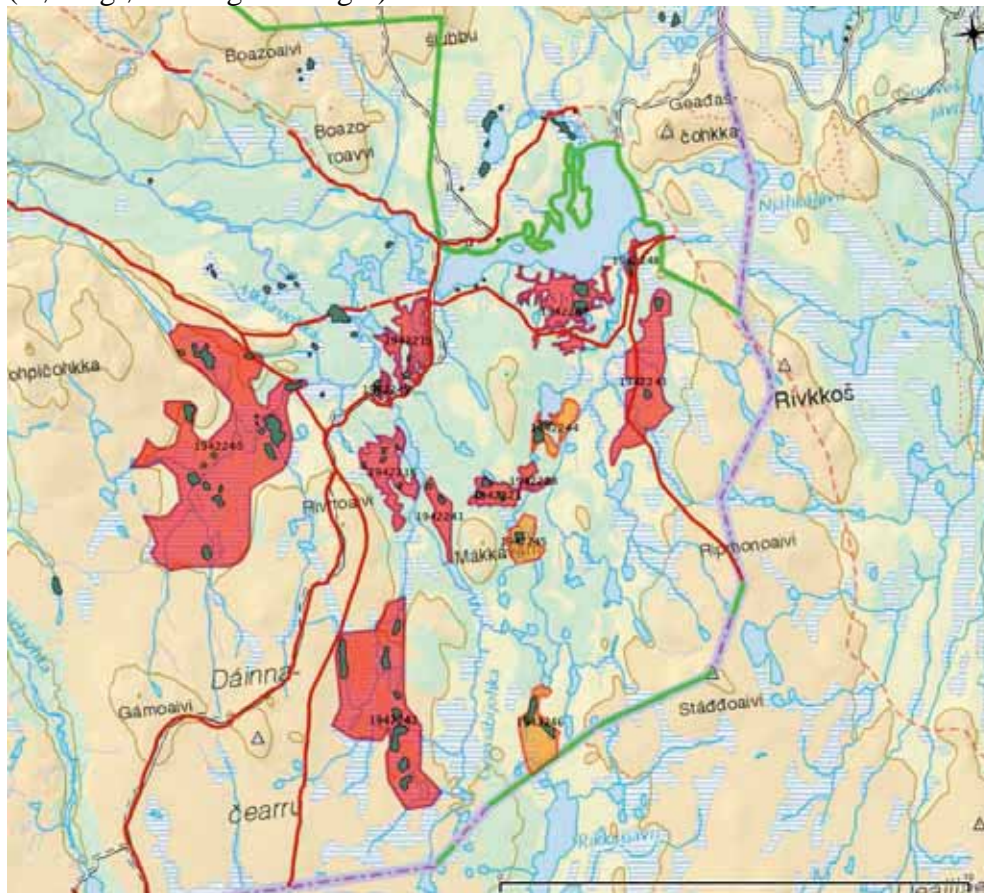
Kritisk truet (CR) – ekstremt høy risiko for at naturtype forsvinner
Sterkt truet (EN) – svært høy risiko for at naturtype forsvinner
Sårbar (VU) – høy risiko for at naturtype forsvinner
Nær truet (NT) – nær ved å komme i kategori med høy risiko
Datamangel (DD) – sannsynlig med på rødlista dersom nok kunnskap
° = angir opp- eller nedgradering

Verdisetting av biologisk mangfold (DN-håndbok 13 – 2006 (2007), *Kartlegging av naturtyper-verdisetting av biologisk mangfold*):

A – svært viktig (områder av regional eller nasjonal verdi)

B – viktig (områder av lokalt og delvis regional verdi)
– ikke verdisatt

Figur 5-5: Prioriterte naturtypelokaliteter sør for Ráisjávri, og kartfestede palsmyrer (mørkegrønne avgrensninger)

Kilde: Ecofact rapport 160.

5.2.5 Status og tilstand for områder spesielt viktige for planteliv og naturtyper

I RNP er det over tid gjort flere undersøkelser og kartlegginger av planteliv og vegetasjon, og i det siste naturtyper, men fortsatt er det mye vi ikke vet. I RLVO er det ikke gjort naturtypekartlegging. Generelt, både for planteliv og naturtyper, er det ikke gjort noen sammenlignende kartlegginger som gir oss grunnlag for å si noe om utvikling og trend over tid. Metodikken for kartlegging og verdisetting har også endret seg over tid og gjør det vanskelig å sammenligne gamle og nye data.

Ikke kartlagte områder som antas å ha verdi

I rapporten etter kartleggingen av verdifulle naturtyper i 2009 fastslås det at det gjenstår kartlegging i store områder der det kan være verdifulle lokaliteter. Disse områdene i RNP og RLVO foreslås kartlagt fordi en antar de kan ha verdifulle naturtyper:

- **Flommarksskog langs Reisaelva**, skoger og elvevører opp til Imo. Voksested for to kritisk truede arter, kveinhavre og finnmarksjonsokblom, viktige habitater for en rekke arter av fugl, insekter, epifyttiske lav og sopp.
- **Kroksjøer og dammer i Reisdalen** kan være svært interessante lokaliteter, men krever undersøkelser av vannmasser og invertebratfauna.
- **Palsmyrer og viktige viltlokaliteter sørvest for Ráisjávri** der en rekke palsmyrer ikke er avgrenset. Naturtypen er i sterk tilbakegang og bør følges over tid. Er også ofte også viktig viltlokalitet.

- **Bergvegg og bekkeløftlokaliteter i Reisdalen** der det er betydelig potensiale for viktige bergveggslokaliteter særlig på nordøstsiden av dalen som har gunstig eksposisjon mot sørvest.

Øvre del av Reisdalen- Njállavzi er ikke avgrenset på kart som et verdifullt område for naturtyper eller arter. Vi vet likevel fra både tidligere registreringer, bla av Hartvig Sætra, og nye registreringer bla av Ecofact, at dette er et viktig område for planteliv. Bla er dette er viktig område for primærforekomster av finnmarksjonsokblom og kveinhavre, og med den eneste kjente forekomsten av finntelg utenfor Alta-Kautokeinovassdraget. Dette er også et område som ikke er tilrettelagt for besøk og lite utsatt for påvirkning.

Palsmyrer og viktige viltlokaliteter sørvest for Ráisjávri ble kartlagt i 2011. Fortsatt er det områder mot østgrensen av vernegrensen og områder mot vest og Ráisvuopmi som ikke er kartlagt.

Palsmyr

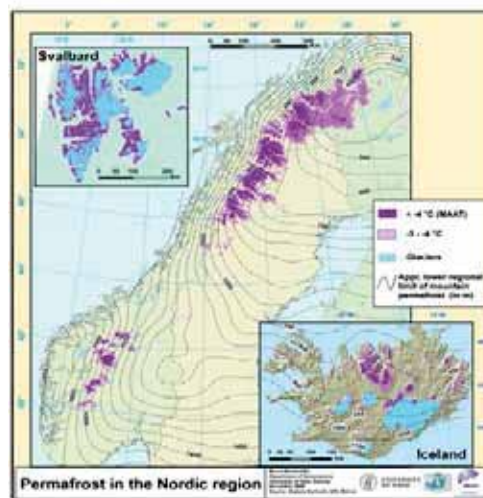
Palsmyr forekommer langs sørgrensa for det arktiske permafrostarealet, i områder med lav årsmiddeltemperatur, lite nedbør og tynt snødekke. I Norge forekommer palsmyr i to regioner, i sør enkeltforekomster på Dovrefjell og fjellområdene videre østover, og i nord et større areal i indre Troms og hovedutbredelse i indre Finnmark med spredte forekomster i fjordstrøkene i Finnmark, se figur 5-7. Palsmyrer finnes i RNP mellom Ráisjávri i øst og Sáitejávri i vest, de fleste sør og sørvest for Ráisjávri. Områdene ved Ráisjávri ligger i utkanten av Finnmarksvidda, dvs den vestre grensen for den Nord-Eurasiatiske permafrostregionen. Det opptrer derfor her en form for ”fleck-tundra”, eller også kalt palsmyr. Pals er hauger eller vidstrakte platåer i myr med en kjerne av is, permafrost (frosset hele året). Palsene har et dekke av torv på overflata som isolerer mot smelting. Høyden på palsene kan variere fra under én meter til flere meter. Palsmyrsystemene er meget dynamiske over tid og preget av naturlig vekst og kollaps av pals, og formasjon av dammer og gjengroing. Det er mye næring i smeltevannet rundt palsene, noe som gir levevilkår for en rekke sjeldne arter.

Figur 5-6: Pals sør for Ráisjávri

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 5-7: Utbredelse av palsmyr i Norden

Palsmyrer av en viss størrelse og utforming er en sjelden naturtype. I internasjonal sammenheng har Norge et særskilt ansvar for naturtypen, som er svært sjelden i Europa. Palsmyrene har status som en sterkt truet vegetasjonstype i Norge, og kritisk truet i Sør-Norge, og den står i rødlista for naturtyper i Norge som sterkt truet. Palsmyr er også en av naturtypene som omfattes av Emerald Network i Norge.

Palsmyrer i *Temakart: Kvartærgeologi*, er digitalisert fra originalkartet, plansje 1, i rapporten *Geomorfologiske og kvartærgeologiske registreringer* av Sollid og Tolgensbakk fra 1979. I følge kartet var da ca 60 små og store palser registrert i nasjonalparken. Palsmyrer er også kartfestet ved vegetasjonskartlegging gjort under Hartvig Sætras feltarbeid 1978-1983. I rapporten etter Ecofact AS sin kartlegging av naturtyper i 2011 er palsmyrutforminger synliggjort, se figur 5-5, ved en sammenstilling av kartfestede palsmyrer fra tidligere registreringer og fra kartleggingen i 2011. Utviklingen av palsmyrene i Reisa nasjonalpark har ikke vært overvåket systematisk, men Sætra vurderte (i rapporten som ble levert i 1985) på bakgrunn av befaringer og flyfoto at palsene i nasjonalparken var et fenomen som var på vei ut. I følge rapporten etter Ecofact sin kartlegging i 2011, tilstrebet de innenfor kartleggingsområdet å oppsøke de samme palsmyrområdene som er markert på kartet fra 1979 av Sollid og Tolgensbakk. De avgrenset fire palsmyrer som ikke var registrert tidligere. Flere av palsene er i en nedsmeltingsfase (degenerering). Da det ikke foreligger noen fotodokumentasjon med tilstandsvurderinger fra tidligere kartlegginger syns de det var vanskelig å si noe bestemt om utviklingstrender for palsmyrsystemene i kartleggingsområdet. De vurderer likevel at deres befaring og studier av flyfoto indikerer at palsene er på retrett, og at det trolig er en tendens som har pågått en god stund, minimum 10-20 år.

Palsmyrene er et følsomt økosystem og antas å være et av de mest følsomme naturtypene for klimaendringer som økt temperatur og økt nedbør. Det er et politisk mål å stanse tap av biologisk mangfold. I et nasjonalt overvåkningsprosjekt for palsmyr konstateres det at flere av palsmyrene i Norge har minket i utbredelse de siste årene. Flere forekomster har forsvunnet i ytterkanten av utbredelsesområdet, spesielt i Sør-Norge. Utviklingen har akselerert de siste åra. Endringene forventes å øke også i nord. Smelting av iskjernen i palsmyrene fører til en degenerering og omdanning av myrene til mer fattige fastmattemyrene uten spesiell verdi. Fordi palsmyrene anses å være en god indikator på endringer i klima vil de være viktige i overvåkning av klimaendringer. Det nasjonale overvåkningsprosjektet omfatter palsmyrer bla på Ostojeaggi (Astujeaggi) i Troms og Gohteluoppal i Finnmark som grenser til RNP. Første gjenanalyse i Ostojeaggi viste at i perioden 2004 og 2009 hadde palsfrekvens og palsstørrelse blitt redusert de siste tiårene, men at det samtidig var dannet nye palser. Nydannelsen var ikke i en slik grad at det kompenserer for minkingen i eldre permafrost. De mener det er trolig at dynamikken i myras struktur som er dokumentert ved hjelp av flybilder fra 1947, er endret til en raskere forandring i senere tid grunnet trenden i regionens klima, og at biotopen kan være helt borte innen 70 år. Første gjenanalyse i Gohteluoppal med endringer fra 2006 til 2011 viste at palsfrekvens og palsstørrelse i de analyserte delområdene var nesten uendret de siste fem årene, men at det har vært relativt rask palsreduksjon i de våtere og utilgjengelige delene. De antar at endringene hovedsakelig har en klimatisk årsak. Palsformasjoner i de våteste delene av myrene er mest følsomme for klimaendring. De tror at de beskjedne endringene i analyseperioden tyder på at palsmyrene i Gohteluoppal vil eksistere i mange tiår framover, særlig i de tørrere delene av området.

På grensen av utbredelsesområdet, slik som her, er palsmyr dessuten følsom for menneskelige aktiviteter som kan skade eller ødelegge det isolerende torvlaget og gjøre dem utsatt for nedsmelting. Det kan være aktiviteter som påvirker de hydrologiske forholdene,

torvoverflaten, eller vegetasjonsstrukturen i myrene, for eksempel ved å endre gjennomstrømmingen av vann, at spor danner «grøfter», river av røtter, og slitasje som følge av ferdsel og kjøring på barmark. Det går kjøreløype i nordkanten av lokalitetene Guhkesjávri langs reingjerdet, og i Bávdnjaleasmši, sørkanten av Goikesáiva, og et reingjerde krysser over Goikeluoppal-Goikejávri med barmarkskjøring langs gjerdet. Gjerdet er nå bestemt flyttet lenger mot øst. I tillegg er det spor etter enkeltkjøretøy i noen flere lokaliteter. Stort sett går etablerte kjøreløyper utenom fuktige myrområder og følger tørrere morener.

Rikmyr

Det er kartfestet én rikmyr sør for Ráisjávri. Generelt er rikmyrer i dag sjeldne, særlig i lavlandet. Lokaliteten i RNP er den eneste rikmyra som er registrert i et stort område dominert av fattige myrer. Lokaliteten har fått høy verdi fordi den skal være voksested for den svært sjeldne arten myrsildre. Myrsildre ble ikke registrert ved kartleggingene i 2009 og 2011. Lokaliteten er et baserikt sig som danner rikmyrvegetasjon langs et bekkedrag. Dette er ikke en truet vegetasjonstype. Det er vanskelig å få en god oversettelse til NiN systemet, men etter oversettelsesnøkkelen er naturtypen en blanding av hovedtypen *åpen myrflate* med grunntype *myrflate-kalkfastmatte*, og hovedtype *flommyr*, *myrkant*, *myrskogsmark* med grunntype *kalkrik myrkant*. Slik som vi tolker oversettelsen, er naturtypen som er registrert her ikke med i rødlista.

Det er ingen direkte fysiske påvirkninger av lokaliteten. For å kunne beholde de biologiske verdiene er det i følge Ecofact viktig at det fortsatt ikke blir kjørt over den på bar mark.

Bekkekløft

Det er avgrenset ett område med bekkekløft, ved Imofossen. Dette er en av de største bekkekløftlokalitetene i Troms. I følge registreringene kan kløfta antagelig betegnes som vegetasjonstypen intermediære bergvegger (F2b/F2c), og det er ikke en truet vegetasjonstype. I NiN systemet vil utformingen være nærmest hovedtypen *nakent berg*, *intermediær vegg* men fanges ikke helt opp (inkongruent relasjon). Naturtypen er ikke rødlistet.

Kløftekantene er påvirket av tråkk fra fotturister, særlig på østsiden. Dekket av lys reinlav og kvitkrull på bakken har gått en del tilbake. Hartvig Sætra mente området har svært spesielle og rike lavlokaliteter som er uhyre sårbare og må vernes bedre mot den økende turisttrafikken. Det er ikke gjennomført noen overvåkning som viser hvordan denne slitasjen har utviklet seg. I følge Ecofact har dette likevel ingen betydning for lokalitetens biologiske verdi. Kløftekantene er områder med få og trivielle arter. De biologiske verdiene ligger nede i de fuktpåvirkede delene av kløfta. Artsmangfoldet i kløfta er relativt lite kartlagt. Fordi dette er en primærlokalitet for den sterkt truede plantearten kveinhavre, er det viktig hvor og hvordan kanalisering av ferdsele blir gjort.

Sørvendte berg og rasmarker

I lokaliteten med rasmark ved Mollisfossen er den mest dominerende naturtypen tørre og baserike berg og noe sprutpåvirket berg mot selve fossen. Vi vurderer det til å kunne tilsvare vegetasjonstypen bergsprekk og bergvegg, baserik utforming (F2c). Det er ikke en truet vegetasjonstype. Lokaliteten er svært godt utviklet og med forekomst av grårublom, som er en sterkt truet art. Lokaliteten ligger i nærheten av de svært viktige naturtypene ved Mollisfossen og bør ses i sammenheng med disse. Lokaliteten er upåvirket og vanskelig tilgjengelig fordi den ligger på andre sida av elva.

I lokaliteten ved utløpet av Ruonasvárijohka består naturtypen av baserike berg med hyller og enkelte ras med ganske grovt materiale. Vi vurderer det til å kunne tilsvare vegetasjonstypen

bergsprekk og bergvegg, baserik utforming (F2c). Det er ikke en truet vegetasjonstype. Flere av artene trives på berghyller, blant annet flågmure som er nær truet. Lokaliteten er godt utviklet og upåvirket av bruk.

Lokaliteten ved Nedrefoss omfatter berg og berghyller på begge sider av elva oppstrøms Nedrefosshytta. Naturtypen beskrives som flompåvirkede berg med fragmentarisk vegetasjonsdekke. Vegetasjonstypen vurderer vi til bergkanus, bergflate (F3), det er en noe truet vegetasjonstype. Lokaliteten har verdi først og fremst fordi den har potensiale som voksested for den strekt trua arten kveinhavre og den kritisk trua arten finnmarksjonsokblom. Lokaliteten ligger inntil Nordkalottleden og svært nær turisthytta. Bergene på vestsida kan være utsatt for en del tråkk.

Naturtypen etter NiN-systemet på de tre lokalitetene tilsvarer hovedtype *nakent berg*, som ikke med i rødlista for naturtyper.

Fossesprøytsone

Fosse-enger finnes over hele landet i tilknytning til elveløp og fossestryk. Fossesprøytsone nederst i kløfta ved Imofossen er betegnet som vegetasjonstypen moserike utforminger av fosse-eng (Q4a) og lokaliteten ved Mollisfossen består utelukkende av vegetasjonstypen fosse-eng med alle soneringer. Vegetasjonstypen fosse-eng er noe truet. Etter NiN systemet tilsvarer dette naturtypen *fosseberg* og *fosse-eng* som er nær truet i rødlista.

Trusler for naturtypen er i hovedsak knyttet til vassdragsregulering, men samtidig er det manglende kunnskap om konkrete virkninger av vassdragsreguleringer, særlig der det er en rimelig restvannføring i systemet. Naturtypen er avhengig av kontinuerlig fuktighet og tørrlegging og redusert vannføring vil redusere tilstanden. Fossesprøytsonen ved Mollisfossen har en av Nord-Norges største fosse-enger og har derfor blitt vurdert til å ha høyeste verdi for biologisk mangfold. Noe av Mollesjohkas nedbørsfelt er overført til Kvæningen. Det er ikke gjort noen konkret studie for å se på konsekvenser av reguleringen for fosse-enga, men Ecofact vurderer at en ytterligere manipulering vil kunne påvirke lokaliteten negativt. Stien som går fra elva og over fosse-enga løser seg opp innover mot fossen. Stien brukes av fotturister som kommer for å se på fossen. Planteartene som vokser på enga er vanlige arter for slike enger, og vegetasjonsdekket tåler mye tråkk. Fosse-enga har i tidligere tider vært slått, og tidligere hevd gjør lokaliteten spesiell. Rester etter hesjer vitner om tidligere bruk. I en gammel film fra 1941 kan en se hesjestaurene som står foran fossen. Siste gang den ble slått kan være over 50 år siden, og den ble da slått jevnlig. Også i kulturminneregistreringene som er gjort av Nord-Troms museum i 2010 vises det til at det ble slått gras til høy ved Mollisfossen. Enga er fortsatt åpen selv om den ikke har vært slått på lenge. Årsaken er at vann fra fossen fryser til is på vegetasjonen nær fossen. Ikke alle trær tåler frosten, og vil derfor ikke få noe oppslag. Enga vil naturlig holdes åpen. Hvis den ikke slås vil det sannsynligvis utvikle seg en naturlig sonering med et vierbelte mellom enga og skogen. Denne soneringen mangler nå i de flate delene av enga. Lokaliteten vil fortsatt ha en svært viktig biologisk verdi uansett om den blir slått eller ikke.

En liten andel av naturtypen ved Imofossen er fossesprøytsone med moserike utforminger av fosse-eng nederst i kløfta. Denne delen er vanskelig tilgjengelig.

I Nord-Troms Museum sin rapport fra 2010 etter kulturminneregistreringer i Reisadalen, er det opplysninger om tradisjonell utmarksslått i området. Bla opplyses det at det kunne bli slått langt fra gårdene, som ved Mollisfossen. Det ble også slått rundt gammer der en holdt til under jakt og tjærebrenning. Se kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*.

Større elveører

Lokaliteten ved Cievrasavvon har en av de største klåvedforekomstene langs Reisaelva. Elveøren er et dynamisk habitat som endrer størrelse og form kontinuerlig. Naturtypen er generelt i sterk tilbakegang, særlig i lavlandet pga vassdragsreguleringer, elveforbygginger, utfylling, massetak osv. Lokaliteten er en relativt ensformig elveør med spredt kratt av klåved som er en nær truet art, samt bjørk. Elveør med klåved er en nær truet vegetasjonstype. Til NiN systemet kan den oversettes til hovedtypene *flomskogsmark* og *åpen flomskogsmark*. Naturtypen er ikke rødlistet.

Elveøren er upåvirket av bruk.

Rik sumpskog

Det er avgrenset en lokalitet sør for Lorríoholmen. Det er en godt utviklet sumpskoglokalitet, mest gråor, og med en viss størrelse. Den har potensiale som habitat for sjeldne arter innen flere organismegrupper. Dette er en høyproduktiv gråorskog (C3a) med sterkt innslag av bjørk. Ecofact vurderer lokaliteten til å være av vegetasjonstypen gråor-heggeskog med høgstaude-strutseving-utforming. Ut fra kjennskap til området kan vi også vurdere den til nordlig høystaudebjørkeskog med lappflokk-storveronika-utforming. Sistnevnte er en hensynskrevende vegetasjonstype. Etter oversettelsesnøkkelen til NiN skal dette tilsvare hovedtypen *flommyr*, *myrkant* og *myrskogsmark*, men fanges ikke helt opp av naturtypen (inkongruent relasjon). Etter vår vurdering er det vanskelig å få en god oversettelse av den rike sumpskogen til en type i NiN systemet, men vi vurderer lokaliteten til å være nærmest hovedtypen *flomskogsmark* med grunntype *nedre leirflomskog* og *nedre sandflomskog*. Rik boreal frisk lauvskog er i rødlista for naturtyper i kategori datamangel, dvs en har generelt ikke nok kunnskap om naturtypen til å vurdere den i rødlista.

Området med sumpskog ved Lorríoholmen er lite påvirket. Nordkalottstien går tvers gjennom lokaliteten, men det vurderes å ha minimal påvirkning av de biologiske verdiene. Lokaliteten bør likevel beskyttes mot arealbeslag og økt ferdsel, evt at ferdselen kanaliseres.

5.3 Rammer og regelverk for planteliv og naturtyper

I prinsippet er alt planteliv i RNP vernet. I RLVO er plantene som sådan ikke vernet, men skal tas hensyn til ved bruk av området. Det er ikke tillatt med inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig. Det vil si at plantelivet er beskyttet mot skade og ødeleggelse som kan endre det vernede områdets landskaps særpreg eller karakter. Det kan for eksempel være ved sammenhengende områder med hogst, skifte av treslag, etablering av plantefelt og lignende. Hele RLVO ligger for øvrig over tregrensa. Plantearter som er fredete eller prioriterte gjennom egen forskrift har likevel et vern i hele landet, både i verneområder og utenfor.

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken
kap IV pkt 2.

2.1: Vegetasjonen, herunder også døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel og beiting. Nye plantearter må ikke innføres.

Vegetasjon, herunder døde busker og trær, er vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er:

- bruk av brensel og trevirke i reindriften i henhold til reindriftslovens bestemmelser.
- bruk av trevirke (ris) til snarefangst.
- bruk av nedfalt virke og tørre kvister til bål på stedet.
- plukking av bær, matsopp og kvister til eget bruk, og ellers lovlig plukking av molte for salg.

Bestemmelsen er ikke til hinder for

- beiting
- skånsom bruk av trevirke til bålrensning
- plukking av bær og matsopp
- plukking av vanlige planter til eget bruk

2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til uttak av trevirke til brensel for hytter og gammer i nasjonalparken.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til hogst av ved til hytter, støler og gammer i nasjonalparken.

Landskapsvernområdet

Det er ingen særskilte bestemmelser om plantelivet i verneforskriften.

Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse som kan endre det vernede områdets landskaps særpreget eller karakter vesentlig. Innføring av nye plantearter er forbudt. Beiting er tillatt. (Bestemmelser om vedhogst og skogsdrift ikke relevant ettersom det ikke er skog innenfor RLVO).

Andre lover og forskrifter

Naturmangfoldloven - Forskrift om fredning av truede arter

Kap II: Arter og underarter av karplanter (inkl. frø), kryptogamer (moser, lav og sopp), alger og virvelløse dyr i henhold til vedlagte liste er fredet mot direkte skade og ødeleggelse, innsamling og annen form for direkte etterstrebelse. Artsliste er vedlagt forskrift om fredning av truede arter. For arter i RNP og RLVO, se tabell 5-1.

Naturmangfoldloven – prioriterte arter

§ 23 Kongen kan i statsråd ved forskrift utpeke nærmere angitte arter som prioritert.

Forskrift om prioriterte arter etter naturmangfoldloven.

Følgende arter er pekt ut som prioritert art:

Dragehode, dverggås, elvesandjeger, eremitt, honningblom, klippeblåvinge, rød skogfrue, svarthalespove,

Naturmangfoldloven – utvalgte naturtyper

§ 52 Kongen kan i statsråd fastsette forskrift som angir bestemte naturtyper som utvalgte i hele eller deler av landet.

Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven.

§ 3 Utvalgte naturtyper er naturlige forekomster av:

slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog, kalksjøer.

Plan- og bygningsloven

§ 11-8 Det kan avsettes hensynssoner med særlige hensyn til bla bevaring av naturmiljø.

5.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for planteliv og naturtyper

Ved behandling av konkrete saker, søknader og tiltak, må det som en del av saksbehandlingen sjekkes ut om saken berører lokaliteter der det er registrert spesielle arter eller naturtyper. Dokumentasjon går fram av Naturbase, Artsdatabanken, og tilgjengelig litteratur. Nye og oppdaterte registreringer blir fortløpende lagt inn i databasene.

I forvaltning av RNP og RLVO skal Miljødirektoratet sine anbefalinger i deres handlingsplaner for trua arter og naturtyper følges. Aktuelle her er:

- Handlingsplan for fem karplanter antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeino vassdraget 2011-2015.
- Handlingsplan for svartkurle. Under arbeid.
- Handlingsplan for kroksjøer og meandrerende elvepartier. Under arbeid

- Handlingsplan for fossesprøytoner. Under arbeid
- Handlingsplan for rik sumpskog. Under arbeid.
- Handlingsplan for rikmyr. Under arbeid.

Retningslinjer for skogbrann er omtalt i kap 16 *Myndigheter – oppgaver og ansvar under Brannvesen*.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Det kan ikke påregnes tillatelse etter verneforskriften eller dispensasjon etter naturmangfoldloven til tiltak eller aktivitet som kan skade planteliv med spesiell verdi. Det kan heller ikke påregnes tillatelse eller dispensasjon til tiltak eller aktivitet som kan forringe verdifulle naturtyper.

Ved vurdering av søknader og igangsetting av forvaltningstiltak eller andre tiltak på lokaliteter der det finnes dokumentasjon på at det tidligere har vært registrert truede og sårbare arter, sjekkes lokalitetene ut som en del av vurdering av saken.

Det kan ikke påregnes tillatelse til tiltak som endrer de hydrologiske forholdene, torvoverflaten eller vegetasjonsstrukturen i det sentrale palsmyrkomplekset.

Nasjonalparken

Tillatelse til uttak av ved til hytter og gammer i nasjonalparken kan bare påregnes i tråd med en ved- og energiplan, se kap 9 *Fritidsbruk*, tiltak 9-4.

5.5 Bevaringsmål og tiltak for planteliv og naturtyper

I Ecofact AS sin rapport etter registreringer i 2011 har de ikke foreslått bevaringsmål for enkeltarter fordi bare deler av RNP er kartlagt og kunnskapsgrunnlaget for å utarbeide bevaringsmål på artsnivå ikke er tilstrekkelig. Deres forslag til bevaringsmål for naturtyper er å bevare palsmyrene i den tilstand de var i 2011. Endringer i klima er det vanskelig å gjøre noe med, men lokalt foreslår de et mål om at det ikke skal etableres nye kjøreløyper og skader i vegetasjonen.

Mål 5-1 Kunnskap for forvaltning

Få et godt grunnlag for kunnskapsbasert forvaltning og overvåkning ved å skaffe til veie flere og oppdaterte data om planteliv. Nasjonalparken skal prioriteres framfor landskapsvernområdet.

Tiltak

5-1. Oppdatere status på tidligere kjente lokaliteter for truede og sårbare arter som er registrert i RNP og RLVO, spesielt arter som ikke har egen handlingsplan. Arter i gruppe A prioriteres, deretter arter i gruppe B.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

5-2. Kartlegge naturtyper i områder som antas å ha verdi og som tidligere har blitt vurdert som verdifulle områder:

- Flommarksskog langs Reisaelva
- Kroksjøer og dammer i Reisadalen

- Bergvegg og bekkekløftlokaliteter i Reisadalen
- Vest for Ráisjávri, øst for en linje mellom Vuolavárit til Skohpičohkka
- Geatkevuopmi
- Njallaavziområdet

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

Mål 5-2 Informasjon og formidling

Bruke kunnskapen til å bevisstgjøre brukere, besøkende og til informasjon for allmennheten.

Tiltak

5-3. Råd om ferdsel til brukere og besøkende legges på nettstedet og i brosjyrer om RNP og RLVO.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Halti nasjonalparksenter

5-4. Oppdatere brosjyren om flora i Nordreisa etter nye registreringer.

Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

5-5. Utstilling om Reisa nasjonalpark på Halti nasjonalparksenter der planteliv og naturtyper er ett av temaene.

Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

5-6. Ny utgave av heftet om Reisadalen.

Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

Mål 5-3 Arter

Opprettholde forekomsten av trua og sårbare arter. Bruk eller aktivitet skal ikke føre til at habitat (voksested) blir ødelagt, eller at antall arter eller bestander som forekommer i RNP og RLVO blir redusert.

Tiltak

5-7. Tiltak etter *Handlingsplan for fem karplanter antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeino vassdraget*.

- Innsamling av frø av finnmarksjonsokblom og kveinhavre med tanke på ex-situ bevaring (utenfor voksested)
- Overvåkning av de registrerte forekomstene av finnmarksjonsokblom og kveinhavre etter et overvåkningsprogram.
- Dokumenter kjente lokaliteter av grårublom.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Fylkesmannen i Finnmark som har ansvaret for å følge opp handlingsplanen.

5-8. Ved Nedrefosshytta etablere et felt på begge sider av elva for gjenintroduksjon av kveinhavre og finnmarksjonsokblom. Informere og legge til rette som attraksjon. Kanalisere ferdsel.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Fylkesmannen i Finnmark og relevante fagmiljø.

Mål 5-4 Områder

Opprettholde verdien av kjente områder med verdifulle naturtyper. Det skal legges vekt på nasjonalt og regionalt viktige områder og områder viktige for trua eller sårbare arter.

Tiltak

5-9. Ráisjávri

- Traseene for kjøreløyper i forhold til registrerte naturtyper, palsmyr og rikmyr, vurderes gjennom en egen kjøreløypeplan, se kap 8 *Reindrift*, tiltak 8-4. Eventuelle tiltak, feks revevegetering i gamle spor, overvåkning ved bruk av satelittbilder osv, vurderes i kjøreløypeplanen.
- Gi innspill til reinbeitedistriktene om spesielt verdifulle naturverdier, bla registrerte naturtyper slik at de kan synliggjøres i distriktsplanene, se kap 8 *Reindrift*, tiltak 8-2.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

5-10. Mollisfossen

Alternativ 1

- Naturlig utvikling av fosse-eng uten skjøtsel. Vil utvikle naturlig sonering.

Alternativ 2

- Skjøtsel av fosse-eng. Lage egen skjøtelsesplan for fosse-enga, få fram kunnskap om tidligere

slått.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

5-11. Sør for Lorrholmen

Rutiner for rydding av sti gjennom den avgrensa naturtypen sør for Lorrholmen.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Troms turlag

Mål 5-5 Overvåkning

Forvaltning av naturverdier og avveininger mellom bruk og vern skal basere seg på kunnskap, bli skaffet til veie gjennom overvåkning.

Tiltak

5-12: Etablere overvåking av tilstand og utvikling av landformene i palsmyr i de tre områdene: Goikesáiva, Guhkesjávri, Njoarahašjávri etter felles standarder og i samråd med det sentrale overvåkingsprosjektet. Undersøke om det er mulig å knytte overvåkingen til det sentrale overvåkingsprosjektet for palsmyr i området Goahtteluoppal.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

5-13. Etablere et regime på overvåking av arter og områder med verdi A og B for biologisk mangfold spesielt i forhold til bruk og aktiviteter med tanke på konsekvenser for plantelivet.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

5.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til planteliv og naturtyper

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Behov for revisjon av verneforskrift

Det er ikke behov for revidering av verneforskriften utover tilpasning til ny forskriftsmal.

6 DYRELIV

6.1 Dyreliv i RNP og RLVO generelt

Reisadalen har et variert landskap og en vekslende vegetasjon. Det gir igjen leveområder og levevilkår for mange ulike dyrearter. De frodige dalene er viktige for de fleste artene, både de som lever her hele året og de som er her deler av året. Om vinteren gir skogsområdene muligheter for ly og næring, noe som er viktig for å opprettholde livskraftige bestander. I dette kapittelet er det det ville dyrelivet som er omtalt, om rein se kap. 8 *Reindrift*.

Pattedyr

Store deler av dalføret er gode beiteområder for elg. Sent på høsten trekker elgen ofte fra bjørkeskogen og myrområdene i høyden, ned til vinterbeitene i skogsområdene lenger ned i dalen og langs breddene av Reisaelva. Om sommeren brukes hele hoveddalføret og sidedalene som beiteområde. Det er mange kjente trekkveier mellom beiteområdene, den viktigste går langs hoveddalen.

Det største av våre rovdyr, brunbjørnen, kan sees år om annet i nasjonalparken. Den er en del av den nordlige finsk-skandinaviske grensestammen. Reisadalen har fast bestand av jerv, og er en del av leveområdet for gaupe. Det samiske navnet for jerv er *geatke*, og stedsnavnet Geatkevuopmi forteller at jerv har vært kjent i området i lang tid. Jerven har faste trekkveier på tvers av Reisadalen. Gaupa er et typisk skogsdyr, men ferdes også på fjellet på jakt etter byttedyr. Det er gjort observasjoner av streifende ulv, men det er ingen fast stamme i denne regionen. Det finnes flere gamle fjellrevhi i nasjonalparken. Det samiske navnet Njállavži betyr fjellrevkløfta, og vitner om at fjellreven har vært her lenge. I dag er det kun sporadisk aktivitet av fjellrev i området. Oter bruker spesielt nedre deler av vassdraget, men kan være helt opp til Ráisjávri. Steinkobbe har år om annet fulgt Reisaelva, og har vært sett helt opp til Nedrefoss. Andre vanlige pattedyr er rødrev, røyskatt, hare og ekorn. Smånagere, som er svært viktige byttedyr for mange andre arter, varierer sterkt i antall og over år.

Fugl

Det har vært registrert 122 fuglearter i RNP og RLVO, se **vedlegg xx**. Det omfatter både ender, rovfugl, vadefugl, ugler og spurvefugl. Flere av artene har en mer østlig eller sørlig hovedutbredelse og er ellers sjeldne eller fåtallige i Troms. De fleste er påvist hekkende, andre bruker dette som leveområde hele året, beiteområder, rasteområde under trekk eller myteområde (fjærfelling).

Langs Reisavassdraget er det stor variasjon i artsrikdom og tetthet av fugl. Det fins både svært fattige og svært rike områder. Ved registrering av fugleliv i forbindelse med kartlegging av verneverdier i de 10-års vernede vassdragene, fant en at tettheten av fugl stedvis var høy i de frodige løvskogsområdene langs elva opp til Imofossen. En rekke arter av mer sørlig utbredelse ble da observert her. Blandingsskog i dalbunnen med bjørk, furu, gråor og en del andre løvtreslag ser ut til å ha det rikeste fuglelivet. De er gjerne overganger mellom forskjellige skogstyper. I slike overganger er det ofte mange flere levesteder enn i rene skogstyper fordi det her oppstår nye habitater, såkalt kanteffekter. Ovenfor Imofossen, i den høyereliggende skogen, er antallet arter betraktelig lavere.

I sørøst ligger store våtmarksarealer. Her ligger de to største vatna, Ráisjávri i sørøst og Sáitejávri på fylkesgrensa i sør. Særlig Ráisjávri med småvatn og myrområdene rundt er et svært viktig leveområde og funksjonsområde for våtmarksfugl. Kombinasjonen myr og åpne

vannflater øker mangfoldet av vadefugl og våtmarskfugl. Flere østlige arter som fjellmyrløper, kvartbekkasin, brushane og lappspove hekker her. Arter som foretrekker palsmyroråder er særlig sotsnipe, lappspove og brushane. Vatna på østsida og vestsida av Reisadalen har ikke blitt undersøkt. Heller ikke for skogen i Njállavzi finnes det gode data. Nieidaluoppal antas å være et interessant hekkeområde og mytelokalitet for ender, men her er det usikre data. Geatkeluobbal er trolig en viktig hekkelokalitet for ender og vadere.

Reisavassdraget har en rik rovfuglfauna, men med store svinginger i bestandene. Dalen med sine bratte lier og steile fjellsider byr på utallige hekkemuligheter for rovfugl. Det rike dyrelivet og fuglelivet gjør at tilgangen på mat for rovfuglene er god. Fjellvåk, kongeørn dvergfalk og tårnfalk er vanlige. Antall fjellvåk og tårnfalk varierer likevel mellom ulike år og er avhengig av tilgang på smånagere. Jaktfalken hekker også regelmessig innover dalen. Jordugle og haukugle er de vanligste uglene.

I liene langs vassdraget kan det være gode bestander av både lirype og fjellrype. Bestanden svinger imidlertid betydelig mellom det enkelte år. Snarefangst av rype har lange tradisjoner både i områder i nasjonalparken og arealer rundt. Storfugl skal finnes fåtallig i Reisadalen. Orrfugl holder for det meste til i de nedre delene av dalføret, men kan treffes helt opp til Miehtavággi. Spurvefuglene er den gruppen av fugl som er representert med flest arter og individer, og finnes i alle typer landskap og vegetasjon. Svært vanlig er løvsanger og bjørkefink. Gråsisik kan enkelte år opptre i store bestander. To andre sentrale arter er rødvingetrost og blåstrupe.

Fisk og evertebrater

Reisavassdraget er et av de mest verdifulle laks-, sjørret- og sjørøyevassdragene i Troms. Artsutvalget og tettheten av bunndyr i rennende vann er høyt, også i landsmålestokk. Laksen vandrer opp i elva etter noen år i havet, mens sjørreten og sjørøya kommer tilbake til elva hver vinter for å overvintre. Vassdraget har en stor elvebasert bestand av sjørøye, dvs som har hele ferskvannsfasen i elv og ikke går opp i innsjøene. Slike bestander er sjeldne.

Av innlandsfisk finnes det både vestlige og østlige innvandrere. Fra vest har ørret, røye og 3-pigget stingsild vandret inn fra havet og blitt isolert i ferskvann som en følge av landhevingen. Østlige arter som abbor, lake, gjedde, sik, ørekyte og steinulke (steinsmet), kommer opprinnelig fra Østersjøområdet. I Sáitejávri, som har den nordlige spissen av vannet innenfor RNP i sør, er det både sik, røye, gjedde, lake og ørekyt. Sáitejávri og Nieidaluoppal er to av fire kjente forekomster av sik i Troms fylke. I det store vannet Ráisjávri er det røye, abbor, gjedde, lake og ørekyt. I Somájávri er det både røye og lake og i Čarajávri røye. Østfiskene har spredd seg vestover ned vassdraget. Bla har steinulka funnet veien ned Reisaelva, og er en sterk konkurrent til laksefiskene fordi den spiser de samme byttedyrene som lakseungene. Steinulka finnes ellers i Nord-Norge bare i Signaldalselva. På vidda har isbreene under istiden dannet mange små og langgrunne innsjøer. Sammen med forholdsvis høy vanntemperatur gir det god produksjon av bunndyr og stor fiskeproduksjon.

Innenfor Reisavassdraget er det stor variasjon i vannkvalitet. Jevnt over er ledningsevnen (oppløste salter) lav, men i Njállavzi er den høy. Det skyldes kalkholdig berggrunn som forvitrer lett. Dette er antagelig den mest næringsrike delen av vassdraget. Ved kartlegging av verneverdier i 10-års verna vassdrag ble det registrert 25 arter av småkreps i vassdraget. Av disse var det 14 arter vannlopper og 11 arter hoppekreps. Marflo ble funnet i 4 sjøer, men fins antagelig i flere. Tusenbeinkreps ble registrert i et tjern ved Sáitejávri og asellen registrert i Sáitejávri. Tettheten av bunndyr var i innsjøene middels til lav, men i rennende vann høy. I

innsjøene var fjærmygg og fåbørstemark de tallrike dyregruppene, og tettheten var høyest i Sáitejávri, i Ráisjávri var vårfluer og snegl viktige grupper. De fleste innsjøer har en sammensetning av bunndyr som er vanlig for næringsfattige vann. I elvene var døgnfluelarver den største dyregruppen, i andre deler var likevel fjærmyggglarver den største gruppen. I Reisaelva og noen sideelver er knott en viktig gruppe, mens snegl og muslinger er tallrike i noen sideelver i de øverste delene av vassdraget. Av steinfluelarver var det registrert 22 arter, og av døgnfluelarver 19 arter. Alle artene forekommer i rennende vann, mens bare 14 av dem er registrert i innsjøene. For arter som er registrert innenfor verneområdene, se [vedlegg xx](#).

6.2 Status og tilstand for dyreliv

6.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

Opplysninger om dyreliv i RNP er hentet fra rapporter utarbeidet ved registrering av verneverdier i de 10-års verna vassdragene, viltundersøkelser i forbindelse med kraftutbyggingen i Altavassdraget der øvre del av Reisavassdraget var referanseområde, fra heftet om Reisa dalen utgitt av Fylkesmannen i Troms, Hekkefuglatlas for Troms, data fra databasene Artsdatabanken, Naturbasen og Rovbasen, innspill fra Norsk institutt for naturforskning (NINA), data fra forvaltning og overvåking av rovvilt, samt observasjoner gjort av naturoppsyn, generell kjennskap til området, og noen eldre registreringer. De siste og mest oppdaterte data er fra kartlegging av prioriterte viltområder sør for Ráisjávri i 2011.

Opplysninger om fisk er hentet fra driftsplaner for Reisaelva og flere fiskeribiologiske undersøkelser. Vi vet at innsjøer i Troms var med i den såkalte 1000-sjøers undersøkelsen, men vi har ikke klart å finne ut om sjøer i RNP og RLVO var med. Undersøkelsen var en landsomfattende kartlegging av vannkjemi og fiskestatus i et utvalg innsjøer og ble gjennomført i 1986. Den ble fulgt opp i 1995 da det ble samlet inn vannprøver fra noen sjøer.

Ut fra tilgjengelige data har NINA i Tromsø sammenstilt en artsliste over pattedyr og fugl som har vært observert i RNP og RLVO. Vi har ført inn i lista oppdatert data fra 2011 for området sør for Ráisjávri, og Ecofact har justert viltvekt etter de registreringene. Vi har også ført inn i artslista data om vannlevende organismer og evertebrater, se [vedlegg xx](#).

6.2.2 Arter med spesiell verdi

Alt dyreliv er i prinsippet vernet i RNP, også arter som ikke omfattes av viltloven. I RLVO er ikke dyrelivet spesielt vernet, der gjelder vanlige bestemmelser etter viltloven. I oversiktene over dyreliv i RNP og RLVO har vi likevel valgt å ta med dyreliv både i RNP og RLVO for å vise hvilke arter som er registrert innenfor verneområdene og hvilken status de har.

Kunnskapen om dyreliv i RNP er begrenset. Beskrivelsen av dyrelivet kan derfor ikke ses på som en fullstendig oversikt. Vi har tatt utgangspunkt i allerede kjent kunnskap og i tillegg fått en ny registrering sør for Ráisjávri i 2011. Mest kunnskap har vi om pattedyr, fugl og fisk, og litt om evertebrater (virvelløse dyr). Det var da også data om disse gruppene som lå til grunn ved opprettelsen av verneområdene.

De artene i artslista som også står i Rødlista og i Emerald Network sine oversikter, har en spesiell verdi, og er vist i tabell 6-1. Selv om det knytter seg en viss usikkerhet til hvilken status alle artene i artslista har i dag, vil vi på den måten synliggjøre situasjonen for arter som har vært registrert i disse to verneområdene.

Av registrerte dyrearter i RNP og RLVO står 24 av fugleartene og 6 av pattedyrartene oppført i *Norsk Rødliste for arter 2010*.

Av registrerte dyrearter i RNP og RLVO står 33 av fugleartene, 6 av pattedyrartene og 1 fiskeart oppført i *Emerald Network* sin liste.

Noen arter er varig *fredet gjennom egen forskrift* med hjemmel i den gamle naturvernloven. Det gjelder bla virvelløse dyr og en sommerfugl, men ingen pattedyr eller fugl. Vi kjenner ikke til at noen av artene er registrert her.

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 23 kan det ved forskrift utpekes nærmere angitte arter som prioriterte. Den 20. mai 2011 ble åtte arter vedtatt som prioriterte. Ingen av de vedtatt prioriterte dyreartene er registrert i RNP eller RLVO.

I tabellen som viser arter med spesiell verdi som er registrert i RNP og RLVO er verdien for biologisk mangfold synliggjort etter metodikken i DN-håndbok 13, 2. utgave 2006 *Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold*.

Ingen av artene på artslista for dyrearter i RNP og RLVO står i *Norsk svarteliste 2007*.

Tabell 6-1: Pattedyr, fugl og fisk i RNP og RLVO med spesiell verdi for biologisk mangfold

Norsk navn	Samisk navn	Latinsk navn	Bruk av RNP og RLVO	Status, Rødliste-kategori	Status, i Emerald Network	Verdi for biologisk mangfold
Fjellrev	Njalla	<i>Vulpes lagopus</i>	Sjelden yngling	Kritisk truet	X	A
Ulv	Gumpe	<i>Canis lupus</i>	Streifdyr	Kritisk truet	X	A
Jerv	Geatke	<i>Gulo gulo</i>	Årlig yngling	Sterkt truet	X	A
Brunbjørn	Guovza	<i>Ursus arctos</i>	Streifdyr	Sterkt truet ^o	X	A
Gaupe	Albbas	<i>Lynx lynx</i>	Del av leveområde	Sårbar ^o	X	B
Oter	Ceavrris	<i>Lutra lutra</i>	I vassdraget	Sårbar	X	B
Storlom	Dovvta	<i>Gavia arctica</i>	Hekker	Nær truet	X	C
Smålom	Gáhkkur	<i>Gavia stellata</i>	Sannsynlig hekking		X	
Horndykker	Čáhpečot-buokčilfu	<i>Podiceps auritus</i>	Usikker hekking		X	
Sangsvane	Njukča	<i>Cygnus cygnus</i>	Hekker		X	
Sædgås	Čuonji	<i>Anser fabalis</i>	Hekker	Sårbar		B
Stjertand	Vuojaš	<i>Anas acuta</i>	Hekker	Nær truet		C
Bergand	Fiehta	<i>Aythya marila</i>	Hekker	Sårbar		B
Svartand	Njurgu	<i>Melanitta nigra</i>	Hekker sjelden	Nær truet		C
Sjørre	Skoarra	<i>Melanitta fusca</i>	Hekker	Nær truet		C
Lappfiskand	Čárgogoalsi	<i>Mergellus albellus</i>	Hekker sjelden, myter	Sårbar ^o	X	B
Havørn	Mearragoaskin	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Observert i hekkesesong		X	
Kongeørn	Goaskin	<i>Aquila chrysaetos</i>	Hekker		X	
Hønhauk	Čuonjafállli	<i>Accipiter gentilis</i>	Mulig hekking	Nær truet		C
Fiskeørn	Čiekčá	<i>Pandion haliaetus</i>	Observert i hekkesesong	Nær truet ^o	X	C

Myrhauk	Jeaggefáli	<i>Circus cyaneus</i>	Sannsynlig hekking	Sårbar	X	B
Jaktfalk	Rievvsatfáli	<i>Falco rusticolus</i>	Hekker reglemessig	Nær truet	X	C
Vandrefalk	Bárbmofáli	<i>Falco peregrinus</i>	Hekker		X	
Dvergfalk	Bissehávká	<i>Falco columbarius</i>	Hekker		X	
Storfugl	Beahceloddi	<i>Tetrao urogallus</i>	Observervert i hekkesepong		X	
Orrfugl	Hurri	<i>Tetrao tetrix</i>	Usikker hekking		X	
Trane	Goarga	<i>Grus grus</i>	Beiteområde sjelden		X	
Heilo	Bižus	<i>Pluvialis apricaria</i>	Hekker		X	
Boltit	Láfol	<i>Charadrius morinellus</i>	Sannsynlig hekking		X	
Grønnstilk	Ruonájuolčoavžžu	<i>Tringa glareola</i>	Hekker		X	
Brushane	Rávgoš	<i>Philomachus pugnax</i>	Hekker	Sårbar	X	B
Fjellmyrløper	Suotnjočovžoš	<i>Limicola falcinellus</i>	Hekker	Nær truet ^o		C
Lappspove	Ruksesguškil	<i>Limosa lapponica</i>	Hekker sjelden		X	
Strandsnipe	Gáddebuvvet	<i>Actitis hypoleucos</i>	Hekker	Nær truet		C
Svømmesnipe	Čáhcebávgoš	<i>Phalaropus lobatus</i>	Hekker		X	
Fiskemåse	Báiski	<i>Larus canus</i>	Hekker sjelden	Nær truet		C
Makrellterne	Mákreallačearret	<i>Sterna hirundo</i>	Sannsynlig hekking	Sårbar ^o	X	B
Rødnebbterne	Čearret	<i>Sterna paradisaea</i>	Hekker		X	
Spurveugle	?	<i>Glaucidium passerinum</i>	Sannsynlig hekking		X	
Perleugle	Idjaskuolfi	<i>Aegolius funereus</i>	Sannsynlig hekking		X	
Hubro	Bumbbastát	<i>Bubo bubo</i>	Usikkert om den lenger fins i dalen	Sterkt truet	X	A
Snøugle	Jievjaskuolfi	<i>Bubo scandiaca</i>	Hekker sannsynligvis uregelmessig i gode lemenår	Sterkt truet ^o	X	A
Lappugle	Ránesskuolfi	<i>Strix nebulosa</i>	Observervert	Sårbar ^o	X	B
Slagugle	?	<i>Strix uralensis</i>	Observervert	Sårbar ^o	X	B
Jordugle	Loađgu	<i>Asio flammeus</i>	Hekker		X	
Haukugle	Sáhpánskuolfi	<i>Surnia ulula</i>	Hekker		X	
Tretåspett	Čáihni	<i>Picoides tridactylus</i>	Hekker		X	
Varsler	Skirri	<i>Lanius excubitor</i>	Usikker hekking	Nær truet		C
Lappsanger	Davvevizar	<i>Phylloscopus borealis</i>	Uregelmessig hekking	Nær truet ^o		C
Blåstrupe	Giellavealgu	<i>Luscinia svecica</i>	Hekker		X	
Bergirisk	Ruksesbađoš	<i>Carduelis flavirostris</i>	Observervert	Nær truet		C
Konglebit	Bichebasgáski	<i>Pinicola enucleator</i>	Uregelmessig hekking	Nær truet		C
Laks	Luossa	<i>Salomo salar</i>	Gyte- og oppvekstområde		X	

Døgnflueart		<i>Paraleptophlebia weneri</i>		Nær truet		
-------------	--	--------------------------------	--	-----------	--	--

Kilder: NINA 2010, Birkeland, I & Strann, K-B 2012, Huru, H 1980.

Rødlistekategorier:

Kritisk truet (CR) – ekstremt høy risiko for utdøing

Sterkt truet (EN) – svært høy risiko for utdøing

Sårbar (VU) – høy risiko for utdøing

Nær truet (NT) – nær ved å komme i kategori med høy risiko

Datamangel (DD) – ville sannsynlig blitt med på rødlista dersom det fantes nok informasjon

° = art nedgradert pga status på bestand i naboland

Verdi for biologisk mangfold:

A – svært viktig

B – viktig

C – lokalt viktig

6.2.3 Status og tilstand for arter med spesiell verdi

Både når det gjelder data, status og hva som påvirker situasjonen til dyrelivet i RNP og RLVO, mangler vi mye kunnskap. Vurderingene i forvaltningsplanen er derfor gjort så godt det har latt seg gjøre ut fra et mangelfullt grunnlag. For de fleste dyregrupper har vi lite eller ingen kunnskap, verken om forekomst eller bestandsstørrelser. De fleste dataene vi har er gamle, og ikke alle registreringene er stedfestet men kan være oppgitt som en forekomst i Reisadalen generelt. De fleste registreringene som er gjort knytter seg til vassdraget og dalen, mens for fjellområdene og RLVO har vi mindre kunnskap.

Pattedyr og fugl

Kvaliteten på data både for pattedyr og fugl i RNP og RLVO er variabel. Unntaket er for rovvilt med egen forvaltningsplan (ulv, jerv, bjørn, gaupe, kongeørn) der vi har relativt god kunnskap om bestandene. Vi har også god kunnskap om rovfugl som ble overvåket i eget prosjekt i forbindelse med utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget der Reisavassdraget var referanseområde. Etter at prosjektet ble avsluttet med siste ordinære registrering i 1994, har lokalitetene i Reisadalen blitt overvåket av naturoppsynet. For arter det drives jakt på har kommunen oversikt over fellingstillatelser og felt elg, noe som gir et bilde på status og endringer i elgbestanden. Statskog har oversikt over sine jaktfelt. I tillegg kan data fra innsendte skjema "Sett elg" illustrere endringer i bestandsnivået i området over tid. Det er derfor brukbar oversikt over status på elgbestanden, og hovedinntrykket er at den har variert, bla som en følge av avskyting. Ved Ráisjávri drives det rypetelling i regi av Statskog hvert år. I tillegg har Finnmarkseiendommen (FeFo) og Metsähallitus i Finland takseringer i tilgrensende områder, så status på data om rype er god. Det har i flere år vært en generell nedgang i rypebestanden, etter en positiv tendens noen år, gikk bestanden ned igjen de seneste år.

I rapporten fra kartleggingen av naturverdier sør for Ráisjávri 2011 pekes det også på at for vilt og fugl er de fleste delene av nasjonalparken ikke tilstrekkelig kartlagt. Områdene har stor variasjon av habitater, og det gjør at det sannsynligvis er flere verdifulle miljøer å finne generelt. Spesielt er behovet for kartlegging av de to rødlistede artene kvartbekkasin og fjellmyrløpet framhevet. Det er stort behov for nye registreringer i flere av delområdene i RNP. Vi har lite kunnskap om de samme artene fortsatt bruker områdene, hvor store bestandene er, hva slags funksjon RNP og RLVO har for de ulike artene, og hva slags betydning disse områdene har for artene generelt..

Den generelle statusen for arter med spesiell verdi for biologisk mangfold går fram av tabell 6-1. Tabellen viser hvilken kategori de er plassert i i rødlista og hvilke status de har i europeisk sammenheng. Hvordan statusen for disse artene er i RNP og RLVO og om statusen for dem her har endret seg over tid, vet vi derimot lite om. Det samme gjelder data i artslista i **vedlegg xx**, der viltvekt er satt ut fra den kunnskapen som har vært tilgjengelig, ikke nødvendigvis hvordan situasjonen er i dag. Mange av artene påvirkes av storskala endringer

utenfor områdene, særlig trekkende arter. Om endring i status her skyldes lokale forhold vet vi ikke med sikkerhet. I rapporten etter kartlegging av naturverdier sør for Ráisjávri ble det stilt spørsmål om båttrafikk på vannet kan være forstyrrende for fugl som bruker vannet og om garnfiske er problem i forhold til dykkende ender og lommer. Det er ikke gjort noen vurdering av det, og vi har ingen dokumentasjon på at det er en sammenheng. Garnfiske må i så fall også vurderes i forhold til forvaltning av fiskebestandene.

Fisk og evertebrater

Ingen av fiskeartene i RNP og RLVO er på rødlista, men laks (*Salmo salar*) er ført opp i Emerald Network sin liste. Ingen av artene er på svartelista.

I følge *Driftsplan for Reisaelva - perioden 2011-2015* har fangsttall på laks, sjørørret og sjørøye systematisk blitt registrert siden 1989, samt at det har blitt registrert gytefisk og tetthet av lakseyngel. En har derfor god oversikt over utviklingen av laksebestanden i disse årene. Fangsttall for perioden 1989-2010 viste at fangstene på laks gikk ned hele 90-tallet. Det ble satt i verk flere tiltak, og fra 2005 til 2010 var det en oppadgående trend i fangstene. Både fangstall og antall gytefisk viste at laksebestandene var i en positiv utvikling i perioden 2001-2010. I 2010 var gjennomsnittsvekten 6,5 kg. Innslaget av oppdrettsfisk er forholdsvis lavt sammenlignet med mange andre vassdrag. I 2005 utgjorde oppdrettslaks 2,8% av sportsfiskefangsten og 8,1% av høstfangsten. Innblanding i 2006-2010 ligger på samme nivå. Fisket etter sjørørret har tatt seg vesentlig opp siden registreringene startet. Siste halvdel av 90-tallet skjedde det en markant økning i fangstene, en trend som fortsatte i perioden 2001-2010. Økningen trenger ikke bety en økning av bestanden av sjørørret i Reisaelva, men kan ha sammenheng med fiskemønsteret. Kunnskap om sjørørretens bestandssituasjon i Reisaelvas vassdrag er mangelfull. Tetthet av sjørøye yngel var midt på 90-tallet lav. Midt på 2000-tallet hadde den økt noe, men fangstrapportene viste lavere fangst. De senere årene har bestanden vært så svak at det har vært totalfredning av sjørøye i vassdraget. Fra 2011 var det et begrenset og tidsregulert fiske for å få et inntrykk av utviklingen. I driftsplanen for Reisaelva er det beskrevet flere forhold i vassdraget som kan påvirke bestandene av anadrom fisk, kun forhold som berører RNP er tatt med her. I driftsplanen er det også en handlingsplan med flere tiltak som vil forsterke bestandene av anadrom fisk i Reisaelvas vassdrag. Vi foreslår ingen ytterligere tiltak i forvaltningsplanen for RNP.

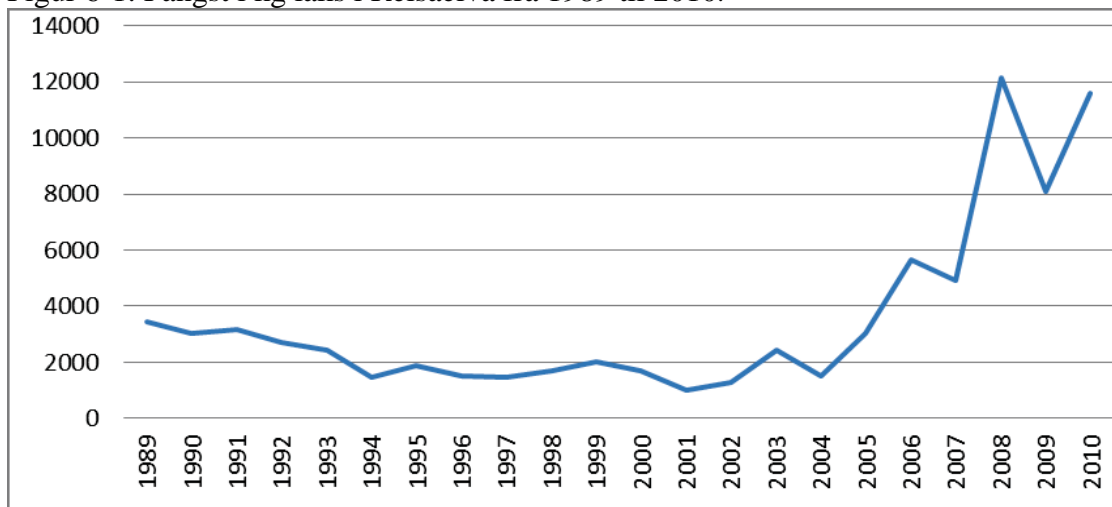
Det er ikke registrert utbrudd av parasitten *Gyrodactylus salaris* i Reisaelva. To vassdrag i nærheten er infisert, Skibotnelva og Signaldalselva. På svensk og finsk side ligger Tornedalsvassdraget der parasitten forekommer naturlig, og nedbørsfeltet grenser til Reisaelvas nedbørsfelt. Riksgrensen deler Somájávri i to og både Somájávri og vannene ved Sidusgohpi drenerer mot Finland og elva Poroetno som er lakseførende. Ved Deatnomuotki er det kun kort avstand fra dette vassdraget til Reisaelvas vassdrag. Det er også observert at folk har tatt med egne båter som har vært brukt i andre vassdrag til Reisaelva, bla såkalte tanabåter som er vanlig i Tanaelva. Faren for spredning som følge av menneskelig aktivitet er klart til stede.

I driftsplanen for Reisaelva blir det hevdet at elvebåter skremmer fisk ved at de kaster skygge på bunnen og ved å produsere høy lyd. Det vises til at det finnes veldig få lydmålinger fra påhengsmotorer. Temaet støy er omtalt nærmere i kap 14 *Forurensing*. I driftsplanen konkluderes det med at i og med at elvebåttrafikken ser ut til å ha avtatt de senere år finner de ikke på nåværende tidspunkt grunnlag for å iverksette tiltak for å begrense båtbruken ytterligere. Vi ser heller ikke at det er grunnlag for å sette i gang slike undersøkelser nå gjennom denne forvaltningsplanen, men at situasjonen kan vurderes på nytt ved revidering av

forvaltningsplanen. Undersøkelser bør i så fall skje i samarbeid med elvelaget ettersom dette gjelder hele elva.

I driftsplanen for Reisaelva refereres det til undersøkelser som viser at tetthet av steinulke i Reisaelva i 2005 var beregnet til 20,0 individer/100 kvm. På tross av et tynt bakgrunnsmateriale kan det se ut til at steinulka også har økt de senere år. Næringsvalget til steinulke og lakseyngel i Reisaelva er svært lik, og på den måten så kan det antas at det er et konkurranseforhold mellom laksunger og steinulke både om næring, og habitat. Hvordan forholdet er mellom steinulke og sjøørret/sjørøye er ikke kjent.

Figur 6-1: Fangst i kg laks i Reisaelva fra 1989 til 2010.

Kilde: Driftsplan for Reisaelva-perioden 2011-2015.

I ferskvann i RNP og RLVO er det gjort lite planmessige registreringer, og vi vet lite om utvikling av bestandene av innlandsfisk. Kunnskapen baserer seg i hovedsak på fiske over tid og noe på tidligere prøvefiske. Ráisjávri er det største vannet i RNP og anses som er et produktivt og godt fiskevann. Det har vært kjent for å ha røye av svært høy kvalitet og det ble tidligere drevet næringsfiske etter røye. Prøvefiske Statskog gjorde seint på 80-tallet, tidlig på 90-tallet viste stor gytetørrelse på fisken. Størrelsen på røya har nå gått ned, og fangsttinsatsen må være høyere for å få et gitt antall fisk. Bestanden av abbor og gjedde kan tidvis ha økt på bekostning av røya. I en sak fra 2007 konkluderes det med at dersom det i det videre skal drives næringsfiske i vannet bør det foretas bestandsundersøkelser og utarbeides driftsplan. Det er per dags dato ikke gjort. Sáitejávri har også to konkurrerende arter, røye og sik, men hvordan bestandene er sammensatt og hvordan utviklingen av bestandene er, er ikke kjent. Somájávri er også kjent for å være et vann med røye av svært høy kvalitet, men en antar at bestanden ikke er stor. På norsk side er det ikke gjort noen kartlegginger på mange år, på finsk side skal det ha vært prøvefisket for noen år tilbake. På finsk side har det vært drevet et omfattende garnfiske. Čarajávri er et relativt produktivt vann, og tidligere prøvefiske viste at det var røye av svært god kvalitet der. Dette er fortsatt et attraktivt fiskevann, men det er ingen nyere data om bestanden. Både rundt Somájávri og Čarajávri er det flere vann med rykte som gode fiskevann, men det finnes ingen nye data om det.

Dataene om evertebrater er hentet fra registreringene som ble gjort under arbeidet med 10-års verna vassdrag, dvs det er forholdsvis gamle registreringer. Vi har også tatt med resultater fra Čarajávri og Sáitejávri selv om ikke hele vannet er innenfor RNP. Alle artene av småkreps

som ble registrert er vanlige i Nord-Norge. En art av døgnflue som i siste rødliste har status som nær truet ble da registrert i Nieidajohka, men den ble funnet i et meget begrenset antall.

6.2.4 Data og grunnlagsmateriale om viktige viltområder

Grunnlagsdata for avgrensning av viktige viltområder baserer seg på data av ulik alder og kvalitet. Fra slutten av 70-tallet og begynnelsen av 80-tallet har vi data fra registreringene av verneverdier i de 10-års verna vassdragene da hele vassdraget ble vurdert. Fordi registreringene ble brukt som grunnlag ved etablering av verneområdene, og fordi områdene ikke nødvendigvis overlapper med senere viltkartlegging, har vi valgt å synliggjøre dem i forvaltningsplanen.

I databasen *Naturbasen*, er viktige leve- og funksjonsområder for arter av pattedyr, fugl, krypdyr og amfibier lagt inn. Grunnlagsdata til *Naturbasen* er innhentet av Nordreisa kommune, kvalitetssikret av Fylkesmannen i Troms og lagt inn i *Naturbase* av M. Det er både eldre data og data fra 1999 da informasjonen ble lagt inn i registeret. Avgrensningene er grove. Senere er det i *Naturbasen* lagt inn nye og mer nøyaktig avgrensede områder fra 2011 etter kartleggingen sør og sørvest for Ráisjávri. Temakart *dyreliv*, se **vedlegg xx**, viser viktige viltområder som er avgrenset i grunnlagsdokumentasjon som nevnt. I tillegg er det kjent at andre områder også er viktige for dyreliv, men de er ikke kartlagt eller kartfestet, for eksempel Njállaaávži. Slike områder er derfor ikke markert på kartet, men foreslått kartlagt under tiltak. I databasen *Artsdatabanken* er funnsted markert på kart, men viktige områder for arten er ikke avgrenset.

6.2.5 Områder spesielt viktige for dyreliv

For å ta vare på naturens mangfold og produktivitet på lang sikt er det viktig ikke bare å ta vare på de enkelte artene, men på artenes leveområder. Noen leveområder, også kalt funksjonsområder, er viktigere enn andre. Dette kan være yngleområde / hekkeområde, trekkvei, beiteområde eller rasteplass.

10-års verna vassdrag

Viltområdekartet etter registreringene av verneverdier i de 10-års verna vassdragene viser spesielt viktige viltområder og viktige funksjonsområder for pattedyr og fugl. Det ble ikke gjort verdivurdering eller vektning av områdene. Som spesielt viktige viltområder er markert:

- **Ráisjávri** med småvatn og myrområder sør og vest for vannet
- **Geatkevuopmi** med vann og myrområde
- **Mollesvuopmi** og Reisaelva mellom Ruovddášjohka og Ansamukka

Naturbasen

Viktige leve- og funksjonsområder for vilt lagt inn i *Naturbasen* går fram av tabell 6-2. Ved en sammenligning med tabell 6-1 over arter med spesiell verdi ser vi at ingen av områdene som er lagt inn har viktig funksjon for arter med A-verdi for biologisk mangfold. For arter med B-verdi er det kun et leveområde for oter som er med. For dette området er det imidlertid ikke angitt verdi.

Deler av områdene sør og vest for Ráisjávri ble befart av et forskerteam i juni 2006 i forbindelse med prosjektet "Overvåkning av østlige vadere". Man konstaterte at myrområdene mellom Ráisjávri og fylkesgrensa til Finnmark har mange hekkende arter vadefugl samt en rekke arter andefugl. Myrsystemene fra Aškkasjávri og sørover viste seg å være spesielt rike.

Det ble påvist mange sjeldne og truede våtmarksfugler, bla hekkende fjellmyrløper, kvartbekkasin og sotsnipe sammen med en rekke andre og mer vanlig forekommende arter vadefugl. I de litt større vannene hekket arter som sjørre og havelle, mens det i mange av de mindre vannene hekket bla sangsvane, krikkan, brunnakke og toppand. NINA vurderte da områdene til å ha nasjonal verdi.

Kartleggingen av naturverdier av Ecofact AS i 2011 bekreftet dette inntrykket. Etter kartleggingen er det i Naturbasen lagt inn 6 områder som er vurdert å være svært viktige med nasjonal verdi (A-verdi), og 7 områder som er vurdert å være viktige med regional verdi (B-verdi). Alle våtmarksområdene i kartleggingsområdet som ikke ble avgrenset ble allikevel vurdert til å ha lokal verdi. Av rapporten etter kartleggingen går det fram at våtmarkssystemene i kartleggingsområdet har stor betydning som funksjonsområde for mange fuglearter. Mange av vadefuglene hekker på myrer av ulike slag og flere av dem er helt avhengig av myr. Kombinasjonen med myr og åpne vannflater øker mangfoldet av vadefugl og våtmarksfugl. Kartleggingsområdet ligger i en kontinental seksjon hvor flere østlige arter som fjellmyrløper, kvartbekkasin, brushane og lappspove hekker. Spesielt sotsnipe, lappspove og brushane foretrekker palsmyrområder. Kartleggingsområdet er for øvrig også leveområde for både jerv og gaupe, men det er ikke registrert yngling der.

Andre områder

I tillegg vet vi fra registreringer og overvåkning at de bratte fjellsidene langs **Reisadalen** og i **Njállavzi** er svært viktige hekkeområder for klippehekkende rovfugl. **Fjellområdene** er viktige yngleplasser både for fjellrev og jerv. Viktige hekkeområder for sædgås, vurdert til å ha regional/nasjonal verdi, er også kjent. Disse lokalitetene er ikke markert på **vedlegg xx Temakart Dyreliv** fordi dette defineres som sensitive opplysninger og er dermed unntatt offentlighet. Se

Retningslinjer for håndtering av stedfestet informasjon om biologisk mangfold versjon 2007.

Tabell 6-2: Viktige leve- og funksjonsområder for vilt

Område nr i Ecofact rap nr 160 / Id nr i Naturbasen	Område	Art/ artsgruppe	Funksjon	Vekting	Verdi for biologisk mangfold
/ BA 00039831	Njállavzi	Sangsvane	Yngleområde, sommer	4	A
/ BA 00039832	Miehtavággi 2	Orrfugl	Leveområde, sommer	-	-
/ BA 00039864	Imo	Storfugl Tretåspett	Leveområde, sommer	- 2	B
/ BA 00039800	Luvddiidvuopmi	Dvergfalk	Yngleområde, sommer	3	B
/ BA 00039801	Sieimma	Storfugl	Leveområde, sommer	-	-
/ BA 00039898	Njállavzi-Deatnomuotki-Sáitejávri	Elg	Trekkvei, sommer	2	B
BA 00039893	Reisavann-Reisadalen		Trekkvei, sommer		
BA 00039899	Reisavann-Louvidid		Trekkvei, sommer		
BA 00039907	Miehtavággi		Trekkvei, høst		
BA 00039906	Spanigorsa		Trekkvei, sommer		
BA 00039895	Reisavann-Moallavuobmi		Trekkvei, sommer		
/ BA 00039891	Reisaelva	Oter	Leveområde	-	-

1942400 / ??	Bávdnjaleamši	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	4	A
1942401 / ??	Geassáhpi	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	4	A
1942402 / ??	Goikejávri	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	4	A
1942403 / ??	Goikeluoppal	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	4	A
1942404 / ??	Myr nord for Mákkávárri	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	3	B
1942405 / ??	Njoarohašjávri	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	3	B
1942406 / ??	Goikeaáiva	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	5	A
1942407 / ??	Myr mellom Mákkávárri og Litnotskáidi	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	3	B
1942408 / ??	Ráisjávri	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	3	B
19242409 / ??	Hovinluoppal	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	3	B
19242410 / ??	Guhkesjávri	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	3	B
1942411 / ??	Báhpajávri	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	4	A
1942412 / ??	Goikevuopmi	Andefugl, lommer, vade-/ måke-/ alkefugl og rovdyr	Yngleområde	3	B

Kilde: Ecofact rapport nr160 og Naturbasen per 2012

Verdsetting etter kommunenes viltområdekartlegging (DN-håndbok 11 – 1996, Viltkartlegging):
Vekt 1 – lokal verdi
Vekt 2 – lokal/regional verdi
Vekt 3 – regional verdi
Vekt 4 – regional / nasjonal verdi
Vekt 5 – nasjonal verdi
– vektning ikke angitt

Verdsetting av biologisk mangfold (DN-håndbok 13 – 2006, Kartlegging av naturtyper-verdsetting av biologisk mangfold):
A – svært viktig (områder av regional eller nasjonal verdi)
B – viktig (områder av lokalt og delvis regional verdi)
– usikker status

Områder spesielt viktige for fisk og evertebrater

Innenfor RNP er Reisaelva opp til Imo et viktig område for anadrom fisk. Imofossen er ikke bare et skille i bergartene, den også et skille for fiskeproduksjon. Laks, sjørøret og sjørøye kan vandre fra havet og opp til fossen, dvs 85 km fra fjorden. I tillegg har Reisaelva mange sideelver og bekker. De fleste sideelvene har en viss betydning som gyteplass for sjørøret og sjørøye. Sjørøret utnytter i større grad enn laksen små bekker. De fleste sideelvene har imidlertid svært korte strekninger før det blir så bratt at fisken ikke kan vandre opp. Reisaelva oppstrøms Imofossen er også kjent for å ha gode områder for røye.

Reisavassdraget generelt har et stort mangfold av type innsjøer. I RNP og RLVO er Ráisjávri det største vannet. Store vann på vestsiden av Reisadalen er Somájávri og Čárajávri. Saitejavri er også et tradisjonelt fiskevann, men det meste av arealet ligger i Finnmark. Vi vet at i disse vannene er det fisk som har vandret inn fra henholdsvis fra øst og fra vest, og vi vet at disse samt flere mindre vann i nærheten av disse, er populære fiskevann. Det er imidlertid ikke gjort noen verdivurdering av vannene i forhold til betydningen de har for fiskebestandene, eller om noen er mer viktig enn andre. Det er heller ikke gjort noen verdivurdering av vannene i forhold til annen ferskvannsbiologi. Men fra kartleggingen av verneverdier i 10-års verna vassdrag går det fram at innsjøene i sør, Ráisjávri og Sáitejavri, har et høyt antall krepsdyrarter, mens tettheten er middels høy. Størst utvalg av steinfluer og døgnfluer var det i sørlige deler av vassdraget.

6.2.6 Status og tilstand for områder spesielt viktige for dyreliv

Statusen på data over viktige områder for dyreliv og vilt vurderer vi til å være variabel. Generelt er det begrenset hva vi vet om hvordan dyr bruker RNP og RLVO, både hvilke områder som er spesielt viktige og hvilken funksjon de har. Det gjelder også områder som er viktig for trua og sårbare arter. Sør og vest for Ráisjávri har vi forholdsvis gode data.

Endringer i utbredelsen av en art eller utviklingen av en bestand kan ha mange og sammensatte årsaker. Mange er knyttet til sammenhenger som ligger utenfor et så begrenset areal som dette. Det kan for eksempel være forhold under trekk eller på overvintringsplassen. Det vi likevel kan gjøre for å ta vare på dyrelivet i RNP og RLVO er å ta vare på det vi vet er viktige funksjonsområder slik at de fortsatt kan fungere som det. Ikke alle områdene som er avgrenset som viktige viltområder har blitt vurdert med tanke på sårbarhet. Hvor sårbart dyrelivet er for forstyrrelser varierer mellom arter, tid på året, type forstyrrelse, eksponeringstid og avstand. Generelt er yngletida / hekketida en sårbar tid.

Vi har i det følgende vurdert kunnskapen vi har per i dag om de viktige viltområdene i forhold til tekniske anlegg, bruk og aktivitet i RNP og RLVO. Viktige viltområder som ikke berøres av anlegg, bruk og aktivitet, har vi ikke vurdert nærmere.

Område Geatkevuobmi

Her drives det rypejakt høst og vinter, mest i september/oktober. Om vinteren er dette gjerne et mål for skiturer. I Geatkevuopmi står det 2 hytter knyttet til reindrifta og et samlegjerde. Begge hyttene står åpne. Den nordre hytta og gjerdet ligger i utkanten av det sentrale våtmarksområdet. Området fungerer for rein som vårbeite/kalvingsland og høstbeite/parringsland. Om dagens bruk er i konflikt med området funksjon som hekkeområde har vi per i dag altfor lite kunnskap til å si noe om.

Område Mollisvuopmi

Avgrensningen av viltområdet går på begge sider av dalen. Dette er også det mest brukte området i hele RNP og RLVO, spesielt i dalbunnen og langs Reisaelva. Det er dessuten der det er flest anlegg med hytter, leirplasser osv. for allmennheten, flere ulike type brukere, og bruk gjennom hele året. Adkomsten er i hovedsak via elvebåt. Mollisfossen er det største attraksjonspunktet. Selve Mollisvuopmi er et attraktivt område for rypejakt, spesielt i september/oktober, men også i februar til mars. Det foregår også noe fiske oppover i Mollisjohka, noe bærplukking og turgåing. Adkomsten går stort sett via Sieimmanasen. Området kan være mål for skiturer på vårvinteren, og det foregår noe fosseklating i

Mollisfossen. Området er kjent som et godt terreng for rype hele året. Så lenge vi ikke vet noe mer om hvordan annen fugl eller dyrearter bruker området kan vi vanskelig si om bruken og anleggene påviker dette som et viltområde.

Område Imo

Imofossen, som er en attraksjon med mye ferdsel i nærheten, ligger midt i det avgrensede viltområdet. Nordkalottleden, som brukes mest i perioden juli til september, går gjennom det. Det er flere rasteplasser langs leden og stien til fossen, og den åpne Imogammen ligger i området. Skiturer kan gå hit til ut i april da elveisen begynner å tine. Noe fosseklating foregår i Imojuvet i februar og mars. Det drives rypejakt i området mest i september/oktober, men også i februar/mars. Snarefangst forekommer, men ikke årlig. Området inngår i elgvald der jakt foregår i slutten av september til jaktas utløp. Kraftlinja krysser området. Det er ingen kjente hekkelokaliteter for rovfugl her som evt ville vært i konflikt med for eksempel isklating. Betydningen av området for storfugl er usikker. Aktiviteten er ikke i konflikt med tretåspett som finnes fast i området.

Område Luvddiidvuopmi

Dette er et lite areal som er markert som hekkområde og leveområde for dvergfalk. Både Nordkalottleden og kraftlinja krysser området. Hovedsesongen for vandring langs Nordkalottleden er juli til september. Det er en rasteplass der stien krysser Luvddidjohka. Dvergfalk flytter normalt en del på reirplassene sine, og konflikt i forhold til bruk anses å være liten.

Elgtrekk Njállaaávzi-Deatnomuotki-Sáitejávri – Reisavann-Reisadalen – Reisavann-Louvidid – Reisavann-Moallavuobmi – Miehtavággi – Spanigorsa

Elgtrekket foregår over et stort areal, men hovedsakelig følger det de skogkledde dalførene. Den viktigste trekkveien mellom beiteområdene går langs hoveddalen. Hovedtrekket foregår sent på høsten fra høyereliggende områder til vinterbeite i dalen. Om vinteren oppholder den seg mest nede i dalen, men ved mye snø i dalen kan den trekke høyere opp. Det foregår en del forflyttinger internt i området, også lokalt i indre strøk. Det er bla avhengig av snøforhold. I de senere år har elg oppholdt seg i dalen både sommer og vinter. Etter hvert som det våres, fra mars og april, trekker den vanligvis oppover dalen og tilbake til høyereliggende områder. I Reisadalen er aktivitet vinterstid stort sett knyttet til elvestrengen. Strekningen Sieimma, Nedrefoss og Imo er mest brukt i tiden februar til april, og da av hundekjørere og skiløpere. Elg kan på vinteren være sårbar for forstyrrelse, særlig ved mye snø og på senvinteren. Aktivitet i dalen da, spesielt med hund, kan være forstyrrende for elg, og bør tas hensyn til. Både elg som trekker mellom de indre områdene og dalen, og de som trekker lokalt i indre strøk, må krysse sperregjerder for rein. Det kan føre til at ku og kalv skilles da voksne dyr kan ta seg over gjerdet, mens kalv kan bli igjen.

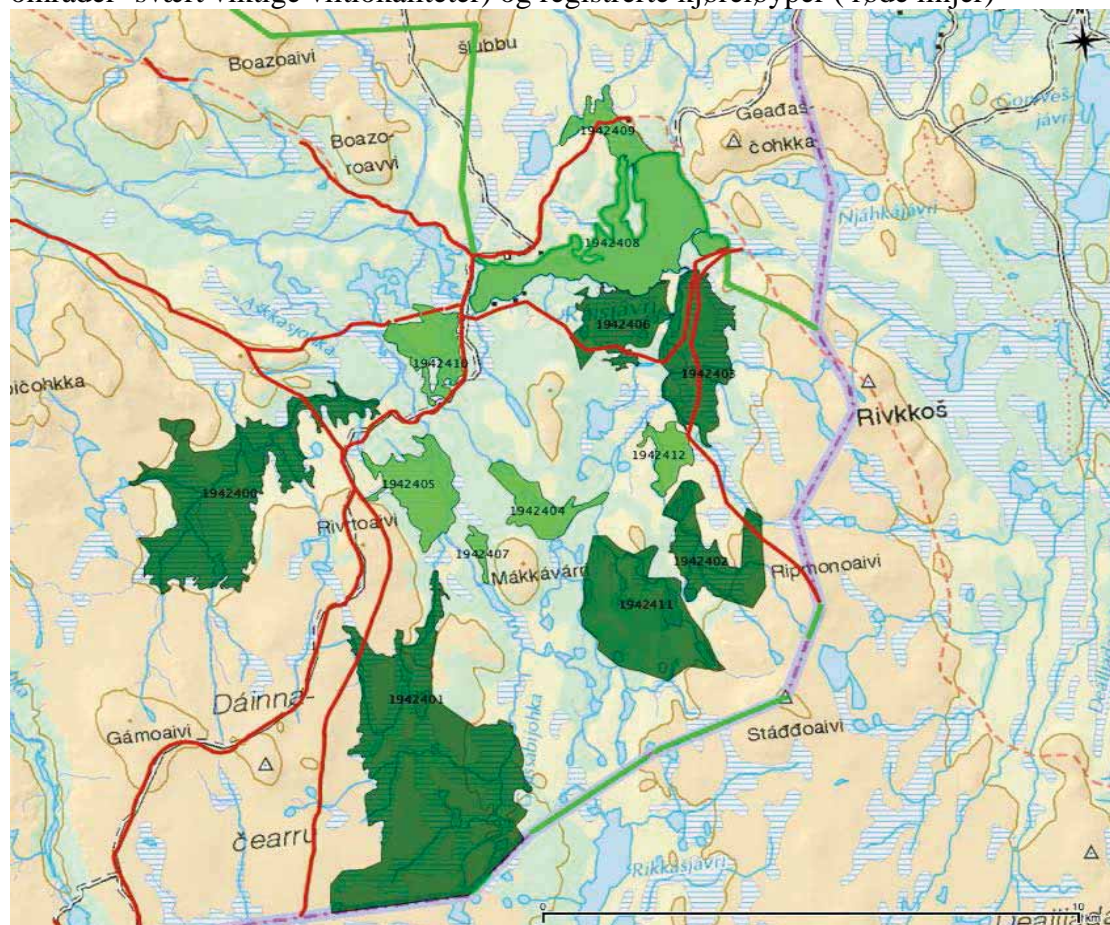
Områder sør for Ráisjávri

Status for den enkelte lokalitet er beskrevet i faktaark for hvert område, se *Ecofact rapport nr 160*. Samlet sett er dette et svært viktig funksjonsområde for mange fuglearter. Våtmarkene som er kartlagt er spesielt viktig for våtmarksfugl som lommer, vadere og andefugl. Mange av våtmarksfuglene har spesielle habitatkrav knyttet til palsmyrer. En nedsmelting av palsmyrene vil føre til at naturgrunnet for disse artene endrer seg, og det kan føre til at verdien som hekkeområde blir redusert. For palsmyrene er et varmere klima som fører til nedsmelting den største trusselen. Lokalt kan barmarkskjøring føre til slitasje på terrenget som kan resultere i nedsmelting og drenering av myr, og også stress og skremme fuglelivet. Dette er et intensivt brukt område, spesielt for reindrif. Under kartleggingen av området ble viktige viltområder

sammenstilt med registrerte kjøreløyper. I følge rapporten har en generelt i reindriftsnæringa vært flink til å unngå å kjøre inn i våtmarkssystemene, og det er stort sett gamle kjørespor som ligger utenfor de etablerte løypene. Et tiltak i denne forvaltningsplanen er å lage en kjøreløypeplan, kap 8 *Reindrift* tiltak 8-5, og i den forbindelse må konkrete verneverdier i de kartlagte områdene sjekkes ut i forhold til de enkelte løypene. Det østlige reingjerdet, reinbeitedistrikt Ábborassa sitt sperregjerde rundt høstbeite på sørøstsiden av Ráisjávri, og kjøreløypene knyttet til gjerdet, går gjennom viktige viltområder. Det er dette gjerdet som er mest i konflikt med registrerte naturverdier. Etter at kartleggingen ble gjort er det imidlertid bestemt at gjerdet skal flyttes lenger øst, og på tørrere områder. Det påpekes i rapporten at det sør for Ráisjávri går en kjøreløype som ikke ble fullstendig kartlagt i 2011, men de vurderte at den trolig utgjør liten trussel mot naturverdiene i området da den i stor grad går på tørre moreneavsetninger og i liten grad i fuktige myrområder.

Området er mye brukt til rypejakt, fiske og bærplukking. Nordkalottleden går i ytterkanten av den nordre delen. Den mest intensive bruksperioden er fra juni til oktober. Den aktive vinterperioden er februar til starten av mai. Reingjerdet på vestsida av Ráisjávri krysser et våtmarksområde og dermed flygeretning for fugl som forflytter seg innenfor områdene. På Ráisjávri er det en del bruk av båt med påhengsmotor. Generelt kan forstyrrelser i hekkeperioden virke negativt på den lokale hekkebestanden. Det er ikke kjent at dette er et reelt problem i Ráisjávri nå, men dersom båttrafikken øker mye bør sammenhengen undersøkes. Det foregår også en del garnfiske i Ráisjávri. Garnfiske generelt kan være en potensiell trussel for dykkende ender og lommer.

Figur 6-2: Verdifulle viltlokaliteter (lysegrønne områder=viktige viltlokaliteter, mørkegrønne områder=svært viktige viltlokaliteter) og registrerte kjøreløyper (røde linjer)

Kilde: Ecofact rapport nr 160.

Områder for klippehekkende rovfugl

Bratte fjellsider, særlig de langs Reisadalen, er svært viktige hekkeområder for klippehekkende rovfugl. Samtidig peker dalen og områder langs elvestrengen seg ut som et viktig bruksområde for de fleste brukergrupper. Området anses som lett tilgjengelig og er mye brukt både sommer og vinter, men likevel mest i barmarksesongen. Vinterstid følger hundespenn og skiløpere elveisen fra slutten av januar til ut i april når isen går. Hovedsesongen for vandring langs Nordkalottleden er juli til september. Hovedvekt av ferdsel er knyttet til bruk av elvebåt, både for jakt, fiske, turisme og andre aktiviteter. Bruken av elvebåt er mest intensiv i perioden siste del av juni og ut august. Elvebåt kjøres opp til Nedrefoss, men mest til Nausti. I juli og august fiskes det langs elva opp til Imo. Elgjakt foregår mest i skogsområdene nær elva og i tida september og til slutten av oktober. Det jaktes også noe rype i nærområdet til hyttene. Nordkalottleden følger dalen opp til Imo der den tar av opp mot Ráisjávri. Hekkeområder for rovfugl innenfor Imo berøres derfor i liten grad av ferdsel og aktivitet.

Nordkalottleden går på vestsiden av elva, mens de mest attraktive hekkeområdene er på østsida, i de solvendte klippene. Rovfugl er mest sårbar for forstyrrelser i hekketida. Det er stort spenn i tid for når hekking starter. Kongeørn legger egg allerede i slutten av mars/begynnelsen av april og rugetida varer til begynnelsen av mai, mens fjellvåk legger egg i slutten av mai. Ved forstyrrelse over lenger tid, for eksempel ved leirslaging og opphold i nærheten av reir, kan de voksne fuglene sky reiret. Selv om kongeørn hekker høyt oppe i klippene, forlater den rugende hunnen veldig lett reiret ved slik forstyrrelse. Egg og unger kan bli utsatt for predasjon, eller fryse i hjel/bli overopphetet. Jaktfalk er også vår for denne type aktivitet, men flytter naturlig oftere reirplass fordi den bruker gamle ravnereir. Mye aktivitet på elva tidlig i sesongen kan derfor være uheldig. Planlagt aktivitet, eks transport og frakt, bør derfor gjøres før hekkinga starter, helst før midten av mars. Aktivitet etter den tiden bør av hensyn til klippehekkende rovfugl holdes på et lavt nivå, og leirslagning fortrinnsvis skje på tilrettelagte plasser. Det gjelder både skiløping og kjøring med hund.

Samtidig med at overvåking av rovfugl i Reisadalen som referanse til Alta-Kautokeino-vassdraget pågikk, ble det bygd kunstige reirhyller for jaktfalk innenfor nasjonalparken i 1986 og i 1989. Det er lenge siden disse reirhyllene ble vedlikeholdt, og tilstanden på dem er usikker. Det er flere faktorer som påvirker bestanden av jaktfalk, og vi har i forvaltningsplanen valgt å ikke videreføre vedlikehold av de kunstige reirhyllene.

Fjellområdene med yngleplasser

Både fjellrev og jerv yngler i fjellområdene over Reisadalen. Jerv yngler så godt som årlig. Estimering av bestanden og overvåking skjer ved årlig kontroll av yngling på kjente hilokaliteter, jf *Forvaltningsplan for rovvilt i region 8*. Sårbar periode for forstyrrelser er spesielt i yngletida i månedsskiftet februar-mars til ut i juni.

Miljødirektoratet utarbeider handlingsplaner for trua arter, og det er laget egen *Handlingsplan for fjellrev*. Som en oppfølging av handlingsplanen kjøres det bla et nasjonalt overvåkningsprogram på fjellrev der kjente lokaliteter med hi kontrolleres årlig. Også flere av hiene innenfor RNP og RLVO kontrolleres årlig. På kontrollerte hi i RNP og RLVO har det ikke vært yngling av fjellrev på flere år, men rødrev ser ut til å ha ynglet i noen fjellrevhi. Årsakene til fjellrevens tilbakegang generelt er mange og sammensatte. Menneskelig påvirkning gjennom endret arealbruk, forvaltning av arter og global oppvarming er trolig blant de bakenforliggende årsakene. Smågnagere som mus og lemen er en sentral del av fjellrevens diett, og svingningene i smågnagerbestandene har endret seg dramatisk over tid.

Det er også mye som tyder på at konkurransen mellom fjellreven og rødreven er forsterket. De konkurrerer om maten og rødreven bruker gjerne hiene til fjellreven. Fjellreven unngår gjerne konfrontasjoner med rødreven. En faktor som bidrar til kunstig store bestander av rødrev i fjellet er lett tilgang på mat, for eksempel avfall ved hytter eller rasteplasser. Forskning viser negativ effekt i et område på 7 km² rundt hytter. Økt bruk av fjellområdene kan derfor føre til mer stabil mattilgang for rødreven som igjen kan utkonkurrere fjellreven. I forvaltningsplan for rovvilt i region 8 oppfordres det til flere tiltak for å redusere bestanden av rødrev. Blant annet kan kommunene kan gi skuddpremier på rødrev, støtte kurs om rødrevjakt, og være pådrivere for å øke jakttrykket. Rødrev har en lang jakt sesong, fra 15. juli til 15. april. I handlingsplanen for fjellrev er et av tiltakene å ”sikre fjellrevhi mot forstyrrelse og/eller ødeleggelse”. Det betyr både å unngå at hi blir ødelagt fysisk, og å unngå forstyrrende aktivitet og ferdsel i nærheten av hi. Fjellrevhi blir gjerne brukt over svært mange år, og det er derfor viktig at disse fortsatt er intakte. Fjellreven er mest sårbar for forstyrrelser i yngletida 1. juni – 30. september. De er mest knyttet til hiet fram til rundt 1. august da kullet løser seg mer opp og kan bruke andre hi. Hiene utgjør ofte sentrale deler av en fjellrevs leveområde gjennom hele vinteren, og forstyrrelser på hi bør derfor også unngås gjennom hele året. Forskning viser også at støy vinterstid kan være forstyrrende, spesielt i åpent terreng.

Fjellområdet i RVLO benyttes mest av lokale brukere i tiden januar til mai, spesielt snøscooterløypa som er en godkjent rekreasjonsløype, men også av skiløpere i februar-april. Nordkalottleden følger dalføret Čoalbmevággi, og hovedsesongen for vandrere er juli-september. Ved Somásjávri er det en hytte med en åpen del. Området brukes av hjelpekorps til øving. For reindrifta er dette et viktig område senvinters i april og over mot mai for vårflytting med rein. Det går kjøreløyper på barmark både gjennom Čoalbmevággi og Biedjovággi. Vi vurderer likevel ikke ferdselen i seg selv til å være en kritisk faktor for fjellrev her da ferdselstrasèene har en viss avstand til hiområdene. Mer problematisk kan de indirekte effektene av bruk være, dersom det blir lagt igjen matavfall som igjen vil favorisere rødrev på bekostning av fjellrev. For kjente jervehi vurderer vi at både avstand og tidspunkt for hietablering i forhold til ferdselstrasèer gjør at bruk ikke virker forstyrrende.

Områder for fisk og vannlevende organismer

Reisaelva/Ráiseatnu er ca 12 mil lang fra Ráisjávri til utløpet i sjøen. Øverst i vassdraget ligger innsjøene Sáitejávri og Ráisjávri. Ráisjávri er hovedkilden til elva og største innsjø i vassdraget. Reisaelva har svært variabel vannstand og kraftige flommer. Det skyldes et stort nedbørfelt på 2692 km², få innsjøer og lite myr. Nedbørsfeltet ligger både i Nordreisa, Kvænangen og Kåfjord kommuner, og 2 % av arealet i Kautokeino kommune i Finnmark og Lappin Laani i Finland. Reisavassdraget er det nest største vassdraget i Troms fylke. En god del av Reisavassdraget ligger innenfor RNP og RLVO. Tilstanden til vassdraget i den øverste delen av vassdraget, det vil si innenfor nasjonalparken, vil påvirke vassdraget nedstrøms.

Reisavassdraget ble midlertidig vernet i 10 år i 1973 i Verneplan for vassdrag I, senere ble vernet forlenget med to år. Vassdraget ble varig vernet i Verneplan for vassdrag III i 1986. Det innebærer at det ikke kan gis tillatelse, det vil si konsesjon, til kraftutbygging. Fra midten av 60-tallet har Kvænangen kraftverk hatt konsesjon på utbygging av vassdrag i Kvænangen. For Mollešjohka som renner ut i øvre deler av Reisaelva, er ca 18% av nedslagsfeltet overført Abujohka i Kvænangen som en del av reguleringen til Kvænangen kraftverk i 1967. Reduksjon av vannføringen som følge av reguleringen anslås å være 6-7%. I *Driftsplan for Reisaelva –perioden 2011-2015* vises det til en undersøkelse som konkluderer med at reduksjonen i vannføring neppe har innvirkning på produksjonen av laks i hovedvassdraget. I 2009 søkte Kvænangen kraftverk om å få bygge ut Abujávri kraftverk.

Det innebærer bla en regulering av Stuora Mollisjávri på 5 meter, med påfølgende endringer av kjørereglementet for Mollešjohka og dermed endring av vannføring i Mollešjohka. Hvilke konsekvenser en ytterligere regulering kan få for artsmangfold og økologiske prosesser i vann og vannrelaterte økosystemer innenfor RNP er ikke utredet, men det er stilt krav om undersøkelser i forbindelse med behandling av saken, særlig konsekvenser for fisk. Saken er per 2012 ikke ferdigbehandlet.

Reisavassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag og Reisafjorden har status som nasjonal laksefjord etter et vedtak i Stortinget i 2003. Hensikten er å gi de viktigste laksebestandene særskilt beskyttelse mot ytre påvirkning som rømt oppdrettslaks, spredning av sykdom, lakselus, vassdragsutbygging, landbruksvirksomhet med mer. Generelt betyr det tiltak mot gyro, restaurering av leveområder, revisjon av konseksjonsvilkår, kompensasjonstiltak i regulerte vassdrag, vassdragskalking, regionale programmer for bekjempelse av lakselus og bestandsovervåking. Vassdragene skal beskyttes gjennom gjeldende lover og forskrifter og retningslinjer for praktisering av regelverket.

Med utgangspunkt i at EUs vannrammedirektiv ble innført i norsk vannforvaltning gjennom vedtak av vannforvaltningsforskriften, er Troms fylke delt inn i 6 vannområder. Så godt som hele RNP og RLVO er innenfor *Vannområde Nordreisa-Kvænangen*. Det er kun arealer innenfor nedbørsfeltet som er med i vannområdet. Mindre arealer på grensa mot Finnmark i sør og mot Finland i vest er ikke innenfor dette vannområdet, dvs vann rundt Sidusgohpi og Somájávri. I vannstatusen for vannområdet er den delen av Mollešjohka som er innenfor RNP samt Reisaelva fra Imofossen og nedover, markert som mulig påvirket vannforekomst. Det skyldes mulig påvirkning på grunn av reguleringen av Stuora Mollesjavri og påvirkning av laksebestanden. Arbeidet med en forvaltningsplan for vannområde Nordreisa-Kvænangen vil bli fremmet som en regional plan for fylkestinget i løpet av 2015, og den skal rulleres hvert sjette år. I forvaltningsplanen for vannområdet skal vannforekomster, påvirkninger, utviklingstrender og risikovurderinger beskrives og utredes, og planen skal ha et tiltaksprogram. RNP og RLVO skal avmerkes som beskyttet område. Somájávri drenerer sørover mot Finland og er et internasjonalt vannområde som forvaltes i samarbeid med den finske vannregionmyndigheten.

Vannene i RNP og RLVO er lite undersøkt. Status og tilstand til vannene som biotoper for fisk og andre vannlevende organismer, kjenner vi ikke. Det gjelder også for de største fiskevannene Ráisjávri, Sáitejávri, Somájávri og Čárajávri. Flere av vannene på vestsiden av dalen har ørret, og i følge muntlige opplysninger er det fisk som er flyttet dit. Det kan være vann som opprinnelig har vært fisketomme. Det har vært tradisjon å flytte fisk til vann langs flyttleden for rein.

6.3 Rammer og regelverk for dyreliv

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

Kap III

Et av formålene med nasjonalparken er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde med dets dyreliv.

Kap IV pkt 3

- For viltet gjelder viltlovens bestemmelser og forskrifter. Med viltet menes her viltlevende

- landpattedyr, fugler, amfibier og krypdyr. Nye dyrearter må ikke innføres.
- Fiske er tillatt etter gjeldende bestemmelser for lakse- og innlandsfiske.
 - Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, og yngle- og gyteplasser, er vernet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vatn er forbudt.
 - Bestemmelsen er ikke til hinder for jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk, og skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk (bjørn, jerv, ulv, gaupe)
 - Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til utsetting av fisk fra lokale fiskestammer hvor dette er gjort tidligere.
 - Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til kalking av vatn og elver som er nødvendig for å hindre at en art dør ut. Det skal gjennom forvaltningsplanen fastsettes et referanseområde som ikke kan kalkes.

Kap IV pkt 6.1

All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader bla naturverdier og forstyrrer vilt.
All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til bla dyreliv.

Landskapsvernområdet

Dyrelivet er ikke spesielt nevnt i bestemmelsene. Det vil si at bestemmelsene etter viltloven gjelder.
Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk er tillatt.

Kap IV pkt 4.1

All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader bla naturverdier og forstyrrer vilt.
All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til bla dyreliv.

Andre lover og forskrifter

Naturmangfoldloven – prioriterte arter

§ 23 Kongen kan i statsråd ved forskrift utpeke nærmere angitte arter som prioritert.

Forskrifter for prioriterte arter

Følgende prioriterte arter har fått en egen forskrift: fugleartene dverggås og svarthalespove, insektartene elvesandjeger, eremitt og klippeblåvinge, plantartene dragehode, honningblom og rød skogfrue.

Viltloven

§ 1 Viltet og dets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne rammen kan viltproduksjon høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

§ 2 Med vilt menes i denne loven alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr.

§ 3 Ut fra fredningsprinsippet i denne bestemmelsen er alt vilt, herunder dets egg, reir og bo fredet med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Det er i utgangspunktet forbudt å fange, jage, drepe eller skade fredet vilt. Ved enhver virksomhet skal det tas hensyn til viltet og dets egg, reir og bo, slik at det ikke påføres unødig lidelse og skade.

Forskrift om jakt- og fangsttider

Av forskriften går det fram hvilke arter som er jaktbare og til hvilke tider jakt kan foregå.

Forskrift om forvaltning av rovvilt

- Landet deles opp i 8 forvaltningsregioner hvorav Troms og Finnmark er region 8.
- Det oppnevnes en politisk valgt rovviltnemnd med ansvar for forvaltningen av bjørn, jerv, ulv og gaupe i regionen.
- Rovviltnemnda skal utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt.
- Det fastsettes nasjonale og regionale bestandsmål for den enkelte rovviltart.

Lakse- og innlandsfiskekloven

§ 1 Loven skal sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Loven skal gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiske.

Plan- og bygningsloven

Hensynet til viltinteressene skal innpasses i oversiktsplanleggingen i kommunen (§ 11-7) og det kan også avsettes hensynssoner med særlige hensyn til bla bevaring av naturmiljø (§ 11-8).

Vannressursloven

§ 1 Loven har til formål å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann.

6.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for dyreliv

Vilt forvaltes etter den til enhver tid gjeldende viltlov med forskrifter Fisk forvaltes etter den til enhver tid gjeldende lov om lakse- og innlandsfisk med sentrale og lokale forskrifter.

Rovvilt

Forvaltes etter forskrift om forvaltning av rovvilt, og i tråd med retningslinjer i den til enhver tid gjeldende forvaltningsplan for rovvilt. Gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i region 8, ble vedtatt av Rovviltnemnda i region 8 den 10.10.2013. Den omhandler forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. I tillegg har den oppfordringer til regulering av rødrevbestanden. Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om felling når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen.

Trua arter

Følge anbefalinger i Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning) sine handlingsplaner for trua arter. Aktuelle her:

Handlingsplan for fjellrev (DN-rapport 2003-2)

Handlingsplan for hubro (DN-rapport 2009-1)

Handlingsplan for horndykker (DN-rapport 2009-7)

Vannforvaltningsforskriften

Vannområde *Nordreisa-Kvænangen* forvaltes etter egen forvaltningsplan, men det forutsetter at tiltak ikke er i strid med verneforskriftene for RNP og RLVO og forvaltningsplanen for verneområdene.

For vernede vassdrag som inngår i et verneområde, følger det for øvrig av vannressursloven 24. november 2000 nr. 82 § 33 annet ledd at verneforskriften gjelder i stedet for vannressurslovens konsesjonssystem. Se kommentarutgave til naturmangfoldloven s 415.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Det kan ikke påregnes tillatelse etter verneforskriften til tiltak som vil forringe viktige viltområder som funksjonsområder for dyreliv eller som fysisk vil ødelegge hi- og hekkelokaliteter. Det kan heller ikke påregnes tillatelse til tilrettelegging for bruk eller til aktivitet som er forstyrrende og virker skadelig for dyrelivet.

Tillatelse til utsetting av fisk fra lokale fiskestammer hvor dette er gjort tidligere kan skje etter en konkret vurdering.

6.5 Bevaringsmål og tiltak for dyreliv

Det meste av nasjonalparken er ikke kartlagt tilstrekkelig med hensyn til dyrearter. Ut fra det datagrunnlaget som foreligger med til dels gamle og unøyaktige data og nyere kartlegging kun på et begrenset område, er det ikke formulert bevaringsmål på artsnivå. For å kunne gjøre det, vurderer vi at større arealer må være kartlagt.

Mål 6-1 Kunnskap for forvaltning

Få et godt grunnlag for kunnskapsbasert forvaltning og overvåkning ved å skaffe til veie flere og oppdaterte data om dyreliv. Nasjonalparken skal prioriteres framfor landskapsvernområdet.

Tiltak

- 6-1. Få ny status på truede og sårbare arters bruk av RNP og RLVO og viktige leve- og funksjonsområder for disse, spesielt arter som ikke har egen forvaltningsplan. Arter i gruppe A prioriteres, deretter arter i gruppe B. Konkrete tiltak for sårbare og trua arter settes i verk etter at ny status for artene foreligger.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.
- 6-2. Viltkartlegging i områder som antas å være spesielt viktige viltområder, inkludert områder som ble angitt som spesielt viktige i forbindelse med opprettelsen av RNP. I prioritert rekkefølge:
- Ráisvuopmi, områder vest for Ráisjávri med småvatn og myrområder
 - Geatkevuopmi med vann og myrområder
 - Mollesvuopmi og Reisaelva mellom Ruovddasjohka og Sieimma
 - Andre områder som etter vurdering av aktuelle fagmiljø med stor sannsynlighet er viktige for vilt. Områder som med stor sannsynlighet er viktig for rødlistearter prioriteres.
- Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.
- 6-3. Oppdatere data om viktige funksjonsområder for vilt til Naturbasen etter Miljødirektoratet sine rutiner.
Ansvarlig: Nordreisa kommune og registratorer.
- 6-4. Tidligere registrerte data, bla på rovfugl, gjøres tilgjengelig, fortrinnsvis gjennom eksisterende databaser.
Ansvarlig: SNO-Statskog Fjelltjenesten.

Mål 6-2 Informasjon og formidling

Bruke kunnskapen til å bevisstgjøre brukere, besøkende og til informasjon for allmennheten.

Tiltak

- 6-5. Råd om ferdsel til brukere og besøkende legges på nettstedet og i brosjyrer om RNP og RLVO.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Halti nasjonalparksenter
- 6-6. Oppdatere brosjyren om fuglelivet i Nordreisa etter nye registreringer.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 6-7. Utstilling om Reisa nasjonalpark på Halti nasjonalparksenter der dyreliv er ett av temaene.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter.
- 6-8. Ny utgave av heftet om Reisaadalen.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

Mål 6-3 Arter

Opprettholde bestander av trua og sårbare arter. Bruk eller aktivitet skal ikke føre til reduksjon av antall arter eller en bestand av en art som forekommer i RNP og RLVO. (For arter med egne forvaltningsplaner, se gjeldende planer)

Tiltak

- 6-9. Gjennomføre tiltak for de trua artene med egen handlingsplan, fjellrev, hubro og horndykker:
- På Somashytta lage fast tømmeplass med lokk for sølevann og matrester. Lage infomateriell om håndtering av matavfall og fjellrev til brukere av Somashytta, scooterleden, til innfallsport Guolasjávri og Røde Korshytta.
Ansvarlig: Eier av Somashytta. Info lages av Halti nasjonalparksenter.
 - Gjøre tiltak for regulering av rødviltbestanden, jf. *Forvaltningsplan for rovvilt i region 8*.
Ansvarlig: Nordreisa kommune og Kåfjord kommune.
 - Oppfordre publikum til å melde fra om lydobservasjon av hubro. Naturoppsyn sjekker med jevne mellomrom gamle kjente lokaliteter.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag og i samarbeid med Halti nasjonalparksenter.
 - Oppdatere kunnskap om hekking av horndykker.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

- 6-10. Undersøke de tre største og viktigste viltområdene sør for Raisjávri for kvartbekkasin og fjellmyrløper. Bør gjøres før det gis føringer i kjøreløypeplan da begge artene er sårbare for barmarkskjøring.
 Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.
- 6-11. Klarlegge om garnfiske i Ráisjávri har ført til eller fører til bifangst av dykkende ender og lommer og i såfall vurdere tiltak i forhold til det.
 Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 6-12. Av hensyn til klippehekkende rovfugl anbefale trasèer for ferdsel i dalen i perioden midten av mars til isgang, og leirslaging i denne perioden fortrinnsvis på hytter og gammer. Se også kap 9 *Fritidsbruk*.
 Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 6-13. Legge oppdatert informasjon om elg i øvre del av Reisadalen tilgjengelig på internett, spesielt etter elgtelling i dalen i mars/april, og med ferdselsråd til de som bruker dalen. Halti nasjonalparksenter informerer brukere dersom aktivitet vil bli regulert av hensyn til elg i år med mye snø.
 Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 6-14. Forebygge smitte av parasitten *Gyrodactylus salaris*. I tillegg til tiltak beskrevet i *Driftsplan for Reisaelva-perioden 2011-2015*:
 - informere på finsk side fiskere og andre brukere av RNP og RLVO om faren for smitte av *Gyrodactylus salaris*. Bla på hyttene nærmest grensa Kopmajoki, Tapmajärvi, Porojärvi, Jogasjärvi, Meekonjärvi.
 - informere på norsk side om faren for gyrosmitte på grensehyttene ved Deatnumuotki, Sidusgohpi og Somashytta, samt infoskilt ved port på grensegjerdene.
 - undersøke mulighet for å etablere desinfeksjonsstasjon på Kilpisjärvi som kan fungere for brukere av flere grensevassdrag, Poroenu-Lätäseno- vassdraget, Rostujavrivassdraget og Skibotnvassdraget.
 Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Reisa elvelag
- 6-15. Kartlegge bestanden av fisk i vannene som antas å ha størst betydning for fisk og fiske, Ráisjávri og grensevannet Somájávri.
 Ansvarlig: Statskog. For Somajavri i samarbeid med finske myndigheter.

Mål 6-4 Områder

Opprettholde viktige kjente viltområder som funksjonsområder for dyreliv, beholde kjente hi og hekkelokaliteter intakt. Det skal legges vekt på nasjonalt og regionalt viktige områder og områder viktige for trua eller sårbare arter.

Tiltak

- 6-16. Lage en kjøreløypeplan for kjøreløyper for reindrifta. Se kap 8 *Reindrift*.
 Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med reinbeitedistriktene.
- 6-17. Merke reingjerder på mye brukte krysningspunkter for fugl med bånd og/eller sørge for at deler av gjerdet er farget for å minske påflygning.
 Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med det aktuelle reinbeitedistrikt og Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen.
- 6-18. Tilrettelegge sperregjerder for rein for elgtrekk på mye brukte krysningspunkter for elg, ved at de faste gjerdene får lav høyde og strenger på toppen, men uten øverste strenger på krysningspunkt. Holde viltporter åpne når det ikke er rein i området.
 Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med det aktuelle reinbeitedistrikt og Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen.

Mål 6-5 Overvåkning

Avveininger mellom bruk og vern skal basere seg på kunnskap, bla skaffet til veie gjennom overvåkning.

Tiltak

- 6-19. Videreføre overvåkingen av rovfugl i Reisadalen og i Njálláávži, bla slik at kunnskap kan brukes ved valg av lokaliteter for tilrettelegging, og for anbefalinger av styring av bruk og aktiviteter. Data fra naturoppsynets overvåkning legges på eksisterende databaser.
 Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.
- 6-20. Overvåke og oppdatere status på hekkende kongeørn, jaktfalk, vandrefalk, hønsehauk, hubro,

snøugle, myrhauk og fjellvåk i nasjonalparken som helhet.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

6-21. Overvåke arter og områder med verdi A og B for biologisk mangfold for å se om aktiviteter, forstyrrelser og støy får konsekvenser for dyrelivet.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

6.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til dyreliv

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Det er ikke behov for revidering av verneforskriften utover tilpasning til ny forskriftsmal.

Nasjonalparken

Det er ikke relevant å ta inn i verneforskriftene for RNP og RLVO at det kan tillates kalking av vatn og elver for å hindre at en art dør ut.

7 KULTURMINNER OG KULTURMILJØ

7.1. Kort om kulturhistorie, kulturminner og kulturmiljø i RNP og RLVO generelt

Nordreisa har historisk sett vært et møtested for tre kulturer, ”de tre stammers møte”. Både den fastboende befolkningen av samisk, kvensk og norsk avstamning, og reindriftssamene, har brukt området og er opphav til stedsnavn og kulturminner. Kilder fra 1500-tallet gir opplysning om samisk bosetning med tilknytning til Reisafjorden og jakt- og fangstsiidaer i innlandet. Reinbyenes nomadiske bruk av området er godt kjent allerede fra 1600-tallets arkivmateriale. Reindriften har også etterlatt mange spor, og landskapet bærer tydelig preg av å ha vært benyttet som beiteland i lang tid. I løpet av 1700-tallet slo finske innflyttere seg ned både ved kysten og oppover i dalen. Senere finnes en del norsk bosetning i den indre del av Reisafjorden.

Totalt ble det i 2007 og 2008 registrert 215 kulturminner, 197 i nasjonalparken og 18 i landskapsvernområdet. Det ble også registrert 33 ildsteder (både árran og moderne bålplasser) utenfor nasjonalparken i Avvevággi. Se [vedlegg xx Temakart: Kulturminner](#). Det er klare konsentrasjoner av kulturminner ved Sieimma, Nedrefoss og Imo. I 2012 ble det i tillegg dokumentert to svært interessante funn i RNP, bergmalerier og pilspisser, som viser en lang kontinuitet i bruken av området til jakt og fangst, helt tilbake til tidlig metalltid (1800 f.Kr-0). Mangfoldet av kulturminner gjenspeiler de tre folkegruppene i området. De samiske og kvenske minnene har stor identitetsverdi. Kulturminnene i RNP og RLVO er generelt godt bevarte og ligger i et vel bevart landskap i sitt opprinnelige miljø.

Kulturminnene i den øvre delen av Reisadalen, fra Sieimma til Imo, utgjør hovedsakelig kvenske kulturminner. En del av utmarksnæringene til de kvenske gårdsbrukene lenger nede i dalen foregikk her oppe, så som tjæremilbrenning, jakt og fangst, fiske, utslått, bærplukking, samt skogsdrift. Utmarka var en viktig ressurs for gårdene som hadde lite innmark og usikkert klima for dyrking av korn. Rypefangst var en viktig inntektskilde. Det var vanlig å brenne tjære helt fram til 1940-årene. I Reisadalen, utenfor nasjonalparken skal det være bevart ca 200 tjæremilbotner. Mellom Sieimma og Imo er det registrert 10 tjæremilbotner.

Det var den finske kulturen som brakte med seg den særegne elvebåten til dalen. Reisabåten var opprinnelig bygd som stakebåt, men er i dag motordrevet. Det er også spor etter, og tradisjoner for, at dette har vært et møtested for samer og handelsmenn fra Nordreisa. I landskapet fra Imo til Ráísjávri finnes også mange spor etter menneskelig aktivitet. Her er både hytter og gammetufter etter fangstfolk fra Nordreisa, men for en stor del er det samiske kulturminner med en tidsdybde som vitner om bosetning og aktivitet langt tilbake i tid, bla et stort antall árran og et fangstanlegg. Noen av gammene er forløpere for de åpne hyttene som brukes i dag. Det har fram til nå vært drevet snarefangst etter rype på gammelmåten med flere ukers opphold i Luvddiidvuopmigammen /Arthurgammen.

De registrerte kulturminnene rundt Ráísjávri og mot Sáitejávri er i all hovedsak samiske kulturminner. Her er også registrert én steinalderlokalitet ved Ráísjávri som ikke er betegnet med noen etnisk tilhørighet. Området rundt Ráísjávri er meget interessant med høy tetthet av kulturminner. Funnene er varierte og vitner om stor tidsdybde i bosetting og aktivitet. Kulturminnene knytter seg stort sett til villreinfangst eller reindrift med teltboplasser, gammetufter, stabbur, gravplasser, árran, fangstgroper, skyteskjul/bogastiller og kjøttgjemme. Også i Njallaávžiområdet har det gamle samiske fangstsamfunnet lagt igjen flere tydelige spor

etter seg i form av fangstanlegg og bogastiller. I tillegg er det flere árran, matgjemme, gammetuft, steingjerde, samt tufter av hytter og gamle av nyere dato.

Landskapsvernområdet er en del av et større område som fra langt tilbake har vært benyttet til reindrift. I RLVO er det registrert både árran, lekeinnetninger, deponi/gjemme, kjøttgjemme (borri), heller (alli), gammetuft, og jordkjeller.

Figur 7-1: Rester av tjæremile i Reisadalen

Foto: Rudi A. Mikalsen

Figur 7-2: Matgjemme i Čoalbmevággi

Foto: Oddleif Mikkelsen

7.2 Status og tilstand for kulturminner og kulturmiljø

7.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

Kulturminner og kulturmiljøer i RNP og RLVO har vært registrert ved to anledninger, først i forbindelse med arbeidet med 10-års verna vassdrag, og nå i forbindelse med arbeidet med denne forvaltningsplanen. Det første arbeidet ble gjort i 1979 fordelt på to registreringer, og resultatene fra begge er samlet i *NOU 1983: 43 Kulturminner og vassdragsvern*. De fleste registreringene ble da gjort langs hoveddalføret og ved Ráisjávri. Den siste omgangen med registreringer er i forbindelse med denne forvaltningsplanen. Arbeidet strakk seg over to feltsesonger, 2007 og 2008. Resultatene fra dette arbeidet er samlet i to rapporter, *Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde, rapport for registreringsprosjektet 2007-2008*, og *Kartbilag Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde, registreringsprosjektet 2007-2008*. Noen av de gamle registreringene ble gjenfunnet og kontrollert, og mange nye ble registrert. Omtalen av områder med kulturminner er hentet fra disse rapportene.

RNP og RLVO har stor utstrekning i areal og det er et omfattende arbeid å befare hele arealet for registrering. Områder der det er mye aktivitet og sannsynligheten for å finne kulturminner er stor, har derfor blitt prioritert for registrering. I 2007 ble det prioritert å gjøre registreringer rundt Ráisjávri, strekningen Ráisjávri til Sáitejavri og i Ráisduottarháldi landskapsvernområde. I 2008 ble det prioritert å gjøre registreringer i Reisadalføret på begge sider av elva og langs Nordkalottleden fra Sieimma til Ráisjávri og området Geatkevuopmi – Njallaláhku. Det ble ikke tid til feltarbeid på norsk side langs grensegjerdet på strekningen Deatnomuotki – Somájavri slik som planlagt. Det betyr at det fortsatt er arealer i verneområdene som ikke er befart for registrering av kulturminner. I tillegg kan det fortsatt finnes flere kulturminner som ikke er registrert i de områdene som ble befart.

Etter at Sametinget gjorde sine registreringer er det gjort enkeltfunn av viktige kulturminner. En av disse, bergmaleriene ved Sieimma, er dokumentert i registreringsrapporten *Sieimma, Nordreisa kommune. Ny registrering av arkeologisk lokalitet*, fra Troms fylkeskommune i 2012. Ved Luvddiidvuopmi ble det i 2011 gjort løsfunn av pilspisser, bor og avslag. Funnene er dokumentert i Riksantikvarens sin database *Askeladden*.

Nord-Troms museum gjennomførte i 2010 og 2011 et prosjekt med intervjuer og registrering av kulturminner i Reisadalen. Resultatene går fram av to rapporter fra museet. Hovedfokuset var samiske kulturminner, og målet for prosjektet var å øke kunnskapen om samiske kulturmiljøer og relasjoner mellom andre folkegrupper, spesielt den kvenske. Alle registreringene i felt ble gjort utenfor RNP og RLVO, og blir derfor ikke omtalt i forvaltningsplanen. Kulturminner innenfor og utenfor verneområdene må likevel sees i sammenheng for å få forståelse av kulturminnene innenfor verneområdene og av bruken av hele Reisadalen med fjellene rundt. Under intervjuene i prosjektet kom det fram opplysninger om kulturminner innenfor RNP, og disse er nevnt i teksten under.

Registreringene av kulturminner er ikke å anse for det man kaller for § 9 undersøkelser. I områdene som er befart er kulturminner og kulturmiljøer kartlagt, men de er ikke endelig avklart i forhold til kulturminner, områdene er ikke "frigitt". Ved planlegging av større tiltak plikter derfor likevel ansvarlig å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminneloven § 9.

7.2.2 Kulturminner med spesiell verdi

Av 217 registrerte kulturminner i RNP og RLVO er 168 automatisk fredet. De aller fleste av disse er automatisk fredete samiske kulturminner, dvs som antas å være eldre enn 100 år. Árran utgjør omtrent halvparten av de registrerte kulturminnene, dernest flere fangstanlegg for villrein. Rundt de automatisk fredede kulturminnene gjelder en sikringssone på 5 meter der det ikke må skje inngrep. Det er ikke fastsatt større sikringssone enn dette for noen av kulturminnene.

Det er også registrert flere nyere kulturminner som ikke er automatisk fredet etter kulturminneloven, dvs kvenske og norske kulturminner yngre enn 1537 e. Kr., men som likevel anses som verneverdige. Det gjelder særlig tjæremiler i Reisadalen. I verneområdene er ingen nyere tids kulturminner (etter år 1537 e. Kr) fredet ved enkeltvedtak.

Av bygninger er 3 áiti (stabbur) ved Ráisjávri automatisk fredet. Ingen bygninger er fredet ved enkeltvedtak.

I tillegg til de registrerte kulturminnene kan det finnes objekter eller områder som ikke har fått status som kulturminne, men som kan ha kulturhistorisk verdi ved at det knytter seg tradisjoner og historier til dem, og som gjør dem verd å ta vare på.

Under registreringene har det i tillegg kommet fram opplysninger om offersteiner/sieiddi og hellige fjell/bássevárri både utenfor og innenfor verneområdene. Innenfor RLVO, på vestsiden av Somájávri, ligger lokaliteten Sieiddevárri. Somájávri ligger ved foten av Ráisduottatháldi som skal ha vært Ráisduottars hellige fjell. I litteraturen er det nevnt et fjell ved navn Sieiddeoaivi i nærheten av riksgrensen (grensestein nr 307).

Tabell 7-1: Registrerte kulturminner i RNP og RLVO av Samtinget

Kulturminne- type	Ráis- jávri	Ráisjavri- Sáitejávri	Ráisduottar- háldi	Sieimma -Imo	Imo- Ráisjavri	Njállá- ávži	Status
Árran- ildsted i lávvu	13	5	10	2	35	41	Automatisk fredet
Árran- 1900-talls					4		Ikke fredet
Lávvusaji/ Goahtesaji- 1900-talls lavvuplass/ gammetuft					4	5	Ikke fredet
Goahtesaji- gammetuft	4-5		2				Automatisk fredet
Steinaldertuft	2						Automatisk fredet
Áiti- stabbur	4						3 Automatisk fredet
Luovvi- til oppbevaring mat og utstyr	1				1		Ikke fredet
Álli- heller for overnatting			1				Automatisk fredet
Borri- matgjemme			2				Automatisk fredet
Melkegrop						1	Automatisk fredet
Lekeplass- steinring			3				Automatisk fredet
Bivdoroggi- fangstgrop	4	1			7	7	Automatisk fredet
Čilla- skyteskjul		16				7	Automatisk fredet
Gárdi- reingjerde						1	Automatisk fredet
Gárdesaji- 1900 talls gjerdeplass						1	Ikke fredet
Hávdebaiki- gravplass	1	1					Automatisk fredet
Bássebáiki- hellig plass							Automatisk fredet
Tjæremile				10			Ikke fredet
Gropfelt- tjæreproduksjon				1 med 47 groper			Ikke fredet
Redskapsjemme - tjæreproduksjon				1			Ikke fredet
Hus- og gammetufter- til utmarksnæring				5	1	2 (grense - gjerdet)	Ikke fredet
Stående jakt- og fangstgamme				1 Luvddiid vuopmi- gammen /Arthur- gammen			Ikke fredet

Moderne ildsted/bålpluss- uvisst kontekst				1	4	1	Ikke fredet
Luvddiidvuopmi, løsfunn pilspisser					1		Automatisk fredet
Sieimma, bergmalerier				1			Automatisk fredet

Kilde: Sametingets rapporter fra registreringsprosjektet 2007-2008. Troms fylkeskommune, kulturetaten, registreringsrapport Sieimma, Nordreisa kommune 2012. Askeladden.

I prosjektet til Nord-Troms museum er det i intervjuer kommet fram informasjon om kulturminner i RNP. Det er i hovedsak tjæremiler og gammer som ikke er automatisk fredet. Det går ikke fram om noen av disse er kartfestet eller dokumentert ved Sametingets registreringer, og vi tar derfor her med alle de vi forstår er innenfor RNP. Mer detaljert informasjon om bruken og brukerne går fram rapporten til Nord-Troms museum.

Tabell 7-2: Kulturminner i RNP framkommet ved intervju av Nord-Troms museum.

Kulturminnetype	Sted
Tjæremile	Imo
Tjæremile	Skjetmenotko, på oversiden av Imo
Samiske boplasser	Skjetmenotko
Tjæremiler	Sieimma
Tjæremile	Øverfossen, på oversiden av fossen
Gammer, to stk	Njallaavzi-almeningen, èn på nordsiden av elva i selve Njallaavzi-dalen, og èn på andre siden av elva, litt lenger oppe
Gamme	Niedaavzi, på oversiden
Gamme	Imo (Imogammen)
Gamme	Tiarta (Tiertagammen), 1-1.5km lenger inn enn Tørfossgammen
Hytte	Nausti (Nausthytta), tømret hytte
Gamme	Vuomatakka (Vuomatakkagammen)
Hytte	Nerfossen (Nedrefosshytta bygget 1923-24)
Tjæremile og gamme	Ludviiderva
Gamme for fiske og jakt	Luodivopmi (Arthurgammen)
Gamme	Gallisuvanto (Huberts gamme)
Postkasse der man la igjen brev som ble tatt med videre, og et stabbur i et tre for å legge igjen klær og utstyr når samene flyttet mot kysten.	Njallaavzi. Njallaen på en haug i innerenden av Njallavarra
Utmarksslått, gammer og tjæremile	Mollisfossen

Kilde: Nord-Troms museum sin rapport fra kulturminneregistreringer og intervjuer i Reisadalen, Nordreisa, fra 2010.

Figur 7-3: Rast ved Njallaen i 1937.

Foto: Nord-Troms Museum

Figur 7-4: Handelsbrakke til P.B. Lund ved Nedrefoss

Foto: Nord-Troms Museum

7.2.3 Kulturmiljø og bygningsmiljø med spesiell verdi

I forbindelse med registreringene i 2007 og 2008 var det en del av oppdraget å kartfeste, beskrive og vurdere kulturmiljøer. I rapporten etter registreringene er begrepet kulturmiljø brukt om kulturminner som står i en innbyrdes sammenheng. Ved registreringene har de ikke gjort nøyaktig geografisk avgrensning av hvert enkelt kulturmiljø. Ved tiltak i nærheten av disse kulturmiljøene bør de imidlertid avgrenses tydelig. Noen kulturmiljø og bygningsmiljø er likevel spesifikt omtalt i rapportene fra registreringene. Det er:

- **Jámetsuolu** (gravholmen), kulturmiljø med høy verneverdi
- **Sørsiden av Ráisjávri** (steinaldertufter), kulturmiljø med høy verneverdi
- **Jámethuolža** (gravhaugen), kulturmiljø med spesielt høy verneverdi
- **Bávdnjávarri** (skyteskjul/čilla), kulturmiljø med spesielt høy verneverdi
- **Sieimma**, kulturmiljø med spesielt høy verneverdi
- **Nedrefoss**, kulturmiljø
- **Imo**, kulturmiljø
- **Sørsiden av Ráisjávri**, bygningsmiljø

Ut fra dokumentasjonen gjort av Troms fylkeskommune, vurderer vi at kulturmiljøet ved **Sieimma** inkluderer funnstedet for bergmalerier. I registreringsrapporten konkluderes det med at det bør gjøres søk etter flere felt i nærheten. Det bør derfor tas høyde for mulig nye lokaliteter ved avgrensning av et kulturmiljø.

I nærområdet til funnsted for pilspisser ved **Luvddiidvuopmi** er det potensiale for flere funn. Selv om dette ikke er avgrenset som et kulturmiljø, er det, så lenge det ikke er gjort nærmere undersøkelser, viktig å ta hensyn til dette ved eventuelle tiltak og aktivitet i området.

7.2.4 Status og tilstand for kulturminner og kulturmiljø med spesiell verdi

Før registreringene gjort i forbindelse med denne forvaltningsplanen og senere enkeltfunn, var det ikke lagt inn noen kulturminner i kulturminneforvaltningens database Askeladden. De fleste kulturminnene er derfor registrert for første gang, og vi kjenner ikke til om tilstanden for dem har endret seg over tid. De kulturminnene som ble registret i RNP i forbindelse med 10-års verna vassdragsundersøkelser på 70-tallet er forsøkt gjenfunnet. I rapporten etter registreringene i 2007 og 2008 beskrives kulturminnene i RNP og RLVO generelt til å være godt bevart.

Ráisjávri

I følge rapportene til Sametinget har området rundt Ráisjávri generelt høy verneverdi. Det er stor tetthet av kulturminner, og så å si alle er automatisk fredet. De registrerte kulturminnene er i hovedsak samiske kulturminner, og kulturminnene er representative for samiske kulturminner i innlandsområder. I tillegg er der registrert tufter fra steinalder som ikke kan betegnes med noen etnisk tilhørighet. Kulturminnene rundt Ráisjávri har stor variasjon og det er stort spenn i alder. De vitner om stor tidsdybde i bosetting og aktivitet, fra steinalder fram til våre dagers gjeterhytter. De ligger i et helhetlig og velbevart landskap og i sitt opprinnelige miljø. Samtlige kulturminner er godt bevart. Kulturminnene har et stort kunnskapspotensiale. Gravholmen er et samisk hellig sted som innen det samiske kulturminnevernet tillegges et særskilt vern. Det er registrert svært få graver i RNP og RLVO. Gravholmen har derfor også høy verneverdi som et sjeldent kulturmiljø. Det samme med steinaldertuftene. Kulturminnene er fysiske vitnesbyrd om reindriftas bruk og bosetting opp gjennom historien, og kan derfor ha identitets- og symbolverdi.

Stabburene og luovvien (treplattung på påler til oppbevaring av mat og utstyr) på sørsiden av vannet utgjør et helhetlig og velbevart bygningsmiljø. Tre av stabburene er ut fra skriftlige og muntlige kilder eldre enn hundre år og er dermed automatisk fredete samiske kulturminner. Et av stabburene og luovvien er etter alt å dømme yngre enn hundre år og er dermed ikke automatisk fredet. De må likevel anses som verneverdige ut fra sammenhengen med de fredete stabburene.

Ráisjavri-Sáitejávri

På strekningen Ráisjavri-Sáitejávri går den gamle flyttveien/johttingeaidnu. Her er det flere fangstanlegg. I tillegg er det teltboplasser med ildsted/árran og gravplass. Alle kulturminnene er automatisk fredete samiske kulturminner. Kulturminnene ligger spredt langs reinens og reindriftas trekk- og flytteveier. Boplassene ligger ved vannene. Fangstanleggene er kjent i reindrifta, selv om det dreier seg om fangstanlegg som kan være flere tusen år gamle. Det vitner om bånd til fangstsamfunnet og om kontinuitet i bruken av landskapet og næring gjennom bruk av reinen som ressurs. Gravhaugen og anlegget med skyteskjul/čilla er kulturmiljøer med spesielt høy verneverdi. Beliggenheten til gravhaugen er særpreget, og den er bevart i sitt opprinnelige miljø i et landskap uten tekniske inngrep. Skyteskjulene/čillaene, er svært godt bevart, tross sin antatt høye alder. Skyteskjulene/čillaene ved Bávdnjávárri har spesielt høy verneverdi. De utgjør et helhetlig anlegg og ligger samlet i et landskap som tydelig formidler čillaenes funksjon. Kulturminnene på strekningen Ráisjavri-Sáitejávri er generelt godt bevart.

Ráisduottarháldi

Langs Ráhpesjohka og Čoalbmejohka er det totalt registrert 18 kulturminner. Alle er automatisk fredete samiske kulturminner og knytter seg til bosetting. Det er árran, steinringer som antas å ha vært lekeplasser, matgjemmer/borri, heller/álli og gammetufter. Det ene matgjemmet er svært godt bevart og tydelig i sin utforming og funksjon. Det er gravd ned i en morenerygg og steinsatt med skiferheller på høykant. Også lokket har vært av skiferheller, men dette ligger nå spredt utover. De to lekeplassene består av tilnærmet runde steinringer lagt i 8-tallsform. En av dem ligger i umiddelbar nærhet til en registrert gamle. Lekeplasser er en sjelden kulturminnetype. De gjør lite av seg i terrenget og har ofte blitt tolket som noe annet på grunn av manglende kulturelle kunnskaper. Det er nærliggende å tolke steinstrukturene som reingjerder i miniatyr. I tillegg er det en gamle brukt til oppbevaring av fisk, en sjelden kulturminnetype i området. De registrerte kulturminnene er godt bevart.

Sieimma-Imo

Registreringene Sametinget gjorde på denne strekningen fulgte for det meste Nordkalottleden. Bortsett fra et par ildsteder/árran ved Imo er de registrerte kulturminnene i all hovedsak relatert til tjæreproduksjon. Det ble registrert totalt 10 tjæremilbunner med en konsentrasjon på 5 ved Sieimma. Ved Imo ble det registrert 1 tjæremile, men det skal være ytterligere 3-4 på den andre siden av elva. I tilknytning til flere av milene ble det funnet rester etter gamle- og hyttetuffer som trolig har vært brukt til opphold under tjærebrenningen. En av tuftene skal stamme fra en brakke opprinnelig bygd av handelsmann P.B. Lund fra Nordreisa tidlig på 1900-tallet. Lund drev handel med samene. Bygget ble siden solgt til noen som drev med milebrenning i området. Ved Nedrefoss ble det registrert et felt med 47 groper som kan stamme fra graving etter røtter til tjæreproduksjonen. Tjæremilene er ikke automatisk fredet etter kulturminneloven. De er likevel verneverdige. Tjæremilene er til dels godt bevart. De er representative for utmarksnæringen til gårdsbrukene i Reisa og vitner om kulturelt mangfold. De er synlige uttrykk for en levende lokal historie og har dermed identitetsverdi. Ved Sieimma, Nedrefoss og Imo ligger kulturminnene tett og har en funksjonsmessig og kulturell sammenheng, dvs. de utgjør egne kulturmiljø.

I tillegg registrerte Sametinget på strekningen Sieimma til Imo 83 rasteplasser, inklusive 4 hytter. Flere av kulturminnene ligger tett på stier, rasteplasser og overnattingsplasser. De er dermed utsatt i forhold til ødeleggelse, slitasje og skjemming. Samtidig gjør tilgjengeligheten at kulturminnene kan få høy opplevelsverdi ved de rette skjøtselstiltakene. Aktuelle skjøtselstiltak er skilting og merking av kulturminnene, omlegging av stien på visse plasser og flytting av rasteplasser. Kulturminnene som ligger nær elva, står dessuten i fare for å gå tapt som følge av erosjon.

Bergmaleriene ved Sieimma er figurer som forestiller mennesker og hjortedyr, sannsynligvis reinsdyr. I følge Troms fylkeskommune sin registreringsrapport er det ikke lett å datere bergmaleriene. Tradisjonelt har bergmalerier blitt datert til tidlig metalltid (1800 f.Kr-0). For å få nærmere tidfesting av bergmaleriene ved Sieimma må det utføres andre arkeologiske undersøkelser. Ved Sieimma er de fleste registrerte kulturminnene, både bergmalerier og tjæremiler, innenfor nasjonalparken, mens hyttene, rasteplassene og andre tilretteleggingstiltak er utenfor. Hele dette området er imidlertid å anse som et kulturmiljø, og alle tiltak her må vurderes nøye og avklares konkret med kulturminnemyndighetene, dvs både Sametinget og Troms fylkeskommune. Hovedtyngden av tiltak og tilrettelegging og kanalisering av ferdsel bør skje til vestsiden av elva, både av hensyn til kulturminnene og fordi Nordkalottleden går på vestsiden. Det bør tas en gjennomgang av hyttestrukturen for å se om det er mulig å få til overnattingsplass for allmennheten på vestsida, og gjøre det greit å lande der med båt og kano der. Se kap 9 *Fritidsbruk* tiltak 9-28.

Imo-Ráisjávri

Av de registreringene Sametinget gjorde på denne strekningen er alle kulturminnene automatisk fredete samiske kulturminner, bortsett fra Luvddiidvuopmigamen/Arthurgammen, noen nyere samiske teltplasser og moderne ildsted. De fredete kulturminnene er ildsted/árran, og et fangstanlegg med 7 fangstgroper sør for Boazuroavvi. Området har stor tetthet av kulturminner. Kulturminnene er representative for den samiske bruken av området. Teltplassene har trolig stor tidsdybde og stor identitetsverdi for reindriften. Gamle, overgrodde ildsted/árran og nyere teltplasser opptrer side om side. De ulike boplassmiljøene er: Luvddiidjohka/Luvddidvuopmi, Miehtavággi, Gironjávrrit, området sør for Boazoaivi og Ráisluppal. Her ligger konsentrasjoner av árran på avgrensede områder som har vært i bruk på bestemte tider av året, og på områder som er sentrale i forhold til reinens beiter og

trekkleier. På strekningen Imo - Ráisjávri er det registrert 29 rasteplasser. Nordkalottleden går tett på flere ildsteder på strekningen Gironjávrrit-Boazoarvi.

Pilspissene som ble funnet ved Luvddiidvuopmi er datert til tidlig metalltid (1800f.Kr – 0). Funnsted er en naturlig rasteplass ved en bratt stigning på overgangen mellom fjellet og dalen. Rasteplassen er en bål plass som er i bruk. Den gamle ferdselsåren som nå er merket som Nordkalottleden går like forbi. Det kan tyde på at denne rasteplassen har vært brukt langt tilbake i tid. Det er potensiale for flere funn i nærområdet, og det må det tas høyde for ved forvaltning og tilrettelegging.

Njáláávvži

Området har store natur- og kulturverdier. Samtlige kulturminner er intakte og ikke truet av ferdsel eller annen aktivitet. Av automatisk fredete kulturminner ble det i dette området blant annet registrert ildsted/árran, mulig melkegrop, fangstgroper fordelt på tre lokaliteter, skyteskjul/čilla og reingjerde i stein. I tillegg ble det påvist flere nyere teltboplasser og gjerdeplasser, brukt fra 1950-/60-tallet og fram i tid, samt et par tufter som kan stamme fra byggingen av grensegjerdet mot Finland på 1950-tallet.

Det eneste stedet man naturlig kan krysse Njáláávvži med reinflokken er i Deatnomuotki. Mellom vassdraget Poroeno/Poadsoeädnu på finsk side og Deatnomuotkkijávri på norsk side går et smalt eide/muotki. Her krysser det finsk-norske grensegjerdet og en gammel ferdselsvei som fremdeles er i bruk. Veien har opprinnelig gått over til den andre siden av grensen og ligger omtrent der grensen for nasjonalparken går i dag. Det er en flere hundre år gammel raidvei, som ble beskrevet ved grenseoppgangen mellom Danmark-Norge og Sverige på 1750-tallet. Den er ikke formelt registrert, men Sametinget vurderer den likevel til et høyst verneverdig kulturminne. På eidet ligger en boplass med ildsted/árran. Den gamle ferdselsveien går rett over det ene ildstedet, som dermed kan antas å ha en betydelig alder. Ved sørenden av vannet fins et lite fangstgroppsystem. Lenger nord på eidet, er det registrert flere fangstgroper, et skyteskjul/čilla, samt spredte ildsted/árran.

Langs elva Mirkojohka og på plataet ovenfor Goikegorsa ble det registrert en rekke teltboplasser, fra eldre og nyere tid. En av lokalitetene med ildsted/árran er med inngangsparti /bearpmehat av stein. Av de drøyt 100 ildstedene/árran som er registrert i RNP og RLVO er det bare dette ildstedet som har slikt inngangsparti. På en annen boplass ble det påvist en grop gravd ned i sandgrunnen. Den ble tolket som en mulig gammel og gjengrodd fangstgrop, eller en melkegrop. Tolkningen er usikker. Det er i så fall den eneste melkegroppen i registreringen. På eidet Deatnomuotki er det et område med boplasser som har vært i bruk fra 1960- og fram til 1980-tallet. På et par av plassene står reisverket til teltgammer/bealljegoađit. På nordsiden av elva ligger en lokalitet med to teltboplasser der det har stått ommangoahti, som er et buestangtelt eller en teltgamme med ovn, lávvu, luovvi, vedbukk/sahárenko og alt annet som har trengtes til familiens opphold. Boplassene var i bruk om høsten fra september til begynnelsen av desember i tidsrommet 1960- og 70-tallet.

På kanten til Jiehtanasgorsa er det en stor steinblokk som bærer navnet Jiehtanas, og som har gitt skaret navn. Jiehtanas, en samisk sagnfigur, er en rise eller kjempe som levde i urtid, og som stivnet til stein da solstrålene fanget han. Her brukes begrepet om en stor og forsteinet stállu. Jiehtanas ved Jiehtanasgorsa har sin egen boplass, en stor framstikkende bergknaus i siden på kløften. I og ved Jiehtanasgorsa er det gjerdeplasser, fangstplasser og boplasser. Ved foten av Ságge er det et gammelt gjerdeanlegg. Gjerdeplassen er naturlig avgrenset av ur og bratt fallende terreng ned mot kløften. Selve gjerdet består av en steinmur bygd i forlengelsen

av ur. Denne delen av gjerdet skal være over 200 år gammel, og er dermed automatisk fredet. Et strenggjerde av moderne type strekker seg videre rundt hele området og vitner om at gjerdeplassen har vært brukt helt fram til våre dager. Like øst for den gamle gjerdeplassen ligger et område omtalt som et steingjerde. Det var i bruk før krigen. Her gjør naturens egne stengsler og hindringer at reinflokken holdes samlet innenfor området. Det er et stort område med steingrunn, og den steinete grunnen har hemmet bevegelsesfriheten til flokken. Lenger østover ligger et boplassområde med ildsted/árran, et fangstanlegg med skyteskjul/čilla. Jiehtanasgorsa har svært bratte sider ned mot elva, og vadestedet her er den eneste plassen reinflokken kan passere. Det strategisk viktige vadestedet er trolig grunnen til at det er samlet flere boplasser, fangstanlegg og reingjerder i området.

Ved Čiertegorsa er det registrert i alt 12 ildsted/árran. Det er trolig både vårboplasser og høstboplasser. Ned langs elva for teltboplassene er det registrert et lite fangstanlegg. I likhet med Jiehtanasgorsa ligger skyteskjulene/čillaene også her ved vadestedet, eller den eneste farbare veien over Čiertegorsa for reinflokken. Tettheten av boplasser vitner om betydningen av vadestedet.

Generelt er det registrert få skader på kulturminnene. Noen lokaliteter er likevel direkte berørt av ulik aktivitet, eller er nær slik aktivitet. Det kan være rasteplasser og bålplasser, sti, kjøreløyper, hytter og gammer. I forbindelse med Sametingets registrering i 2008 ble også hytter, faste rasteplasser og midlertidige ildsteder av nyere dato langs Nordkalottleden og elva registrert. I tabellen under er kulturminnene som krever mest oppmerksomhet med tanke på vedlikehold og beskyttelse listet opp. I tillegg ligger flere forholdsvis nær stier, kjøreløyper eller rasteplasser. Særlig gjelder det flere tjæremiler langs elva.

Tabell 7-3: Kulturminner der tilstand og tiltak/skjøtsel er vurdert av Sametinget og Troms fylkeskommune.

Id nr i Askeladden	Type kulturminne	Sted	Status	Tilstand Sametinget og fylkeskommunens forslag til tiltak
113244	Árran, 2 stk	Ráísluoppal	Aut. fredet	Ligger 6 meter fra kjøreløype. Kulturminnet godt bevart uten synlig slitasje.
113360	Fangstgrop	Ráísluoppal	Aut. Fredet	Ligger ca. 13 meter fra kjøreløypa. Kulturminnet er ikke skadet.
113371	Fangstgrop	Ráísluoppal	Aut. Fredet	Ligger ca. 13 meter fra kjøreløypa. Kulturminnet er intakt.
113375	Árran	Ráísluoppal	Aut. fredet	Ligger 4 meter fra kjøreløype/sti. Gammel kjøreløype som ikke lenger benyttes til motorisert ferdsel.
113401	Fangstgrop	Sáitejávri	Aut. fredet	Ligger kant i kant med ei kjøreløype. Løype over vollen i kulturminnets sikringssone. Endre trasèen til barmarksløypa.
113444	Árran, 2 stk	Guhkesjávri	Aut. fredet	Ligger langs kjøreløypa. I det ene tilfellet går kjøreløypa over selve kulturminnet. Endre trasèen til barmarksløypa.
113387	Čilla/skyteskjul 4 stk	Guhkesjávri	Aut. fredet	Kjøreløype går rett forbi skyteskjulene /čillaene, delvis i sikringssonen. Kulturminnene har foreløpig ikke tatt skade (med unntak av en mulig teltring).
123969	Tjæremile	Sieimma	Ikke fredet	Ligger helt inntil Nordkalottleden. Bevokst med bjørk. Høy formidlingsverdi. Rydde trær og merke kulturminnet.
133743	Tjæremile	Sieimma (like utenfor vernegrensa)	Ikke fredet	Godt synlig fra sti og rasteplass 10 m mot nord. Sjøpæl i og rundt tjæremilen, teltplass inntil vollen i nordvest.
124988	Rester av laftet hytte	Vuomádat	Ikke fredet	Ligger helt inntil kanten av Reisaelva, vil trolig bli vasket bort av flom. Kulturminnet er så å si borte.
123972	Tjæremile	Vuomádat	Ikke	Ligger svært nær Vuomádatgammen. Utedoen ligger

			fredet	helt inntil eller delvis i tjæremilas vestre voll. I midten av mila er det rester etter søppel. Noen trær i mila er hogd. Flytte utedo og fjerne søppel, informasjon.
123973	Tjæremile	Čievra	Ikke fredet	Midt i hogstfelt. Ved hogst forutsettes at det tas hensyn til kulturminnet. Merke/skilte kulturminnet
123976	Tjæremile	Nedrefoss	Ikke fredet	Trolig det kulturminnet som står i fare for å bli mest ødelagt. Nær stien (3 meter) mellom Naustneshytta og Nedrefosshytta på den ene siden, nær elva (2 meter) på den andre siden. I fare for å bli ødelagt av flom.
123977	Brakketuft	Nedrefoss	Ikke fredet	Stien fra Naustnes krysser tuft. Veldig smal trasè for sti. Området rundt er åpent og brukes av de som bruker rasteplass ca 20 meter unna. Noe søppel rundt tufta. Verneverdien vurderes nærmere. Se på mulighet for å endre stitrasè, bremse aktivitet rasteplass.
123979	Tjæremile	Nedrefoss	Ikke fredet	Ligger 1 meter fra Nordkalottleden. Merke/skilte.
123980	Gammetuft	Nedrefoss	Ikke fredet	Nordkalottleden passerer 0,5 meter fra tuft. Gammetufta har trolig forbindelse til bruk av tjæremila (123979). Merke/skilte.
123981	Ildsted	Nedrefoss	Ikke avklart	Nordkalottsti krysser ildsted. Alder ikke bestemt, dermed heller ikke vernestatus. Merke/skilte.
123983	Grop (område med oppbrutte fururøtter) 47 stk	Nedrefoss	Ikke fredet	Området krysses av Nordkalottled, flere av gropene berøres direkte av stien. Merke/skilte.
123988	Tjæremile	Imo	Ikke fredet	Inntil tursti til Imogammen. Sti krysser deler av tappingssjakten. Større rasteplass 10 meter mot vest. Søppel i vollen. Merke og/eller legge om sti og rasteplass, fjerne søppel.
124037	Tuft	Imo	Ikke fredet	Rester av laftet hytte/gamme, ligger 3 meter fra stien og nær rasteplass. Trær i og ved tufta. Ryddede trær i og rundt tufta, merke kulturminnet.
124046	Árran	Luvddiid-vuopmi	Aut. fredet	Ligger 2 meter fra Nordkalottled.
124148	Árran	Gironjávrit	Aut. fredet	Stien går tett på flere ildsteder på strekningen Gironjávrit –Boazoavi. Både automatisk freda og ikke. Bla denne. Foreta kontrollregistrering før det tas stilling til eventuelle justeringer av stitrase.
124321	Fangstanlegg, 7 fangstgroper	Boazuroarvi	Aut. fredet	Fangstgropene ligger tett på og delvis i Nordkalottstien Nordkalottled/kjøreløype går over den ene fangstgropa. Legge om Nordkalottleden/kjøreløype.
159669	Funnsted pilspisser	Luvddiid-vuopmi	Aut. fredet	Funnstedet er ved Nordkalottleden og bål plass som blir bruk. Sti kan gå der den går så lenge området ikke er nærmere undersøkt. Bør ikke tilrettelegge rasteplass.
??	Bergmalerier	Sieimma	Aut. fredet	Nær hytte som blir brukt til overnatting/utleie og til rasteplass. Merke/skilte, informere.

Kilde: Sametingets rapport fra registrering 2007-2008. Troms fylkeskommune pers. med.

Om bygningsmiljøet på sørsiden av Ráisjávri framgår det av rapporten fra registreringene at generelt er den beste bevaringen av fredete og verneverdige hus er at de er i bruk. Da vil eier vedlikeholde dem som en naturlig del av bruken. Ved ønske om ombygging og flytting må eier av bygget søke til kulturminneforvaltningen, som avgjør om det må søkes dispensasjon for arbeidene og hvilke vilkår som da bør stilles.

Figur 7-5: Árran på sørsiden av Ráisjávri (ID 113189)

Foto: Ingvild Larsen

Figur 7-6: Nordkalottled/kjøreløype over fangstgrop i fangstanlegget ved Boazuroavvi (ID 124321-1)

Foto: Ann-Heidi Johansen

7.3 Rammer og regelverk for kulturminner og kulturmiljø

Kulturminneloven og plan- og bygningsloven er de viktigste lovene for å verne kulturminner og kulturmiljø av nasjonal og regional verdi.

Kulturminner og kulturmiljøer forvaltes gjennom kulturminneloven uavhengig av om de er i et naturvernområde eller ikke. Det gjelder både samiske, kvenske og norske kulturminner. Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til (kulturminneloven § 2). Et kulturminne kan defineres som samisk når det er bygd, bebodd eller brukt av samer, og når samisk tro, tradisjon eller kunnskap knytter dem til en samisk kultursammenheng. Forvaltningsansvaret for kulturminner er delt mellom Sametinget og fylkeskommunen på regionalt nivå, og Riksantikvaren på overordnet nivå. De har også ansvar for forvaltningen av kulturminnene i RNP og RLVO. Se kap 16 *Myndigheter-oppgaver og ansvar*.

Eksempler på kulturminner som er nevnt i kulturminneloven er boplasser, huler eller hellere med spor etter menneskelig opphold eller arbeid, rester av teltboplasser med ildsted/árran, gammetufter, hus og byggverk av alle slag og rester eller deler av dem, arbeids- og verkstedsplasser av alle slag som trekull- og tjæremiler, fangstanlegg som fangstgjerder, fangstgroper og bogastiller/skyteskjul/čila, vegfar av alle slag, alle former for gravminner, offerplasser og hellige fjell, bergmalerier og anlegg knyttet til reindriften, som reingjerder osv.

Kulturminneloven skiller mellom disse typene kulturminner (§ 4 og § 15):

- Alle kulturminner som er eldre enn år 1537 e.Kr (fornminner). Automatisk fredet.
- Samiske kulturminner eldre enn 100 år. Automatisk fredet.
- Nyere tids kulturminner som er yngre enn 1537 e.Kr. Kan fredes ved enkeltvedtak.
- Stående byggverk med opprinnelse fra perioden 1537-1649. Automatisk fredet.

- Nyere byggverk som er yngre enn 1649. Kan fredes ved enkeltvedtak.

Et kulturmiljø er et område der flere kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng. Innenfor et større sammenhengende kulturmiljø kan det være mindre kulturmiljø (kulturminnefelt) hvor kulturminnene står i en funksjonell og historisk sammenheng. Rundt et kulturminne eller rundt et kulturmiljø kan det fredes et område gjennom et eget vedtak. Kulturmiljøloven gir kulturminnemyndighetene hjemmel til (§§ 11 og 21) å gjennomføre skjøtsel og tilrettelegging som er nødvendig av hensyn til formålet med fredningen.

Fastsetting av hensynssone etter plan- og bygningsloven med særlig hensyn til bevaring av kulturmiljø kan også gjøres innenfor nasjonalparken og landskapsvernområdet dersom kulturmiljø ikke er en del av verneformålet. Det bør vurderes for kulturmiljøene ved Sieimma og på sørsiden av Ráisjávri.

Kulturminner kan etter naturmangfoldloven (§ 35) inngå som en tilleggsbegrunnelse i verneformålet i nasjonalparker. Det vil si at det ikke skal skje varig påvirkning av kulturminner i nasjonalparken, og at de skal vernes mot anlegg og aktivitet som kan skade dem. Også etter den gamle naturvernloven som gjaldt da RNP ble opprettet skulle kulturminner vernes mot inngrep, men kulturminner er ikke nevnt i formålet i RNP og det er ingen egne bestemmelser om det i verneforskriften. Etter den gamle naturvernloven som gjaldt da RLVO ble opprettet skulle det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kunne endre landskapets art eller karakter. Kulturminner er ikke nevnt i verneformålet eller i bestemmelsene i verneforskriften. Ved lovendringen ble det foreslått at hjemmelen for å integrere kulturminner i landskapsvernområder ble forsterket. Etter naturmangfoldloven regnes nå også kulturminner som bidrar til landskapets egenart med i landskapet i landskapsvernområder (§ 36). Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre landskapets særpreg eller karakter. Med de presiseringene som er gjort i den nye loven er det nå rom for å regulere bruken slik at det tas tilstrekkelig hensyn til kulturminneverdiene. I NOU 2004:28 om naturmangfoldloven vises det til at naturvern kan kombineres med vern etter kulturminneloven. Ofte har de to lovverkene blitt brukt overlappende. Kulturminne- og kulturmiljøhensyn kan inngå som en del av begrunnelsen for vern, men vanligvis er det naturverdiene som utgjør det primære grunnlaget for vernet. Det fins eksempler på områder der kulturminner har en sentral plass i motivet for vern.

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

Kap IV pkt 1.1

Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art. Det er nevnt konkrete eksempler på hva det kan være, men opplistingen er ikke uttømmende.

I pkt 1.2 er det gjort flere unntak fra bestemmelsen.

I pkt 1.3 er det opplistet hvilke tiltak forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til.

- I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.
- Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art. Det er nevnt konkrete eksempler på hva det kan være, men opplistingen er ikke uttømmende.
- Det er gjort flere unntak fra bestemmelsen.
- Det er opplistet hvilke tiltak forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til.

Eget kap. om kulturminner

- Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller

fjernes.

- Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

Kap IV pkt 6.1

All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en bla ikke skader kulturverdier.

- All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
- Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.

Landskapsvernområdet

Formålet med landskapsvernområdet er å ta vare på et natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.

Kap IV pkt 1.1

Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt. Flere konkrete eksempler er nevnt i forskriften.

I pkt 1.2 er det gjort flere unntak fra bestemmelsen

I pkt 1.3 er det opplistet hvilke tiltak forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til.

- I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området.
- Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter. Det er nevnt konkrete eksempler på hva det kan være, men oppstillingen er ikke uttømmende.
- Det er gjort flere unntak fra bestemmelsen.
- Det er opplistet hvilke tiltak forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til.

Eget kap. om kulturminner

- Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes dersom det kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig.
- Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

Kap IV pkt 4.1

All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en bla ikke skader kulturverdier.

- All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
- Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.

Andre lover og forskrifter

Naturmangfoldloven-områdevern

§ 35 I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.

§ 36 Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig.

Kulturminneloven

§ 1 Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som en del av vår kulturarv og identitet og som et ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet. Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

§ 2 Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelse, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

§ 3 Ingen må, uten at det er tillatt etter § 8, sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje.

§ 4 Kulturminner fra oldtid og middelalder (inntil år 1537) er automatisk fredet. Samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet. Det er gitt eksempler på type kulturminner. Stående byggverk med opprinnelse fra perioden 1537-1649 er automatisk fredet.

§ 6 Med til et automatisk fredet kulturminne hører en sikringszone så langt det er nødvendig. Området fastsettes særskilt. Inntil et område er særskilt avgrenset omfatter det et 5 meter bredt belte fra kulturminnets synlige ytterkant.

§ 8 Vil noen sette i gang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner må vedkommende tidligst mulig før tiltaket planlegges iverksatt melde fra til vedkommende myndighet eller nærmeste politimyndighet. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på et automatisk fredet kulturminne skal melding sendes med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning det kan berøre kulturminnet.

§ 9 Ved planlegging av offentlige og større private tiltak plikter den ansvarlige leder eller det ansvarlige forvaltningsorgan å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner.

§ 11 Kulturminnemyndigheten har adgang til bla å søke etter, registrere, holde i stand, gjerde inn kulturminner og gjøre de tiltak som trengs, herunder rydde området omkring.

§ 15 Bygninger, anlegg m.v. fra nyere tid kan fredes.

§ 19 Det kan fredes et område rundt et fredet kulturminne der det er nødvendig.

§ 20 Et kulturmiljø kan fredes for å bevare områdets kulturhistoriske verdi.

§ 21 I områder som er fredet etter §§ 19 og 20 kan kulturminnemyndigheten gjennomføre skjøtsel.

Plan- og bygningsloven

§ 11-8 Det kan fastsettes hensynssone med særlig hensyn til bla bevaring av kulturmiljø.

For mange kulturmiljøer med anerkjente verneverdier er det plan- og bygningsloven som gir rettslig beskyttelse. Med hjemmel i denne loven kan kommunale myndigheter gjennom regulering gi en bygning eller et område status som "spesialområde bevaring" (§ 25.6), og/eller utarbeide bevaringsplaner som tar hensyn til kulturminneverdiene.

7.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for kulturminner og kulturmiljø

Kulturminner og kulturmiljøer forvaltes gjennom kulturminneloven. Retningslinjene her er for saker som behandles etter naturmangfoldloven og verneforskriftene for RNP og RLVO. I saker der Sametinget eller fylkeskommunen er myndighet skal sakene sendes dit for behandling eller uttalelse, se kap 17 *Saksbehandling*.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Det kan ikke påregnes tillatelse etter verneforskriften til tiltak eller bruk, ferdsel og aktivitet som ødelegger automatisk fredete kulturminner eller andre registrerte kulturminner i nasjonalparken eller landskapsvernområdet.

Tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner kan påregnes dersom det ikke er i

strid med verneformålet. Det forutsettes at arbeidet, senere bruk og tilrettelegging av et istandsatt, vedlikeholdt og skjøttet kulturminne skal være i tråd med tilretteleggingsnivå og aktivitet i denne forvaltningsplanen, se kap 9 *Fritidsbruk*. Arbeidet skal gjøres etter en plan fra eller en plan godkjent av, kulturminnemyndighetene.

7.5 Bevaringsmål og tiltak for kulturminner og kulturmiljø

I følge kulturminneloven må ikke nye bygninger og anlegg eller andre tiltak, plasseres eller settes i verk på en slik måte at de er i konflikt med kulturminner (§§ 3 og 8). Med til et automatisk fredet kulturminne hører en sikringssone på 5 meter regnet fra kulturminnets synlige ytterkant, se kulturminnelovens § 6. Det kan gjøres vedtak om en utvidet sikringssone med en annen avgrensning enn dette.

Etter kulturminnelovens § 8 oppstår det meldeplikt for tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner. Hjemmelen fastsetter at det i hvert enkelt tilfelle skal utøves et skjønn om et tiltak kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som nevnt i § 3. Med tiltak forstås enhver faktisk handling som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut osv. eller utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje. Dette gjelder også for automatisk fredete bygninger. Det vil si at dersom det skal gjøres tiltak utenfor sikringssonen til et automatisk fredet kulturminne bør det i tillegg tas stilling til om tiltaket visuelt skjemmer den estetiske siden av kulturminnets opplevelsesverdi i sitt opprinnelige miljø. For å bedømme om et tiltak vil skjemme kulturminnet, må det foretas en kulturminnefaglig vurdering ved de aktuelle kulturminnemyndighetene. I RNP og RLVO vil det si at det også vurderes om tilretteleggingstiltak, skilting og merking osv ved kulturminnet vil skjemme det. Det gjelder både utforming, materialbruk og fargebruk på tavler, skilt osv.

Tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner er å anse som søknadspliktig etter kulturminnelovens § 8. Søknad om tiltak sendes regional kulturminneforvaltning, som er Sametinget eller Troms fylkeskommune, kulturetaten. De behandler søknaden og tar stilling til behov for eventuell dispensasjon. Hvis det er behov for dispensasjon fra kulturminneloven oversendes søknaden til Riksantikvaren sammen med anbefaling fra de regionale kulturminnemyndighetene.

Flere av kulturminnene ligger nært turstien Nordkalottleden og gammene/koiene som turfolk bruker til overnatting. Etter bestemmelse i tråd med den nye forskriftsmalen for verneforskriften kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper av hensyn til kulturminner. Det er aktuelt for enkeltstrekninger av Nordkalottleden, se tiltak under. Endringen bør likevel vurderes konkret på hvert sted, om det praktisk lar seg gjøre uten at det utløser nye tiltak som er uheldig for andre verneverdier, og om en ny trase er hensiktsmessig og faktisk blir brukt i stedet for den gamle. For mange kulturminner som ligger nært Nordkalottleden, eller der stien går over et kulturminne, har Sametinget og fylkeskommunen foreslått at de blir merket eller skiltet. Vi foreslår at slik merking ses i sammenheng for flere kulturminner og naturverdier, slik at merking og informasjon gjør at deler av Nordkalottleden til sammen kan utgjøre en natursti/kultursti. Eventuell endring av kjøreløyper som berører kulturminner bør gjøres gjennom den foreslåtte kjøreløypeplan i samarbeid med reindrifta.

På fjellet er det lite vegetasjon og tynt snødekke. Kulturminner som ildsted/árran, teltringer og skyteskjul /čilla er derfor sårbare overfor ferdsel og slitasje, og for inngrep der steiner fjernes til for eksempel bruk i nye ildsteder. Gamle boplasser og ildsted/árran kan være nær nyere

leirplasser. Skader skyldes ofte uvitenhet, og trusselen kan minskes ved formidling og informasjon, og at det oppfordres til å bruke allerede etablerte ildsteder/bålplasser.

For kulturminnene på sørsiden av Ráisjávri konkluderer Sametinget i sin rapport at de har stort kunnskapspotensiale. Samtidig er forslaget til skjøtsel at den beste bevaringen av fredete og verneverdige hus er at de er i bruk. Forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken kan ikke pålegge vedlikehold av bygningene, men ser verdien av at de blir holdt i stand. Et forslag til tiltak er at det undersøkes hvorvidt bygningene på sørsiden av Ráisjávri kan brukes i en pedagogisk sammenheng, se kap 13 *Forskning og undervisning*, tiltak 13-4.

Mål 7-1 Kunnskap for forvaltning

Få et godt grunnlag for kunnskapsbasert forvaltning ved å skaffe til veie flere relevante data om kulturminner.

Tiltak

- 7-1. Kartfeste og dokumentere tufter til gammer/koier i RNP brukt ved tjærebrenning og annen utmarksnæring.
Ansvarlig: Nord-Troms museum
- 7-2. Registrere og dokumentere offerplasser og hellige steder.
Ansvarlig: Sametinget
- 7-3. Gjennomføre et prosjekt for å få fram tidligere bruk av naturressurser i verneområdene og hvordan det kan ha påvirket naturverdier og være bakgrunnen for kulturminner.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.

Mål 7-2 Informasjon og formidling

Synliggjøre historisk bruk med utgangspunkt i kulturminner, og bruke kunnskap om kulturhistorie, kulturminner, kulturmiljø og bygningsmiljø til å bevisstgjøre brukere, besøkende og til informasjon for allmennheten.

Tiltak

- 7-4. Lage tematisk informasjon om natur og kultur som settes opp i hytter, gammer, på gapahuker, informasjonstavler, og som til sammen utgjør en natur- og kultursti. Se kap 9 *Fritidsbruk* tiltak 9-13.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter i samarbeid med forvaltningsmyndighet, Sametinget og Troms fylkeskommune.
- 7-5. Råd om bruk og ferdsel i forhold til kulturminner til brukere og besøkende legges på nettstedet og i brosjyrer om RNP og RLVO.
Ansvarlig: Sametinget og Troms fylkeskommune i samarbeid med forvaltningsmyndigheten.
- 7-6. Utstilling om RNP og RLVO der kulturhistorie, kulturminner, kulturmiljø og bygningsmiljø er ett av temaene.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter i samarbeid med Sametinget og Troms fylkeskommune.

Mål 7-3 Automatisk freda kulturminner

Bevare automatisk freda kulturminner intakt.

Tiltak

- 7-7. Eksisterende anlegg, stier, løyper og kjøreløyper legges utenom kulturminne inkludert sikringssone dersom det praktisk lar seg gjøre og ikke er i konflikt med verneverdier. Eventuell omlegging av kjøreløyper vurderes i arbeidet med kjøreløypeplan for reindrifta, se kap 8 *Reindrift*, tiltak 8-5.

Omlegging skal vurderes og tiltak gjennomføres for disse automatisk freda kulturminnene:

ID nr 113401: Endre trasè for kjøreløype til utenfor sikringssone.

ID nr 113444: Endre trasè for kjøreløype til utenfor sikringssone.

ID nr 113387: Endre trasè for kjøreløype til utenfor sikringssone.
ID nr 124046: Endre trasè for Nordkalottled til utenfor sikringssone.
ID nr 124148 mfl: Vurdere behov for å endre trasè for Nordkalottled til utenfor sikringssone.
ID nr 124321: Endre trasè for Nordkalottled/kjøreløype til utenfor sikringssone.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med kulturminnemyndighetene, reindrift, Troms Turlag. Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag for gjennomføring.

Mål 7-4 Ikke automatisk freda kulturminner

Bevare ikke automatisk fredete kulturminner som en del av det sammenhengende og helhetlige kulturmiljøet.

Tiltak

- 7-8. Eksisterende anlegg, stier, løyper og kjøreløyper legges utenom kulturminne dersom det praktisk lar seg gjøre og ikke er i konflikt med verneverdier. Eventuell omlegging av kjøreløyper vurderes i arbeidet med kjøreløypeplan for reindriften, se kap 8 *Reindrift*, tiltak 8-5. Omlegging skal vurderes og tiltak gjennomføres for disse ikke automatisk freda kulturminnene:
ID nr 133743: Fjerne søppel. Merke teltplass som ikke berører tjæremile. Se kap 9 *Fritidsbruk*
ID nr 123969: Rydde trær.
ID nr 123972: Flytte utedo. Rydde søppel.
ID nr 123977: Se på mulighet for å flytte trasè for sti eller heve sti over kulturminnet. Avgrense rasteplassen mot kulturminnet.
ID nr 123981: Endre trasè for Nordkalottled.
ID nr 123983: Vurdere om trasè for Nordkalottsti skal endres eller området skiltes.
ID nr 123988: Endre trasè for sti. Rydde søppel i vollen. Avgrense rasteplass mot kulturminne.
ID nr 124037: Rydde trær i og rundt tufta.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Sametinget, reindrift, Troms turlag. Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag for gjennomføring.

Mål 7-5 Kulturmiljø og bygningsmiljø

Bevare registrerte kulturmiljø som en del av det sammenhengende kulturmiljøet.

Tiltak

- 7-9. Hvis ikke kulturminner blir en del av verneformålet ved en revidering av verneforskriftene, vurderer i dialog med kommunen om det skal fastsettes hensynssoner etter plan- og bygningsloven for viktige kulturmiljø der det er aktiv bruk: kulturmiljøet ved Sieimma og kulturmiljøet med bygningsmiljø på sørsiden av Ráisjávri.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndighet og Nordreisa kommune
- 7-10. Kulturmiljøet ved Sieimma tilrettelegges med informasjon om kulturminner. Tiltak må avklares med kulturminnemyndighetene. De konkrete tiltakene, både i nasjonalparken og utenfor i randsonen, er beskrevet i kap 9 *Fritidsbruk*.
- 7-11. Informere eiere av fredede bygninger sørsiden av Ráisjávri om muligheter for å søke om midler til vedlikehold.
Ansvarlig: Sametinget

For andre tiltak i kulturmiljøet og bygningsmiljøet på sørsiden av Ráisjávri, se kap 13 *Forskning og undervisning*, og tiltak under *Undervisningsrettede tiltak*:

13-4. Undersøke muligheten for at området på sørsiden av Ráisjávri med fredete bygninger og tilgrensende områder kan brukes til undervisning og formidling.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Halti nasjonalparksenter, eiere av bygningene, reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark, kulturvernmyndigheter og pedagogiske institusjoner.

Mål 7-6 Elementer av kulturhistorisk verdi

Bevare elementer av kulturhistorisk verdi.

Tiltak

- 7-12. Vurdere skjøtsel av fosseenga ved Mollisfossen, som tidligere har vært aktivt slått.

Se kap 5 *Planteliv og naturtyper* tiltak 5-10.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

7-13. Avklare med kulturminnemyndighetene om reingjerde brukt 1956-1959, ID nr 139132, skal ryddes eller om det skal beholdes. Gjerdet sees i sammenheng med andre gjerder i nærheten fra flere tidsperioder og som viser kontinuitet og utvikling.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.

7.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til kulturminner og kulturmiljø

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Bestemmelser om kulturminner tas inn i verneforskriftene både i RNP og RLVO, jf nye forskriftsmaler. Det er ellers ikke behov for revidering av verneforskriften utover tilpasning til ny forskriftsmal.

8 REINDRIFT

8.1 Reindriftas bruk av RNP og RLVO

Det har vært reindrift i området i uminnelige tider. Omfanget av bruken gjør at reindriften er den viktigste brukerinteressen i RNP og RLVO, både i historisk perspektiv og i nåtid. Det er vanskelig å si når de første reinnomadene tok i bruk Reisadalen og fjellområdene rundt, men det er sannsynlig at flyttmønsteret man kjenner i dag, med vinterboplass i Kautokeino og sommerbeite på kysten i Nord-Troms, går veldig langt tilbake i tid.

8.1.1 Historisk bruk

Beskrivelsen av den historiske bruken av Reisadalen og tilgrensende områder er i hovedsak hentet fra Nord-Troms museum sin rapport i forbindelse med kulturminneprosjektet i 2010. I denne rapportens kapitler om kulturhistorie og om reindriften i Reisadalen er det vist til mange kilder det er hentet opplysninger fra, se oversikt i kap 18 *Litteratur*.

Samenes historie i disse områdene strekker seg over flere tusen år, fra forhistorisk tid og fram til i dag. Først som veidefolk, senere med reinnomadisme og som fastboende. Områdene på innlandet har fra steinalderen og frem til moderne tid hatt stor betydning for jakt, fangst og sanking. Det finnes sikre spor etter mennesker langs kysten av Vest-Finnmark og Nord-Troms helt tilbake til eldre steinalder (10 000 – 4 500 f. Kr). Etter at isen trakk seg tilbake fra Skandinavia for ca. 10 000 år siden fulgte reinen etter, og har etter den tid hatt en naturlig utbredelse i de arktiske og subarktiske strøk i den nordlige delen av jordkloden. Utnyttelsen av rein var grunnlaget for menneskene som fulgte etter isens tilbaketrekning og de første bosetningene i Norden.

Undersøkelser fra indre Finnmark viser at fangst av rein har blitt drevet i minst 6000 år. Det har blitt registrert en mengde fangstinnretninger på innlandet i lavereliggende skogsområder og i fjellet, og det viser at folket dro nytte av villreins bevegelsesmønster. Det er jordgravde groper, murte fangstgroper, sperregjerder med snarer eller fangstgjerder. Disse ligger i områder hvor reinsdyrene normalt har hatt trekk, som i daler, myrområder og mellom vann. Andre kulturminner som vitner om villreinfangst og jakt er skyteskjul/čilla og mange forskere tolker at kjøttgroper til lagring av kjøtt, var knyttet til villreinfangst. Villreinfangst ble bedrevet av sjøsamene også lenge etter at reindrift ble vanlig, men med introduksjonen av geværet på 1700-tallet endret fangsten seg, og man regner det som et tidsskille i den samiske jakttradisjonen.

Man antar at det tidligste reinholdet innebar tamrein til transport og lokkedyr under villreinfangsten. Det hersker noe uenighet blant forskere om når overgangen fra villreinfangst til tamreindrift fant sted. Mange forskere har i senere tid også hevdet at overgangen mellom villreinfangst og tamreindrift i større grad må sees som en kontinuerlig utvikling, siden man også ved fangst og jakt har fulgt reinen og må ha hatt stor kunnskap om reinen og dens bevegelsesmønster for å planlegge fangstinnretningene. I de fleste samiske områdene var imidlertid tamreindrift godt etablert på 1500-tallet. Kulturminnetypene som vitner om den tidlige reindriften er ildsted/árran og teltringer, samt melkegjerder/gieddier og kjøttgroper/borra i tilknytning til disse.

Overgangen til tamreindrift innebar et endret bosettingsmønster for å tilpasse seg reinens beitemønster, fra sesongbaserte boplasser til større forflytninger med boplasser spredt over et

større geografisk område. Reindriften utviklet seg til en nomadisk levemåte der man flyttet med reinen. Den tradisjonelle reinbyen som hadde hatt et mindre område til grunn for årssyklusen endret seg til å være et langstrakt belte. Fra historisk tid kjenner man til at reinen har blitt fulgt til de ulike beiteene gjennom en årssyklus på 8 sesonger, henholdsvis vår, vårsommer, sommer, høstsommer, høst, høstvinter, vinter og vårvinter. Vår og høstboplassene var ofte de samme, og ligger i tregrensen i lavfjellet og fjelldalene på trekket til og fra sommerboplassene. Samfunnet var organisert i siidaer som innebar at bestemte områder knyttet til bestemte familier eller familiegrupper. Denne organiseringen har trolig røtter i jernalderens organisering, men har i historisk tid gjennomgått en rekke omorganiseringer, spesielt med bakgrunn i grensesettingen og maktforhold på Nordkalotten.

Det samiske bruksområdet ble etter hvert delt mellom nasjonalstatene. Utover middelalderen prøvde både Norge, Sverige og Russland å få kontroll over de samiske områdene, og periodevis måtte innbyggerne betale skatt til alle tre rikene samtidig. De første avtalene om grenseinndeling ble gjort allerede på 1200- og 1300-tallet, men den første klare grensen i nord var grensesettingen mellom Sverige og Russland i 1595. Grensen mellom Danmark/Norge og Sverige/Finland ble fastlagt først i 1751. Et tillegg til grensetraktaten (Lappekodisillen) sikret det tradisjonelle driftsmønsteret ved at samene kunne krysse riksgrensene. Blant annet gikk det trekkruter fra norskekysten gjennom Reisa/Kautokeino-området og over til finsk side av riksgrensen hvor vinterbeitet fantes. I 1852 ble grensen mellom Norge og Finland sperret, noe som stoppet det tradisjonelle beitetrekket på tvers av grensene. Det nevnes i flere sammenhenger at tilgangen på vinterbeiter ble akutt vanskeligere da grensen mot Finland ble stengt. Fordi rein ble utestengt fra beite i Finland flyttet reindriftsfamilier fra Kautokeino til Sverige og fikk svensk statsborgerskap for å sikre seg tilgang på beite i Sverige. Da grensen mellom Finland og Sverige også ble stengt i 1889, flyttet mange tilbake til Norge igjen. Reindriften avhengighet av beiteene i Kautokeino-området økte dermed. Den siste grensen som berørte samisk område ble trukket i 1944 mellom Finland og Sovjetunionen.

De største endringene har kommet i etterkrigstiden, og særlig etter 1960, hvor reindriftsamene har blitt mer integrert i det norske samfunnet og modernisering har ført til en mer ekstensiv driftsform basert på større flokker og en mer markedstilpasset drift.

8.1.2 Dagens bruk

Opplysninger om dagens bruk er i hovedsak hentet fra reinbeitedistriktenes egne planer, reindriften arealbrukskart og ressursregnskapet. I forvaltningsplanen er det ikke tatt stilling til rettslige forhold knyttet til arealbruken.

RNP og RLVO berører en del av reindriftnæringens kjernearealer. Verneområdene ligger i sin helhet innenfor Vest-Finnmark reinbeiteområde.

Beitedistriktene som berøres av RNP og RLVO er distrikt *36 Cohkolat ja Biertavárri (Raisduottar)* med ca 83% av vernet arealet (RNP og RLVO), og *42 Beahcegealli* med ca 17% av vernet areal.

Gjennomflyttingsdistrikter som berøres av RNP og RLVO er *Árdni/Gávvir (Arnøy/Kågen)*, *Skárfvággi, Ivgoláhku (Lakselvdalen/Lyngsdalen)*, *Fávrosorda og Ábborášša*. Ivgoláhku, Skárfvággi og Árdni/Gávvir flytter på vestsiden av Reisadalen, dvs gjennom Cohkolat ja Biertavárri (Raisduottar). Fávrosorda og Ábborášša har flyttevei på østsiden av Reisadalen,

dvs gjennom distriktet Beahcegealli. Alle distrikter unntatt Fávrrsorda og Ábborášša flytter gjennom verneområdene både om våren og høsten.

Distriktet *Ullisolu* flyttet tidligere gjennom Cohkolat ja Biertavárri (Raisduottar), men er i dag ikke i drift. En midlertidig avtale gir Ábborášša anledning å ha slaktedyrr på sommerbeite på Uløya. Disse slaktedyrene flyttes ikke gjennom verneområdene, men fraktes med trailere direkte fra og til Kautokeino.

Alle de berørte distriktene har vinterbeite i Kautokeino kommune i Vest-Finnmark. Vinterbeite i Vest-Finnmark kan skje innenfor 3 soner, sone 30A, 30B eller 30C. Seks av distriktene som er berørt av RNP og RLVO har vinterbeite i 30A Vestre sone/Oarjjabealli og ett i 30B Midtre sone/Guovdojoholat.

Tabell 8-1: Reinbeitedistrikter berørt av RNP og RLVO

Reinbeitedistrikt	Distriktets areal i km ²
36 - Cohkolat ja Biertavárri (Raisduottar)	2 079
42 - Beahcegealli	922
39 - Árdni/Gávvir (Arnøy/Kågen)	364
37 - Skárfvággi	445
19/32T - Ivgoláhku (Lakselvdalen/Lyngsdalen)	873
35 - Fávrrsorda	1 253
34 - Ábborášša	483
38 - Ullisolu	79
Areal til sammen	6 498

Kilde: Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2010-31. mars 2011.

- Beitedistrikt
- Gjennomflyttingsdistrikt

I Vest-Finnmark er det ingen helårsdistrikter. Alle distriktene har en eller annen form for nomadisk drifts- og flyttemønster. Flytting skjer både om våren og om høsten mellom vinterbeiter i innlandet i indre Finnmark og sommerbeiter ute ved kysten eller på øyene. I hovedsak skjer vår- og høstbeiting i den mellomliggende sonen. Innenfor RNP og RLVO utøves det reindrift både av beitedistrikter og av gjennomflyttingsdistrikter. Arealene i RNP og RLVO er viktige vår- og høstbeiter for beitedistriktene. For gjennomflyttingsdistriktene er områdene en viktig del av deres infrastruktur med flyttleier og beiteområder under flytting. Det er Landbruksdepartementet som fastsetter avgrensning av reinbeitedistriktene.

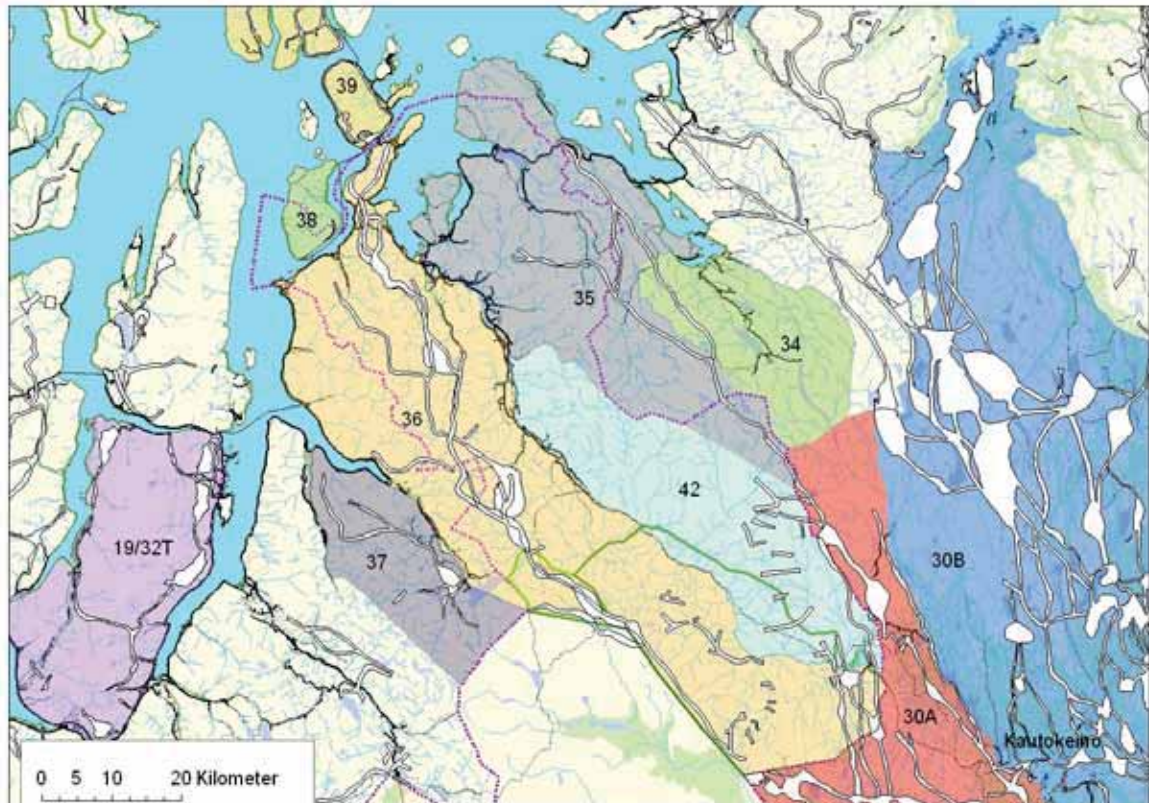
Fastsatt beitetid innenfor sommerbeitedistriktets grenser er for alle de berørte distriktene mellom 1. mars og 31. desember. Det vil si det er i denne perioden det kan beites innenfor RNP og RLVO.

For å koordinere flyttingen mellom sesongbeitene er distriktene og siidaene gruppert i det man tidligere kalte flyttesystemer, nå soner. I Vest-Finnmark er det tre soner med egen administrasjon og styre bestående av representanter fra hver sommersiida, 30A Vestre sone, 30B Midtre sone og 30C Østre sone. I store trekk har ikke beitemønsteret og flyttesystemet i Vest-Finnmark endret seg mye over tid, og det er grunn til å anta at dagens mønster ikke vil endres mye med det første.

Distriktene i Vest-Finnmark er i visse sammenhenger fordelt i kategoriene ytter- og innerdistrikter. Ytterdistrikter har lengre flyttestrekk mellom sommer- og vinterbeiter, dvs.

flytting gjennom flere andre distrikter for å komme til sitt eget distrikt. I ytterdistrikter skjer både kalving og paring innenfor eget sommerbeitedistrikt. I innerdistriktene skjer kalving og paring innenfor distriktene 30 A-C som er felles beiteområder vår, høst og vinter i Vest-Finnmark.

Figur 8-1: Berørte reinbeitedistrikter og flyttleier i RNP og RLVO.

Utarbeidet av Asgeir K. Blixgård for Fylkesmannen i Troms. Datakilde: Reindriftsforvaltningens arealkart.

19/32T, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 42 - Reinbeitedistrikter

30A og 30B - Tilgrensende soner

8.1.3 Distrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri (Raisduottar)

Arealbruk

Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri (Raisduottar) ligger på vestsiden av Reisadalen. Det er arealmessig det største reinbeitedistriktet i Vest-Finnmark reinbeiteområde, og har alle sesongbeiter utenom vinterbeite innenfor eget distrikt.

Distriktet strekker seg fra Sáitejávri i Finnmark i sør til kysten ved Rotsund og Maursund i Troms i nord. Distriktet ligger mellom Kåfjorddalen i vest og Nordreisadalen i øst, dvs både innenfor Nordreisa og Kåfjord kommuner i Troms fylke. Vinterbeitene er i Kautokeino kommune i Finnmark. Distriktsgrensen er beskrevet i detalj i distriktsplanen, og avgrensningen er vist i figur 8-2. Distriktet er samlet i én sommersiida og fire vintersiidaer.

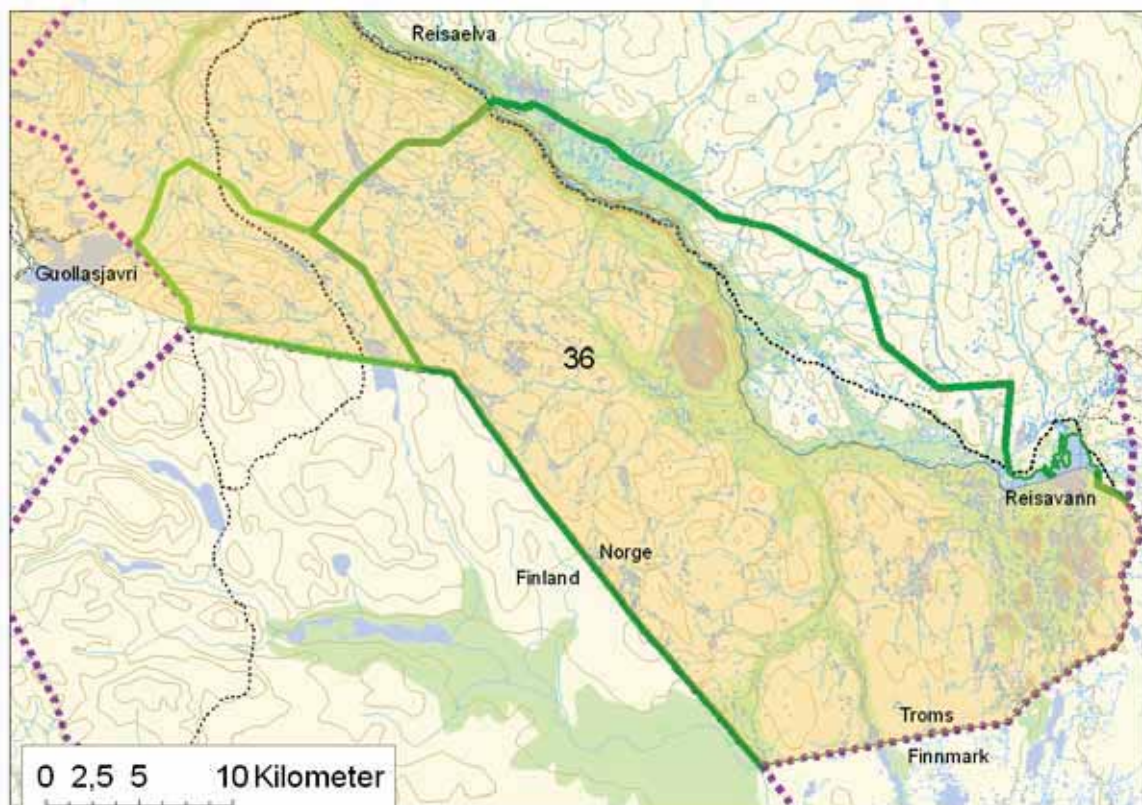
Distriktet bruker områdene som berøres av RNP og RLVO fra slutten av mars til slutten av juni til vårbeite og kalvingsland. Vårflyttingen skjer i perioden april-mai. Fra vinterbeitene i Finnmark trekker flokkene nordover, og samles ofte til en større flokk i områdene nord for

Njallaávzi. Områdene mellom Njallaávzi og sperregjerdet i nord er distriktets hovedkalvingsland. Kalvingsperioden er fra slutten av april til midten av juni. Distriktet har elementer av både inner- og ytterdistrikt.

På høysommeren beiter reinflokken på nordsiden av sperregjerde nord som strekker seg fra Gahperus til Kåfjord, dvs nord for RNP. Hoveddelen av reinmerkingen foregår ved Gahperus tidlig på høsten, i august-september, mellom sommer og høst-vår beiteområder. Etter hovedmerkingen slippes dyrene på høstbeite sør for sperregjerde nord, dvs inn i RNP og RLVO igjen.

Nå brukes områdene som høstbeite, parringsland og tidlig vinterbeite i perioden midten av september til slutten av desember, før de blir overført til vinterbeitet i Kautokeino. Området på østsiden av Njallaávzi er viktig oppsamlingsområde om høsten. Sperregjerde sør skal hindre dyrene å trekke for tidlig inn på vinterbeitet. Høstflyttingen foregår i august-september og november. Paring foregår i tidsrommet medio september og hele oktober. Kalver som ikke har blitt merket tidligere kan bli merket i anlegg ved Čiertenadda, Dainnačearru i RNP eller ved Fállečearru rett sør for RNP.

Figur 8-2: Distrikt 36 Cohkolat ja Biertavári (Raisduottar) og hvordan arealet er berørt av RNP og RLVO

Utarbeidet av Asgeir K. Blixgård for Fylkesmannen i Troms. Datakilde: Reindrifftsforvaltningens arealkart.

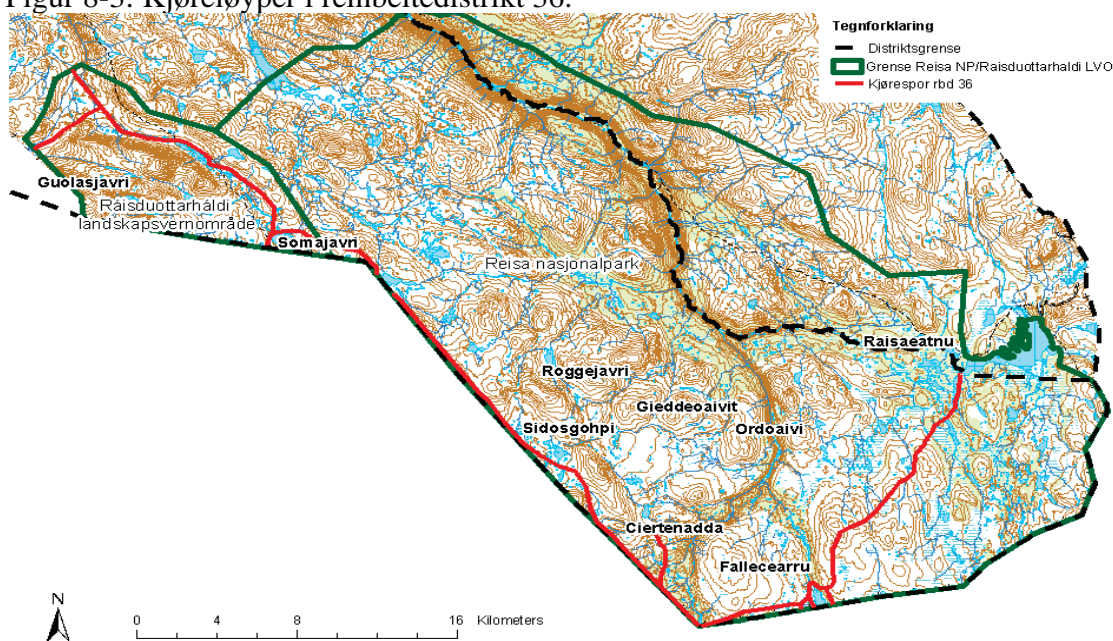
Bygg og anlegg

Distriktet har gjerdeanlegg, hytter og kjøreløyper innenfor RNP og RLVO. Anleggene er inntegnet på kart, se figur 8-4.

Distriktet har et lengre sperregjerde, sperregjerde sør, som strekker seg fra riksgrensen, over Dainnačearru, via Rivttoaiivi og ned til Ráisuvoemi. Sperregjerde nord er utenfor RNP. Distriktet har flere reindrifftsanlegg fordelt på de ulike sesongbeitene. Arbeidsgjerder innenfor RNP er i Geatkevuopmi, som ikke er i bruk hvert år, og større merkegjerder ved Čiertenadda (Suohppatgorsa) som ble restaurert i 1989, og ved Dainnačearru som også har blitt restaurert og som jevnlig er i bruk. Ved Njállavárri ligger et gjerdeanlegg som ble oppført av Reindrifftsforvaltningen, også kalt statsgjerdet. Gjerdet er ikke lenger i bruk. Det er etablert et større felles gjerdeanlegg i Guorbmavuopmi sammen med distrikt 34, 35 og 42.

Distriktet har flere gjeterhytter, de fleste utenfor RNP. Like utenfor nasjonalparken i sør, ved Sáitejávri, har distriktet et gjeterhytteområde med mange hytter. Ved hovedmerkeanlegget på Gahperus nord for RNP ligger flere sommerhytter og gammer. Innenfor nasjonalparken er det 1 hytte i Deatnomuotki, 2 i Geatkevuopmi, 1 i Biedjjuvággi og 1 på Ruvnnaskaidi. Distriktet bruker også mobile boenheter, gumpier, som flyttes etter behov. Vanlig boform for øvrig under flytting er lavvu. I tillegg benyttes den åpne delen av reindrifftsforvaltningen sine hytter ved riksgrensen i Deatnomuotki, Sidusgohpi og på Somájávri. Andres bruk av disse hyttene er økende, og i følge distriktsplanen har distriktet ønske om å etablere flere hytter, enten felleshytter eller flere gumper, bla ved Somájávri. Etter dagens flytte- og driftsmønster ser distriktet ikke større behov for flere enkelthytter innenfor de vernede områdene.

Figur 8-3: Kjøreløyper i reinbeitedistrikt 36.

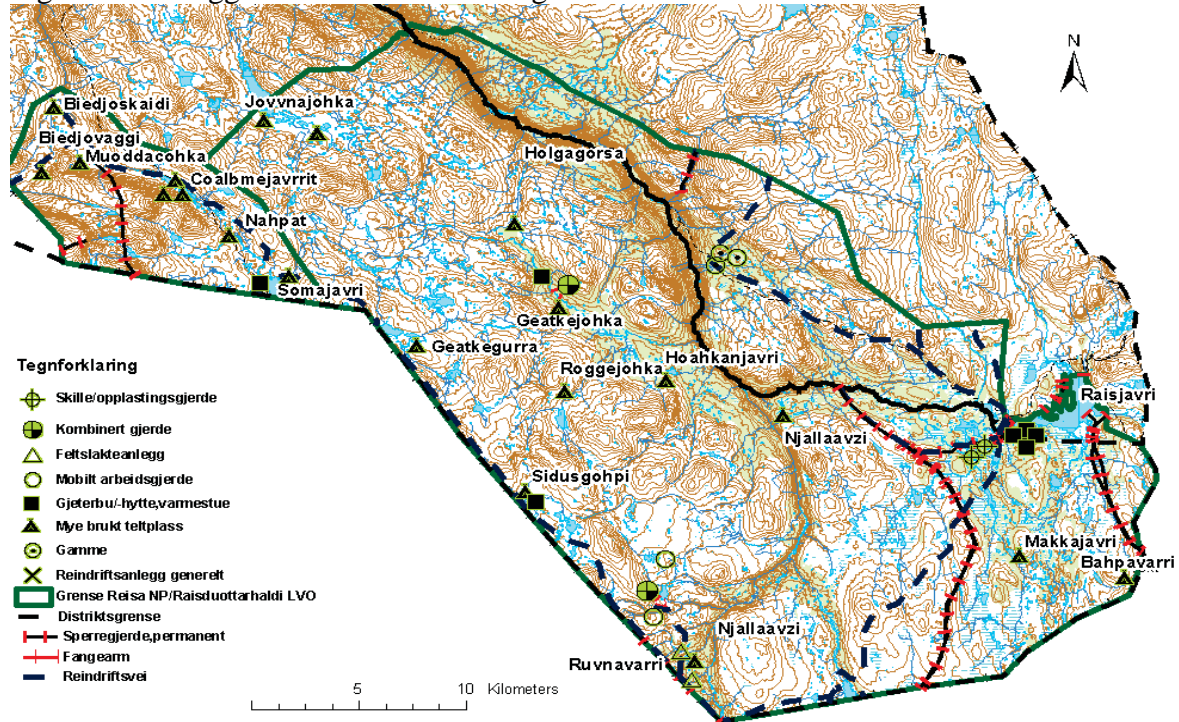

Kilde: Reindrifftsforvaltningen og Statskog 2005. **Lag nye oppdaterte kart etter nye reindrifftskart 2014.**

Distriktet benytter snøscootere vinterstid, og ATV eller tohjuls terrengsykler på barmark, helikopter og båt. Motoriserte kjøretøy brukes ved samling av rein, flytting, gjeting og transport av utstyr, tilsyn og patruljering inkludert gjeting langs riksgrensen til Finland. Kjøreløyper som benyttes av distriktet er vist i kart i figur 8-3. Hovedspor går fra Ráisujávri langs reingjerdet til Sáitejávri, videre til Deatnomuotki og Somájávri og nordover gjennom Čoalbmevággi med én arm til Gahperus og én til Guolasjávri.

Distriktene Ivgoláhku (Lakselvdalen/Lyngsdalen), Skárfvággi og Árdni/Gávvir (Arnøy/Kågen) flytter gjennom distriktet både om våren og høsten. Alle distrikter følger i hovedsak trasèen langs riksgrensen ved flytting.

Figur 8-4. Anlegg i reinbeitedistrikt 36 og reinbeitedistrikt 42.

Kilde: Kilde: Reindriftsforvaltningen og Statskog 2005. **Lag nye kart etter nye reindriftskart 2014.**

8.1.4 Distrikt 42 Beahcegealli

Arealbruk

Reinbeitedistrikt 42 Beahcegealli ligger på østsiden av Reisadalen. Det er et middels stort distrikt i Vest-Finnmarks målestokk. Både vår- og høstbeiter er innenfor eget distrikt.

Distriktet strekker seg fra Rivkkoš i sør til Doaresvággi i nord. Det er samlet i én siida som er den samme sommer og vinter. Distriktet ligger innenfor Nordreisa kommune, men har vinterbeiter i Kautokeino kommune i Finnmark. Distriktsgrensen er beskrevet i detalj i distriktsplanen, og avgrensningen er vist på figur 8-5. Distriktene 42 og 35 har et overlappende beiteområde med adskilte beitetider i den nordlige delen av distriktet, der distrikt 42 har beiterett i perioden 15. juni-20. august.

De arealene av distriktet som berøres av RNP er på østsiden av Reisaelva fra Ráisjávri til Sieimmagorsa. Området brukes til vårbeite, kalvingsland og høstbeite. Distriktet har elementer av både inner- og ytterdistrikt.

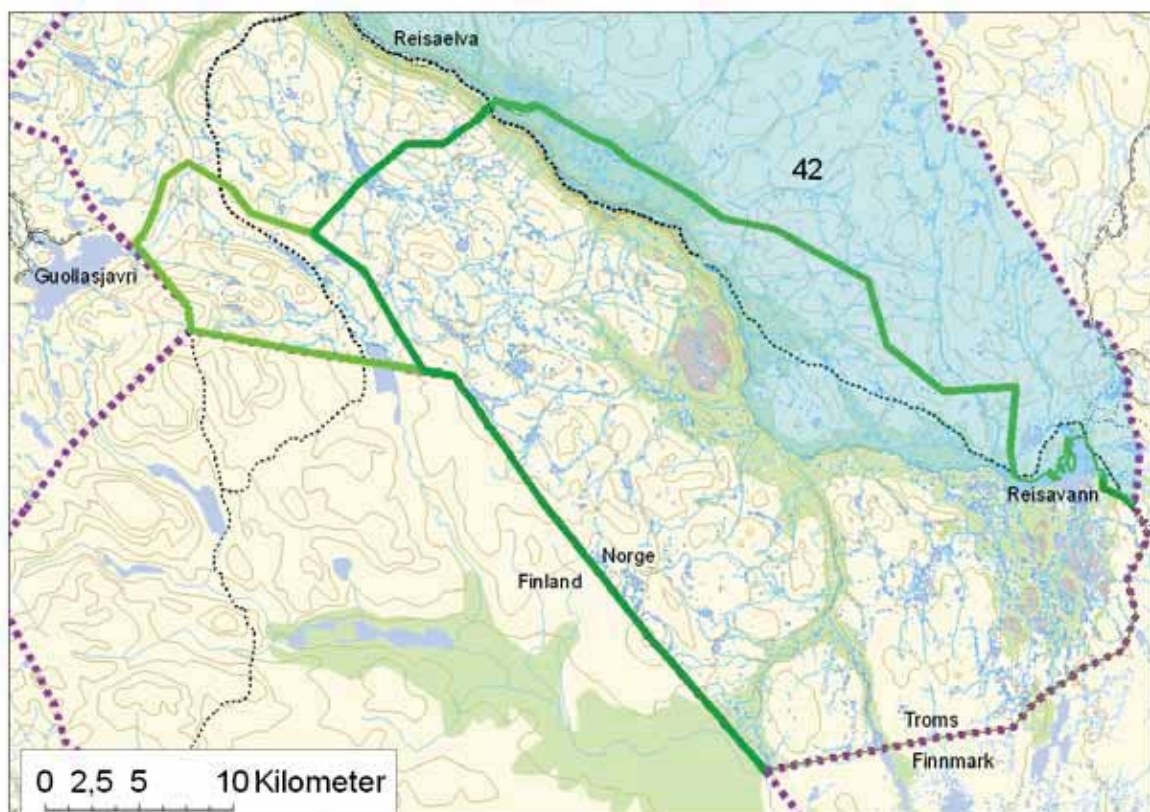
Fra vinterbeitene føres reinen over til vårvinter- og vårbeite via Goikevuopmi til områdene mellom Ráisjávri og sperregjerdet på nordsiden av Buvroaivi. Vårbeiter og kalvingsområder er der, dvs på den sørlige delen av sommerbeitedistriktet. Viktig kalvingsområde er fra Ráisjávri i sør til Avvejohka i nord. Hoveddelen av kalvemerkingen skjer rundt sankthanstider

i perioden fra midten av juni til midten av juli, i gjerdeanlegget ved Loddevarri. Merking skjer også i gjerdeanleggene ved Burooaivi, og i Holvinahpi. Alle anleggene er utenfor RNP. Dyrene slippes på sommerbeite nord for nordre sperregjerde via Loddevarri og Buvroaivi, nord for RNP.

Under høysommeren beiter reinflokken i høyereliggende fjellområder nord for RNP, mellom Doaresávži-øvre Navitdalen i nord og Gapmavággi-Mollešjohka i sør. Viktige samlingsområder under sommerhalvåret er øverst i Navitdalen, sørover mot Sieiddavággi, Gapmavággi og Mollešjohka. Temperatur og vindforhold vil avgjøre hvordan reinflokken trekker innenfor sommerbeiteområdet. Distriktet gjeter kontinuerlig under hele høysommeren.

Rundt midten av august flyttes flokken over på høstbeite. Høstbeiteområdet er identisk med kalvingsområdet. Paring skjer i samme område. Uttak av slakterein skjer i anlegget ved Guorbavuopmi. Etter slakteuttak slippes flokken tilbake til høstbeitet. Høstflytting skjer etter samme rute som vårflytting. Goikevuopmi er et sentralt oppsamlingsområde før innflytting til vinterbeite. Vinterbeitene er i distrikt 30A Vestre sone/Oarjjabealli i Kautokeino kommune i Finnmark.

Figur 8-5: Distrikt 42 Beahcegealli og hvordan arealet er berørt av RNP.

Utarbeidet av Asgeir K. Blixgård for Fylkesmannen i Troms. Datakilde: Reindriftsforvaltningens arealkart.

Bygg og anlegg

Distriktet har et lengre sperregjerde som går fra oversiden av Imo og langs nordsiden av Avvevággi, via Buvrorássá og videre til Ráisjávri og Roaváščohkat. Her går gjerdet sammen med gjerde tilhørende distrikt 36. Bare en kort strekning av gjerdet går innenfor nasjonalparken, nemlig på strekningen Imo til parkgrensen i Avvevággi, og strekningen

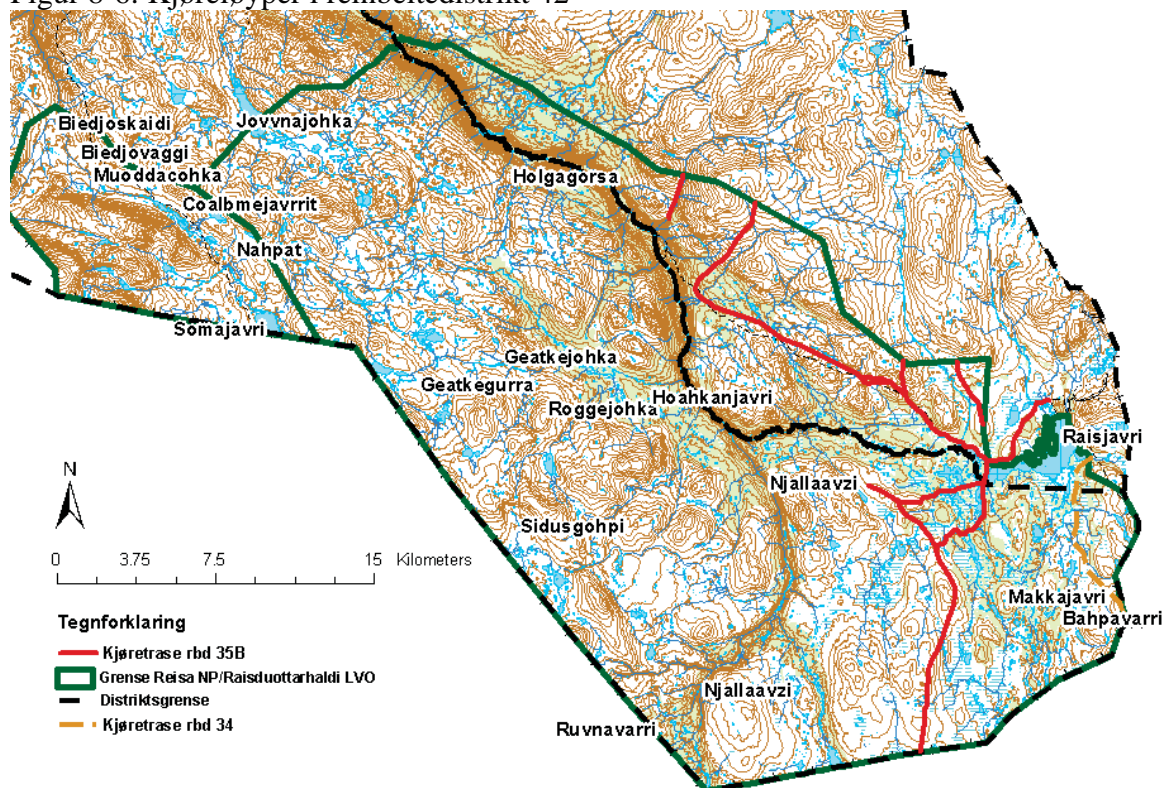
Ráisjávri til Roaváščohkat, se figur 8-4. Ett arbeidsgjerde er innenfor RNP vest for Ráisjávraivvuš (utløpet av Reisavannet). Gjerdet brukes av og til ved merking. Det er etablert et større felles arbeidsgjerde i Guorbmuovpmi sammen med distrikt 34, 35 og 36. Anleggene blir liggende utenfor men tett opp til RNP. Det forventes økt aktivitet og ferdsel i området som på sikt kan få konsekvenser for nasjonalparken.

Ved Ráisjávri har fire av distriktets siidaandeler hytter, og i følge distriktsplanen planlegger den femte siidaandelen hytte der. Tre sommerboliger med flere uthus/áitit er innenfor RNP på sørsiden av Ráisjávri. På nordsiden av Ráisjávri, utenfor RNP, er det 5 hytter som brukes både vår og høst.

Distriktet benytter snøscootere, ATV og tohjuls terrengsykler til gjeting, transport og vedlikehold av anlegg. Kjøreøyper som benyttes av distriktet er vist i kart i figur 8-6. En trasé som ligger innenfor RNP er kjøreøyen langs sperregjerdet langs Avvevággi. En annen kjøreøyne går fra Ráisjávri til Luvddiidgorsa. Det fortsetter ut fra RNP videre nordover mot Duorsi der den kommer inn på andre spor. Utenfor RNP på nordsida av Ráisjávri går det kjøreøyper til hyttene. Sporet sammenfaller delvis med Nordkalottleden. Det vil variere med driftsforholdene fra år til år hvilke trasèer som brukes til hvilken tid av året.

Det er brukt fly og helikopter i enkelte tilfeller ved transport av utstyr og samling av rein. Det benyttes motorbåt på Ráisjávri og Reisaelva til transport av utstyr/personell og fiske. Det brukes terrengbil på veien fra Guorbmuovpmi til Ráisjávri nord for RNP.

Figur 8-6: Kjøreøyper i reinbeitedistrikt 42

Kilde: Kilde: Reindriftsforvaltningen og Statskog 2005.

8.1.5 Distrikt 39 Árdni/Gávvir (Arnøy/Kågen)

Distriktet er et ytterdistrikt i Troms fylke. Hele sommerbeitedistriktet er på øyer i Skjervøy kommune i Troms fylke. Distriktet er samlet i én sommersiida og én vintersiida. Det har vinterbeiter i distrikt 30A Vestre sone/Oarjjabealli i Kautokeino kommune i Finnmark.

Sommerbeitedistriktet ligger utenfor verneområdene, men distriktet flytter både gjennom RNP og RLVO. Distriktet har en av de lengste og vanskeligste flytteleier i Vest-Finnmark. Flytteleien gjennom nasjonalparken går i hovedsak på høyereliggende fjellpartier langs riksgrensen mot Finland. Distriktet flytter videre gjennom den østre delen av RLVO.

Vår- og høstflytting skjer gjennom distrikt 36. Distriktet har ikke egne vårbeiter, men benytter under flytting områder som tilhører distrikt 36. Etter vårflytting og pramming ut til sommerområdet skjer kalving på Arnøya rundt månedsskiftet april/mai. I år med mye snø på øyene på våren kan kalving skje på fastlandet. Utflytting om høsten skjer i løpet av september med svømming av rein fra Arnøy til Kågen. Den prosessen avsluttes i oktober. Etter uttak av slakterein på Kågen, flyttes reinflokken over Maursundet til fastlandet ved Maurneset. Flokken samles så nord for sperregjerdet som går fra Sokkelvik til Langslett. Når mesteparten av flokken er samlet innenfor dette området, slippes den inn i Sikkaområdet. Distriktet benytter området nord for gjerdet til høstbeite og paringsområde. Reinflokken er på plass i vinterbeiteområdet i tidsrommet november/desember, alt avhengig av beite- og driftsforhold under flytting og i vinterbeiteområdet. Under flytting kan det skje sammenblandinger med andre reinflokker, også sammenblandinger med finsk rein i grenseområdet Norge-Finland.

Distriktet har ingen gjerdeanlegg eller hytter innenfor de vernede områdene. All flytting foregår i hovedsak på snøføre med snøscootere. Under flytting kan distriktet benytte seg av gumpier. Flytting gjennom verneområdene om høsten kan måtte skje med barmarkskjøretøyer hvis vinterføret kommer seint.

8.1.6 Distrikt 37 Skárfvággi

Distriktet er et ytterdistrikt i Troms fylke. Sommerbeitedistriktet er innenfor Kåfjord kommune i Troms fylke. Beiter som brukes sein vår og tidlig høst er innenfor eget distrikt. Vinterbeitene og beite for tidlig vår og sein høst er innenfor distrikt 30A Vestre sone/Oarjjabealli i Kautokeino kommune i Finnmark.

Beitearealene til distriktet ligger utenfor RLVO. Distriktet foretar kun flytting med rein langs riksgrensen til Finland gjennom RNP og RLVO både vår og høst. Distriktet har verken gjerdeanlegg eller egne hytter i verneområdene.

Hele distriktet er samlet i èn sommersiida og èn vintersiida. Innflytting til sommerbeitedistriktet til området ved Háldičahca skjer i månedsskiftet april/mai. Første del av kalvingen starter der. Flokken slippes på sommerbeite lenger nord i mai-juni. Sommerbeitene blir brukt i perioden midten av juni til ut i september. Høstbeitet er det samme som vårbeitet, rundt flytting vil det si den indre delen av distriktet. Områdene rundt Háldi, Bihcosvággi og Márfejávri er viktige paringsområder og oppsamlingsområder om høsten like før flytting. Høstflytting fra sommerbeite til vinterbeite skjer i løpet av oktober. Beite på sein høst før flytting til vinterbeite, og tidlig vårbeite før flytting mot sommerdistriktet, foregår i vinterdistriktet rundt Fállečearru/Vuohcetvuopmi. Vinterbeiter i indre-Finnmark benyttes i tidsrommet november/desember til mars/april. I følge distriktsplanen ønsker de at det

anlegges en korridor langs riksgrensen fra Stoalpogielas over Njálláávži til sperregjerdet på Fállečearru. Dette for å unngå sammenblanding og ekstra arbeid med skilling.

Distriktet har ingen arbeidsgjerder i RLVO, men et merkegjerd ved Huortnaš like utenfor vernegrensen, og et større anlegg ved Guoláš som brukes til kalvemerking, skilling og slakting. Ved flytting brukes egne lavvuer eller gumpier, den åpne delen i reindriftsforvaltningen sine hytter ved riksgrensen i Deatnomuotki, Siđusgohpi og på Somájávri, kan også bli benyttet.

Distriktet bruker hovedsakelig snøscootere under reinflyttinger mellom sommer- og vinterbeiter. Varme klimaforhold om høsten innebærer imidlertid at barmarkskjøretøyer nå blir brukt om høsten hvert år gjennom nasjonalparken. Barmarkskjøring innenfor vernete områder vil også skje i situasjoner der reinflokken bryter gjennom distriktsgjerdet. På flyttleiene blir det også transportert drivstoff, proviant, utstyr osv utenom tidspunktet for selve reinflyttingen. Transport og arbeidskjøring til anleggene skjer også utenom den tiden reinen befinner seg i et beiteområde, dvs også gjennom RNP og RLVO. Det går bilveg fra Kåfjord til distriktets sommerboplass ved Guolasjavri.

Distrikt 19/32T Ivguláhku (Lakselvdalen-Lyngsdalen) flytter gjennom distriktet Skárfvággi langs finskegrensen om våren og høsten.

8.1.7 Distrikt 19/32T – Ivguláhku (Lakselvdalen-Lyngsdalen)

Distriktet er et ytterdistrikt som har sommerbeite i Troms reinbeiteområde og vinterbeite i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Distriktets vår- og sommerbeitearealer fordeles omtrent likt mellom Tromsø, Balsfjord, Lyngen og Storfjord kommuner. Høstbeite og oppsamlingsområde er i indre Troms langs riksgrensen Norge-Sverige. Reinflyttinger mellom sesongbeiter foregår over land og tidvis med kryssing av landegrensene til Sverige og Finland. Vinterbeitene er i distrikt 30B-Midtre sone/ Guovdojohtolat i Kautokeino kommune i Finnmark.

Sommerbeitedistriktet ligger utenfor RNP og RLVO. Distriktet flytter gjennom begge verneområdene vår og høst langs riksgrensen til Finland. Distriktet har verken gjerdeanlegg eller hytter i verneområdene.

Distriktet består i dag av to sommersiidaer og to vintersiidaer. Den minste siidaen er avhengig av pramming eller biltransport for å komme til og fra sommerbeitet. Den største siidaen har fortsatt det tradisjonelle beite- og flyttemønsteret med flytting over land både vår og høst. Distriktet har lang flytting gjennom flere andre reinbeitedistrikter. Distriktet flytter gjennom Könkämä sameby i Sverige/Norge, reinbeitedistrikt 24 Bassevuovdi (Helligskogen) i Troms reinbeiteområde, 37 Skárfvággi og 36 Cohkolat ja Biertavárri-Raisduottar i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Videre gjennom distrikt 30A Vestre sone/Oarjjabealli før det ankommer vinterbeiteområdet i distrikt 30B-Midtre sone/Guovdojohtolat.

Vårflyttingen starter rundt midten av april og begynnelsen av mai. Kalving foregår etter innflytting på eget sommerbeite i begynnelsen av mai i Lyngen. Hovedmerking foregår i perioden mellom juli og september. Utflytting starter etter uttak av slaktedyr fra slutten av september. Hele høsten trekker reinen fra sommerbeitet til høstbeitet i indre-Troms som også er det viktigste oppsamlingsområdet. Fra månedsskiftet november/desember starter flytting mot vinterbeite. Flytting skjer i hovedtrekk langs riksgrensen Norge-Finland.

Under høstflytting er det dette distriktet som først kommer inn i RLVO ved Ráisduottarháldi. Etter opphold ved Somajávri beites det gradvis over til nasjonalparken. Derfra forflyttes reinflokken til Sidusgohpi med oppsamling på nordsiden av Deatnomuotki. Dalføret passeres i samlet flokk som videre drives over Fállečearru til Sáitejávri. Den samme traseen følges også om våren. Oppholdstid i nasjonalparken kan variere noe. Det kan avgjøres av faktorer som køsystemet inn til fellesbeitedistriktene 30A og 30 B og om det er annen rein på flyttetraseen, føre- og værforhold, sammenblandinger etc..

Ved flytting benyttes den åpne delen i Reindriftsforvaltningen sine hytter ved riksgrensen, den i Deatnomuotki, Sidusgohpi og på Somajávri, samt lavvo på våren.

Vår- og høstflytting skjer normalt i snøperioden med snøskuter. Snøfattige høster har medført bruk av ATV i RLVO og RNP under flytting.

Figur 8-7: Utkikk over vidda

Foto: Ann-Heidi Johansen

8.1.8 Distrikt 35 Fávrrsorda

Distriktet er et ytterdistrikt. Sommerbeitedistriktet ligger innenfor Nordreisa og Kvæningen kommuner i Troms fylke, den delen av fylket som er innenfor Vest-Finnmark reinbeiteområde. Distriktet har vår- og høstbeiter innenfor eget distrikt. Vinterbeitene er i distrikt 30A Vestre sone/Oarjjabealli i Kautokeino kommune i Finnmark. Distriktet har beiterett i den nordlige delen av distrikt 42 mellom 21. august - 31. desember.

Vårflyttingen går utenfor RNP, lenger mot øst. Sommerbeitedistriktet ligger utenfor RNP og RLVO, men distriktet har høstbeite innenfor RNP etter avtale med distrikt 42. Distriktet flytter også gjennom RNP om høsten. Distriktet har verken gjerdeanlegg eller hytter i verneområdet.

Distriktet består av en sommersiida og to vintersiidaer. Vårflyttingen mot kalvingslandet starter i siste halvdel av april, og man regner med å være framme til første mai, før kalving. Kalvingslandet ligger i området øvre del av Navitdalen og videre nordover. Flokken flyttes på sommerbeite rundt første juli. Kalvemerkingen starter normalt den 20. august og varer i 2-3 uker. Merkingen foregår ved gjerdeanlegget i Navitdalen hvor distriktet også har gjeterhytter. Etter merking slippes reinflokken sørover mot Mollešvuopmi, Háldi, Čávččasorda og Sieiddevággi som er distriktets høstbeiteområder. Høstsperrgjerdet er nord for Avvegorsa til Mollešjávri. I vest grenser høstområdet til Reisadalen fra Avvevággi og nordover på østsiden av Reisadalen til Vinnelys/Geira (jfr. bruksavtale med distrikt 42 Beahcegealli). Deler av dette området er innenfor nasjonalparken. Arealer i RNP brukes i perioden fra september til

brunsten er ferdig i slutten av oktober. Flytting til vinterbeitet starter rundt første november. Flyttingen skjer gjennom den såkalte korridoren, og flokken passerer over Goikevuobmi innenfor RNP før de føres inn i vinterbeitet.

Distriktet har ingen bygg innenfor RNP. Høstsperrgjerdet ligger nord for RNP. Det repareres i juli/august før merking. Ved transport av utstyr til gjerdearbeid brukes anleggsveien fra Kvænangsbotn. Distriktet har et gjerdeanlegg i Erinvárri nord for og utenfor RNP som brukes både om våren og høsten. Distriktet ser for seg å ta ut mesteparten av slakterein i det nye felles slakteanlegget som er oppført i Guorbavuopmi sammen med distriktene 34, 36 og 42. Det planlegges også et nytt gjerde langs fylkesgrensen eller langs distriktsgrensen for Beahcegealli fra Mollis til det nye gjerdeanlegget i Guorbavuopmi.

Distriktet bruker ATV i forbindelse med gjeting og transport av gjerdemateriell og i forbindelse med gjeting under brunsten innenfor høstbeiteområdet. Vanligvis brukes snøscooter ved flytting gjennom RNP om høsten, men barmarkskjøretøyer brukes dersom det ikke er vinterføre.

8.1.9 Distrikt 34 Ábborassa

Distriktet er et innerdistrikt med sommerbeite i Kvænangen kommune i Troms fylke. Distriktets vårbeiter og kalvingsland ligger både innenfor og utenfor sommerbeitedistriktet. Vinterbeiter er i indre Finnmark, i distrikt 30A Vestre sone/Oarjjabealli i Kautokeino kommune i Finnmark. Som følge av gruvedrift og vassdragsregulering har distriktet fått tilgang til et tilleggsareal for sommerbeite. Arealet ligger i den sørlige forlengelsen av distriktet og hører til distrikt 30A Vestre sone/Oarjjabealli.

Beitearealene til distriktet ligger utenfor RLVO. Distriktet har ikke hytter eller arbeidsgjerder i nasjonalparken. En del av et sperregjerde går gjennom RNP. Ved flytting om høsten berører distriktet nasjonalparken på et begrenset areal sørøst for Ráisjávri, øst for sperregjerdet.

Distriktet er samlet i én sommersiida og i fem vintersiidaer. Vårflyttingen starter med at tre av de fem vintersiidaene (gruppe A) flytter inn på kalvingsområdet innenfor sommerbeitedistriktet. Kalving skjer innenfor sommerbeitedistriktet i begynnelsen av mai. I begynnelsen av mai flytter de to siste vintersiidaene (gruppe B) inn på kalvingsområdet som er innenfor distrikt 30A, og kalving skjer på vårbeitet før innflytting til sommerbeitet i slutten av juni. Gruppe B merker i slutten av juni før de flytter inn til sommerbeitedistriktet. Enkelte siidaandeler i distriktet frakter slakterein til Uløya om våren. Slaktereinen transporteres med trailere direkte fra Kauokeino-området. I løpet av september fraktes de til slaktning.

Hele distriktet flytter ut av sommerbeitet og inn på høstbeitet (distrikt 30A) i løpet av september. Hele flokken samles og sluses puljevis gjennom merkegjerdet ut av sommerbeitedistriktet til høstområdet innenfor distrikt 30A. Gruppe A foretar reinmerking i september. Hele distriktet foretar uttak av slakterein i september. I løpet av november foretas det skilling av hovedflokkene ved Dealljadas før flytting til vinterbeite.

På høstbeitet foregår det daglig oppsyn. Distriktet har ført opp et sperregjerde rundt høstbeitet, fra sørøstsiden av Ráisjávri. Gjerdet med tilhørende kjøreløype har gått gjennom et palsmyrområde som i 2011 ble registrert som nasjonalt viktig naturtypelokalitet, se kap 5 *Planteliv og naturtyper*. Det ble da anbefalt å flytte gjerdet lenger øst. Gjerdet ble i 2012 på eget initiativ vedtatt flyttet noe lenger øst, dvs på oversiden av myrene, og skal nå gå på de

tørre ryggene øst for Guovdačohkka og mot vestsiden av Sotnabeaijávri. Bare en kort strekning av gjerdet er innenfor nasjonalparken på vestsiden av Rivkkoš. Trasèen for gjerdet ble stukket nøyaktig i terrenget barmarksesongen 2013. Oppsyn og gjeting foregår hovedsaklig langs sperregjerdene for å minske slitasjen på beiteområder. Sperregjerdet generer bruk av den sørøstlige delen av nasjonalparken, som flyttelei om høsten og til dels om våren, samt som kalvingsland og høstbeite.

Motorisert ferdsel vil foregå innenfor nasjonalparken både om våren og høsten og særlig langs sperregjerdet. Vedlikehold og reparasjon av distriktets sperregjerder og anlegg foretas etter at snøen har smeltet. Det vil derfor foregå kjøring både på vinter- og barmarksføre innenfor nasjonalparken.

8.1.10 Norsk – finsk reinbeitekonvensjon

Etter at Finland kom under russisk herredømme på begynnelsen av 1800-tallet, ble grensen mot Norge sperret i 1852. Det førte ikke umiddelbart til endring av reindriftas bruk av beiter på begge sider av grensen. Etter at Finland ble egen stat i 1920, ble spørsmålet om å inngå en konvensjon for å regulere dette forholdet tatt opp. En konvensjon ble undertegnet i 1922, og en ny konvensjon i 1935. Den siste innebar at det skulle oppføres sperregjerder langs grensen. Etter andre verdenskrig ble en ny konvensjon mellom Finland og Norge inngått i 1948. Denne inneholdt m.a. bestemmelser om oppføring av skillegjerder, og også at det ble tatt hensyn ved registrering av reinmerker.

Konvensjonen av 1948 var midlertidig, og ble i 1952 erstattet av en ny. Den fastsatte at det skulle bygges sperregjerde fra treriksrøysa Norge/Finland/Sverige til sammenløpet av Anarjohka og Siltajohka ved Angeli, og videre fra Tanaelv til treriksrøysen Norge/Finland/Sovjet (Russland). Byggingen av disse gjerdene var gjennomført til 1957.

Erfaringene med denne konvensjonen og gjerdebyggingen tilsa at det var behov for endringer. Dette for å kunne bygge gjerdet etter mer hensiktsmessige traseer, med adgang til i større grad å kunne avvike fra grenselinja hvor det var nødvendig. Det ble på denne bakgrunn inngått ny konvensjon i 1981 som skulle imøtekomme disse hensyn. Konvensjonen ble gjort gjeldende i 10 år, og fornyes automatisk dersom ingen av partene sier den opp. Under konvensjonen sin funksjonstid har det vært problemer med rein som har trukket over grensen. Ut fra at grensegjerdekonvensjonen ikke har fungert tilfredsstillende ble det oppnevnt en norsk/finsk reingjerdekommisjon. Kommisjonen fremmet høsten 2007 forslag om at det gjennomføres en revisjon av konvensjonen, og vinteren 2012 startet forhandlingene om en revisjon av gjeldende konvensjon. Det tas i følge reindrifftsavtalen 2013/2014 sikte på at forhandlingene er avsluttet i løpet av våren/sommeren 2013. **Oppdater etter reforhandling.**

Grensegjerdet går på vestsiden av RNP og RLVO, og ved Ráisduottarháldi går grensegjerdet inn på norsk side og inn i landskapsvernområdet. Gjerdet har i senere tid blitt rustet opp og vedlikeholdes nå av begge land. Norge har vedlikeholdsansvar fra Gálgujávri til Deatnomuotki.

Det forekommer at finsk rein streifer over til Norge og inn i landskapsvernområdet og nasjonalparken. På finsk side ligger arealene i Käsivarsi reinbeitelagområde, som nesten er sammenfallende med Enontekiö kommune. Arealene som grenser mot Reisa nasjonalpark blir brukt av Raittijärvi sameby sensommer og høst. På vinteren flyttes dyrene lenger vest og sør. Det hender derfor at finske reindrifftsutøvere krysser riksgrensen med motoriserte kjøretøyer.

8.2 Status og tilstand for reindrift

8.2.1 Sentrale begrep i reindriftsloven

Reinbeitedistrikt

Det samiske reinbeiteområdet er delt inn i regionale reinbeiteområder, som igjen er delt inn i reinbeitedistrikter. Reinbeitedistriktet er en sammenslutning som med hjemmel i reindriftsloven skal ivareta reindriftsutøverens interesser og organisere reindriften innenfor distriktet. I hvert reinbeitedistrikt skal det være et distriktsstyre. Medlemmene i styret velges av de som er stemmeberettiget i distriktet. Distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i distriktet. Hvert år skal distriktet avholde årsmøte. Årsmøtet skal bla avgi uttalelse til distriktsstyrets forslag til bruksregler og distriktsplan.

Siida og siidaandel

Et reinbeitedistrikt består av flere siidaer. En siida er en gruppe av reineiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer. Reindriftsloven skiller mellom sommersiida og vintersiida. En sommersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på sommer- og høstbeiteområdene. En vintersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på vinter- og vårbeiteområdene. Innenfor hver siida er reindriftsutøvelsen organisert i siidaandeler. En siidaandel forstås i følge reindriftsloven (§10) med en familiegruppe eller enkeltperson som er en del av en siida og som driver reindrift under ledelse av en person eller av ektefeller eller samboere i fellesskap. For å få smidige generasjonsoverganger er det mulig å opprette en sideordnet rekrutteringsandel under siidaandelen. Ansvar for rekrutteringsandelen kan overlates til den yngre generasjon som oppfyller vilkårene for å eie rein. I den årlige meldingen om reindrift skal innehaveren av siidaandelen melde fra bla om hvilke andre som er medlem av siidaandelen. Siidaen er etter den nye reindriftsloven en juridisk enhet.

Bruksregler og distriktsplaner

I henhold til reindriftsloven skal alle reinbeitedistriktene utarbeide egne bruksregler (§ 57) og distriktsplaner (§ 62). Det politiske målet om en bærekraftig og samtidig økonomisk og rasjonell drift fordrer dynamisk utvikling. Det betyr at reindriften har behov for boliger, gjerdeanlegg og mekaniserte driftsmidler. Kravet etter loven er at distriktene planlegger langsiktig gjennom disse obligatoriske planene. Regionale forskjeller og særpreg mellom reinbeitedistriktene vil nødvendigvis føre til nyanser i regler og planer, alt etter utfordringer og behov. Uansett skal den tradisjonelle bruken av beitene legges til grunn ved utarbeidelse av både bruksregler og distriktsplaner.

Bruksregler for det enkelte reinbeitedistrikt er det viktigste elementet i ressursforvaltningen etter den nye reindriftsloven. Bruksreglene erstatter det som før var de mer interne delene av en distriktsplan. Utarbeidelse av bruksregler er et av de viktigste oppgavene til distriktsstyrene, og reglene skal sikre både en økonomisk og økologisk bærekraftig utnyttning av distriktets ressurser. Bruksregler skal legge til rette for selvstyre i næringen, og er forpliktende for distriktets utøvere. Bruksreglene utarbeides av distriktsstyret og godkjennes av reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark. Reintallet i bruksreglene skal forelegges reindriftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning.

En distriktsplan skal inneholde de opplysninger om reindriften i distriktet som er nødvendige for at reindriften interesser kan bli best mulig ivaretatt i den offentlige planleggingen. Distriktets årsmøte uttaler seg til planen, og distriktets styre vedtar distriktsplanen. Den skal

ikke behandles av andre organer eller godkjennes av øvre instanser. Kommuner, fylkeskommune og fylkesmenn skal gjøres kjent med hovedinnholdet i planen før den vedtas. Utfordringen for reindriften med tanke på bruksregler og distriktsplaner, er å kunne beskrive driftsmønsteret med variasjoner fra det ene året til det andre. Et område kan bli benyttet ulikt fra år til år pga klima- og atferd hos dyrene. Kalving vil for eksempel ikke foregå på de eksakt samme områdene fra år til år. Topografien i kombinasjon med ulike værforhold har stor betydning for reinens adferd som igjen setter premisser for behov for tilsyn og vokting. Større distrikter har mer behov for struktur på vaktordninger som igjen medfører mer konkret planlegging. Mindre distrikter må forholde seg til tilgjengelige disponible ressurser og agere ut ifra dette.

8.2.2 Status for data og grunnlagsmateriale

Det er ikke gjort noen egen utredning av reindriftsnæringens bruk av RNP og RLVO med tanke på denne forvaltningsplanen. Grunnlagsmaterialet om næringens bruk er hentet fra annet tilgjengelig materiale.

Opplysninger om distriktenes bruk av områdene er hentet fra de siste *distriktsplanene* fra hvert distrikt. Det omfatter både arealbruk og anlegg.

Tabell 8-2 : Siste distriktsplaner utarbeidet for distrikt berørt av RNP og RLVO.

Reinbeitedistrikt 42	Beahcegealli	Distriktsplan 2009-2014
Reinbeitedistrikt 36	Cohkolat ja Biertavárri-Raisduottar	Distriktsplan 2013-2014
Reinbeitedistrikt 35	Fávrrorsorda	Distriktsplan 2008-2012
Reinbeitedistrikt 37	Skárfvággi	Distriktsplan 2008
Reinbeitedistrikt 34	Ábborášša	Distriktsplan 2009
Reinbeitedistrikt 19/32 T	Ivgoláhku (Lakselvdalen/Lyngsdalen)	Distriktsplan 2009-2019
Reinbeitedistrikt 39	Árdni/Gávvir (Arnøy/Kågen)	Distriktsplan 2009-2010

Fastsatte *bruksregler* får betydning for hvordan reindrift drives innenfor RNP og RLVO. Bruksreglene regulerer distriktenes interne drift, og noen av opplysningene er taushetsbelagt i henhold til offentlighetslovens bestemmelser. Forvaltningsmyndigheten får ikke tilsendt bruksregler, og vi har derfor ikke brukt disse som grunnlag i forvaltningsplanen. Beiter og beitetider godkjennes av reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark, og reindriftsstyret godkjenner endelig reintall for hvert distrikt. Per 1. januar 2012 er bruksregler godkjent for alle reinbeitedistriktene.

Data om arealbruk er i tillegg hentet fra reindriften *Arealbrukskart*. Kartene viser de administrative grensene mellom reinbeitedistrikt, beitebruk inndelt i årstidsbeiter og områder for samling, flytting og trekkleier, og plassering av reindriftnett. Statens reindriftnett poengterer likevel at ikke alle sider ved arealbruken lar seg kartfeste på en eksakt måte, og at kartene derfor må brukes med forbehold om at de er veiledende. I planleggingsoppgaver må arealbrukskartene suppleres ved at det innhentes nærmere opplysninger fra reindriftnettet og reinbeitedistriktene. Reindriften arealbrukskart har nylig blitt revidert, og informasjon i forbindelse med revisjonen er innhentet fra utøverne og kvalitetssikret av dem etter digitalisering. **Forventes å være ferdig Troms 2014??**

Data til forvaltningsplanen er også hentet fra *Ressursregnskap for reindriftsnæringen*, som er reindriftnettets årlige rapport om ressursituasjonen i næringen. Ressursregnskapet bygger i stor grad på opplysninger fra reieneiernes reindriftnettmeldinger og søknader om

erstatning for rovvilttap. Rapporten belyser forhold knyttet til beitegrunnlag, reintall, flokkstruktur, produksjon, tap, virkemidler, organisering og ressursfordeling, samt næringsoversikter, distriktskart og oversikter over gjeldende rammebetingelser for reindriften. I tillegg er det hentet data fra *Totalregnskap for reindriftsnæringen* som er en årlig rapport om den økonomiske situasjonen i næringen, og viser langsiktige utviklingstrekk som blir brukt som grunnlag ved forhandlingene om en næringsavtale mellom Staten og reindriftsnæringen.

Som en forberedelse til tidligere arbeid med forvaltningsplanen, før prosessen med denne forvaltningsplanen startet, laget Statskog Troms i 2005 på oppdrag av Fylkesmannen i Troms, *Reindriftsfaglig utredning for Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde*. Utredning ble aldri endelig godkjent av reindriftsnæringens representanter i prosjektet, og vurderingene i den er ikke lagt til grunn for denne planen.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) foretok i 2002 en kartlegging av næringsaktiviteter knyttet til Dovrefjell-Sunddalsfjella, Femundsmarka og Reisa nasjonalpark. Arbeidet ble gjennomført på oppdrag fra Miljøverndepartementet og var knyttet til spørsmål om eventuell økt næringsmessig bruk av områder i og rundt nasjonalparker i fjellet. Undersøkelsen omfattet i tillegg til verneområdene en fem kilometer bred sone utenfor. I Reisa var reindriftsnæringen inkludert i undersøkelsen. Resultatene går fram i rapporten *Bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet*.

Vinterbeitene på Finnmarksvidda blir overvåket av Norsk institutt for naturforskning (NINA) etter oppdrag fra reindriftsforvaltningen. Beiteområder kartlegges ved hjelp av satellittdata hvert 5-10 år av Northern Research Institute (NORUT), og ved registrering i faste ruter i felt hvert 3-5 år av NINA. I løpet av barmarkssesongen 2010 ble det gjennomført feltbefaring av senhøst/tidligvår/vinterbeiter i Vest-Finnmark og Karasjok. Resultatene ble ferdigstilt i 2011. Overvåkingen omfatter bla distrikt 30A, 30B øst for RNP, dvs vinterbeiter for distrikt som er berørt av RNP og RLVO. Kartleggingen berører ikke arealer innenfor RNP.

RNP og RLVO er et sentralt område for reindrift, og fakta om driften er omfattende og detaljert. I tillegg til nevnte grunnlagsmateriale er det i arbeidet med forvaltningsplanen innhentet opplysninger fra de berørte reinbeitedistriktene og utøvere av reindrift, og fra reindriftsforvaltningen. Samlet sett vurderer vi å ha oppdaterte og relativt gode grunnlagsdata for forvaltningsplanen på arealbruk og anlegg, men ikke noen samlet vurdering i forhold til verneområdene.

8.2.3 Utvikling i reindriftsnæringen generelt

Hvordan arealene innenfor RNP og RLVO blir brukt til reindrift, styres både av naturgrunnlag og beitebetingelser, klimatiske forhold, kultur og tradisjon og det sosiale systemet, samt av politiske målsettinger og juridiske og økonomiske virkemidler knyttet til næringen. Reindriftsloven og Stortingets årlige behandling av reindriftsavtalen er de viktigste virkemidlene for å følge opp målene i reindriftpolitikken.

Ny reindriftslov trådte i kraft i 2007. Reindriftsnæringen skal etter den nye loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvar for at reindriften er bærekraftig. Den viktigste endringen i loven er innføringen av krav om bruksregler. Siidaene har også fått en sentral plass. Implementering av den nye loven er i følge reindriftsforvaltningen et viktig arbeid framover.

Reindriftsnæringen har utviklet seg i takt med moderniseringsprosesser og øvrig samfunnsutvikling. Krav om lønnsomhet og effektivisering har ført til betydelig strukturendring og økt teknologisering. Nye tekniske hjelpemidler og økt krav til bedre privatøkonomi har også bidratt til endringene i driftsformene de siste 30 årene.

Tap av beiteland som følge av arealinngrep er trolig en av de største truslene mot reindriftsnæringen i tiden framover. Inngrep påfører i tillegg reindriften tap av beiteland fordi rein unnviker forstyrrelse. Tap av beiteland fører til at beitepresset på gjenværende arealer øker. Effekten ved utbygging og tap av beiteland kan derfor ikke bare sees i forhold til størrelsen på selve inngrepet, men det må også tas høyde for de akkumulerte, dvs de samlede, effektene. Reindriftsnæringen er avhengig av sammenhengende og uforstyrrede områder. Arealvern et av de arbeidsområdene reindriftsforvaltningen vil prioritere i årene framover.

Øvre reintall fastsettes gjennom arbeidet med bruksreglene og vedtak av dem. Statistikk over reintallet for hele landet de siste 10 driftsårene viser at siden bunnåret i 2000/01 økte reintallet sterkt fram til 2003/04, for så å ligge stabilt i 2005/06, før det igjen har økt de siste driftsårene. Ved utgangen av driftsåret 2010/11 var det totalt registrert 246.000 rein i Norge. Det er en liten nedgang i reintall i forhold til de tre foregående år. De tre foregående driftsår utgjorde de høyeste reintallene på landsbasis siden driftsåret 1988/89, da reintallet var på ca 258000 dyr. Reintallet ligger likevel fortsatt over fastsatt øvre reintall. Utviklingen av reintall styres langt på vei av utviklingen i Finnmark som har 73% av det samlede reintallet. Statens reindriftsforvaltning har arbeidet med å få fastsatt et øvre reintall som skal være økologisk bærekraftig etter den nye reindriftsloven. I 2011 ble det vedtatt øvre reintall på nytt for alle reinbeitedistrikter i forbindelse med godkjenningssprosessen av første generasjons bruksregler.

8.2.4 Utvikling av reindriftsnæringens bruk av RNP, RLVO og tilgrensende områder

Reindriften drives både innenfor og utenfor RNP og RLVO og det er ulikt hvordan distriktene er berørt av vernet både arealmessig og i forhold til aktivitet. Tallmaterialet vi har brukt for å synliggjøre hvordan distriktene er berørt, hovedsakelig fra ressursregnskapet og totalregnskapet, er ikke knyttet kun til RNP og RLVO, men enten til de enkelte distriktene, eller til Kautokeino vestre sone. Opplysningene gir oss likevel et bilde på utviklingen de siste årene for de distriktene som er berørt.

Hvordan reindrift i RNP og RLVO er berørt, synliggjort ved økonomiske verdier

I NINA sin rapport fra 2002 om bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet, viste de til at den største næringsaktøren i Reisa nasjonalpark med tilhørende randsone på 5 km, var reindriftsnæringen. Brutto beiteverdi var beregnet til 10,5 mill kr. I denne beregningen er det kun de reinbeitedistriktene som er berørt av RNP og RLVO som beitedistrikt som er med. Til sammenligning var brutto omsetning knyttet til turisme på samme tidspunkt til sammen 1,2 mill kr.

For å få et anslag på hvilke økonomiske verdier reindriftsnæringen som berøres av RNP og RLVO representerer i dag, har vi sett på tall fra totalregnskapet og ressursregnskapet for reindriften, og da både for de to distriktene som er berørt som beitedistrikt og de fem distriktene som er berørt som gjennomflyttingsdistrikt. Gjennomflyttingsdistriktene representerer også relativt store ressurser innenfor vernet område.

I følge totalregnskapet for reindriftsnæringen (2009/10) beiter det innenfor de sju berørte reinbeitedistriktene i underkant av 30.000 rein. Totalt berøres 59 siidaandeler og 324 personer som er registrert i siidaandelene.

Summen av inntekter og tilskudd for reindrifftsåret 2009/10 var for Vestre sone 29,9 mill kroner. Totalt slakteuttak på 170 000 kg (8500 rein) utgjør ca. 12,2 mill kroner. I tillegg kommer produksjonstilskudd og andre reindrifftsrelaterte tilskudd på 4,2 mill. Kombinasjons- og biinntekter utgjør ca. 3,1 mill årlig.

Summen av totalinntekter, tilskudd og erstatninger for reindrifftsåret 2009/10 var for Vestre sone 43,1 mill. Av dette er eksterne inntekter ca. 13,2 mill kroner. Som det står i totalregnskapet: "Inntekter fra andre sektorer og fra annen næringsvirksomhet har stor betydning for økonomien i reindriftsnæringen. Det er i særlig grad kvinner som bidrar med disse inntektene. I 2009 utgjør sum lønn m.v. (lønnsinntekter, andre næringsinntekter, pensjoner og renter) kr. 221.000 i gjennomsnitt per siidaandel i samisk reindrift". Rovvilterstatning for 2009/10 utgjorde ca. 6 mill i følge tall fra databasen *Rovbase*.

Hvordan reindrift i RNP og RLVO er berørt synliggjort ved reintall

Utvikling av reintallet de siste ti årene er synliggjort i ressursregnskap for reindriftsnæringen. Kautokeino vestre sone har i likhet med de to andre Finnmarksområdene de siste drøye 25 år hatt den samme hovedtrenden i reintallsutvikling, med en sterk vekst fram til 1988/89, en generell nedgang fram til bunnåret 2000/01, og deretter en vekst.

Tabell 8-3: Reintall i sluttstatus for de 10 siste driftsårene (korrigert reintall per 31. mars unntatt siste år) for distrikt berørt av RNP og RLVO, dvs Kautokeino vestre sone inkl rbd 19/32T.

Reinbeitedistrikt	Reintall i sluttstatus											Øvre reintall 2011
	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	
19/32T-Ivgoláhku	1463	1382	1543	1542	1458	1500	1489	1484	1865	2081	2059	2300
34-Áborášša	4629	5231	5641	6011	6588	5565	6113	6386	6325	6724	6957	4200
3 -Fávrosorda	5279	6567	6648	6934	6730	6900	7166	7221	6723	8387	8238	6400
36-Cohkolat	3382	4655	5779	6888	7449	8052	7951	8272	8758	8804	8886	6900
37-Skárfvággi	1078	1355	1559	1710	1840	2040	1568	1555	1620	1537	1371	1650
39-Árdni/Gávvir	1306	1525	1771	1828	1966	2034	2301	2385	2155	2408	2127	2000
42-Beahcegealli	275	156	246	687	882	915	1500	1703	1839	1836	1915	2700
Summert Kautokeino vestre sone og 19/32T	17412	20871	23187	25600	26913	27006	28088	29006	29285	31777	31553	26150

Kilde: Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindrifftsåret 1. april 2009 – 31. mars 2010 og reindrifftsåret 1. april 2010-31. mars 2011.

Kvaliteten på beitegrunnet påvirkes naturlig av berggrunn, klima og topografi. I tillegg påvirkes beitegrunnet av reinens beitetrykk på de ulike sesongbeitene. I Vest-Finnmark har et høyt reintall påvirket særlig lavressursene på vinterbeitet. NORUTs sluttrapport fra 1996 om reingjerder i Finnmark, konkluderte med at i vurdering av endringene i lavdekket hadde økningen i reintallet i perioden 1980-88 en dramatisk effekt på slitasje av vegetasjonsdekket. I RNP og RLVO beites det i hovedsak vårvinter/vår og høst på vei til sommerbeite eller vinterbeite. Det fins ikke noe dokumentert kunnskap om, eller er gjort noe overvåkning av, beiteressursene innenfor RNP eller RLVO. Resultatene fra NINA sitt overvåkningsprosjektet på vinterbeitene øst for RNP kan ikke overføres uten videre fordi de har annen type bruk i en annen beitesesong. Kartlegging og overvåking av grøntbeitene, tilsvarende den for lavbeitene,

har ikke blitt satt i gang. I siste stortingsmelding om landbruks- og matpolitikken signaliserer Landbruks- og matdepartementet at de vil videreføre overvåking av lavbeitene. De viser samtidig til at det er behov for økt kunnskap om sommerbeitenes produktivitet som en del av kunnskapsgrunnlaget for en bærekraftig ressursforvaltning i reindriften.

Hvordan beitegrunnlaget og vegetasjonen i RNP og RLVO blir påvirket, er avhengig av hvordan hele driftssystemet fungerer, og faktorer utenfor RNP. Feks hvordan sommerbeitene og vinterbeitene utenfor RNP blir brukt, tidspunkt det samles for slakting, tidspunkt dyr blir sluppet over til vinterbeite, nytt fastsatt reintall osv. Både plassering av sperregjerde og slaktegjerde vil påvirke beitetrykket.

Antall dyr påvirker dessuten aktiviteten i et område. Store reinflokker krever mer tilsyn og gjeting for å holde flokken innenfor sitt område og forhindre sammenblandinger. Reinflyttinger og andre arbeidsoperasjoner krever da også mer personressurser.

Ved fastsettelse av øvre reintall skal distriktets vedtak forelegges reindrifststyret for endelig godkjenning. Reintallet skal i følge reindrifstloven fastsettes for den enkelte sommersiida og ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer. Reintallet som fastsettes skal i følge reindriftpolitiske mål trukket opp av regjeringen være økologisk bærekraftig på lang sikt (stortingsmeldingen om en bærekraftig reindrift og meldingen om landbruks- og matpolitikken). Et partssammensatt utvalg initiert av Landbruksdepartementet har utarbeidet egne kriterier for hvordan et økologisk bærekraftig reintall skal fastsettes. Fastsatt reintall vil naturligvis påvirke intensiteten av bruken av RNP og RLVO.

Hvordan reindrift i RNP og RLVO er berørt, synliggjort ved personer berørt

I ressursregnskap for reindrifsnæringen synliggjøres også antall siidaer og antall siidaandeler med antall personer knyttet til siidaandelene de fem siste driftsårene. I følge ressursregnskapet menes med antall personer alle som står oppført som medlem i siidaandelen, fra pensjonister til små barn. Antall personer sier derfor ikke så mye om sysselsettingen i reindrifsnæringen, men det sier noe om antall personer som har aktivitet i og i nærområdene til RNP og RLVO. Hvem som kan føres opp som medlem i siidaandelen er regulert gjennom reindrifstloven.

Tabell 8-4: Antall siidaandeler og antall personer i siidaandelene som er berørt av RNP og RLVO ved slutten av driftsåret 2010/2011 (per 31. mars 2010).

Reinbeitedistrikt	Siidaandeler	Personer i siidaandelene	Siidaer	
			Sommer	Vinter
19/32T - Ivgoláhku	5	22	2	2
34 – Áborášša	12	95	1	5
35 – Fávrosorda	13	75	1	2
36 – Cohkolat	14	64	1	4
37 – Skárfvággi	3	17	1	1
39 – Árdni/Gávvir	8	40	1	1
42 – Beahcegealli	5	31	1	1

Kilde: Ressursregnskap for reindrifsnæringen for reindrifståret 1. april 2009 – 31. mars 2010 og reindrifståret 1. april 2010-31. mars 2011.

Tabell 8-5. Antall siidaandeler med rein og antall personer tilknyttet siidaandelene som er berørt av RNP og RLVO ved slutten av de siste 6 driftsårene (per 31. mars). Inkludert sideordnede rekrutteringsandeler.

Område	Antall siidaandeler med rein						Antall personer i siidaandelene					
	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11
Kautokeino vestre sone og 19/32T	63	62	62	59	59	60	299	302	316	328	324	344

Kilde: Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2009 – 31. mars 2010 og reindriftsåret 1. april 2010-31. mars 2011.

Oversiktene viser at antall siidaandeler har gått litt ned de siste seks årene, mens antall personer som er meldt inn har gått opp.

Omfanget av bruk av leiekjørere er ikke kjent. Det varierer sannsynligvis mellom distriktene, avhengig av driftsform og intern organisering. Bruk av leiekjørere går ikke fram av meldingene om reindrift eller av distriktsplanene eller andre planer.

8.2.5 Områder og tidspunkt viktig for reindrift

Landbruks- og matdepartementet ønsker å gjennomføre en verdiklassifisering av reindriftens arealer. Statens reindriftsforvaltning har i samarbeid med Norske Reindriftsamers Landsforbud (NRL) jobbet med å utvikle en metode for slik verdiklassifisering. Metoden har vært ute på høring, men det ble fra næringens side uttrykt skepsis til metodikken. NRL har vedtatt å utsette metoderapporten i påvente av at Klima- og miljødepartementet klargjør hva som skal inngå i statlige planretningslinjer for de viktigste reindriftsarealene. Per i dag er derfor ingen arealer verdiklassifisert. Kunnskap om arealbruk kommer nå fram gjennom reinbeitedistriktenes egne distriktsplaner og arealbrukskart. Arealbrukskartene for hele landet har nettopp blitt ajourført. Arealbrukskartene viser sesongbeiter, flyttleier, samlingsområder, gjerdet og reindriftsanlegg m.m. Se **vedlegg xx** *Temakart reindrift*.

Viktig arealbruk

For at driften skal kunne fungere må alle typer arealer og alle årstidsbeiter finnes innenfor et distrikt. Reinen lever året rundt på utmarksbeite, hvor den er prisgitt uforutsigbare værforhold og store variasjoner i tilgang og kvalitet på beite, både mellom sesonger og mellom år. Reinens behov varierer gjennom året, og reindriften er en nomadisk driftsform som utnytter ulike beiter gjennom regionale trekk gjennom årstidene og lokale trekk innenfor et beiteområde. Reindriftsåret deles inn i åtte årstider med ulike behov for beiter. I tillegg til beiter har arealene som blir brukt i reindrift mange andre funksjoner. I følge reindriftsloven (§ 20) omfatter beiteretten rett til alle nødvendige årstidsbeiter, dvs vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter, herunder flyttleier, kalvingsland og paringsområder. Viktig arealbruk innenfor RNP og RLVO er som vårbeite for simler som skal kalve, kalvingsland, vårbeite for okser og fjorårskalver, luftingsområder om sommeren, tidlig høstbeite, høstbeiteområde som brukes under parring, høstvinterbeite.

Her omtales noen av de viktige typene arealbruk i RNP og RLVO:

Vårbeitet er viktig for at dyrene skal bygge seg opp igjen etter vinteren. Dyrene gjetes tett fram til kalvingen starter. Vestsiden av Reisadalen blir brukt som vårbeite og kalvingsland før reinen trekker til sommerbeite nord for sperregjerdet mellom Gahperus og Kåfjorddalen. Når dyrene kommer inn i området på vårvinteren spres dyrene etter hvor de beste beitene finnes. På grunn av tilgjengelighet og frodighet er området godt egnet som vårbeite, særlig Reisadalføret, Njallaávzi og Geatkevuopmi. På østsiden av Reisadalen kommer flokkene fra

vinterbeitet i Kautokeino via Goikevuopmo til vår vinterbeite og vårbeite mellom Ráisjávri og nordre sperregjerde ved Buovroaivi.

Kalvingsland er de deler av vårområdet hvor det beites tidlig og hvor simlene oppholder seg under kalving- og pregingsperioden. Dyrene er da svært avhengige av ro. Det skal knyttes bånd mellom simle og kalv, og det er svært viktig at dyrene ikke blir forstyrret slik at simle og kalv skilles. Dersom simlene skremmes bort fra kalven uten at det har skjedd en preging, er de mer utsatt for tap og angrep fra rovdyr, samtidig som de ikke får tilgang på viktig næring. Simlene beiter på kalvingslandet i små grupper. Et bra kalvingsland er småkupert uten store elver og bratte skrenter, beskyttet for vær og vind og tidlig bart slik at dyrene tidlig får tilgang på grønnbeite. På vestsiden av Reisadalen er områdene mellom Njallaávzi og nordre sperregjerde hovedkalvingsland. Området er godt egnet til kalving. På østsiden av Reisadalen er det spesielt området rundt Miehtavárri og Boazoavi som er viktig kalvingsland. Oksebeiteland er der oksereinen og fjorårskalvene oppholder seg i kalvingstida.

Luftingsområder er viktige om sommeren. For å unngå varme og insektplage trekker flokker med rein til høyereliggende områder, gjerne med snøflekker. Når temperaturen faller om kvelden, trekker dyrene ned for å beite. Det er derfor viktig med kort avstand mellom luftingsområde og beiteområde. I RLVO er det slike områder på vestsiden av dalen ved Ráisduottarhaldi.

På tidlig *høstbeite* bygger reinen seg opp etter varmen og insektplagen på sommeren. Flokken kan også spres på leting etter sopp som er viktig for reinens mineraldepot. På vestsiden av Reisadalen er verneområdene høstbeite, paringsland og tidlig vinterbeite før overføring til vinterbeitene i Kautokeino. På østsiden av Reisadalen er høstbeiteområde identisk med kalvingsområde.

Paringsland er de deler av tidlig høstområde der oksereinen samler simleflokkene til paring under brunsten. Dyrene bør i den tiden få ro for forstyrrelser, da situasjonen på paringslandet vil påvirke neste års kalvetilgang. Paringen foregår i perioden september til og med oktober. På vestsiden av Reisadalen er i utgangspunktet hele området mellom nordlig sperregjerde og Njallaávzi paringsland.

Oppsamlingsområder er viktige gjennom hele drifts- og årssyklusen. Det er naturlige avgrensinger der reinen samles midlertidig under innsamling til flytting, kalvmerking, skilling eller slakt. For gjennomflyttingsdistrikter på vestsiden av Reisdalen er området nord for Deatnomutki særdeles viktig som oppsamlingsområde, et område hvor dyrene kan oppholde seg uten å bli forstyrret. I RNP er Goikevuopmi et sentralt område for oppsamling i forbindelse med høstflytting før flokken føres over på vinterbeite i Kautokeino.

Flyttleiene i RNP og RLVO er svært viktige for flere distrikter som flytter gjennom områdene vår og høst mellom vinterbeite i Vest-Finnmark og sommerbeite på kysten av Troms. Tre distrikter flytter etter den tradisjonelle flyttveien langs grensegjerdet mot Finland. Noen av distriktene har veldig lang flyttvei, opp til 300 km en vei. På østsiden av Reisadalen har to distrikt flyttvei på arealer som berører RNP. Det er et betydelig antall dyr som passerer gjennom verneområdene under flytting. Flyttingene foregår stort sett etter de samme leiene hvert år. Flyttleiene har et spesielt sterkt vern i reindriftsloven, § 22. Vårflyttingen er en meget stor belastning for dyrene, særlig simlene. Flyttingen skjer etter at dyrene har vært på vinterbeite med et ensidig og til tider magert kosthold. I tillegg er simlene fulldrettede fordi det er like før kalving. De bør være framme på vårbeitet før kalvingen starter i mai. De

drektige simlene presser på og vil snarest mulig til kalvingslandet. Enkelte år fødes det kalver under flyttingen. Hvis flokken må stoppe opp i en lengre periode er det krise. Faren for at dyrene spres er stor ved uønsket stans i flyttingen. Om våren er det svært viktig at flokken ikke forstyrres. Det kan se ut som at simlene benytter anledninger når de blir forstyrret til å starte streifing etter flyttetraseen. Dette går hardt utover svake dyr som kalver som behøver hvile og mat. Det er svært viktig at flyttleiene ikke skades ved inngrep. Stort sett brukes de samme leiene til høstflytting som vårflytting. Til forskjell foregår høstflyttingen mer spredt og over lenger tid. For beitedistriktet på vestsida av Reisadalen gjør den flate topografien at flyttingen foregår over store deler av arealet. Kun der det er vanskelig topografi brukes mer avgrensede korridorer for å komme igjennom.

I tillegg til flyttleiene kommer *trekkleier* der reinen trekker naturlig av seg selv mellom beiteområder, innen et beiteområde, eller over passasjer.

Viktige typer anlegg og anleggsområder

Gjerder og gjerdeanlegg er i dag en viktig forutsetning for rasjonell reindrift. Reingjerder kan være sperregjerder eller arbeidsgjerder.

Sperregjerder er permanente gjerder mellom distrikter, eller sperregjerde innad i distriktet som skille for sesongbeiter. Sperregjerder hindrer at dyr fra de ulike distriktene blander seg, og et gjerde minsker behovet for kantgjetting. Gjerdet ettersees og vedlikeholdes jevnlig slik at det fungerer etter hensikten. Sperregjerder mellom sesongbeiter hindrer dyr i å komme inn på sesongbeitene for tidlig.

Arbeidsgjerder kan være enkle arbeidsgjerder for merking og slakting, større slakteanlegg, midlertidige gjerder og mobile gjerder, og i noen tilfeller en kombinasjon av ulike typer gjerder. Anleggene er tilpasset ulike funksjoner og er sentrale i drifta gjennom ulike tider av året. Noen gjerdeanlegg blir vedlikeholdt og brukt årlig, andre sjeldnere. I tillegg til selve gjerdeanleggene er arealene i tilknytning viktig for driving og oppsamling av dyr før de føres inn i gjerdet.

8.3 Rammer og regelverk for reindrift i RNP og RLVO

I det følgende er utdrag fra verneforskriftene med de bestemmelser som omhandler reindrift tatt med, men også utdrag fra andre lovverk og forskrifter som berører reindrift i den grad det er relevant for forvaltningsplanen. Spesielt er det tatt med utdrag fra reindriftsloven ettersom aktiviteter og drift i reindriftnæringen reguleres av denne. For fullstendig lovtekst og forskriftstekst, se den enkelte lov og forskrift.

Grønn tekst = formuleringer i ny mal for forskrifter i nasjonalparker og landskapsvernområder generelt

Naturmangfoldloven - verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV pkt 1. Landskapet

1.1: Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, herunder oppføring av nye bygninger og anlegg, vegbygging,, graving og påfylling av masse..., drenering og annen form for tørrlegging, bygging av bruer og klopper, merking av stier og løyper o.l.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner,...., opplag av båter, gjerder, vegbygging..., graving, utfylling og henleggelse av masse,...., drenering og annen form for tørrlegging,...., bygging av bruer og klopper, opparbeiding og merking av stier og løyper o.l.

1.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 1.1 er bla:

- drift og nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger og reindrifftsanlegg.
- drift og nødvendig vedlikehold av eksisterende bruere og klopper, stier og løyper.

Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for:

- vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.
- vedlikehold av bl.a stier, skilt, bruere og liknende i samsvar med forvaltningsplan

1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- oppføring av bygninger og anlegg i forbindelse med reindrift
- bygging av bruere og klopper, og merking av nye ruter (stier og løyper).

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- ombygging og mindre utvidelse av bygninger
- gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade
- bygging av bruere og legging av klopper, og oppsetting av skilt og merking av stier
- ombygging og oppsetting av gjerder
- oppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er nødvendig for utøvelse av reindrift
- bruksendring av eksisterende bygninger
- riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.

Ombygging av utvidelse skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

kap IV pkt 2. Plantelivet

2.1: Vegetasjonen, herunder også døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdseil og beiting. Nye plantearter må ikke innføres.

Vegetasjon, herunder døde busker og trær, er vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er bla:

- bruk av brensel og trevirke i reindriften i henhold til reindrifftslovens bestemmelser.
- bruk av trevirke (ris) til snarefangst
- bruk av nedfalt virke og tørre kvister til bål på stedet
- plukking av bær, matsopp og kvister til eget bruk, og ellers lovlig plukking av molte for salg

Bestemmelsen er ikke til hinder for:

- beiting
- plukking av bær og matsopp
- plukking av vanlige planter til eget bruk

kap IV pkt 4. Motorferdseil

4.1: Motorferdseil til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

Motorferdseil til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.

4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1 er bla:

- bruk av beltekjøretøy på vinterføre for utøvelse av reindrift
- motorferdseil med tradisjonell elvebåt på Reisaelva nedenfor Nedrefoss
- bruk av motorfartøy på Raisjavri

Bestemmelsen er ikke til hinder for nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med utøvelse av reindrift. Leiekjører for reineier eller reindrifftsansvarlig må medbringe skriftlig dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver for at kjøringen skal være lovlig.

4.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- landing med luftfartøy og bruk av motorkjøretøy på barmark etter eksisterende kjørespor i forbindelse med reindrift.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- bruk av luftfartøy eller motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift.

Landskapsvernområdet

kap IV pkt 1. Landskapet

1.1: Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder oppføring av nye bygninger og anlegg, vegbygging, ..., graving og påfylling av masse, ..., drenering og annen form for tørrlegging, bygging av bruere og klopper, merking av stier og løyper o.l.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften er det forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner,... opplag av båter, graving, påfylling av masse, ..., drenering, annen form for tørrlegging, ..., bygging av bruere og klopper, ..., opparbeiding og merking av løyper o.l.

1.2: Bestemmelsene i pkt 1.1 gjelder ikke for nødvendig vedlikehold av bla eksisterende:

- bygninger og reindrifftsanlegg.

- bruer og klopper, stier og løyper.

Bestemmelsene er ikke til hinder for:

- vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.
- vedlikehold av eksisterende stier, løyper, skilt, bruer og liknende i samsvar med forvaltningsplan.

1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- oppføring av bygninger og anlegg i forbindelse med reindrift.
- bygging av bruer og klopper, og merking av stier og løyper.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- ombygging og mindre utvidelse av bygninger
- gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade
- oppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er nødvendig for utøvelse av reindrift
- bygging av bruer og legging av klopper, og oppsetting av skilt og merking av stier
- riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.

Ombygging av utvidelse skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

kap IV pkt 2. Motorferdsel

2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

2.2. Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er bla:

- bruk av beltekjøretøy på vinterføre for utøvelse av reindrift.

Bestemmelsen er ikke til hinder for bla:

- nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med reindrift. Leiekjører for reineier eller reindriftsansvarlig må medbringe skriftlig dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver for at kjøringen skal være lovlig.

2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- landing med luftfartøy og bruk av motorkjøretøy på barmark etter eksisterende kjørespor i forbindelse med reindrift.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- bruk av luftfartøy eller motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift.

Andre lover og forskrifter

Reindriftsloven

§ 1: For det samiske reinbeiteområdet skal loven legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse målene skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv.

§ 4: Den samiske befolkningen har på grunnlag av alders tids bruk rett til å utøve reindrift innenfor de delene av bla Troms fylke hvor reindriftssamene fra gammelt av har utøvet reindrift (det samiske reinbeiteområdet).

§ 19: Retten til å utøve reindrift gir rett til å la reinen beite bla i fjellet og annen utmarksstrekning.

§ 20: Beiteretten omfatter rett til nødvendige årstidsbeiter, dvs vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter, herunder flyttleier, kalvingsland og paringsområder.

§ 21: Retten til å utøve reindrift gir rett til i utmark å disponere grunn til nødvendige hytter og gammer for folk og til buer og stillinger som trengs til oppbevaring av løvsøre og matvarer.

Grunnen som er tatt i bruk eller utvist og bygninger og anlegg som er oppført med hjemmel i bla første ledd, kan ikke uten godkjenning av Kongen og samtykke fra grunneieren brukes til annet formål enn reindrift eller overdras til andre enn utøvere av reindrift og som fyller forutsetningene i bla første ledd.

§ 22: Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttleier regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.

§ 23: Den som utøver reindrift, har adgang til bruk av nødvendige framkomst- og transportmidler i samsvar med distriktsplan, jf § 62.

Bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark skal så langt mulig foregå i faste løyper. Motorisert ferdsl eller flyging inn i område fredet i medhold av lov 19. juni 1970 nr 63 om naturvern skal foregå i samsvar med fastsatte forskrifter om vern. Nærmere regler om slik ferdsl i fredet område kan fastsettes ved forskrift av vedkommende forvaltningsmyndighet i samråd med distriktsstyret og områdestyret.

§ 24: Retten til å utøve reindrift gir rett til å føre opp arbeids- og sperregjerder, slakteanlegg, broer og andre anlegg som er nødvendige for reindriften. Gjerder og anlegg må ikke plasseres slik at de virker unødig skjæmmende eller er til vesentlig skade eller ulempe for grunneieren eller for andre rettmessige interesser. Gjerder og anlegg som skal bli stående ut over en sesong, kan ikke oppføres uten godkjenning av departementet. Godkjenning av større anlegg kan først gis etter en fagkyndig vurdering av de samlede miljømessige virkninger, sammenholdt med de reindriftsfaglige behov for anlegget.

§ 25: I det samiske reinbeiteområdet gir rett til å utøve reindrift rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift, til eget bruk å ta lauvtrær, busker, einer, vidjer, bjørkeris, selvtørrede bartrær og tørt vindfall, nedfalne greiner og kvister, stubber, never og bark, både på offentlig og privat eiendom når virket skal brukes til:

1. brensel
2. gammer, koier, buer eller stillinger for oppbevaring av løvsøre og matvarer
3. teltstenger, redskaper og enklere bruksting
4. arbeidsgjerder (trøer, ringgjerder)
5. garving

Friskt lauvtrevirke og friske busker må ikke tas så fremt det på stedet eller i nærheten finnes annet virke som er tjenelig for formålet.

§ 26: I det samiske reinbeiteområdet gir rett til å utøve reindrift rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift å drive jakt, fangst og fiske i statsallmenning, i ikke særskilt matrikulert statseiendom og på Finnmarkseiendommens grunn innenfor det reinbeitedistrikt hvor reindriften foregår, på samme vilkår som gjelder for person som er fast bosatt i den kommune, bygd eller grend hvor allmenningen, statseiendommen eller den aktuelle del av Finnmarkseiendommens grunn ligger. I statens matrikulerte skoger og høyfjellsstrekninger innenfor reinbeiteområde skal reindriftsutøvernes adgang til jakt, fangst og fiske være som den har vært fra gammelt av.

§ 57: Det skal fastsettes bruksregler for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser. Bruksreglene må ikke stride mot reindriftsloven. Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig utnyttning av distriktets beiteressurser og inneholde nærmere regler om:

1. beitebruk
2. reintall
3. bruk og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg
4. bruk av motorisert kjøretøy
5. disponering av reindriftsfond
6. forvaltning av distriktets øvrige midler
7. fordeling av arbeidsplikter og investeringer
8. andre forhold som det anses hensiktsmessig å regulere ved bestemmelser i distriktets bruksregler

§ 58: Bruksreglene utarbeides av distriktsstyret og skal godkjennes av fylkesmannen. Reintallet for den enkelte sida skal forelegges for reindriftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning.

§ 62: Distriktsstyret skal utarbeide en distriktsplan for distriktet som skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige for den offentlige planleggingen. Distriktsplanen skal inneholde:

1. angivelse av flyttemønstre i distriktet
2. oversikt over årstidsbeiter, kalvingsland og lignende
3. oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes i distriktet, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også gå fram av planen.
4. oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig art
5. eventuell inndeling av beitesoner

§ 65: De som ferdes i område hvor rein beiter, plikter å vise hensyn og opptre med varsomhet slik at reinen ikke unødig uroes eller skremmes under beiting, flytting mv. Særlig hensyn skal vises i forbindelse med reinens brunsttid, kalving, merking, skilling og slakting.

§ 66: Om sikring av hund, opptak av løs hund, avlaving av hund, reaksjoner mot hundeholderen mv gjelder hundeloven.

Forskrift for godkjenning av gjeterhytter i reindriften

§ 1 Det skal legges vekt på at hytta får en hensiktsmessig plassering så vel reindriftsmessig som ut fra andre relevante hensyn, og at grunneier og andre berørte interesser ikke blir unødig belastet.

Forskrift om melding om reindrift

§ 1 Formålet med forskriften er bla å innhente oversikt over hvem som utøver reindrift.

§ 2 Enhver siidaandel plikter årlig å gi melding innen 10. april om reindriften i siidaandelen.

§ 3 Som medlem på siidaandelens reindriftsmelding skal stå oppført:

- a. leder av siidaandelen
- b. ektefelle som ikke er leder av siidaandelen og umyndige barn til leder, uavhengig av om de har eget reinmerke. Myndige barn av ledere uten rein kan også stå på meldingen.
- c. personer som har eget reinmerke, og som i samsvar med reindriftsloven er en del av siidaen.

Plan- og bygningsloven

Plan:

§ 11-7 nr 5: Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise arealformål, bla landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift. Hovedformål kan deles inn i underformål, bla areal for nødvendig tiltak for landbruk og reindrift.

§ 11-8 c): Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av areal. Det skal markeres i arealdelen som hensynssoner. Det kan angis flere soner for samme areal. Til hensynssonene skal det angis hvilke bestemmelser og retningslinjer som gjelder eller skal gjelde i medhold av denne eller andre lover for å ivareta det hensynet sonen viser. Det kan fastsettes hensynssone med særlig hensyn til bla reindrift.

§ 11-11 nr 1: Til arealformål etter § 11-7 nr 5 kan det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser om bla omfang, lokalisering og utforming av bygninger og anlegg til landbruk og reindrift.

§ 12-5 nr 5: I en reguleringsplan skal det for hele planområdet angis arealformål. Arealformålet kan deles inn i underformål og kombineres innbyrdes med hensynssoner. I nødvendig utstrekning angis områder for bla reindrift.

Bygg:

§ 20-1: Tiltak som krever søknad og tillatelse av kommunen dersom ikke annet går fram av bla § 20-3 er bla oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning, konstruksjon eller anlegg, vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av slike tiltak, fasadeendring, bruksendring eller vesentlig utvidelse eller endring av tidligere drift, riving av slike tiltak, oppføring av innhenging mot veg, plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg, anlegg av veg. Departementet kan gi forskrifter om hvilke tiltak som omfattes av bestemmelsen.

§ 20-2 b): Et tiltak som krever søknad og tillatelse og som kan forestås av tiltakshaver er alminnelige driftsbygninger i landbruket. (For litt større bygg i reindrift).

§ 20-3 b): Søknad og tillatelse etter § 20-1 er ikke nødvendig for mindre frittliggende byggverk knyttet til reindriftsområder dersom disse er i samsvar med plan. (Dvs kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan). Tillatelse er heller ikke nødvendig når tiltaket ikke skal stå lenger enn 2 måneder. Departementet gir forskrift om hva som er mindre tiltak. (Slik forskrift er p.t. ikke gitt.)

Byggesaksforskriften

§ 2-1 a): Bruksendring er søknadspliktig dersom byggverk eller del av byggverk tas i bruk til eller blir tilrettelagt for annet enn det som følger av tillatelse eller lovlig etablert bruk.

§ 6-2: Kommunens plikt til å samordne omfatter bla reindriftsmyndighet.

Bestemmelser og retningslinjer til kommuneplanens arealdel, Nordreisa kommune, 2002-2012 (brukes også ved vurdering av bygninger i reindrift) Nordreisa kommune ny plan 2014?

Pkt 4.4.1: Bestemmelse i LNF-områder bla om at fradeling ikke skal være til hinder for reindrift, at fradeling ikke skal berøre eller være til vesentlige ulemper for viktige områder for biologisk mangfold, at fradeling ikke skal berøre eller gi vesentlige ulemper for allmenn benyttelse av rasteplasser, fiskeplasser, badeplasser, turveger eller andre viktige områder for friluftsliv.

Pkt 4.4.2: Bestemmelse i LNF-områder om at tiltaket skal underordne seg landskapet.

Pkt 4.4.3: Bestemmelse i LNF-områder om at nybygg og tilbygg skal underordne seg eksisterende bebyggelsesstruktur og stedets byggeskikk når det gjelder formspråk, materialvalg, volum og lokalisering.

Pkt 4.4.4: Bestemmelse i LNF-områder om at det skal sikres god estetisk utforming i samsvar med tiltakets funksjon og i samspill med omgivelser og stedlig byggeskikk. Det skal ikke brukes farger på tak eller vegg som skiller seg ut fra omgivelsene på en negativ måte.

Pkt 6: Det kan ikke godkjennes tiltak nærmere et kjent kulturminne enn 50 meter uten godkjenning av Fylkeskommunen/Sametinget.

Pkt 7: Byggeforbud i 100 meter fra vassdrag. Det kan gis dispensasjon dersom tiltaket ikke skader eller forringer viktige områder for biologisk mangfold, forringer eller ødelegger muligheten for allmenn ferdsel eller opphold, ikke gir negativ virkning på landskapsbilde eller endret landskapsinntrykk. Det kan godkjennes naust og skur hvis sannsynlighet for flom er mindre enn hvert 20. år.
Pkt 10: Det kan gis dispensasjon fra planen.

Motorferdselloven

§ 3 I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller vedtak med hjemmel i loven.

§ 4 c) Uten hinder av § 3 er motorferdsel tillatt i forbindelse med bla reindriftsnæring. Jakt, fangst, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse.

Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

§ 3 d) Motorkjøretøy på vinterføre kan nyttes til transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk til bygging i samsvar med byggetillatelse.

Høyesterettsdom (RT.1979 s 661):

Den som driver næring etter 4 c) må kunne benytte medhjelpere. I den utstrekning det foreligger nødvendig nyttekjøring må disse kunne bruke motorkjøretøy. Det er et krav at det dreier seg om et reelt oppdragforhold, og det vil ha betydning om det foreligger skriftlig avtale, opplysninger om hvilket vederlag oppdragstaker får, om oppdragstaker erstatter den næringsdrivendes egen kjøring m.v. Den næringsdrivende kan ikke gi andre tillatelse til kjøring som skjer i deres egen interesse mot at de påtar seg enkelte oppdrag for den næringsdrivende.

Konvensjon mellom Finland og Norge om bygging og vedlikehold av reingjerder

Kap II artikkel 2: Gjerdet skal følge riksgrensen. En reingjerdekommisjon kan bestemme at gjerdet i særlige tilfelle kan avvike inntil 2 km fra riksgrensen hvor det er nødvendig for å unngå uforholdsmessige utgifter til oppføring og vedlikehold eller for å trygge gjerdets effektivitet.

Lov om reingjerder mellom Norge og Finland

§ 15: Under utførelsen av de oppgaver som følger av denne lov, kan hensiktsmessige terrengkjøretøy anvendes uavhengig av riksgrensen i den utstrekning slik anvendelse ikke strider mot gjeldende norske bestemmelser om ferdsel med motorisert kjøretøy i utmark.

8.3.1 Reindriftsrett og reindriftspolitiske føringer

Reindriftens rettsgrunnlag

Reindriften som særskilt og tradisjonell samisk næring og kulturform, bygger på sedvane og bruk i alders tid. Den har et særlig rettslig vern, jf. Grunnlovens § 110a, og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter. I følge Grunnlovens § 110a påligger det Statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Reindriften er et viktig uttrykk for samisk kultur og samfunnsliv, samtidig som den framstår som en selvstendig næring.

Norge er gjennom internasjonale konvensjoner forpliktet til å ta hensyn til urfolks rettigheter, som for eksempel gjennom FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, spesielt artikkel 27 som sier at minoriteter ikke skal nektes retten til bla å dyrke sin egen kultur. For reindriften er det særlig denne artikkelen som har betydning fordi den berører vern av det materielle grunnlaget for samisk kultur, herunder rettsvernet for samisk reindrift. Sentral er også ILO-konvensjon nr. 169 *om urfolk og stammefolk i selvstendige stater*. FN konvensjonens artikkel 27 er sammen med ILO-konvensjon nr 169 med på å sette begrensninger for hvilke inngrep og tiltak som kan foretas ovenfor reindriften. Dessuten heter det i artikkel 8j i konvensjonen

om biologisk mangfold bla at partene skal *respekttere, bevare og opprettholde de urbefolknings- og lokalsamfunnenes kunnskaper, innovasjoner og praksis, som representerer tradisjonelle livsstiler av betydning for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.*

Reindriftsretten

Reindriftsretten er en bruksrett av privatrettslig karakter og hviler på sedvane, alders tids bruk, hevd og særlige rettsforhold. Reindriftsretten har etter rettspraksis et ekspropriasjonsrettslig vern. Reindriftsloven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i rettighetene. Reindriftsrettens innhold er nedfelt i reindriftsloven (kap. 3) og omhandler bruksrett til areal og beiterett, ferdsel i utmark, rett til husvære, buer og lignende, gjerder og andre anlegg, retten til å utnytte naturressursene utover den rene reindriftsutnyttelsen for eksempel til fiske og jakt, bærplukking, uttak av brensel og trevirke, ferdsel i utmark.

Reindriftpolitiske mål og retningslinjer

Reindriften juridiske rammer, politiske mål og retningslinjer er grunnlaget for hvordan næringen blir drevet, også innenfor RNP og RLVO. Reindriftnæringen sorterer administrativt under Landbruks- og Matdepartementets ansvarsområde.

De mål og retningslinjer som har ligget til grunn for reindriftpolitikken ble trukket opp i St. meld. Nr. 28 (1991-92), *En bærekraftig reindrift*, og Stortingets behandling av denne i Innst. S. nr. 167 (1991-1992). I innstillingen ble «en bærekraftig reindrift» konkretisert gjennom målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Disse tre målene står i en innbyrdes sammenheng; økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å ivareta og utvikle kulturell bærekraft.

Økologisk bærekraft forutsetter at det legges avgjørende vekt på å forvalte beitegrunnet slik at beitebalansen sikres. Økonomisk bærekraft forutsetter at det stilles krav om produktivitet, inntjeningssevne, kostnadseffektivitet, inntektsnivå og inntektsfordeling. Reindriften har avgjørende betydning for bevaring og utvikling av samisk bosetting, kultur og språk. Ved behandlingen av reindriftsmeldingen sluttet Stortinget seg til at kulturell bærekraft innebærer at man må sikre en stabil sysselsetting og inntekt i næringen.

Den 2. desember 2011 ble det lagt fram en ny melding til Stortinget, Meld. St. 9 (2011-2012) *Landbruks- og matpolitikken*, som også omfatter reindrift. I den bekrefter Regjeringen at de fortsatt vil bygge reindriftpolitikken på en tredelt målsetting om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft, der økologisk bærekraft står sentralt. Videre at det er en prioritert oppgave å arbeide for en bedre sikring av reindriften arealer, og at de har som mål å sikre en bærekraftig reindrift med et reintall som er tilpasset beitegrunnet. I meldingen blir det dessuten vist til de nasjonale forpliktelsene og folkerettens regler om urfolk og minoriteter som pålegger staten et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for at reindriftnæringen kan opprettholdes og utvikles. Meldingen ble behandlet i Stortinget våren 2012 og vedtaket var i samsvar med innstillingen (Innst. 234 S (2011-2012)).

Reindriftpolitiske virkemidler

Reindriftsavtalen er en avtale mellom Staten ved Landbruks- og Matdepartementet og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om økonomiske ordninger i forhold til næringen. På grunnlag av reindriftsavtalen (hovedavtalen) forhandles det årlig bla om de økonomiske

virkemidlene for reindriftnæringen, det såkalte reindriftsoppgjøret. Reindriftsloven og reindriftsavtalen er de viktigste redskapene for å følge opp målene i reindriftpolitikken.

8.3.2 Reindriften tradisjonelle kunnskap

Tradisjonell kunnskap knyttet til reindrift er meget omfattende og spenner over mange felt. I denne forvaltningsplanen har vi i hovedsak forholdt oss til kunnskap knyttet til reindrift som næring, og retningslinjer for praktisering av verneforskriftene for RNP og RLVO i forhold til næringen.

Definisjoner

I tillegg til denne faktakunnskapen kommer imidlertid også kunnskap om reindrift som kultur og levesett, og den immaterielle kunnskapen. *Árbediehtu* er et begrep som brukes når en snakker om tradisjonell kunnskap (*árbi* - arv, *diehtu* - kunnskap). Den har en viktig rolle i det samiske samfunnet. *Árbediehtu* er tradisjonell kunnskap generelt, både teoretisk og praktisk kunnskap. Det er både den materielle kunnskapen, men også den immaterielle med verdier og normer, myter og historier. Tradisjonell kunnskap er ikke det samme som historisk kunnskap som ikke lenger er i bruk, men kunnskap som fortsatt er i bruk og utvikles. Det er den folkelige, erfaringsbaserte kunnskapen som føres videre fra generasjon til generasjon. Den er levende, dynamisk, helhetlig, og evner å tilpasse seg nye forhold. Noe av den tradisjonelle kunnskapen forsvinner på grunn av forandringer i samfunnet, mens ny kunnskap oppstår og utvikler seg.

Det fins mange definisjoner på hva tradisjonell kunnskap er. Ett utgangspunkt for en definisjon er artikkel 8j i *Konvensjonen om biologisk mangfold* der det heter at partene skal: «respektere, bevare og opprettholde de urbefolknings- og lokalsamfunnenes kunnskaper, innovasjoner og praksis, som representerer tradisjonelle livsstiler av betydning for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold». Konvensjonen definerer tradisjonell kunnskap ut fra biologisk mangfold og økologisk bærekraftig utvikling, mens begrepet *árbediehtu* som sådant omfatter mer enn det.

Andre definisjoner på tradisjonell kunnskap er det referert til i boken *Árbediehtu-samiskt kulturarv och traditionell kunskap*. I samme bok oppsummeres det med at tradisjonell kunnskap er: ”- kunnskap som är muntligt traderad från generation till generation, - dynamisk, en kunnskap som har ett helhetsperspektiv, - den kan inte separeras från de människor som innehar den, - den kännetecknas av att den är kopplad till olika geografiska områden/ekologiska nischer, - ger dess brukare regler för hur naturen ska brukas, - skapar förhållningssätt, normer och värderingar för hur man bör leva”.

I 2005 var det samlet en internasjonal arbeidsgruppe som så nærmere på artikkel 8j i konvensjonen om biologisk mangfold, og status og trender i forhold til hvordan en kan i vareta tradisjonell kunnskap relatert til biodiversitet i forhold til urbefolkninger og lokalbefolkning i det arktiske området. I arbeidsgruppens rapport er det et kapittel om forvaltning av land og ressurser der det vises til betydningen reindriften har for samisk kultur, og det er der laget en oversikt med stikkord over hvilke tema tradisjonell kunnskap innen reindrift kan omfatte:

Retninger, sted og tid: - Spor, for eksempel dyrespor på snø, tegn fra landskapet, vind, sol og stjerner, ikke-lineær tid, rett tidspunkt for å gjøre ting, tidspunkt til å gjøre observasjoner og planer basert på observasjoner.

Flora: - Hvilken flora, til hvilken bruk og når samle inn den, mat til rein, skohøy

Areal: - Areal, landskap og beiter: biologisk og økologiske forhold. – Arealbruksmønster til forskjellige familiegrupper og distrikter, familienes arealbrukshistorie. – Flytting og driving over land og over vatn. – Forvaltning av land og vatn, forvaltning av ressurser. – Forskjellige økosystem.

Språk: - Stedsnavn, spesialord knyttet til rein og reindrift, ord om slektninger, naboer og partnere. – Kommunikasjonsmønster, historier, humor.

Livet i lavvo og hytter: - Forhold og ting knyttet til å være ute. – Inne i lavvo eller hytte. – Andre dyr enn rein, fugler, fisk. – Typer dyr, fugler, fisk, når og hvor.

Rein: - Hvordan rein oppfører seg i en sammenheng og «sosiologi» mellom rein og andre dyr. – Bra flokk, hvordan samle seg en bra og verdifull flokk, enkeltdyr. – Biologi, næring. – Øremerker og andre merker for eierskap. – Predatorer/rovdyr og insekter.

Religiøst liv, steder, ånder, helbredelse, objekter: - Avstand til og omsorg for hellige steder og plass for ånder. – Seremonier, ofringer, åndekontakt. – Helbredere, deres objekter og aktiviteter. – Amuletter.

Årstider og naturens gang: - Migrasjon. – Materialer knyttet til sesonger, slik som treverk til duodji (håndverk), ved, sennegrass/skohøy, teiger, olderbark for å farge reinskinn, eller for å røyke fisk og kjøtt. – Fiske, jakt, samling og aktiviteter knyttet til reindrift i forskjellige sesonger. – Slakting, hvordan en tar vare på kjøtt og reinskinn, produksjon av klær. – Redskaper, anlegg, gjerder. – Opplæring av barn, opplæring av hunder. – Giftemål og andre sosiale aktiviteter, barn på skole.

Sosial organisering: - Familier, reindriftens organisering og medlemmene (hvem er hvem i aktiv reindrift), helsetilstand, øremerker, beiteland og beiteforhold. – Planer og aktiviteter til andre reineiere og reinbeitedistrikt. – Samer fra andre bygder og regioner, ikkesamiske «besøkere». – Samisk omgangsform, skikk og bruk, kulturelle verdier, religiøs tro, spiritualitet.

Vær og klima: - Lokalt værmønster og indikatorer på klimaendring. – Aktivitet generelt i forhold til vær, flytting, driving og gjeting.

Forpliktelser

Etter internasjonal rett skal partene så langt det er mulig og på en hensiktsmessig måte fremme en bredere anvendelse av tradisjonell kunnskap og praksis som er av betydning for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Betydningen av å bevare tradisjonell kunnskap er nevnt i flere internasjonale konvensjoner og traktater, for eksempel

Konvensjonen om bevaring av den immaterielle kulturarven, Ramsar-konvensjonen, Agenda 21 og ILOs konvensjon nr 169.

- UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven ble ratifisert av Norge ved vedtak i Stortinget, 17. januar 2007 (St.prp. nr. 73 (2005-2006)).

Konvensjonen er ment å legge grunnlaget for en mer målrettet og systematisk innsats for å dokumentere, bevare og fremme immaterielle kulturuttrykk som muntlige fortellergenre, ritualer og skikker, dans, musikk, kunnskaper om tradisjonelt håndverk, osv. I høringen av norsk ratifikasjon av konvensjonen påpekte flere forholdet til urfolk og nasjonale minoriteter.

- Ramsar-konvensjonen, egentlig *Konvensjonen om våtmarker av internasjonal betydning*, ble vedtatt i 1971, og trådte i kraft i 1975. Norge ratifiserte konvensjonen i 1974. Opprinnelig konsentrerte konvensjonen seg om å ivareta våtmarker som leveområde spesielt for vannfugler. Etter hvert har målsettingene blitt utvidet, og i dag omfatter den ivaretagelse av våtmarker i bred forstand, både som leveområde for flora og fauna, og som viktig naturressurs for mange mennesker. I 2008 la en arbeidsgruppe om kultur og våtmark, fram dokumentet *Culture and wetlands, a Ramsar guidance document*, med bla veiledende prinsipper for hvordan ta hensyn til kulturelle verdier av våtmark ved forvaltning av områder, bla ved å involvere urbefolkning og lokalsamfunn.

- Agenda 21 inneholder et eget kapittel om styrking av urfolkens rolle. Det forutsettes at urfolk får delta aktivt i etablering av miljømessige forvaltningsregimer.

Konvensjonen om biologisk mangfold ble vedtatt på FN-konferansen om miljø og utvikling i 1992 og ratifisert av Norge senere. Konvensjonen er juridisk bindende, og landene som har undertegnet avtalen er forpliktet til å jobbe for å oppfylle kravene i avtalen. Formålet med konvensjonen om biologisk mangfold er tredelt: - å bevare det biologiske mangfoldet, - sikre bærekraftig bruk av biologiske ressurser, - en rimelig og rettferdig fordeling av fordelene som følger av utnyttelsen av genetiske ressurser. I følge St.meld. nr. 42 *Biologisk mangfold* for oppfølging av konvensjonen om biologisk mangfold, må det i forvaltningssystemene bli tatt hensyn til urfolks kunnskap og erfaringer. I stortingsmeldingen vises det også til konvensjonens artikkel 8j og at slik kunnskap tradisjonelt har blitt overført gjennom arbeid og aktiviteter i naturen. Der vises det til at flere aktører er i gang med prosjekter som har som siktemål å dokumentere og bevare tradisjonell samisk kunnskap. Et tiltak i stortingsmeldingen er å etablere dialog med Sametinget og de berørte fagdepartementene for å ta vare på det materielle grunnlaget for samisk kultur og tradisjonell samisk kunnskap. I samme stortingsmelding påpeker Sametinget at bevaring av det biologiske mangfoldet er et sektorovergripende arbeid slik som sikring og utvikling av samisk kultur er det. De viser til at det ligger store utfordringer i å samtidig kunne integrere samiske perspektiver i arbeidet for biologisk mangfold, og å iverksette særskilte tiltak som i en samisk sammenheng bidrar til å sikre det biologiske mangfoldet. Videre til at samspillet mellom samfunn og biologisk mangfold i samisk sammenheng står svært sentralt. Det er uttrykt i Sametingsplanen blant annet på følgende måte: «Begrepene miljø, natur og kultur henger nært sammen. Gjennom å vektlegge det helhetlige perspektivet vil alle forhold i samfunnsutviklinga ses i sammenheng. Sametinget ser det derfor som fundamentalt at miljøperspektivet fungerer som en rød tråd og en forutsetning for all samfunnsmessig aktivitet». I følge Sametinget sammenfaller disse målsettingene i stor grad med statlige målsettinger for biologisk mangfold, men at det likevel er viktig å understreke at disse målsettingene for samene som urfolk er særlig viktige. Forståelsen av samspillet mellom miljø, kultur og kunnskap er et vesentlig element for forståelsen av begrepet bærekraftig utvikling og derigjennom premissene for sikring av det biologiske mangfoldet i de samiske bruks- og bosettingsområdene. Sametinget mener at miljøpolitikk og forvaltning i samiske områder må innebære at samisk kunnskap, sedvane og verdier inngår i vurderingsgrunnlaget.

To av tiltakene som er satt i gang her i landet for å følge opp konvensjonen om biologisk mangfold er vern av områder og Naturmangfoldloven. Det er Norges første lov om vern og bærekraftig bruk av natur, både i og utenfor vernede områder. I følge kommentarutgaven til naturmangfoldloven følger annet ledd i lovens § 8 opp biomangfoldkonvensjonens artikkel 8j. I naturmangfoldlovens § 8 andre ledd heter det at: «*Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet*». Bestemmelsen gjelder erfaringsbasert kunnskap som er knyttet til bruk og samspill med naturen og opparbeidet gjennom generasjoner. Det er snakk om kunnskap som muntlig eller gjennom praktisk utøving er overlevert gjennom generasjoner i lokalsamfunn eller urfolksamfunn. Med henvisning til konvensjonen er det i følge kommentarutgaven til loven en forutsetning at kunnskapen etter sitt innhold kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet. Vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert kunnskap vil ofte gjelde forskjellige spørsmål og derfor utfylle hverandre. I forarbeidene til loven (NOU 2004:28 og Ot.prp. nr. 52) begrunnes det nærmere hvorfor det er viktig at denne bestemmelsen er med i naturmangfoldloven.

Som oppfølging av artikkel 8j i konvensjonen om biologisk mangfold, laget konvensjonens sekretariat i 2004 frivillige retningslinjer for hvordan kulturell, miljømessig og sosial påvirkning av urbefolkning og lokalsamfunn kan bli vurdert når tiltak berører deres områder, de såkalte *Akwé: Kon retningslinjer*. Det er en metode for å ivareta deltagelse i en planprosess, og å få fram tradisjonell kunnskap i en prosess, bla i arbeid med forvaltningsplaner. Retningslinjene var tenkt å bidra til å oppnå målet om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Tradisjonell kunnskap er ett av temaene som kan vurderes med denne metodikken. Retningslinjene ble første gang prøvd ut i praksis i Finland i arbeidet med forvaltningsplanen for Hammastunturi ødemarksområde (Management and Land use plan for the Hammastunturi Wilderness Area). Evaluering av arbeidet er beskrevet i en egen rapport fra 2013.

Tradisjonell kunnskap og forvaltning

Selv om vi i denne forvaltningsplanen i hovedsak har forholdt oss til kunnskap knyttet til reindrift som næring, vil tradisjonell kunnskap knyttet til områdene og bruken av RNP og RLVO være viktig i framtidig forvaltning av verneområdene. Tap av tradisjonell kunnskap er tap av kunnskap som ikke bare er viktig, men som også kan være nødvendig for framtidig bærekraftig forvaltning av RNP og RLVO. For å få et godt grunnlag for videre forvaltning er det derfor av betydning å få fram og bli mer bevisst både den materielle og immaterielle kunnskapen som ligger til grunn for bruken av områdene. I praktisk forvaltning av RNP og RLVO er det flere måter å gjøre det på:

- en av retningslinjene for saksbehandling etter verneforskriften som er formulert i denne forvaltningsplanen er at oppdaterte og godkjente distriktsplaner skal være grunnlaget som gir informasjon og opplysninger som er nødvendige for å vurdere og behandle en sak etter verneforskriften. I arbeidet med distriktsplanene har derfor reinbeitedistriktene selv et ansvar for at også tradisjonell kunnskap som er nødvendig for å behandle slike saker er tatt inn i distriktsplanene.

- i behandling av enkeltsaker skal en påse at den konkrete saken er godt nok opplyst som mulig før vedtak treffes (forvaltningsloven § 17), og en skal legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet (naturmangfoldlovens § 8).

- vi kjenner ikke til at det er gjort noen spesielle kartlegginger eller innsamling av tradisjonell kunnskap knyttet til bruken av RNP og RLVO eller tilgrensende områder, og det er heller ikke gjort i forbindelse med denne forvaltningsplanen. Det er derfor tatt med som et eget tiltak for videre oppfølging, se kap 8.5.

8.3.3 Strategi for forvaltning av RNP og RLVO

Reindrift og arealvern

Reindriften er en svært arealkrevende næring, og den er avhengig av store sammenhengende områder uten inngrep som reduserer beiteområdene eller bruken av disse. I *Ressursregnskapet for reindriftnæringen* (2010-2011) understrekes det at tap av beiteland som følge av arealinngrep trolig er en av de største truslene mot reindriftnæringen i tiden framover. Da regjeringen og Stortinget behandlet statsbudsjettet for 2011 ble det påpekt at dersom reindriften fortsatt skal være det bærende element i samisk kultur, er det viktig at bla reindriften arealer sikres. I melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikken (Meld. St. 9 (2011-2012)), ble det igjen understreket at utfordringen med å sikre nødvendige arealer for å

oppretholde en bærekraftig reindrift vil øke. Det vises til at tilgang til ulike årstidsbeiter er en forutsetning for å kunne fortsette med den nomadiske driftsformen, og at denne driftsformen danner basisen for en økologisk bærekraftig ressursutnyttelse. Både rettighetshavere og myndigheter har ansvar for å sikre slike arealer.

Plan- og bygningsloven er det viktigste virkemiddelet for sikring av arealer fordi den omfatter alle arealer. Naturmangfoldloven er det sterkeste virkemiddelet fordi den har de strengeste bestemmelsene. Et mål med å verne arealer som nasjonalpark etter naturmangfoldloven er å ta vare på økosystemer eller landskap ved å verne store naturområder mot tyngre tekniske inngrep. Landskapsvernområder er en mildere verneform der det ikke skal settes i verk tiltak som endrer landskapets særpreget eller karakter. Vern etter naturmangfoldloven begrenser derfor muligheten for tekniske inngrep, og bidrar på den måten til å sikre arealer som også er viktige for reindrift.

Etter formålet i reindriftsloven og et mål i reindriftpolitikken, er at reindrift som næring skal være økologisk bærekraftig. Reindriften selv er fra gammelt fortrolig med at naturen må behandles skånsomt, det er tross alt av naturgrunnlaget næringen er basert på og lever av. Både reindriftnæringen og forvaltningsmyndigheten for naturvernområdene har slik en felles målsetting i å ta vare på naturgrunnlaget, og en felles utfordring i å legge opp til og finne ordninger for den praktiske reindriftsutøvelsen slik at det lar seg gjøre å nå målet på lang sikt. Dette er lagt til grunn ved utforming av forvaltningsmål for reindrift i RNP og RLVO.

Arealene som nå er vernet som RNP og RLVO har vært svært viktige for reindriftnæringa i uminnelige tider. Naturgrunnlaget, med både vegetasjonsdekke og dyreliv, har derfor blitt påvirket av det i like lang tid. Samtidig har næringen endret seg under skiftende vilkår, og blitt modernisert med større grad av mekanisering. Da RNP og RLVO ble opprettet midt på 80-tallet ble det vurdert at arealene hadde de kvalitetene som tilfredsstilte kravene om at det kunne bli nasjonalpark og landskapsvernområde, og dermed at den måten reindrift hadde blitt drevet på til da, var forenelig med vernestatusen. En utfordring i det videre er hvordan forvaltningen av verneområdene med et mål om å ta vare på økosystemer, landskap og spesielle naturverdier over lang tid, skal forenes med at reindriftnæringen fortsetter å utvikle seg innenfor de rammebetingelsene den til enhver tid har.

Reindrift og annen aktivitet i RNP og RLVO

Forvaltningen av RNP og RLVO har også som mål å legge tilrette for fritidsbruk og reiseliv i større grad enn før. Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å vurdere hvordan det kan gjøres uten at verneverdiene svekkes. I forholdet mellom reindrift og annen bruk vil de gjensidig påvirke hverandre ved at reindrift har anlegg, spor og aktivitet i områdene som synes i landskapet og påvirker opplevelsen, mens aktivitet i fritidsbruk og reiseliv kan forstyrre slik at det får negative konsekvenser for reindrift. Det er gjort flere undersøkelser på reins respons på ulike typer forstyrrelse. Reiselivsaktivitet kan ha stort omfang av ferdsel, men besøker gjerne faste steder til bestemte tider av året, mens fritidsbruk har mindre omfang av ferdsel men bruker hele området. Reiselivsaktivitet kan for øvrig være knyttet opp mot reindrift.

Hvordan alle aktivitetene i RNP og RLVO påvirker hverandre har vi for lite konkret kunnskap om. I denne forvaltningsplanen legger vi imidlertid opp til forutsigbarhet for brukerne med en differensiert forvaltning ut fra den kunnskapen som foreligger, med tilrettelegging i ulik grad i definerte områder. Se kart figur 9-15 i kap 9 *Fritidsbruk*. For framtidig forvaltning er det behov for både overvåking av konsekvenser av arealbruk, og en samlet verdi- og sårbarhetsanalyse i forhold til vern og all type bruk. Det kan likevel være at det er forhold

mellom reindriftsnæringens bruk og fritidsbruk og reiselivsbruk som ligger utenfor forvaltningsmyndigheten å regulere.

Strategi

Framtidig reindriftsnæring skal i følge de siste stortingsmeldingene som omhandler reindrift drives slik at den både er økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig. Gjennom bruksreglene legger reindriftsloven opp til at næringen selv i langt større grad enn tidligere skal ta et ansvar for at reindriften er bærekraftig, og legger til rette for større grad av internt selvstyre i næringen. Siidaene har fått en sentral plass, og er et viktig element i lovens bestemmelser om intern organisering. I ressursregnskapet for reindrift vises det til at næringen selv har ansvar for å utarbeide disse rammebetingelsene for driften, og at offentlige organer er ansvarlige for etterprøving, godkjenning og eventuelt sanksjonering for å sikre at bruksreglene overholdes. Reindriftsforvaltningen viser også til betydningen av samhandling som en forutsetning for å etablere en bærekraftig reindrift. Når reindriftsloven legger grunnlaget for at næringen selv har ansvar for at driften skal være bærekraftig, vil det også si ansvar for at arealbruk og aktivitet i RNP og RLVO skal være bærekraftig, bla i forhold til motorisert ferdsel og slitasje.

Reindrift innenfor RNP og RLVO er en del av et større driftssystem, og reindrift innenfor verneområdene vil styres av reindriftsnæringens rammebetingelser på samme måte som utenfor verneområdene. I forvaltningen av verneområdene er det derimot viktig å synliggjøre verneverdiene, både på kart og i beskrivelser, for at det skal være mulig å ta hensyn til disse i den praktiske driften. Hva som er viktige verneverdier er omtalt i denne forvaltningsplanens kapitler om geologi, dyreliv, planteliv og naturtyper, og kulturminner og kulturmiljø. Spesielt viktige verneverdier er beskrevet særskilt, og avgrensning av viktige områder er synliggjort i tilhørende temakart, se **vedlegg xx**. Samtidig er det viktig å formidle kunnskap til den som utøver reindrift hva som konkret menes med å ta hensyn, da det kan være forskjellig alt etter hva som skal tas vare på.

I utfordringen med å nå et forvaltningsmål om at det både skal kunne drives aktiv reindrift i RNP og RLVO, samtidig som verneverdier blir i varetatt, vil forvaltningsmyndigheten gjennom forvaltning av verneforskriftene og tiltak for å nå forvaltningsmål legge til grunn at:

- Framtidig håndtering av vern og reindriftsnæringens bruk utvikles gjennom tettere samarbeid og kontakt mellom forvaltningsmyndighet, utøvende næring og reindriftsmyndigheter. Det er viktig både at forvaltningsmyndigheten kjenner reindriftsnæringens bruk godt, og at reindriftsutøvere har god kunnskap om de spesielle naturverdiene i RNP og RLVO.
- I forvaltningen av RNP og RLVO skal ikke næringen ses isolert innenfor verneområdene, men som en del av hele driftsmønsteret. Reindriftsnæringen innenfor RNP og RLVO drives innenfor de juridiske og økonomiske rammer som næringen ellers. Når den nye reindriftsloven legger opp til at næringen i større grad enn tidligere skal medvirke og ta et ansvar for at reindriften er bærekraftig, gjelder det også innenfor verneområdene. Det samme gjelder reindriftsmyndighetenes oppfølging av at systemet fungerer.
- Reindriften egne systemer for planlegging og drift brukes i større grad. Tiltak som krever tillatelse bør synliggjøres i distriktsplanen som skal inneholde opplysninger som er nødvendig for offentlig planlegging.
- Reindrift utøves på en slik måte at den bidrar til at verdien av naturgrunnlaget ikke blir redusert, bla ved drift som ikke fører til varig markslitasje og ved å ta hensyn til landskapet ved oppføring av bygg og anlegg.

- Reindrift utøves slik at naturverdier og kulturverdier opprettholdes, og slik at spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier blir tatt hensyn til.
- Reindrift utøves slik at dyrelivet ikke blir unødig forstyrret.
- Reindrift utøves slik at den bidrar til en positiv opplevelse for andre brukere, for eksempel med tanke på passasje av gjerder og støy.
- Spesielt viktige naturverdier og kulturverdier skal synliggjøres i forvaltningsplanen slik at reindriftnæringen og utøverne har mulighet for å ta hensyn til dem i sin planlegging og aktive drift.
- Det legges det opp til forutsigbarhet gjennom differensiert forvaltning. Det vil si at grad av tilrettelegging for bruk i reiseliv og fritidssammenheng er forskjellig innenfor verneområdene.
- Det innhentes mer kunnskap om forholdet mellom reindriften bruk av RNP og RLVO og påvirkning av verneverdier som et grunnlag for videre forvaltning.

8.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for reindrift

For forvaltningen av RNP og RLVO er det et mål at det både skal kunne drives aktiv reindrift i områdene, samtidig som verneverdier blir i varetatt. I verneområder som berører samisk reindrift innskrenker ikke vernebestemmelsene beite i samsvar med reindriftsloven, men det kan være begrensninger på motorferdsel på bar mark, og på oppsetting av gjerder og anlegg.

Hva som er reindriften behov og hvordan driften tenkes gjennomført i praksis, skal gå fram av distriktsplanen og bruksreglene som er hjemlet i reindriftsloven. Det er først og fremst disse planene som er ment å skulle regulere og styre reindriftnæringens aktivitet. Ved utforming av retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften er det derfor lagt vekt på å se behandling av saker etter verneforskriften og etter reindriftsloven i sammenheng.

Ved forvaltning av verneområdene vil forvaltningsmyndigheten i størst mulig grad legge godkjente distriktsplaner etter reindriftsloven til grunn. Det kan være et insitament for næringen til i større grad å bruke distriktsplanene til å synliggjøre sitt behov, og samtidig få mer bevissthet rundt hvilke naturverdier og kulturverdier det er viktig å ta vare på i verneområdene, og hvordan det kan gjøres. Viktige verneverdier som kommer fram i denne forvaltningsplanen bør derfor også synliggjøres i distriktsplanen. Reindriften planer er omforent gjennom behandling i distriktet, og kan fungere som helhetlig og langsiktig verktøy for forvaltningen framfor enkeltsøknader. Utfordringen er å få distriktsplanene så gode at de kan brukes av forvaltningsmyndigheten som grunnlag i saksbehandlingen, og at reindriften opplever forvaltningsplanen som et viktig og nyttig grunnlag for sin planlegging.

Flere av sakene som berører reindriftnæringa skal behandles etter flere lovverk og instanser. Vilkår blir derfor satt ut fra ulike hensyn. For eksempel behandles søknader om reindriftshytter og gjerder innenfor RNP og RLVO både av forvaltningsmyndigheten for verneområdene, reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark, Statskog og kommunen. Til tillatelsene blir det knyttet vilkår. Behandlingen bør samkjøres, og det er viktig at rutinene for behandling av slike saker er klare, se kap. 17 *Saksbehandling*.

Vegetasjon og reintall

Ulikt beitetrykk vil påvirke sammensetningen av vegetasjonen. Både reindriftnæringen og forvaltningsmyndigheten har en felles interesse i at reintallet er på et nivå som er økologisk bærekraftig. Begrepet økologisk bærekraft defineres i rapporten *Kriterier/indikatorer på økologisk bærekraftig reintall* slik: ” i en økologisk bærekraftig reindrift anser man at

beitebruken ikke forringer beitekvaliteten, eller mangfoldet av dyr og planter i de ulike årstidsbeitene”. I kriteriene for fastsetting av økologisk bærekraftig reintall er kalveprosent, kjøttavkastning og slaktevekt brukt som indikatorer. Om beitetrykket som er økologisk bærekraftig for kjøttproduksjon er det samme som er økologisk bærekraftig i forhold til verneformål for RNP og RLVO, er imidlertid uklart. Det fins ikke noe dokumentasjon eller grunnlag per i dag for i forvaltningsplanen å fastsette et bevaringsmål for vegetasjonsdekket i RNP og RLVO som vil føre til et annet beitetrykk enn det som fastlegges gjennom reintall i bruksreglene. Bevaringsmål for vegetasjon er i denne planen knyttet til spesielt verdifulle naturtyper som er kartlagt, og beitetrykket er ikke nødvendigvis i konflikt med det. I forvaltningen av RNP og RLVO vil vi derfor forholde oss til reintallet som er fastlagt gjennom godkjente bruksregler. Det kan likevel være av interesse å følge utviklingen av vegetasjonsdekket og dermed beitegrunnet i verneområdene over tid, bla hvordan nytt reintall vil påvirke det. Ulikt beitetrykk kan påvirke vegetasjonen ved at noen planter drar fordel av og er avhengig av beite, mens andre arter drar fordel av mindre beite.

Jakt og fiske

Jakt og fiske reguleres ikke i verneforskriftene for RNP eller RLVO. Jakt skjer etter viltlovens bestemmelser, og fiske etter lakse- og innlandsfiskeovens bestemmelser. Utøvelse av jakt og fiske i det samiske reinbeiteområdet reguleres for øvrig i reindriftsloven. Det vil si at den som meldes inn som utøver av reindrift i siidaandelens reindriftsmelding kan jakte, fangste og fiske etter vilkårene i loven.

Brensel og virke

Utredningen om de fastboende i Kautokeino sin bruk av RNP og RLVO omfattet både uttak av emner til duodji, uttak av brensel, utmarksslått, skjæring av sennegras og viktige områder for moltebærplukking. Det ble bekreftet at områdene sør og vest for Ráisjávri er viktige for bærplukking, men annen bruk som nevnt ble ikke bekreftet.

I hvilke områder og i hvor stort omfang det blir tatt trevirke, skjært sennegras osv i forbindelse med reindrift, har vi ingen oversikt over. Etter det som opplyses blir det imidlertid tatt noe ved til hyttene ved Sáitejávri fra Nieidaávži og Deatnomuotki. Uttak av ved til hyttene i Geatkevuobmi er begrenset. Til hyttene ved Ráisjávri blir det tatt ved både utenfra og innenfor nasjonalparken, både rundt hyttene og nedover i Ráisvuopmi. Vi kjenner ikke til at det blir skjært sennegras eller tatt materialer til duodji i RNP eller RLVO.

I henhold til verneforskriften kan det i RNP tas brensel og trevirke til eget bruk i reindriften i tråd med reindriftslovens bestemmelser. Det vil si det trengs ingen spesiell tillatelse til det, og det vil derfor heller ikke kunne settes vilkår til hvordan uttaket skal skje. Dersom uttaket skjer i områder som er registrert som spesielt verdifulle naturtyper, bør det likevel skje på en slik måte at det ikke ødelegger disse verdiene. Rett til å utøve reindrift gir også rett til å ta lauvtrær, busker osv til brensel, gammer, teltstenger, arbeidsgjerder, garving, både på offentlig og privat eiendom. Det vil si at de som meldes inn som utøver av reindrift i siidaandelens reindriftsmelding også kan ta slikt virke i forbindelse med utøvelse av reindrift.

Skjæring av sennegras/skohøy i RNP går under verneforskriftens unntak om plukking av vanlige planter til eget bruk. Trevirke og plantematerialer kan etter reindriftsloven og verneforskriften tas til eget bruk. Uttak av materialer til produkter for salg skal behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldloven (§ 48).

I RLVO er ikke plantene i seg selv vernet, og det er derfor ikke bestemmelser om plantelivet i verneforskriften. Det er likevel ikke tillatt med tiltak som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig.

Bygg, anlegg og innretninger

I distriktsplanene er det oversikt over det enkelte distrikts bygninger og anlegg. Noen distrikter har synliggjort behovet for nye hytter i sin distriktsplan.

Distrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri (Raisduottar) har sommerboplass på Gahperus og sommerboliger i Reisadalen og på Storslett, dvs utenfor RNP og RLVO, og vår- og høstområder innenfor verneområdene. I følge den forrige distriktsplanen for distriktet var det ikke stort behov for flere enkelthytter i fjellet, men behov for felleshytter ved Somajávri. I den siste distriktsplanen står det at det er behov for flere hytter uten at det er tallfestet, både hytte/gumpi ved Somajávri, hytte/campingvogn ved Guolasområdet og hytter ved Ruvnaskaidi/Biedjjuvággi.

Distrikt 42 Beahcegealli har boplass ved Ráisjávri som bla brukes om sommeren. I følge distriktsplanen deres har 4 av distriktets siidaandeler hytte ved Ráisjávri, og den 5. siidaandelen planlegger hytte der. De andre berørte distriktene er gjennomflyttingsdistrikter, og ingen av dem har hytter i RNP eller RLVO.

Ved hyttene i høst- og vårområdene på fjellet er det vanlig med ett uthus, mens på sommerboplassene er det tradisjon for flere uthus til forskjellig bruk. Hyttene som i dag står i høst- og vårområdene på fjellet er i størrelsesorden 12m² til 35m², og på sommerboplass innenfor nasjonalparken anslagsvis mellom 20m² og 50m².

Når det søkes om nye bygg i reindriften er det for RNP og RLVO Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen som vurderer behovet for bygget i forhold til driften. Praksis har vært at hver siidaandel har fått 1 hytte i sommerområdet og 1 hytte i vinterområdet. Hytter i høst- og vårområder har vært felles hytter for distriktet. Det kan gis tilskudd til gjeterhytter, og det har vært praktisert her at tilskudd gis til bygging av en hytte på sommerområdet per siida, og til felles hytte i vår-/høstområdet. Som regel blir nye hytter plassert i områder der det står mange hytter fra før, for eksempel ved Sáitejávri. Ved bygging av ny hytte må det tas høyde for at det også kjøres til hytten. Ved å samle bygg i et område, vil også kjøring og dermed spor og støy bli samlet til samme område. Størrelsen på felleshyttene kan til en viss grad dessuten styre kjøring ved at dersom hytten er liten kan det bli mer kjøring av folk som er med i arbeidet inn og ut av områdene.

RNP og RLVO er primært vår- og høstområde, men områder rundt Ráisjávri er også sommerboplasser. De fleste siidaandelene som er berørt av verneområdene har nå hytte i sommerområdet og i vinterområdet. Fordi det kan tildeles nye siidaandeler som igjen kan søke om nye hytter, vil det likevel alltid være knyttet en usikkerhet til omfanget av hytter.

Dersom et omsøkt bygg blir vurdert som nødvendig i reindriften, har forvaltningsmyndigheten i sin behandling av saken i tillegg vurdert plassering og utforming av bygget i forhold til verneverdier, landskapsopplevelsen inkludert. Så lenge konkrete planer om nye hytter ikke er synliggjort i distriktsplanene og det er en usikkerhet knyttet til hvor mange hytter det totalt er behov for over tid, vil det også være en usikkerhet knyttet til hvor mange hytter forvaltningen over tid kan åpne for. I retningslinjene er det derfor ikke satt noe maks antall på hytter som totalt kan bygges i RNP og RLVO, men det er satt et maks antall knyttet til distriktet og siidaandelen. Det er i tråd med det som har vært

reindrifftsforvaltningens praksis. Ut i fra det som allerede eksisterer av hytter antas omfanget av søknader om nye hytter likevel å ville bli begrenset, men det kan fortsatt komme søknader om felleshytter og hytter til nye siidaandeler. Tilskudd skal bare gis til nybygg som er godkjent i henhold til reindrifftsloven. I følge reindrifftsoppgjøret 2011/2012 var det ikke øremerket avsetning til gjeterhytter i statsbudsjettet, selv om det fortsatt kunne gis tilskudd til nye gjeterhytter. I følge reindrifftsavtalen for 2013/2014 (Forskrift for Reindriffts Utviklingsfond § 2) kan det gis tilskudd til gjeterhytter fra Reindriffts Utviklingsfond. Omfanget av søknader om nye hytter kan derfor påvirkes av hvilke avtaler som inngås og midler i statsbudsjettet.

I distriktsplanene varierer det også om det er tatt med noe om hvilken tilstand bygningsmassen innenfor RNP og RLVO er i, og om det er behov for omfattende vedlikehold i nær framtid. Vi har derfor ingen oversikt over eventuelle planer om påbygging, endring av eksisterende bygg eller behov for større vedlikehold. Eksisterende bygninger kan vedlikeholdes uten at det trengs noen tillatelse etter verneforskriften, og det er definert i retningslinjene hva som legges i begrepet vedlikehold. Ved omfattende vedlikehold må det tas høyde for ekstra transport av materialer og utstyr.

Sametinget har under sin registrering av kulturminner og kulturmiljø vurdert bygningsmiljøet i RNP og RLVO. I sin rapport etter registreringene av kulturminner og kulturmiljø 2007-2008, viser de til at Sametinget har praktisert lovverket slik at istandsetting av fredete bygninger ikke krever dispensasjonsbehandling. Det dreier seg da om vanlig vedlikehold og reparasjon etter tradisjonelle metoder, dvs. at minst mulig og bare skadet virke skiftes ut, og at det som skiftes ut, erstattes av tilsvarende virke, fremstilt på samme måte som det opprinnelige. På sørsida av Ráísjávri er det registrert automatisk fredete og verneverdige bygninger og anlegg med uthusbygg som áiti/stabbur og luovvi/enkelt stillas av staur for oppbevaring og tørking. Vedlikehold og arbeid på disse skal skje etter bestemmelser i kulturminneloven og retningslinjer gitt av kulturvernmyndighetene. I rapporten fra Sametinget vises det under omtalen av kulturminnene ved Ráísjávri til at: ”vedlikehold kan dreie seg om fjerning av vegetasjon rundt syllstokker, påfylling av torv på et torvtekt tak, kitting av vinduer, oppmaling (der det har vært malt før), eller enkle reparasjoner etter antikvariske prinsipper. Ved ønske om ombygging og flytting må eier av bygget søke til kulturminneforvaltningen, som avgjør om det må søkes dispensasjon for arbeidene og hvilke vilkår som da bør stilles”. Bygninger yngre enn 100 år anses som verneverdige hvis de har kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Verneverdige bygg omfattes ikke av kulturminneloven, men ivaretas gjennom ulike bestemmelser i plan- og bygningsloven.

Plassering av nye hytter må være i samsvar med driftsmønsteret som er beskrevet i distriktsplanen. Både av hensyn til landskapsopplevelsen og for å samle aktivitet og slitasje, vil nye hytter i størst mulig grad bli søkt plassert utenfor verneområdene, eller evt nær eksisterende bygg. Nøyaktig plassering på en lokalitet vil være en avveining mellom at bygget skal være funksjonelt i driften, lokale vind- og værforhold, og tilpasning til landskapet. Samtidig skal som hovedregel bygg plasseres utenfor de områdene der det er registrert spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier, og slik at det ikke kommer i konflikt med andre brukere, for eksempel der det er en del allmenn ferdsel.

I tillegg til de faste hyttene brukes midlertidig husvære, såkalte gumpier. Det kan være ved flytting eller andre arbeidsoperasjoner. Landskapet er vernet mot tekniske inngrep av enhver art. I den nye malen for verneforskrifter er det presisert at det også omfatter midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, campingvogner og lignende. Det vil si at så lenge en

gumpi kjøres inn i områdene betraktes det som motorferdsel, blir den plassert et sted er den et midlertidig anlegg som det da må søkes om. I en tillatelse vil det bli satt en tidsfrist på hvor lenge den kan stå. Hvis den parkeres ved ei hytte skal den også ha tillatelse som et midlertidig anlegg. Blir den stående er den et fast anlegg.

Andre anlegg knyttet til hytter kan være brygger. I dag er det fast brygge kun ved én av sommerboplassene ved Ráisjávri. Til hyttene på nordsida av Ráisjávri er det ellers atkomst over land via kjøreløype. Ved boplassene på sørsida av Ráisjávri er strandkanten mer langgrunn, og det er ingen brygger der.

Gjerder og gjerdeanlegg

Gjerder, både permanente og så vidt mulig midlertidige, skal synliggjøres i distriktsplanene. Planer om nye gjerder, og hvem som bruker og har ansvar for vedlikehold av gjerdene, skal for øvrig gå fram av bruksreglene. Selv om bruksreglene for alle reinbeitedistriktene i RNP og RLVO er godkjent, er det fortsatt uklarheter om noen gjerder. Det er viktig at det blir tatt en gjennomgang av disse ved revisjon av bruksreglene.

Ved søknader om nye gjerder vurderer Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen behovet for det aktuelle gjerdet i forhold til driften. For forvaltningsmyndigheten for RNP og RLVO er det i tillegg viktig å se på plassering og trasè i forhold til viktige naturverdier og kulturverdier, og hensyn til andre type brukere. I følge reindriftsloven skal godkjenning av større anlegg først gis etter en fagkyndig vurdering av de samlede miljømessige virkninger, sammenholdt med de reindriftsfaglige behov for anlegget.

Ombygging og endring av eksisterende gjerder som går utover vanlig vedlikehold må det også søkes om etter verneforskriften. Vanlig vedlikehold av eksisterende gjerdeanlegg kan skje uten at det trengs noen tillatelse. Det er definert i retningslinjene hva som legges i begrepet vedlikehold.

Reingjerdet mellom Norge og Finland

Konvensjonen mellom Finland og Norge om bla bygging og vedlikehold av reingjerder, pålegger de to landene å bygge og vedlikeholde gjerder på nærmere angitte strekninger. Gjerdet skal følge riksgrensen. I konvensjonen er det gitt anledning til å avvike fra grensetrasèen dersom det er nødvendig. Ved avvik inntil 2 km kan saken avgjøres av reingjerdekommissjonen. Konvensjonen har også regler om bygging og vedlikehold av gjerdet. Grensegjerdet mot Finland er nå flyttet slik at det går inne i RLVO. Nye trasèer innenfor RNP eller RLVO skal behandles etter verneforskriftene.

Kjøreløyper og flyttleier

For faste løyper der det blir brukt motorisert framkomstmiddel har vi brukt begrepet *kjøreløyper*, mens med *kjørespor* mener vi enkeltspor uten at det er en fast løype. Registrerte faste kjøreløyper og tidligere godkjente kjøreløyper for reindrift er markert på *Temakart Reindrift*, se vedlegg xx. Kjøreløypene er etablert over tid. Først som et spor etter ferdsel over lang tid fra gammelt, såkalt *máđii*, senere etter gjentatt kjøring i samme trasè. Det fins ingen tillatelse for etablering av løypene, men noen av dem har i tidligere saker som er behandlet etter verneforskriften, blitt markert som godkjente løyper. Flere distrikter bruker de samme kjøreløypene, og stedvis er kjøreløypene også stitrasèen til andre brukergupper, bla Nordkalottleden. Kjøreløyper er ikke nevnt i reindriftsloven som et tema som skal være med i bruksreglene eller distriktsplanen. Det ble gjort en kartlegging av kjøreløyper i 2000/01 og høsten 2002 av Statskog Fjelltjenesten og Fylkesmannen i Troms. Løypene ble befart til fots,

de ble stedsangitt med GPS, og de ble dokumentert med bilder. Det ble laget et notat med kart som viser løypetrasèene. Det er likevel trasèer som ikke ble registrert da, og registreringen er ikke oppdatert i forhold til dagens situasjon. Det fins ingen samlet og oppdatert oversikt over tilstanden til løypene eller beskrivelse av behov for vedlikehold eller forsterkning. Det går heller ikke fram noe sted om det er behov for andre trasèer. Etter gjentatt bruk er det sannsynlig at de kjøreløypene som er etablert er de det har vært behov for i drifta.

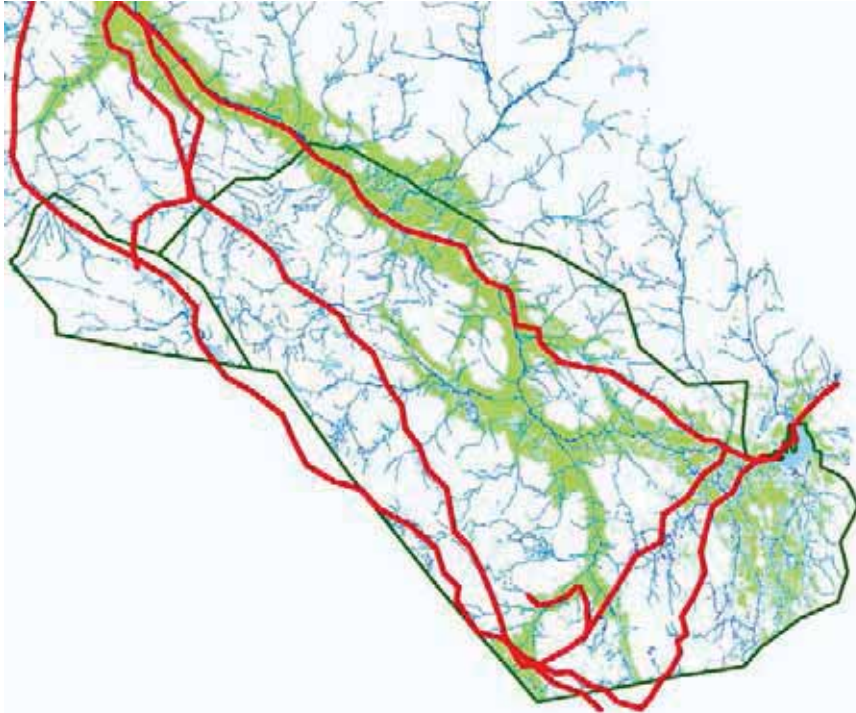
Etter verneforskriften for RNP og RLVO kan eksisterende løyper vedlikeholdes, mens nye løyper må det søkes om tillatelse til. Vi har tolket det slik at begrepet løyper også omfatter kjøreløyper. Vi mener likevel det er behov for å ta inn en formulering i verneforskriftene som presiserer dette. I retningslinjene skiller vi mellom vedlikehold av løyper som er tiltak for å beholde tidligere standard, reparasjon/skjøtsel som er tiltak for å gjenopprette tidligere standard, og oppgradering som er tiltak for å heve standard. Hvilke konkrete tiltak som går inn under de ulike begrepene er definert i retningslinjene. Kjøreløypene består både av selve løypa og av bruer/klopper.

Tiltak er nødvendig for å unngå erosjon og skade på terrenget og for å unngå at det etableres parallelle kjøreløyper. Løypene strekker seg over lengre strekninger, og tiltak må sees i sammenheng, ikke bare punktvis. Flere instanser har ansvar eller er berørt, og tiltak krever finansiering. Det bør derfor lages en egen skjøtels- og tiltaksplan for kjøreløypene, en *kjøreløypeplan*, der det tas en gjennomgang av alle faste løyper og der det vurderes om omfanget står i forhold til behov, trasèene blir gått over og da spesielt i forhold til verdifulle naturtyper og kulturminner, der det blir vurdert hvilken tilstand løypene er i og behov for vedlikehold og tiltak, tiltak blir beskrevet og prioritert, og der ansvar og finansiering avklart.

Tradisjonelle flyttleier for rein har et spesielt vern i reindriften. Etter loven må ikke flyttleiene stenges, og det kan gis samtykke til omlegging av lei. En flyttlei defineres ikke som en løype etter verneforskriften, og vedlikehold av en flyttlei vil ikke være det samme som vedlikehold av en løype. Dersom flyttleier skal vedlikeholdes må det gjøres etter dispensasjon etter den generelle dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldloven (§ 48), eller at det ved revisjon av verneforskriften blir tatt inn en egen bestemmelse om det. Flyttemønsteret for et distrikt skal for øvrig angis i distriktsplanen.

På vinterføre benyttes også såkalte *maðier*, noen kaller dem også *geaidnuer*, som er mye brukte traseer, for kjøring med snøscooter. En mye brukt maði går fra slutten av scooterløypa ved Somajávri og sørover langs grensegjerdet eller flyttleia over Deatnumuotki, en annen går opp fra Reisadalen over Čarajávri og videre til Geatkevuobmi og over Roggejávri mot Deatnumuotki evt Sidusgohpi. Det går også maðier over Njállavži, og på østsida fra Biedjovággivegen over Ráisjávri til Sáitejávri. Maðiene brukes både av folk i reindriften, oppsyn og andre som har tillatelse til å kjøre. Der de krysser områder med skog, blir de holdt åpne ved at småbjørk hogges ut i traseen.

Figur 8-8: Madier i RNP og RLVO

Utarbeidet av Asgeir K. Blixgård for Fylkesmannen i Troms. Datakilde: Reindrifftsforvaltningens arealkart, SNO Fjelltjenesten.

Motorisert ferdsel

Motorisert ferdsel på vinterføre og på barmark, til vanns og i lufta, er en del av dagens moderne reindrift. For den som driver reindrift er adgang til bruk av nødvendige fremkomst- og transportmidler hjemlet i reindrifftsloven (§ 23) og bruken skal være i samsvar med distriktsplanen. I motorferdselloven er motorferdsel i forbindelse med reindrift unntatt fra forbudet mot motorferdsel i utmark og vassdrag.

Motorisert ferdsel i forbindelse med reindrift kan være kjøring for transport, og kjøring i forbindelse med arbeidsoperasjoner.

- Kjøring for transport, inkludert frakt av utstyr og kjøring til hytter, skal søkes kanalisert mest mulig til faste kjøreløyper. Det er i tråd med reindrifftsloven (§ 23) som sier at kjøring på barmark skal begrenses mest mulig og så langt mulig foregå i faste løyper. De faste løypene foreslår vi blir gjennomgått i en egen tiltaksplan, en *kjøreløypeplan*, se tiltak 8-5.

- Kjøring i forbindelse med arbeidsoperasjoner er kjøring i terrenget utenom de faste løypene. Det er kjøring ved driving av dyr, samling, gjeting og annet arbeid. Slik kjøring styres gjennom reindriffts næringens egne planer. Etter reindrifftsloven skal kjøring være i samsvar med distriktsplanen. Distriktenes bruksregler skal dessuten ha regler om bruk av motorisert kjøretøy og fordeling av arbeidsplikter. Kjøring i forbindelse med arbeidsoperasjoner bestemmes i stor grad av driftsmønster og årstid, type arbeidsoperasjon, organisering av drifta internt med bla fordeling av arbeidsoppgaver og vaktlister. Dette varierer mellom de enkelte distrikt. Med tanke på hva som er nødvendige framkomst- og transportmidler som det står i reindrifftsloven, må det tas høyde for årlige variasjoner med vær og vind og føreforhold, at størrelsen på flokken varierer, og uforutsette hendelser, inkludert ekstraarbeid og reparasjoner. Alle distriktene som er berørt av RNP og RLVO driver nomadisk reindrift. Slik drift er i tillegg mer utsatt for eksterne påvirkninger og endringer enn helårsdistrikter. For eksempel

kan endringer i driftsmønsteret hos nabolikdistrikter ha større ringvirkninger og konsekvenser, og endring av beite- og flyttemønster kan også medføre endring av infrastruktur med kjøring. Rekruttering og opplæring vil nødvendigvis føre til at det i perioder er flere kjøretøyer i drift. Det samme vil være under intensive arbeidsperioder og under sesongmessige reinflyttinger. Lengre flyttinger kan innebære leiekjøring. Under flytting kan svake dyr som ikke klarer å følge flokken måtte fraktes til nærmeste bilvei, drivstoff må hentes, defekte maskiner transporteres til reparasjon og samtidig skal flokken voktes og flyttes.

Hvor i terrenget det kan forventes å bli kjørt ved utførelse av arbeidsoperasjoner, styres som nevnt gjennom distriktsplanen som skal angi flyttemønster, oversikt over beiteområder osv, og bygg og anlegg. På disse samme arealene er det også mindre områder som har særlig stor naturverdi og kan være sårbare for kjøring. Det er spesielt områder med kvartærgeologisk verdi, verdifulle naturtyper som for eksempel palsmyrer, hi- og reirlokalteter, samt fredete kulturminner. I hvor stor grad disse områdene er sårbare for kjøring varierer med hva som er verdien og når på året det blir kjørt. For forvaltningen er det viktig å øke kunnskapen om de spesielle naturverdiene og hva som kreves for å unngå at naturverdien blir redusert eller ødelagt. Den enkelte utøver bør derfor kjenne til disse områdene og hvilke hensyn som skal tas. Verdifulle områder som er kartlagt og avgrenset er vist på kart i denne forvaltningsplanen. Kunnskap kan videreformidles gjennom opplæring, eller at distriktene synliggjør dem i sin distriktsplan. I distriktsplanen er det mulig å se praktisk drift og hensyn til naturverdier i direkte sammenheng.

Type kjøring som det er åpnet for både i reindriftsloven, motorferdselloven og verneforskriftene er kjøring i forbindelse med utøvelse av reindrift. I følge motorferdselloven er det bare kjøring som er nødvendig i næringen som er tillatt. Jakt, fangst, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i den forbindelse. Det gjelder selv om disse virksomheter drives som en del av næringen. Kjøring i forbindelse med annen næringsvirksomhet (for eksempel reiseliv) eller privat kjøring, er det heller ikke hjemmel for. Videre er det for person som driver reindrift i motorferdselloven lagt til grunn at nødvendig transport av ved anses som ledd i næringen. I RNP og RLVO vil derfor vedkjøring kunne skje på vinterføre, mens vedkjøring på bar mark må behandles etter verneforskriften, også for den som driver reindrift. Det samme gjelder for uttak av annet trevirke som nevnt i reindriftsloven § 25.

Videre kan det i følge forskriften til motorferdselloven brukes kjøretøy på vinterføre til transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk til bygging i samsvar med byggetillatelse. I RNP og RLVO defineres ikke ren transport av materialer som næring og må behandles etter verneforskriften også for den som driver reindrift. Det vil si at kjøring kun for å frakte ut materialer til nybygg, vedlikehold av bygg, nye gjerder og større utskifting av gjerder både på vinterføre og bar mark må behandles etter verneforskriften. Ved nybygg og nye gjerder kan søknad om frakt av materialer behandles etter verneforskriften samtidig med behandling av byggesaken. For transport i forbindelse med større vedlikehold må frakt av materialer behandles som egen sak. Materialer kan imidlertid tas med samtidig med at det kjøres i reindriftsøyemed med direkte hjemmel i verneforskriften. Jevnlige reparasjon av gjerder som blir gjort samtidig med ettersyn av gjerder, ser vi som en del av utøvelsen av reindrift, og slik transport av materialer kan derfor skje på vinterføre uten søknad. Slik transport på bar mark tas med under behandlingen av annen kjøring i reindrift på bar mark. Dersom andre enn reindriftsutøver skal transportere materialer må det alltid søkes etter verneforskriften.

Hvem som har mulighet til å drive motorisert ferdsel er avgrenset i reindriftsloven til den som utøver reindrift. Hvem som til enhver tid utøver reindrift skal gå fram av de meldingene som

leder av siidaandel hvert år skal levere til Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen. De personene som til en hver tid utøver reindrift i følge melding om reindrift, har mulighet til å bruke motorkjøretøy i forbindelse med reindrift i RNP og RLVO.

Reindrift er en familiedrevet næring, men i tillegg er det bruk for ekstra arbeidskraft i arbeidsintensive perioder. Behov for arbeidskraft varierer gjennom driftsåret, som ved gjeting, vårflytting, høstflytting, ved sammenblandinger og ved skilling av rein. I tillegg til reindriftsutøver vil derfor leiekjørere med skriftlig avtale med reieneier eller reindriftsansvarlig kunne kjøre i reindriftsøyemed. Se for øvrig den nye malen for verneforskrifter. Innenfor reindriftnæringen er det fra gammelt vanlig å ha *verdde*. Begrepet *verdde* er vanskelig å oversette direkte til norsk, dessuten har innholdet i begrepet endret seg over tid, og det legges nå ulike betydninger i det. I ordbøker og noen offentlige utredninger er begrepet oversatt til «gjestevenn» (NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark, NOU 2001:34 Samiske sedvaner og rettsoppfatninger, NOU 1985:14 Samekulturutvalget). I praksis legger man i forholdet *verddevuohta* («gjestevennforhold») et gjensidig nytte- og samarbeidsforhold mellom flyttsamer og fastboende, både til jordbrukere i innlandet («*dálonat*») og til fiskerbønder ved kysten («*meronat*»). Forholdet innebærer bytte av varer og tjenester, men også sosialt samvær, vertskap og vennskap. To mennesker som har et slikt forhold tiltaler hverandre som *verdde*.

Uansett hvem som blir brukt til leiekjøring, om det er en *verdde* eller om det er en som ikke er *verdde*, må det foreligge en skriftlig avtale for at kjøringen skal være lovlig. Det vil si på vinterføre må en leiekjører som kjører i forbindelse med utøvelse av reindrift medbringe dokumentasjon/avtale med reieneier eller reindriftsansvarlig. På bar mark må leiekjører i tillegg ha tillatelse etter verneforskriften. En slik tillatelse til leiekjøring på bar mark kan tas med under behandlingen av annen kjøring i reindrift på bar mark, dvs i flerårige tillatelser til distriktet. En skriftlig dokumentasjon/avtale mellom oppdragsgiver og leiekjører kan enten være en ordinær avtale på papir, men det kan også være i form av en sms-melding på mobiltelefon fra oppdragsgiver til et avtalt nummer. Av en sms-melding vil det framgå når meldingen er sendt i forhold til avtalt kjøring, og det er også lettere å få oversikt over omfanget av leiekjøring og antagelig vil omfanget av kjøring være lettere å styre, også for oppdragsgiver. Vi foreslår to alternative måter å definere oppdragsgiver på, enten leder av en siidaandel, eller både leder av siidaandel og medlem av siidaandel. Se retningslinjene under temaet *motorisert ferdsel*. Siidaleder er den som er ansvarlig for siidaen og dersom alle avtaler om leiekjøring går gjennom denne, vil lederen ha oversikt over omfanget av leiekjørere i sin siida.

En leiekjøreravtale omfatter kun kjøring. Leiekjørere kan kjøre på samme måte som reieneier dersom ikke begrenset kjøring avtales i leiekjøreravtalen. Det er ikke noe krav at leiekjører må være i følge med reieneier ved kjøring.

I tillegg kan det oppstå akutte situasjoner der det er behov for hjelp av andre enn reindriftsutøver eller leiekjører. Det legges opp til at slik uforutsigbar kjøring kan meldes inn med SMS med mobiltelefon til et avtalt varslingsnummer når situasjonen oppstår, noe som gjør at situasjonen også er kontrollerbar for oppsyn.

Finske reindriftsutøvere har hjemmel til å kjøre etter *Lov om reingjerder mellom Norge og Finland*. På linje med norske reindriftsutøvere trenger de ikke tillatelse til kjøring etter motorferdselloven, men må ha samme tillatelser etter verneforskriftene som andre reindriftsutøvere.

Etter reindriftsloven har den som utøver reindrift adgang til å bruke nødvendige framkomst- og transportmidler. Hva som er nødvendig antall kjøretøy og optimalt antall kjøretøy i enhver arbeidssituasjon, må tilpasses de skiftende driftsforholdene. For eksempel kan for få kjøretøy under driving og flytting gjøre mer skade enn flere kjøretøy fordi kjøringen da blir mer intensiv. Med tanke på sikkerhet er det også en fordel å kjøre flere i lag, for eksempel når det er fare for dårlig vær og dårlig is. Antall kjøretøy styres som nevnt tidligere gjennom næringens egne planer, bla i bruksreglene, og oppsatte vaktlistene og ukeplaner etter det. Det vil derfor ikke bli satt et maksimum antall kjøretøy ved behandling av dispensasjoner fra verneforskriftene etter retningslinjene i denne planen.

Kjøring på barmark sliter på terrenget. Tålegrensen for kjøring før verdien av naturgrunnlaget står i fare for å bli redusert, og hvordan driftsmønsteret i reindrift påvirker det, har vi imidlertid lite konkret kunnskap om innenfor RNP og RLVO. Forvaltningsmyndigheten for naturvernområdene og reindriftnæringen har en felles interesse av at verdien av naturgrunnlaget ikke blir redusert eller ødelagt, men opprettholdt på lang sikt, både for at økosystemet i seg selv skal fungere og for at det skal være bærekraftig for næringen. Utfordringen er å finne et nivå der omfanget av motorisert ferdsel er optimalt i forhold til driften samtidig som det er optimalt i forhold til å unngå at naturgrunnlaget blir ødelagt. Endringer i klima gjør i tillegg at det nå kjøres mer på barmark enn før fordi snøen oftere kommer seinere på høsten enn tidligere. Det gjør at det for eksempel nå kjøres mer på bar mark under høstflyttingen. Som et forebyggende tiltak bør det iverksettes overvåkning av vegetasjonsdekket i RNP og RLVO. Overvåkingen bør gjennomføres på en slik måte at det er mulig å være føre-var og å sette inn tiltak før det er for seint eller utviklingen gått så langt at det er tungt å snu en trend. Slik overvåkning bør skje i tett samarbeid med reindriftnæringen. Det bør også gjøres en verdi- og sårbarhetsanalyse av all type ferdsel i de samme områdene. Se kap 9 *Fritidsbruk* tiltak 9-25.

Reindrift drives over hele arealet i RNP og RLVO, som er et vidstrakt område. Det involverer mange personer, driften er sammensatt og varierer mellom de ulike distriktene. Retningslinjene for behandling av saker etter verneforskriften er utformet slik at de skal ta høyde for disse variasjonene, men også slik at de kan lette naturoppsynets arbeid og være enkle å kontrollere. Dette for å unngå unødvendige misforståelser og feil. Det vil i praksis si at oppsyn lett må kunne kontrollere om retningslinjene blir fulgt for hvem som kan kjøre, hvor, når og i hvilken hensikt. Naturoppsynet må derfor ha kopi av alle godkjente distriktsplaner. Oppsynet bør videre få tilgang til reindriftsforvaltningens database med oversikt over personer som er meldt inn på siidaandelens reindriftsmelding, og oversikt over leiekjørere med skriftlig avtale.

Bestemmelsen i verneforskriftene som omhandler bruk av motorkjøretøy på barmark står under punktet "Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til". Det vil si det ikke er en direkte hjemmel til slik kjøring, men at det må søkes om kjøring på bar mark. Etter gjeldende forskrift kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til kjøring på barmark kun etter eksisterende kjøreløyper. I ny mal til forskrifter for verneområder kan en gi tillatelse til kjøring på barmark generelt, også utenom kjøreløyper. I behandlingen av slike søknader legges det til grunn en praksis med flerårige tillatelser på grunnlag av godkjent distriktsplan slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte. Det er da naturlig at tillatelsen gjelder samme periode som distriktsplanen. For at en tillatelse skal være kontrollerbar for oppsynet, må vilkårene være entydige. Vilkaene i en slik tillatelse vil bli knyttet til opplysninger som framgår i distriktsplanen om kjøremønster etter driftsmønsteret, slik som periode på året det

kjøres, varighet på perioden i tid, og i hvilket område, hvem som kan kjøre og i hvilken hensikt. Samtidig vil det bli satt vilkår om at kjøring ikke skader eller ødelegger spesielt viktige verneverdier som er kartfestet i denne forvaltningsplanen. Vi legger opp til at viktige verneverdier blir synliggjort i forvaltningsplanen, og det blir oppfordret til at de også blir synliggjort i distriktsplanene slik at det kan tas hensyn til dem i planleggingen av drifta. Forvaltningsmyndigheten kan ikke pålegge distriktene å ta dem med i sine planer. Heller ikke bestemme hvordan det skal bli tatt hensyn til dem ved utarbeidelse av distriktsplanene da distriktsplanene er egengodkjente ved et vedtak av distriktets styre. Gjennom en søknadsprosess kan imidlertid forvaltningsmyndigheten se om det ved planlegging av drifta er tatt hensyn til de konkrete verneverdiene i distriktet, og forvaltningsmyndigheten og distriktet kan ha en dialog for avklaring av bruk i forhold til verneverdiene.

Fordi distriktsplanen er egengodkjent er det distriktet selv som må påse at innholdet i planen er i tråd med reindriftslovens § 62. Gjennom prosedyren ved behandling av søknader om kjøring på bar mark etter verneforskriften, vil forvaltningsmyndigheten vurdere om distriktsplanen oppfyller kravene til innhold etter reindriftsloven som forvaltningsmyndigheten trenger for at vilkår kan knyttes til distriktsplanen. Dersom den ikke inneholder nødvendige opplysninger, må vilkår tas inn i selve tillatelsen. Det vil skje etter kontakt med det aktuelle distriktet, men grunnlaget for tillatelsen vil ikke få den forankring i distriktet slik som opplysninger som framkommer i en plan har. Varigheten til en tillatelse kan også bli kortere enn den hadde blitt om den var knyttet til en plan.

Annen bruk

Reiseliv, inkludert det som drives i kombinasjon med reindrift, er omtalt under kap 10 *Naturbasert reiseliv*.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Reindriften skal i all hovedsak reguleres etter reindriftsloven. Hvis det kommer til konflikt mellom verneforskriften og reindriftsloven vil det være verneforskriften som er bestemmende. Oppdaterte og godkjente distriktsplaner skal være grunnlaget som gir informasjon og opplysninger som er nødvendig for å vurdere og behandle en sak etter verneforskriften.

Dersom det i et område innenfor RNP eller RLVO eller innenfor et avgrenset tidspunkt, er behov for å veie ulike brukerinteresser i forhold til hverandre og brukerinteressene ellers ikke er i strid med verneformålet eller verneverdier, skal hensyn til næringsinteressen reindrift prioriteres. (Jf kap 2.4 *Viktige prinsipper, handlingsregler, ved forvaltning av RNP og RLVO*).

Søknader om tillatelse eller dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven, §§ 8-12, samt prinsipper vi har fastsatt ved forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Brensel og virke

Det kan i RNP påregnes tillatelse til uttak av trevirke og plantemateriale i begrensede mengder til produkter for salg (for eksempel duodji/håndtverk), der det ikke er i konflikt med spesielt verdifulle naturverdier.

Bygg, anlegg og innretninger

Nye bygg: Oppføring av nye bygg og anlegg er i utgangspunktet forbudt. Det gjelder også midlertidige og transportable bygninger eller innretninger, hensetting av campingvogner ol. Det må søkes om alle slike anlegg som nevnt, dvs inkludert gumpier som er ført inn på vinter dersom de blir stående i barmarkssesongen.

Det kan påregnes tillatelse til nye bygninger og anlegg som vurderes som nødvendige for utøvelse av

reindrift, med 1 hytte per siidaandel på sommerboplass (Ráisjávri), og 1 felles hytte i høst-/vårområdet for et distrikt. Det kan påregnes tillatelse til oppføring av uthus/áiti og utedo i tilknytning til nye og eksisterende reindriftshytter. Forvaltningsmyndigheten gir tillatelse etter først å ha samrådd med Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen. Tillatelse gis til den som har rett til å utøve reindrift etter reindriftsloven. Det kan ikke påregnes tillatelse til bygg eller anlegg som ikke er nødvendig for utøvelse av reindrift.

Nye bygninger i reindrift skal i størst mulig grad plasseres utenfor verneområdene dersom det ikke får direkte negative konsekvenser for reindrift. Dersom nye bygninger må plasseres innenfor verneområdene skal de søkes lokalisert nær eksisterende bygg der slike fins. Plassering skal være i samsvar med bruksmønsteret i distriktplanen.

Ved plassering av bygninger og anlegg skal de ikke komme i konflikt med natur- og kulturverdier, eller være til ulempe for andre brukere. Det vil kun unntaksvis bli tillatt bygninger innenfor områder der det er registrert spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier, se avgrensning på [vedlegg xx temakartene xx-xx](#).

Ved tillatelse til nye bygg vil det bli stilt krav til utformingen. Størrelse/utforming på reindriftshytte vil bli vurdert konkret ut fra beliggenhet i terrenget, men grunnflaten skal likevel ikke være større enn:

Alt 1:

- Gjeterhytte i høst/vårområde 25m². Ett tilhørende uthus 15m².
- Distriktshytte (felleshytte) i høst/vårområde 35m². Ett tilhørende uthus 15m².
- Hytte på sommerboplass Ráisjávri 50m². Tilhørende uthus på sommerboplass kan fordeles med flere bygg, opp til samlet 30m². Hvert bygg skal likevel ikke være større enn 15m².
- Enkeltstående utedo bygges som tradisjonelt enkelt utedo.

Alt 2:

- Distriktshytte (felleshytte) i høst/vårområde i sommerbeitedistrikt 50m². Tilhørende uthus 15m².

Hytter skal være i 1 etg. og maks mønehøyde utvendig på hytte er 3,2 meter og uthus 2,7 meter, takvinkel 20-35°.

Bygning skal fundamenteres uten graving i grunnen. Lokal samisk byggeskikk skal ligge til grunn for formgivning og materialvalg. Med lokal byggeskikk menes den byggeskikk som er utbredt i området. Det skal fortrinnsvis benyttes trematerialer eller annet naturmateriale, både i konstruksjon og værbeskyttende lag. Som taktekkingsmateriale kan det benyttes papp, matte plater eller naturmateriale (trebord, stein, torv).

Utvidelse/påbygg: Det kan gis tillatelse til mindre utvidelse av eksisterende bygg, men slik at bygget etter utvidelse totalt har en maks grunnflate med samme mål som ved tillatelse til et nytt bygg, se ovenfor. Ved utvidelse av eksisterende bygg skal den nye delen tilpasses utforming etter den gamle.

Gumpi: Det kan påregnes tillatelse til midlertidig husvære, gumpi, men det vil bli satt vilkår om fjerning med en tidsfrist, og at plassering ikke er i konflikt med natur- og kulturverdier, eller til ulempe for andre brukere.

Brygger: Det kan ikke påregnes tillatelse til flere nye private brygger. Eksisterende brygger kan vedlikeholdes.

Annet: For andre frittstående anlegg vil det bli gjort en konkret vurdering av tiltaket i forhold til konsekvenser og alternative løsninger. For eksempel vindmølle for strøm.

Gjenoppbygging av gamle hytter eller anlegg som ikke står lenger, er å betrakte som et nytt tiltak som må ha tillatelse. Dersom et bygg eller deler av et bygg rives og bygges opp på nytt, er det å betrakte som et nytt tiltak og ikke vedlikehold, og det må søkes om det.

Tillatelse til gjenoppføring av bygninger eller anlegg som er gått tapt ved brann eller naturskade vil normalt bli gitt. Bygningens størrelse eller funksjon kan ikke påregnes bli endret. Det kan imidlertid bli satt krav til plassering og utforming.

Vedlikehold: Med vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger mener vi normalt vedlikehold og utskifting av dårlige materialer til nye av samme type. Vedlikehold skal ikke føre til at bygg og anlegg endrer utvendig fasade. Eventuell tilbakeføring til opprinnelig utseende kan tillates med bakgrunn i dokumentasjon.

Innvendig ombygging som ikke endrer bruken av bygningen er tillatt uten søknad. Med ombygging menes bygningsmessige endringer innenfor eksisterende grunnflate. Ved skifte av bærende konstruksjoner eller at bygningen framstår som vesentlig fornyet er det ombygging og ikke vedlikehold.

Bruksendring: Arbeider som gjøres med sikte på bruksendring krever tillatelse etter verneforskriften, og må også behandles etter plan- og bygningsloven. Ved søknader om bruksendringer av eksisterende bygninger skal det legges vekt på om den nye bruken er i samsvar med bruken denne forvaltningsplanen legger opp til på det stedet bygningen står. Se kart over tilretteleggingsnivå i kap 9 *Fritidsbruk*.

Fredete/verneverdige bygninger: Søknader om tiltak knyttet til bygningsmiljø med automatisk fredete og verneverdige bygninger på sørsiden av Ráisjávri vil bli behandlet etter samråd med kulturvernmyndighetene.

Gjerder og gjerdeanlegg

Oppføring av nye bygg og anlegg er i utgangspunktet forbudt. Det gjelder også faste og midlertidige gjerder. Eksisterende gjerder kan driftes og vedlikeholdes uten søknad.

Nye gjerder: Oppføring av nye gjerder, både sperregjerder og arbeidsgjerder kan det påregnes tillatelse til. Forvaltningsmyndigheten gir tillatelse etter først å ha samrådd med Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen. En slik tillatelse forutsetter at trasè eller lokalitet ikke kommer i konflikt med natur- og kulturverdier, eller er til ulempe for andre brukergrupper. Større anlegg skal det først gis tillatelse til etter en vurdering av miljømessige konsekvenser i forhold til reindriftsfaglige behov, jf reindriftslovens § 24.

Til en tillatelse vil det bli knyttet konkrete vilkår til at:

- Avstand et permanent gjerde etter en konkret vurdering kan flyttes uten at det må søkes om ny tillatelse.
- Det etableres krysningsspunkt, dvs grunder, overganger el, der faste gjerder krysser stier/ferdselsårer.
- Det etableres viltporter ved trekkruter for vilt, eks der faste gjerder krysser elgtrekk, evt at gjerdene får lav høyde og strenger på toppen, men uten øverste strenger på krysningsspunkt.
- Som et avbøtende tiltak for å unngå påflygninger skal deler av gjerdet være farget, og at valg av sted skjer i samråd med reindriftsavdelingen.
- Porter i gjerdet står åpne når de ikke er i bruk.
- Utrangert gjerdemateriell fjernes fra området og leveres på godkjent avfallsmottak.

Nytt gjerde eller vedlikehold: Renovering av permanente gjerder som har ligget brakk så lenge at gjerdet ikke lenger står men må bygges opp på nytt fra grunnen av, er å betrakte som et nytt tiltak som må ha tillatelse, og ikke vedlikehold. Det kan påregnes tillatelse til slike gjerder på samme lokalitet, og etter samme vurdering som andre nye gjerder.

Med drift og vedlikehold av *sperregjerder* menes normalt vedlikehold med utskifting av dårlige materialer til nye av tilsvarende type. Flytting av sperregjerde, ombygging og utskifting til annet materiale defineres ikke som vedlikehold.

Med drift og vedlikehold av *arbeidsgjerder* menes normalt vedlikehold med utskifting av dårlige materialer til nye av tilsvarende type, samt justering og flytting av fangarmer og gjerder internt i anlegget. Flytting av hele gjerdeanlegget eller etablering av gjerdeanlegg på ny lokalitet, samt forlenging av fangarmer mer enn 100 meter eller flytting av gjerdeanlegg mer enn 100 meter, er ikke vedlikehold men et nytt tiltak.

Mobile gjerder: Mobile gjerder trengs det ikke søkes tillatelse til. Med mobile gjerder menes gjerder som brukes under en arbeidsoperasjon og som tas ned når arbeidsoperasjonen er avsluttet. Mobile gjerder som blir stående utover det, behandles som et midlertidig gjerde.

Midlertidig gjerde: Med midlertidig gjerde menes gjerde som ikke skal stå permanent, men som står lenger enn til bruk ved en arbeidsoperasjon. Midlertidige gjerder, både sperregjerder og arbeidsgjerder, skal det søkes om tillatelse til når det blir stående ut over en sesong, for eksempel fra barmark til vinter. Det vil bli satt vilkår om at gjerdet ikke kommer i konflikt med natur- og kulturverdier, eller er til ulempe for andre brukergrupper, og at det blir tatt ned etter avtalt tid, og i henhold til godkjent distriktsplan. Midlertidige gjerder bør synliggjøres i en distriktsplan. På midlertidige gjerder kan det gjøres justering og flytting av fangarmer og gjerder internt i anlegget som på et fast arbeidsgjerde.

Grensegjerdet: Grensegjerdet mellom Norge og Finland reguleres av den til enhver tid gjeldende *Reinbeitekonvensjon mellom Norge og Finland* og *Lov om reingjerder mellom Norge og Finland*. Ved endring av gjerdetrasè som fører til at gjerdet berører RNP eller RLVO, skal forvaltningsmyndigheten behandle saken etter verneforskriften. Tillatelse til ny gjerdetrasè kan påregnes, men det vil bli satt vilkår om at ny trasè ikke kommer i konflikt med natur- og kulturverdier, og at det blir gjort avbøtende tiltak dersom det er til ulempe for andre brukergrupper.

Kjøreløyper og flyttleier

Nye faste kjøreløyper: Det kan ikke påregnes enkeltvis tillatelser til etablering av nye faste kjøreløyper. Tillatelse til nye faste kjøreløyper kan bare gis etter vedtatt kjøreløypeplan.

Flytting av kjøreløype: Flytting av kjøreløype og endring av trasèen kan tillates i tråd med vedtatt kjøreløypeplan forutsatt at det ikke fører til skade på spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier, eller er til ulempe for andre brukere, at ny trasè ikke fører til mer erosjon eller mer omfattende slitasje på terrenget, og at kjøring på gammel trasè opphører.

Vedlikehold: Vedlikehold av faste, godkjente kjøreløyper kan gjøres uten søknad. Med vedlikehold menes rydding av vegetasjon for å holde sporene åpne, påføring av mindre mengde løsmasse der denne er slitt vekk, utskifting av materialer på broer og klopper til tilsvarende nye. Løsmasse som påføres skal være av lignende type som den som har vært der opprinnelig, og hentes lokalt, men utenfor verneområdet.

Reparasjon: Mer omfattende reparasjon for å tilbakeføre en kjøreløype til tidligere standard, er å betrakte som et nytt tiltak og ikke vedlikehold, og det må det søkes om. Det omfatter tiltak som påføring av mer masse i løype som er erodert ut, reparasjon av elvekanter, legging av kjøreklopper eller geonett. Det kan påregnes tillatelse til tiltak som forhindrer erosjon eller ytterligere slitasje på terrenget og etablering av parallelle løyper. Det vil bli knyttet vilkår til trasè, mengder, utforming og materialbruk. Reparasjon av kjøreløype skal fortrinnsvis skje etter en samlet kjøreløypeplan.

Oppgraderig: Oppgradering av kjøreløype, dvs tiltak som fører til høyere standard, kan det ikke påregnes tillatelse til. Det omfatter tiltak som gjør at kjøreløype endrer karakter i retning av vei og åpner for nye typer kjøretøy, feks rette ut svinger, utvide bredde, legge bærelag eller større mengde masse i løypa, drenere langs trasèen, broer beregnet på større kjøretøy.

Flyttleier: Tiltak for vedlikehold av tradisjonelle flyttleier vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Flyttleier som kan vedlikeholdes må være synliggjort ved angivelse av flyttemønsteret i distriktsplanen. Nye flyttveier som vurderes er kun de som det kan åpnes for etter Reindriftsloven. Vedlikehold av flyttleier eller åpning av nye flyttleier må ikke føre til skade på spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier.

Maðier: Eksisterende maðier kan vedlikeholdes ved fortsatt å holde dem åpne ved rydding av trær i traseen. Tillatelse til nye faste maðier kan bare gis etter vedtatt kjøreløypeplan.

Motorisert ferdsel

Vinterføre: For kjøring på vinterføre med snøscooter i forbindelse med utøvelse av reindrift trenger den som utøver reindrift ingen tillatelse etter verneforskriften. Med vinterføre menes frossen, snødekt mark og det forutsettes at kjøring ikke fører til varige spor. Mest mulig av transport og frakt skal skje på vinterføre.

Bar mark: For kjøring på bar mark (inkludert kjøring med snøscooter på bar mark) i forbindelse med utøvelse av reindrift kan det påregnes tillatelse i tråd med driftsmønsteret slik det er beskrevet i

oppdatert og godkjent distriktsplan. I en tillatelse vil det bli lagt til grunn at:

- På bar mark skal terrenggående kjøretøy så langt mulig brukes i faste, godkjente løyper. Der det går faste løyper skal faste løyper brukes, for eksempel ved kjøring til hytter, transport og frakt, vedlikehold av gjerder og anlegg. Jf reindriftslovens § 23.
- Bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark utenom faste løyper kan påregnes tillatt i forbindelse med samling, driving, gjeting, tilsyn og annet arbeid med rein innenfor lovlig beitetid og flytteperiode i tråd med gjeldende distriktsplan, samt til arbeid på og vedlikehold/repasasjon av anlegg som er vist i distriktsplanen og som ikke ligger ved kjøreløype. Ved behov for transport under slikt arbeid brukes faste løyper. Det forutsettes at kjøring ikke fører til varige spor.

Vilkår til dispensasjon for kjøring knyttes til oppdatert og godkjent distriktsplan dersom distriktsplanen inneholder de opplysninger forvaltningsmyndigheten trenger for å behandle søknader om kjøring på bar mark og oppfyller kravene til innhold etter reindriftslovens § 62. Til en dispensasjon vil det bli knyttet konkrete vilkår til:

- Geografisk område, angitte kjøreløyper og areal
- Årstid/periode det kjøres
- Hvem tillatelsen gjelder for
- Hensikten med kjøring
- Type kjøretøy som benyttes (2-hjuls motorsykkkel, ATV)
- At kjøring med terrenggående kjøretøy ikke skal skade eller ødelegge spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier.

Det legges opp til en praksis med flerårige tillatelser som følger varigheten på distriktsplanen. Ved revidering eller utarbeidelse av ny distriktsplan må tillatelse etter verneforskriften fornyes.

Dersom distriktsplanen ikke oppfyller kravene til innhold etter reindriftslovens § 62 eller ikke inneholder opplysninger som forvaltningsmyndigheten trenger som grunnlag for behandling av søknad, skal forvaltningen jf forvaltningslovens § 17, be søker om å framskaffe opplysningene som mangler for å kunne behandle saken. Vilkårene i tillatelsen settes etter opplysninger fra søker/distriktets styre. Varigheten til en slik dispensasjon vil bli satt til ett år av gangen.

Dersom ikke opplysningene som forvaltningsmyndigheten trenger som grunnlag for behandling av søknad gis, vil saken ikke være tilstrekkelig opplyst etter forvaltningslovens § 17, og kan avvises til opplysningene foreligger.

Luffartøy: For bruk av luffartøy kan det påregnes tillatelse ut fra behov beskrevet i oppdatert og godkjent distriktsplan dersom distriktsplanen oppfyller kravene til innhold etter reindriftslovens § 62 og det er synliggjort at det er tatt nødvendige hensyn til verneinteressene. Det forutsetter at samlet belastning for verneområdene er akseptabel ifht til verneverdier.

Hvem kan kjøre: Tillatt kjøring knyttet til utøvelse av reindrift omfatter de personer som til enhver tid utøver reindrift, dvs som er oppført som innehaver eller medlem i en siidaandels melding om reindrift etter bestemmelsene i *Forskrift om melding om reindrift* og lagt inn i Reindriftsforvaltningens database *Grunnmur*. Tilgang på databasen avklares mellom forvaltningsmyndigheten og reindriftsforvaltningen.

Hensikt med kjøring: Tillatt kjøring, både på vinterføre, på bar mark eller med luffartøy, skal være knyttet til utøvelse av reindrift. Jakt, fangst, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse selv om disse virksomheter drives som en del av næringen, jf motorferdselloven.

Transport av ved og annet trevirke som nevnt i reindriftslovens § 25 anses som ledd i næring, og er tillatt på vinterføre, men må søkes om på barmark. Det kan ikke påregnes tillatelse til kjøring av ved på barmark. For kjøring av annet trevirke legges en konkret vurdering til grunn.

Transport kun av materialer, utstyr og arbeidsfolk til nybygg, vedlikehold av bygg, nye gjerder og større vedlikehold av gjerder, både på vinterføre og bar mark, defineres ikke som næring, og må behandles etter verneforskriften. Søknad om transport i forbindelse med nye bygg og nye gjerder skal fortrinnsvis behandles samtidig med behandling av søknaden om bygg/anlegg. Transport og frakt av materialer og utstyr skal søkes utført mest mulig på vinterføre.

Tillatelse til kjøring i forbindelse med annen type aktivitet kan ikke påregnes etter denne hjemmelen, slik som kjøring i annen næring eller privat kjøring.

Leiekjører for reieier eller reindrifansvarlig, må medbringe skriftlig dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver for at kjøringen skal være lovlig. For kjøring på bar mark må leiekjører i tillegg ha tillatelse etter verneforskriften som behandles samtidig med behandling av distriktets kjøring på bar mark. Leiekjøring skal være knyttet til utøvelse av reindrift, ikke annen aktivitet som feks jakt, fiske, bærplukking, privat kjøring. Det gjelder både kjøring på vinterføre, på bar mark og med luftfartøy. Leiekjører skal medbringe ID-kort utstedt av Fylkesmannen i Finnmark ved reindrifavdelingen.

Som oppdragsgiver som er ansvarlig for skriftlig dokumentasjon/avtale med leiekjører er:

Alt 1:

- Leder av siidaandel.

Alt 2:

- Leder av siidaandel og medlem av siidaandel.

Som skriftlig dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver gjelder:

Alt 1:

- En skriftlig avtale på papir mellom oppdragsgiver og leietaker.

Alt 2:

- SMS-varsling på mobiltelefon av oppdragsgiver til forhåndsavtalt varslingsnummer. Til varslingsnummer meldes nødvendige opplysninger om person, formål med kjøring, kjøretøy, tidspunkt og hensikt med kjøring. Dersom det ikke er mobildekning meldes det fra så snart som mulig når oppdragsgiver er i område med dekning.

Ved akutt og uforutsett behov for kjøring av andre personer enn de som kjører lovlig i reindrift eller leiekjører med avtale, skal melding umiddelbart sendes fra mobiltelefon til forhåndsavtalt varslingsnummer av den som engasjerer vedkommende kjører. Til varslingsnummer meldes nødvendige opplysninger om person, formål med kjøring, kjøretøy. Det gjelder for ferdsel hele året.

Anbefalinger

Brensel og virke

Ved uttak av brensel, trevirke og plantemateriale til eget bruk i reindrift, bør det i områder som er registrert som spesielt verdifulle naturtyper, skje i tråd med skjøtselsråd for den naturtypen, se kap 5 *Planteliv og naturtyper* og **vedlegg xx Temakart: Naturtyper**.

Bygg, anlegg, innretninger og gjerder

Konkrete planer om nye bygg, anlegg, innretninger og gjerder bør synliggjøres i det enkelte distrikts distriktsplan. Det samme bør planer om tilbygg, oppgradering og større vedlikehold.

Motorisert ferdsel

Spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier som er registrert bør synliggjøres på kart ved revisjon av distriktsplanene.

Kommuneplanens arealdel

I forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel bør det avsettes LNFR-områder (arealformål nr 5) med spredt næringsbebyggelse. Til området kan det knyttes bestemmelser, bla om omfang, lokalisering og utforming av bygninger og anlegg. Feks for bebygd område nord for Ráisjávrí.

8.5 Forvaltningsmål og tiltak for reindrift

Forvaltningsmål og tiltak er utformet på grunnlag av overordna mål i denne planen, kap 2.3, prinsipper vi har fastsatt ved forvaltning av RNP og RLVO kap 2.4, samt strategi for forvaltning med tanke på reindrift, se kap 8.3.3.

RNP og RLVO er ulike verneformer. Områdene grenser inn til hverandre, og bruken av områdene henger sammen. Vi har derfor ikke skilt mellom områdene ved fastsetting av forvaltningsmål.

Mål 8 Reindrift

RNP og RLVO skal forvaltes slik at reindrift fortsatt skal kunne drives i verneområdene i et langsiktig perspektiv. Tillatelser etter verneforskriftene gis for flere år om gangen med grunnlag i oppdatert og godkjent distriktsplan etter reindriften slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte.

RNP og RLVO skal forvaltes slik at naturgrunnlaget blir ivarettatt, også som en basisressurs for reindrift slik at næringen kan drives på en økologisk bærekraftig måte.

RNP og RLVO skal forvaltes slik at arealbruk og aktivitet det legges til rette for ikke legger grunnlag for konflikt mellom reindrift og annen bruk.

RNP og RLVO skal forvaltes på en forutsigbar måte og slik at reindrift kan drives praktisk og rasjonelt, men samtidig slik at det ikke er i strid med verneformålet. Praktisk forvaltning skal gå ut fra en gjensidig kontakt mellom forvaltningsmyndighet og reindriftnæring.

Tiltak:

Organisatoriske tiltak

- 8-1: Etablere faste rutiner for kontakt mellom forvaltningsmyndighet og reindriftnæring representert ved reinbeitedistrikt og Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen, samt med grunneier. Etablere kontakt også med tilgrensende finsk sameby og finsk reindriftsforvaltning.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

Kunnskap

- 8-2. Gi innspill til distriktene om spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier slik at de kan synliggjøres i distriktsplanene, samt gi anbefaling om hvilke hensyn som må tas, også ved bruk som ikke krever tillatelse.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten
- 8-3. Tilby berørte reindriftsutøvere, inkludert leiekjørere, kurs og opplæring om verneområdene, naturverdiene og kulturminnene i RNP og RLVO for å øke bevissthet og kunnskap om verneverdiene og hvilke hensyn som bør tas.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Halti nasjonalparksenter
- 8-4. Innhente kunnskap for å bedre kunnskapsgrunnlaget om reindrift i RNP og RLVO, også kartlegging og innhenting av tradisjonell kunnskap om reindrift som levesett og bruk av RNP og RLVO og tilgrensende områder.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Halti nasjonalparksenter

Kjøreløyper og motorisert ferdsel

- 8-5. Lage en *kjøreløypeplan* for kjøreløyper for reindriften. I planen tas en gjennomgang av alle eksisterende kjøreløyper inkludert løyper langs gjerder, omfanget av løyper vurderes, trasèene vurderes, og da særlig i forhold til spesielt verdifulle naturtyper og kulturminner. I planen skal det gå fram hvilke kjøreløyper som blir godkjente kjøreløyper. Planen skal videre inneholde en samlet oversikt over tilstand til kjøreløypene og beskrive behov for vedlikehold og tiltak (inkludert materialbruk), samordne tiltak der flere brukergrupper bruker samme kjøreløype, samt avklare ansvar for å gjennomføre vedlikehold og tiltak, og finansiering. Mye brukte maðier tas med i kjøreløypeplanen. Trasèene for kjøreløyper vurderes i forhold til spesielt verdifulle naturverdier og kulturverdier. Se kap 4 *Geologi* tiltak 4-4, kap 5 *Planteliv og naturtyper* tiltak 5-9, kap 6 *Dyreliv* tiltak 6-16, kap 9 *Fritidsbruk* tiltak 9-6.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med reindriftnæringen, Troms turlag, Statskog
- 8-6. Når de faste kjøreløypene er godkjent, sette i verk tiltak for å hindre ytterligere erosjon og markslitasje på spesielt utsatte strekninger. De mest brukte kjøreløypene prioriteres. Aktuelle tiltak er geonett, kjørereklopper, bruer.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med reindriftnæringen, Troms turlag, Statskog

8-7. Opprette et varslingsnummer der akutt og uforutsett kjøring meldes inn. Varslingsnummeret gjøres kjent for reindriftsutøvere og berørte distrikt.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med SNO-Statskog Fjelltjenesten

8-8. Avklare rutiner for at SNO-Statskog Fjelltjenesten kan få innsyn i reindriftsforvaltningens database *Grunnmur* med oversikt over innmeldte medlemmer i siidaandelens reindriftsmelding.

Ansvarlig: SNO-Statskog Fjelltjenesten

8-9. Lage standard skjema for avtale om leiekjøring mellom oppdragsgiver og leiekjører, og oppfordre til å bruke standard skjema.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med reindriftnæringen

8-10. Kopi av inngåtte avtaler om leiekjøring sendes til det enkelte reinbeitedistrikt.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten. Ta kontakt med lederne i de berørte reinbeitedistriktene som videreformidler dette til ledere i siidaandelene.

8-11. Undersøke om det er mulig å få leiekjørere inn i melding om reindrift, og om leiekjørere kan legges inn i reindriftsforvaltningens database *Grunnmur*.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

8-12. Lage ID-kort/Reindriftskort for de som kan drive motorisert ferdsel i RNP og RLVO.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Finnmark

Bygg og anlegg og gjerder

8-13. Fjerne og rydde vekk nedlagte gjerder og anlegg som ikke er i bruk og som ikke har kulturhistorisk verdi. Ta en gjennomgang av hvilke det gjelder sammen med kulturminnemyndighetene og det enkelte reinbeitedistrikt.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Sametinget/Troms fylkeskommune og reinbeitedistrikter

Overvåkning

8-14. Etablere system og metodikk for overvåkning av markslitasje, både som følge av bruk av faste kjøreløyper og bruk av terrenget utenom faste kjøreløyper, og med en slik metodikk at det er mulig å sette i verk tiltak tidlig for å unngå negativ irreversibel utvikling. Søke å etablere overvåkningen som et felles prosjekt med reindriftnæringen. Søke å samkjøre med overvåkning av ferdsel og slitasje i reiselivssammenheng. Sjekke ut om overvåkning ved hjelp av satellittdata er en egnet metodikk.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med reindriftnæringen

8-15. Få gjennomført en samlet verdi- og sårbarhetsvurdering ut fra all type ferdsel, både ferdsel til fots og motorisert ferdsel i fritidsbruk og næringsbruk, herunder både reindrift og reiseliv. Se kap 9 *Fritidsbruk* tiltak 9-25.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

8-16. Etablere overvåkning av utvikling av vegetasjonsdekket/beitegrunnet over tid. Søke å etablere overvåkningen som et felles prosjekt med reindriftnæringen som et tiltak for å bedre kunnskapsgrunnet for en bærekraftig ressursforvaltning.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med reindriftnæringen

Informasjonstiltak rettet mot publikum, se tiltak i kap 9 *Fritidsbruk*.

8.6 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet reindrift

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Kunnskapsgrunnlaget for temaet reindrift er vurdert i *kap 8.2.2 Status for data og grunnlagsmateriale*. Det er viktig at beslutninger tas på grunnlag av oppdatert kunnskap, bla de siste distriktsplanene og oppdaterte kart. Vi vurderer kunnskapsgrunnlaget, både vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert kunnskap, til å være tilstrekkelig for å utarbeide bestemmelsene og de konkrete tiltakene i forvaltningsplanen. For tiltak 8-5 *Lage en kjøreløypeplan for kjøreløyper for reindrifta*, må det innhentes konkret kunnskap som grunnlag for den planen. For søknader og enkeltsaker etter verneforskriften må det innhentes relevant kunnskap og gjøres konkrete vurderinger. Kunnskap er ikke statisk, og noen tiltak i forvaltningsplanen går ut på å innhente ytterligere kunnskap for å bedre grunnlaget for videre forvaltning. Det er mange aspekt innenfor temaet reindrift vi ikke har kunnskap om, spesielt det kulturelle aspektet og reindrift som levesett. Det er derfor viktig at kunnskap innhentes og vurderes ved behandling av konkrete saker.

Føre-var-prinsippet § 9

Ut fra den kunnskapen som foreligger er føre-var-prinsippet tillagt liten vekt ved utarbeidelse av forvaltningsplanen. Ved utarbeidelse av en kjøreløypeplan samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret om kunnskapsgrunnlaget er godt nok eller om føre-var-prinsippet må tillegges vekt.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

De begrensninger som er lagt gjennom bestemmelsene i verneforskriftene skal i utgangspunktet ivareta verneformålet og hindre uønsket belastning på verneverdiene. Ut fra den kunnskapen vi nå har om reindriftas bruk av områdene og påvirkning på verneverdier, vurderer vi at retningslinjene og tiltak i forvaltningsplanen ikke vil føre til en samlet belastning som vil påvirke økosystemet negativt. Det er imidlertid viktig å iverksette overvåkning som beskrevet under tiltak for å kunne vurdere samlet belastning over tid på markslitasje og vegetasjonsdekke/beitegrunnlaget, og at overvåkning skjer i samarbeid med reindriftsnæringen. Videre er det viktig å videreformidle kunnskap og tilby opplæring som beskrevet i tiltakene.

Kostnadene ved miljøforringelse § 11

Retningslinjene og tiltakene i forvaltningsplanen skal i utgangspunktet ikke føre til miljøforringelse. Ved utarbeidelse av en kjøreplan samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret om det kan være aktuelt å pålegge tiltakshaver å dekke kostnader ved miljøforringelse. Kostnader som kan pålegges tiltakshaver å dekke er for eksempel innhenting av ny kunnskap, valg av gjennomføringsmetoder eller teknikker som en i utgangspunktet ønsker å benytte.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Teknikker og driftsmetoder i forhold til verneverdier er vurdert i *kap 8.3.2 Strategi for forvaltning av RNP og RLVO* og temavis i *kap 8.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for reindrift*. Ved utarbeidelse av en kjøreløypeplan samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret hva som er de beste teknikkene og driftsmetodene.

8.7 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til reindrift

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere i eksisterende forskrift ikke blir endret.

Nasjonalparken

Punkt Landskapet

Ta med formuleringer som presiserer at bestemmelsene ikke er til hinder for vedlikehold av godkjente kjøreløyper i tråd med plan for kjøreløyper, og at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nye kjøreløyper etter plan for kjøreløyper.

Vurdér om behov for vedlikehold av tradisjonelle flyttleier og maðier skal tas inn som et eget punkt i forskriften eller om det kan skje ved behandling etter den generelle dispensasjonshjemmelen.

Ta inn i verneforskriften at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ny trasè for grensegjerdet Norge-Finland.

Punkt Plantelivet

Det bør tas inn en formulering om at vernebestemmelsen ikke er til hinder for skjæring av sennegras, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji (samisk husflid) og tradisjonelle samiske bruksgjenstander til eget bruk.

Punkt Dyrelivet

Presisere at bestemmelsene ikke er til hinder for:

- jakt etter viltloven eller etter reindriftslovens regler
- fiske etter lakse- og innlandsfiske-loven eller reindriftslovens regler

Punkt Motorferdse!

Ta inn i bestemmelsen om bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med reindrift, at "leiekjører for reineier eller reindriftsansvarlig må medbringe skriftlig dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver for at kjøringen skal være lovlig."

Formuleringen om bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift endres slik at det omfatter all bruk av motorkjøretøy på barmark, ikke bare etter eksisterende kjøreløyper.

Alt 1:

Flytte bestemmelsen om bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift fra pkt 4.3 *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til*, til pkt 4.2 *Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1 er*, slik at det i verneforskriften står slik:

"Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1 er nødvendig bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift, i tråd med vedtatt distriktsplan".

Alt 2:

La bestemmelsen om bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift fortsatt stå under pkt 4.3 *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til*, slik at det i verneforskriften står slik:

"Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift."

Videre at det presiseres at det gis flerårige tillatelser for bruk av terrenggående barmarkskjøretøy, og at de gis med grunnlag i reinbeitedistriktets vedtatte distriktsplan i henhold til reindriftsloven.

Landskapsvernområdet

Punkt Landskapet

Ta med formuleringer som presiserer at bestemmelsene ikke er til hinder for vedlikehold av godkjente kjøreløyper i tråd med plan for kjøreløyper, og at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nye kjøreløyper etter plan for kjøreløyper.

Vurdér om behov for vedlikehold av tradisjonelle flyttleier og maðier skal tas inn som et eget punkt i forskriften eller om det kan skje ved behandling etter den generelle dispensasjonshjemmelen.

Ta inn i verneforskriften at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ny trasè for grensegjerdet Norge-Finland.

Punkt *Motorferdse!*

Ta inn i bestemmelsen om bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med reindrift, at "leiekjører for reineier eller reindrifansvarlig må medbringe skriftlig dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver for at kjøringen skal være lovlig."

Formuleringen om bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift endres slik at det omfatter all bruk av motorkjøretøy på barmark, ikke bare etter eksisterende kjøreløyper.

Alt 1:

Flytte bestemmelsen om bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift fra pkt 2.3 *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til*, til pkt 2.2 *Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er*, slik at det i verneforskriften står slik:

"Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er nødvendig bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift, i tråd med vedtatt distriktsplan".

Alt 2:

La bestemmelsen om bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift fortsatt stå under pkt 2.3 *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til*, slik at det i verneforskriften står slik:

"Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift."

Videre at det presiseres at det gis flerårige tillatelser for bruk av terrenggående barmarkskjøretøy, og at de gis med grunnlag i reinbeitedistriktets vedtatte distriktsplan i henhold til reindrifstloven.

9 FRITIDSBRUK

9.1 Fritidsbruk i RNP og RLVO generelt

En og samme type bruk av RNP og RLVO kan både være en friluftaktivitet og en aktivitet knyttet til næring. For eksempel kan fiske både være en form for friluftsliv og rekreasjon, men er også sterkt knyttet til næring. Skjæring av sennegras kan være en ikke-kommersiell aktivitet, samtidig kan den knyttes til reindrift som næring. For å kunne fastsette mål og tiltak mest mulig presist i forhold til den ulike aktivitet, har vi derfor delt opp kapitlene i forvaltningsplanen i ikke-kommersiell aktivitet under overskriften *Fritidsbruk*, og kommersiell aktivitet/næring under overskriftene *Naturbasert reiseliv* og *Reindrift*. Hytter, stier, vedhogst osv i forbindelse med fritidsbruk vil derfor bli omtalt i kapittelet om fritidsbruk, mens hytter, stier, vedhogst osv i forbindelse med reindrift vil bli omtalt under kapittelet om reindrift. Grensegangen mellom fritidsbruk og reiseliv er omtalt i innledningen i kapittelet om reiseliv. Det drives ikke landbruk innenfor RNP og RLVO.

Fra gammelt har både Reisadalen og fjellene rundt blitt brukt av tre ulike kulturer: den samiske, den kvenske og den norske. Bruken har basert seg på naturressursene området har hatt å by på, og har vært viktig for å berges. Viktige utmarks næringer var jakt, fiske, skogbruk og tjærebrenning. Flere av de åpne buene og gammene som står i dag ble bygd i forbindelse med slik bruk.

Ny kartlegging viser at RNP og RLVO fortsatt er i aktiv bruk året rundt av mange forskjellige brukergrupper. Barmarksesongen er likevel den mest intensive, bortsett fra der det i landskapsvernområdet er snøscooterløype som brukes mye vinterstid. Totalt antall brukere anses likevel ikke for å være spesielt høyt sammenlignet med andre nasjonalparker her i landet eller med våre naboland.

9.2 Status og tilstand for fritidsbruk generelt

9.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

I forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen er det utarbeidet to rapporter om bruk av RNP og RLVO. På grunnlag av de to kartleggingene har vi rimelig god oversikt over dagens bruksmønster av RNP og RLVO.

Den ene, *Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Ráisa álbmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / Ráisduottarháldi suodjemeahcci* omhandler bruk av utmark av den fastboende befolkningen i Nordreisa og Kåfjord kommuner. Av den framgår hvilke brukere/grupper som bruker hvilke områder. Det er ”dagens bruk”, tolket som de 5 siste år (rapport fra 2008), som er kartlagt. Det presiseres at tallmateriale og registreringer som er tilgjengelige gjør det vanskelig å skille lokal bruk fra total bruk, men at resultatene i rapporten i all hovedsak tegner et bilde av den lokale bruken.

Den andre rapporten, *Meahcásteapmi Guovdageinnus / Naturbruk i Kautokeino, fastboendes bruk av meahcci i Kautokeino kommune og konsekvenser ved etablering av naturvernordninger*, er først og fremst en konsekvensutredning av de fastboendes bruksinteresser i forbindelse med planene om en ny nasjonalpark, Gohteluoppal, i Finnmark. I tillegg omfatter den en kartlegging av fastboendes bruk av RNP og RLVO. I følge undersøkelsen er det de sørligste områdene i RNP, Ráisjávri og områdene rundt, som i dag blir brukt av fastboende fra Kautokeino.

Gjennom prosjektet *Arktiske nasjonalparkopplevelser* ble det gjort besøkskartlegging med besøksundersøkelse og besøkstelling i RNP i 2008. Besøkstelingen ble fulgt opp i 2010 og sammenstilt med resultatene fra 2008 i rapporten *Persontellinger i Reisa nasjonalpark 2010*. Det har stått tellere ute ved Mollis også i 2012, men det er ikke gjort en sammenstilling av resultatene med de foregående år for disse.

I forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen ble det også sendt ut et spørsmålsskjema til organisasjoner og bedrifter som bruker RNP og RLVO.

I et arbeid ledet av Troms fylkeskommune har *viktige friluftsområder* i alle kommunene i Troms fylke blitt kartlagt. Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy og Kåfjord kommuner gjennomførte i fellesskap et prosjekt med kartlegging i sine kommuner i 2011. Det er laget kart og faktaark for de viktige friluftsområdene, også for områder i RNP og RLVO. Områdene innenfor RNP og RLVO som har blitt vurdert som viktige friluftsområder, og verddivurderingen av dem, er vist i tabellen nedenfor. **Vedtatt 2014?**

Vi har ikke mye data om bruk fra tidligere år å sammenligne med, og kan derfor ikke si sikkert hvordan utviklingen har vært over tid. Omfanget av besøk på hyttene kan gi en pekepinn, og ut fra besøkstelingen de siste årene og omfanget av henvendelser fra brukere, bla til Statskog Fjelltjenesten, Halti Nasjonalparksenter og Elvebåtsenteret, er imidlertid inntrykket at bruken har vært rimelig stabil over flere år, men økt merkbart de seneste årene. Det er fortsatt den tradisjonelle typen bruk som dominerer. For å kunne si noe om utviklingen av brukstype og omfang, og for å kunne være målrettet med tiltak, er det viktig at kartlegging og overvåkning blir fulgt opp i tida framover, og at det etableres en metodikk for å få et relevant grunnlag å sammenligne med.

9.2.2 Områder viktig for fritidsbruk

Tilgjengelige data viser at det mest intensivt brukte området uten tvil er strekningen Sieimma – Nedrefoss, som er lett tilgjengelig for de fleste brukergrupper, deretter Ráisjávri, og videre området Guolasjávri – Halti. Alle disse tre områdene er innfallsporter og av stor betydning for mange brukere. Til Guolasjávri kommer en lett høyt til fjells sommerstid på grunn av vei helt opp. En annen innfallsport er Somájárvi der Nordkalottleden krysser riksgrensa mot Finland. Bruk av områdene fra finsk side skjer også via vegen til Guolasjávri for turer opp til Finlands høyeste fjell, Halti, og noe via Ráisjávri. Andre områder som blir mye brukt er kantene langs vestida av Reisadalen fra Sieimma og opp mot Holgagorsa og Vuomádakka, særlig ved rypejakt om høsten. Det samme gjelder Geatkevuopmi. Relativt mye brukt om vinteren er områder vest for dalføret og sør for Čárajávri inn mot Sidusgohpi. De minst brukte områdene er de sørlige/vestlige områdene fra Jiértá og Imo innover mot Njálláávži og grensa mot Finnmark og Finland. De er også minst tilgjengelig med hensyn til adkomst. Områder og steder generelt som er lite besøkt har likevel stor verdi for de som går utenfor allfarvei.

Tabell 9-1: Fastboende i Nordreisa, Kåfjord og Kautokeino sin bruk av RNP og RLVO

Type bruk/aktivitet	Siemma - Imo	Imo - Raisjavre	Coalbme - Soma	Guolas - Halti	Raisjavre
Jakt elg	**	S	X	X	S
Jakt ryper	***	**	*	*	***
Snarefangst ryper	S	S	X	X	S
Fiske anadrome arter	***	X	X	X	X

Fiske innlandsarter, vann/elv	*	**	**	**	***
Isfiske	X	*	**	X	**
Bærplukking	**	*	*	*	***
Annen høsting (sopp, planter, plukkhogst og lignende)	*	*	S	*	*
Vandringer og turgåing	***	*	**	**	***
Nordkalottleden	***	*	**	X	**
Nordkalottleden	***	**	**	X	**
Turmål (topp, vann, annet interessepunkt)	***	**	**	***	***
Turmål (topp, vann, annet interessepunkt)	***	*	**	***	***
Hytte, turmål og nærområdebruk	***	**	***	S	***
Skiturer	***	*	**	**	*
Hundekjøring	*	*	**	*	*
Sykling	S	S	*	*	*
Ridning/hest	X	S	*	*	*
Isklatring/fosseklating	*	X	X	X	X
Kanopadling/kajakpadling	**	S	X	*	*
Elvebåtturer	***	X	X	X	X
Scooterløype/-turer	X	X	***	X	*
Forskning, utredning, undervisning	*	*	*	*	**

Kilde: Rapportene om lokal bruk og om naturbruk i Kautokeino.

*** = Brukes mye i de aktuelle perioder/sesonger
 ** = Brukes jevnlig i aktuelle perioder/sesonger
 * = Brukes noe, eventuelt i sesonger

S = sjelden/svært sesongbetont
 O = oppsyn/forvaltning/skjøtsel
 X = ikke relevant

Kartleggingen av viktige friluftslivsområder i kommunen er gjort etter metodikken i DN-håndbok 25-2004 *Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder*. Områdene er vurdert med hensyn til egnethet, variasjon, opplevelseskvaliteter osv, og hvert delområde er vurdert om det er *svært viktig*, *viktig*, *registrert*, eller *ikke klassifisert*. Vurdering av hver enkelt verdissetingsfaktor går fram av kommunen sine faktaark for hvert område. I tabellen nedenfor er kun den samlede verddivurderingen tatt med.

Tabell 9-2: Kartlagte og verdisatte friluftslivsområder i RNP og RLVO

Id nr	Område-type	Områdenavn	Verdi	Kommentar
1942-033	SK	Øvre Reisdalen (fra Saraelv til Imogammen)	A – svært viktig	Et nasjonalt laksevassdrag som er internasjonalt kjent for sitt gode laksefiske og sjørretfiske. Her er det i tillegg populært med padling, grilling og bålkos ved elvebredden og elvebåtkjøring. Elva går inn i Reisa nasjonalpark og har svært rikt fugleliv (laksender ol.) og området er svært naturskjønt. Mollisfossen er et yndet turistmål og det fraktes årlig ca 2000 turister opp elva med elvebåt for å oppleve fossen. Her er mange etablerte leirplasser ved elva med bord og benker ol. Det går en merket sti langsmed hele elvestrekket, som er en del av DNTs nordkalottrute. Det fins flere bruer, stiger og annen tilrettelegging, blant annet sikring av bratte deler av stien, langsmed elva. Troms Turlag har en hytte (Nedrefosshytta) ved Nedrefoss. Nordreisa scooter og båtforening har en hytte på Naustneset (Naustihytta) som brukes svært mye. Skigåing og hundekjøring på elva på vinterstid er populært, men det bør huskes på at flere steder er isen utrygg hele vinteren. Det er svært mye lokalhistorie knyttet til elva og bruken av denne. Statskog har utleiehytter i området (Sieimma og Ansamukka), og har satt opp stiger for å lette adkomsten til elva ved

				Øvrefossen og Jorma (ved Imo). Det er i tillegg andre åpne hytter/koier i nærheten av stien: Sieimma, Vuommataikka, Imogammen og Arthurgammen (noen kilometer sørøst for Imogammen).
1942-038	SK	Reisavann	A – svært viktig	Særpreget, stort og svært produktivt ferskvann. Mange ulike fiskearter (røye, gjedde, abbor, lake, ørekyte). Nordkalottruta passerer området, med en utleiehytte (Statskog) ved østsiden av vannet. Denne er et populært startpunkt for ski- og fotturer langs Nordkalottruta ned mot Reisadalen. Flott vann for padling/båttbruk, men vanskelig tilgjengelig for bil ned til vannet (terrengbil). Kremområde for rypejakt. Endel aktivitet vinterstid i forbindelse med scootertrafikk fra Nordreisa til Kautokeino. Mye kjørespor og endel våte partier i området rundt vannet. Reindriftshytter ligger i relativt stort antall rundt hele vannet og brukes hovedsakelig på våren og høsten.
1942-039	TU	Fjellområdene vest for Reisadalen	B - viktig	Et område som er lite brukt til friluftsliv og mye brukt til reindrift. Drives litt hundekjøring og sporadisk skigåing, turgåing og småviltjakt i området. Det ligger ei åpen hytte i Deatnumuotki.
1942-040	TU	Reisavann – Imo	B - viktig	Dette området brukes hovedsakelig til turgåing i barmarksesongen langs nordkalottruta (DNT, ved Troms turlag) og til rypejakt på høsten. Det er også litt skigåing langs turlagsstien på vinterstid. Denne stien er en gammel ferdselsvei mellom Nordreisa og Kautokeino. Lettgått terreng og en tydelig sti med unntak av en del våte partier rundt Reisavann hvor det også er en del kryssende kjørespor. Kraftlinja følger stien igjennom området mer eller mindre hele veien. Det er langt mellom overnattingshyttene Nedrefosshytta og Statskogs hytte ved Reisavann (27 km). Det er imidlertid muligheter for veldig primitivt ly i Arthurgammen og Imogammen, som begge ligger i nærheten av turlagsstien (like før stien går ned i Reisadalen). Det anbefales å ta med seg telt på dette strekket.
1942-041	TU	Mollešvuopmi	A – svært viktig	Et av de få områdene som gir grei adkomst til vidda fra Reisaelva. Området har mye lokal historie og samisk historie, siden ferdselsveien mellom bygda og vidda møttes her ved "Sieimmanasen". Det ligger to hytter ved Siemmanasen, en på hver side av elva. Den som ligger på samme side som området har en åpen del. Fjellområdet nordøst for elva benyttes hovedsakelig som rypejaktområde i dag.
1942-044	TU	Saraelv - Saravann – Somajavri	A – svært viktig	Området er en del av Reisa nasjonalpark landskapsvernområde og Reisa nasjonalpark. Nordkalottruta går gjennom området i en sløyfe før den fortsetter oppover Reisadalen. Stien går forbi et juv med en svært flott foss, Sarafossen, like før stien når veien i Reisadalen. Det er trimpostkasser ved Sarafossen (som også er med i "5 på topp" i Nordreisa) og på Stuuraskáidi. Det ligger en åpen hytte ved Somajavri. Det er noen som tar seg en terrengsykkeltur mellom Guolasjavri i Kåfjord og Reisadalen på skogsveiene i området. Området huser også Halti - Finlands høyeste fjell. Og det er fint bærterreng og et fint rypejakt og elgjaktområde. Mye aktivitet på vår og høst mtp reindrifta. Dette er på vinterstid et populært utfartsområde med blant annet scooterløype mellom Kåfjord (Guolasjavri til Somajavri) og Reisadalen (Gahperus til Somajavri) og endel hundekjøringsaktivitet i tillegg til andre påskeaktiviteter.
1942-045	TU	Ahmavuomma – Jierta	A – svært viktig	I dette flotte området, i kjernen av Reisa nasjonalpark, finner man blant annet Imofossen, Jierta og den flotte canyonen ved Imo. Ved Imo finner man mange flotte naturhistoriske elementer som spylerekker, jettegryter, ei naturlig steinbru og andre bevis på voldsomme naturkrefter. Fra Nedrefosshytta går det en tursti til toppen av fjellet Jierta. Dette fjellet med sin karakteristiske form er synlig langt innover vidda. Dette området er også populært blant de mest spreke rypejegerne under jakta.

Kilde: Nordreisa kommune 2012

SK = særlige kvalitetsområder

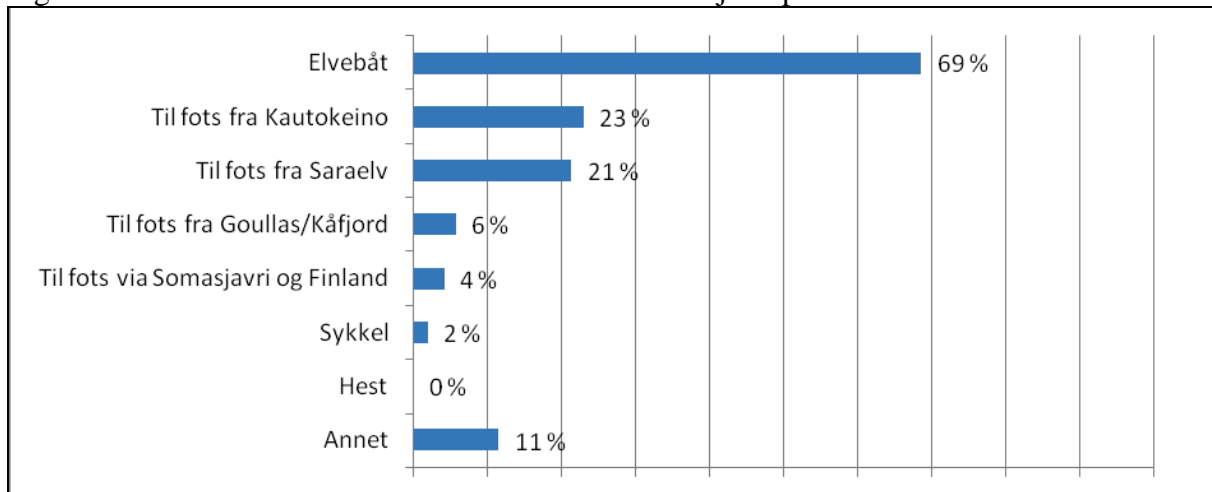
TU = store turområder uten tilrettelegging

9.2.3 Typer bruk av RNP og RLVO og omfang av bruken

Type bruk som er omhandlet her er i hovedsak ikke-kommersiell fritidsbruk. Bruken og aktiviteten er vurdert ut fra synsvinkelen at den skjer i egen regi, og ikke arrangert gjennom et firma eller direkte knyttet til næringsaktivitet. Det kan likevel være vanskelig å skille fordi det kan være kombinasjoner av bruk.

Vi har ikke noe tallfestet materialet som viser antall brukere eller nivået på bruk fordelt på de samme brukergruppene som i kartleggingene av de fastboendes bruk i Nordreisa og Kautokeino. Dvs jegere, fiskere, bærplukkere, turgåere, padlere osv. I forbindelse med prosjektet *Tilrettelegging for arktiske nasjonalparkopplevelser* ble det sommeren 2008 gjort en besøkstelling og besøksundersøkelse i Reisa nasjonalpark. Av resultatene fra den ble det laget oversikter som viste hvordan besøkende kom inn i nasjonalparken og hvilke aktiviteter de har utøvd. Selv om det ikke er en fullstendig oversikt, eller kan relateres til resultatet fra kartleggingen av lokal bruk, gir det oss en pekepinn på hvem som er de viktigste brukergruppene. Det gjelder for nasjonalparken. For landskapsvernområdet er det ikke gjennomført slik kartlegging.

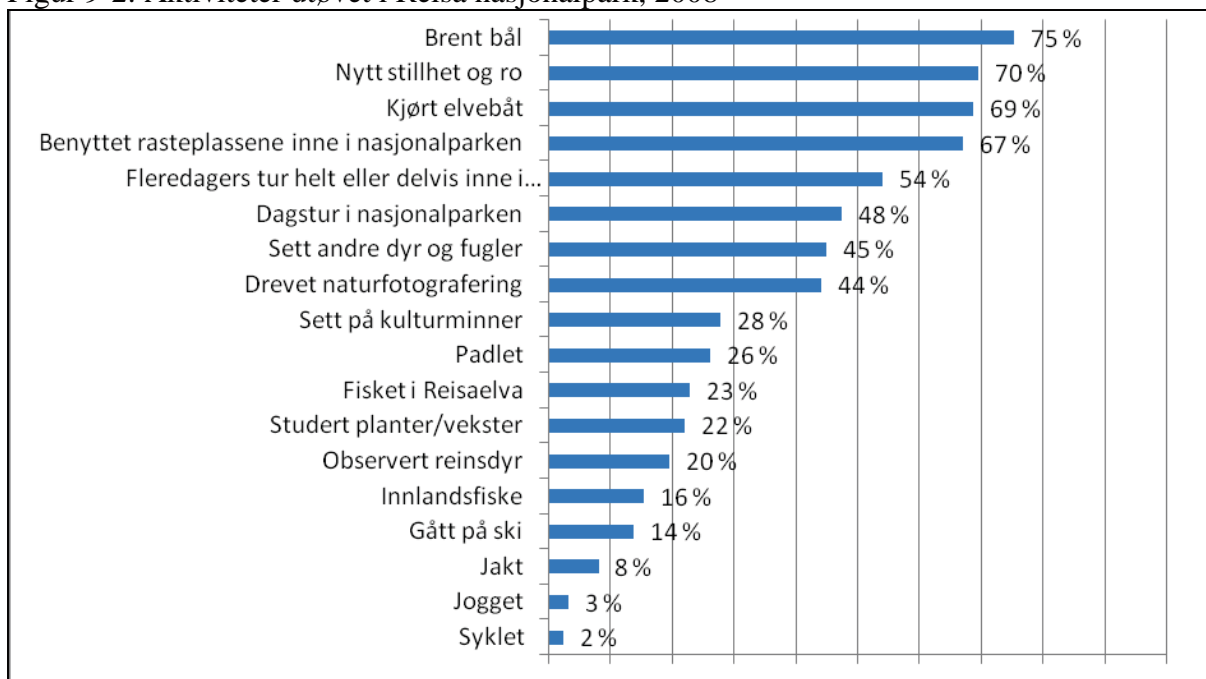
Figur 9-1. Hvordan brukere har kommet inn i Reisa nasjonalpark

Kilde: Rapporten *Besøkskartlegging for Nordreisa nasjonalpark 2008*.

De aller fleste kommer inn i nasjonalparken med elvebåt, det vi i forvaltningsplanen har kalt motorisert friluftaktivitet, se kap 9.7 *Motorisert friluftaktivitet (elvebåtkjøring, snøscootertur)*. Mange kommer også inn i området til fots. Et fåtall bruker sykkel og ingen har oppgitt hest som framkomstmiddel.

Figur 9-2: Aktiviteter utøvet i Reisa nasjonalpark, 2008

Kilde: Rapporten *Besøkkkartlegging for Nordreisa nasjonalpark 2008*.

I brukerundersøkelsen oppgir de fleste at de har tent bål og nytt stillhet og ro. Mange har gått turer med overnatting. Et mindretall oppgir at de har fisket, jaktet eller drevet med sportsaktiviteter.

Undersøkelsen er gjort ett år, og gir oss et øyeblikksbilde fra 2008. Vi har ingen tilsvarende undersøkelser fra andre år å sammenligne med og som kan gi oss et bilde på utviklingen. Den type bruk vi vet minst om er omfanget av bærplukking og annen lokal høsting, og ulike typer vinterbruk som snøscooterturer, isklatring og hundekjøring. De enkelte aktivitetene er omtalt i egne kapitler i det følgende.

9.2.4 Rammer og retningslinjer for fritidsbruk generelt

I de følgende kapitlene der ulike typer bruk er omtalt, er aktuelt utdrag fra verneforskriften tatt med, men også utdrag fra andre lovverk og forskrifter i den grad det er relevant for forvaltningsplanen. For fullstendig lovtekst og forskriftstekst, se den enkelte lov og forskrift.

9.3 Jakt og fangst

Temaet omfatter både jakt på elg, småvilt og rype, og snarefangst på rype. Jakt og fangst har svært lange tradisjoner i området, helt fra det gamle veidesamfunnet. Det er dokumentert ved funn av pilspiss fra tidlig metalltid, bergmalerier som sannsynligvis viser mennesker og reinsdyr, samt spor etter gammelt fangstsamfunn i form av fangstanlegg med flere fangstgroper og skyteskjul/çilla. Særlig ved Ráisjávri er det funnet gamle anlegg og groper som bla knytter seg til villreinfangst. Funn av forhistoriske hustuffer ved Ráisjávri gjør også at det er grunn til å tro at det har vært mer eller mindre kontinuerlig bosetting i RNP, og trolig også RLVO, siden steinalderen.

Også i dag er dette attraktive jaktområder, både for elg og småvilt. Elgjakt foregår mest i dalbunnen og i skogsområdene langs Reisaelva. Ráisjávri inngår i elgfelt for RNP, og har fra gammelt vært jakt- og fangstområde for folk fra Nordreisa.

Rypejakt er den mest attraktive jakta i RNP og RLVO, særlig høstjakta, men også noe vinterjakt. Jakta er en viktig aktivitet ved Ráisjávri, særlig områdene sør og vest for vannet. Mange bruker dette som utgangspunkt for jakt inn mot Aškasjohka, Ráisvuopmi, Miehtavággi og Sáitejávri. Andre mye brukte områder ved rypejakt er Mollešvuopmi, Imo og Luvddiidvuopmi, Reisaadalens vestside, Geatkevuopmi og området fra sørenden av Čarajávri mot Reisa dalen.

Det hender det blir drevet snarefangst på tradisjonelt vis øverst i Reisa dalen, men det har blitt mer sjeldent. Når det drives fangst er det mest i Luvddiidvuopmi, Imo og i Geatkevuopmi, som for øvrig er tradisjonelle områder for snarefangst. Fangstmenn kan oppholde seg i områdene i flere uker i trekk når fangsten pågår om vinteren.

9.3.1 Status og tilstand for jakt og fangst

Det foreligger ingen spesifikke tall for antall jegere innenfor RNP og RLVO.

Brakerundersøkelsen fra 2008 viser at et mindretall av brukerne driver med jakt, ca 8% har svart at de jakter i området. Det er da ikke skilt på hva slags jakt det er snakk om.

Elg

Nordreisa kommune er myndighet etter viltloven til bla å godkjenne elgvald, tildele fellingstillatelse og å godkjenne bestandsplaner for elg. RNP inngår i elgvaldet *Statskog Reisa dalen*, som er det største valdet i kommunen i areal, og jaktfeltet *Reisa nasjonalpark*. Feltet har samme avgrensning som nasjonalparken. RLVO er ikke med i noe jaktfelt. I kommunens forvaltningsplan for elg (2010-2019) er det en målsetning i Reisa dalen bla at området skal ha en sunn elgstamme med en størrelse som er tilpasset beitegrunnet og som ikke påfører andre samfunnsinteresser uakseptable skader eller reduserer det biologiske mangfoldet. Det gjennomføres en bakketelling av elg en gang i året, innen 1. april. Tettheten av elg i Reisa dalen har vært mindre enn i de ytre områdene. Bakketellingen av elg har ikke vært gjort i RNP.

Kommunen har en målsetting om at elgstammen som hovedregel skal forvaltes etter flerårige bestandsplaner, og planperioden kan maksimalt være 3 år. Statskog har utarbeidet en ny bestandsplan for elg for Reisa dalen for perioden 2010-2012 som ble godkjent av kommunen i 2010. I bestandsplanen legges det opp til at det kan tas ut 2 dyr per år i jaktfelt Reisa NP.

Elgstammen i Reisa dalen har gått i bølger, med en topp rundt år 2000 og en bunn rundt 2005 som resulterte i to års fredning fra 2005-2006. Stammen er nå i gradvis oppbygging.

Omfanget av jakt i RNP gjenspeiler variasjonen i elgstammen og tildeling av antall dyr. I følge årlige rapporter fra Statskog Fjelltjenesten jantes det elg i nasjonalparken hvert år, men det er ikke felt elg innenfor området alle år. I 2000 ble det felt to dyr, i 2001 fem dyr, i 2004 to dyr, i 2010 ett dyr, i 2011 to dyr og i 2012 ett dyr innenfor nasjonalparken. I 2006 og 2005 ble det ikke jaktet elg i parken. I 2009, 2008, 2007, 2003, 2002 ble det jaktet men ikke skutt elg i nasjonalparken.

Så godt som all elgjakt innenfor RNP foregår i Reisa dalen. Adkomst og utfrakt av slakt skjer med elvebåt. Hyttene benyttes ved overnatting, spesielt Sieimmahytta, men i de senere år har

det også blitt etablert telteleir ved Saraelv til bruk under jakta. Hvis det jaktes elg rundt Ráisjávri er det helst sent i sesongen, i oktober. Generelt jaktes det veldig lite elg i de indre områdene og rundt Ráisjávri. Det er både pga lang avstand fra Nordreisa og tungvint utfrakt av slakt. Etter gjeldende verneforskrift kan det gis tillatelse til landing med luftfartøy og bruk av motorkjøretøy etter eksisterende kjørespor for uttransport av felt storvilt. Det har ikke blitt søkt om slik dispensasjon til nå. I nyere forskrifter er det åpnet for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, dvs elgtrekk, for uttransport av felt elg.

Ettersom dette er del av et vald på statsgrunn, kan jegere fra hele Nord-Norge komme hit. Ikke alle er derfor like godt kjent med verneområdene. Det er ikke laget noe informasjon om verneområdene og hvilke regler som gjelder spesielt rettet mot elgjegere.

Småvilt

Småviltjakt på statens grunn i Troms administreres av Statskog SF, og ved kjøp av det såkalte statskogkortet kan en utøve småviltjakt i RNP og RLVO. I rapporten om lokal bruk står det at det ikke foreligger spesifikke tall for omfanget av småviltjakt i RNP og RLVO, men at det anslagsvis selges i overkant av 1200 småviltkort på statsgrunn, dvs i Troms. I følge Statskog Troms er det umulig å si hvor mange kort som blir benyttet innenfor verneområdene, og det fins ikke tall på antall småviltjegere som bruker RNP og RLVO.

Tilgangen på antall jaktkort er ikke regulert. I følge Statskog svinger likevel antall jegere i takt med endringer i bestanden. Er det godt med rype øker jaktinteressen, og omvendt. Andre faktorer som påvirker omfanget av jegere ser ut til å være tilgangen til overnatting på hytte, og reguleringer på adkomst til de indre områdene. Både åpne hytter og gammer og utleiehytter brukes under småviltjakta. Under høstjakta på ryper brukes spesielt Reisavannhytta, Sieimmahytta og Vuomadakkagammen, og også Luvddiidvuopmigammen/Arthurgammen er noe brukt. I tillegg brukes noen faste steder som leirplasser for overnatting i lavvo og telt. Særlig gjelder det rundt Ráisjávri der det er fem mer eller mindre faste leirplasser som brukes mest tidlig i jakt sesongen. På disse leirplassene er det ikke gjort spesiell tilrettelegging, og det kan være et problem ifht latriner og søppel. Leirplassene kan nås med båt. Det er ikke adgang til å gi dispensasjon for kjøring av utstyr til hytter eller leirplasser i forbindelse med jakt.

Informasjon om bla spesielle fredningsbestemmelser og bruk av utmarka formidles til småviltjegere via brosjyre om fiske og småviltjakt fra Statskog. RNP og RLVO er ikke spesielt nevnt i brosjyren. Informasjon om hytter og overnatting er også tilgjengelig på internett.

Snarefangst

Snarefangst av ryper foregår fortsatt, men ikke årlig. Med årene har det blitt færre som utøver denne tradisjonelle formen for fangst. I forbindelse med snarefangst fra Luvddiidvuopmigammen/Arthurgammen har det blitt gitt tillatelser til hogst av ved til bruk på gammen.

Mink

De siste årene har det vært noe fangst av mink i RNP i privat regi. Det har stått feller mellom Sieimma og Nedrefoss, og i løpet av 2009 og 2010 ble det fanget 15 mink. I de siste årene har det stått 15 feller mellom Sieimma og Naustnes og i 2011 ble det tatt 6 mink, i 2012 ble det tatt 12 mink.

9.3.2 Rammer og regelverk for jakt og fangst

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven - verneforskriften

Nasjonalparken
kap IV pkt 3

Viltlovens bestemmelser og forskrifter gjelder. Med viltet menes her viltlevende landpattedyr, fugler, amfibier og krypdyr. Nye dyrearter må ikke innføres.

Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.

kap IV 4.3

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til landing med luftfartøy og bruk av motorkjøretøy etter eksisterende kjørespor for transport av felt storvilt.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget eller luftfartøy for uttransport av elg.

Landskapsvernområdet

Det er ikke fastsatt særskilte bestemmelser om jakt. Viltlovens bestemmelser og forskrifter gjelder.

Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.

Andre lover og forskrifter

Viltloven

§ 1 Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

§ 27 Hovedregelen er at grunneieren har enerett til jakt og fangst.

Forskrift om jakt- og fangsttider

Av forskriften framgår hvilke arter som er jaktbare og til hvilke tider jakt kan foregå. I planområdet:

Lirype og fjellrype f.o.m 10.09 t.o.m. 15.03. Helgefredning jul og påske.

Snarefangst rype f.o.m. 01.11 t.o.m. 15.03

Elg f.o.m. 25.09 t.o.m. 31.10

Forskrift om jakt, felling, fangst og fiske på statsgrunn

§ 1 Viltet og fisken skal forvaltes slik at hensynet til biologisk mangfold ivaretas. Ressursen skal utvikles med sikte på allmennhetens adgang til jakt, felling, fangst, fiske og friluftsliv, og fremme lokalt næringsliv.

§ 2 Forskriften administreres av Statskog SF i samsvar med bestemmelsene i viltloven.

(Dvs at småviltjakt på statsgrunn administreres av Statskog SF)

Hund ved jakt

Bruk av hund i forbindelse med jakt kan reguleres av grunneier, her Statskog SF

I RNP og RLVO gjelder generell båndtvang f.o.m.01.04 t.o.m. 20.08.

Kommunen kan fastsette forskrifter om at hund skal holdes i bånd også utover denne tida når forholdene gjør det påkrevet for å beskytte viltet.

9.3.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for jakt og fangst

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken

Det kan gis tillatelser til uttransport av felt storvilt i RNP med luftfartøy, ATV på kjøreløyper eller beltegående elgtrekk i terrenget. Kjøring med ATV i terrenget for å hente felt elg vil ikke bli tillatt.

Tillatelser til slik uttransport kan gis for flere år, maks 3 år, og skal søke å følge planperioden for

bestandsplanen. Omfanget av tillatelser skal holdes på et slikt nivå at det ikke fører til nye varige spor i terrenget eller forstyrrer annen bruk.

9.4 Fiske

Verneområdene er attraktive områder både for fiske etter anadrom fisk som laks, sjøørret og sjørøye i Reisaelva, innlandsfiske på vatn, særlig på Ráisjávri, og for isfiske.

Anadrom laksefisk vandrer opp til Imofossen og både matfiske og turistfiske etter laks har i lang tid vært drevet opp til Nedrefoss og Imo. Reisaelva er en kjent lakseelv, og laksefiskere er en betydelig brukergruppe. Laksefisket pågår i juli og august.

Ráisjávri er det største vannet i RNP og det er et produktivt og godt fiskevann. Fiske her har vært og er fortsatt viktig som tilleggsnæring og supplement til egen husholdning for folk i reindrifta. Det drives noe fritidsfiske, men ikke i stort omfang. Tidligere ble det også drevet fiske her av fastboende fra Reisa. Dette er det mest brukte vannet til innlandsfiske i RNP og det er tillatt å bruke motorbåt på vannet. Det er et såkalt røyevann, men har også abbor, gjedde, lake og ørekyt. Bestanden av abbor og gjedde kan tidvis ha økt på bekostning av røye. Sáitejávri er et annet tradisjonelt fiskevann, men det meste av arealet ligger i Finnmark. Vannet har sik, røye, gjedde, lake og ørekyt. Se også kap 6 *Dyreliv*. Vannene i nasjonalparken er lite brukt av fastboende fra Kautokeino.

Populære isfiskevann på vestsiden av Reisa dalen er Somájávri og Čárájávri og mindre vann i nærheten av disse. Til Somájávri går det godkjent snøscooterløype, og det fiskes både i Somájávri, andre vann langs løypa og andre vann som kan nås med ski. Isfiskere går gjerne på ski fra Somas og Saraelv til Čárájávri på fiske. Somájávri har fra gammel tid vært brukt som fiskevann, og det ble til og med kjørt med hest inn dit i forbindelse med fiske. På østsiden fiskes det på isen på Ráisjávri, men det har blitt mindre med årene. På østsida er det godkjent snøscooterløype etter Biedjuvaggivegen på vinteren. Det gis dispensasjon for snøscooter til bruk av hyttene ved Ráisjávri, både Statskoghytta og Nord Troms kraftlag sin hytte, begge ligger for øvrig like utenfor verneområdene.

9.4.1 Status og tilstand for fiske

Det foreligger ingen spesifikke tall for antall fiskere innenfor RNP og RLVO. I brukerundersøkelsen fra 2008 har ca 23 % svart at de fisker i Reisaelva og 16% har svart at de driver innlandsfiske i området.

Reisa elvelag administrerer ordningen med fiskekort i Reisaelva. Det er laget en *Driftsplan for Reisaelva* for perioden 2011-2015. Et av målene er i følge driftsplanen: “å bevare og øke bestandene av anadrom laksefisk i vassdraget”, et annet er at Reisaelva forvaltes slik at “elva blir en viktig rekreasjonskilde for befolkningen i Nordreisa og tilreisende fiskere og turister, og en ressurs for næringsutvikling i Reisa dalen”.

Den øvre delen av elva, dvs den delen av elva som er inne i RNP, er i sone 14-19. Fiskekort selges for hele strekningen 11-19, så det kommer ikke fram hvor mange som bare fisker innenfor RNP. Både Statskog og Reisa elvelag selger kort i elva, og ettersom begge har egne oversikter over solgte kort, deler vi opp tabellen som vist under.

Tabell 9-3: Persondøgn fiske i Reisaelva ut fra solgte kort

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Statskog sone 11-19	103	135	209	221	235	238
Reisa elvelag sone 11-19 (14-19)			303 (160)	271 (162)	???	???

Kilde: Statskog og Reisa elvelag

Statistikken viser at kortsalg og interesse har økt betydelig de siste år. Mye av det kan tilskrives mer laks i elva og dermed bedre utsikter for fangst. Laksefiskere framstår som en sterk og tydelig brukergruppe i dalen.

Innlandsfiske på statsgrunn selges som *Norgeskort* for hele landet. I rapporten om lokal bruk står det at det ikke foreligger spesifikke tall for omfanget av innlandsfiske i RNP og RLVO, men at det anslagsvis selges i overkant av 2000 fiskekort på statsgrunn, dvs i Troms. I følge Statskog Troms er det umulig å si hvor mange kort som blir benyttet innenfor verneområdene. Det fins ikke tall på antall fiskere som bruker RNP og RLVO til innlandsfiske.

Fiskere i elva benytter seg i stor grad av elvebåt for adkomst, og de overnatter i større grad i lavvo, telt eller egne provisoriske gapahuker enn jegerne.

Informasjon om bla spesielle fredningsbestemmelser og bruk av utmarka formidles til fiskere via brosjyre om fiske og småviltjakt fra Statskog. RNP og RLVO er ikke spesielt nevnt i brosjyren. På Reisa elvelag sine hjemmesider finnes også informasjon om nasjonalparken. Andre opplysninger om hytter og overnatting er tilgjengelig på internett.

9.4.2 Rammer og regelverk for fiske

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV pkt 3

Fiske er tillatt etter gjeldende bestemmelser for lakse- og innlandsfiske.

Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.

Landskapsvernområdet

Det er ikke fastsatt særskilte bestemmelser om fiske. Lakse- og innlandsfiskelovens bestemmelser og forskrifter gjelder.

Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.

Andre lover og forskrifter

Lakse- og innlandsfiskeloven

§ 1 Loven skal sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Loven skal gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiske.

§ 16 og 17 Hovedregelen er at grunneieren har enerett til fiske etter anadrome laksefisk og innlandsfisk i vassdrag.

Forskrift om jakt, felling, fangst og fiske på statsgrunn

§ 1 Viltet og fisken skal forvaltes slik at hensynet til biologisk mangfold ivaretas. Ressursen skal utvikles med sikte på allmennhetens adgang til jakt, felling, fangst, fiske og friluftsliv, og fremme lokalt næringsliv.

§ 2 Forskriften administreres av Statskog SF i samsvar med bestemmelsene i lakse- og innlandsfiskeloven. (Dvs at fiske etter innlandsfisk på statsgrunn administreres av Statskog SF).

Hovedregelen er at fritidsfiske med stang/håndsnøre er tillatt hele året mot løsning av fiskekort. Dvs også isfiske.

Forskrift om åpning av fiske etter anadrome laksefisk

§ 2 I vassdrag er fiske etter anadrome laksefisk bare tillatt til de tider og i de vassdrag eller deler av vassdrag som er fastsatt av Fylkesmannen.

Forskrift om fiske i vassdrag i Troms hvor det går laks, sjørørret og sjørøye

§ 1 Bestemmelsene omfatter de deler av vassdragene hvor det går anadrome laksefisk. Dvs her nedstrøms Imofossen.

§ 2 Det er tillatt med fiske etter alle arter anadrom laksefisk i Reisavassdraget f.o.m. 1. juli t.o.m 31. august. I elva innenfor nasjonalparken er det fredning fra kl 0200 til kl 1000.

§ 3 Fiske etter innlandsfisk i denne delen av vassdraget er tillatt for de arter det åpnes for i innlandsfiskeforskriften. Fisket skal foregå til de tider og med de redskaper som gjelder for fiske etter anadrome laksefisk.

Forskrift om fiske i vassdrag, Troms

§ 9 For fiske i elva oppstrøms Imofossen der det kun fins innlandsfisk og ellers i alle elver, bekker og sjøer der det kun går innlandsfisk, er det tillatt å fiske med visse typer redskap.

§ 10 På statsgrunn er det i elver, bekker og sjøer og tjern tillatt med fiske med med visse typer redskap (dvs vann og vassdrag i RNP og RLVO unntatt Reisaelva nedenfor Imofossen)

Innlandsfiskeforskriften

§ 2 Nevner hvilke arter det er tillatt å fiske etter, bla abbor, gjedde, lake, røye, sik, ørekyt, ørret.

§ 6 Forskrift for disse artene, dvs *Forskrift om fiske i vassdrag i Troms*, gjelder til annet blir bestemt.

Myndighet for innlandsfisk er overført til Fylkeskommunen, de kan revidere den delen av forskriften om fiske i vassdrag i Troms som omhandler innlandsfisk.

Utdrag av Fiskereglene for Reisaelva gjeldende for sesongen 2014 vedtatt av Reisa Elvelag

Innenfor RNP og den lakseførende del av elva, dvs opp til Imofossen

§ 1 Fisket etter laks og sjørørret i Reisaelva starter 23. juni og avsluttes 26. august i sone 1-19.

Fisket etter sjørøye i Reisaelva starter 10. juli og avsluttes 10. august i sone 1-19.

Det kan fiskes etter sjørørret 27. august til 14. september i sone 1-5.

§ 2 Det er timefredning hvert døgn fra kl 02.00 til kl 10.00 i sone 2-19

§ 3 Reisaelva er inndelt i 19 fiskesoner. Grunneiere har enerett til enkelte soner til visse tider, vist i tabell i fiskereglene.

§ 4 Desinfisering av alt utstyr (også båter) skal foretas ved kjøp av fiskekort.

§ 14 Innenfor nasjonalparken er elva delt inn i disse sonene:

Sone 14 Sydenden av Sieimastilla-Altaribekken

Sone 15 Altaribekken- sydenden av Rautasoantostilla

Sone 16 Sydenden av Rautasoantostilla-Molliselv (munningen)

Sone 17 Molliselv (munningen)-nedre ende av Vuomatakkastilla

Sone 18 Nedre ende av Vuomatakkastilla-Naustneset

Sone 19 Naustneset-Imofossen

Antall stenger for døgnkort (unntatt innenbygds) i disse sonene er 5 kort.

Pkt 7 Fart på båt skal reduseres og det skal holdes god avstand der det fiskes fra land.

Kjøreforbud med båt: Bilot-Imo hele året natt til lørdag og natt til søndag fra midnatt til kl 0600.

Det er tillatt å fiske fra båt så lenge det ikke er til hinder for andre.

9.4.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for fiske

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Ingen spesielle retningslinjer om fiske ettersom det ikke er regulert i verneforskriften.

9.5 Annen høsting

Med annen høsting mener vi bærplukking, soppstaking, skjæring av sennegras, plukkhogst av spesialmateriale og lignende.

Bær

Bærplukking har alltid vært viktig for lokalbefolkningen både til egen husholdning og for salg. Spesielt gjelder det moltebær. De høyereliggende områdene er gode områder for moltebær. Myrområdene sør og vest for Ráísjávri peker seg ut som attraktive områder, men også Mollešvuopmi. I Reisadalen er det både tyttebær, blåbær, bringebær, villrips og markjordbær.

Sennegras

Det er tradisjon for å skjære sennegras/skohøy, fra myrer og bekker i området.

Tømmer og tjære

For folk i Nordreisa er det dalen opp til Imo som har vært det mest brukte området til utmarksnæringer. Skogen med drift av tømmer har vært en viktig inntekt for mange i Reisadalen. Tømmer ble saget på vinteren og fløtet til sagbruk på våren. De fleste av de finske innvandrerne som slo seg ned i Reisadalen på 1700-tallet og utover, levde av fiske, jordbruk og skogbruk, gjerne i kombinasjon. Det var vanlig å supplere økonomien med flere utmarksnæringer, bla tjærebrenning. Det har vært tradisjon å brenne tjære her fra 1700-tallet og fram til tiden rundt andre verdenskrig. Det er registrert flere gamle tjæremilbotner i nasjonalparken, se kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*.

9.5.1 Status og tilstand for annen høsting

Bær

Plukking av moltebær er fortsatt utbredt og vanlig i området rundt Ráísjávri. Plukkerne bruker gjerne båt for å komme seg til myrene rundt vannet, og de benytter de samme leirplassene som rypejegerne. Det kan i gode moltebærår i perioder være folksomt ved de mest attraktive myrene. Attraktive bærområder ligger i et myrområde med mye palser, så det er viktig at det ikke kjøres på myrene der, se kap 5 *Planteliv og naturtyper*.

Det er ikke gjort noen kartlegging som viser omfanget av annen bærplukking, men noe blåbær og tyttebær plukkes også i området rundt Ráísjávri og langs Reisaelva. Inntrykket er likevel at det ikke har stort omfang, og at det som høstes er mest til eget bruk. Generelt er det færre i dag som høster av disse ressursene enn tidligere. Matsopp og andre planter sankes i liten grad.

Sennegras

Sennegras har blitt, og blir fortsatt, skåret på myrene og i fuktige drag innenfor verneområdene. Spesielt fra områdene rundt Ráísjávri og nordvest og sør for vannet.

Tømmer og tjære

Det drives noe hogst av ved til hyttene i området. Se kap 9.8 om hytter og gammer. Vi kjenner ikke til at det tas noe spesialvirke her.

Siste tjæremile som ble brent i nasjonalparken er antagelig den som ble tent ved Imo i 1932/1933. Etter det har miler kun blitt tent utenfor nasjonalparken. Tjærebrenning var vanlig

i Reisadalen til rundt 1940. På 50-, 60-tallet gikk tjærebrenninga mot slutten. Etter det har det vært mer en attraksjon når noen har tent ei mile. Den siste mila ble brent i dalen rundt 2003.

9.5.2 Rammer og regelverk for annen høsting

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken
kap IV pkt 2.

- 2.1: Vegetasjonen, herunder også døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel og beiting. Nye plantearter må ikke innføres.
Vegetasjon, herunder døde busker og trær, er vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- 2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er:
- bruk av brensel og trevirke i reindriften i henhold til reindriftingslovens bestemmelser.
 - bruk av trevirke (ris) til snarefangst.
 - bruk av nedfalt virke og tørre kvister til bål på stedet.
 - plukking av bær, matsopp og kvister til eget bruk, og ellers lovlig plukking av molte for salg.
- Bestemmelsen er ikke til hinder for
- beiting
 - skånsom bruk av trevirke til bålbrenning
 - plukking av bær og matsopp
 - plukking av vanlige planter til eget bruk
- 2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til uttak av trevirke til brensel for hytter og gammer i nasjonalparken.
Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til hogst av ved til hytter og gammer i nasjonalparken.

Landskapsvernområdet

Det er ingen særskilte bestemmelser om denne type høsting i verneforskriften. Den delen av allemannsretten som gjelder høsting reguleres av straffeloven. Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse som kan endre det vernede områdets landskaps særpreg eller karakter vesentlig. Innføring av nye plantearter er forbudt. Beiting er tillatt. (Bestemmelser om vedhogst og skogsdrift ikke relevant ettersom det ikke er skog innenfor området).

Andre lover og forskrifter

Naturmangfoldloven

Noen arter, bla karplanter og moser, er fredet gjennom egne forskrifter med hjemmel i naturmangfoldloven. Disse artene kan ikke høstes. For arter i RNP og RLVO, se kap 5 *Planteliv og naturtyper*.

Friluftsløven

§ 5 om allmennhetens høstingsrett. Under ferdsel i utmark kan allmennheten høste ville nøtter som skal spises på stedet og plukke og ta med seg ville blomster, planter, bær og vill sopp, samt røtter av ville urter, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

For multer på muldebærland i bla Troms gjelder første ledd bare når eier eller bruker ikke har nedlagt uttrykkelig forbud mot plukking. Uavhengig av slikt uttrykkelig forbud kan allmennheten alltid plukke multer som spises på stedet.

Å ta stein, mineraler, torv, lav, rikuler, tæger, never og bark er i utgangspunktet ikke en del av allemannsretten, men en grunneierrett. Dvs grunneier må spørres om lov for å ta ut dette. Allikevel blir det å ta ut mindre kvanta til hobbybruk, dersom det ikke er av verdi for grunneier, sett på som en uskyldig nyttesrett og at man da utøver en allemannsrett og ikke grunneierrett. Dersom man utøver den uskyldige nyttesretten er det ikke sett på som straffbart etter den nye straffeloven. For eksempel er det en alminnelig oppfatning at verdiløs brensel som eieren ikke kan forventes å utnytte kan benyttes av allmennheten til kaffekoking, det kan tas en stein til peishylla og lignende. Dette gjelder ikke dersom en må gjøre inngrep for å få

det med seg, eks for å ta ut en rikule. Dersom en er i tvil bør en uansett spørre grunneier først. Det vil alltid være en skjønnsvurdering av hvor mye en kan ta med seg hjem uten å spørre grunneier.

9.5.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for annen høsting

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken

Skjæring av sennegras/skohøy går under unntaket om plukking av vanlige planter til eget bruk.

Uttak av trevirke til brensel for hytter og gammer i nasjonalparken skal bare skje etter en godkjent *ved- og energiplan* som gjelder for en bestemt periode av gangen. Planen rulleres så ofte som behov. I planen skal godkjente uttaksområder markeres på kart og det skal knyttes vilkår til hvordan uttaket skal skje for å unngå at det er i strid med verneverdier og bruk. Se tiltak nr 9-4.

9.6 Friluftaktivitet

Verneområdene brukes til friluftaktivitet som vandring, skiløping, kanopadling /kajakpadling, sykling, hundekjøring, ridning, isklatring.

Å gå på tur til fots, både på stier og utenom stier, er den overveiende vanligste friluftaktiviteten og den med lengst tradisjoner i området. Stien mellom Reisadalen og vidda er i utgangspunktet en gammel ferdselsåre som ble brukt ved samenes vandringer opp og ned dalen. Her gikk de også med kløvrein når de skulle handle med folk i dalen. Jegerne som fangstet på vidda brukte de samme stiene. Fra påska 1957 fram til 1974 arrangerte Troms turlag (da Tromsø og omegn turistforening) i samarbeid med reineiere, reinraid langs denne ferdselsåra. Det var tur med rein, pulk og ski gjennom området og ankomst til Kautokeino påskeaften. Denne ferdselåra ble etter hvert merket som tursti. Hvilket år det ble merket er usikkert, men den var i alle fall merket i 1952. I 1993 ble Nordkalottleden etablert som en sammenhengende vandringsrute gjennom Sverige, Finland og Norge. Stien ble en del av Nordkalottleden, som går gjennom både RLVO og RNP. Den delen av leden som går mellom Sarelv og Somashytta ble merket som tursti først i 1994. Nordkalottleden er også merket som E1-sti som går sammenhengende fra Sicilia til Nordkapp. Åpningen ble markert på Nordkapp i 2013.

De fleste turer til fots blir organisert privat, men så godt som hvert år blir det organisert fellesturer i regi av Troms turlag, Halti nasjonalparksenter eller Tuvrrahasat-Kautokeino turlag. Det arrangeres også jevnlig fellesturer fra Finland, de kan være 10-20 stk i en gruppe som bla går langturen fra Ráisjávri og ned Reisadalen.

Av toppturer er det mest attraktive målet fjellet Ráisduottarháldi, 1361 m.o.h.. Det er den høyeste toppen i Nordreisa kommune, og den er grensepunkt mellom Nordreisa og Kåfjord kommuner. Like sørvest for denne ligger toppen Halti/Haldi som er Finlands høyeste punkt og et populært turmål for finlendere. Det er et godt merket løypenett dit fra Finland, og det er enkel atkomst fra norsk side via veien til Guolasjávri i Kåfjord. Av andre toppturer er turer

opp mot fjellet Jiertá vanlig fra Nedrefoss. Herfra er det god utsikt over store deler av nasjonalparken.

På vinteren, og særlig utover vårvinteren helt fram til isen går, er det flere som tar turer på ski på elva oppover dalen. I mørketida og tidlig på vinteren vanligvis opp til Sieimma og Mollis, gjerne med overnatting i Sieimmahytta. Senere kan turen gå over til Ráisjávri, og motsatt vei. Fra Nedrefoss er det vanlig med turer over til Geatkevuobmi og gjerne enten videre nordover til Čárajávri eller videre vestover til Somájávri og hytta der. Eller samme ruta motsatt vei. Hele RLVO blir brukt til skiturer, men hovedsakelig følges traseen til Nordkalottleden eller snøscooterløypa, men også en god del går fra Saraelv langs gammel sti opp til Čárajávri. Det går også skiturer opp til Haltitoppen, og turer innover mot Sáitejávri via Sidusgohpihytta og Deatnumuotkihytta. Årlig kommer en finsk turgruppe på ski inn via Nordkalottleden ved Somájávri og går vekselvis ned enten til Čárajávri eller Gahperus. Skiturene går hovedsakelig via hyttene.

Reisaelva er ei populær elv å padle. I den delen av elva som er innenfor RNP er det mest aktivitet fra Vuomatakka og ned, men også en del fra Nedrefoss og ned.

Det kjøres noe med hund, både privat og som organiserte turer. Stort sett følges snøscootertraseen og Nordkalottleden i RLVO, men en del går mellom Čárajávri og Čoalbmevággi, og mellom Čárajávri eller Somájávri og videre sørover eller av og til ned til dalen via Vuomatakka eller Nedrefoss. Noen kjører opp langs elva til Nedrefoss og i enkelte tilfeller til Imo og mot Ráisjávri.

Isklatring / fosseklatring er en forholdsvis ny aktivitet i området. Det er særlig fossene ovenfor Sieimma, dvs Mollisfossen, Alttari, Avvejohka, Imojuvet med Spanijohka som blir brukt. Isklatring skjer i tiden fram til utgangen av mars, men mest i februar. Annen fjellklating er ikke vanlig, mye på grunn av at kvaliteten på fjellet er for dårlig til klatring.

Nyere type aktiviteter som terrengsykling skjer i noen grad med utgangspunkt ved Guolasjávri. Det er sjelden og mer som unntak at det sykles i dalen. Det sykles litt i nærområdene til Ráisjávri.

Ridning forekommer i hele RNP og RLVO, men mest i området ved Guolasjávri, strekningen Čoalbmevággi – Somájávri, langs finskegrensa, og gjerne med en runde om Čárajávri og ned i dalen.

Ved Halti nasjonalparksenter er det årlig besøk av naturfotografer og kunstnere med spørsmål om verneområdene.

Idrettsarrangement, dvs større arrangementer, konkurranser og jaktprøver, er forbudt både i RNP og RLVO.

9.6.1 Status og tilstand for friluftaktivitet

Vandring

Fra brukerundersøkelsen i 2008 kan vi se at når vi unntar de som tar seg inn i nasjonalparken med elvebåt, er vandring til fots med overnatting den mest utbredte aktiviteten, se figur 9-1 og 9-2. Til sammen har ca 54% oppgitt at de har tatt seg inn i nasjonalparken til fots.

Tallene fra besøkstelling i 2008, 2010 og 2012 og omfanget av besøk på hyttene gir oss et bilde på samlet bruk av stiene. Det omfatter alle typer brukere, og det skilles ikke på om de som går der for eksempel er på jakt eller går tur. Er tall for 2012, evt 2013 klare?

Besøkstellingen i 2008 ble gjort i barmarksesongen mellom juni og september og viste at:

- ca 350 personer brukte Nordkalottleden mellom Saraelv og Nedrefosshytta.
- ca 100 personer brukte Nordkalottleden mellom Nedrefosshytta og Ráisjávri
- ca 100 personer brukte Nordkalottleden mellom Bilto og Somajárvi

I rapporten om lokal bruk fra Nordreisa og Kåfjord sammenholdes tall fra besøkstelling og overnatting på hytter, og besøket stipuleres til å være:

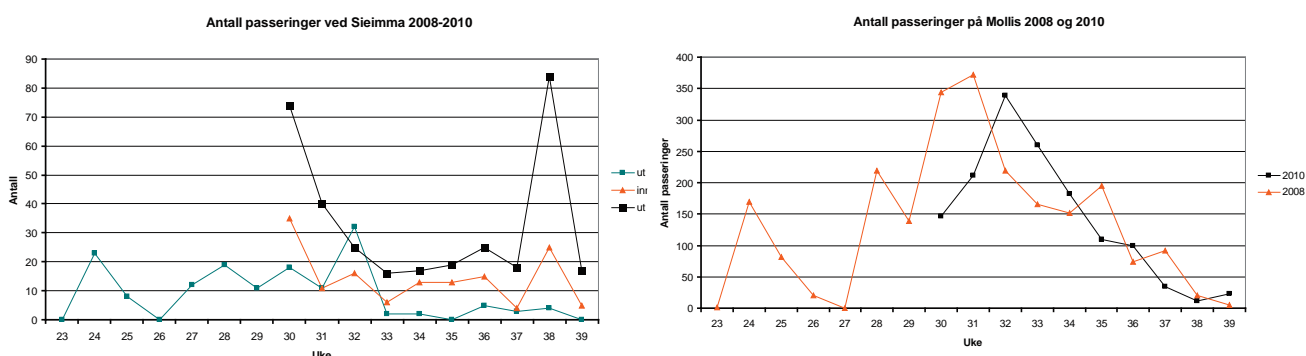
- ca 400 til fots mellom Sieimma og Luvddiid
- ca 250 bruker området mellom Imo og Ráisjávri
- ca 110-120 personer i barmarksesongen i området Čoalbmevággi til Somajárvi
- i overkant av 3000 besøkende skrev seg inn i bok på toppvarden på finsk Halti. Det er usikkert hvor mange av disse som kommer via norsk side. En god del går fra Finland over på den norske toppen som er høyere.

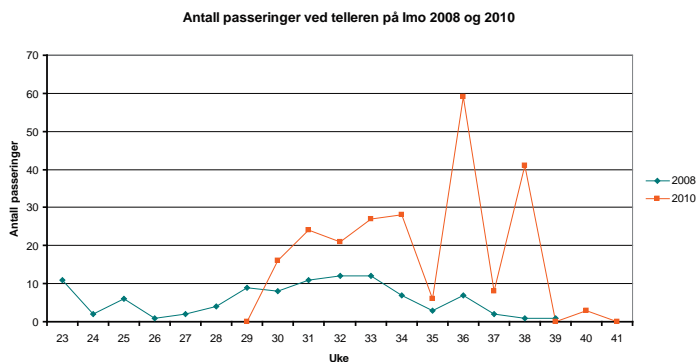
Det ble gjennomført en ny besøkstelling i 2010 for å få noen sammenlignbare tall og se om det er mulig å si noe om en trend. Det ble plassert ut tellere på Nordkalottstien ved Sieimma og ved Imo, på stien opp til Mollisfossen, og på stien opp til Sarafossen. Tallene fra besøkstellingen i 2010 viser at totalt var det:

- ca 143 personer inn i parken og 335 ut av parken ved Sieimma (150 ut av parken i 2008)
- ca 708 personer på Mollis (ca 1135 personer i 2008)
- ca 233 personer passerte telleren ved Imo (ca 99 personer i 2008)

Ettersom det er gjort tellinger bare i to sesonger og det er flere feilkilder til resultatene, er det vanskelig å si noe sikkert om trend. Det vi likevel kan si er at det ser ut som at flere kommer ut av parken ved Sieimma enn de som går inn, dvs antagelig starter flere å gå Nordkalottleden fra Kautokeino enn de som går opp dalen. Fordelingen av bruk gjennom sesongen varierer bla med vannstand i elva, om det blir arrangert fellesturer, det kan være at folk som går prøver å unngå myggsesong og tida med mest båttrafikk osv. Omfanget av bruk generelt påvirkes ellers bla av graden av tilrettelegging, informasjon og markedsføring, og hvilke opplevelsesprodukter som utvikles.

Figur 9-3: Antall passeringer ved Sieimma, Imo og Mollis 2008 og 2010

Kilde: Rapport 1:2011 Blixgård Luonddus, Persontellinger i Reisa nasjonalpark 2010.

I besøksundersøkelsen oppgir mange at de har brent bål (75%) og nytt stillhet og ro (70%). Et mindretall har drevet fiske, jakt og sportsaktiviteter. Av de som har svart på brukerundersøkelsen oppgir de fleste at det som er viktig under oppholdet i RNP er å oppleve uberørt og spesiell natur i en avslappet og hyggelig atmosfære sammen med venner eller familie. Utøvelse av mer krevende fysisk aktivitet vurderes som litt mindre viktig. I gjennomsnitt har respondentene ingen sterke ønsker om tilretteleggingstiltak. Ettersom det ikke er gjennomført noen tilsvarende undersøkelse tidligere, har vi ikke grunnlag for å vurdere om det har skjedd endringer av denne typen bruk eller opplevelsen av den over tid. Svarene i undersøkelsen gir oss et signal om at dersom vandring til fots fortsatt skal være en attraktiv aktivitet i framtida, må områdene forvaltes slik at de spesielle naturkvalitetene kommer fram og at de som kommer hit kan nyte stillhet og ro. Samtidig vil logistikken med overnattingsmuligheter, vedlikeholdte stier og tilrettelagte bålplasser være av betydning, men ikke større tilretteleggingstiltak som kommer ”i veien for” opplevelsen. Utfordringen vil være at ved god tilrettelegging kan omfanget av bruk øke som igjen kan påvirke opplevelsen av ro og stillhet.

Grensekryssing til fots mellom Finland og Norge er tillatt etter Schengenavtalen dersom man ikke har med tollpliktige varer.

Vandrere som bruker Nordkalottleden passerer gjennom områder som er vurdert som spesielt viktige for dyreliv, se kap 6 *Dyreliv*. Kombinasjonen av tid på året da leden blir mye brukt og hvilken funksjon disse områdene har for dyreliv, gjør at vi ut fra den kunnskap vi har i dag ikke vurderer dagens bruk til å være i konflikt med dyreliv.

Figur 9-4: Skiløpere ved Nedrefossbrua

Foto: Halti nasjonalparksenter

Figur 9-5: Vandrere på vei ned fra vidda til Reisdalen

Foto: Ann-Heidi Johansen

Skigåing

Det er ikke gjennomført besøkstelling om vinteren, så vi har ikke tall på hvor mange som bruker området til skiturer. I brukerundersøkelsen fra 2008 har imidlertid 14 % oppgitt at de har gått på ski i området. Se figur 9-2. Ettersom vi ikke har noen sammenlignende undersøkelse, vet vi ikke hva som er trenden. Inntrykket er at det kan være svakt økende. Ferdselen på elveisen er størst fra slutten av januar til ut i april når isen på Reisaelva går, men også i mørketida er det en del bruk av området. Kongeørna starter hekking allerede i slutten av mars/begynnelsen av april. Aktivitet i den tiden bør av hensyn til klippehekkende rovfugl holdes på et lavt nivå. Leirslagning bør derfor fortrinnsvis skje på hyttene og gammene. Fordi skiturene både i RNP og RLVO hovedsakelig går mellom hyttene er det viktig at hyttene er i god stand, og særlig viktig at det er nok ved og tørr ved tilgjengelig. Naturlige faktorer som påvirker omfanget av skiturer er været i de utsatte fjellområdene og variasjon i tidspunkt for når isen på elva går.

Padling

Av friluftaktiviteter er foruten vandring, padling det som er mest vanlig i nasjonalparken. Av de som svarte på brukerundersøkelsen oppgir 26% at de har padlet. Se figur 9-2. I praksis vil det si padling på Reisaelva med kano. Den mest brukte strekningen er fra Vuomatakka og ned, eller også fra Nausti eller Nedrefoss og ned. De fleste transporterer kanoer opp elva med elvebåt og padler ned. Reisaelva er relativt enkel å padle ved normal vannstand, men den øvre delen kan være krevende ved høy vannstand. En del av sideelvene kan føre mye vann med seg og gjøre det krevende å padle. Det vil også si at padlesesongen begrenser seg til den tiden det er overkommelig vannstand. Kano brukes også noe på Ráisjávri, men ikke i samme omfang som på elva.

Viktige faktorer for bruk av området til padling, foruten vannstanden, er at det er praktisk å frakte kanoer fram til der man starter. Ved innfallsporten på Saraelv er det en tilrettelagt landingsplass for kano, men ellers ikke langs elva eller ved Ráisjávri. I perioder kan det være mye trafikk på elva, og for padlere er det viktig at det oppleves trygt å ferdes på elva i forhold til motorisert båttrafikk. Kajakkpadling forekommer unntaksvis ned elvedalen fra indre områder. Vi har ingen sammenlignende telling og kan ikke si noe om endringer i aktiviteten.

I forhold til spesielle verneverdier langs elva er det et stort antall lokaliteter av flommarkshabitater av både skoger og elveører som ikke er kartlagt. Elveørene er voksested for de to kritisk truede artene kveinhavre og finnmarksjonsokblom. Flommarksskogene er etter alt å dømme også viktige habitater for en rekke arter av fugl, insekter og epifyttiske lav og sopp. For å kunne ta hensyn til disse verdiene trenger vi oppdatert kunnskap om hvor de viktige områdene er. Ved tilrettelegging av leirplasser, som også blir brukt av padlere, må viktige verdier bli sjekket ut, både planteliv og naturtyper, samt registrerte kulturminner. Padlesesongen starter etter at den sårbare tida for de klippehekkende rovfuglene langs elva er over og er derfor ikke i konflikt. Ved bruk av medbrakt kano eller kajakk er det viktig å være oppmerksom på smittefare for gyro, og at båtene blir desinfisert.

Hundekjøring

Vi har ikke noe mål på omfanget av bruken av hund i RNP og RLVO, det framgår heller ikke av brukerundersøkelsen. Senvinters i april og over mot mai er området Čoalbmevággi-Somájávri der Nordkalottleden og snøscooterløypa går, svært viktig for reindrifta på grunn av vårflytting. Snøscooterløypene kan derfor av hensyn til det stenges tidligere enn 1. mai ved behov. Lokale hundekjørere opplyser i undersøkelsen om lokal bruk at de tar hensyn til flyttinga med rein og ikke kjører på scooterløypa etter at den er stengt.

Fra Somájávri og sørover mot Deatnomuotki kan det kjøres med hund på norsk side av riksgrensen, og fram til april vil det ikke berøre flyttinga av rein som starter da. Grensegjerdet mellom Norge og Finland går på denne strekningen stedvis inne på finsk territorium, dvs utenfor nasjonalparken. Ved kryssing med hund fra finsk over til norsk territorium gjelder *Forskrift om dyrehelsemessige betingelser for ikke-kommersiell transport av kjæledyr*, med bla krav om id-merking, vaksine og pass. Samme forskrift gjelder ved kryssing med hund fra Finland til Norge gjennom porter i gjerdet, eks langs Nordkalottleden. Kryssing med hund skal i utgangspunktet skje ved en grensestasjon, jf § 10 første ledd i forskriften. Dersom en ikke krysser ved en grensestasjon, bør kjørerne ta kontakt med Mattilsynet for en vurdering. Motsatt vei gjelder finske regler som administreres av de finske matmyndighetene, Evira (www.evira.fi). Kjørerne har selv ansvar for å følge reglene som til enhver tid gjelder for dette.

Sør for Deatnomuotki går *sperregjerde sør* som et skille mot vinterbeiter for rein i Finnmark. I forhold til rein er det uheldig med mye aktivitet med hund der vinterstid.

Dalen brukes mest fra slutten av januar til ut i april når isen går, og i følge undersøkelsen om lokal bruk forekommer en del hundekjøring med flerspann da. Som regel går turene langs elva og opp til Nedrefoss, og i noen tilfeller også opp til Imo og mot Ráisjávri. I dalen starter de klippehekkende rovfuglene sin hekking allerede i slutten av mars/begynnelsen av april da kongeørna legger egg. Aktivitet i den tiden bør av hensyn til klippehekkende rovfugl holdes på et lavt nivå. Både rein og rovfugl kan tolerere forbigående forstyrrelser, men forstyrrelser som varer over lengre tid, tolereres i mindre grad. Ved kjøring med hund i den mest sårbare tida bør derfor leirslagning fortrinnsvis skje på hyttene og gammene.

Elg oppholder seg i dalen om vinteren, og kan være sårbare for forstyrrelse særlig hvis det er mye snø og på senvinteren. Aktivitet med hund i den tiden kan være forstyrrende for elg. Leirslagning på våren bør også av den grunn kanaliseres til hytter og gammer. Snømengden varierer fra år til år, dermed varierer det også når det kan være aktuelt å styre aktivitet av hensyn til elg.

Traseen til hundeløpet *Villmarksløpet i Troms* som går fra Øverbygd i Målselv til Sappen i Nordreisa, har gått på nordsiden av RLVO. Det berører derfor ikke verneområdene direkte.

Is- og fosseklattring

Vi har ikke noe mål på omfanget av is- og fosseklattring, men i følge rapporten om lokal bruk har det et visst omfang, og aktiviteten er økende. Isklattringen foregår hovedsakelig i tida januar-mars. Isklattring i fossene som blir brukt i dag er ikke i konflikt med kjente lokaliteter for klippehekkende rovfugl. Reirlokalteter kan imidlertid endres, og bør derfor overvåkes. Dersom nye fosser tas i bruk til isklattring bør de sjekkes mot siste data om reirlokalteter.

Sykling

Omfanget av sykling i verneområdene har vært lavt, 2 % på brukerundersøkelsen. Dalen egner seg lite for sykling og det sykles sjelden der. Noe sykling skjer fra Guolasjávri og innover langs kjøreløyper i landskapsvernområdet. Det er ikke tilrettelagt noe spesielt for syklister, verken i terrenget eller med informasjon. Det er framkommet ønske om tilrettelagt sykkeltrasè mellom Guolasjávri og Gahperus. Vi vet lite om syklistenes bruk av området, hvor og hvor langt det sykles for eksempel, og vi kjenner ikke konkret trenden her. Generelt er omfanget av terrengsykling i utmark økende. Dette er en type aktivitet som ved noe omfang kan føre til markslitasje. I nye nasjonalparker er sykling kun tillatt på veier, trasèer eller i områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen. Det arrangeres et sykkelrenn i

Finnmark, *Offroad Finnmark*, der trasèen går utenfor nasjonalparken. Arrangementet *Reisadalen opp* går på veien i dalen, utenfor nasjonalparken.

Ridning

For bruk av hest og ridning som aktivitet, er inntrykket at det mest skjer som organiserte turer, og da gjerne ved salg av turer som et ledd i naturbasert reiseliv. I brukerundersøkelsen har ingen oppgitt at de har kommet inn i området via hest. Vi kan heller derfor ikke si noe om trenden for ridning. Ettersom ridning gjerne skjer som organiserte turer er omfanget av bruken knyttet til omfanget av lokale tilbud om aktiviteten. I nyere nasjonalparker er organisert bruk av hest bare tillatt på veier og traseer eller områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen. Dette for å ha mulighet til å styre aktivitet for å unngå markslitasje.

Informasjon

Informasjonen til fritidsbrukere er ofte generell informasjon, og det mangler opplysninger som går direkte på de ulike typene aktiviteter. Denne gruppen besøkende er sammensatt, og er i større grad tilreisende enn de som driver jakt og fiske. Det er en utfordring å nå de besøkende som ikke kjenner de lokale forholdene med informasjon. Informasjonen bør også være tilgjengelig på flere språk. Det er mange måter å informere på og mange informasjonskanaler. Det kan være brosjyrer, skilting, informasjonstavler, informasjonssentra, internett, via oppsynspersonell, natur- og kulturveiledere og turledere. Det bør derfor lages en egen *informasjonsplan* for hvordan det skal gjennomføres, se tiltak 9-11. Halti nasjonalparksenter er omtalt i kap 16 *Myndigheter-oppgaver og ansvar*, og Ovi Raishiin - Visitor Point Reisadalen i kap 15 *Randsoner*.

I DN-rapport nr 3 1996 *Forvaltning av nasjonalparker*, står det under punkt 9.5 *Naturrettleiing*: «*Naturrettleiing i form av personleg formidling, organiserte aktivitetar som t.d. turar med fjellførar og rettleiing i friluftsliv, er eit viktig verkemiddel for å formidle kunnskap og verdiar og skape haldningar i forhold til naturgrunnlag, verneverdiar og samspel mellom menneske og natur.*» Videre at: «*Eit viktig mål med naturrettleiing vil vere å stimulere til friluftsliv og naturoppleving både i og utanfor nasjonalparkane. I nasjonalparker med samisk bruk høyrer samisk natur- og kulturforståing og utmarksbruk med. Det langsiktige målet med dette arbeidet er å skape haldningar og atferd til beste for ei forsvarleg forvaltning av naturområde*».

9.6.2 Rammer og regelverk for friluftaktivitet

I tillegg til verneforskriftene er friluftsløven en sentral ramme for fritidsbruk også i RNP og RLVO.

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken
kap IV pkt 6.

6.1: All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre. Idrettsarrangement er forbudt. Unntatt fra dette er skyss av turister med elvebåt.

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier eller traseer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.

- 6.2: Miljøverndepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om ferdselen i nasjonalparken dersom verneformålet gjør det nødvendig.
Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved særskilt forskrift regulere eller forby ferdsel som kan skade naturmiljøet.
Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.

Landskapsvernområdet kap IV pkt 4.

- 4.1: All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre. Idrettsarrangement og kommersiell turisme er forbudt.
All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier samt traseer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.
Organisert ferdsel og ferdselsformer som ikke skjer til fots må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten dersom det kan skade naturmiljøet. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.
- 4.2: Miljøverndepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om ferdselen i landskapsvernområdet dersom verneformålet gjør det nødvendig.
Innenfor nærmere avgrensa deler av landskapsvernområdet kan Miljødirektoratet ved særskilt forskrift regulere ferdsel som ikke skjer til fots.
Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.

Andre lover og forskrifter

Friluftsloven

§ 2 Alle kan ferdes til fots i utmark hele året når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Det samme gjelder ferdsel med ridehest eller kløvhest, kjelke og tråsykkel eller lignende på veg eller sti i utmark og overalt i utmark på fjellet. Kommunen kan bli enig med eieren om å forby slik ferdsel på angitte strekninger.

(I rundskriv T-3/07 om friluftsloven viser Miljøverndepartementet til at hundespann ikke er nevnt i loven, men at de har lagt til grunn at "eller lignende" i § 2 også gjelder for hundespann.

I følge samme rundskriv kan kommunen og eieren forby ridning på aktuelle strekninger dersom den gir terrengskader av betydning. Det gjelder generelt, også på fjellet. Dersom grunneieren anser at ridning i et område ikke skjer tilstrekkelig hensynsfullt og varsomt, og det ikke lar seg løse ved minnelig ordning, kan ridning forbys på nærmere angitte strekninger. I praksis ordnes det som en avtale med grunneier og de som organiserer ridning.)

§ 8 Alle har rett til å bade fra strand i utmark eller fra båt når det skjer i rimelig avstand fra bebodd hus/hytte og ikke er til ulempe for andre.

§ 9 I utmark kan en raste der en vil, men ikke slik at det er til ulempe for andre.

Telt må ikke settes opp så nær bebodd hus/hytte at det forstyrrer beboernes fred, og ikke nærmere enn 150 m. Det gjelder ikke for område som er tilrettelagt for telting. Telting eller opphold er ikke tillatt i mer enn 2 døgn om gangen uten eierens samtykke. Det trengs likevel ikke på høg fjellet eller på område fjært fra bebyggelse hvis ikke oppholdet fører til skade eller ulempe.

§ 10 Friluftsmøte, idrettsstevne og lignende som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, kan ikke holdes uten samtykke av eier eller bruker av grunn hvor avsperring foretas.

§ 11 Alle skal opptre hensynsfullt og varsomt ved ferdsel i utmark, og ikke påføre miljøet skade. Et sted skal etterlates i en tilstand som ikke er skjemmende eller fører til skade eller ulempe for noen.

§ 35 Kommuner og lag kan få lov til å varde og merke ruter i utmark, bygge klopper og bruer og sette i verk andre tiltak for å lette ferdselen i utmark. Eieren skal varsles i god tid før merking.

Allemannsretten omfatter i utgangspunktet også organisert ferdsel. Grensen for hva som inngår i allemannsretten framgår av friluftslovens § 10. Bestemmelsen setter en grense for allemannsretten ut fra ferdselen og oppholdets omfang. Det er krav om samtykke fra grunneier dersom arrangementet har et visst omfang, arrangementet kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, bare av grunneiere som er direkte berørt av sammenstimling som avsperring og lignende.

Vannressursloven

§ 16 Alle kan bruke vassdrag til ferdsel uten bruk av motor.

Brannvernloven - forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn

§ 8 Det er forbudt å gjøre opp ild utendørs dersom det kan føre til brann. I tidsrommet 15. april – 15. september er det forbudt å gjøre opp ild i eller i nærheten av skogsmark uten tillatelse fra kommunen eller gjennom lokal

forskrift.

Hundeloven

§ 6 Det er generell båndtvang f.o.m 01.04 t.o.m. 20.08. Det er ikke gitt egen forskrift utover dette i Nordreisa kommune.

§ 7 Der tamrein beiter skal hund ikke uroe eller skremme rein. Reineier kan kreve at hund blir holdt innestengt mens rein blir flyttet forbi bosted eller hytte. Fylkesmannen kan gi forskrift om at hunder skal holdes i bånd eller forsvarlig innestengt eller inngjerdet når hensynet til reindriften tilsier det.

§ 15 Løs hund uten ledsager i utmark som utgjør en fare for tamrein kan opptas av grunneier, reineier.

9.6.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for friluftaktivitet

Sikring av muligheter for naturopplevelse gjennom enkelt friluftsliv er et viktig delmotiv for etablering av nasjonalparker. De skal være med å bidra positivt til livskvalitet, helse og trivsel.

I nye nasjonalparker og landskapsvernområder er organiserte turer til fots tillatt så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Bakgrunnen er at organiserte turer gjerne medfører stor opphopning av folk på samme sted og samtidig. Det kan lett føre til markslitasje og forstyrrelser av dyreliv. Ved å søke om en aktivitet vil det under behandling av søknaden bli vurdert om den omsøkte aktiviteten konkret påvirker naturmiljøet, og prosessen ved behandlingen sikrer dialog med søker. Ved vurderingen skal det ikke bli lagt mer restriksjoner på ferdselen enn det som er påkrevd ut fra verneformålet.

I nye maler til verneforskrifter er ikke idrettsarrangement nevnt spesielt i noen bestemmelser, men slik aktivitet vil bli vurdert etter bestemmelsene om ferdsel, bla organisert ferdsel. Større arrangementer, konkurranser og jaktprøver er normalt aktiviteter som må omsøkes.

Nedenfor er det gitt bestemmelser og retningslinjer om organisert bruk og ikke-organisert bruk av RNP og RLVO. Det er lagt opp til at ferdsel og aktivitet ikke skal føre til markslitasje, skade naturverdier og kulturverdier, forstyrre vilt, tamrein og bufe, eller være til ulempe for andre. Den ulike typen aktivitet er vurdert i forhold til disse verdiene så langt det har latt seg gjøre ut fra den kunnskapen vi har i dag. Se kapittel 9.6.1 *Status og tilstand for friluftaktivitet*. For nærmere omtale av verneverdier, se kapitlene om landskap, geologi, planteliv og naturtyper, dyreliv, kulturminner og kulturmiljø, samt tilhørende temakart. For reindriften bruk, se kap 8 og **vedlegg xx Temakart Reindriften**.

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Bestemmelser

Med **organisert ferdsel** mener vi i denne sammenheng ferdsel der lag, forening, firma, skoler/barnehager og lignende planlegger, koordinerer eller arrangerer en ikke-kommersiell tur.

Ferdsel som ikke trenger særskilt tillatelse:

- Organisert tur med den hensikt å oppsøke områder/lokalteter med ikke spesielt verneverdig dyreliv eller planteliv, feks natursafari, fuglekikking, botanikkstur.
- Organisert / ikke organisert tur med kano/kajakk.
- Organisert / ikke organisert tur til fots, dvs fottur.
- Organisert / ikke organisert tur på ski og på truger, samt isklatrning i Mollisfossen, Alttari, Avvejohka,

Imojuvet med Spanijohka.

- Organisert / ikke organisert tur med hundespenn i følgende områder og tidspunkt:
 - I hele RLVO fram til scooterløypa stenges (1. mai eller før).
 - I hele RNP fram til flytting med rein starter i midten av april. Kjørere kontakter Halti nasjonalparksenter for informasjon om når flytting med rein starter det enkelte år.
- Organisert / ikke organisert tur med rein og slede på vinterføre.
- Leirslagning i Reisadalen mellom Sieimma og Nedrefoss fra midten av mars til når isen går, må skje ved hytter og gammer av hensyn til klippehekkende rovfugl.
- I år med mye snø og elg i dalen kan aktivitet blir regulert, brukere tar kontakt med Halti nasjonalparksenter for informasjon.
- Organisert / ikke organisert tur på sykkel på godkjent trasé. Følgende trasé avklares gjennom arbeidet med kjøreløypeplan i reindriften, se tiltak 8-5 i kap 8 *Reindriften*:
 - eksisterende kjøreløype Guolasjavri – grense RLVO ved Ruvdnajohka (mot Gahperus)
- Ikke organisert bruk av hest i hele RNP og RLVO.
- Organisert bruk av hest på godkjent trasé. Følgende traséer avklares gjennom arbeidet med kjøreløypeplan i reindriften, se tiltak 8-5 kap 8 *Reindriften*:
 - eksisterende kjøreløype Guolasjavri – grense RLVO ved Ruvdnajohka (mot Gahperus).
 - kjøreløype Guolasjavri – Somashytta og kjøreløype grense RLVO ved Ruvdnajohka (mot Gahperus) – Somashytta.

Ferdsl og ferdselsformer som trenger særskilt tillatelse:

- Organisert tur med den hensikt å oppsøke områder/lokalteter med spesielt verneverdig dyreliv eller planteliv. Det kan bli stilt krav om guide.
- Organisert /ikke organisert teltleir i nasjonalparken utenom hytter/gammer/faste teltplasser. Med teltleir mener vi her 12 persondøgn eller mer (persondøgn = antall personer x antall døgn).
- Organisert /ikke organisert tur for isklating i andre fosser enn Mollisfossen, Alttari, Avvejohka, Imojuvet med Spanijohka.
- Organisert /ikke organisert tur med hundespenn i områder som nevnt utenom angitte tidspunkt.
- Leirslagning i Reisadalen mellom Sieimma og Nedrefoss fra midten av mars til når isen går, hvis det ikke skjer ved hytter og gammer.
- Organisert /ikke organisert tur på sykkel utenom godkjent trasé.
- Organisert bruk av hest utenom godkjente traséer.
- Alle former for ferdsel som kan skade naturverdier, kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller være til ulempe for andre, som f.eks
 - juving
 - luftsport som basehopping, paragliding, kiting/vindseiling og lignende
 - rafting/brettseiling
- Idrettsarrangement, herunder arrangerte konkurranser, jaktprøver og lignende.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Dispensasjon til ferdsel og aktivitet skal ikke gis dersom den kan skade natur- og kulturverdier, forstyrre vilt, tamrein og bufe, eller være til ulempe for andre.

Ved behandling av dispensasjonssaker skal det legges vekt på å oppnå god dialog mellom brukere og forvaltning slik at det ikke oppstår konflikter i forhold til verneverdier, men samtidig slik at en unngår unødvendig regulering. Gjennom dialog skal det også legges vekt på å øke kunnskapsnivået hos både søker og forvaltningsmyndighet.

Det legges opp til at faste aktiviteter kan få flerårige tillatelser.

Dersom forutsetningene for aktiviteten det er søkt om endrer seg, må det gjøres en ny vurdering. Vurderingen vil bli gjort ut fra omfang av aktivitet (deltagere og tidsrom), årstid, sted.

Ved behandling av dispensasjonssaker skal det vurderes om aktiviteten må foregå innenfor verneområdene eller om det kan legges utenfor.

Primært skal kanalisering av ferdsel, informasjon og guiding brukes som virkemiddel for å unngå at ferdsel skader naturmiljø og kulturminner, og forstyrrer vilt og tamrein. Dersom det er behov for

ytterligere tiltak, eller at faren for at naturverdier eller kulturminner blir ødelagt er stor, kan Miljødirektoratet regulere eller forby ferdsel innenfor nærmere avgrensede områder. Forbudet bør begrenses til den type ferdsel som gjør skade.

Overvåkning og oppsyn skal brukes som et virkemiddel for å vurdere om kanalisering og informasjon styrer ferdsel som det er ønskelig. Nye tiltak skal skje på grunnlag av systematisk overvåkning og oppsyn av naturverdier, kulturminner og ferdsel.

Anbefalinger

Leder av reinbeitedistrikt eller kontaktpersoner for reinbeitedistriktene gir beskjed til Halti nasjonalparksenter om når flytting med rein starter det enkelte år.

9.7 Motorisert friluftaktivitet (elvebåtkjøring, snøscootertur)

Elvebåtkjøring

De finske innvandrerne brakte med seg den særegne elvebåten, stakebåten, som ble drevet fram ved staking. Bruken av stakebåten er videreført, men i tida etter andre verdenskrig ble motor vanlig, og plastbåten har etter hvert erstattet trebåten. Det er mulig å ta seg opp til Nedrefoss med elvebåt, men de fleste stopper lenger ned, for eksempel ved Naustihytta, ved leirplasser nedenfor Nausti og ved Mollisfossen. Det meste av ferdsel opp dalen sommerstid skjer ved bruk av elvebåt. Elvebåten brukes både til kjøring av turister, besøk på hytter, ved jakt og laksefiske, frakt av kanoer opp elva, og gjerne i kombinasjon med flere typer aktiviteter. Mange leirplasser og bålplasser viser at elva er i aktiv bruk med båt.

Snøscootertur

Det går en snøscooterløype inn i verneområdene, fra Gahperus i Reisadalen gjennom Čoalbmevággi til Somájávri. Dette er en godkjent rekreasjonsløype. I Nord-Troms kan Fylkesmannen godkjenne snøscooterløyper for rekreasjonskjøring etter forslag fra kommunen. Løypa brukes både til dagsturer, isfisketurer og utgangspunkt for videre ferdsel på ski. Den brukes også til organiserte scooterturer. Det leies ut snøscootere, bla fra Sappen leirskole like ved der løypa starter. Ved Geatkeluoppal, utenfor verneområdet, er løypa bundet sammen med løype fra Kåfjord. Løypa til Somájávri ble godkjent første gang rundt 1980-81. Den er en av grunnene til at dette ble et landskapsvernområde og ikke en nasjonalpark. I 1997 ble løypa inn til Somashytta lagt om slik at den ikke lenger går inn til hytta, men stopper på østsiden av Somájávri. Begrunnelsen var at en ønsket å begrense kjøring fram til Somashytta ettersom hytta inngår i turløypenettet på Nordkalotten og også skal være et tilbud for skigåere. Tidligere gikk det også snøscooterløype til Sieimma, som og ble lagt ned. Kjøring til Somashytta og Sieimmahytta krever nå dispensasjon. Det har også gått snøscooterløype til Ráisjávri. Nå går det en godkjent løype øst for Ráisjávri etter veien til Biedjuvággi, og da i tiden før påske når veien ikke er brøytet. På finsk side av grensen kan det kjøres til toppen av Halti gjennom en lisensordning for turistguider.

Oppkjøring av nye skiløyper med snøscooter har ikke vært tillatt i etablerte nasjonalparker eller landskapsvernområder. Oppkjøring av løyper vil føre til økt motorisert ferdsel, og i fjellområder vil det måtte kjøres ofte for å holde slike løyper åpne. I verken nasjonalparken eller landskapsvernområdet skal det tillates unødvendig transport eller unødvendig støy.

Etter motorferdselloven er motorferdsel i utmark forbudt så lenge det ikke er tillatt etter loven eller etter vedtak med hjemmel i loven. Nødvendig transport av personer og utstyr i jordbruks-

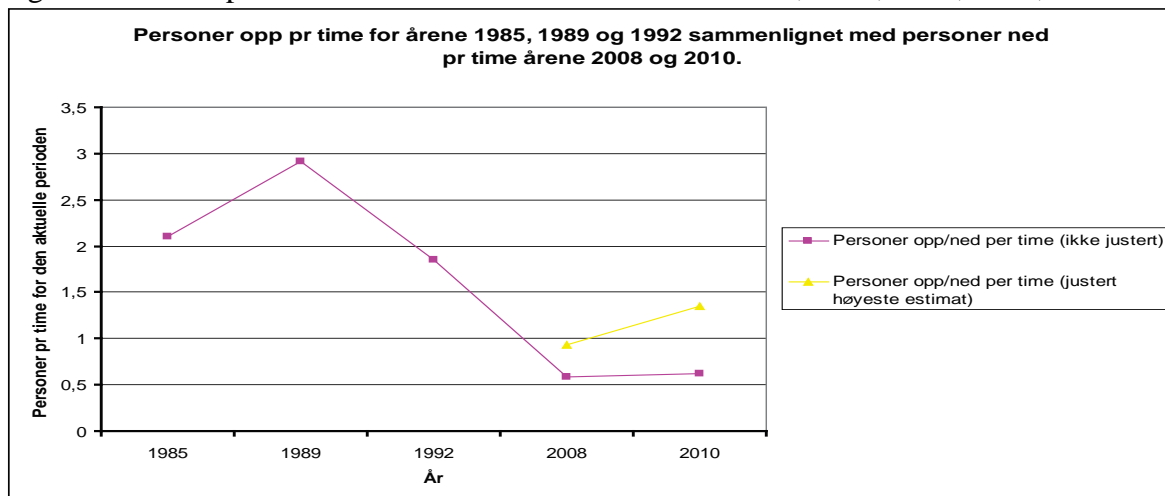
skogbruks- og reindriftsnæring er tillatt. Jakt, fangst, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i den forbindelse. Det vil si at det verken etter verneforskriftene eller etter motorferdselloven er anledning til å kjøre ut personer eller utstyr med snøscooter eller ATV til telteire, jaktcamper eller fiskecamper, unntatt der slike ligger ved godkjent snøscooterløype.

9.7.1 Status og tilstand for motorisert friluftaktivitet

Elvebåtkjøring

I dalen er det mange elvebåter, både private og båter for leie. I 1985 utførte Statskog (den gang Statens skoger) en telling av elvebåter i øvre del av Reisaelva. For å kunne sammenligne ble tellingen fulgt opp i 1989 av Nordreisa kommune i samarbeid med Nordreisa scooter- og båtforening, Nordreisa jeger- og fiskerforening og Reisa elvelag. I forbindelse med en hovedoppgave ved Norges landbrukshøgskole ble det gjort en brukerundersøkelse der båter og personer ble telt i 1992. I 2008 ble det gjennomført en besøkstelling i prosjektet *Tilrettelegging for arktiske nasjonalparkopplevelser*, med en oppfølging i 2010 etter samme metodikk. I 2011 ble resultatene fra alle disse tellingene sammenlignet i et notat. Sammenligningen viser en markert nedgang fra 80-tallet selv om en legger det høyeste estimatet fra de to siste målingene til grunn. Tallmaterialet som ligger til grunn er relativt usikkert, men man kan likevel se en trend. De ulike metodikkene er kommentert i rapporten.

Figur 9-6: Antall personer i båt i øvre deler av Reisaelva 1985, 1989, 1992, 2008, 2010

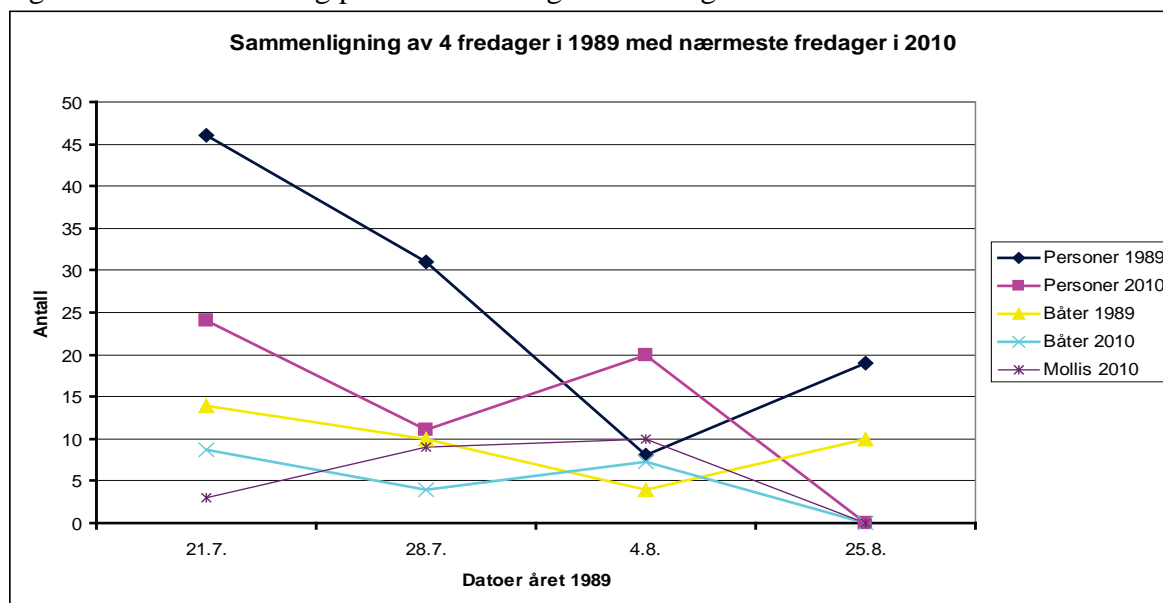
Kilde: Notatet *Sammenstilling av resultater fra elvebåttellinger i øvre deler av Reisaelva*.

Fredagene er den dagen det vanligvis er mest trafikk opp elva. En sammenligning mellom 4 fredager i 1989 og 4 fredager i 2010 viser også en trend med markert nedgang i trafikken, se figur 9-7.

I 1992 ble det beregnet at total trafikk forbi Sieimma var på 1850 båter og at totalt om lag 3000 personer hadde besøkt nasjonalparken. Ut fra besøkstelingen i 2008 er det anslått at et stort flertall av brukerne av dalen, dvs mellom 70% og 80%, brukte båt som transportmiddel for å komme inn i selve nasjonalparken. Dvs mellom 1160 og 1860 personer. Det ble vurdert at det trolig lå mot det høyeste anslaget. Videre ble det anslått at den totale bruken av sentrale

deler av RNP lå på et sted mellom 1513 og 2210 personer. På besøksundersøkelsen i 2008 svarte 69% at de kom inn i nasjonalparken med elvebåt, se figur 9-1.

Figur 9-7: Antall båter og personer 4 fredager i 1989 og 2010.

Kilde: Notatet *Sammenstilling av resultater fra elvebåttellinger i øvre deler av Reisaelva*.

I følge *Forskrift om motorferdsel i Reisavassdraget* er det totalforbud mot bruk av vannjet. I 2009 ga kommunen 2 dispensasjoner for bruk av vannjet. I 2010, 2011 og 2012 ble det gitt 1 dispensasjon for 3 båter til Elvebåtsenteret. På den ene dispensasjonen kjøres det flere turer.

Båttrafikken på elva starter så snart isen har gått og det er god vannføring i elva. Det er likevel lite trafikk før St. Hans. Aktiviteten utover sommeren kan variere med nedbør og vannføring. I perioder med flom og høy vannstand kan elva være krevende for båttrafikk. Tilsvarende er den vanskelig å kjøre på lav vannstand. Bruken av elvebåt er mest intensiv i perioden fra siste del av juni og ut august. I RNP og RLVO skal all ferdsel og aktivitet skje hensynsfullt og varsomt slik at en bla ikke skader naturverdier. Av arter som hekker i klippene langs elva varer rugetiden for kongeørn til begynnelsen av mai. Fjellvåk legger egg i slutten av mai, og har unger i juli. Ettersom både kongeørn og fjellvåk har store unger i juli er de ikke så sårbare for båttrafikk den tida det er mest aktivitet på elva. Vanskelige forhold i elva, feks når det er høy eller lav vannstand, gjør ikke nødvendigvis at stien på land brukes mer. Ved slike forhold lar man gjerne være å dra opp elva.

Den kommunale forskriften om motorferdsel i Reisavassdraget begrenser omfanget av båttrafikk på elva i helger og på nattetid. Bakgrunnen for forskriften var hensynet til brukerne av elva, både de med båt, fiskere og friluftsfolk. Forbudet mot vannjet begrenser også trafikken naturlig i perioder med lite vannføring.

I følge oppsynsrapporter flyttes det noen steder på steiner og grus i elva for at båter lettere skal kunne ta seg fram. I følge verneforskriften for RNP er det ikke tillatt med for eksempel graving, påfylling av masse. I elva blir naturlig noe stein og masse flyttet ved hjelp av strømmen. Å flytte enkelte stein med håndmakt har sannsynligvis alltid vært gjort så lenge

elva har vært trafikkert med båt, og vi vurderer at så lenge omfanget er så begrenset og det er snakk om å flytte enkeltsteiner med håndmakt, vil det ikke være i konflikt med verneformålet.

Vi kjenner ikke omfanget av bruk av båt i fritidssammenheng på Ráísjávri. Båt blir mest brukt i forbindelse med småviltjakta og noe i forbindelse med fiske og molteplukking. Inntrykket er likevel at omfanget er lavt.

Snøscootertur

Det fins ingen tall på omfanget av trafikk på snøscooterløypa inn til Somájávri. Inntrykket er likevel at det er en populær og mye brukt løype, noe det jevnt høye besøket på Somashytta bekrefter. Fylkesmannen ga i 2006 Nordreisa kommune en rammetillatelse til å gi dispensasjon til transport av bagasje og utstyr fra løypa til hytta tur/retur for de som skal overnatte. Det kunne gis inntil 4 dispensasjoner pr dag. Alle som har søkt om dispensasjon har fått det innenfor den rammen. Antallet har vært relativt jevnt, men litt stigende de ti siste år. Dispensasjonen gjaldt til februar 2011. Det er imidlertid trukket i tvil om en slik rammetillatelse kan gis til kommunen i det videre.

I følge retningslinjer for behandling av scooterdispensasjoner i Nordreisa kommune kan det også gis inntil 4 dispensasjoner pr dag for kjøring av bagasje og utstyr for de som skal overnatte på Seimmahytta. Hytta ligger helt inntil, men utenfor vernegrensa.

Tabell 9-4: Antall dispensasjoner for kjøring med snøscooter til Somashytta og Seimmahytta

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Somashytta	34	19	33	43	55	54	44	55	48	55	35	42	23
Seimmahytta	10	18	3	5	23	7	11	-	11	19	8	4	10

Statskog har hatt en rammedispensasjon for kjøring til Reisavannhytta og Somashytta for frakt av bagasje og utstyr. Den gikk ut i 2005. Elvebåtsenteret har til og med 2009 hatt dispensasjon for å kjøre til Reisavannhytta som en del av utleievirksomheten de har hatt på vegne av Statskog. Praksis nå er at de som bruker hyttene selv må søke om dispensasjon til kommunen. Det gjelder både de som leier utleiedel og andre, som for eksempel hyttetilsyn. Det har også vært gitt dispensasjon til Ymber (tidligere Nord Troms kraftlag) for snøscooter til bruk av sin hytte. Hyttene ved Ráísjávri ligger helt inntil, men utenfor vernegrensa.

Støy, bla knyttet til motorferdsel, og stillhet som etterspurt kvalitet, er nærmere omtalt i kap. 14 *Forurensning*.

9.7.2 Rammer og regelverk for motorisert friluftaktivitet

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

Kap IV pkt 4.

4.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.

4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1. er bla:

- motorferdsel med tradisjonell elvebåt på Reisaelva nedenfor Nedrefoss

- bruk av motorfartøy på Ráísjávri

4.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig

transport.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til

- bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med vedhogst
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter.
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.

Unødvendig støy er forbudt.

Landskapsvernområdet

Kap IV pkt 2.

2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er:

- bruk av beltekjøretøy på vinterføre t.o.m. 1. mai etter løype til Såmajavri i samsvar med forskrift etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

Bestemmelsen er ikke til hinder for motorferdsel for transport av gjerdemateriell.

2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til

- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter.
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.

Unødvendig støy skal unngås.

Andre lover og forskrifter

Motorferdselloven

§ 3 I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt hvis ikke annet følger av loven eller vedtak med hjemmel i loven.

§ 4 Ferdsel med motorfartøy er tillatt på innsjøer som er 2 km² eller større, på elv og innsjøer mindre enn 2 km² dersom de er en del av et farbart vassdrag.

§ 5 Kommunestyret i bla Nordreisa kan i forskrift gi adgang til bruk av snøscooter på vinterføre langs særskilte løyper i utmark og på islagte vassdrag.

§ 10 Grunneier og bruker har rett til å forby eller begrense ferdsel på sin eiendom.

Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

§ 4 I bla Nordreisa kommune kan snøscooter brukes på vinterføre i løyper som etter motorferdselloven er utlagt av Fylkesmannen etter forslag fra kommunestyret. Løypene må ikke legges inn i sårbare naturvernområder, friluftsområder eller viltområder. Løypene kan ikke brukes i tiden f.o.m. 5. mai t.o.m. 30. juni.

Forskrift om snøscooterløyper, Nordreisa kommune, Troms

§ 1 Fast løype er opprettet *Gahperus-Somájávri*. Fra Gahperus gjennom Gahperusvaggi, via Geatkkutluoppal og Coalbmevaggi til ca. 1 km fra Somashytta videre til østbredden av Somájávri. Sidesløyfe fra Aittasjavri via Skorajavri, Geatkkutjávri til Geatkkutluoppal.

§ 2 Løypene tillates brukt fra det tidspunkt de er merket og bekjentgjort åpnet til og med 4. mai. Kommunen bekjentgjør åpning av løypene. Løypa Gahperus til Somasjávri og sammenbindingsløypa til Kåfjord stenges 1. mai.

§ 3 Merking av løypene skal skje etter retningslinjer gitt av fylkesmannen.

§ 4 Kryssing av reingjerde skal fortrinnsvis foregå ved eksisterende åpninger/porter i gjerdet. Reindriften kan stenge løypen Gahperus - (Kåfjord kommune) - Somasjávri hvis ferdselen fører til ulemper for driften.

Forskrift om motorferdsel i Reisavassdraget

§ 1 Det er forbud mot motorisert ferdsel på Reisaelva fra Bilty til Imo fra kl 24.00 til kl 06.00 lørdag (natt til lørdag) og søndag (natt til søndag) hele året. Fra Gamlebrua på Storslett til Bilty er det forbud mot motorferdsel fra kl 24.00 til 06.00 lørdag (natt til lørdag) og søndag (natt til søndag) fra 1. september og ut året.

§ 2 Det er totalforbud mot bruk av vannjet (hele døgnet).

9.7.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for motorisert friluftaktivitet

Motorferdselloven gjelder i tillegg til verneforskriftene. Det kan derfor være saker der det også må innhentes tillatelse etter motorferdselloven. Grunneier har rett til å nekte eller begrense motorferdsel på sin eiendom, også innenfor RNP og RLVO.

All motorferdsel kan reguleres i verneområdene, men fortrinnsvis med begrunnelse i skade på verneverdier eller støy (ikke av feks sikkerhetsmessige grunner), se *kap 10 Naturbasert reiseliv*.

Bruken av snøscooterløypa til Somájávri reguleres gjennom den til enhver tid gjeldene forskrift for denne løypa.

Primært skal kanalisering av ferdsel og informasjon brukes som virkemiddel for å unngå at ferdsel skader naturmiljø og kulturminner, og forstyrrer vilt og tamrein. Dersom det er behov for ytterligere tiltak, eller at faren for at naturverdier eller kulturminner blir ødelagt er stor, kan Miljødirektoratet regulere ferdsel som ikke skjer til fots innenfor nærmere avgrensede områder. Forbudet bør begrenses til den type ferdsel som gjør skade. Overvåking og oppsyn skal brukes som et virkemiddel for å vurdere om kanalisering og informasjon styrer ferdsel slik som det er ønskelig. Nye tiltak skal skje på grunnlag av systematisk overvåking og oppsyn av naturverdier, kulturminner og ferdsel.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Med tradisjonell elvebåt på Reisaelva menes i denne sammenheng båt med tradisjonelt utformet fasong som elvebåt bygd for plass til 1 person i bredden, uavhengig av materiale. Båten drives fram ved staking eller bruk av ordinær utenbords påhengsmotor, ikke vannjet.

Søknad om dispensasjon for bruk av vannjet som behandles etter *Forskrift om motorferdsel i Reisavassdraget* må også behandles som en dispensasjonssak etter verneforskriften for RNP. Resultater fra overvåking og andre tiltak under kap 14 *Forurensing*, legges til grunn ved vurdering av søknader om bruk av vannjet og evt vurdering av bruk av andre motortyper.

Motorferdsel i RNP og RLVO er i utgangspunktet forbudt. Nødvendig transport det kan gis tillatelse til etter en nærmere vurdering av behovet, er transport av ved, utstyr og materialer til drift og vedlikehold av hytter, gammer, tilrettelagte gapahuker og rasteplasser. Ved vurdering av behovet for transport legges til grunn *ved- og energiplan* tiltak 9-4, og *rutiner for drift av hytter og gammer med tilknyttede anlegg* tiltak 9-2.

Det vil ikke bli gitt tillatelse til transport av annet utstyr enn nevnt, personer eller bagasje, jf også motorferdsellovens regler. Dersom det er behov for transport av utstyr i forbindelse med lengre opphold på snarefangst i Arthurgammen, kan slik transport samordnes med Statskog Fjelltjenesten sin kjøring.

Annen nødvendig transport vil generere unødvendig støy, noe som ikke er tillatt i RNP og skal unngås i RLVO. Vurdering av søknader om tillatelse til motorferdsel skal være restriktiv og antall dispensasjoner til motorferdsel skal holdes på et lavt nivå.

Transport skal skje på vinterføre, med luftfartøy eller med båt, og på tidspunkt det er minst mulig konflikt med verneverdier og annen bruk. All transport opp Reisa dalen på vinterføre skal være gjennomført før de klippehekkende rovfuglene starter hekkinga, dvs innen midten av mars.

Det vil ikke bli gitt dispensasjon for transport og motorferdsel i fjellområdene til steder og perioder som er sårbart for dyreliv eller i perioden med flytting av rein, dvs etter 1. mai eller tidligere dersom snøscooterløypa stenger tidligere.

Ved dispensasjon for transport på barmarksføre skal mest mulig av ferdsel kanaliseres til godkjente kjøreløyper. Jf kjøreløypeplan for reindrifta, tiltak 8-5 i kap 8 *Reindrift*.

Til en tillatelse eller dispensasjon for motorferdsel vil det bli satt vilkår om at det føres kjørebok som innleveres til forvaltningsmyndigheten for rapportering av gjennomført kjøring når tillatelsen eller dispensasjonen har gått ut.

9.8 Hytter og gammer

I RNP og RLVO står det flere hytter og gammer som er åpne for allmennhetens bruk, eller har en åpen del og en låst del for utleie eller til tjenestebruk. Se tabell 9-5 og **vedlegg xx** *Temakart Fritidsbruk og infrastruktur*. I tillegg er det en hytte ved Vuomadakka i Reisadalen som tilhører Ymber (tidligere Nord-Troms kraftlag), og like utenfor vernegrensa ved Sieimma har Statskog en låst tjenestehytte, Rødhytta, som brukes av Fjelltjenesten. Det er flere hytter som er knyttet til reindrifts bruk, spesielt på sørsida av Ráisjávri. Hytter knyttet til reindriften er omtalt i kap 8 *Reindrift*. Den åpne delen av de tre grensehyttene, Somashytta, Sidusgohpihytta og Deatnumoutkihytta, brukes også i forbindelse med reindrift. Rene private hytter (utenom reindrift) er det ikke innenfor RNP og RLVO.

Troms turlag bygde sin første hytte i Reisadalen på Nausti. Den åpnet i 1938, og skulle huse turister og laksefiskere. Hytta brant til grunne på slutten av 40-tallet. Hytta på Nedrefoss ble først bygd i 1927 for hertugen av Westminster som hadde leid fiskerett i Reisaelva. Den ble da kalt engelskmannshytta eller Fossehytta. Hytta ble brent under krigen, men Troms turlag bygde den opp igjen, og den nye hytta ble ferdig i 1952. Hytta er den eldste hytta Troms turlag eier. Den ble renoverert i 2007 og fikk ny sikringshytte/badstu i 2008.

Da Fossehytta ble brent under krigen ble det bygd ei mindre hytte nede ved elva, den gamle Stakarhytta. Stakarhytta ble overdratt fra Troms turlag til Nordreisa scooter- og båtforening i 1997 i forbindelse med flytting av hytta til Naustneset i 1998. Hytta ble da flyttet på elveisen fra Nedrefoss til Nausti der den står i dag. Den er overtatt av Nordreisa scooter- og båtforening. Før flytting av Stakarhytta ble den om sommeren mer brukt enn Nedrefosshytta, mest av bygdefolk som kjørte opp med båt.

De åpne gammene har en lang brukshistorie knyttet til jakt og fangst, fiske, tømmerdrift og tjærebrenning. Gammen i Luvddiid, også kalt Arthurgammen, ble satt opp en gang på 50-tallet av Arthur Pedersen fra Hysingjord. Han brukte den som jakt- og fangstgamme til seint på 1980-tallet. Det har tidligere stått flere jaktgammer i området, bare tuftene er nå igjen. Blå stod det på Sieimmanasen en jakthytte som brant ned.

Ikke langt utenfor verneområdene er det i tillegg mulig å leie Ansamukkahytta, og en kan overnatte på Nordkalottstua på Ovi Raishiin - Visitor Point Reisadalen på Saraelv. På finsk side er flere hytter som er knyttet til deres løypenett, tilgjengelige.

Tabell 9-5: Hytter og gammer i RNP og RLVO som er tilgjengelig for besøkende

Hytte/gamme	Uthus	Eier	Tilgang	Antall senger
Sieimmahytta øst (like utenfor grensa til RNP)	utedo	Statskog	åpen del og låst del til utleie	3 åpen del 4 utleiedel
Vuomadakka-gammen	utedo	Statskog	åpen	2
Naustihytta (gamle Stakarhytta)	badstu og utedo	Nordreisa scooter- og båtforening	åpen (medl. i NSB har førsterett)	5 1 benk

Nedrefosshytta	badstu, uthus og utedo ved hytta	Troms turlag	låst (tilgang med DNT-nøkkel)	16
Imogammen	utedo	Statskog	åpen	2
Luvddiidvuopmi-gammen / Arthurgammen	utedo	Statskog	åpen	2
Reisavannhytta (like utenfor grensa til RNP)	uthus med utedo	Statskog	låst del for utleie og låst tjenestedel	6 utleiedel 3 tjenestedel
Somashytta	uthus med utedo	Statens reindriftsforvaltning	åpen del og låst tjenestedel	5 senger + 3-4 madrasser på hems i åpen del 4 senger + 3-4 madrasser på hems i låst del
Sidusgohpihytta	utedo	Statens reindriftsforvaltning	åpen del og låst tjenestedel	4 senger + 3-4 madrasser på hems i åpen del 3 senger + 3-4 madrasser på hems i låst del
Deatnumuotkihytta	utedo	Statens reindriftsforvaltning	åpen	4
Totalt ant. senger for besøkende				43 senger + 7-9 madrasser/benk i åpne deler 10 senger i utleiedeler

9.8.1 Status og tilstand for hytter og gammer

Bruk av hytter og gammer med uthus

Hvem som eier den enkelte hytte og gamme er klart. Hvem som har ansvaret for å drifte og vedlikeholde hyttene er noe mer uklart, spesielt de åpne gammene. For de åpne gammene har det utviklet seg en praksis med spleiselag for deling av kostnader mellom eier og forvaltningsmyndigheten av verneområdene, men framtidig ansvarsfordeling er ikke avklart. Det fins per i dag heller ikke noen oversikt over tilstanden til hyttene og gammene, og behovet for vedlikehold fram i tid. De åpne gammene ved Imo, Vuomatakka og Luvddiid ble restaurert i 1991-92. De tre grensehyttene ved Somajávri, Sidusgohpi og Deatnumuotki driftes av statsetatene Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen, Forsvaret, Statskog i fellesskap. Det er gjort vedlikehold på grensehyttene i 2014, bla større vedlikehold på Somashytta pga brann våren 2013.

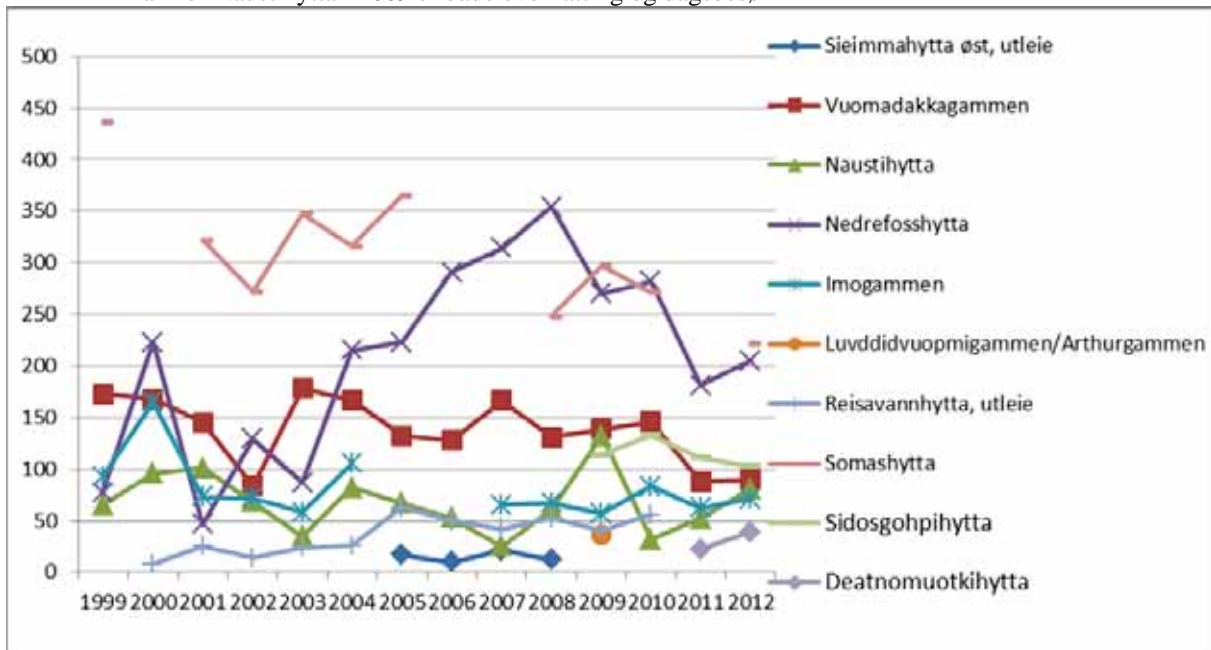
I tilknytning til noen av hyttene står det uthus for bla oppbevaring av ved og med utedo. Ved andre hytter, særlig de mindre gammene, står det en enkel utedo. På de hyttene der det ikke er uthus er det en utfordring å holde veden tørr. Enkle utedo på fjellet kan velte i vind og snør igjen.

For omfanget av bruken av hyttene har vi best oversikt over besøk på hyttene og noen av gammene i Reisadalen. Sikreste tall på bruk er det for Nedrefosshytta der alle besøk skal føres i protokoll. For de andre hyttene og gammene er besøkstallet hentet fra hyttebøker. I figuren under er tall for Sieimmahytta øst og Reisavannshytta oppgitt i utleiedøgn. For de andre hyttene er besøk oppgitt i antall besøk/personer.

Figur 9-8. Registrerte besøk på hytter og gammer 1999-2012.

Tall for Somashytta er inkludert reindriftas bruk.

Tall for Naustihytta i 2009 er både overnatting og dagsbesøk

Kilde: Oppsynsrapporter Statskog Fjelltjenesten og hyttebøker.

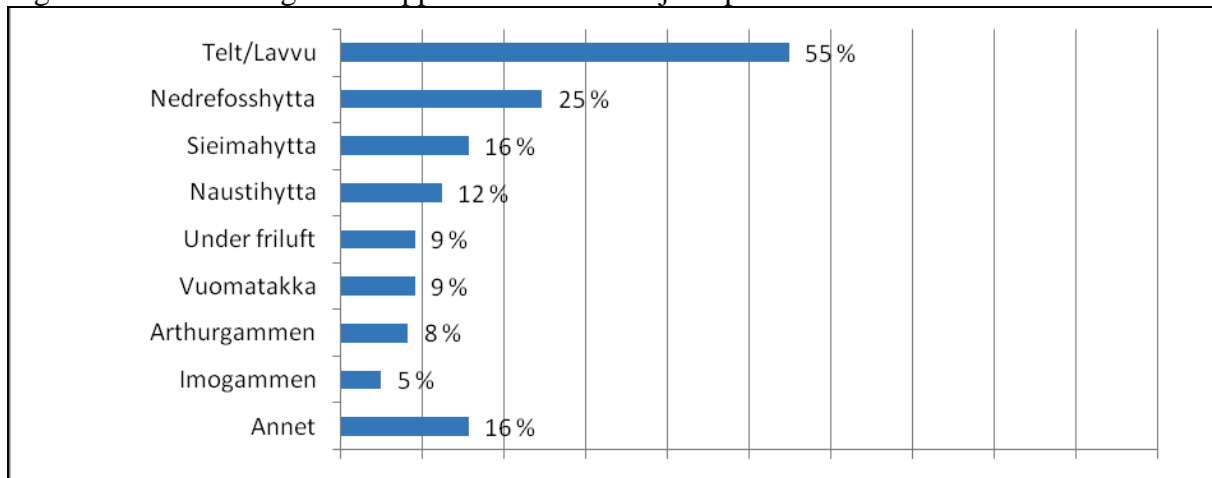
Ikke alle registrerer seg ved besøk på de åpne hyttene og gammene, og besøkstallet kan derfor være noe lavt. Det ser særlig ut til å gjelde Naustihytta og grensehyttene på fjellet ut fra det inntrykket vi ellers har fått av bruken. En mye besøkt hytte de siste årene er Nedrefosshytta. Det er også den hytta med flest senger. Nedrefosshytta ble restaurert i 2007, og Stakarbuva ble flyttet fra Nedrefoss til Nausti, vårvinteren 1998. Både flytting av Stakarbuva og restaurering kan ha hatt betydning for bruken av Nedrefosshytta. De små gammene lengst oppe i dalen har minst besøk. Stien til Imogammen og til Luvddidvuopmigammen/Arthurgammen kan være vanskelig å finne for den som ikke er kjent. Den åpne Sieimmahytta ligger på østsida av elva og nås med elvebåt. Jollen som lå på vestsiden og som ble brukt av de som kom langs leden ble fjernet høsten 2010. Tungvint tilgang begrenser nok bruken av den noe. Somashytta er den hytta med klart mest besøk, men det inkluderer reindriftas bruk. Av de tre grensehyttene er inntrykket ut fra hyttebøkene at Deatnumuotki er minst brukt, Sidosgohpi mer brukt, og Somashytta mest brukt.

Det er vanskelig å gi noe entydig forklaring på hvorfor besøket på de ulike hyttene varierer over tid. Til en viss grad er det koblet til antall senger. Risikoen for at det er opptatt på de små gammene gjør at telt uansett er et alternativ. Etersom jegere og fiskere også bruker hyttene vil salget av jaktkort og fiskekort og dermed variasjonen i potensielt utbytte, påvirke overnatting. Dersom noen ligger på snarefangst en vinter i en av gammene gjør det utslag. Vannstanden i elva kan også påvirke bruken og dermed overnatting på hyttene. Vi antar videre at vedlikehold og drift av hyttene påvirker overnatningsstatistikken.

Dette viser kun nivået på besøk på hyttene. Brukerundersøkelser i regi av *Arkitiske nasjonalparkopplevelser* viser at over halvparten av de som besøker området overnatter i eget telt eller lavvu. Totalt besøk på alle hyttene er stipulert til 600 i 2008. I rapporten om lokal bruk fra Nordreisa fra 2008 har en forenklet sagt at besøkstallet for totale overnattinger (hytte,

lavvu, telt) ca 1200, kan dobles, noe en antar er et minimumstall for området, dvs ca 2400. Registrerte besøk på alle hyttene ligger i overkant av 1000 både i 2009 og 2010.

Figur 9-9: Overnatting under oppholdet i Reisa nasjonalpark

Kilde: Besøkskartlegging for Reisa nasjonalpark 2008

Hyttene brukes av alle brukergruppene, dvs av elgjegere, rypejegere, fiskere, turgåere, hundekjørere, reindrift osv. De fleste hyttene og andre anlegg, slik som leirplasser osv, er nede i dalen og i tilknytning til elva og Nordkalottstien, der også den mest intensive bruken er. I barmarksesongen skjer adkomst inn og ut av Reisadalen mest med elvebåt. Jegere og turgåere benytter seg av alle hyttene og gammene. Fiskere overnatter i større grad i lavvo eller telt, både om sommeren og på isfiske. For de som går Nordkalottleden er det mellom fjellstua ved Čunovuohppi og Reisavannhytta ca 30 km, mellom Reisavannhytta og Luvddiidvuopmigammen/Arthurgammen ca 23 km, og mellom Saraelv og Somashytta ca 31 km. Det er vanlig å ha med telt for overnatting for de som går lengre strekninger, både fordi man står friere i forhold til lengden på etappene, for å være sikker på å få overnatting, og ikke minst for sikkerhet i et værhardt område.

Ved Ráisjávri kan jegere overnatte i Statskog sin utleiehytte, men flere jaktlag overnatter i lavvo eller telt. Det er lokalisert minst 5 mer eller mindre faste leirplasser som særlig brukes tidlig i jaktseasonen.

Den åpne delen av grensehyttene Somashytta, Sidusgohpihytta og hele Deatnumoutkihytta brukes av flere brukergrupper. Spesielt gjelder det Somashytta og spesielt på våren da både turgåere, reindrift på flytting og scooterkjørere bruker hytta samtidig. Det er få sengeplasser der og ulik type bruk, noe som ikke er uproblematisk. Situasjonen kan løses ved at små, sikringshytter blir inkludert i en uthusbygning. Slike sikringshytter bør i så fall stå åpne, og de vil trenge lite ved og være lett å varme opp ettersom størrelsen er begrenset.

Det er ikke vedskjul i tilknytning til alle hyttene, og kvaliteten på utedoene er variabel. Både for brukerne og for nasjonalparken er det viktig at både hytter og andre bygg er i bra stand, fungerer og vedlikeholdes.

Det er eierne av de enkelte hyttene og gammene som selv lager regler for bruken av dem, bla om de skal være åpne eller låst.

Figur 9-10: Vuomadakkagammen

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 9-11: Nedrefosshytta

Foto: Ann-Heidi Johansen

Gapahuker, telt- og leirplasser

Det er ingen faste gapahuker eller egne områder spesielt tilrettelagt for telting i RNP eller RLVO. Det er satt opp bord og benker og lignende ved Sieimma, Mollisfossen Lille Mollis, Nausti og Nedrefoss nede ved elva. Utenom hyttene er det satt opp utedoer ved Mollis og Lille Mollis på østsida av elva. Det er ikke utedo nede ved sikringshytta/badstua og teltplass på Nedrefoss. Statskog Fjelltjenesten laget i 2003 en oversikt over mye brukte leirsteder langs Reisaelva på strekningen fra Sieimma til Nedrefoss. Den viser at det er et stort antall leirplasser og bålplasser langs elva. I forbindelse med at kulturminner ble registrert ble også rasteplasser på strekningen Sieimma – Ráisjávri dokumentert, se figur 9-12 og [vedlegg xx Temakart Rasteplasser Sieimma-Imo](#). Sametinget registrerte da hele 83 rasteplasser, mellom Sieimma og Imo, og 29 rasteplasser mellom Imo og Ráisjávri. Mange av leirplassene og rasteplassene har blitt etablert gjennom bruk. På noen av disse har brukerne selv bygd opp bord og benker og etablert bålplasser. Flere steder er det rester etter egenkonstruerte anlegg, ofte gapahuker av raier og presenning, særlig ved de gode fiskeplassene, og noen steder kan leirene bli stående hele sesongen. Fra skogen rundt blir det ofte tatt materialer til de provisoriske anleggene og ved til leirplassen. Dette vitner om mye bruk, og det kan tyde på at behovet for tilrettelegging er større enn det som er gjort i dag. Presset på gode leirplasser langs Reisaelva er stort. Det er mange brukere, men også ulike typer brukere av leirplassene, både fiskere, padlere, vandrere og turister.

Lenger ned i Reisa dalen, utenfor nasjonalparken, har Reisa Elvelag satt opp flere gapahuker. Det var en del av et tilretteleggingsprosjekt etter driftsplanen for Reisa elvelag (2006-2010). Tilretteleggingsplanen blir videreført i den nye driftsplanen (2011-2015). Noen av målsetningene med det er å bedre den generelle opplevelsen av å benytte Reisaelva som friluft- og rekreasjonsområde både for innenbygds- og tilreisende fiskere og turister, gjøre de utvalgte områdene bedre estetisk utformet, gjøre utvalgte steder langs elva bedre tilrettelagt for brukere med ulike behov, nå ut med viktig informasjon på utvalgte steder, utvikle en miljøvennlig og bærekraftig profil, og spre fiskere over et større område slik at det ikke blir overbelastning på enkelte områder som i dag har enkel tilgang.

I tillegg er det noen mer eller mindre faste leirplasser ved Ráisjávri. De blir særlig brukt under jakt om høsten og noe i forbindelse med bærplukking.

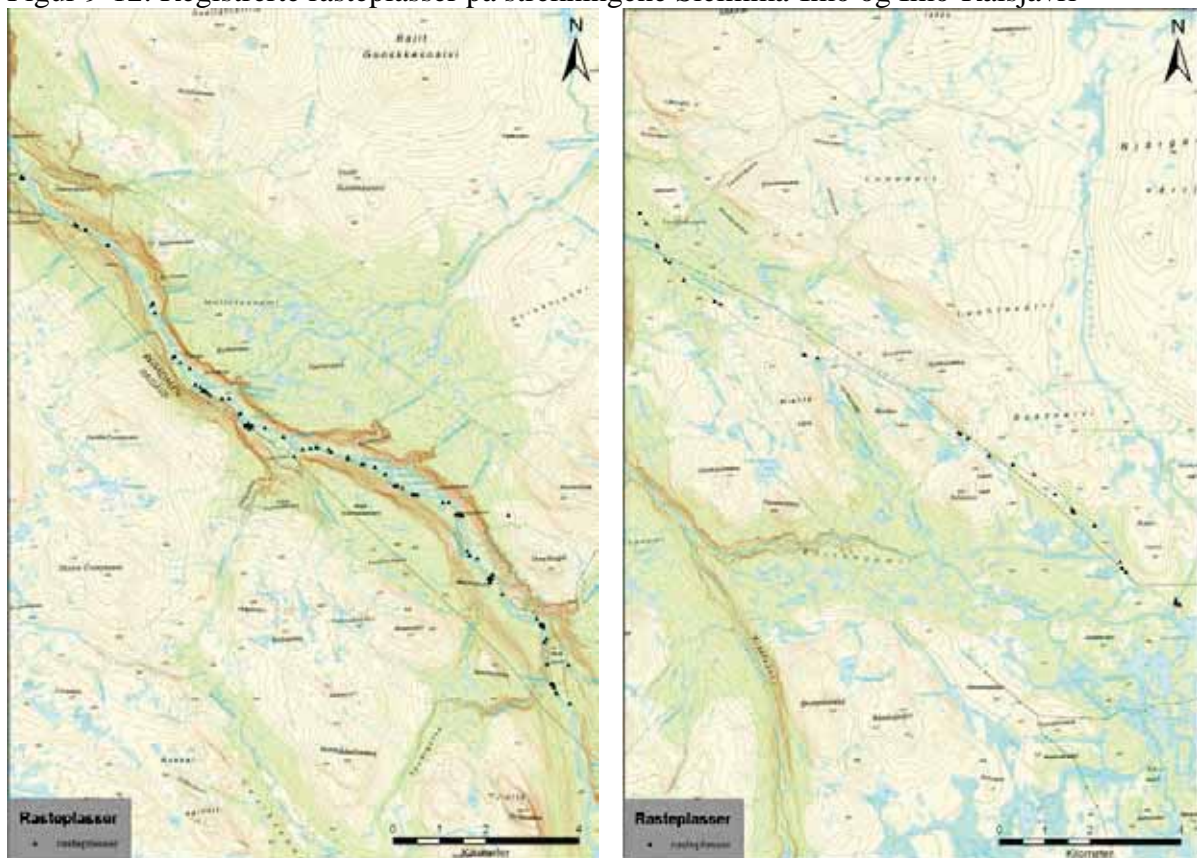
Ikke på noen av leirplassene eller rasteplassene ute er det gjort universell tilrettelegging.

Etter friluftsløven kan det teltes på samme sted i utmark over flere dager. Dvs at sammenhengende bruk av telt eller lavvo på fjellet eller andre områder fjernt fra bebyggelsen, ikke trenger tillatelse dersom bruken vurderes til ikke å være til skade eller ulempe.

Permanente baser som brukes av og til er derimot ikke en del av allemannsretten. Permanent lavvo, dvs på fast plass, betraktes som et bygg. Nye bygg og anlegg er det i utgangspunktet ikke tillatt å føre opp innenfor verneområdene. Det må i så fall gjøres etter en dispensasjon. Leirplasser med permanent lavvo på samme sted i lengre perioder medfører gjerne behov for toalett og andre innretninger, ved, samt at ferdsel og slitasje blir konsentrert. En lavvo som står på fast sted hele sesongen hindrer dessuten andre i å bruke samme leirplass, og er slik til ulempe for andre brukere.

For å sikre at leirplasser og rasteplasser ikke er i konflikt med verneverdier og annen bruk, for å unngå slitasje på marka og skogen rundt, og for å få økt kvalitet på disse plassene, kan det gjøres tilretteleggingstiltak. Det kan være i form av gapahuker, teltplasser og rasteplasser. Et nøkternt omfang av slike tiltak vurderes til ikke å redusere verdien på selve vassdraget. Gapahuker skal i så fall være åpne for allmennheten og ikke benyttes til overnatting eller lignende, og tilrettelagte teltplasser skal kunne benyttes av alle og ikke reserveres eller okkuperes dersom de ikke er i bruk.

Figur 9-12: Registrerte rasteplasser på strekningene Sieimma-Imo og Imo-Ráisjávri

Kilde: Sametingets rapport etter registreringer av kulturminner, 2010

Ved og energi

Alle hyttene og flere rasteplasser får tilkjørt ved. Til Sieimmahyttene hentes veden utenfor parkgrensa. Til Vuomadakkagammen hentes ved fra Čievriskogen, til Imogammen og

Luvddiidvuopmigammen/Arthurgammen fra nærområdet rundt. I tillegg har det blitt gitt tillatelser til hogst av ved til de som bruker gammen ved snarefangst. Ved til de nevnte hyttene hogges og kjøres fram av Statskog ved Fjelltjenesten. De kjører samtidig ved til de mest brukte rasteplassene Sieimma, Vuomadakka, Lillemollis, Mollis og Nedrefoss. Til Naustihytta tas ved fra Čievraskogen og bak hytta mot fjellfoten, og Nordreisa scooter- og båtforening har ansvar for det. Nedrefosshytta får ved fra Čievraskogen, og Fjelltjenesten er ansvarlig. Alle hogstfelt tilvises av Statskog ved Fjelltjenesten. Til Somashytta hentes ved utenfor verneområdene og fraktes inn fra Gahperus, og til Sidusgohpihytta og Deatnumuotkihytta hentes veden i skogen i Deatnumuotki og kjøres fram med snøscooter av Fjelltjenesten. Ymber henter ved fra rydding og vedlikehold av linja til sin egen hytte i Vuoma. Til Statskog sin hytte ved Ráisjávri fraktes ved i sekker.

Det er viktig at det er nok og god ved på hyttene, særlig før vinteren. Det er både i forhold til brukerne, og for å unngå at det tas brensel av skogen rundt leirplassene og av annet materiale. Hogstområdene er ikke sjekket ut om de er i konflikt med oppdatert kunnskap om hvor det er viktige naturverdier. Det må tas høyde for at dersom bruken av området øker vil behovet for energi øke. I dag er hovedenergikilden ved, samt noe gass til koking. Det bør tas en gjennomgang av hva slags energikilder det bør satses på i framtida. Ved etter rydding av kraftlinje tilfaller grunneier. Det bør avklares om den kan brukes på noen av hyttene eller rasteplassene i nærheten.

9.8.2 Rammer og regelverk for hytter og gammer

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV pkt 1.

1.1: Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, herunder oppføring av nye bygninger og anlegg.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner, ..., opplag av båter.

1.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 1.1 er bla:

- drift og nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger.

Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for

- vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til

- ombygging og mindre utvidelse av bygninger

- gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.

- bruksendring av eksisterende bygninger

- riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.

Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

Landskapsvernområdet

kap IV pkt 1.

1.1: Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder oppføring av nye bygninger og anlegg.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften er det forbud mot..., oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner,

1.2: Bestemmelsene i pkt 1.1 gjelder ikke for nødvendig vedlikehold av bla eksisterende:

- bygninger.

Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for

- vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til

- ombygging og mindre utvidelse av bygninger
- gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.
- bruksendring av eksisterende bygninger
- riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.

Ombygging av utvidelse skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

Andre lover og forskrifter

Plan- og bygningsloven

§ 1-8: I 100-metersbeltet langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.

§ 11-5: Kommunen skal ha en arealplan.

§ 11-7: Arealplanen skal i nødvendig utstrekning vise arealformål som er angitt i loven, bla areal for spredt boligbygging, fritidsbebyggelse eller næringsbebyggelse, natur- og friluftformål. I områder hvor arealplanen bare angir hovedformål for arealbruk, skal det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser som klargjør vilkårene for bruk og vern av arealene.

§ 20-1: Tiltak som det må søkes kommunen om og som de må gi tillatelse til etter denne loven er bla.: oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning, konstruksjon eller anlegg, fasadeendring, bruksendring, riving av tiltak som nevnt, oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner, plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg, vesentlig terrenginngrep, anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass.

§ 20-3: Tiltak som ikke krever søknad og tillatelse dersom de er i samsvar med kommunens planer er bla: mindre frittliggende bygning som oppføres på bebygd eiendom, og som ikke kan brukes til beboelse, mindre tiltak i eksisterende byggverk, mindre tiltak utendørs, fasadeendring som ikke fører til at bygningens karakter endres, samt tilbakeføring av fasade til tidligere dokumentert utførelse.

Departementet gir forskrift om hva som er mindre tiltak.

§ 21-5: Tiltaket kan betinge tillatelse eller samtykke fra annen myndighet. Kommunen kan vente med å avgjøre saken til det foreligger. Kommunen skal i tilfeller som nevnt forelegge saken for de aktuelle myndigheter hvis ikke avgjørelse eller uttalelse er innhentet på forhånd.

§ 21-9: Er tiltaket ikke satt i gang senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i mer enn 2 år.

§ 21-10: Tiltak som det er søkt om skal avsluttes med ferdigattest som utstedes av kommunen.

Byggesaksforskriften

§ 6-2 Kommunens plikt til å samordne omfatter bla disse myndighetene:

Brannvernmyndighet, friluftsmyndighet, kulturminnemyndighet, reindriftsmyndighet.

Bestemmelser og retningslinjer til kommuneplanens arealdel, Nordreisa kommune, 2002-2012: Ny plan 2014?

Pkt 3: Bestemmelse om at det ikke er tillatt å føre opp nye fritidsboliger i Reisadalen ovenfor veienden ved Saraelv.

Pkt 4.4.1: Bestemmelse i LNF-områder om bla at fradeling ikke skal være til hinder for reindrift, at fradeling ikke skal berøre eller være til vesentlige ulemper for viktige områder for biologisk mangfold, at fradeling ikke skal berøre eller gi vesentlige ulemper for allmenn benyttelse av rasteplasser, fiskeplasser, badeplasser, turveger eller andre viktige områder for friluftsliv.

Pkt 4.4.2: Bestemmelse i LNF-områder om at tiltaket skal underordne seg landskapet.

Pkt 4.4.3: Bestemmelse i LNF-områder om at nybygg og tilbygg skal underordne seg eksisterende

bebyggelsesstruktur og stedets byggeskikk når det gjelder formspråk, materialvalg, volum og lokalisering.

Pkt 4.4.4: Bestemmelse i LNF-områder om at det skal sikres god estetisk utforming i samsvar med tiltakets funksjon og i samspill med omgivelser og stedlig byggeskikk. Det skal ikke brukes farger på tak eller vegg som skiller seg ut fra omgivelsene på en negativ måte.

Pkt 6: Det kan ikke godkjennes tiltak nærmere et kjent kulturminne enn 50 meter uten godkjenning av Fylkeskommunen/Sametinget.

Pkt 7: Byggeforbud i 100 meter fra vassdrag. Det kan gis dispensasjon dersom tiltaket ikke skader eller forringer viktige områder for biologisk mangfold, forringer eller ødelegger muligheten for allmenn ferdsel eller opphold, ikke gir negativ virkning på landskapsbilde eller endret landskapsinntrykk. Det kan godkjennes naust og skur hvis sannsynlighet for flom er mindre enn hvert 20. år.

Pkt 9: I LNF-områder der naturvern er dominerende bør naturverdien sikres og det bør ikke tillates tiltak som kan skade eller forringe verdien.

Pkt 10: Det kan gis dispensasjon fra planen.

Kulturminneloven

§ 3 Ingen må sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller framkalle fare for at det kan skje.

Vannressursloven

§ 33 Når et vernet vassdrag går inn under vedtak etter naturmangfoldloven kapittel V (dvs områdevern som nasjonalpark og landskapsvernområde), gjelder reglene i og i medhold av naturmangfoldloven istedenfor vassdragsloven.

Forskrift om rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag

Kap 2: Statlige fagmyndigheter bør bruke retningslinjene i sin forvaltningsvirksomhet innenfor rammen av sektorlov.

Kap 3: For å oppnå nasjonale mål for forvaltningen av vernede vassdrag må det legges særlig vekt på bla å unngå inngrep som reduserer verdien for landskapsbilde, naturvern, friluftsliv, vilt, fisk, kulturminner og kulturmiljø, sikre og utvikle friluftsverdien.

Reindriftsloven

§ 63 Grunneier eller bruksberettiget må ikke utnytte sin eiendom i reinbeiteområde på en slik måte at det er til vesentlig skade eller ulempe for utøvelse av reindrift.

§ 21 Retten til å utøve reindrift gir rett til i utmark å disponere grunn til nødvendige hytte og gammer. Grunnen som er tatt i bruk eller utvist og bygninger og anlegg som er oppført med denne hjemmelen, kan ikke uten godkjenning av Kongen og samtykke fra grunneieren brukes til annet formål enn reindrift eller overdras til andre enn utøvere av reindrift.

Friluftsløven

§ 9 I utmark kan en raste der en vil, men ikke slik at det er til ulempe for andre.

Telt må ikke settes opp så nær bebodd hus/hytte at det forstyrrer beboernes fred, og ikke nærmere enn 150 m. Det gjelder ikke for område som er tilrettelagt for telting. Telting eller opphold er ikke tillatt i mer enn 2 døgn om gangen uten eierens samtykke. Det trengs likevel ikke på høgfjellet eller på område fjernt fra bebyggelse hvis ikke oppholdet fører til skade eller ulempe.

9.8.3 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for hytter og gammer

Eierskap til hyttene og gammene i RNP og RLVO er avklart, men eierskap til mindre anlegg er noe mer uklart. Dersom det søkes om tillatelse til å føre opp nye bygninger eller innretninger, også små anlegg, er det viktig at eierskapet til anlegget er avklart på forhånd.

I dag er det Statskog, Nordreisa scooter- og båtforening, Troms turlag og Statens reindriftsforvaltning som står som eier av hyttene og gammene i RNP og RLVO. Forvaltningsmyndigheten eier ingen bygg eller anlegg. Forvaltningsmyndigheten kan sette i verk tiltak, men også for slike anlegg må det avklares hvem som skal stå som eier av tiltaket. Også andre kan søke om å få sette opp anlegg som etter denne forvaltningsplanen kan påregnes tillatt å få ført opp. For eksempel kan et lag eller en forening søke om tillatelse til å sette opp gapahukene som det åpnes for under tiltak på strekningen Sieimma-Imo. Vilåret vil være at anlegget er åpent og tilgjengelig for allmenn bruk.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Oppføring av nye hytter er i utgangspunktet forbudt, og bestemmelsen skal forvaltes restriktivt. Bestemmelsen vil bli forvaltet like strengt i landskapsvernområdet som i nasjonalparken.

Det gjelder også midlertidige bygninger, transportable bygninger eller konstruksjoner og permanente

lavvoer.

Gjenoppbygging av gamle hytter eller gammer som ikke lenger står, er også å betrakte som et nytt tiltak som i utgangspunktet ikke er tillatt. Dersom et bygg eller deler av et bygg rives og bygges opp på nytt, er det å betrakte som et nytt tiltak og ikke vedlikehold, og det må søkes om det.

Tillatelse til oppføring av bygninger eller anlegg som er gått tapt ved brann eller naturskade vil normalt bli gitt. Det kan imidlertid settes krav til plassering og utforming, og bygget må avklares i forhold til andre brukerinteresser.

Det kan gis tillatelse til mindre utvidelse av eksisterende bygg, men slik at bygget etter utvidelse totalt har en grunnflate på maksimum 35m², og uthus 15m². Ved utvidelse av eksisterende bygg skal den nye delen tilpasse utforming etter den gamle. Ombygging og utvidelse skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

Det kan påregnes tillatelse til oppføring av uthus med utedo i tilknytning til Siđusgohpihytta og Deatnomuotkihytta, eventuelt med åpen sikringshytte inkludert i uthus.

For andre frittstående anlegg, også de som er knyttet til lovlige bygg, må det gjøres en konkret vurdering av tiltaket i forhold til konsekvenser og alternative løsninger. For eksempel frittstående vindmølle for strøm.

Ved plassering av eventuelt nye bygninger og tilbygg skal de ikke komme i konflikt med natur- og kulturverdier, eller være til ulempe for andre brukere. Nye bygninger skal primært søkes plassert nær andre anlegg der slike fins.

Med vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger i samsvar med lokal byggeskikk, mener vi normalt vedlikehold og utskifting av dårlige materialer til nye av samme type. Vedlikehold skal ikke føre til at bygg og anlegg endrer utvendig fasade. Eventuell tilbakeføring til opprinnelig utseende kan tillates med bakgrunn i dokumentasjon.

Innvendig ombygging som ikke endrer bruken av bygningen er tillatt uten søknad. Med ombygging menes bygningsmessige endringer innenfor eksisterende grunnflate. Ved skifte av bærende konstruksjoner eller at bygningen framstår som vesentlig fornyet, er det ombygging og ikke vedlikehold.

Arbeider som gjøres med sikte på bruksendring krever tillatelse etter verneforskriften, og må også behandles etter plan- og bygningsloven. Ved søknader om bruksendringer av eksisterende bygninger skal det legges vekt på om den nye bruken er i samsvar med bruken denne forvaltningsplanen legger opp til på det stedet bygningen står. Se figur 9-15 Tilretteleggingsnivå i RNP og RLVO.

Det kan påregnes tillatelse til oppføring av et begrenset antall faste gapahuker. Tillatelse kan bli gitt på vilkår om at gapahukene bla skal være åpne for allmennheten og ikke benyttes til overnatting og lignende, og at det lages avtale med grunneier om hvem som skal eie og vedlikeholde. Utforming, materialbruk og farger bør underordne seg naturopplevelsen og den bør tilpasses annen tilrettelegging langs elva, også utenfor RNP, for å gi et helhetlig inntrykk.

Det kan ikke påregnes tillatelse til hogst av raier til gapahuker eller ved til bruk på leirplasser langs elva. Utstyr til leirslagning og ved til de ikke-tilrettelagte plassene må tas med av brukerne, og leirplass må ryddes når den forlates.

Anbefalinger

Eiere av grensehyttene bør diskutere om bruken av de åpne hyttene er mulig å organisere slik at brukerkonflikter unngås. Særlig gjelder det Somashytta. Eierne av grensehyttene bør i den forbindelse også se på om en løsning med små, åpne deler som fungerer som sikringshytter inkludert i uthus, kan være et alternativ.

Ledere for reinbeitedistrikt eller kontaktpersoner for reinbeitedistriktene gir beskjed til Halti nasjonalparksenter om når flytting med rein starter det enkelte år, slik at andre brukere kan få

informasjon om at de åpne grensehyttene kan være i bruk.

Eiere av gapahuker og ansvarlig for fast teltplass bør lage retningslinjer for bruken av dem.

Tufter til gammer/koier som ikke er registrert i forbindelse med registrering av kulturminner, bør kartfestes og dokumenteres. Historiene og utforming av gammene kan formidles gjennom informasjonstiltak og utstilling i samarbeid mellom for eksempel Halti nasjonalparksenter, Sametinget, Troms fylkeskommune, Nord-Troms museum, Halti kvenkultursenter oa. Noen tufter kan markeres på stedet som en del av en evt kultursti. Se tiltak 9-13 og tiltak 7-4 i kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*.

Vedlikehold

Verneforskriftene gir ikke hjemmel til å stille krav om vedlikehold av eksisterende byggverk. Det er likevel ønskelig at stående bygninger holdes ved like. Vedlikehold skal ikke føre til at bygningene endrer utvendig fasade. Etter plan- og bygningsloven § 20-1 må det sendes søknad til kommunen om fasadeendring på et bygg.

Riving av bygg

Dersom noen ønsker å rive en bygning trenger det ikke å godkjennes av forvaltningsmyndigheten. Annet arbeid i forbindelse med riving kan imidlertid berøre verneforskriften eller annet lovverk, og kan derfor trenge godkjenning. Det kan være transport og motorferdsel, håndtering av avfall osv.

Riving kan trenge tillatelse etter annet lovverk, for eksempel kulturminneloven eller plan- og bygningsloven. Automatisk fredete kulturminner skal ikke ødelegges. En bør derfor på forhånd ta kontakt med forvaltningsmyndigheten og varsle om rivingen for å få det avklart.

Kommunen kan etter plan- og bygningslovens § 31-5 kreve at et byggverk blir fjernet dersom det er kommet i en slik stand at det ikke kan settes i stand uten hovedombygging, og at det ikke blir gjort innen en frist satt av kommunen. Byggverk kan også kreves fjernet dersom det er kommet i en slik tilstand at det medfører fare eller vesentlig ulempe eller virker sterkt skjemmende, og det ikke er satt i stand innen en fastsatt frist.

9.9 Stier og løyper

Innfallsporter

Inn til RNP og RLVO er det 3 hovedinnfallsporter, ved Saraelv, Ráisjávri og Guolasjávri. I tillegg regner vi grensekryssingen fra Finland ved Somájávri som en innfallsport. På vinteren er Gahperus startpunkt for scooterløypa inn til Somájávri. Alle hovedinnfallsporene ligger utenfor verneområdene. Se nærmere omtale i kap 15 *Randsoner*.

Nordkalottleden

Av vandrestier er det Nordkalottleden som er hovedstien, og det er kun den som er merket. Den er merket etter Den norske turistforenings merkeinstruks og i tråd med Merkehåndboka. Merkehåndboka inneholder maler og systemer for merking og tilrettelegging. I RLVO ligger ca 14 km av den merkede Nordkalottleden, og i RNP totalt ca 40 km. I tillegg til den merkede leden fins det mange umerkede stier. Dessuten blir terrenget brukt mye fritt uten noen form for sti eller tilrettelegging.

På Nordkalottleden er det hengebru over Reisaelva ved Nedrefosshytta. Over Avvejohka og Holgajohka er det enkle kloppebru, og det er lagt nye klopper over bekkene ved Alttari. I 2009 ble det bygd 3-4 nye klopper på stien i dalen, over flombekken ved Rautusuantojoki.

Snøscooterløype

Av snøscooterløypa til Somájávri er ca 12 km innenfor RLVO. Løypa går til østbredden av Somájávri og stopper 1 km fra Somashytta. Det er tillatt å bruke løypa fra det tidspunktet den er merket og bekjentgjort åpnet. Kommunen bekjentgjør åpning av scooterløypene. Løypa fra Gahperus til Somájávri og sammenbindingsløypa til Kåfjord stenges 1. mai. Reindriften kan få stengt løypa tidligere hvis ferdselen fører til ulemper for driften. Snøscooterløypa blir brukt av både skiløpere og hundekjørere.

Skiløype

Det er ingen merkede skiløyper innenfor verneområdene. Det meste av skigåing skjer i terrenget uten spesiell tilrettelegging, eller også langs den merkede snøscooterløypa.

9.9.1 Status og tilstand for stier og løyper

Innfallsporter, sti- og løypestart

Innfallsporten ved Reisaelva på Saraelv ble oppgradert og det ble gjort nye tilretteleggingstiltak ved parkeringsplassen i 2008 og 2009. I 2012 ble *Ovi Raishiin-Visitor Point Reisadalen* åpnet. Anlegget ligger i lia ovenfor innfallsporten, med en sammenbindende sti mellom anleggene.

Ved Ráisjávri ble det gjort arbeid i 2009 og 2010 på parkeringsplassen ved vannet og anleggsveien fra Biedjovággi ned til vannet. Ved parkeringsplassen har det ligget en privat flytebrygge i Ráisjávri. Denne er nå flyttet til vestsiden av vannet, ved en reindriftshytte. Til Guolasjávri kjøres det med bil helt inn til veienden nært vernegrensa, men det er ikke tilrettelagt noen innfallsport der. Kåfjord kommune har planer om å ruste opp denne innfallsporten. Dette er et mye brukt startpunkt for finlendere på tur til Halti, Finlands høyeste fjell. Ved parkeringsplassen ved start av snøscooterløypa på Gahperus fins det ingen informasjon om verneområdene til scooterkjørere og andre brukere av løypa. Se også kap 15 *Randsoner*.

Nordkalottled

Nordkalottleden er i rimelig god stand, merkingen ble gått over av Troms turlag i 2007. Merkingen er enkel og kan noen steder være vanskelig å se, særlig i åpent fjellterreng. Nordkalottleden, inkludert den delen som går gjennom RNP og RLVO, er en del av det europeiske stinettverket. Leden er en del av stien *E1* som går sammenhengende fra Sicilia til Nordkapp. Det er de lokale turlagene som står for merking av ruten. Nordkalottleden gjennom RNP og RLVO ble merket som *E1*-sti i 2013. Merkestandarden er som før, men i tillegg er det satt opp *E1*-merker i stikryss, ikke langs løypa. Den nye statusen til leden gjør også at en må regne med flere internasjonale brukere.

Nordkalottleden krysser riksgrensen mellom Norge og Finland en snau km fra Somashytta. Riksgrensen og grensegjerdet er ikke sammenfallende da grensegjerdet går noe lenger inn i Finland. Dette er en innfallsport for vandrere fra finsk side, men vernegrensen er ikke markert på noen spesiell måte. Det er heller ikke port i gjerdet, og ved kryssing må strengene i gjerdet åpnes. På vinterføre går folk over gjerdet der det er lavt.

På vestsiden av elva ved Sieimma har det ligget en liten båt/jolle som kunne benyttes for å komme til østsida av elva. Båten var eid av Statskog og var primært tenkt for brukere av utleiedelen av Sieimmahytta. Båten ble fjernet av Statskog høsten 2010. Den var liten og uten sikringsutstyr, så løsningen var ikke tilfredsstillende.

Der Nordkalottleden krysser Dissaldakkaelva/Cissaldat er det montert en sikringswire for å lette vadingen over elva når den er flomstor. Det er viktig at wiren ettersees jevnlig og fungerer.

Stien på østsida av brua ved Nedrefoss ble i 2010 lagt om og steinlagt over ura for å unngå de utsatte partiene langs elva. Den ble endret i 2012 og lagt inn i bakken og deler av stien ble steinsatt. Det ble i 2010 også gjort noe sikringsarbeid med wire ved Bjørnehiet. Wiren trenger årlig ettersyn. Festene bør stå stødig slik at wiren ikke slakkes, og den bør skiftes ut så snart den flises opp.

Over noen av sideelvene mellom Sieimma og Imo er det lagt enkle klopper eller kloppebruer. Noen av sideelvene kan være vanskelige å krysse ved høy vannstand. Over alle flombekker som er vanskelig å krysse på denne strekningen bør det vurderes lagt enkle kloppebruer. Nordkalotten krysser flere elver og bekker, og det kan ikke legges bru over alle. Særlig i de områdene der det vil bli liten grad av tilrettelegging er ikke det ønskelig, selv over større elver. Turgåere må derfor informeres slik at de er forberedt på å vade elver.

I Øverelva, ved nedre Jorma og øvre Jorma, går det stiger ned til fiskeplassene ved elva. Stigene har trolig stått der i over 100 år. Etter å ha vært i dårlig forfatning i mange år ble stigene skiftet ut i 2010 av Statskog som er grunneier.

Ved Ráísjávri kan det være forvirrende med mange stier og kjøreløyper og vanskelig å finne den rette stien. Like utenfor nasjonalparken ved Ráísjávri, der kjøreløype og Nordkalottleden sammenfaller, går trasèen over et veldig vått myrparti. I 2009 ble det i samarbeid mellom berørte reinbeitedistrikt, Statskog og Fylkesmannen gjort tiltak med forsterkning med geonett på deler av trasèen. Tiltakene ser ut til å fungere etter hensikten, men det er behov for jevnlig oppfølging og vedlikehold. Over dette partiet har det til tider vært vanskelig å ta seg fram for turgåere. I tillegg kan det være vanskelig å krysse Njárgajohka ved mye vann, stien går i fuktige områder med mye mygg sommerstid, den gjør en sving ned mot Ráísjávri som gjør avstandene lengre, noe som til sammen gjør at det fra tid til annen har kommet forslag om å endre stitrasèen i dette området. På den annen side vil en ved transport inn vannet med båt lett koble seg på stien slik den nå går. En eventuell omlegging vil i så fall bare delvis berøre nasjonalparken.

I Čoalbmevággi går Nordkalottleden og kjøreløype til dels parallelt i hver sin trase. Snøscooterløypa følger på vinteren en annen trasè. Det er reist spørsmål om å få tilrettelegge kjøreløypa gjennom Biedjovággi i RLVO som sykkeltrasè. Deler av kjøreløypa i Čoalbmevággi er et gammelt hestespor som folk fra Kåfjord brukte i forbindelse med fiske på Somájárvi. De har også kjørt tohjulstraktor dit i forbindelse med fiske.

Det er ikke avklart hvem som står som formell eier av alle de ulike anleggene knyttet til leden, eller hvem som har ansvar for drift. Til nå har anlegg blitt vedlikeholdt ved et spleiselag mellom grunneier og forvaltningsmyndighet, og Troms turlag har vedlikeholdt stien.

Nordkalottleden går over noen områder som er vurdert som spesielt verneverdige områder for geologi, verdifulle naturtyper, og kulturminner. I det geologisk verdifulle området *Imo* kan bålplasser på berget føre til avskalling av berget, og det bør etableres faste bålplasser innenfor der det er bart berg. Gjennom området *Biedjovággi-Čoalbmevággi* går leden stedvis over eskere (grusrygger) som er en viktig del av verneverdien. Det bør vurderes om det er mulig å flytte de faste ferdselstraseene for å unngå videre slitasje av de verneverdige elementene. Der leden går gjennom området med verdifull naturtype ved *Lorrioholmen* er det ikke behov for tiltak nå. Dersom ferdselen skulle øke kan det bli behov for tydeligere kanalisering av ferdselen. Nordkalottleden berører både noen automatisk fredete kulturminner og ikke-automatisk fredete kulturminner direkte. Spesielt mellom Imo og Ráisjávri går leden gjennom områder med mye kulturminner. Det bør gjøres en konkret vurdering om leden stedvis kan legges om både av hensyn til fredete fangstanlegg og árran. Ved Imo ligger en tjæremile like inntil stien opp til Imogammen, og omlegging av stien er et aktuelt tiltak. Mellom Nedrefosshytta og Naustneset går en sti over en tuft etter en brakke, og det bør gjøres en nærmere vurdering om det lar seg gjøre å endre trasèen eller om andre tiltak er aktuelle. Dersom stitrasèene ut fra konkrete vurderinger ikke blir endret, bør en se på om stiens nærhet til et kulturminne kan fungere i en pedagogisk sammenheng eller som en del av en natur- og kultursti. Se kap 4 *Geologi*, kap 5 *Planteliv og naturtyper*, og kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*.

For omfanget av bruken av stier, stier og løyper, se kap 7.6.1 *Vandring*.

Figur 9-13: Merke på Nordkalottstien

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 9-14: Skiltvevisere nedenfor Imo

Foto: Ann-Heidi Johansen

Snøscooterløype

I følge rundskriv om motorferdsel i utmark og vassdrag (T-1/96) har kommunen ansvar for merking av og informasjon om snøskuterløypene. Løypene bør i følge rundskrivet merkes på en naturvennlig måte, for eksempel med bjørkestikker eller annet naturlig materiale. Fylkesmannen kan gi nærmere retningslinjer om merking. Etter Fylkesmannen i Troms sine retningslinjer skal løyper i åpent terreng merkes med lange stranger/kvister av bjørk eller annet norsk treslag, og det skal settes opp skilt som tydelig markerer startpunkt og endepunkt. Retningslinjene gjelder for hele fylket. Merkingen skal godkjennes av Fjelltjenesten i Troms på statsgrunn og kommunen på privat grunn. Kommunen er ansvarlig for at løypa holdes merket etter retningslinjene gjennom sesongen. Løypa merkes i dag av Nordreisa scooter- og

båtforening på oppdrag fra kommunen. Det er ikke andre anlegg, for eksempel bruer ol, på scooterløypa.

Dersom snøscooterløypa blir stengt før 1. mai av hensyn til reindrift, er det både viktig at stenging blir effektivt raskt og at det blir informert godt om at den er stengt.

9.9.2 Andre anlegg

Langs elva er det forsterkninger av elvekanten ved ilandstigningsplassene ved Mollis og ved Sieimma. I 1996 ble det lagt ut kokosmatt på østiden ved Sieimma og i 1997 på vestsiden, i et samarbeid mellom NVE, Statskog og produsenten av mattene. Mattene skal holde på løsmassene og hindre erosjon slik at stedegen vegetasjon får etablere seg i de utsatte områdene. Mattene ved Mollis ble lagt ut i 1998. Forsterkningene slites av flom, vannslitasje og bruk, og må vedlikeholdes jevnt. Fra tid til annen er det behov for større reparasjoner. Forsterkningen ved Mollis ble sist restaurert i 2009, og den ved Sieimma ettersees hvert år. I 2005 ble det laget steintrapp ved Sieimma for å hindre ødeleggelse av forbygningen.

9.9.3 Rammer og regelverk for stier og løyper og andre anlegg

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV pkt 1.

1.1: Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, herunder bygging av bruer og klopper, merking av stier og løyper og lignende.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper og lignende.

1.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 1.1 er bla drift og nødvendig vedlikehold av eksisterende bruer og klopper, stier og løyper.

Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for vedlikehold av stier, skilt, bruer og liknende i samsvar med forvaltningsplan

1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla bygging av bruer og klopper, og merking av nye ruter (stier og løyper).

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av bruer og legging av klopper, oppsetting av skilt og merking av stier.

Landskapsvernområdet

kap IV pkt 1.

1.1: Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder bygging av bruer og klopper, merking av stier og løyper og lignende.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften er det forbud mot bla bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper og lignende.

1.2: Bestemmelsene i pkt 1.1 gjelder ikke for nødvendig vedlikehold av bla eksisterende bruer og klopper, stier og løyper.

Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for vedlikehold av eksisterende stier, løyper, skilt, bruer og liknende i samsvar med forvaltningsplan.

1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla bygging av bruer og klopper, og merking av stier og løyper.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av bruer og legging av klopper, oppsetting av skilt og merking av stier.

Andre lover og forskrifter

Se under kapittel 9.8.2 om hytter og gammer.

9.9.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for stier og løyper og andre anlegg

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Bestemmelser for saksbehandling etter verneforskriften

Bruer, klopper, stier, løyper, skilt og lignende som kan vedlikeholdes er anlegg som er etablert i RNP og RLVO, se *Temakart: Fritidsbruk infrastruktur*, og nye anlegg som etableres som tiltak etter denne forvaltningsplanen.

Turlagsstien skal vedlikeholdes og merkes etter Den norske turistforenings standard og merkeinstruks, og den til enhver tid gjeldende standard for merking av Nordkalottled og Europasti.

Den godkjente snøscooterløypa til Somájárvi merkes etter de til enhver tid gjeldende retningslinjer for merking av snøscooterløyper i Troms.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Bygging av nye bruer, klopper, merking av stier og løyper og oppsetting av skilt skal det bare gis tillatelse til som beskrevet under tiltak i kap 9.10.

Tiltak etter forvaltningsplanen er vurdert ifht kunnskap som var kjent og tilgjengelig på det tidspunkt planen ble laget. Før gjennomføring av tiltak starter skal likevel tiltaket sjekkes ut mot nye registreringer av viktige verneverdier og kulturminner, samt mot data om arter lagt inn i databaser.

Utforming av nye slike anlegg skal være i tråd med annen tilrettelegging langs elva. Det tas utgangspunkt i *Designmal informasjonstavler og løypemerking i Nordreisa* utarbeidet av Nordreisa kommune mai 2008, men gapahuker får samme utforming som de andre gapahukene Reisa elvelag har satt opp langs elva, og fargebruk på anlegg og installasjoner skal holdes i en mørk og diskre tone. Ved utforming legges også DN-håndbok 27-2006 *Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv*, til grunn. Det skal ved kulturminner gjøres en konkret vurdering hvorvidt tilretteleggingstiltak, skilting, merking osv er skjæmmende etter kulturminnelovens § 3.

Nye stier som merkes skal følge den samme standard som Den norske turistforenings standard og merkeinstruks.

Tillatelse til oppføring av anlegg som er gått tapt ved brann eller naturskade vil normalt bli gitt. Det kan imidlertid bli satt krav til plassering og utforming.

Anbefalinger

Det bør etableres en port i grensegjerdet mot Finland der Nordkalottleden krysser for å unngå at gjerdet blir ødelagt og for å lette atkomst.

9.10 Forvaltningsmål og tiltak fritidsbruk

Friluftslivspolitik

Sikring av muligheter for naturopplevelse gjennom enkelt friluftsliv er et viktig delmotiv for etablering av nasjonalparker, og også for landskapsvernområder. De skal bla bidra positivt til livskvalitet, helse og trivsel. Bruken skal likevel ikke være til skade for naturmiljø eller forstyrre. Aktivitet som krever lite tilrettelegging og som i liten grad påvirker naturmiljøet er eksempel på bærekraftig bruk. Aktiviteter som fører til vesentlig slitasje og forstyrrelse kan reguleres i verneområder.

I offentlig friluftslivspolitik har en i mange år lagt til grunn at friluftsliv er ”*opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse*” (St. meld. nr. 39 (2000-2001)). Friluftslivet trenger likevel ikke bare være knyttet til fritiden, være enkelt eller tradisjonelt. Det sentrale er at friluftslivet er miljøvennlig og helsefremmende. Friluftsliv gir gode naturopplevelser og økt miljøkunnskap og er et viktig bidrag til bærekraftig bruk og vern av natur- og kulturarven. Nasjonalt strategisk mål for friluftspolitikken er at: ”*alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig*”. Et nasjonalt resultatmål er at: ”*Områder av verdi for friluftslivet skal sikres slik at miljøvennlig ferdsel, opphold og høsting fremmes og naturgrunnlaget bevares*”.

I Norge er det lange tradisjoner for jakt og fiske i utmark. I dag drives disse aktivitetene mest som fritidsaktiviteter og rekreasjonsaktivitet.

Universell tilrettelegging

I følge Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (§9) har offentlig og privat virksomhet rettet mot allmennheten *plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten*. Med universell utforming menes i denne sammenheng utforming eller tilrettelegging av de fysiske forholdene, herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi, slik at fasilitetene kan benyttes av flest mulig. I *Veiledning om tekniske krav til byggverk* går det fram av § 8-2 hvilke uteoppholdsareal som skal være universelt utformet, og i § 8-7 tekniske krav for gangatkomst til uteoppholdsareal med krav om universell utforming. I Norsk Standard for *Universell utforming av opparbeidede uteområder* angis krav til utforming og anbefalinger om hvordan det kan gjøres. Der påpekes det bla at for å oppnå universell utforming må sammenhengen mellom de ulike tiltakene ses i en helhet. Det vises også til at det ikke foreligger noen rettslig plikt til å foreta en fysisk tilrettelegging av verneområder for personer med nedsatt funksjonsevne, men at behov for universell utforming og tilrettelegging skal innarbeides som fast tema når det planlegges konkrete tiltak. Miljødirektoratet i samarbeid med Deltasenteret viser eksempler på universell utforming for friluftsliv i heftet *Friluftsliv og universell utforming*.

I stortingsmeldingen om friluftsliv (St.meld.nr. 39 (2000-2001)) sier Miljøverndepartementet at når det gjelder ferdsel i nasjonalparker og andre verneområder må en fremdeles legge til grunn en streng forvaltningspraksis. På den andre side vil de så langt som mulig legge til rette slik at funksjonshemmede kan komme til og bruke verneområdene innenfor de rammer som er lagt i verneforskrifter og dispensasjonspraksis. Særlig vil departementet se nærmere på om en gjennom forvaltningsplaner for de større verneområdene kan legge bedre til rette for funksjonshemmede i delområder eller soner som kan tåle slike tiltak og aktiviteter som dette forutsetter.

RNP er forholdsvis lett tilgjengelig med elvebåt på Reisaelva i sommersesongen, og det ligger sånn sett til rette for at dette er en nasjonalpark som kan være tilgjengelig for mange typer brukere. Rasteplassen ved elva nedenfor Mollisfossen er det attraksjonsområdet som vil få høyest grad av tilrettelegging, og hvor det bør avklares om det er mulig å gi tiltakene en universell utforming ved enkle grep. Dersom det blir gjort, bør en også se på utformingen av påstigning- og ilandstigningsplass der turen starter slik at tilgjengeligheten blir sett i helhet. Dersom innfallsportene ved Ráisjávri og Guolasjávri blir lagt der det er god atkomst med vei og det uansett skal gjøres tiltak der, bør også de innfallsportene vurderes for universell

utforming. I tillegg kan informasjon gjøres tilgjengelig for syns- og hørselshemmede, både uteinformasjon, informasjon inne på Halti og digital informasjon.

Differensiert forvaltning

Flere typer bruk og aktiviteter skjer, og skal fortsatt kunne skje i verneområdene. Hvilke områder som er attraktive for bruk, hva slags type bruk og til hvilke tider av året, varierer innenfor RNP og RLVO. Samtidig varierer også sårbarheten for bruk, både geografisk og med årstidene. For eksempel varierer det hvor sårbart dyrelivet er for forstyrrelse, forskjellig vegetasjon tåler ulik grad av slitasje, reindrift er mer sårbar for forstyrrelse i noen perioder på året og i bestemte områder enn andre. Se nærmere beskrivelse av verneverdier og bruk i kapitlene og temakart om geologi, planteliv og naturtyper, dyreliv, og kulturminner og kulturmiljø. I forvaltningsplanen legger vi derfor opp til en differensiert forvaltning av RNP og RLVO. Det vil si at forvaltningen er forskjellig innen verneområdene, og er søkt tilpasset verneverdiene og brukerinteressene i ulike deler innen verneområdene og til ulike tider av året. På den måten blir bruken i fritidssammenheng og for reiseliv forutsigbar, blant annet for reindriftnæringen.

RNP og RLVO er ulike verneformer. Områdene grenser inn til hverandre, og bruken av områdene henger sammen. Vi har derfor ikke skilt områdene ved fastsetting av forvaltningsmål. Tilrettelegging kan lede ferdsel bort fra sårbare områder eller forebygge slitasje, men samtidig vil tilrettelegging øke tilgjengelighet, og det stimulerer til økt bruk. Det er derfor lagt opp til ulik grad av tilrettelegging, med hvor, når og til hvor stor grad det vil bli tilrettelagt, se kart i figur 9-15. Ved fastsetting av tilretteleggingsnivå har vi tatt utgangspunkt i bruksmønsteret slik det er i dag, samt verneverdier og områder som er viktig for annen bruk.

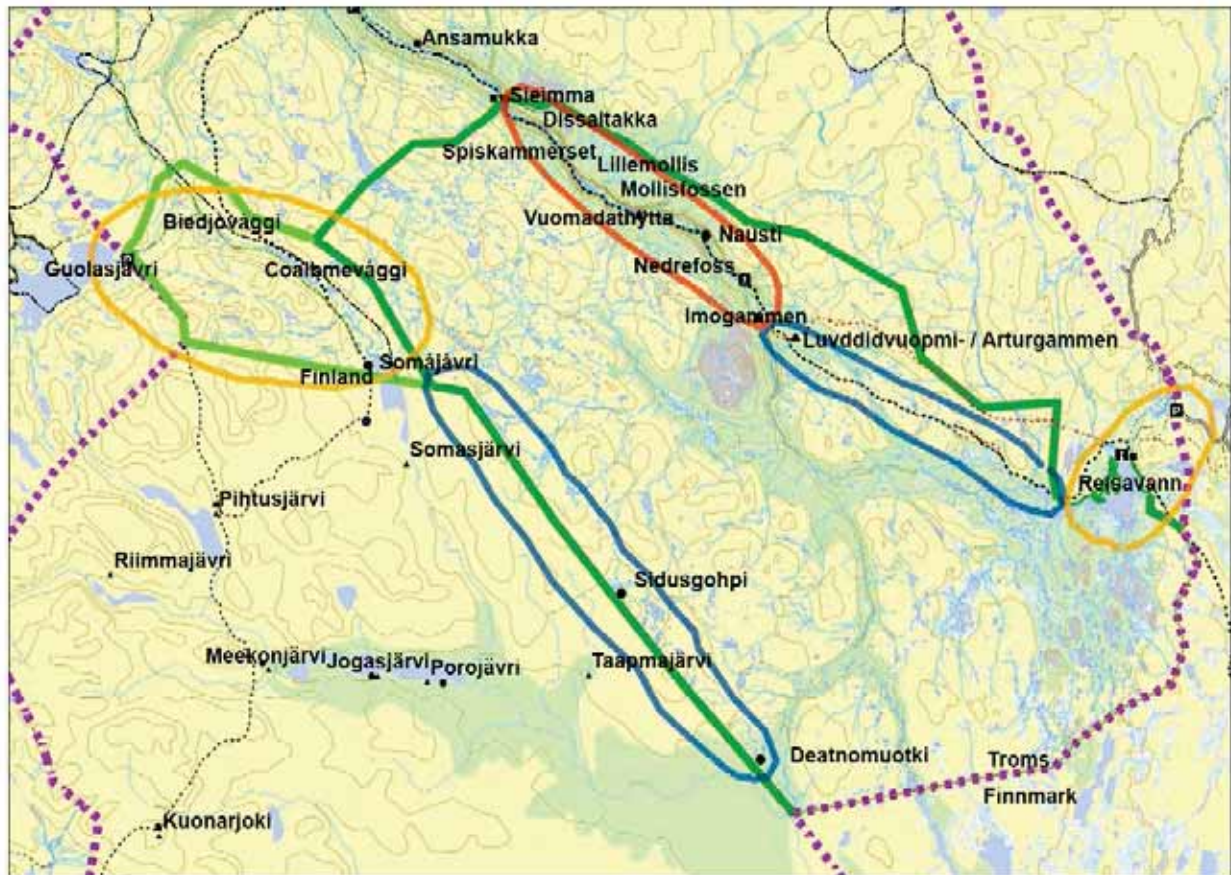
På bakgrunn av dette, vil de fleste tiltak bli konsentrert i området mellom Sieimma - Imo, og da knyttet til aktivitet på elva og langs Nordkalottleden. Dette er også den viktigste innfallsporten til nasjonalparken, og det området som er mest intensivt brukt. De to andre områdene som også er viktige innfallsporter, som har stor betydning for mange brukere og der det allerede er en del anlegg, er området rundt Ráisjávri og området Guolasjávri-Čolbmevággi-Somajávri. Det legges opp til at det også vil bli en viss grad av tiltak i disse to områdene. Aktivitet og transport på vannet kan dessuten skje uten at det setter spor. Laveste grad av tilrettelegging vil bli beholdt som et tilbud i de to områdene Imo – Ráisjávri og Somajávri – Deatnomuotki. Strekningen Imo – Ráisjávri vil bli beholdt som et område uten annen tilrettelegging enn den merke stien, Nordkalottleden/E1. På strekningen Somajávri – Deatnomuotki er det lite anlegg, men tilrettelegging vil bli gjort i tilknytning til de eksisterende grensheyttene. I områder som ikke er nevnt legges det til rette for at naturen og kulturen kan oppleves uten andre tiltak i terrenget enn de som er der. Ved at det legges opp til en differensiert forvaltning med ulik grad av tilrettelegging vil en i RNP og RLVO få mulighet for ulike typer opplevelser og dermed ha tilbud til flere målgrupper.

Forvaltningsmål og tiltak er utformet på grunnlag av overordna mål i denne planen, kap 2, prinsipper for forvaltning etter naturmangfoldloven (§§ 8 -12) og prinsipper vi har fastsatt ved forvaltning av RNP og RLVO, kap 2. Samtidig er det en uttalt målsetting at forvaltningen mer aktivt enn før skal legge til rette for naturopplevelse gjennom friluftsliv og naturbasert reiseliv.

Tilretteleggingsnivå

De ulike tilretteleggingsnivåene innebærer både ulike typer tiltak ute, og ulikt omfang av tiltakene. Nivå av tilrettelegging er delt inn slik:

Figur 9-15: Tilretteleggingsnivå i RNP og RLVO

KARTINFORMASJON

- Grense nasjonalpark
- Grense landskapsvernområde
- Tilretteleggingsnivå A
- Tilretteleggingsnivå B
- Tilretteleggingsnivå C

0 2,5 5 10 Kilometer

- Tilretteleggingsnivå A – gapahuk, fast teltplass, rasteplass med bord/benker, do, fast bålplass med bålbenker, merket sti
- Tilretteleggingsnivå B – fast teltplass, rasteplass med bord/benker, do, fast bålplass med bålbenker, merket sti
- Tilretteleggingsnivå C – fast teltplass, merket/ikke merket sti
- Uten tilretteleggingsnivå – ingen tiltak ute

Mål 9 Fritidsbruk

Forvaltningen av RNP og RLVO skal bidra til å forsterke naturopplevelsen av området, og til at bruk som jakt og fangst, fiske og høsting skal kunne føres videre.

Denne type bruk skal fortsatt kunne foregå, men på en slik måte at den er bærekraftig på lang sikt og ikke i strid med verneverdier, kulturminner eller reindrift. Tilretteleggingstiltak kan brukes for å unngå konflikt, og for å høyne opplevelsen. Graden av tilrettelegging skal være lav, tiltak for tilrettelegging skal være enkle, men av høy kvalitet, tilpasset landskapet, og ferdsel i områdene skal sette lite spor.

Tiltak: gjennomgående infrastruktur i hele området

Hytter, gammer, teltplasser, rasteplasser

- 9-1. Avklare eierskap, ansvar for drift og vedlikehold, og tilgang til bruk av hytter og gammer med tilknyttede anlegg, gapahuker, utedoer, teltplasser og rasteplasser.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i dialog med Statskog, reindriftsforvaltningen, Forsvaret, Troms turlag.
- 9-2. Lage rutiner for drift av hytter og gammer med tilknyttede anlegg, gapahuker, utedoer, teltplasser, rasteplasser. Rutinene skal bla omfatte behov for transport, og håndtering av avfall.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med og Statskog Fjelltjenesten og eiere av anlegg.
- 9-3. Opprette et anleggsregister for fortløpende å ha status på tilstand til hytter og gammer med tilknyttede anlegg, gapahuker og rasteplasser og for å kunne forutse vedlikeholdsarbeid og behov for transport. Vurdør om SNOs verneområdelogg kan brukes som et slikt register.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Statskog og eiere av anlegg.
- 9-4. Lage en *ved- og energiplan* for alle hytter, gammer og tilrettelagte rasteplasser. Dvs en driftsplan for uttak av ved i området, behov for å hente ved utenfor området, og om det skal tas i bruk andre energikilder. I planen skal det avklares hvor det kan tas ved i området og hvor mye, behovet for transport skal synliggjøres, og hvem som har ansvar for frakt av brensel el transport ved bruk av andre energikilder til de enkelte anleggene.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med eiere av anlegg og Statskog Fjelltjenesten.
- 9-5. Sette opp lukket tømmedunk med lokk og med sand/grus i bunnen for gråvann og matrester på alle hytter. Se kap 14 *Forurensning*.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med eiere av anlegg og Statskog Fjelltjenesten.

Bruer, klopper, stier og løyper generelt

- 9-6. Legge om Nordkalottleden for å unngå konflikt med kulturminner der det er mulig, se tiltak i kap 7 *Kulturminner* og kulturmiljø.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Sametinget, reinbeitedistrikt, Troms turlag og bestilling av oppdrag fra Statskog Fjelltjenesten.
- 9-7. Standardisere utforming av bruer og klopper. Skifte ut gamle bruer og klopper til ny standard.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Troms turlag.
- 9-8. Ta en gjennomgang av alle flombekker mellom Sieimma og Imo og vurder behovet for kloppebruer.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Troms turlag.
- 9-9. Vedlikeholde merking av Nordkalottleden etter turlagets mal for merking, og standard for merking av Nordkalottled og Europasti. Supplere merking i stikryss og ved kryssing av kjøreløyper, og der det kan være usikkert hvor leden går, særlig i åpent fjellterreng.
Ansvarlig: Troms turlag
- 9-10. Kappe enkelte trær som henger utover Reisaelva på de punkt der det utgjør en sikkerhetsrisiko for båt/kano, og der det er problem for framkommelighet på mye brukte fiskeplasser. Arbeidet skal skje etter samråd med NVE.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag

Informasjon

- 9-11. Lage en informasjonsplan med informasjonsstrategi og tiltak. Informasjonsmaterieill utformes etter mal fra Miljødirektoratet og Halti nasjonalparksenter der det fins maler. Se også informasjonstiltak i kap 5 *Planteliv og naturtyper*, kap 6 *Dyreliv*, kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*, kap 14 *Forurensning*.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
Informasjonstiltak er bla:
- 9-12. Utarbeide infoplakat for RNP og RLVO på flere språk, engelsk, samisk, finsk.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 9-13. Oppdatere uteinformasjon: ved innfallsportene og Visitor Points på Saraelv, Ráisjávri, Guolasjávri, ved Sieimma, ved start scooterløype på Gahperus, ved snuplass Bilito.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag
- 9-14. Lage tematisk informasjon om natur og kultur som settes opp i hytter, gammer, på gapahuker, informasjonstavler, og som til sammen utgjør en natur- og kultursti.

Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med forvaltningsmyndigheten, Sametinget og Troms fylkeskommune.

- 9-15. Lage tematisk informasjon for både guida og egenguida turer, for eksempel for fuglekikking, botanikkstur, geologitur i definert område.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 9-16. Utarbeide informasjon om verneområdene og ferdselsråd spesielt rettet mot definerte målgrupper, hundeeiere, hundekjørere, isklatrere, skiløpere, elgjegere, rypejegere osv. Det informeres bla om ferdsel på eget ansvar, passeringpunkt for grensegjerde og reindriftsgjerder, om reindriften i områdene og spesielle hensyn til rein og reindrift, grensepassering med hund, levering av søppel, gyrosmitte og desinfisering, ferdsel i forhold til elg i dalen. Utformes slik at infomateriellet kan tas med ut, plasseres ved innfallsporter og løypestart.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 9-17. Etablere en egen hjemmeside for forvaltningen av RNP og RLVO, med en forvaltningslogg der det oppdateres hva som er gjennomført av tiltak, og mulighet for tilbakemelding fra publikum.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten
- 9-18. Sette opp utstilling på Halti nasjonalparksenter med viderefremidling av kunnskap innhentet om området.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 9-19. Lage forvaltningsbibliotek der dokumentasjon og litteratur om RNP, RLVO og andre verneområder i Nordreisa kommune samles og gjøres tilgjengelig for publikum.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med Nordreisa bibliotek.
- 9-20. Lage feltbibliotek med relevant litteratur om områdene på Visitor Points, hytter og gammer i RNP og RLVO.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med eiere av hytter
- 9-21. Gjøre all informasjon om områdene tilgjengelig på turistkontoret på Halti, også ferdselsregler og ferdselsråd, anbefalte traséer og teltplasser, vading av elver osv.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med forvaltningsmyndigheten
- 9-22. Gjøre informasjon tilgjengelig for hørselshemmede og synshemmede.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med kompetanse på den type informasjon

Overvåkning

- 9-23. Lage en enkelt overvåkningsplan, etter Miljødirektoratets retningslinjer for overvåkning i verneområder, etter felles standarder for overvåkning, og fast metodikk.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten
Overvåkningsplanen kan inneholde plan for:
- 9-24. Besøkstelling
- Telling sommersesong ved innfallsporene Saraelv, Sieimma, Ráisjávri, Guolasjávri, på Reisaelva og ved Mollis etter fast metodikk for sammenligning av resultater.
 - Telling vintersesong ved Sieimma og ved snøscooterløypa etter fast metodikk for sammenligning av resultater.
 - Videreføre opptelling av besøk på hytter.
- Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten og Halti nasjonalparksenter
- 9-25. Besøksundersøkelse
- Videreføre og utvikle besøksundersøkelse for sommer og vintersesong etter fast metodikk for sammenligning av resultater. Inkludert spørsmål om støy, se kap 14 *Forurensning*.
- Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten og Halti nasjonalparksenter
- 9-26. Arter og naturområder
- Etablere overvåkning av arter og områder med verdi A og B for biologisk mangfold for å se om bruk og tiltak har påvirkning/konsekvenser. For eksempel for hekkesuksess for klippehekkende rovfugl i Reisa dalen, forekomst av kritisk truede plantearter. Tilrettelegging justeres på bakgrunn av overvåkning. Se kap 5 *Planteliv og naturtyper* og kap 6 *Dyreliv*.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag.
- 9-27. Før revisjon av forvaltningsplanen, få gjennomført en samlet verdi- og sårbarhetsvurdering ut fra all type ferdsel, både ferdsel til fots og motorisert ferdsel i fritidsbruk og næringsbruk.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag
- 9-28. Utarbeide driftsplan for fisk på grunnlag av bestandskartlegginger. Ráisjávri og Somájárvi prioriteres.
Ansvarlig: Statskog
- 9-29. Utarbeide driftsplan for sjørøye gjennom *Driftsplan for Reisaelva*.
Ansvarlig: Reisa elvelag og Statskog

Tilretteleggingsnivå A

Tiltak Sieimma – Imo

9-30. Sieimma

Tiltak i og utenfor RNP samordnes, se kap 15 *Randsoner*. Se også kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*. Grenseporten oppgraderes på begge sider av elva med disse tiltakene:

- Før tiltak i felt lage enkel situasjonsplan med kart som viser plassering, type anlegg og utforming. Plassering i forhold til kulturminner avklares spesielt med kulturminnemyndighetene.
- Se på hyttestruktur, tilgang på hyttene og evt behov for ny åpen hytte på vestsida for å slippe å krysse elva for å komme fra Nordkalottled til åpen hytte. Ved evt ny hytte for overnatting på vestsida av elva skal det settes vilkår om at den skal være åpen for allmenn bruk.
- Etabler fast teltplass på vestsida av elva (rydde vegetasjon, markere på kart).
- Oppgrader rasteplass med bord/benker og fast oppmurt bål plass på begge side elva.
- Informasjonstavle med nye plakater om natur og kulturminner på begge sider av elva.
- Vurder å anlegge fast landingsplass for elvebåt og kano med kort og lav steinkant ved trappa på vestsida av elva for å lette ilandstigning. Forsterke steinkanten på østsida av elva for å forhindre erosjon. Etter konkret vurdering og i samarbeid med NVE.
- Sette opp faste tømmedunker for gråvann.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Nordreisa kommune, Troms fylkeskommune og Sametinget, NVE, Statskog og Troms turlag.

9-31. Dissaldakkaelva/Cissaldat

- Sikre kryssing av sideelv med wire. Etterse wiren jevnlig.
 - Kloppe over parti med myr ved Altarijohka, kloppebru over sideelv Altarijohka.
- Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Troms turlag og Statskog

9-32. Spiskammerset

- Få satt opp enkel gapahuk på vestsida av elva. Plassering avklares med NVE i forhold til flomfare.
- Få satt opp enkel utedo i tilknytning til gapahuk.
- Anlegge fast oppmurt bål plass med bålbenker i tilknytning til gapahuk, med toppdekke av sand/grus på avgrenset område rundt bål plass.
- Henge opp infoplakat på gapahuk.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med eier av anlegg

9-33. Lille Mollis

- Få satt opp enkel gapahuk på østsida av elva. Plassering avklares med NVE i forhold til flomfare.
- Vedlikeholde enkel utedo i tilknytning til gapahuk.
- Anlegge fast oppmurt bål plass med bålbenker i tilknytning til gapahuk, med toppdekke av sand/grus på avgrenset område rundt bål plass.
- Henge opp infoplakat på gapahuk.
- Etablere fast teltplass på vestsida av elva (rydde vegetasjon, markere på kart).
- Anlegge fast bål plass og bord/benker ved teltplass.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med eier av anlegg

9-34. Mollisfossen

Oppgraderes som attraksjonsområde

- Lage enkel situasjonsplan med kart som viser plassering, type anlegg og utforming. Plassering i forhold til voksested for kveinhavre avklares spesielt.
- Få satt opp dobbel gapahuk/ to gapahuker nært hverandre på østsida av elva. Plassering avklares med NVE i forhold til flomfare.
- Få satt opp dobbel utedo i tilknytning til gapahuker.
- Oppgrader 2 rasteplasser med bord og benker.
- Anlegge faste, oppmurte bål plasser, en ved gapahuk og en ved rasteplass. Legge toppdekke av sand/grus på avgrenset område rundt bål plasser.
- Henge opp infoplakater på gapahuk.
- Vurdere å lage fast landingsplass med lav steinkant for elvebåt og kano/kajakk med plass til flere båter samtidig. Etter konkret vurdering i samarbeid med NVE.
- Avklare om tiltakene ved enkle grep kan tilfredsstillende krav om universell utforming, bla

landingsplass med båt, atkomst til rasteplass, utedo. I såfall se tilretteleggingen i Mollis i sammenheng med universell utforming ved start/sluttpunkt for båttur.

- Eventuell skjøtsel av fosse-eng på Mollisvollen, se kap 5 Planteliv og naturtyper.

Mollisfossen vestsiden av elva

- Etablere punkt på vestsiden av elva som utkiksplass, og venteplass for henting. Sette opp enkel benk.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

9-35. Mollismunningen

- Anlegge fast oppmurt bål plass og bålbenker.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

9-36. Svartkulpen nord

- Anlegge fast oppmurt bål plass og bålbenker.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

9-37. Vuomatakka

- Etablere fast teltplass nord for gammen (rydde vegetasjon, markere på kart)
- Anlegge fast oppmurt bål plass og bålbenker
- Henge opp infoplakat på gammen
- Flytte utedo fra kulturminne (tjæremile) til ny plassering mellom gamle og teltplass
- Sette opp fast tømmedunk for gråvann

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med eier av anlegg

9-38. Jervestilla

- Anlegge fast oppmurt bål plass og bålbenker

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

8-39. Nausti

- Etablere fast teltplass på sørsida av hytta (rydde vegetasjon, markere på kart)
- Oppgradere rasteplass med bord/benker.
- Anlegge fast oppmurt bål plass (toppdekke av sand/grus på avgrenset område rundt bål plass).
- Henge opp infoplakat på hytta.
- Sette opp fast tømmedunk for gråvann.

Nausti vestsiden av elva

- Veiviser ved Nordkalottleden ned til rasteplass etter samme mal som øvrige veivisere.
- Bålbenker ved rasteplass ved elva.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Nordreisa scooter- og båtforening

9-40. Nedrefoss

Oppgradere uteområdet ved Nedrefosshytta

- Oppgradere rasteplass ved elva med bord/benker og bålbenker.
- Anlegge fast oppmurt bål plass (toppdekke av sand/grus på avgrenset område rundt bål plass).
- Etablere fast teltplass bak hytta og ved elva (rydde vegetasjon, markere på kart).
- Få satt opp enkel utedo ved badstu/teltplass/rasteplass ved elva.
- Markere fast oppstillingsplass for hundespenn.
- Henge opp infoplakat på hytta.
- Sette opp fast tømmedunk for gråvann.
- Tynne ut skog rundt Nedrefosshytta.

Østsida av Reisaelva

- Skilte i stikryss, på østsida av Nedrefossbrua.
- Evaluere stitrase fra brua og nordover. Dersom den fortsatt krever mye vedlikehold pga steinras og den oppleves av brukerne som usikker, vurdere alternative trasèer og engasjere profesjonelle steinleggere i eget prosjekt.
- Etterse wiren ved Bjørnehiet jevnlig, vurderer bedre feste, og skift den ut når den flises opp.
- Oppgradere og vedlikeholde merking av sti til Nausti, etter turlagets merkeinstruks.
- Se på mulighet for å flytte stitrasè mot fjellfoten eller heve sti over kulturminnet, brakketuft.

Avgrense rasteplassen mot kulturminnet. Se kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*.

- Oppgradere rasteplass med bord/benker.
- Anlegge fast oppmurt bål plass (toppdekke av sand/grus på avgrenset område rundt bål plass).

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med eier av anlegg, Troms turlag og

kulturminnemyndighetene.

9-41. Imofossen

- Vedlikeholde og oppgradere merking av stien langs elva og atkomststi fra Nordkalottleden, etter turlagets merkeinstruks. Sti fra Nordkalottleden til Imofossen merkes tydelig, særlig i de bratte bakkene der stien starter.
- Anlegge fast oppmurt bål plass og bålbenker på rasteplass ved fossen, utenom bart fjell.
- Fjerne enkle, gamle bål plasser på bart fjell.
- Sette opp infoplakat på rasteplass med bla kart og anvisning om hvor folk bør gå til utkikkspunkt. Henvise til utkikksplass kun på nordsiden av fossen. Vurdér behov for å avgrense utkikkspunkt med å legge stokker på marka. Infotalve bør få diskret med tydelig plassering.
- Etablere overvåkning av slitasje på utkikksplasser.

Imogammen

- Skilte med veiviser der sti opp til gammen starter fra Imofossen.
- Anlegge fast oppmurt bål plass og bålbenker på rasteplass utenfor gammen.
- Henge opp infoplakat på gammen.
- Sette opp fast tømmedunk for gråvann.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med eier av anlegg og Troms turlag

Tilretteleggingsnivå C

Tiltak Imo – Ráisjávri

9-42. Luvddiidgammen/Arthurgammen

- Veiviser i stikryss opp til gammen fra Nordkalottled med varde eller skilt.
- Anlegge fast oppmurt bål plass og bålbenker utenfor gammen.
- Henge opp infoplakat på gammen.
- Etablere fast telt plass (rydde vegetasjon, markere på kart).
- Sette opp fast tømmedunk for gråvann.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med eier av anlegg

9-43. Nordkalottled

Alternativ 1

Beholde dagens trasè.

- Forsterke våte partier ved Ráisjávri. Sees i sammenheng med kjøreløypeplan, se tiltak 8-5 i kap 8 *Reindrif*. Eksisterende forsterking over myr bør evalueres og evt oppgraderes.
- Elvekanter på begge sider av Čiekŋaljohka bør forsterkes der led og kjøreløype krysser elva. I samarbeid med NVE.
- Enkle klopper på enkelte våte partier på leden mellom Njárgajohka og Luvddiidjohka.
- Merke tydelig med varder eller skilt i kryss der leden krysser kjøreløyper.
- Vurdere mulighet for å legge sti utenfor kulturminne, fangstgroper, se kap 7 *Kulturminner*

Alternativ 2

Legge om til ny trasè mot nord, sør for Njárgašlubbu og nord for Boazoroaivi, se kart *Tiltakskart: fritidsbruk/reiseliv*. Evt ny trasè avklares i forhold til reindrif, verneverdier og kulturminner.

Ansvarlig: Troms turlag, i samarbeid med berørt reinbeitedistrikt

Tilretteleggingsnivå B

Tiltak Ráisjávri

9-44. Nordsiden av Ráisjávri

Tiltak gjennomføres etter å ha avklart lokalisering av innfallsport med Kautokeino kommune og berørte reinbeitedistrikter, se kap 15 *Randsoner*. Innfallsport / grenseport er utenfor RNP. Vi anbefaler at området oppgraderes med disse tiltakene:

Dersom det etter avklaring blir tilrettelagt som innfallsport samle tiltak ved parkeringsplassen:

- Før tiltak i felt lage enkel situasjonsplan med kart som viser plassering, type anlegg og utforming.
- Avgrense parkeringsplassen, bla med en sone mot vannet uten inngrep. Legge toppdekke dimensjonert forventet trafikk.
- Enkelt anlegg for utsett og opplag av båt/kano, og etablere båtfester i vika.
- Bord/benker, informasjonstavle, markering av telt plass
- Utedo ved parkeringsplass / rasteplass

- Stistart mot Reisadalen samles til ett startpunkt, og stitrasè avklares i forhold til det. Evt sti over Liekkasčorru starter også fra denne parkeringsplassen. Stistart for Nordkalottled/E1 markeres i begge retninger.
- Avklare om tiltakene ved enkle grep kan tilfredsstillende krav om universell utforming,

Dersom det etter avklaring blir tilrettelagt som grenseport, avklare om tilrettelegging av grenseport kan samles ved Statskog sin hytte, Reisavannhytta, eventuelt hva som plasseres ved båtutsettingsplass.

- Før tiltak i felt lage enkel situasjonsplan med kart som viser plassering, type anlegg og utforming.
- Det avklares med Statskog om å etablere fast teltplass (rydde vegetasjon, markere på kart), utedo og bord/benker, informasjonstavle, og markering av stistart i begge retninger, kan samles rundt hytta. markering av start på Nordkalottsti i begge retninger med ett felles startpunkt mot Reisadalen
- Uansett ferdigstille uteområde ved Reisavannhytta, etablere fast teltplass, oppgradere rasteplass med lik type bord/benker, fast oppmurt bålplass med bålbenker, informasjonstavle med nye infoplakater. Informasjon til båtbrukere.
- Avslutte arbeid på parkeringsplass og avgrense parkeringsområde bla med en sone mot vannet uten inngrep.
- Enkelt anlegg for utsett og opplag av båt/kano, og etablere båtfester i vika.
- Innfallsporten ved Biedjovággiveien tilrettelegges med parkeringsplass, informasjonstavle, markering av atkomststi, bord/benker, avfallsdunk. Det bør avklares ordning med utedo. På atkomststi ned til Ráisjávri gjøres tiltak for enkel passering av gjerder der det er nødvendig. Ansvarlig: Forvaltningsmyndighet, Kautokeino og Nordreisa kommuner, Statskog.

9-45. Sørsiden av Ráisjávri

- Etablere fast lavvoplass/teltplass på sørsiden av Ráisjávri, få satt opp en utedo, fast oppmurt bålplass og bålbenker. Plassering avklares konkret i forhold til svært viktig naturtypelokalitet *Goikesáiva* (1942247) og svært viktig viltområde *Goikesáiva* (194206). Ansvarlig: Forvaltningsmyndighet
- Se også tiltak 11-4 i kap 13 *Forskning og undervisning*: Undersøke muligheten for at området på sørsiden av Ráisjávri med fredete bygninger og tilgrensende områder kan brukes til undervisning og formidling. Avklares i samarbeid med eiere av bygningene, reindriftsforvaltningen, kulturvernmyndigheter og pedagogiske institusjoner. Ansvarlig: Forvaltningsmyndighet og Halti nasjonalparksenter i samarbeid med eiere av bygningene, reindriftsforvaltningen, kulturvernmyndigheter og pedagogiske institusjoner.

Tilretteleggingsnivå B

Tiltak Čoalbmevággi – Somajávri

9-46. Guolasjávri

Tiltak etter å ha avklart lokalisering av innfallsport med Kåfjord kommune og berørte reinbeitedistrikter, se kap 15 *Randsoner*. Innfallsport / grenseport er utenfor RLVO. Vi anbefaler at området oppgraderes med disse tiltakene:

Dersom det etter avklaring blir tilrettelagt som innfallsport, samle tiltak ved veienden ved Huortnášluokta:

- Før tiltak i felt lage enkel situasjonsplan med kart som viser plassering, type anlegg og utforming.
- Avgrense parkeringsplassen. Legge toppdekke dimensjonert etter trafikk. Parkeringsplassen avklares spesielt i forhold til verneverdig kvartærgeologisk område.
- Evt sikringsbu/ventebu åpen for allmenn bruk. Plassering og bruk avklares med reinbeitedistrikt og den får en størrelse og utforming tilpasset det eksisterende bygningsmiljøet.
- Ordning med utedo i tilknytning til sikringshytte/ventebu og rasteplass.
- Bord/benker, informasjonstavle, markering av stistart, etablere fast teltplass.
- Ved stistart til RLVO enkel og avgrenset parkeringsplass, informasjonstavle og markering av stistart.
- Avklare om tiltakene ved enkle grep kan tilfredsstillende krav om universell utforming.

Dersom det etter avklaring blir tilrettelagt som grenseport:

- Parkeringsplasser der vedlikehold av vei slutter.
- Ved slutten av anleggsvei ved Huortnášluokta og ved stistart RLVO, tiltak som ellers er beskrevet over.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, Statskog, Kåfjord kommune.

9-47. Biedjovaggi

- Avklare trasè for sykkel og hest på trasèen eksisterende kjøreløype Guolasjavri – grense RLVO ved Ruvdnajohka (mot Gahperus) gjennom arbeidet med kjøreløypeplan i reindriften, se Tiltak 8-5 i kap 8 *Reindriften*, kap 4 *Geologi*, kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med berørte reinbeitedistrikt, Troms turlag, Nordreisa scooter- og båtforening og Statskog.

- Sette opp verneskilt der scooterløype/kjøreløyper krysser vernegrense.

Ansvarlig: Naturoppsyn

9-48. Čoalbmevággi

- Se om det er mulig å legge om og samordne Nordkalottleden og kjøreløype til ny trasè der det er nødvendig av hensyn til verneverdier, spesielt geologi i forhold til eskere og fossile tundrapolygoner, og til kulturminner. Ny trasè må legges slik og ha en slik standard at den er praktisk å bruke. Ny trasè avklares med berørte reinbeitedistrikt og Troms turlag.

Nye traseer avklares gjennom en kjøreløypeplan for kjøreløyper for reindriften. I planen tas en gjennomgang av alle eksisterende kjøreløyper inkludert løyper langs gjerder, omfanget av løyper vurderes, trasèene vurderes, og da særlig i forhold til spesielt verdifulle naturtyper og kulturminner. I planen skal det gå fram hvilke kjøreløyper som blir godkjente kjøreløyper.

Planen skal videre inneholde en samlet oversikt over tilstand til kjøreløypene og beskrive behov for vedlikehold og tiltak (inkludert materialbruk), samordne tiltak der flere brukergrupper bruker samme kjøreløype, samt avklare ansvar for å gjennomføre vedlikehold og tiltak, og finansiering. Se kap 4 *Geologi* og tiltak 8-5 i kap 8 *Reindriften*.

- Vurdere i kjøreløypeplanen om det kan legges til rette for bruk av hest på leden fram til Somashytta forutsatt at det ikke er i konflikt med verneverdier, spesielt geologi i forhold til eskere og fossile tundrapolygoner, og til kulturminner.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med berørt reinbeitedistrikt, Troms turlag, Nordreisa scooter- og båtforening og Statskog.

- Avtale gode rutiner for stenging og informasjon om stengt scooterløype til Somajávri.

Ansvarlig: Nordreisa kommune, i samarbeid med reinbeitedistrikt.

9-49. Somashytta

- Etablere fast teltplass ved hytta (rydde i terrenget og markere på kart).
- Markere fast oppstillingsplass for hundespenn.
- Sette opp fast tømmedunk for gråvann.
- Henge opp infoplakat på hytta, i åpen del og lukket del.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen

9-50: Grense til Finland

- Få etablert port i grensegjerdet Norge-Finland der Nordkalottleden krysser gjerdet og der sti krysser grensa på fjellet Halti.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen i samråd med finske myndigheter.

- Henge opp infoskilt ved krysningsspunkt på grensegjerdet, bla om faren for gyrosmitte.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag

Tilretteleggingsnivå C

Tiltak Somajávri – Deatnomuotki

9-51: Sidusgohpi

- Etablere fast teltplass ved hytta (rydde i terrenget og markere på kart).
- Markere fast oppstillingsplass for hundespenn.
- Sette opp fast tømmedunk for gråvann.
- Henge opp infoplakat på hytta, i åpen del og lukket del.

- Henge opp infoskilt ved krysningspunkt på grensegjerdet, bla om faren for gyrosmitte. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen

9-52: Deatnumuotki

- Etablere fast teltplass ved hytta (rydde i terrenget og markere på kart).
- Markere fast oppstillingsplass for hundespenn.
- Sette opp fast tømmedunk for gråvann.
- Henge opp infoplakat på hytta, i åpen del og lukket del.
- Henge opp infoskilt ved krysningspunkt på grensegjerdet, bla om faren for gyrosmitte. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen

9.11 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet fritidsbruk og naturbasert reiseliv

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Kunnskapsgrunnlaget for temaet Fritidsbruk er vurdert i kap 9.2.1 og for temaet Naturbasert reiseliv i kap 10.2.1, *Status for data og grunnlagsmateriale*. På felt der kunnskapsgrunnlaget er lite er det i forvaltningsplanen satt opp tiltak for å innhente mer kunnskap for å bedre grunnlaget for videre forvaltning. Det omfatter bla å videreføre besøkstelling, spesielt vintersesong, og besøksundersøkelse. Tiltaket med overvåking av arter er veldig viktig for å vurdere hvilken påvirkning bruk og tilrettelegging har, slik at tiltak kan justeres etter det. Et annet tiltak er å gjennomføre en verdi- og sårbarhetsvurdering av all type ferdsel før en revisjon av forvaltningsplanen. Vi vurderer likevel kunnskapsgrunnlaget til å være tilstrekkelig for å utarbeide bestemmelsene og de konkrete tiltakene i forvaltningsplanen. For tiltak 9-4 *Lage en ved- og energiplan for alle hytter, gammer og tilrettelagte rasteplasser*, for tiltak om mulig trasè for sykkel og hest, samt for samordning eller omlegging av Nordkalottleden gjennom Čoalbmevággi som må avklares gjennom tiltak 8-5 *Lage en kjøreløypeplan for kjøreløyper for reindrifta*, må det innhentes konkret kunnskap som grunnlag for den planen. For søknader og enkeltsaker etter verneforskriften må det innhentes relevant kunnskap og gjøres konkrete vurderinger.

Føre-var-prinsippet § 9

Ut fra den kunnskapen som foreligger er føre-var-prinsippet tillagt noe vekt ved utarbeidelse av forvaltningsplanen. Prinsippet er tillagt vekt ved at det ved utarbeidelse av en ved- og energiplan og ved utarbeidelse av en kjøreløypeplan må innhentes kunnskap. Ved søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret om kunnskapsgrunnlaget er godt nok eller om føre-var-prinsippet må tillegges vekt.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

De begrensninger som er lagt gjennom bestemmelsene i verneforskriftene skal i utgangspunktet ivareta verneformålet og hindre uønsket belastning på verneverdiene. Ut fra den kunnskapen vi har om bruk av områdene i fritidssammenheng og naturbasert reiseliv og den påvirkning det har på verneverdier, vurderer vi at retningslinjene og tiltak i forvaltningsplanen ikke vil føre til en samlet belastning som vil påvirke økosystemet negativt. Det er imidlertid viktig å iverksette overvåking som beskrevet under tiltak for å kunne vurdere samlet belastning over tid på markslitasje, forstyrrelse av dyreliv og støy for å ha grunnlag for å eventuelt justere tiltak dersom belastningen viser seg å ha negativ effekt på

naturverdier. Videre er det viktig å videreformidle kunnskap og tilby opplæring som beskrevet under tiltakene i kap 10 *Naturbasert reiseliv*.

Kostnadene ved miljøforringelse § 11

Retningslinjene og tiltakene i forvaltningsplanen skal i utgangspunktet ikke føre til miljøforringelse. Ved utarbeidelse av en ved- og energiplan og en kjøreløypeplan, samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret om det kan være aktuelt å pålegge tiltakshaver å dekke kostnader ved miljøforringelse. Kostnader som kan pålegges tiltakshaver å dekke er for eksempel innhenting av ny kunnskap, valg av gjennomføringsmetoder eller teknikker som en i utgangspunktet ønsker å benytte.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Teknikker og driftsmetoder i forhold til verneverdier er vurdert i omtalen av ulike typer bruk i kap 9 *Fritidsbruk*, kap 10.5 *Forvaltningsmål og tiltak for reiseliv*. Ved utarbeidelse av en ved- og energiplan og en kjøreløypeplan samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret hva som er de beste teknikkene og driftsmetodene.

9.12 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til fritidsbruk

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Nasjonalparken

Punkt *Landskapet*

Det bør tas inn en hjemmel om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av uthus, evt inkludert sikringshytte, og utedoer tilknyttet eksisterende hytter og gammer etter retningslinjer i en forvaltningsplan.

Punkt *Motorferdsel*

Det bør opprettholdes en hjemmel til å gi tillatelse til befaring og til transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk i forbindelse med reparasjon evt endringer av trasé for grensegjerdet mellom Norge og Finland. Gjerdet er oppført på grunnlag av reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Finland. Gjerdet går delvis på norsk, delvis på finsk territorium. Hjemmelen kan opprettholdes enten ved at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen kjøring, eller til motorferdsel i forbindelse med reparasjon av grensegjerdet. Transport har til nå skjedd både med ATV i kjøreløyper og terreng, og med helikopter.

Forbudet mot vannjet bør tas inn i verneforskriften. Forbudet er nå hjemlet i den kommunale forskriften *Forskrift om motorferdsel i Reisavassdraget*. Til sak 4/96 i Rådet for Reisa nasjonalpark ble det vedtatt at: "Det innarbeides i forskriftene for Reisa nasjonalpark at det fra og med 1997 nedlegges forbud mot bruk av vannjetmotor på tradisjonell elvebåt". I 1998 ønsket kommunen rullering av motorferdselsforskriften før prøveperioden var over ved årsskiftet 1998/99. I sak 2/98 i Rådet ble det konkludert med at: "Rådet frarår at Nordreisa kommunes forslag til rullering av forskrift for motorferdsel vedtas. Rådet vil komme tilbake til saken ved revisjon av forskriftene/ vernebestemmelsene i nasjonalparken. Det bør samtidig avklares hva som ligger i begrepet tradisjonell elvebåt."

Unntaket for motorferdsel med tradisjonell elvebåt på Reisaelva nedenfor Nedrefoss opprettholdes i verneforskriften for RNP.

Det tas inn i forskriften at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av lett terrenggående beltetkjøretøy som ikke setter varige spor, for uttransport av felt elg.

Landskapsvernområdet

Punkt *Landskapet*

Det bør tas inn en hjemmel om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av uthus, evt inkludert sikringshytte, og utedoer tilknyttet eksisterende hytter og gammer etter retningslinjer i forvaltningsplan.

Punkt *Motorferdse!*

Det bør være en hjemmel til å gi tillatelse til befaring og til transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk i forbindelse med reparasjon evt endringer av trasè for grensegjerdet mellom Norge og Finland. Gjerdet er oppført på grunnlag av reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Finland. Gjerdet går delvis på norsk, delvis på finsk territorium. Slik kjøring har blitt behandlet som en dispensasjonssak, og det bør den fortsatt bli. I forskriften kan enten hjemmelen til at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdse! i forbindelse med annen kjøring opprettholdes, eller punktet om at bestemmelsen ikke er til hinder for motorferdse! for transport flyttes slik at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til slik ferdse!. Transport har til nå skjedd både med ATV i kjøreløyper og terreng, og med helikopter.

Ta med formuleringer som presiserer at bestemmelsene ikke er til hinder for vedlikehold av godkjent snøscooterløype, evt i tråd med forvaltningsplan. (For kjøreløyper se kap 8 *Reindrif!*.)

10 NATURBASERT REISELIV

10.1 Reiseliv i RNP og RLVO generelt

Å definere hva som hører inn under begrepet reiseliv i forhold til annen aktivitet kan være utfordrende fordi bruken til en viss grad glir over i hverandre. Turister kan kjøpe en guidet tur, men de kan også ferdes i områdene på egen hånd og likevel benytte seg av tilbudene til reiselivsnæringen i form av kjøp av transport og overnatting. Salg av jaktkort og fiskekort genererer inntekt fra utmarksressurser, men selges både til tilreisende og lokale. Å leie ut en hytte genererer inntekt, uten at det nødvendigvis er reiseliv.

Fritidsaktiviteter, om de nå utøves av tilreisende turister eller lokale brukere, er nærmere omtalt i kap. 9 om *Fritidsbruk*. Det samme gjelder aktiviteter i regi av frivillige lag og foreninger.

I denne sammenhengen har vi fokus på reiseliv som basis for næringer og bedrifter. I forvaltningen av naturvernområder har begrepet reiseliv blitt brukt som betegnelse på næringer der salget til de reisende utgjør en betydelig andel av produksjonen. Som reiselivsnæringer regnes vanligvis transport-, overnattings-, serverings-, formidlings- og opplevelsesnæringer. Guida turer er den vanligste aktiviteten knyttet til reiseliv i nasjonalparker generelt. Reisende kan både være ferie- og fritidsreisende, forretningsreisende, kurs- og konferansedeltagere.

Reiseliv i RNP er ikke noe nytt fenomen. Under og etter andre verdenskrig ble motor mer vanlig på elvebåtene, og etterhvert som skogsdrift og tjærebrenning avtok ble persontransport en ny næringsvei. Troms turlag sin første turisthytte ble bygd på Nausti i 1938 for at turister og laksefiskere kunne få bo der. Den første hytta på Nedrefoss ble bygd i 1927 for hertugen av Westminster som hadde leid fiskerett i Reisaelva. Da verneområdene ble opprettet i 1986 ble det vedtatt et forbud mot kommersiell turisme. Forbudet ble opphevet i RNP i 2003. Det er ikke kjent at det i tidligere tider har vært drevet reiselivsrelatert virksomhet i RLVO.

Figur 10-1: Turister kjøres med elvebåt til Mollisfossen

Foto: Ann-Heidi Johansen

10.2 Status og tilstand for reiseliv

10.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

Det er ikke gjort noen kartlegging av omfanget av bruken av RNP og RLVO i reiselivssammenheng spesielt. Det er lite tallmateriale tilgjengelig og det som fins er lite systematisert. Kartleggingene som er gjennomført og det tallmaterialet som finnes gir et bilde på total bruk, men skiller i liten grad på om brukerne er lokale, regionale eller langveis fra, om de er der som enkeltpersoner, del av en gruppe eller har kjøpt en tur eller tjenester i tilknytning til den. Sammenlagt kan likevel materialet gi en pekepinn på situasjonen og utviklingen de seneste årene.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) foretok i 2002 en kartlegging av næringsaktiviteter knyttet til Dovrefjell-Sunddalsfjella, Femundsmarka og Reisa nasjonalpark. Arbeidet ble gjennomført på oppdrag fra Miljøverndepartementet og var knyttet til spørsmål om eventuell økt næringsmessig bruk av områder i og rundt nasjonalparker i fjellet. Undersøkelsen omfattet i tillegg til verneområdene en fem kilometer bred sone utenfor. Resultatene går fram av rapporten *Bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet*.

Rapporten *Reiselivsmessig bruk av verneområder i Troms* ble utarbeidet i 2005 som en avslutning på prosjektet ”Turisme i verneområder i Troms”. Formålet med prosjektet var å avklare premisser, muligheter og begrensninger i forhold til utvidet bruk av verneområdene i Troms til turisme. Det ble særlig fokusert på å definere et konsept for håndtering av turisme i verneområdene som grunnlag for en positiv utvikling rundt det temaet.

Som et innspill til forvaltningsplanen ble det i 2006 utarbeidet en rapport *Anbefalinger om turismehåndtering i Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde inkludert randsoner*. Formålet var å belyse viktige aspekter knyttet til turismehåndtering og turismeutvikling i planområdet, samt gi konkrete innspill og forslag til forvaltningsplanen. Arbeidet ble gjennomført av Halti nasjonalparksenter og Troms Reiseliv AS avdeling Nord-Troms.

I 2008 ble det gjennomført en besøkstelling i og ved RNP, og det ble gjort oppfølgende besøkstellinger i 2010 og i 2012. Tellingene gir oss et bilde på den totale bruken, og på hvilke områder som blir mest besøkt. Det ble i 2008 også gjort en besøksundersøkelse i RNP i samarbeid med Nordlandsforskning. Den ble gjennomført som en spørreundersøkelse for å få mer kunnskap om hvem som besøkte RNP og hva som kunne tilrettelegges for å få flere besøkende. Besøkstellingen og besøksundersøkelsen i 2008 var begge en del av prosjektet *Tilrettelegging for arktiske nasjonalparkopplevelser*. Undersøkelsene gir oss ikke data på besøk via Kåfjord og Finland.

I forbindelse med arbeidet med denne forvaltningsplanen ble det i 2008 laget en rapport om lokal bruk, *Lokal bruk av Reisa nasjonalpark/Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde/Raisduottarhaldi suodjemeahcci*. Materialet som ligger til grunn for rapporten skiller i liten grad mellom brukergrupper, men resultatene kan gi et bilde også på bruk i reiselivssammenheng.

I forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen ble det i 2010 sendt ut et spørsmålsskjema til bedrifter og organisasjoner som bruker RNP og RLVO. Responsen fra bedrifter var lav.

Grunnlagsmaterialet vi har om bruk av RNP og RLVO er forholdsvis nytt. Det kan gi oss et bilde på utviklingen de seneste årene, men ikke på utviklingen over lengre tid. Dessuten er det vanskelig å skille ut hvor stor del av bruken som kan defineres som knyttet til reiseliv i forhold til annen bruk. Besøktellingene gir oss en viss oversikt over hvilke områder som blir mest brukt i reiselivssammenheng, særlig hvilke attraksjoner som skiller seg ut. Vi har dårlig kunnskap om reiselivsbruk i vintersesongen. For framtidig forvaltning er det behov for å få bedre grunnlagsdata om bruken av RNP og RLVO knyttet til reiseliv.

10.2.2 Områder viktig for reiseliv

Viktige delområder

Rapporten om lokal bruk viser at bruken av områdene i reiselivssammenheng er noe ulik i sommersesongen og i vintersesongen.

Tabell 10-1: Oversikt over næringsmessig bruk av RNP og RLVO

Type bruk/aktivitet	Siemma - Imo	Imo - Raisjavre	Coalbme - Soma	Guolas - Halti	Raisjavre
Turisme/næringsvirksomhet, sommer	***	*	**	**	**
Turisme/næringsvirksomhet, vinter	**	*	*	*	*

Kilde: Rapporten *Lokal bruk av Reisa nasjonalpark/Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde/ Raisduottarhaldi suodjemeahcci*

*** = Brukes mye i de aktuelle perioder/sesonger

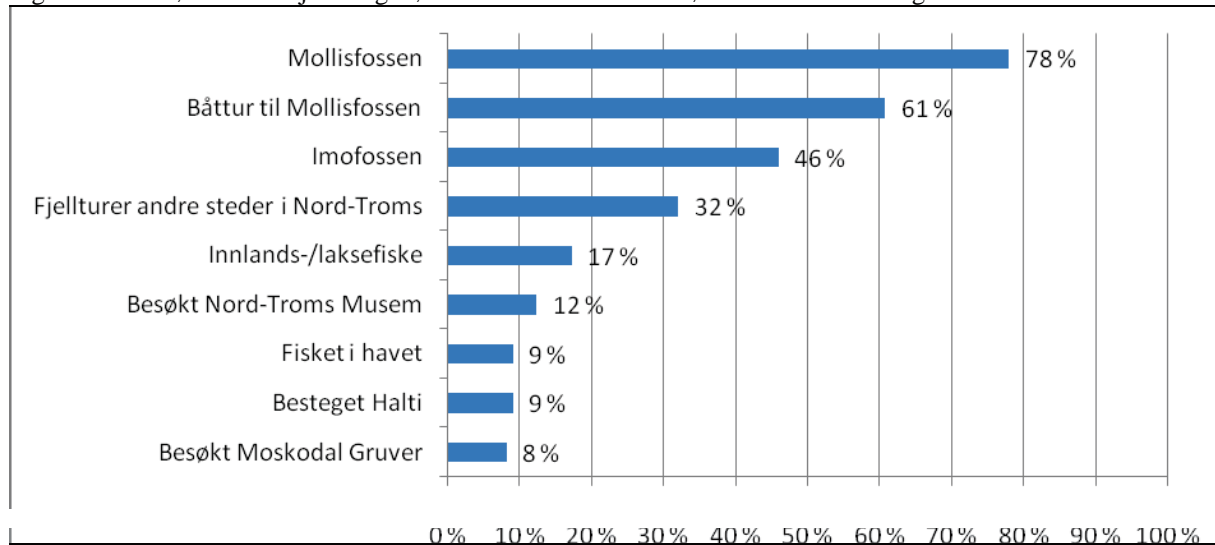
** = Brukes jevnlig i aktuelle perioder/sesonger

* = Brukes noe, eventuelt i sesonger

I RNP er det i sommersesongen strekningen Siemima-Imo som er det klart mest brukte området næringsmessig. Særlig perioden juni, juli, august. Hele dette området er attraktivt, men den største enkeltattraksjonen i RNP og i Nordreisa, Mollisfossen, peker seg ut, se figur 10-2. Den er relativt enkelt tilgjengelig fordi en kan bli kjørt inn med elvebåt, dvs såfremt vannstanden er høy nok. De fleste turister som kommer for å se Mollisfossen kjører inn til fossen, og så ut igjen. Også Imofossen er et klart mål for besøk, om enn i mindre grad enn Mollisfossen. Den er heller ikke like lett tilgjengelig. De fleste guidede turer opp dalen, gjerne knyttet til leie av elvebåt, går ikke lenger opp enn til Imo. Turer fra Ráisjávri ned Reisadalen til Saraelv blir arrangert av Halti nasjonalparksenter. I sammenligningen av resultater fra elvebåttellinger i øvre deler av Reisaelva konkluderes det med at det har vært svinginger i bruken av elvebåt på Reisaelva over tid. Næringsmessig genereres det også noen inntekter gjennom transport av folk i Ráisjavriområdet.

Vinterstid er det i RNP hoveddalføret til Reisadalen som blir mest brukt i reiseliv, og elvestrengen utgjør ”stien”. Både skiløpere og hundekjørere følger denne traséen. Generelt går ferdselen i den første delen av vinteren fra januar til desember til Siemima. I februar til april blir også strekningen opp til Nausti, Nedrefoss og Imo, besøkt. Fosseklatring foregår i februar og mars i Mollisfossen, Alttari, Avvejohka og Imojuvet med Spanijohka.

Figur 10-2: Besøkte attraksjoner og utøvde aktiviteter under besøket i Nord-Troms og Reisadalen.

Kilde: Rapporten *Besøkskartlegging for Reisa nasjonalpark 2008*

I RLVO er fjellet Halti den største attraksjonen. Toppen Raisduottarhalti er den høyeste i Nordreisa (1361 moh), og på finsk side ligger Finlands høyeste punkt Halti/Haldi (1331 moh). Fjellet er et populært mål for finlendere. I overkant av 3000 besøkende hadde registrert seg i bok på toppen på finsk side i 2008. Det er grunn til å anta at en del av dem også besøker norsk side, men det fins ikke tall på det. Finske selskap organiserer turer via Guolášjávri som er den enkleste atkomsten. Lignende tilbud skal være annonsert på norsk side, men det er usikkert hvor mange som er gjennomført, og det har uansett ikke stort volum. Halti nasjonalparksenter har hvert år siden 2006 arrangert turer dit. Området er lett tilgjengelig med bilveg opp til Guolášjávri. RLVO og tilgrensende nord-vestre deler av RNP brukes i en viss grad til guidede turer med hest. Enkelte aktivitetsbedrifter skal ha turer fra Kåfjord via veien til Guolášjávri inn til Čoalbmevággi og Somájávri. Omfanget er ikke kjent, men inntrykket er at det er lite.

Vinterstid er det i RLVO snøscooterløypa inn til Somájávri som blir mest brukt, både fra Nordreisasida og fra Kåfjordsida, fram til første mai. Det forekommer arrangerte opplegg med bruk av snøscooter og hundespenn, og det leies ut snøscootere fra Sappen leirskole som ligger nært starten av denne løypa. Det fins likevel ikke tall på omfanget av denne bruken i reiselivssammenheng.

Hytter og anlegg

Innenfor RNP og RLVO er det ingen hytter eller anlegg som eies av eller som kan reserveres av reiselivsnæringen. Overnattingsplassene er åpne for allment friluftsliv. Turister overnatter som andre besøkende i åpne hytter og gammer, og noen bedrifter som selger turer baserer seg på overnatting i telt eller lavvu. Mange av de guidede turene går som dagsturer med overnatting på fasiliteter utenfor verneområdene.

Av overnattingsplasser som leies ut og som kan bestilles på forhånd, er det i umiddelbar nærhet til vernegrensa to hytter, den låste delen av *Sieimmahytta* og den låste delen av *Reisavannhytta*. Begge leies ut av Statskog. Utleie av disse hyttene er ofte koblet til bruk av RNP, spesielt rypejakt, men også fiske og vandring. Nedrefosshytta, som eies av Troms turlag, er låst med DNT-nøkkel. Reiselivsbedrifter kan ikke reservere plasser på hytta. I nærområdet, men i noe lenger avstand fra vernegrensa, ligger Nordkalottstua og gammene på Ovi Raishiin-Visitor Point på *Saraelv*, Statskog sine hytter på *Ansamukka* og *Bilto*, og

Čuonovuohppi fjellstue ved Kautokeino. På finsk side er det flere hytter som kan reserveres på forhånd.

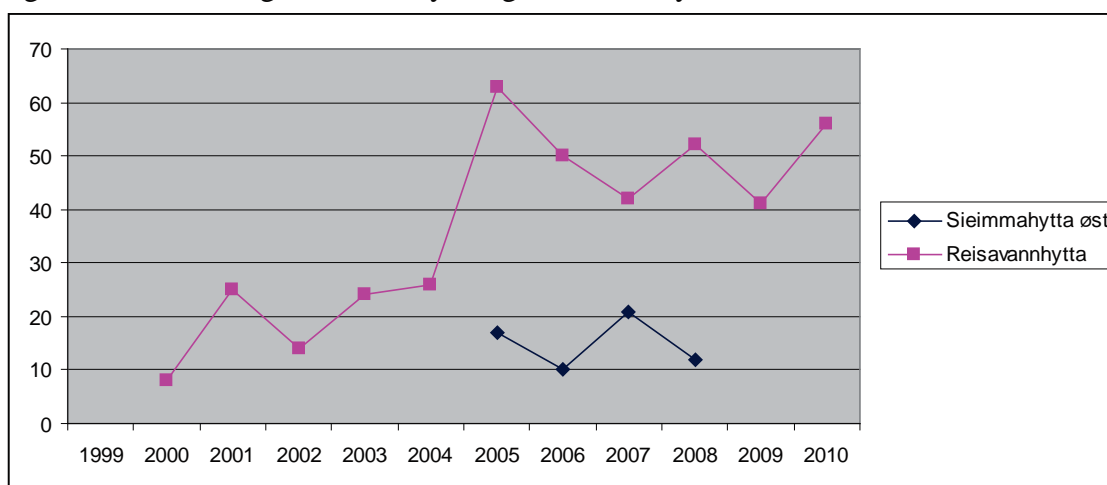
Tabell 10-2: Hytter nært RNP og RLVO der det kan reserveres overnatting.

Hytte/gamme	Uthus	Eier	Tilgang	Antall senger
Sieimmahytta øst (like utenfor grensa til RNP)	utedo	Statskog	låst del til utleie	4 i utleiedel
Reisavannhytta (like utenfor grensa til RNP)	uthus med utedo	Statskog	låst del for utleie	6 i utleiedel
Totalt ant. senger som kan reserveres for besøkende				10 senger i utleiedeler

Tall for belegg på de to utleiehyttene like utenfor RNP viser en trend med økning i utleie på Reisavannhytta. Sieimmahytta har de siste årene stått åpen og ikke vært leid ut pga dårlig vedlikehold. Tallene viser utleie totalt, og det er ikke skilt på om de er knyttet til reiseliv eller ikke. For omfanget av overnatting på de åpne hyttene innenfor verneområdene, se figur 9-8 i kap 9 *Fritidsbruk*.

Innenfor verneområdene er det ikke etablert andre typer anlegg for bruk spesielt i reiselivsnæringa.

Figur 10-3: Utleiedøgn Sieimmahytta og Reisavannhytta 1999-2010

Reiseliv i randsoner

Viktige områder i reiselivssammenheng er randsonene til verneområdene. Randsonene er nærmere omtalt i kap 15 *Randsoner*.

I randsonene ligger innfallsportene til RNP og RLVO. Det vil si innfallsporten til Sieimma ved Saraelv, innfallsporten til Ráísjávri ved Biedjovaggiveien, og området rundt veienden ved Guolásjávri. Starten på snøscooterløypa ved Gahperus er en innfallsport på vinteren. Området der Nordkalottleden krysser over til Finland er også en innfallsport, og i større sammenheng vil Kilpisjärvi være det. Innfallsportene er viktige for reiseliv fordi de markerer atkomsten til

områdene, brukes til formidling av informasjon og har servicefunksjoner som parkering, båtutsett, toalett, teltplass og lignende.

Større overnattingssteder og reiselivsbedrifter som tilbyr opplevelser er lokalisert utenfor, både i Reisadalen, på Storslett, i Sørkjosen, Kåfjord og Kautokeino, se tabell 10-4. Andre funksjoner som ligger utenfor verneområdene, men som er viktig for reiselivet i RNP og RLVO, er *Ovi Raishiin-Visitor Point Reisadalen* ved Saraelv, *Halti nasjonalparksenter* og *turistinformasjonen på Haltibyget* som holder til i kommunesenteret på Storslett.

Innenfor verneområdene er det begrensninger på tekniske inngrep, bla skal det ikke etableres nybygg eller tyngre infrastrukturer. Tilrettelegging for overnatting og servering utover det som allerede finnes i RNP og RLVO må derfor etableres utenfor verneområdene. Aktiviteter som fører til større slitasje eller som ellers ikke er forenelig med verneformålet, skal også legges utenfor verneområdene, dvs i randsonen eller andre områder rundt. Forenklet kan en si at verneområdene er attraksjoner der opplevelse av natur og kultur står i sentrum, på naturens premisser og med enkel tilrettelegging. Aktiviteter som krever mer tilrettelegging, har et annet fokus og tyngre bruk, utvikles i så fall i alternative områder utenfor.

Samtidig må verneområdene og randsoner sees i sammenheng. For reiselivet er det ofte et samspill mellom bruken av verneområdene og den tilgrensende randsonen. Tilrettelegging og etablering av tilbud i randsonene kan på den ene siden dempe ferdsel inn i verneområdene. På den annen side kan tilrettelegging utenfor påvirke det som skjer inne i verneområdene. For eksempel kan etablering av parkeringsplasser eller hytteområder føre til større ferdsel og at trafikken kanaliseres til enkelte områder. Det er derfor viktig at nye anlegg utenfor lokaliseres slik at en unngår press mot sårbare deler av verneområdene. Randsonene kan være attraktive nettopp fordi de grenser til store verneområder, noe som kan lede til press på utbygging der. Tilrettelegging av innfallsporter bør derfor konsentreres til noen få steder og ikke spres, slik at en unngår at det etableres mange små innfallsporter.

Kommunene har en viktig rolle i forvaltning av randsonene ettersom de har ansvar for arealplanlegging utenfor verneområdene. I rapporten *Anbefalinger og turismehåndtering i Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde inkludert randsoner*, anbefales det at tilretteleggingsgraden i Reisa nasjonalpark, inkludert randsoner, holdes på et lavt nivå.

Figur 10-4: Tilrettelegging ved Reisavannhytta

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 10-5: Inngang til RNP ved Sieimma

Foto: Ann-Heidi Johansen

10.2.3 Typer bruk av RNP og RLVO i reiselivssammenheng

Guida turer er generelt den vanligste aktiviteten knyttet til reiseliv i nasjonalparker. Det er kjent at det i RNP og RLVO blir gjennomført guidede turer med hest, utleie av snøscooter og kanoer, tematurer knyttet til samisk tradisjon og bruk, men det fins ingen oversikt over omfanget av guidede turer. Det fins heller ingen oppdatert oversikt over hva bruken av verneområdene genererer av overnatting, transport og aktivitet utenfor verneområdene.

Naturen i RNP har dessuten vært brukt som kulisser i TV-produksjoner, filmer ol. Vi har ingen oversikt over omfanget av markedsføringsmateriale rettet mot reiselivet som er produsert i verneområdene, men inntrykket er likevel at det er begrenset.

Besøkstellingene og besøksundersøkelsen som er gjort gir en pekepinn på bruken totalt, men gir ikke oversikt over hvilke aktiviteter som spesielt er knyttet til reiseliv, eller omfang av ulike typer bruk i reiselivssammenheng. Det vi likevel kan se av disse kartleggingene er at barmarksesongen uten tvil er den mest intensive sesongen også i reiselivssammenheng, med perioden juli til september som hovedmåned.

Rapporten om lokal bruk oppsummerer at det totalt sett ikke er utstrakt næringsmessig bruk av områdene, men at det er tydelig at elvebåttrafikk, laksefiske og rypejakt har stor betydning for enkeltaktører knyttet til slik næring.

Hovedvekten av reiselivsaktivitet er knyttet til bruk av elvebåt. Det meste av elvebåttrafikk i RNP går på strekningen Sieimma-Mollis. I besøksundersøkelsen fra 2008 oppgir 69 % av de som svarte at de kommer inn i RNP med elvebåt, og ut fra besøkstellingene ble det anslått at mellom 1087 og 1202 personer besøkte Mollisfossen det året. Det omfatter både bruk av egen båt og kjøpte elvebåtturer. I tellingene er det ikke skilt mellom hvem disse var, og hvor mange som kan knyttes til reiseliv som næring. Mange av de som besøker Mollisfossen kommer med en av båtene fra Elvebåtsenteret AS. For sesongen 2008 var det ca. 800 personer som kjørte med dem til fossen, for sesongen 2010 mellom 5-600 personer. Om andre aktiviteter i RNP, se kap 9 *Fritidsbruk*.

I vintersesongen består reiselivsaktiviteter i følge rapporten om lokal bruk i all hovedsak av individuelle og grupper på egen hånd. Vi har ikke noe tall spesielt for vinterturisme i verneområdene. I rapporten om anbefalinger om turismehåndtering i RNP og RLVO spås det at en generelt kan forvente økt etterspørsel etter bla ulike typer snøopplevelser.

I samme rapport vises det til at omlag 1/3 av de utenlandske feriereisende til Troms som overnatter her, mener at det er svært viktig å besøke en nasjonalpark (ca 15 000 personer i 2005). I besøksundersøkelsen i 2008 oppga 16% av de som svarte at de var fra andre land enn Norge. Av de som svarte var 56% i området for første gang.

10.2.4 Lokale bedrifter som bruker RNP og RLVO eller nærområdene i reiselivssammenheng

Det nærmeste vi kommer en vurdering av næringsvirksomhet i verneområdene er gjort av NINA i rapporten *Bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet*, fra 2003. Der presenteres brutto omsetning i 2002 for ulike virksomheter knyttet til RNP og i en fem km sone rundt. Resultatene blir vist til i den såkalte "Fjellteksten" i St. prp. nr. 65 (2002 – 2003): "*I Reisa nasjonalpark er det liten aktivitet knyttet til turisme, beregnet til i overkant av 1 mill. kroner, og nesten alt foregår i randsonen utenfor nasjonalparken. Av dette utgjør elvebåt-trafikken ca*

300 000 kroner. Ved å regne om brutto omsetning til omsetning per areal får vi for beite 21, 185 og 102 kroner per hektar for henholdsvis Dovrefjell-Sunndalsfjella, Femundsmarka og Reisa nasjonalpark. Tilsvarende tall for turisme blir 59, 67 og 11 kroner pr hektar. Tilsvarende brutto omsetning for utmarksarealer i Norge basert på tall fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SID) i 2002 gir en gjennomsnittsverdi på 33 kroner per hektar for beite og 68 kroner per hektar for turisme. Dette viser at brutto omsetning fra turisme i Dovre-Sunndalsfjella nasjonalpark og Femundsmarka nasjonalpark er i samme størrelsesorden som gjennomsnittet for utmark generelt i Norge. Brutto omsetning i Reisa nasjonalpark er en god del lavere enn landsgjennomsnittet.”

Tabell 10-3: Brutto omsetning for turismevirksomheter knyttet til RNP og en randsone på fem km rundt i 2002

Type næring	Verdi (kr)
Hytteutleie	10 500
Overnatting (inkl servering og aktiviteter)	410 000
Fiske (kun på lakseførende strekning, og kun brutto omsetning kort)	500 000
Aktivitetsfirma	315 000
Total sum	1 235 500

Kilde: Rapporten *Bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet, 2003*.

I undersøkelsen som har tall fra 2002 har fem bedrifter oppgitt at de har næringsaktivitet i eller nært RNP. Det var snakk om overnatting (3), elvebåt (1) og hundekjøring (1). I 2002 var organisert/kommersiell turisme ikke tillatt gjennom verneforskriften. Unntaket var kjøring med tradisjonell elvebåt nedenfor Nedrefoss. I 2003 ble det åpnet for kommersiell turisme i RNP. I rapporten om lokal bruk kommenteres det at dersom man tar høyde for dette og stipulerer en generell økning på inntil 50% ut i fra 2002 tallene, vil total sum for 2008 kunne sies å være maksimalt ca 2, 5 mill kr.

I dag er det flere bedrifter som tilbyr aktiviteter knyttet til RNP og RLVO. Oversikten i tabell 10-4 gir et bilde på omfanget av reiselivsbedrifter som tilbyr aktiviteter i eller i nærheten av RNP og RLVO, og hva slags type aktivitet som tilbys. De fleste er lokale bedrifter, men noen har et større nedslagsfelt. Noen av bedriftene som er nevnt har tilbud i verneområdene, andre har tilbud i nærområdet men reklamerer med at aktiviteten skjer i porten til nasjonalparken. I tillegg kommer servicebedrifter utenfor som bla tilbyr overnatting og servering. Bedrifter kan bruke verneområdene som avledede tilbud av øvrig virksomhet. Ofte er det samarbeid mellom dem som driver med overnatting som primæraktivitet og de som tilbyr aktiviteter. De fleste som har tilbud i RNP og RLVO er små aktører som driver firmaet på deltid. Det er ikke tatt med aktører fra Finland i oversikten.

Tabell 10-4: Bedrifter med tilbud i eller i nærområdet til RNP og/eller RLVO per 2012

Bedrift	Tilhold	Type tilbud/aktivitet
Elvebåtsenteret AS	Nordreisa	Transport elvebåt, guiding, tematurer via samarbeidspartnere kanofrakt, jakt, fiske, snøscootersafari, isfiske, hundespann, brevandring/isklatring, hytteleie
Lyngshestlandet	Nordreisa	Guidede turer med hest, kurs, transport av utstyr med hest
Sami Adventure	Kautokeino	Guidede turer med reindrift og samisk kultur, rypejakt, isfiske, ørretfiske, røyefiske, nordlys
Viddas Veidemann	Kautokeino	Guidede turer med reindrift og samisk kultur, rypejakt, isfiske, ørretfiske, røyefiske, villmarksturer
Tørfoss Fiskecamp	Nordreisa	Overnatting, salg av fiskekort

Sappen Leirskole, Ferie- og Fritidssenter ANS	Nordreisa	Overnatting, kano, snøscooter, sykler og lavvo. Guida turer via samarbeidspartnere, hundekjøring, elvebåt, snøscootertur.
Reisadalen Hytteutleie	Nordreisa	Overnatting, utleie kano, elvebåt, hest
Norveg AS	Nordreisa	Ingen turistvirksomhet nå, eier/fester grunn
Ovi Raishiin-Visitor Point Reisadalen	Nordreisa	Overnatting i hytter og gammer, naturveiledning/opplæring, informasjon, rasteplass, betjent enkelte dager i sommersesongen
Lynngen Lodge	Kåfjord	Overnatting, guidede toppturer på ski, nordlys, guida turer via samarbeidspartnere, bla elvebåttur, laksefiske, fjellvandring, hesteridning, bretur
Boreal Opplevelser AS	Nordreisa	Guidede turer, snøscootertur, isfiske, trugetur, nordlystur, padling/rafting, vandretur, fiske, fottur, midnattssoltur
Sami Travel Guides	Nordreisa	Guidede turer reindrif og samisk kultur, sledetur med rein, snøscootersafari, trugetur, laksefiske, røyefiske, rypejakt
Hunting north	Nordreisa	Formidler overnatting og laksefiske, rypejakt, hundekjøring
Kåfjord tursenter	Kåfjord	Utleie av utstyr, guidede fisketurer, jaktcamp, fjellcamp, nordlysturer
Veaikei	Kåfjord	Guidede kulturvandring og turer bla til Halti
Reisastua	Nordreisa	Overnatting, fiskekort i elva, guida turer delvis via samarbeidspartnere med bla snøscooter, isfiske, hundekjøring, sledetur med rein, nordlys, elvebåt, kano, overnatting ute, fotosafari, fjelltur
Laksefiskernes krypinn	Nordreisa	Overnatting
Kjell Halonens Hytter	Nordreisa	Overnatting, fiskekort. Formidler leie av kano og elvebåtsafari.
Tronsanes Camping	Nordreisa	Campingplass i Reisadalen, adkomst snøscooterløype
Birtavarre Camping	Kåfjord	Campingplass i Birtavarre, adkomst snøscooterløype, isfiske, ski, aktiviteter via samarbeidspartnere hest, hundespann.
Reisafjord Hotel	Nordreisa	Overnatting, tematurer via samarbeidspartnere bla vandring, kanotur/rafting, elvebåttur, trugetur, nordlyssafari, fotosafari, reinsdyrkjøring, snøscootersafari
Henriksens gjestestue	Nordreisa	Overnatting
Norlandia Storslett Hotell	Nordreisa	Overnatting i sommersesongen
Tromsø Villmarkssenter	Tromsø	Hundekjøring, samarbeidspartner for andre bedrifter, treningsområde i Reisadalen
Nord Norsk Reiseliv AS	Troms	Regional reiselivsorganisasjon som samordner reiselivssatsingen i Nord-Norge og Svalbard. Fremmer markedsføring, salg og merkevare av Nord-Norge, inkludert Troms, som reisemål.

Kilde: Bedriftenes egne hjemmesider per 2011

10.2.5 Prosjekter knyttet til reiseliv og bruk av RNP og RLVO

Arktiske nasjonalparkopplevelser

Prosjektet pågikk i perioden 2007 – 2008 i Nordreisa kommune. Arbeidet var en del av grunnlagsarbeidet for kommunens videre satsing på naturbasert turisme, og planlagte tiltak de kommende årene. Kommunen la vekt på tilrettelegging av definerte områder i et planlagt system der fellesgoder som natur og fasiliteter skulle ha stort fokus.

Småsamfunnsatsing og kulturbasert næringsutvikling

Kåfjord kommune var involvert i dette prosjektet som ble initiert av Kommunal- og regionaldepartementet. Prosjektet startet i 2008 og ble avsluttet i 2010. Hovedmålet med prosjektet i Kåfjord var å skape nytt næringsgrunnlag gjennom å utvikle Kåfjord som reisemål. For arbeidsområdet naturbasert næring var disse tiltakene formulert:

- Delprosjekt vandring: tilrettelegging og info, kart, merking med mer
- Utvikle lokalt system for vedlikehold og skjøtsel av turløyper, felles uteplasser, kulturminner med mer
- Etablere fond for vedlikehold

- Bygge hengebru over Sabetjohka
- Arbeide med alle opplevelsesmuligheter innen naturbasert næring som vandring, sykling, ski, frikjøring ski, havfiske og opplevelser på fjorden, fiske i vann og elver, isfiske, isklating, snøscooter med mer: tilrettelegging, informasjon, utvikle produkter sammen med aktørene.
- Tilrettelegging for bruk av naturen som ”produkt”, for eksempel merking, skilting, kart, internett, turbeskrivelser, turpakker

Verneområdene var tenkt å være viktige trekkplaster for turister langs vandreveien og aksene Ishavet-Halti. For arbeidsområdet naturbasert næring vil de tiltak som ikke ble ferdig i prosjektperioden bli videreført. Blå er nå brua *Gorza* over Sabetjohka/fossejuvet i Kåfjorddalen, bygd, og har blitt en turistattraksjon med registrert besøk fra 17 forskjellige land. Kommunen har også startet arbeid med innfallsport til RLVO.

Naturarven som verdiskaper

I 2009 ble det etablert et verdiskapingsprogram i samband med natur- og verneområder, og regjeringen foreslo en ny tilskuddsordning i tilknytning til det. I Prop. 1 S (2009-2010) *Proposisjon til Stortinget*, dvs statsbudsjettet for 2010, ble programmet foreslått videreført. *Naturarven som verdiskaper* var et program der hovedmålet var å bidra til at verneområder og andre verdifulle naturområder skulle bli en viktig ressurs i samfunnsutviklingen. Det skulle også bidra til å bedre samarbeidet på alle nivå knyttet til verneområdet og lokalsamfunnet. Programmet var et samarbeid mellom Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Miljødirektoratet hadde ansvaret for programmet, som varte ut 2013. Midlene som ble bevilget til programmet skulle brukes til å legge til rette for næringsutvikling. Det var også et mål at programmet skulle bidra til miljømessig verdiskaping ved å ta vare på verdifull natur, kulturell verdiskaping, som innebar å løfte fram lokal identitet og stolthet, og til sosial verdiskaping, for å stimulere lokal bevissthet og engasjement for naturområdene. Det ble tatt opp 15 prosjekter i programmet. Storslett i Nordreisa kommune var med i verdiskapingsprosjektet *Norges nasjonalparklandsbyer* sammen med kommunesentrene Fossbergom, Jondal, Vingelen, Geilo.

Nasjonalparklandsby

I 2008 ble Storslett utpekt til nasjonalparklandsby. En nasjonalparklandsby er det tettstedet som danner en naturlig innfallsport til en nasjonalpark. En nasjonalparklandsby skal være en naturlig innfallsport til nasjonalparken, gi informasjon om å ferdes i nasjonalparken, tilby grunnleggende servicefunksjoner, ha en tydelig og gjennomført miljøprofil som gjenspeiles i landsbyens utvikling. Nasjonalparklandsbyene var et av prosjektene som fikk støtte gjennom verdiskapingsprogrammet *Naturarven som verdiskaper*. Målet var å skape gode eksempler på hvordan nasjonalparklandsbyene med praktiske tiltak kan dra nytte av og være godt vertskap for sin nasjonalpark.

Konseptet nasjonalparklandsby utvikles nå på fem steder i landet: Storslett i Nordreisa kommune, Vingelen i Tolga kommune, Fossbergom i Lom kommune, Jondal i Jondal kommune og Geilo i Hol kommune. Pilotprosjektet skulle evalueres i løpet av 2013. Steder som får status som nasjonalparklandsby vil beholde denne i 10 år, før de blir evaluert for å se om de fortsatt dekker kriteriene som skal til for å beholde statusen.

Nasjonalparkkommune

Nordreisa kommune er en av 33 kommuner som har fått tildelt status som nasjonalparkkommune. For å få status som nasjonalparkkommune må:

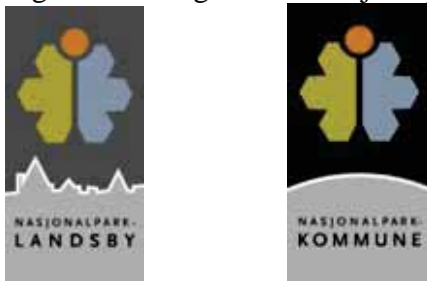
- minimum 30 prosent av kommunens areal eller minst 300 km² være vernet som

nasjonalpark, eller hele nasjonalparker innen kommunen.

- kommunen ha nasjonalparkareal og delta i et interkommunalt samarbeid angående nasjonalparkinformasjon /tilrettelegging/reiseliv med andre kommuner med nasjonalparkareal, eller at kommunen har et autorisert nasjonalparksenter.

Nasjonalparkkommunene representerer et eget nettverk, og på en konferanse for nasjonalparkkommuner i 2009 ble det inngått en avtale mellom 27 av kommunene om å gjennomføre et forprosjekt med følgende målsetting: *"Målet med samarbeidet er å utvikle statusen som nasjonalparkkommune til en merkevare med felles innhold. Samarbeidet skal omfatte fellestiltak som kvalitetskriterier, skilting, grafisk profil, samt felles innspill overfor sentrale myndigheter, eksempelvis i forhold til skilting langs hovedveg. Politisk arbeid i forhold til rammebetingelser for bruk og forvaltning av nasjonalparkene er i utgangspunktet ikke tenkt som en del av samarbeidet."* Kommunene i nettverket ønsker å satse på nasjonalparkkommunene, og sekretariatet jobber med å få på plass et handlingsprogram, og en varig samarbeidsavtale. Arbeidet skulle ferdigstilles og presenteres i 2013.

Figur 10-6: Logoene til Nasjonalparklandsby og Nasjonalparkkommune

10.2.6 Prosjekter knyttet til reiseliv i verneområder generelt

Guiding

Guida turer er den vanligste reiselivsaktiviteten i naturvernområder. Guiden har en sentral rolle ved utøvelse av naturbasert turisme, blant annet for å minimalisere slitasje på natur og kulturminner, unngå forstyrrelse av dyrelivet, for sikkerhet og for å formidle kunnskap.

Figur 10-7: Elvebåt på Reisaelva

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 10-8: Besøk ved Mollisfossen

Foto: Ann-Heidi Johansen

Det fins mange ulike tilbydere av guideopplæring. Guideopplæringstilbydere, organisasjoner og reiselivsbedrifter har etterlyst et minstekrav fra det offentlige angående kvalifikasjonene på guidene, spesielt i forhold til sikkerhet. Miljødirektoratet har laget en oversikt over noen av dem som tilbyr opplæring av guider og over viktige tema som bør inngå i en guideopplæring. De har også vært i kontakt med ulike utdanningsinstitusjoner, organisasjoner samt noen reiselivsbedrifter og Riksantikvaren, i arbeidet med å utvikle oversikten over tema som de synes er viktig at naturguidene har innblikk i.

Miljøsertifisering

I den såkalte Fjellteksten heter det blant annet at: *«Regjeringen ønsker å fremme et miljøtilpasset reiseliv gjennom å øke andelen miljøsertifiserte virksomheter som opererer i norske fjell, og ser det som viktig at dette frivillige verktøyet tas i bruk også for å gjøre det naturbaserte reiselivet mer miljøvennlig»*. Nærings- og handelsdepartementet har laget en handlingsplan hvor det heter at: *«kvalitetsstandarder og sertifisering er et virkemiddel for å øke kvaliteten på reiselivsprodukter og sikre kompetansen i norske reiselivsnæringer»*.

Miljøsertifisering er en ordning der bedrifter forplikter seg til å foreta en miljøanalyse av virksomheten og utarbeide en plan for hvordan de kan forbedre seg. Miljøanalysen og planen vil bli vurdert av et sertifiseringsorgan. Dersom bedriften ikke oppfyller kravene som stilles for den sertifiseringsordningen de har valgt, vil de miste miljøsertifikatet. De fleste ordningene tar for seg drift av bygninger og produksjon med energibruk, avfall, bruk av kjemikalier og lignende, ikke arealbruk, guiding osv. Den Norske Turistforening har utarbeidet forslag til bransjekrav etter mal fra stiftelsen Miljøfyrtårn, som kan benyttes av bedrifter og organisasjoner som arrangerer ulike friluftslivsaktiviteter. Bransjekravene omfatter arbeidsmiljø, innkjøp og materialbruk, transport, avfall og utslipp og estetikk, i tillegg til en del generelle krav. Det finnes mange forskjellige sertifiseringsordninger tilpasset ulike virksomheter, varer og tjenester.

Lokalt har Halti næringshage og Statskog sammen med Norveg AS utarbeidet et kvalitetssikringssystem rettet mot kommersielle aktivitetstilbydere. Systemet er prøvd ut av noen bedrifter. Noen bedrifter har tatt det i bruk, men de fleste har det ikke.

Miljøsertifisering anses som et viktig virkemiddel for å kvalitetssikre det naturbaserte reiselivet. Turistnæringen er Norges tredje største næring, og interessen for natur- og kulturopplevelser er hovedårsaken til at turister kommer til Norge. Når norsk natur er salgsvaren, ligger det store utfordringer i å ivareta naturen på en slik måte at merkevaren ikke blir forringet. Sertifisering er et verktøy som kan bidra til at bedriften driver sin virksomhet mer miljøvennlig. Samtidig vet kundene i større grad hvilket produkt de har kjøpt.

Det er næringen selv som tar initiativ til å utvikle sertifiseringsordninger. Det ligger ikke innenfor verneforskriftens rammer og dermed heller ikke innenfor forvaltningsmyndighetens myndighet å kreve at bedrifter som bruker verneområdene er miljøsertifisert. Også det lokalt utviklede kvalitetssikringssystemet baseres på frivillighet.

På Svalbard er det i bruk et system som baseres på frivillighet. Det går ut på at lokale bedrifter forplikter seg til å oppfylle visse standarder mot å få delta i fellestiltak bla innenfor markedsføring. Det er disse selvregulerende systemene som per i dag er de mest operative. På Svalbard gjelder forøvrig en egen turismeforskrift der det bla heter at reisearrangør og turisttransportør er ansvarlig for deltakernes sikkerhet og skal påse at deltakerne er kjent med og overholder aktuelle lover og øvrige bestemmelser, særlig de bestemmelsene som tar sikte

på å beskytte Svalbards flora, fauna, kulturminner og naturmiljøet for øvrig, og at Sysselmannen kan kreve at reisearrangør dokumenterer tilstrekkelig og relevant kunnskap om lokale forhold.

I lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) står det for øvrig i formålsparagrafen (§ 1 pkt a og b) at loven skal forebygge at produkter og forbrukertjenester medfører helseskade, og forebygge at produkter medfører miljøforstyrrelse, bl.a. i form av forstyrrelse av økosystemer, forurensning, avfall, støy og lignende. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har utarbeidet et veiledningshefte for analyse av risiko for risikofylte forbrukertjenester, og tar utgangspunkt i tjenestetilbud for sport- og fritidsaktiviteter. Metodikken som brukes kan også være med på å øke miljøbevisstheten.

Økoturisme og geoturisme

Økoturisme og geoturisme fokuserer på natur, lokal kultur, lokalbefolkning og god kvalitet på gjestenes opplevelse. Begge konseptene tar initiativ til en bedre og mer bærekraftig reiselivsutvikling. Økoturisme har klarere fokus på miljø, natur- og kulturbevaring, mens geoturisme fokuserer på helhetlig stedsutvikling (hele reisemålet). Økoturisme er i følge FN's nettside for de nordiske landene kjennetegnet av at den:

- Er basert på naturen der turistmålet utgjør observasjon og verdsettelse av naturen, samt tradisjonelle kulturer i naturområdene.
- Har innslag av utdanning og tolkning av kulturer.
- Organiseres vanligvis av spesialiserte og små lokalt eide bedrifter. Man henvender seg oftest til mindre turistgrupper, men det hender også at større, utenlandske operatører organiserer, gjennomfører og markedsfører økoturismen.
- Minsker turismen sin negative innvirkning på naturen og det kulturelle miljøet.
- Beskytter naturområder ved å generere økonomisk for vertslandet, organisasjoner og myndigheter som forvalter naturvernete områder.
- Skaper alternativ sysselsetting og gir muligheter for det lokale samholdet. Den øker forståelsen både hos beboere og turister for beskyttelse og bevaring av kultur og tilgangen av naturen.
- Utvikles best om den lokale befolkningen er involvert.

Økoturisme er et av de raskest voksende segmentene i turistindustrien. Innovasjon Norge har ansvaret for den nasjonale satsingen på økoturisme i Norge. De første bedriftene ble godkjente som økoturismebedrifter mai 2008.

Norge har, som et av de første landene i verden, forpliktet seg til å satse på geoturisme. National Geographic Society har utarbeidet et charter for geoturisme.

Merkevarestrategi og besøksforvaltning

På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet fikk Miljødirektoratet i 2013 i oppgave å sette i gang prosjektet *Merkevarestrategi og besøksforvaltning for Norges nasjonalparker*.

Prosjektet har sin bakgrunn i *Fjellteksten* som ble lagt fram i St. prp. nr. 65 (2002-2003) og Regjeringens reiselivsstrategi *Destinasjon Norge*, se kap 10.3 under *Politiske føringer*.

Prosjektet har to delprosjekt:

- Utvikle en merkevarestrategi for nasjonalparkene blant annet med formål å fremme nasjonalparkene i markedsføringen av Norge som reisemål og grunnlag for bred verdiskaping lokalt.
- Utvikle besøksforvaltning knyttet til nasjonalparkene for å gi gode opplevelser for brukerne, bidra til lokal verdiskaping og for bedre å ivareta naturverdiene.

Den langsiktige målsettingen til prosjektet er å utvikle besøksforvaltning som forvaltningsverktøy i alle Norges nasjonalparker. Det gjennomføres pilotprosjekter i perioden 2014 til og med 2017, og erfaringene skal fra 2018 være modell for en langsiktig implementering i alle Norges nasjonalparker.

10.3 Rammer og regelverk for reiseliv

Rammer for reiseliv i naturvernområder vil både være det som reguleres i lover og forskrifter, og uttalte politiske føringer om temaet.

Lover og forskrifter

Aktiviteter knyttet til reiseliv og aktiviteter i forbindelse med fritidsbruk er ofte samme type aktiviteter. Regler og retningslinjer for jakt og fiske, ferdsel, sykling, bruk av hest osv, vil derfor være de samme enten aktiviteten skjer som et tilbud for turister eller som en fritidsaktivitet.

Friluftsløven og allemannsretten gjelder også for ferdsel og aktiviteter i regi av reiselivet. Samtidig gjelder det samme som for annen aktivitet at den ikke skal være i konflikt med verneformålet.

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven - verneforskriften

Samme regler som for friluftsliv og annen bruk, se kap 9 om *Fritidsbruk*. Kun det som er direkte knyttet til reiseliv er tatt med her.

Landskapsvernområdet
kap IV pkt 4.

4.1: All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre. Idrettsarrangement og kommersiell turisme er forbudt.

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier samt traseer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.

Organisert ferdsel og ferdselsformer som ikke skjer til fots må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten dersom det kan skade naturmiljøet. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

Andre lover og forskrifter

Andre lover det er vist til i kap 9 om Fritidsbruk:

Viltloven

Lakse- og innlandsfiskekloven

Naturmangfoldloven

Friluftsløven (plukking av bær, sopp, blomster, urter)

Vannressursloven (bruk av båt uten motor)

Brannvernloven (fyring av bål)

Hundeløven

Motorferdselloven

Plan- og bygningsloven

Kulturminneløven

Reindrifsløven

Regulering ved grunneier

Ved innlandsfiske på statens grunn i Troms kan personer bosatt utenfor Norge løse fiskekort på samme

betingelser og regler som nordmenn. Fiskeutstyr som er brukt i utlandet skal være desinfisert før det brukes i norske vassdrag på grunn av faren for spredning av parasitten *Gyrodactylus salaris*. I Reisaelva kan også utenbygds fiskere kjøpe fiskekort. Alt utstyr skal desinfiseres før bruk i vassdraget.

På statsgrunn i Troms kan både norske og utenlandske borgere drive småviltjakt.

Kommersiell turisme

Verneforskriftens bestemmelse om forbud mot kommersiell turisme ble opphevet i nasjonalparkene Jotunheimen, Reisa og Saltfjellet-Svartisen den 24. oktober 2003. Bakgrunnen for at forbudet ble opphevet, går frem av St.prp. nr. 65 (2002–2003) s. 150: ”*Reiselivstiltak som forutsetter betydelige infrastrukturelle tiltak og bruk av motorisert transport innenfor nasjonalparker og andre verneområder bryter med den tradisjon som Norge til nå har hatt som reiselivsnasjon, og er i strid med gjeldende nasjonalparkpolitikk. Slike tiltak vil forringe nettopp de kvaliteter som gjør disse områdene attraktive. Regjeringen mener likevel det er potensial for mer turistmessig bruk av våre verneområder, og vil åpne for økt miljøtilpasset turistvirksomhet som ikke kommer i konflikt med verneformålet i nasjonalparkene. Tilrettelegging skal skje på naturens premisser, men med premisser som samtidig åpner for flerbruk. Regjeringen vil oppheve forbudet mot kommersiell turisme slik det er formulert i vernebestemmelsene for tre av våre nasjonalparker (Saltfjellet/Svartisen, Jotunheimen og Reisa). Tiltak innenfor nasjonalparker og landskapsvernområder i forbindelse med turisme skal selvsagt vurderes på samme måte enten tiltaket er av kommersiell eller ikke-kommersiell karakter. Det er tiltakets innvirkning i forhold til verneformålet som skal være avgjørende, ikke om tiltaket har næringsmessig betydning.*”

Bestemmelsen om kommersiell turisme i RLVO er ikke opphevet. Sannsynligvis ble det uteglemt ved en feil. Argumentasjonen for å oppheve forbudet i landskapsvernområdet vil være den samme som for nasjonalparken.

Politiske føringer

Det er en politisk målsetting at det skal satses på naturbasert reiseliv knyttet til verneområdene.

Stortinget behandlet våren 2003 Regjeringens forslag om bærekraftig bruk av utmark og fjellområdene i Norge, den såkalte *Fjellteksten* som ble lagt fram i St. prp. nr. 65 (2002-2003) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003*.

Regjeringen la til grunn at natur- og kulturressursene i fjellet representerer et stort potensial for fortsatt sysselsetting og bosetting i fjellbygdene ved økt turistmessig bruk av fjellområdene både innenfor og utenfor verneområdene. Ved å satse på temareiser, natur- og kulturbasert turisme og unike reiseopplevelser ble det framhevet at verdiskapingen innen reiselivet og i bygdene kunne bli større. Samtidig ble det fokusert på hvordan dette kan skje uten at natur og kulturhistoriske verdier blir ødelagt. Rammene både Regjeringen og Stortinget har sagt at utviklingen av turismen i fjellområdene skal foregå innenfor er:

- Fjellnaturen skal bevares slik at den fortsatt vil være en kilde til friluftsliv, rekreasjon og natur- og kulturopplevelser.
- Forvaltningen av fjellområdene skal ta utgangspunkt i de rammebetingelsene som den sårbare fjellnaturen setter.
- Norsk natur skal utvikles som merkevare for økt turistmessig bruk av fjellområdene.

Dette ble senere fulgt opp i regjeringens *Soria Moria-erklæring i 2005*, og videre i St. meld. nr. 26 (2006-2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand*. Det ble vist til at

arbeidet med forvaltningsplaner for verneområdene skulle prioriteres, bl.a. med sikte på økt bruk, men uten at verneverdiene skulle svekkes. Regjeringen la til grunn at forvaltningen av fjellområdene skal ta utgangspunkt i de rammebetingelsene som den sårbare fjellnaturen setter, dvs en økosystemtilnærming.

I Soria-Moria-erklæringen heter det at: «Regjeringen vil legge fram en handlingsplan for bærekraftig bruk og skjøtsel av nasjonalparker og andre verneområder. Det påbegynte arbeidet med å utvikle nasjonalparkene som en ressurs for lokalsamfunnene og for lokal verdiskapning skal fortsette». På den bakgrunn ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle gi Miljøverndepartementet faglige råd i sitt videre arbeid. Deres forslag til tiltak går fram i en rapport til Miljøverndepartementet fra 2006, *Handlingsplan for bærekraftig bruk, forvaltning og skjøtsel av verneområder*.

I NOU 2004:28 *Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold*, foreslo utvalget at ferdsel til fots i nasjonalparker bare bør kunne kanaliseres til bestemte områder eller forbys i avgrensede områder dersom det er nødvendig av hensyn til plante- eller dyrelivet, kulturminner eller geologiske forekomster. Videre påpekte de at slike forbudssoner kan være aktuelle i nasjonalparker med mye ferdsel, for eksempel dersom denne medfører sterk slitasje på eller ved sårbare planteforekomster, eller forstyrrelse som virker negativt inn på rein eller annet vilt i sårbare perioder. For landskapsvernområder foreslo utvalget at det visuelle inntrykket skal veie tungt i vurderingen av hvilke tiltak som skal kunne tillates. Også hensynet til opplevelsesverdien vil kunne bli tillagt vekt, herunder støy og andre typer forstyrrelse.

I Ot. prp. nr 52 (2008-2009) *Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)* vurderte Miljøverndepartementet høringsuttalelsene til den nye naturmangfoldloven, og viste til at: ”*hovedformålet med vern av norsk natur er å sikre viktige nasjonale og internasjonale naturverdier for ettertiden. Derfor vil hensynet til verneverdiene gå foran brukerinteressene i et verneområde. Departementet mener imidlertid at innenfor de rammene vernet setter, skal verneområder kunne benyttes som en ressurs for lokalsamfunn for videre verdiskapning og bosetting i lokalsamfunnene. Ved etablering av verneområder legges det opp til at nåværende næringsvirksomhet, f.eks. reiseliv, skal kunne videreføres og utvikles for å skape aktivitet i lokalsamfunnene så lenge aktiviteten ikke er i strid med verneformålet. Likeledes vil det kunne etableres ny næringsvirksomhet innenfor rammen av verneformålet. Departementet mener derfor at det i mange områder ikke nødvendigvis vil være motsetninger mellom bruk og vern*”.

I St.meld. nr 9 (2011-2012) *Landsbruks- og matpolitikken* går det fram at for reindriftnæringen vil Regjeringen bla: “*invitere næringen til et samarbeid om reiselivsbasert næringsvirksomhet og program for blant annet læringsbaserte tjenester i reindriften.*” Regjeringen mener det ligger et potensial til økt verdiskapning med utgangspunkt i reindriften gjennom bla satsing på utvikling av lønnsomme reiselivsprodukter. De viser til at Sametinget har et eget verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Målet med programmet er å skape lønnsomme kombinasjonsvirksomheter. Regjeringen vil invitere næringen og Sametinget til å vurdere tiltak og initiativ som kan styrke reiselivsbasert næringsvirksomhet i reindriften.

I 2012 la Regjeringen fram sin reiselivsstrategi i rapporten *Destinasjon Norge, nasjonal strategi for reiselivsnæringen* fra Nærings- og handelsdepartementet. Der formulerer de tre mål for arbeidet med reiselivsnæringen:

1. Økt verdiskapning og produktivitet i reiselivsnæringen.

2. Flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter, særlig i distrikts-Norge.
3. Flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvillighet.

De konstaterer bl.a at reiselivsnæringen skal være en av de næringer Norge vil leve av i fremtiden. Om reiseliv i nasjonalparker viser de til at nasjonalparker og andre verneområder kan ha stor betydning som attraksjoner i reiselivssammenheng, og at nasjonalparksentrene og andre naturinformasjonssentre er viktige formidlingskanaler for å nå allmennheten. Regjeringen vil legge bedre til rette for utvikling av reiselivsprodukter i tilknytning til store verneområder, slik at verneområdene kan være en arena for opplevelser innenfor rammen av vernet for det enkelte område.

10.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for reiseliv

Som opplistingen i tabell 10-4 viser, er det flere og ulike typer bedrifter som har tilbud i og i nærheten av RNP og RLVO. Verneforskriftene skiller ikke på hvem det er som driver reiseliv eller hvordan bedriften er organisert. Uansett hvem det er som har tilbud i verneområdene er det hvordan aktiviteten reguleres i verneforskriften som vil bli vurdert, og om den er i tråd med verneformålet på lang sikt.

Hytter og anlegg

Nye bygg og anlegg er det i utgangspunktet ikke tillatt å sette opp innenfor verneområdene, det gjelder også bygg og anlegg for reiseliv. Eventuelt slike må derfor settes opp utenfor. Som bygg betraktes også permanent lavvo, dvs på fast plass. Overnatting i RNP og RLVO som en del av reiseliv må derfor skje på eksisterende hytter eller i medbrakt telt eller lavvo. Bruk av vanlig lavvo eller telt som tas med, reguleres gjennom friluftsløven, se kap 9 *Fritidsbruk*. Dvs at sammenhengende bruk av telt eller lavvo på fjellet eller andre områder fjernt fra bebyggelsen ikke trenger tillatelse dersom bruken vurderes til ikke å være til skade eller ulempe. Permanente baser som brukes av og til er derimot ikke en del av allemannsretten. For bestemmelser om organisert tur med overnatting i telteleir utenom tilrettelagte teltplasser, se kap 9.6.3 *Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for friluftaktivitet* i kap 9 *Fritidsbruk*

Forhold knyttet til eierskap av hytter er et privatrettslig anliggende som ikke reguleres gjennom verneforskriftene for RNP og RLVO. Det samme gjelder regler for bruk av hyttene, bla om de skal være åpne eller låst. Det vil også si at forvaltningsmyndigheten ikke kan regulere utleie av hyttene i verneområdene, verken de som eies av lag og foreninger eller reindriftshytter. Dersom hytter i nasjonalparken ikke lenger skal ha samme bruk som før, kreves det imidlertid etter ny forskriftsmal en tillatelse til bruksendring etter verneforskriften. For å få bruksendring forutsetter det at området bygningene står i er et område der arealbruken samsvarer med den bruk det er søkt om. Bruksendring må også behandles av kommunen etter plan- og bygningsloven. I landskapsvernområder behandles søknader om bruksendring kun etter plan- og bygningsloven. Dette gjelder alle hytter, også gjeterhytter i reindrifta. Dersom hytter eller gammer er satt opp under forutsetning av at de skal være åpne for allmennheten, vil det fortsatt gjelde. For eksempel ble det gitt tillatelse til å flytte Stakarhytta til Naustneset på vilkår av at den skal stå åpen for allmennheten. Hytter og gammer oppført med hjemmel i reindriftsloven er næringsbygg i forbindelse med utøvelse av reindrift. Slike bygg kan etter bestemmelsene i reindriftsloven ikke brukes til annet formål uten godkjenning. Statskog som grunneier har også knyttet vilkår til oppføring av gjeterhytter, bla at *gjeterhytta kan bare nyttes i forbindelse med tradisjonell reindriftsnæring i forbindelse med lovlig opphold/beitetider*.

Stier, leder og løyper

Allemannsretten gjelder også for ferdsel i forbindelse med reiseliv. Det vil si at reiselivsnæringen og turister kan bruke samme infrastruktur med stier og løyper som andre i RNP og RLVO.

Ferdsel og aktiviteter

Reiselivsaktiviteter og friluftaktiviteter er ofte de samme eller ganske like. Rammer og retningslinjer som er omtalt i kap. 9 *Fritidsbruk* vil derfor også gjelde for reiselivet, f.eks ferdsel, jakt og fiske, sykling, bruk av hest. Aktivitet som medfører tyngre anlegg, slitasje og forstyrrelse, skal legges utenfor verneområdene.

Motorferdsel er i utgangspunktet forbudt i verneområdene. I forskriften for RNP er det gjort unntak for tradisjonell elvebåt på Reisaelva opp til Nedrefoss og for båt på Ráísjávri. I RLVO er det gjort unntak for kjøring på snøscooterløypa til Somájávri før 1. mai. I verneområdene skal det derfor ikke legges opp til aktivitet og reiselivstilbud som forutsetter motorferdsel ut over dette. Dvs at reiselivsbedrifter kan tilby for eksempel snøscootersafari på Somasløypa i tillegg til scooterløypene utenfor verneområdene, turer med elvebåt på Reisaelva og båttur på Ráísjávri uten at det trengs egne tillatelser til det. Motorferdsel for utfrakt av personer eller utstyr til leirplasser er ikke tillatt. Motorferdsel i forbindelse med filming eller markedsføring av RNP og RLVO er det heller ikke hjemmel for i verneforskriftene utover de mulighetene som er nevnt, og motorferdsel for slikt formål har ikke vært vurdert som nødvendig transport ved søknadsbehandling.

Når det kjøres i verneområdene, enten kjøring det er direkte hjemmel for i verneforskriften eller kjøring det er gitt tillatelse til, er det adgang til å la personer sitte på når det er plass til det. Det forutsetter at transport av passasjer ikke medfører ekstra kjøring, og det kan ikke kjøres ekstra turer for å hente passasjer eller bagasje. En person som ikke har egen tillatelse til kjøring kan heller ikke kjøre, selv om den er i følge med en som har tillatelse. For eksempel når det kjøres med formål å drive oppsyn, ved utøvelse av reindrift eller gjennomføring av annen nødvendig transport det er gitt tillatelse til. I følge reindriften er det den som utøver reindrift som har adgang til bruk av nødvendige framkomstmidler og transportmidler, og da i samsvar med distriktsplan. Reiseliv som forutsetter motorferdsel skal kun foregå der det er åpnet for slik ferdsel. En turist kan selv føre båt eller snøscooter kun der det er åpnet for det i verneforskriften.

For øvrig er det også i motorferdselloven et generelt forbud mot persontransport eller transport av bagasje. Motorferdselloven gjelder i tillegg til bestemmelser i verneforskriften. Grunneier har også i verneområdene rett til å nekte eller begrense motorferdsel på sin eiendom. Det gjelder både utenfor og innenfor verneområdene.

Økt bruk av RNP og RLVO i reiselivssammenheng kan føre til hyppigere trafikk av elvebåter opp elva, mer båtbruk på Ráísjávri og flere snøscootere inn løypa til Somásjávri. Omfanget av ferdsel, også av lovlig motorferdsel, kan reguleres i verneområdene, men fortrinnsvis må det være med begrunnelse i skade på verneverdier eller støy. Skade på verneverdier søker vi å unngå ved å styre trafikk der vi ut fra eksisterende kunnskap mener det ikke vil gjøre skade. Støy er nærmere omtalt i kap. 14 *Forurensing*. Mye trafikk på elva med en kombinasjon av elvebåter, kanoer og fiskere, kan medføre risiko. Omfanget av trafikk kan ikke reguleres gjennom verneforskriften ut fra sikkerhetsmessige årsaker eller bare ut fra at det er stor trafikk. Omfang av lovlig motorisert ferdsel kan imidlertid reguleres gjennom et frivillig samarbeid mellom aktørene der næringen selv blir enige om retningslinjer for slik ferdsel.

Aktiviteter i reiselivssammenheng som er de samme som for fritidsbruk, se bestemmelser og retningslinjer i kap 9 *Fritidsbruk*. Kun det som er direkte knyttet til eller spesielt for reiseliv er tatt med her.

Bestemmelser

Med organisert ferdsel i reiselivssammenheng mener vi guida turer og ferdse l i forbindelse med en kjøpt tur eller aktivitet, uavhengig av størrelsen på gruppa. Bestemmelsene for slik organisert ferdse l er de samme som for annen organisert ferdse l, se kap 9 *Fritidsbruk*.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Oppføring av nye hytter er i utgangspunktet forbudt, og bestemmelsen vil bli forvaltet restriktivt. Det gjelder også midlertidige bygninger, transportable bygninger eller konstruksjoner, og permanente lavvoer. Nye bygninger knyttet til reiseliv, bla for overnatting, skal primært legges utenfor verneområdene.

Ved behandling av søknader om bruksendring av eksisterende bygninger i RNP til reiselivsformål vil det bli lagt vekt på om bruken av bygningen er i samsvar med arealbruken denne forvaltningsplanen legger opp til der bygningen står.

Dersom tillatelse til bruksendring blir gitt kan det ikke påregnes tillatelse til å sette opp nytt bygg til erstatning for det som har fått bruksendring. Søknad om bruksendring må også behandles etter plan- og bygningsloven.

Det kan ikke påregnes tillatelse til motorferdse l for transport av personer eller bagasje eller annet utstyr i forbindelse med reiseliv utover det som det er direkte hjemmel til i verneforskriften. Det samme gjelder for motorferdse l for transport i forbindelse med filming og markedsføring for reiseliv.

Reiselivsaktør som får dispensasjon for en aktivitet (jf kap. 9 *Fritidsbruk*) og som driver det som fast aktivitet, kan påregne flerårig tillatelse. Dersom forutsetningene for aktiviteten det er søkt om endrer seg, må det gjøres en ny vurdering. Vurderingen vil bli gjort ut fra omfang av aktivitet (deltagere og tidsrom), årstid, sted. Aktiviteter som medfører tyngre anlegg, slitasje og forstyrrelse skal legges utenfor verneområdene. Ved aktivitet som krever tillatelse kan det bli stilt krav om kompetanse til guiden.

Anbefalinger

Rundt innfallsporene til RNP og RLVO bør det i kommuneplanens arealdel avsettes et område som hensynssone med tilhørende bestemmelser og retningslinjer. Se kap 15 *Randsoner*.

Ved utarbeidelse av informasjon, reklame og markedsføringsmateriele om RNP og RLVO bør utgiver få innholdet kvalitetssikret av Halti nasjonalparksenter før det distribueres.

10.5 Forvaltningsmål og tiltak for reiseliv

Naturvernområdene er opprettet for å ta vare på noen av de fineste og mest verdifulle områdene i landet, slik at landskap, dyre- og planteliv og andre naturkvaliteter kan tas vare på for ettertiden. Samtidig er det et politisk mål at det i verneområdene skal legges til rette for økt bruk. Vilkaøret er at det skal gjøres på en slik måte at verneverdiene ikke svekkes, men at natur- og kulturverdier bevares som kilde til rekreasjon, natur- og kulturopplevelser.

Reiselivsnæringen kan ha stor påvirkning på naturen. Det kan være snakk om anlegg, slitasje, støy og forstyrrelser, forsøpling, og økt risiko for økokrim. Påvirkningene kan være lokale med begrenset skade og kortvarig forstyrrelse, men det kan også være regionale og kummulative effekter (enkelstående effekter som forsterker hverandre) med tap av leveområder og bestander og arter pga mer konsentrert ferdsel og irreversible inngrep. På lang sikt kan en effekt være endringer i hele økosystemer. Den spesielle utfordringen til forskjell fra annen fritidsbruk er at omfanget av ferdsel gjerne er større enn ved fritidsbruk. Samtidig er det ofte de samme plassene som er attraktive, som besøkes hyppig og ofte til en bestemt tid på året, og som dermed er utsatt for slitasje. Et eksemplet på det i RNP er Mollisfossen.

Det finnes bare én RNP og ett RLVO, og områdene er unike med sin natur, sitt landskap, sine naturverdier, og sin historie. Det mest spesielle som kan tilbys besøkende er de kvalitetene som bare finnes her, det som er annerledes og særpreget og med den enestående blandingen av natur og den bruk og kultur som bygger på de naturkvalitetene som finnes nettopp her. Dersom kvaliteten på opplevelsene skal opprettholdes på sikt, må både bruk og tilrettelegging gjøres på en slik måte at kvalitetene ikke reduseres. I rapporten *Reiselivsmessig bruk av verneområder i Troms*, vises det til at “*verneområdene har internasjonalt en overordnet profil som henstiller til ansvarlig turisme med et klart bærekraftsperspektiv. Kvaliteter som ekthet, stillhet og mangfold er bærende for profilen, samt verneområderessurs som et knapphetsgode*”.

Et viktig prinsipp for naturbasert reiseliv i RNP og RLVO er derfor at det skal være miljøtilpasset og foregå på naturens premisser uten at verneverdier blir ødelagt og at det skal være bærekraftig mht miljø på lang sikt. At aktivitetene skjer på naturens premisser kan i praksis bety at en i tilbud om aktiviteter må ta forbehold om vær og vind og naturlige variasjoner. Feks dårlig vær, eller lav vannstand i elva som gjør at det ikke kan kjøres helt opp, og at en i tilbud som baserer seg på naturgitte forhold tar høyde for alternative aktiviteter dersom naturforholdene tilsier det.

RNP og RLVO kan fungere som attraksjoner som genererer aktivitet i områdene rundt. Samtidig kan tilbud om opplevelser og aktiviteter utenfor brukes aktivt for å lette trykket på verneområdene. Økonomisk sett vil også den viktigste delen av reiselivet ligge utenfor verneområdene, som for eksempel større anlegg, bla for overnatting, tyngre infrastruktur og aktivitet som krever mer tilrettelegging.

Turister av typen ”kommersielle brukere” er den typen besøkende som har størst krav til tilrettelegging. De kjenner ikke området så godt, og vil kanskje ikke bruke området dersom det ikke er tilrettelagt eller har et tilbud som er interessant. Lite tilrettelagte områder er også attraktive, men oppfattes da mer som et eksklusivt tilbud med mindre omfang av besøkende.

I RNP vil de fleste tiltak som tilrettelegger for besøk bli konsentrert på strekningen Sieimma-Imo og knyttet til bruken av Reisaelva og Nordkalottleden. Mollisfossen er en hovedattraksjon for besøkende, og tiltakene tar høyde for at den fortsatt kan være det. Graden av fysisk tilretteleggingstiltak innenfor verneområdene skal likevel være lav og ha en enkel form som er tilpasset naturområdet.

Framtidig utvikling av ferdsel i forbindelse med reiseliv kjenner vi ikke, men ut fra utviklingen i reiselivsnæringen generelt og at det er et uttalt politisk mål at det skal legges til rette for bruk av verneområdene i reiselivssammenheng, må vi ta høyde for at ferdselen kan øke. I utfordringen med å balansere vern og bruk i et langsiktig perspektiv vil

forvaltningsmyndigheten gjennom forvaltningen av verneforskriftene og tiltak for å nå forvaltningsmål legge til grunn at:

- Bruk ikke skal medføre nye anlegg, kun enkle former for fysisk tilrettelegging. De samme anleggene brukes både i forbindelse med reiseliv og annen fritidsbruk.
- Bruk ikke skal lede til skadelig slitasje, slik som erosjon eller skade på verdifullt planteliv og vegetasjon.
- Bruk ikke skal føre til økt motorisert ferdsel, forstyrrelse for dyreliv eller andre brukere.
- Slitasje og forstyrrelse forebygges gjennom å samle og kanalisere ferdsel, fysisk tilrettelegging, informasjon og guiding. Dersom det likevel er stor fare for at naturverdier eller kulturminner kan bli ødelagt, kan Miljødirektoratet gjennom den hjemmelen de har, regulere eller forby ferdsel innenfor nærmere avgrensede områder. Forbudet begrenses da til den type ferdsel som gjør skade.
- Overlappende interesser mellom ulike brukere og ulik sårbarhet for bruk håndteres gjennom differensiert forvaltning, se kap. 9 *Fritidsbruk*. Definerte områder får ulik grad av tilrettelegging, se tiltak i kap. 9 *Fritidsbruk*.
- Overvåking og oppsyn brukes som redskap for å følge utviklingen, til å se om tiltak virker, justere tiltak og for å få et grunnlag for nye tiltak.
- Reiseliv i RNP og RLVO ses i sammenheng med randsoner og reiseliv i andre nærliggende områder.
- Framtidig håndtering av vern og bruk i reiselivssammenheng utvikles gjennom samarbeid og kontakt mellom forvaltningsmyndighet, reiselivsnæring og kompetansemiljø. Ved behandling av saker skal det legges vekt på å oppnå god dialog mellom reiselivsnæring og forvaltning slik at det ikke oppstår konflikter i forhold til verneverdier, men samtidig slik at en unngår unødvendig regulering. Gjennom dialog skal det også legges vekt på å øke kunnskapsnivået hos både reiselivsnæring og forvaltningsmyndighet.

Forvaltningsmyndighetens rolle og ansvar

Forvaltningsmyndighetens ansvar er å forvalte verneforskriften for RNP og RLVO i tråd med verneformålet, og å treffe nødvendige tiltak dersom verneverdier trues.

Forvaltningsmyndigheten har også ansvar for informasjon bla til allmennheten, og for skjøtsel, registrering og dokumentasjon av naturverdier. Det er et politisk mål at myndigheten skal legge til rette for bruk og verdiskaping samtidig som naturverdier og kulturverdier blir i varetatt, men verdiene må skapes av andre aktører. Gjennom forvaltningsplanen legges det til rette for bruk ved å konkretisere retningslinjer for forvaltningen av verneforskriftene, og ved å konkretisere tiltak for å nå forvaltningsmålene. Forvaltningsmyndigheten skal ikke drive reiselivsvirksomhet eller produktutvikling og markedsføring, men avklare aktuell virksomhet i forhold til verneforskriften, og kan gjennomføre skjøtselstiltak for å hindre at aktivitet forringer verneverdiene.

I rapporten *Anbefalinger om turismehåndtering i Reisa nasjonalpark og Raisduopttarhaldi landskapsvernområde inkludert randsoner*, vises det til at bærekraftig turisme og rekreasjonsbruk avhenger av tre sett hovedprosesser, og sammenhengen mellom disse er illustrert. Prosessene utgjør til sammen et helhetlig system for besøksledelse, såkalt "visitor management". De tre hovedprosessene er:

- 1) Tilrettelegging, infrastruktur og overvåking
- 2) Markedsføringsprosesser
- 3) Prosesser for kompetanseheving og kvalitetssikring.

Oppgavene er i dag fordelt mellom flere myndigheter og aktører. Det pekes på at samordning av oppgavene og et utstrakt samarbeid mellom aktørene er viktig for å oppnå bærekraftig utvikling av reiselivsmessig bruk av verneområder. Forvaltningsmyndigheten for verneområdene sine oppgaver ligger innenfor det første punktet. For å nå de politiske mål er det likevel nødvendig å se forvaltningsmyndighetens rolle i en større sammenheng.

Dialog direkte med reiselivsoperatører og bedrifter som tilbyr opplevelser i verneområdene er svært viktig. Forvaltningsmyndigheten kan gjennom dialog formidle kunnskap om verneområdet og om forvaltningen, og hvilke premisser vernet legger for bedriftens aktivitet. Samtidig er det ønskelig at bedriftene informerer om sin bruk av områdene, slik som type aktivitet, hvor den foregår, omfang, tidsperiode. Bedriftene kan avklare sin bruk og planer i forhold til verneområdet. Gjennom råd og veiledning kan forvaltningen medvirke til at produktet som tilbys får bedre kvalitet, konflikter kan unngås, og naturverdiene og kulturverdiene bli ivaretatt. Det knytter seg gjerne spesielle forventninger til kvaliteten på et produkt som tilbys i en nasjonalpark eller i et landskapsvernområde.

Forvaltningsmål og tiltak er utformet på grunnlag av overordnet mål i denne planen i kap 2.3 *Overordnet mål ved forvaltning av RNP og RLVO*, prinsipper for forvaltning etter naturmangfoldloven (§ 8 til 12), og prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO kap 2.4 *Viktige prinsipper, handlingsregler, ved forvaltning av RNP og RLVO*. Samtidig er det en uttalt målsetting at forvaltningen mer aktivt enn før skal legge til rette for naturopplevelse gjennom friluftsliv, og naturbasert reiseliv.

Mål 10 Naturbasert reiseliv

Forvaltningen av RNP og RLVO skal legge til rette for at reiselivsnæringen kan gi besøkende en opplevelse av et unikt område, med fokus på naturintrykk og kulturverdier.

Forvaltningen av RNP og RLVO skal legge til rette for at det kan utvikles et miljøtilpasset reiseliv knyttet til RNP og RLVO, men slik at det er bærekraftig på lang sikt og ikke i strid med verneverdier, kulturminner eller reindrift. Tilretteleggingstiltak kan brukes for å høyne opplevelsen og unngå konflikt og negativ påvirkning. Graden av tilrettelegging skal være lav, tiltak for tilrettelegging skal være enkle, men av høy kvalitet, og ferdsel i områdene skal sette lite spor.

Tiltak:

Tiltak i tillegg til tiltak i kap 9 *Fritidsbruk*.

Hytter, gammer, teltplasser, rasteplasser

10-1. I en ved- og energiplan for hytter, gammer og rasteplasser avklares også reiselivsnæringens behov og ansvar, bla om bedrifter skal ta med egen brensel til sine turer.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

10-2. Dersom det blir et framtidig problem med mye besøk på enkelte hytter eller leirplasser, kan det vurderes å etablere en frivillig ordning der det er mulig å melde fra til Halti nasjonalparksenter/legge inn på nettside, at større grupper er på tur slik at andre besøkende lettere kan planlegge sin tur.

Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

Innfallsporter

10-3. Samle tilretteleggingstiltak i randsonen til noen få og tydelige innfallsporter med utgangspunkt i etablerte eller allerede brukte innfallsporter.

Ansvarlig: Nordreisa kommune, Kåfjord kommune, Kautokeino kommune

Organisatoriske tiltak

- 10-4. Etablere et samarbeidsorgan for kontakt mellom forvaltningsmyndighet, oppsynsmyndighet, nasjonalparksenter og reiselivsnæringen for bedre samarbeid og utvikling av besøksledelse for RNP og RLVO.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten
- 10-5. Styrke kontakten og samarbeidet mellom forvaltningsmyndigheten og utviklingsprosjekt knyttet til RNP og RLVO, bla prosjektene NP-landsby og NP-kommune, og verdiskapningsprosjektet.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten
- 10-6. Samordne planer og aktiviteter i RNP og RLVO og randsonene til verneområdene gjennom prosessene ved utarbeidelse av kommuneplaner og forvaltningsplan.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med kommunene

Bedriftsrettede tiltak

- 10-7. Etablere fast rutine for kontakt mellom forvaltningsmyndighet og reiselivsbedrifter som har produkter knyttet til RNP og RLVO, for gjensidig utveksling av informasjon, orientering om planer og utveksling av synspunkter.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten
- 10-8. Tilby opplæring, kurs for bedrifter og guider som tilbyr produkter i RNP og RLVO for å formidle kunnskap om RNP og RLVO, bla verneformål, verneverdier, regelverk. Formålet med opplæring er å bedre kvaliteten på reiselivsprodukter ved at tilbyderne har kunnskap, og å unngå at produkter forringer verneverdiene.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 10-9. Oppfordre til, legge til rette for og tilby oppfølging av bedrifter og reiselivsaktører i RNP og RLVO som ønsker frivillig miljøsertifisering.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med Nordnorsk reiseliv AS avd Tromsø
- 10-10. I samarbeid med den enkelte bedrift ta en gjennomgang av aktiviteter som tilbys for vurdering og eventuell godkjenning etter verneforskriften.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten
- 10-11. Ta opp med aktuelle bedrifter, interesse for frivillig samarbeid og retningslinjer for næringen, spesielt i forhold til motorisert ferdsel. For eksempel etter mønster fra *Retningslinjer for medlemsbedrifter i Svalbard Reiselivsråd*.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med Nordnorsk reiseliv AS avd Tromsø

Informasjon

- 10-12. Etablere strategi og rutiner for informasjon til reiselivsaktører og kvalitetssikring av informasjon om RNP og RLVO som formidles gjennom andre informasjonskanaler enn forvaltningssystemet.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 10-13. Få oversatt informasjon til flere språk, og gjort mer informasjon tilgjengelig for syns- og hørselshemmede.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter
- 10-14. Etablere gode rutiner for kontakt mellom forvaltningsmyndigheten og Halti nasjonalparksenter. Bruke nasjonalparksenteret aktivt som et viktig knutepunkt for informasjon og formidling av kunnskap. Bla tilbud om guideopplæring og sertifisering.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

Overvåkning

- 10-15. Overvåke ferdsel og slitasje som en følge av bruk, med spesielt fokus på de mest besøkte

attraksjonene og brukte områdene i reiselivssammenheng. Søke å samkjøre med overvåking av ferdsel og slitasje i reindrift.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag

10-16. Gjennomføre besøksundersøkelser med jevne mellomrom med spesielt fokus på reiseliv for å bedre forvaltningen av områdene. I samarbeid med bedriftene følge utviklingen av reiselivsrelatert virksomhet i RNP og RLVO, hva slags tilbud som etterspørres, hvilke områder som blir brukt og omfanget av bruk.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag

10-17. Før revisjon av forvaltningsplanen få gjennomført en samlet verdi- og sårbarhetsvurdering ut fra all type ferdsel, både ferdsel til fots og motorisert ferdsel i fritidsbruk og næringsbruk.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag

10.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til reiseliv

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Landskapsvernområdet

Ferdsel

Oppheve forbudet mot kommersiell turisme i landskapsvernområdet.

11 VASSDRAGS-, ENERGI- OG GRUVEANLEGG

11.1 Vassdragsanlegg

11.1.1 Vassdragsanlegg i RNP og RLVO

Reisavassdraget ble varig vernet for kraftutbygging i 1986. For Mollesjohka som renner ut i øvre deler av Reisaelva, er ca 18% av nedslagsfeltet overført til Abujohka i Kvæningen som en del av reguleringen til Kvæningen kraftverk i 1967. Se kap 6 *Dyreliv*, 6.2.6 *Status og tilstand for områder spesielt viktige for dyreliv* under overskriften *Områder for fisk og vannlevende organismer*.

Reisavassdraget er indirekte påvirket av kraftutbygging ved at vannføringen i Mollesjohka er noe redusert på grunn av overføringen til Kvæningen, men det er ingen vassdragsanlegg innenfor RNP eller RLVO. Like utenfor RLVO ligger det regulerte vannet Guolasjávri med en steinfylling mot det oppdemte vannet. Se kap 15 *Randsoner*.

11.2 Energianlegg

11.2.1 Energianlegg i RNP og RLVO

Kraftlaget Ymber (tidligere Nord-Troms kraftlag) har ei 66 kV kraftlinje gjennom RNP. Linja er ei overføringslinje mellom Nordreisa og Kautokeino. Ca 30 km av linja går gjennom RNP. Linjetraseen i RNP går på vestsida av Reisaalen, den krysser Reisaelva mellom Imofossen og Luvddiidjohka, videre til Ráisjávri og inn mot Kautokeino.

Kraftlaget Ymber har også en låst tjenestehytte ved Vuomadakka i RNP, og en hytte like utenfor RNP ved Ráisjávri, ved trafostasjonen.

Det er ingen andre typer energianlegg, for eksempel små vindmøller til hytter eller små kraftanlegg, innenfor verneområdene.

11.2.2 Status og tilstand for energianlegg

Kraftlinja mellom Kildalen og Kautokeino ble strukket i perioden 1963 til 1965. Stolpene er innsatt med kreosot, og mange av stolpene har ikke blitt skiftet etter at linja ble bygd. Med jevne mellomrom blir det foretatt råtekontroll av stolpene, og de blir skiftet ut etter behov. En nylig gjennomgang av linja gjennom RNP viste at det er behov for å skifte ut noen stolper der i nær framtid. Om materialer og kreosot, se kap 14 *Forurensning*. Ved frakt av materialer og utskifting av stolper er det tenkt å bruke helikopter. En kraftlinje kan kun drives i medhold av en konsesjon etter energiloven.

Kraftgata skal ryddes for vegetasjon hvert 10. år eller etter behov som avdekkes under en årlig befarings. Vegetasjon i hele linjegata i RNP ble sist ryddet i 2008. Virke fra ryddingen ble brukt som ved på hytter, bla kraftlagets egen hytte. Rester etter ryddingen råtner på stedet. Kraftgata ryddes i en bredde på 13 meter lysåpning, og i minimum 3,5 meter utenfor ytterste fase. Trær kappes helt ned ved rota. Sti og bekker skal ryddes for felte trær.

Ved Ymber sin hytte ved Vuomadakka er det et uthus med utedo. Hytta er bra vedlikeholdt og en del brukt. Det ble ryddet skog rundt hytta i 2008.

Kraftlinja krysser så vidt det spesielt verdifulle geologiske området *Ganešjåkka- Holgagorsa*, men stolpene er utenfor. Tilstanden til området er vurdert som god. Linja krysser tvers gjennom det spesielt verdifulle geologiske området *Boazuroaivi*. Tilstanden er ikke kartlagt, men vurderes som god. Se kap 4 *Geologi*.

Kraftlinja går utenom alle prioriterte naturtypelokaliteter som er registrert innenfor nasjonalparken.

Av de verdifulle viltlokalitetene som ble registrert i 2011 går kraftlinja utenfor alle som er inne i nasjonalparken. Den krysser imidlertid området *Holvinluoppal* nord for Ráisjávri, se kap 15 *Randsoner*. I Reisadalen krysser kraftlinja viltområdet *Imo* som er ført inn i databasen Naturbase som leveområde for storfugl og tretåspett, og såvidt området *Luvddiidvuopmi* som er ført inn som yngleområde for dvergalk. Linja går gjennom områdene *Mollesvuopmi* og *Ráisjávri* som ble vurdert som viktige viltområder under arbeidet med 10-års verna vassdrag. Det er ikke gjort noen samlet vurdering av hvorvidt og i såfall hvor stor grad kraftlinja utgjør en kollisjonsfare for fugl. Det kan være en aktuell problemstilling særlig rundt Ráisjávri.

Registrerte kulturminner ligger nært kraftlinja på strekningen *Imo- Ráisjávri*, særlig mellom Njuolgavárri og Vuolavárit. Det dreier seg i hovedsak om árran. Ved registreringene er det ikke foreslått noen tiltak i forhold til det, men det er viktig å være klar over disse ved vedlikehold og evt kjøring ved linja.

Kraftlinja krysser Nordkalottstien flere ganger, på lengre strekninger går den langs stien, og i korte partier går stien i selve kraftgata.

Figur 11-1: Kraftlinja nord for Vuomadakka i 2008

Foto: Rudi Johan Angell Mikalsen

Figur 11-2: Ymber sin hytte ved Vuomadakka

Foto: Rudi Johan Angell Mikalsen

11.3 Gruveanlegg

11.3.1 Gruveanlegg i RNP og RLVO

Det er ingen anlegg i forbindelse med gruvedrift innenfor RNP og RLVO. Utenfor RNP har det blitt drevet aktiv gruvedrift i Biedjovággi i periodene 1970-1975 og 1985-1991. I verneforskriften er det tatt inn en bestemmelse om uttak av vann fra Ráisjávri til gruvene. Ved Ráisjávri stod et pumpehus knyttet til vannuttaket, det er nå revet. Det er tatt høyde for drift og vedlikehold av vannuttaket i verneforskriften. Utenfor RLVO i Kåfjorddalen, har det ikke

vært drevet gruvedrift siden 1919. Det er mange rester etter gruvedrifta nært veien opp til Guolasjávri.

Figur 11-3: Tidligere plassering av pumpehus ved Ráísjávri Figur 11-4: Demningen ved Guolasjávri

Foto: Ann-Heidi Johansen

Foto: Ann-Heidi Johansen

11.3.2 Status og tilstand for gruveanlegg

Ettersom det ikke har vært drift i gravene i Biedjovággi etter 1991, har det heller ikke blitt tatt ut vann fra Ráísjávri til det formålet etter den tid. Muligheten for en reetablering av gruvevirksomheten i Biedjovággi har blitt utredet, og i regjeringens rapport *Strategi for mineralnæringen* fra 2013, er Bidjovaggi med ressursene gull og kobber med i oversikten over metallforekomster av nasjonal betydning. I følge *Planprogrammet for reguleringsplan med konsekvensutredning for etablering av gruvedriften*, må det undersøkes nærmere hvorvidt de gamle vannledningene ble fjernet helt eller delvis i forbindelse med nedleggningen av anlegget, og at det er usikkert hvilken tilstand det gamle pumpehuset har i dag. I følge planprogrammet må det vurderes nærmere hvorvidt det fortsatt kan være aktuelt/akseptabelt å benytte Ráísjávri som vannkilde, men at det sannsynligvis er lite aktuelt. Kommunestyret i Kautokeino kommune stemte i desember 2013 mot planprogrammet og dermed videre arbeid med ny gruvedrift i Biedjovággi.

11.4 Rammer og regelverk for vassdrags-, energi- og gruveanlegg

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken
kap IV pkt 1.

- 1.1: Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, drenering og annen form for tørrlegging, framføring av luft- og jordledninger, o.l
- 1.1: Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder er nevnt oppføring av varige eller midlertidige bygninger, anlegg eller innretninger, hensetting av maskiner, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling og henleggelse av masse, sprenging, boring, bryting av stein, mineraler og fossiler, fjerning av større stein og blokker, mineraler eller fossiler, drenering eller annen form for tørrlegging, framføring av luft- og jordledninger og lignende. Opplistingen er ikke uttømmende.
- 1.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt. 1.1 er bla:
 - uttak i nåværende størrelsesorden av vann fra Ráísjávri (Reisavatn) til Biddjovagge gruber

- drift og nødvendig vedlikehold av eksisterende bla
 - anlegg for slikt vanntak
 - kraftlinje
 - bygninger

kap IV pkt 4.

- 4.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.
- 4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1. er bla:
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre og landing med luftfartøy i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje.
- 4.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- bruk av kjøretøy på barmark etter eksisterende kjørespor for vedlikehold av kraftlinje.

Dersom det er kraftledninger eller kraftanlegg i nasjonalparken vises det til forskriftsmal for landskapsvernområder.

Landskapsvernområdet

kap IV pkt 1.

- 1.1: Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder oppføring av bygninger og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, drenering eller annen form for tørrlegging, framføring av luft- eller jordledninger og lignende.
- 1.1: Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften er det forbud mot vegbygging, oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av maskiner, vassdragsregulering, graving, påfylling av masse, sprenging, boring, uttak og fjerning av større stein og blokker, mineraler eller fossiler, drenering, annen form for tørrlegging, framføring av luft- og jordledninger. Opplistingen er ikke uttømmende.
- 1.2: Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for bla:
- f) drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg og nødvendig istandsetting ved akutt utfall.
 - g) oppgradering/fornyelse av kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.
- 1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- i) oppgradering/fornyelse av kraftanlegg og kraftlinjer som ikke faller inn under pkt 1.2 g)

kap IV pkt 2.

- 2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.
- 6.1 Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- 6.2: Bestemmelsen i punkt 6.1 er ikke til hinder for bla:
- h) motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer og kraftanlegg. Det skal i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
- 6.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- h) motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftlinjer og kraftanlegg.

Andre lover og forskrifter

Motorferdselloven

- § 3: I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller vedtak med hjemmel i loven.
- § 4: Uten hinder av § 3 er motorferdsel tillatt i forbindelse med bla: offentlige anlegg.
- § 8: Motorferdsel i utmark skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljø og mennesker.

Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

- § 2: Motorkjøretøy kan på bar mark utenfor veg nyttes til formål som nevnt i motorferdsellovens § 4 første ledd, bla i forbindelse med anlegg og drift av offentlige anlegg.
- § 3: Motorkjøretøy kan på vinterføre nyttes til bla formål som nevnt i motorferdsellovens § 4 første ledd, bla i forbindelse med anlegg og drift av offentlige anlegg.
- § 5a: Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av motorkjøretøy til transport av materiell og utstyr i forbindelse med utmarksnæring. Som utmarksnæring regnes bla leting og undersøkelse av mineralske ressurser mv forutsatt at virksomheten er registrert i Enhetsregisteret. Tillatelse kan på barmark kun gis for transport langs traktorvei.

Energiloven

- § 3-5: For konsesjoner kan det gis nærmere forskrifter og settes vilkår for bla å unngå skader på

natur og kulturverdier.

Energilovforskriften

§ 3-5: For drift, vedlikehold og modernisering av elektriske anlegg plikter konsesjonæren til enhver tid å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker tilstand, herunder sørge for at det utarbeides planer for systematisk vedlikehold av anlegg og planer for modernisering av sentral- og regionalnettanlegg. Planene skal oppdateres minimum hvert annet år.

Konsesjonæren plikter ved planlegging, utførelse og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

Forskrift om elektriske forsyningsanlegg

§ 6-4: For høyspenningsluftlinjer: Luftledningsanlegg skal ha tilstrekkelig avstand til omgivelsene for å unngå fare for allmennheten og materielle verdier.

Anleggskonsesjon fra NVE, 01.11.2007-01.01.2027

Nord-Troms kraftlag A/S (nå Ymber) har tillatelse til å drive bla:

«En ca 104 km lang luftledning fra Nordreisa transformatorstasjon i Nordreisa kommune til Kautokeino transformatorstasjon i Kautokeino kommune, med nominell spenning 66kV og tverrsnitt 3xFeAl nr 50».

Rydding av skog i linjetrase fra HMS håndbok for Ymber AS, 0709.2010

Generelt bla:

- trær stubbes lavt, det vil si kappes helt ned
- ferdselsvei/sti langs/i traseen må ryddes også etter felling pga befarings
- grøfter, elver, bekker og stier ryddes for felte trær

Høyspenning 66kV bla:

- ryddebredden er 13 meter, lysåpning. Dvs målt mellom greiner, ikke rota
- dette innebærer at en rydder minimum 3,5 meter utenfor ytterste fase (avstanden mellom fasene er vanligvis 3 meter, til sammenligning)

I følge regjeringens rapport *Strategi for mineralnæringen* vil som regel leting, undersøkelsesarbeider og drift være forbudt i verneområder og i funksjonsområder for prioriterte arter, og det skal i områder med utvalgte naturtyper tas særskilte hensyn.

11.5 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for vassdrags-, energi- og gruveanlegg

Energianlegg

Drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje er tillatt uten søknad. I det ligger utskifting av stolper, utskifting av strømlledning og komponenter knyttet til ledningen i samsvar med anleggets tillatte egenskaper etter konsesjonen, samt istandsetting ved akutt utfall. Det samme gjelder oppgradering eller fornyelse av kraftlinje for å heve spenningsnivå eller øke linjetverrsnitt så lenge det ikke fører til vesentlig fysiske endringer i forhold til verneformål. Tiltak som går utover det må det søkes om. Det kan for eksempel være oppsetting av master med annen utforming eller størrelse, utvidelse av bredden på kraftgaten eller annet som fører til fysiske endringer. For tiltak som fører til at en kraftledning går over 20 km i ny trase eller gir et spenningsnivå på 66kV eller høyere, skal NVE vurdere om det må konsekvensutredes. Dersom endringen er mindre en dette sendes søknad om konsesjon til NVE for behandling, og de fatter vedtak i medhold av energiloven.

I begrepet drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje ligger også rydding av kraftgate under kraftlinja. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har laget en veileder til forskrift om elektriske forsyningsanlegg. I veilederen kommenteres det til forskriftens § 6-4 om verneområder og fredete områder, at arealbruk innenfor verneområder og fredede områder

reguleres av miljøvernmyndighetene. Under overskriften *Rydding* heter det at: «*Ryddemetode skal vurderes ut fra både økonomiske og tekniske forhold og hensyn til miljø og omgivelser. Netteier skal avklare ryddemetode og ryddetidspunkt med rettighetshavere og forvaltningsmyndighet. Netteier må skaffe seg nødvendig tillatelse eller rettigheter fra grunneier og eventuell forvaltningsmyndighet for rydding av vegetasjon og annet vedlikehold av linjer. Innenfor verneområder må rydding og annet vedlikehold avklares med forvaltningsmyndighet, som ofte er fylkesmannen*». Etter det vi kjenner til har det ikke vært kontakt mellom forvaltningsmyndigheten for RNP og kraftselskapet angående rydding og vedlikehold av kraftlinja gjennom nasjonalparken.

Virke etter linjerydding tilfaller grunneier, dvs her Statskog SF. Virket bør kunne brukes som ved på hytter, gammer og tilrettelagte rasteplasser i Reisadalen, og det bør avklares gjennom ved- og energiplanen hvordan dette skal gjøres. Det samme gjelder for føring av ved til kraftlagets egen hytte. Se tiltak 9-4 i kap 9 *Fritidsbruk*.

Etablering av nye tekniske anlegg, deriblant framføring av nye jordkabler eller luftledninger, er i utgangspunktet ikke tillatt. Det samme gjelder energianlegg som vindmøller og små kraftverk.

Landing med helikopter eller bruk av beltekjøretøy, dvs snøscooter, på vinterføre er tillatt i forbindelse med drift eller vedlikehold av kraftlinja. Dersom oppgradering eller fornyelse er av en slik karakter at det må søkes om tillatelse til det, søkes det også om tillatelse til motorferdsel for å gjennomføre tiltaket.

Kjøring på barmark for vedlikehold av linja er ikke tillatt uten egen tillatelse, og skal da skje på eksisterende kjøreløype. Kjøring utenom kjøreløype må etter dagens forskrift vurderes etter den generelle unntakshjemmelen i naturmangfoldloven. Kjøring på barmark for arbeid som går ut over det som defineres som vedlikehold skal det også søkes om.

Motorferdsel for kjøring av ved til kraftlagets hytte går ikke under unntakene om drift av kraftlinja, og er ikke uten videre tillatt. Føring av ved til hytta bør avklare gjennom ved- og energiplanen for hyttene i nasjonalparken.

Motorferdsel er etter motorferdselloven tillatt i forbindelse med anlegg og drift av offentlige anlegg. I følge rundskrivet til motorferdselloven (T 1/96) går for eksempel kraftlinjer under begrepet offentlige anlegg. Det vises der til at hjemmelen bør brukes med varsomhet, og at tyngre kjøretøyer bør unngås så langt det lar seg gjøre, og at helikoptertransport ofte kan være mer skånsom.

Motorferdselloven gjelder i tillegg til verneforskriftene for RNP og RLVO. Det kan derfor være saker der det også må innhentes tillatelse etter motorferdselloven. Verken motorferdselloven eller verneforskriften endrer grunneiers adgang til å begrense ytterligere, eventuelt å nekte, motorferdsel på egen grunn.

Gruveanlegg

Unntaket i verneforskriften for uttak av vann fra Ráisjávri er i "nåværende størrelsesorden". Det vil si i det omfanget det ble tatt ut vann på vernetidspunktet. Dersom det skulle bli aktuelt å starte gruvedrift på nytt i Biedjovággi, og det blir snakk om et nytt anlegg eller uttak i en annen størrelsesorden, vil det gå ut over verneforskriftens rammer og være et nytt tiltak som må behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldloven.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken

Tillatelse til nye luftledninger eller jordkabler kan ikke påregnes.

Tillatelse til nye vindmøller og kraftverk kan ikke påregnes.

Tillatelse til å oppgradere eller fornye kraftlinja som fører til vesentlige fysiske endringer, for eksempel økt dimensjon på stolper, justering av trasè, økt bredde på eksisterende kraftgate, kan gis etter en konkret vurdering. Tiltaket skal ikke være i strid med verneformålet, med landskap, kvartærgeologiske verdier, verdifulle naturtyper og planteliv, viktige områder for dyreliv, og kulturminner og kulturmiljø.

Dersom det gis tillatelse til oppgradering eller fornyelse av kraftlinja kan det påregnes tillatelse til bruk av helikopter eller bruk av snøscooter på vinterføre i den forbindelse. Tillatelsen til motorferdsel gis etter en konkret vurdering av aktiviteten i forhold til verneverdier og annen bruk, og med vilkår i tillatelsen som ivaretar disse hensyn.

Transport både med direkte hjemmel i verneforskriften og etter tillatelse, skal primært skje på vinterføre eller med luftfartøy, og på tidspunkt det er minst mulig konflikt med verneverdier og annen bruk. All transport opp Reisadalen på vinterføre skal være gjennomført før de klippehekkende rovfuglene starter hekkinga, dvs innen midten av mars. Transport skal også skje i perioder der det ikke er i konflikt med reindrift og andre brukere.

Ved dispensasjon til motorferdsel på barmarksføre skal ferdsel kanaliseres til godkjente kjøreløyper. Jf kjøreløypeplan for reindriften, tiltak 8-5 i kap 8 *Reindrift*. Tillatelse til kjøring på barmark utenom kjøreløyper for enten vedlikehold eller oppgradering av linja kan gis etter en konkret vurdering. Slik kjøring skal likevel ikke være i konflikt med verneverdier eller annen bruk.

Retningslinjer for kraftlagshytte, nyanlegg og vedlikehold av eksisterende, er de samme som i kap 9.8.3 *Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for hytter og gammer*.

Dispensasjon til uttak av vann fra Ráisjávri ut over det som det er tatt høyde for i verneforskriften eller bygging av nye anlegg, kan ikke påregnes.

Anbefalinger

Dersom det kjøres på barmark i forbindelse med et akutt utfall, bør det meldes fra til berørt reinbeitedistrikt før kjøring, og det bør sendes en skriftlig melding til forvaltningsmyndigheten i etterkant, jf praksis etter ny forskriftsmal for verneforskrifter i landskapsvernområder.

11.6 Forvaltningsmål og tiltak for energianlegg

Mål 11 Vassdrags-, energi- og gruveanlegg

Eksisterende energianlegg i RNP skal fortsatt kunne driftes og vedlikeholdes innenfor rammen av gjeldende konsesjon.

Tiltak

11-1. Kraftlagets hytte ved Vuomadakka tas med i ved- og energiplanen for hytter, gapahuker og tilrettelagte rasteplasser, tiltak 9-4.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med eier av anlegg og Statskog.

11-2. Netteier og forvaltningsmyndigheten avklarer ryddemetode og ryddetidspunkt i kraftgata som går gjennom RNP. For eksempel om lavere busker ikke skal ryddes. Det tas en gjennomgang av verneverdier og bruken av nasjonalparken i forhold til drift og vedlikehold av kraftlinja. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Ymber

11-3. Undersøke hvorvidt kraftlinja gjennom nasjonalparken utgjør en kollisjonsfare for fugl, og i så fall gjøre tiltak på utsatte strekninger. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Ymber

11.7 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet vassdrags-, energi- og gruveanlegg

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Kunnskapsgrunnlaget for temaet er vurdert i *kap 11.2.2 Status og tilstand for energianlegg*, og *kap 11.3.2 Status og tilstand for gruveanlegg*. Vi vurderer kunnskapsgrunnlaget til å være tilstrekkelig for å utarbeide bestemmelsene og de konkrete tiltakene i forvaltningsplanen. Som grunnlag for tiltak 11-1 som er å ta kraftlagets hytte ved Vuomadakka med i ved- og energiplanen i tiltak 9-4, må det innhentes konkret kunnskap som grunnlag for den planen. Noen tiltak i forvaltningsplanen går på å innhente kunnskap for å vurdere igangsetting av tiltak, her om kraftlinja utgjør en kollisjonsfare for fugl. For søknader og enkeltsaker etter verneforskriften må det innhentes relevant kunnskap og gjøres konkrete vurderinger.

Føre-var-prinsippet § 9

Ut fra den kunnskapen som foreligger er føre-var-prinsippet tillagt liten vekt ved utarbeidelse av forvaltningsplanen. Ved utarbeidelse av en ved- og energiplan samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret om kunnskapsgrunnlaget er godt nok eller om føre-var-prinsippet må tillegges vekt.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

De begrensninger som er lagt gjennom bestemmelsene i verneforskriftene skal i utgangspunktet ivareta verneformålet og hindre uønsket belastning på verneverdiene. Ut fra den kunnskapen vi nå har om bruk av områdene og påvirkning på verneverdier, vurderer vi at tiltak i forvaltningsplanen ikke vil føre til en samlet belastning som vil påvirke økosystemet negativt.

Kostnadene ved miljøforringelse § 11

Tiltakene i forvaltningsplanen skal i utgangspunktet ikke føre til miljøforringelse. Ved utarbeidelse av en ved- og energiplan samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret om det kan være aktuelt å pålegge tiltakshaver å dekke kostnader ved miljøforringelse. Kostnader som kan pålegges tiltakshaver å dekke er for eksempel innhenting av ny kunnskap, valg av gjennomføringsmetoder eller teknikker som en i utgangspunktet ønsker å benytte.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Teknikker og driftsmetoder i forhold til verneverdier er vurdert i *kap 11.5 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for vassdrags-, energi- og gruveanlegg*. Ved utarbeidelse av en ved- og energiplan samt for søknader og enkeltsaker, må det imidlertid vurderes konkret hva som er de beste teknikkene og driftsmetodene.

11.8 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til energianlegg

Nasjonalparken

Bestemmelsene om motorferdsel i forbindelse med akutt utfall, drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftlinje bør være i tråd med ny forskriftsmal. Det vil si slik at det ikke er til hinder for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall, men at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av kraftlinje. Det vil også si at det bør være hjemmel til å vurdere slik kjøring på barmark der linja går, og ikke bare etter kjøreløyper.

Ved en revisjon strykes bestemmelsen «Unntatt fra bestemmelsene i pkt. 1.1 er uttak i nåværende størrelsesorden av vann fra Ráisjávri (Reisavatn) til Biddjovagge gruber».

12 REDNINGSTJENESTE

12.1 Redningstjeneste i RNP og RLVO

Det har vært drevet øvelser i forbindelse med redningstjeneste i begge verneområdene. Birtavarre Røde Kors Hjelpekorps sin hytte ligger ved Guolasjávri like utenfor RLVO, og avholder øvelser i nærområdet.

Norsk Folkehjelp Nordreisa har beredskap for redningstjeneste i områder som inkluderer RNP og RLVO.

12.2 Status og tilstand for redningstjeneste

Det er ikke gitt mange tillatelser til øving eller kjentmannskjøring i RNP og RLVO. Øvelsene skjer som hovedregel utenfor verneområdene.

Det ble avholdt en samarbeidsøvelse i 2006 der både hjelpekorpsset, sivilforsvaret, lensmenn, Statskog og finsk grensevakt deltok. Øvelsen foregikk i Haltiområdet, og det ble da gitt tillatelse til kjøring med snøscooter også innenfor RLVO.

Norsk Folkehjelp fikk tillatelse for kjøring med snøscooter for kjentmannskjøring i 2009. Hensikten var å gjøre seg kjent i området Ráisjávri og sørvestover til Deatnomuotkihytta, videre nordvest til Sidusgohpihytta og til Somashytta i RLVO. Fra Somájávri går det godkjent snøscooterløype ned til Reisadalen.

12.3 Rammer og regelverk for redningstjeneste

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV pkt 4.

4.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

6.1: Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.

4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1. er bla:

- motorferdsel i forbindelse med rednings- og sikringstjeneste. Øvelseskjøring for disse formål innen nasjonalparken er ikke tillatt.

6.2: Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for:

- motorferdsel ved tiltak i samband med redningsvirksomhet. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.

6.3 a): Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- øvingskjøring for redningsvirksomhet.

Landskapsvernområdet

kap IV pkt 2.

2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er bla:

- motorferdsel i forbindelse med rednings- og sikringstjeneste. Øvelseskjøring for disse formål innen landskapsvernområdet er ikke tillatt.

6.2: Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for bla:

motorferdsel ved tiltak i forbindelse med redningsvirksomhet. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.

6.3 a): Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- øvingskjøring for redningsvirksomhet.

Andre lover og forskrifter

Motorferdselloven

§ 3: I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller vedtak med hjemmel i loven.

§ 4: Uten hinder av § 3 er motorferdsel tillatt i forbindelse med bla: redningstjeneste.

§ 8: Motorferdsel i utmark skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljø og mennesker.

Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

§ 2: Motorkjøretøy kan på bar mark utenfor veg nyttes til formål som nevnt i motorferdsellovens § 4 første ledd, bla redningstjeneste.

12.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for redningstjeneste

Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) og Justisdepartementet har i fellesskap utarbeidet retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøscooter i verneområder, se brev datert 31.01.2013. Av retningslinjene går det bla fram at:

- Ved øyeblikkelig innsats er det Hovedredningssentralen eller lokal redningssentral, dvs politidistriktet under ledelse av politimesteren, som kaller ut redningstjenestens frivillige organisasjoner dersom det er behov for deres bistand.
- Med øvingskjøring menes nødvendig kjøring med snøscooter under organisert redningsøvelse. Grunnopplæring av snøscooter inngår ikke i det.
- All øvingskjøring som kan legges utenfor et verneområde skal foregå utenfor verneområdet.
- Forvaltningsmyndigheten skal som hovedregel bare kunne gi dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring som et ledd i en øvingsplan. Dersom øvingsplanen er forankret sentralt (på nasjonalt nivå) hos Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske redningshunder eller andre lignende større redningsorganisasjoner, og planen er i samsvar med vurderinger fra lokal redningssentral, skal forvaltningsmyndigheten normalt gi dispensasjon til kjøring som omsøkt i planen, herunder gi dispensasjon for flere år av gangen, såfremt det ikke vil stride mot vernevedtakets formål og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Kjøring som det er søkt om gjennom slike sentralt forankrede planer skal i utgangspunktet anses som strengt nødvendig kjøring, jf at motorferdsel i verneområder skal begrenses til det som er strengt nødvendig.

En øvingsplan må være i samsvar med gjeldende regelverk i utmark og i verneområder, og skal inneholde:

- En beskrivelse av områdene hvor øvingsvirksomhet skal foregå, og i den grad det er mulig å forhåndsfastsette, trasèer for bruk av snøscooter.
- En nærmere beskrivelse av innholdet i og omfanget av øvingsvirksomheten.
- Forventet tidspunkt for øvingsvirksomheten.
- Forventet antall deltagere og snøscootere.
- Redningstjenestens vurdering av øvingsområde, tidspunkt for øving, innhold og omfang sett opp mot motorferdsellovens krav om at bruk av snøscooter skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljøet og mennesker.

Øvingsplanene sendes til kommunen og til lokal redningssentral v/politimesteren.

Politimesteren går gjennom planene og gir sin vurdering, før øvingsplanene sendes til forvaltningsmyndigheten dersom verneområder berøres.

I tråd med retningslinjene skal redningstjenesten melde fra til lokal redningssentral før øvelsen finner sted. Lokal redningssentral underskriver skjemaet og returnerer det til

organisasjonen, og informerer samtidig forvaltningsmyndigheten og Statens naturoppsyn (SNO). Kopi av «kjøreordren» skal medfølge hver enkelt snøscooter som deltar i øvelsen. Snøscootere som benyttes skal være merket med organisasjonens emblem (logo). Organisasjonen skal sende en kort rapport til forvaltningsmyndigheten om omfanget av kjøringen etter gjennomført øvelse.

Etter retningslinjene bør en øvingsplan innarbeides i forvaltningsplanen eller legges som et vedlegg til forvaltningsplanen. Det er ikke laget øvingsplaner som omfatter områder innenfor RNP og RLVO.

Motorferdselloven gjelder i tillegg til verneforskriftene for RNP og RLVO. I retningslinjene fra Klima- og miljødepartementet presiseres det at motorferdsellovens § 4a ikke åpner for øvingskjøring for redningstjenesten ut over det som inngår i organiserte redningsøvelser fastsatt i øvelsesprogram. Videre at bestemmelsen heller ikke omfatter bruk av snøscooter utelukkende for å gjøre seg kjent.

Verken motorferdselloven eller verneforskriften endrer grunneiers adgang til å begrense ytterligere, eventuelt å nekte, motorferdsel på egen grunn.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt for forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Med redningstjeneste forstås offentlig organisert innsats for å redde mennesker som følge av akutte ulykkesituasjoner. Vernet er ikke til hinder for operativt redningsarbeid, dvs redningsvirksomhet iverksatt av hovedredningssentralene eller lokal redningssentral, dvs politiet.

Ved behandling av søknader om øving i verneområdene følges retningslinjer fra MD 31.01.2013. Øvingsplaner er grunnlaget for søknader om dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring etter naturmangfoldlovens § 48.

Det kan påregnes dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring dersom kjøringen er ledd i en øvingsplan som er i tråd med retningslinjene fra MD datert 31.01.2013. Det vil si at kjøringen ikke skal stride mot verneformålet og ikke påvirke verneverdiene vesentlig. Ved behandlingen gjøres det en konkret vurdering av om kjøringen vil stride mot verneformålet eller påvirke verneverdiene vesentlig. Kjøring skal ikke skade natur- og kulturverdier, forstyrre vilt eller tamrein, eller være til ulempe for andre.

Det kan påregnes dispensasjon for flere år av gangen.

Det kan ikke påregnes dispensasjon til øvingskjøring eller kjentmannskjøring dersom det ikke er ledd i en øvingsplan.

12.5 Forvaltningsmål og tiltak for redningstjeneste

Mål 12 Redningstjeneste

I den grad det tillates øvinger eller kjentmannskjøring, skal de som får tillatelse også kjenne til verneverdiene i RNP og RLVO og bruken av områdene generelt, både fritidsaktiviteter, reiseliv og reindrift.

Tiltak

12-1. Tilby kurs med opplæring om verneverdier og bruken av områdene for redningstjenesten
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

12.6 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet redningstjeneste

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Kunnskapsgrunnlaget for temaet er vurdert i *kap 12.2 Status og tilstand for redningstjeneste*. Vi vurderer kunnskapsgrunnlaget til å være tilstrekkelig for å utarbeide tiltakene i forvaltningsplanen. For søknader og enkeltsaker etter verneforskriften må det innhentes relevant kunnskap og gjøres konkrete vurderinger.

Føre-var-prinsippet § 9

Ut fra den kunnskapen som foreligger er føre-var-prinsippet tillagt liten vekt ved utarbeidelse av forvaltningsplanen.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

De begrensninger som er lagt gjennom bestemmelsene i verneforskriftene skal i utgangspunktet ivareta verneformålet og hindre uønsket belastning på verneverdiene. Ut fra den kunnskapen vi nå har om bruk av områdene og påvirkning på verneverdier, vurderer vi at tiltak i forvaltningsplanen ikke vil føre til en samlet belastning som vil påvirke økosystemet negativt. Det er imidlertid viktig å videreformidle kunnskap og tilby opplæring som beskrevet under tiltak.

Kostnadene ved miljøforringelse § 11

Tiltakene i forvaltningsplanen skal i utgangspunktet ikke føre til miljøforringelse.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Teknikker og driftsmetoder i forhold til verneverdier er vurdert i *kap 12.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for redningstjeneste*.

12.7 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til redningstjeneste

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Det er ikke behov for revidering av verneforskriften utover tilpasning til ny forskriftsmal.

13 FORSKNING OG UNDERVISNING

13.1 Forskning og undervisning i RNP og RLVO generelt

Formålet med å opprette nasjonalparker har bla vært å bevare større arealer av natur med særskilte kvaliteter, og å beskytte dem mot tyngre tekniske inngrep. Begrunnelsene for det har i praksis vært sammensatt, men bevaring av vitenskapelige verdier har vært en av dem. Naturvernområder har derfor ofte stor verdi for forskning og undervisning fordi de har spesielle naturkvaliteter og fordi vernet representerer en stabilitet over tid. De spesielle naturkvalitetene i RNP og RLVO, og også den sammenhengende bruken over lang tid, gjør områdene både egnet og interessant for forskning og undervisning på flere fagfelt.

Det vitenskapelige feltet med lengst tradisjon i området er botanikk. I følge Hartvig Sætra sine rapporter er det i Reisavassdragets nedbørfelt gjennomført en rekke botaniske registreringer, ikke bare der det senere ble nasjonalpark og landskapsvernområde. Den første vi kjenner til er J.M. Normann. Han botaniserte flere steder i Nordreisa, bla ved Nedrefoss i 1868. Senere ble Nordreisa kjent blant botanikere. Lektor E. Jørgensen fra Bergen undersøkte store deler av nedbørsfeltet til Reisavassdraget, deriblant Reisfoss (Nedrefoss) og Reisavatn, i 1893.

Y. Meijland som selv var fra Nordreisa, gjorde et grundig arbeid med å kartlegge floraen i fjellområdene rundt Reisadalen fra 1931. Etter krigen besøkte botanikere stadig de viktigste lokalitetene i Nordreisa, og det kom ekskursionsjoner med studenter, bla fra universitetet i Bergen i 1968. Spesielt må likevel nevnes arbeidene til Hartvig Sætra. Han gjorde et omfattende arbeid over lang tid, særlig i forbindelse med naturfaglige registreringer i 10-års verna vassdrag fra 1977 til 1981. Han var samtidig lektor ved Nordreisa videregående skole, og brukte Reisadalen og naturen i Nordreisa aktivt i undervisningen.

Like lang historie har ikke vitenskapelige undersøkelser av fauna, men det fins data fra registreringer av fugl fra 1957 av Løvenskiold og Valeur. Det mest omfattende systematiske arbeidet ble gjort i forbindelse med utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget av P. J. Tømmerraas 1982-1994 der Reisavassdraget ble brukt som referanseområde (sammenligning med ikke utbygde område) for å se konsekvensene av utbyggingen på hekking av rovfugl og kråkefugl. Undersøkelser i senere tid er knyttet mer opp til overvåking, spesielt av store rovdyr.

Reisaelva er en viktig lakseelv, og fiskeribiologiske undersøkelser har pågått i flere år, de senere år som et ledd i et program for overvåking av nasjonale laksevassdrag. Som et grunnlag for forvaltning av jaktbart vilt har det i mange år blitt gjort bestandstillinger både av elg og av rype, der Statskog som grunneier har stått ansvarlig for tellingene.

Som et grunnlag for forvaltning av verneområdene, bla i forbindelse med denne forvaltningsplanen, har det blitt gjort flere forvaltningsrettede kartlegginger og undersøkelser, bla på naturtyper, viltområder, kulturminner, friluftsområder, telling av ferdsel og spørreundersøkelse om bruk.

Reisadalen har til noen grad vært mål for faglige ekskursionsjoner og brukt som et ledd i undervisningen, både fra grunnskole og videregående skole lokalt, universiteter og ideelle foreninger. Naturen i Reisadalen har også vært grunnlag for oppgaver på ulikt nivå, fra enkle skoleoppgaver til hovedfagsoppgaver og doktorgrad. Lokale skoler og skoler i regionen har dessuten brukt naturområdene som turområder der opplevelse og mestring har vært hovedfokus.

13.2 Status og tilstand for forskning og undervisning

13.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

Det er ikke gjort noen egen kartlegging som kan gi oss et fullstendig bilde på bruken av RNP og RLVO i forskning eller til undervisning.

I rapporten *Lokal bruk av Reisa nasjonalpark/Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde/Raisduottarhaldi suodjemeahcci* fra 2008 ble det tatt med et punkt om områder brukt til forskning, utredning og undervisning, og i hvilket omfang det skjer. Det ble ikke spesifisert hva slags type forskning, utredninger eller undervisning det er snakk om.

Ettersom vi ikke har noen andre oversikter å sammenligne med, vet vi ikke med sikkerhet hvordan utviklingen av denne type bruk har vært. Inntrykket forvaltningsmyndigheten og Halti nasjonalparksenter har er likevel at det pågikk en del vitenskapelige undersøkelser i forbindelse med opprettelsen av verneområdet og i sammenheng med utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget, men at undersøkelsene etter hvert har dreid mer mot forvaltningsrelaterte undersøkelser og overvåkning i større sammenheng. Det har vært lite rene forskningsprosjekter i RNP og RLVO. Når det gjelder undervisning ser det også ut til at både den naturfagbaserte undervisningen og skoleturene har blitt færre. Hva utviklingen skyldes er ikke godt å si, om det er økonomi, prioriteringer eller interesse.

13.2.2 Områder viktig for forskning og undervisning i RNP og RLVO

Rapporten om lokal bruk viser hvilke områder som er mer brukt til forskning, utredning og undervisning enn andre. Samtidig sier rapporten noe om omfanget av denne typen bruk. I følge rapporten har kartlegging av bruken generelt vært vanskelig da det er svært lite tallmateriale tilgjengelig eller systematisert. Det gjelder også denne typen bruk. Det som kommer fram bygger i stor grad på kjennskap til områdene sammenholdt med innspill fra informanter, Statskog Fjelltjenesten, samt kartleggingskjema. Det gir oss likevel et inntrykk av situasjonen.

Tabell 13-1: Oversikt over bruk av RNP og RLVO til forskning, utredning, undervisning per 2008.

Type bruk/aktivitet	Siemma - Imo	Imo - Raisjavre	Coalbme - Soma	Guolas - Halti	Raisjavre
Forskning, utredning, undervisning	*	*	*	*	**

Kilde: Lokal bruk av Reisa nasjonalpark/Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde/Raisduottarhaldi suodjemeahcci

*** = Brukes mye i de aktuelle perioder/sesonger

** = Brukes jevnlig i aktuelle perioder/sesonger

* = Brukes noe, eventuelt i sesonger

I følge rapporten brukes området rundt Ráísjávri jevnlig i forbindelse med både forskning og undervisning. Bla bruker skoler og høyskoler i Finnmark denne delen av RNP i tilknytning til sin undervisning. Rundt Ráísjávri organiseres årlige rypetellinger. I nærområdet til Ráísjávri har det blitt gjort forsøk med forsterking av kjøreløype med geonett, samt arbeid i forbindelse med forprosjektering av gjenåpning av Biedjovággi gruver. I sluttrapporten for registrering av kulturminner og kulturmiljø, *Rapport for registreringsprosjektet 2007-2008, registrering av*

kulturminner og kulturmiljø, er det gjort en verdivurdering av kulturminnene i definerte delområder. Området rundt Ráisjávri vurderes til å ha generelt høy verneverdi. Det konkluderes i rapporten med at kulturminnene har et stort kunnskapspotensial. I samme område, på sørsiden av Ráisjávri er det registrert bygninger som har fått status som automatisk fredete. I forslag til skjøtsel av bygningsmiljøet konstateres det generelt at den beste bevaringen av fredete og verneverdige hus er at de er i bruk. Et forslag til tiltak i denne forvaltningsplanen er at områdets potensial for formidling av kunnskap og behovet for vedlikehold av bygninger kan sees i sammenheng. Det bør avklares både med eiere av bygningene, reindriftsforvaltningen og kulturminnemyndighetene på den ene side, og pedagogiske institusjoner på den andre side, om det er mulig og om det er interesse for å benytte de fredete bygningene eller området rundt, i en pedagogisk sammenheng. Områdene rundt Ráisjávri er relativt lett tilgjengelige, både med båt og til fots.

Delområdet Sieimma-Imo blir i likhet med de andre delområdene vurdert til at det brukes noe, eventuelt i sesonger. Tidligere gikk det flere skoleturer og ekskursjoner opp dalen på denne strekningen. Området er lett tilgjengelig for mange, har spennende naturkvaliteter og har et bredt potensiale med tanke på både vitenskapelige undersøkelser og undervisning. Hvert år gjøres det laksetellinger i elva. I følge rapporten etter registrering av kulturminner er det på denne strekningen registrert 10 tjæremilbotner, og det antas å være flere. Kulturminnene ligger rett ved Nordkalottleden. Det gjør tilgjengeligheten lett, og de kan få høy opplevelsesverdi ved de rette skjøtselstiltakene. Spesielt nevnes en tjæremile oppstrøms Sieimma som ligger helt inntil Nordkalottleden, og det vurderes at den har høy potensiell opplevelsesverdi og formidlingsverdi siden den er så godt bevart.

Figur 13-1: Nordkalottstua og Fjellbiblioteket

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 13-2: Ved Reisavannhytta

Foto: Ann-Heidi Johansen

Ved innfallsporten til delområdet Sieimma-Imo er Ovi Raishiin - Visitor Point Reisadalen etablert. Det ble åpnet i juni 2012. I følge planskissen som er utarbeidet av Halti nasjonalparksenter er besøkpunktet tenkt å fylle flere funksjoner og for flere målgrupper. Blå ”informasjon og tjenester for lokalbefolkningen sin bruk av området for rekreasjon og friluftsliv, inkludert lokalt skoleverk, for eksempel gjennom *Den naturlige skolesekken*”. Det ble laget en hovedplan for prosjektet i mai 2011 med presentasjon og søknadsgrunnlag, *Visitor Point Reisadalen, verdiskapning, informasjon og service for natur og kultur*. Ett av virksomhetsområdene er natur- og kulturveiledning, spesifisert med ”faglige aktiviteter med aktiv formidling og veiledning knyttet til naturen og kulturen i området; skoler, besøkende, lag, foreninger. Den kulturelle og naturlige skolesekken. Lokal læreplanutvikling.

Studentpraksisplass.” Senteret inneholder bla et lite fjellbibliotek. Gjennom eksisterende partnerskapsavtale med Nordreisa videregående skole vil en forsøke å la en del av driften gå via en elevbedrift innenfor naturbasert turisme. Høgskolen i Telemark har vist interesse mht studentutveksling, bla knyttet til fagstudium og mastergradsutdanning innenfor natur-, kultur- og friluftsviledning. Driften av Visitor Point er organisert gjennom et driftsstyre, og deltagende parter er Nordreisa kommune, Statskog SF, Fylkesmannen i Troms og Halti nasjonalparksenter AS. Det er meningen at Nord-Troms museum og Halti nasjonalparksenter IKS skal inviteres til styret.

13.2.3 Type forskning og undervisning viktig i RNP og RLVO

Det meste av forskning og undervisning gjennomføres uten at det må søkes om tillatelse etter verneforskriften eller at det er noe kontakt med forvaltningsmyndigheten. Tabellene nedenfor over forskningsprosjekt og bruk i undervisningssammenheng, er derfor ingen fullstendig liste, men en oversikt så langt vi kjenner til det.

Forskning

Tabellen nedenfor viser hvilke kartlegginger, overvåkninger og forskningsprosjekter som vi kjenner til har pågått, eller fremdeles pågår i RNP og RLVO. Kun prosjekter etter at verneområdene ble opprettet i 1986 er tatt med, ettersom det er prosjekter etter den tid som må vurderes etter verneforskriften. Vi har ikke tatt med kartlegginger som ble gjort i forbindelse med opprettelsen av verneområdene eller i forbindelse med 10-års verna vassdrag. Vi har heller ikke tatt med kartlegginger og overvåkning i regi av forvaltningsmyndigheten som er ledd i forvaltningen av verneområdene da slike saker vurderes annerledes i verneforskriften. Det har blitt gjort flere kartlegginger i Reisadalen og Reisaelva utenfor verneområdene, bla av planter, fisk, og overvåkning av vassdraget. Disse er ikke tatt med i vår oversikt. Bioforsk skal visstnok i forbindelse med nasjonal overvåkning ha gjort noe arbeid med registrering av bjørn i 1986, 1989, og 1990 uten at vi har funnet noen rapporter om det. Det skal også ha vært gjort registreringer av fjellrev i 1984, 1986, 1987 og 1992, dvs før det nasjonale overvåkningsprosjektet startet, og av snøugle i 1988 av Statskog Fjelltjenesten på oppdrag fra Fylkesmannen. Vi har ikke klart å finne ut om innsjøer i RNP og RLVO var med i den såkalte 1000-sjøers undersøkelsen. Undersøkelsen var en landsomfattende kartlegging av vannkjemi og fiskestatus i et utvalg innsjøer og ble gjennomført i 1986 og fulgt opp i 1995. Se for øvrig kap 6.2 *Status og tilstand for dyreliv*.

De fleste prosjektene i RNP og RLVO er større overvåkningsprosjekt, ofte på nasjonalt nivå og ikke bare knyttet til verneområdene. Den årlige rapporten *Natur i endring-status for norsk naturovervåkning* gir en oversikt over pågående nasjonale overvåkningsprogram som Miljødirektoratet bidrar til, også de som involverer RNP og RLVO. De fleste prosjektene er knyttet til forvaltning av rovvilt, jaktbart vilt og forvaltning av fisk. Det er få rene forskningsprosjekt som henter data fra RNP og RLVO. Mange av overvåkningsprosjektene har pågått i lang tid, og er derfor interessante med tanke på å se utvikling over lang tid. Feltarbeidet og lokal organisering av mange av de nasjonale prosjektene blir gjort av Statens naturoppsyn og Fjelltjenesten, Reisa elvelag og andre lokale foreninger.

Tabell 13-2: Oversikt over avsluttede og pågående undersøkelser i RNP og RLVO etter 1986.

Undersøkelse	Ansvarlig	Område
Rovvilt: bjørn, ulv, gaupe, jerv, kongeørn	Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt 2000 - pågår v/ NINA, registrering ved SNO (data om jerv fra 1996)	RNP og RLVO
Gaupe	Scandlynx v/ NINA (1993 - pågår)	
Fjellrev	Nasjonalt overvåkningsprosjekt 2003 - pågår v/ NINA, registrering ved SNO	RNP og RLVO
Snøugle	NINA/NOF/Agder naturmuseum, 2005-2011	RNP
Rovfugl og kråkefugl	SINTEF/NINA/Universitetet i Trondheim v/P.J. Tømmeraas (1982-1994). Konsekvensundersøkelser ifbm kraftutbygging.	RNP
Elg	Statskog SF Troms, år om annet Bestandstelling	RNP
Lirype	Statskog SF Troms v/Fjelltjenesten i samarbeid med Nord-Troms fuglehundklubb. 1984 – pågår. Bestandstelling	Områdene rundt Ráisjávri
Laks	Nasjonale laksevassdrag, overvåknings- og evalueringsprogram av Miljødirektoratet, v/ Reisa elvelag i samarbeid med NINA, Statskog Fjelltjenesten og flere. Årlig 2005-2010.	Reisaelva
Fiskeribiologiske undersøkelser	Fylkesmannen i Troms 1990, Nordreisa kommune v/NINA, 1999, 2003 Laboratorium for ferskvannsekologi og innlandsfiske. 1998.	Reisaelva
Oppdrettslaks	Nasjonalt overvåkningsprogram v/ NINA i samarbeid med Reisa elvelag. Overvåking innslag av rømt oppdrettsfisk Flere år.	Reisaelva
Skog	Norsk institutt for skog og landskap. Landskogtakseringen. Fra 1920, 9. fylkestakst i Troms 2005-2009. En overvåkningsflate blir kartlagt hvert år. Landskogtakst hvert 5. år. Siste rapport for Troms i 2012.	RNP
Vegetasjon og planteliv	Hartvig Sætra 1977-1995	RNP
Verdifulle naturtyper	Miljødirektoratet via Fylkesmannen i Troms v/Ecofact i samarbeid med Miljøfaglig utredning. Verdifulle naturtyper i Nordreisa inkl Reisa nasjonalpark. 2010.	RNP
Trua karplanter	Miljødirektoratet via Fylkesmannen i Finnmark v/Ecofact. Handlingsplan for karplanter antatt truet av Alta-Kautokeinoubyggingen. 2011.	RNP
Geofysiske målinger	Norges geologiske undersøkelser (NGU). 2011.	RNP og RLVO
Meteoritter	Universitetet i Oslo (UiO). Leting etter og kartlegging av meteoritter. 2006.	RNP
Kulturminner	Nord Troms museum, kartlegging og intervju. 2010.	RNP og RLVO
Ferskvann	Foreslått med i Referanseovervåkning elver med to stasjoner innenfor RNP. Foreslått Reisavassdraget med i Basisovervåkning. Miljødirektoratet tyrer prosjekt. Program klart 2013, mulig start 2014	RNP

Kilde: Halti nasjonalparksenter 2012, Fylkesmannen i Troms, prosjektrapporter og oppgaver.

Undervisning

RNP og RLVO har blitt brukt av skoler i Nordreisa, Kautokeino og andre steder i Finnmark, både på grunnttrinnet og av høyskoler. Området blir mest brukt som et område for læring gjennom tur og friluftsliv. Vi kjenner ikke til at området har blitt brukt av skoler i Kåfjord kommune. I tillegg er det et studieområde og ekskursjonsmål for universitet, høyskoler og foreninger lokalt og andre steder i landet. Etter det vi kjenner til varierer frekvensen på bruk, og ingen av aktivitetene er årlige. Bruken av områdene til terapi eller turopplegg i regi av institusjoner er veldig liten.

Tabell 13-3: Oversikt over typer undervisning vi kjenner til har brukt RNP og RLVO.

Aktivitet	Skole/institusjon	Område
Skoletur til fots Lokalhistorie	Storslett skole, Nordreisa, mellom- og ungdomstrinnet	- Guolasjávri via Čoalbmevággi til Čarajávri og Reisadalen eller til Gahperus og Reisadalen. - Lokalhistorie Reisadalen og Imo - Vestsida av Imo, tjæremiler
Skoletur, reindrift	Straumfjordnes skole, Nordreisa (Oksfjord skole, Nordreisa)	-Transport scooterløype-langs grensegjerdet til Sáitejávri -Transport scooterløype-Sidusgohpi
Uteskole	Kautokeino skole, Kautokeino	-Transport utstyr til vestsiden Ráisjávri
Båttur	Sappen leirskole, Nordreisa Foreningen Norden, kunst-, natur- og demokratileir på Sappen.	Tur med elvebåt til Mollisfossen
Ekskursjoner	Nordreisa videregående skole, Nordreisa	Reisadalen. Biologi. Fram til 1981 Nedrefoss – Spanijohka
Skoleoppgaver		RNP. Geografi. 1994.
Undervisning og praksis	Samisk videregående skole og reindriftsskole / Sámi joatkkaskuvla ja boazodoalloskuvla, Kautokeino	Områdene rundt Ráisjávri
Friluftsliv, forskjellige linjer	Øytun folkehøgskole, Alta	Tur fra Bieddjuvággevegen via Ráisjávri og ned Reisadalen, sommer og vinter
Filuftsfag	Høgskolen i Finnmark, Alta	Tur fra Bieddjuvággevegen via Ráisjávri og ned Reisadalen, vinter Hundespann Saraelv-Nedrefoss Tradisjonell jakt/fangst Imo
Hovedfagsoppgaver /bacheloroppgaver /mastergradsoppgaver	Universitetet i Tromsø Universitetet i Tromsø Universitetet i Tromsø Universitetet i Tromsø Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås Norges landbrukshøgskole Høgskolen i Finnmark	- Mangfold av vedboende sopp på furu i Reisadalen (Imo og Naustnes) - Reisadalen, Nedrefoss, vednedbrytende sopp på gråor 1997 - Nasjonalparkforvaltning i Nord-Norge: Interpretativ guiding som strategi i miljøforvaltningen 2007 - Studie av kommersielle og lokale interesser knyttet til natur og naturressurser i Nord-Troms 2007 - Reisadalen, bruk av elvebåter 1993 - Utbredelse av tidligere skogbrann i Reisa nasjonalpark. Imo. 2002 - Næringsutvikling og fisketurisme i Reisaelva. 2009
Doktorgradsavhandling	Universitetet i Tromsø	Reisadalen, Luvdiidvuopmi, Dendroklimatologisk forskning på furu 1999.
Ekskursjoner	Studenter, botaniske foreninger	RNP
Tur og sightseeing	Institusjoner, lokale og andre	Reisadalen

Kilde: Halti nasjonalparkseier 2012, Fylkesmannen i Troms, prosjektrapporter og oppgaver, skoler og museum.

13.2.4 Film og media

Det har vært laget flere filmer, reportasjer og lignende fra RNP og RLVO. Eksempler på produksjoner og spørsmål om produksjoner vi kjenner til er: program i SVT2 med Hartvig Sætra i 1983, visstnok skal et tysk selskap ha laget en videoproduksjon, spørsmål fra TV-

selskap om produksjoner (for eksempel 71°N), film og fotoutstilling (Festspillene i Nord-Norge), reisereklamer og nyhetsreportasjer.

13.3 Rammer og regelverk for forskning og undervisning

I det følgende er utdrag av lover og forskrifter som saker om forskning og undervisning, filmproduksjoner og reportasjer i RNP og RLVO blir vurdert etter, tatt med. For fullstendig lovtekst og forskriftstekst, se den enkelte lov og forskrift.

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV pkt 8

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernereglene bla for vitenskapelige undersøkelser. Ikke egen formulering i ny forskriftsmal for nasjonalparker. En evt søknad om dispensasjon behandles etter naturmangfoldlovens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 48.

kap IV pkt 6.

6.1: All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre. Idrettsarrangement er forbudt. Unntatt fra dette er skyss av turister med elvebåt.

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

kap IV pkt 4.

4.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.

4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1. er bla:

- motorferdsel med tradisjonell elvebåt på Reisaelva nedenfor Nedrefoss
- bruk av motorfartøy på Ráisjávri

4.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med vedhogst
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter.
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.

Unødvendig støy er forbudt.

Landskapsvernområdet

kap IV pkt 6

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernereglene bla for vitenskapelige undersøkelser. Ikke egen formulering i ny forskriftsmal for landskapsvernområder. En evt søknad om dispensasjon behandles etter naturmangfoldlovens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 48.

kap IV pkt 4.

4.1: All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre. Idrettsarrangement og kommersiell turisme er forbudt.

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Organisert ferdsel og ferdselsformer som ikke skjer til fots må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten dersom det kan skade naturmiljøet. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

kap IV pkt 2.

2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er:

- bruk av beltekjøretøy på vinterføre t.o.m. 1. mai etter løype til Såmajavri i samsvar med forskrift etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

Bestemmelsen er ikke til hinder for motorferdsel for transport av gjerdemateriell

2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig

transport.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til

- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter.
 - bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.
- Unødvendig støy skal unngås.

Naturmangfoldloven § 48

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak bla dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Andre lover og forskrifter

Viltloven

Forskrift om innfangning og innsamling av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål

§ 3: Innfangning, avlivning og innsamling av vilt for forskning, undervisning, informasjon, oppdrett eller andre særlige formål kan bare foregå med hjemmel i denne forskrift eller etter skriftlig tillatelse gitt i medhold av bestemmelsene i denne forskrift.

§ 10: Direktoratet (Miljødirektoratet) kan etter søknad gi tillatelse til eller av eget tiltak iverksette innfangning av levende vilt til forskning, undervisning, informasjon, oppdrett eller andre særlige formål.

Dyrevelferdsloven

Forskrift om forsøk med dyr

§ 2: Forskriften omfatter forsøk med dyr, samt avl, oppdrett og hold av dyr som skal benyttes i forsøk.

§ 7: Alle som skal utføre forsøk med dyr som omfattes av forskriften, skal innhente tillatelse fra forsøksdyrutvalget eller fra en person som dette utvalget har bemyndiget.

Motorferdselloven

§ 3: I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt hvis ikke annet følger av loven eller vedtak med hjemmel i loven.

Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

§ 3: Motorkjøretøy kan på vinterføre nyttes til nødvendig transport i forbindelse med vitenskapelige undersøkelser, herunder dyretellinger og liknende registreringer, etter oppdrag fra forskningsinstitusjon.

§ 5: Etter skriftlig søknad kan kommunestyret gi tillatelse til bruk av snøscooter for bla transport for massemedia på reportasjeoppdrag.

Friluftsløven

Se kap 9 *Fritidsbruk*

Politiske føringer

Forskning

Stortingsmelding nr. 30 (2008-2009) *Klima for forskning* legger grunnlaget for regjeringens forskningspolitikk. Et av tiltakene regjeringen har satt opp er å ”legge til rette for forskning rettet mot tap av biologisk mangfold, spredning av fremmede, skadelige arter og plante- og dyresykdommer, spredning av miljøgifter og strategier for å motvirke dette.”

Undervisning

I *Læreplan for naturfag* for grunnskole og videregående skole heter det i formålet at:

”Kunnskap om, forståelse av og opplevelser i naturen kan fremme viljen til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling.” Videre at: ”å

arbeide både praktisk og teoretisk i laboratorier og naturen med ulike problemstillinger er nødvendig for å få erfaring med og utvikle kunnskap om naturvitenskapens metoder og tenkemåter.”

Med forankring i Læreplanverket for grunnsopplæringen er det etablert et samarbeid mellom Klima- og miljødepartementet ved Miljødirektoratet og Kunnskapsdepartementet ved Utdanningsdirektoratet, *Den naturlige skolesekken*. De inviterer til undervisnings- og arbeidsmåter som innebærer at elever og lærere oppsøker miljøer utenfor skolen og bruker disse miljøene regelmessig som læringsarena. Tanken er at elevene skal ta med seg opplevelser og erfaringer tilbake til skolen for videre bearbeiding. Målet er at *Den naturlige skolesekken* skal bidra til å utvikle nysgjerrighet og kunnskap om naturen, bevissthet om bærekraftig utvikling og økt miljøengasjement hos alle elever og lærere i grunnsopplæringen. Den naturlige skolesekken skal videre bla bidra til å utnytte skolens nærmiljø som læringsarena og bruk av ulike regionale og nasjonale ressurser.

I stortingsmeldingen Meld. St. 9 (2011-2012) *Landbruks- og matpolitikken* blir det vist til de sterke tradisjonene man i reindriftsnæringen har for å innlemme hele familien i driften, og at næringen derfor kan være en god arena for læring og omsorg. Departementet ser store utviklingsmuligheter for at næringen kan levere tjenester og produkter også til skole- og omsorgssektoren. Videre blir det vist til at det er stort behov for læringsbaserte tjenester i samfunnet, og at også reindriften kan være en aktuell arena å imøtekomme dette behovet.

Figur 13-3: Skoleklasse utenfor Haldi nasjonalparksenter

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 13-4: Utenfor Haldi nasjonalparksenter

Foto: Ann-Heidi Johansen

13.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for forskning og undervisning, filmproduksjoner og reportasjer

Et av prinsippene for offentlig beslutningstaking i naturmangfoldloven er kunnskapsgrunnlag, se § 8. Ved offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal det så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Det kan omfatte allerede tilgjengelig kunnskap, innhenting av eksisterende kunnskap, og innhenting av ny kunnskap. Innhenting av kunnskap gjennom høring, er også viktig i konkrete saker.

I behandling av ny *naturmangfoldlov* ble det i Ot.prp. nr 52 vurdert at en i begrepet vitenskapelig ikke alltid snakker om helt konkrete forskningsresultater, men også om generell vitenskapelig teori og biologi eller økologi. Dessuten vil en del erfaringskunnskap være

”dokumenterbar”, men den reguleres av annet ledd i lovparagrafen, og vil normalt ikke være av vitenskapelig karakter.

Forskning kan være vitenskapelige undersøkelser i regi av en forskingsinstitusjon. Mange forskningsprosjekter er koblet til undervisning ved at de engasjerer studenter. Forvaltningsmyndigheten av et verneområde kan også innhente kunnskap til forvaltningen gjennom naturfaglige utredninger og kartlegginger, brukerundersøkelser, overvåkning. Til å gjennomføre et forskningsprosjekt eller hente inn kunnskap kan det engasjeres både offentlige institusjoner, konsulentfirma og frivillige organisasjoner, for eksempel interesseforeninger for botanikk, ornitologi, geologi og lignende. I tillegg gjennomføres det prosjekter med overvåkning og bestandstillinger, enten på oppdrag av myndigheter eller i regi av grunneier. Kunnskap fås også gjennom opplysninger og data som innhentes ved forvaltning av reindriftsnæringen.

Forskning som ikke er i strid med verneformålet og som skjer i samsvar med gjeldende vernebestemmelser, kan skje uten tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. I motsatt fall må det behandles etter verneforskriften eller naturmangfoldloven og vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Bestemmelsen i verneforskriften om dispensasjon for vitenskapelige undersøkelser er ikke videreført i naturmangfoldloven. Det vil si at i gamle verneområder som RNP og RLVO skal slike saker vurderes etter dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldlovens § 48.

Forvaltning

Forvaltningen av et verneområde skal i følge naturmangfoldloven være kunnskapsbasert. I tillegg har forvaltningsmyndigheten behov for å se hvordan den økologiske tilstanden utvikler seg og om bruk og tiltak påvirker verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten kan derfor ha behov for å sette i gang egeninitiert kartlegging, registrering og overvåkning. I følge verneforskriftene for RNP og RLVO kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra vernereglene når formålet med vernet krever det. Motorferdsel i forbindelse med forvaltningsoppgaver er også unntatt fra bestemmelsene. Arbeidet skal likevel gjennomføres slik at det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke påvirker verneverdiene vesentlig.

Aktivitet

Aktivitet ved forskning og undervisning, filmproduksjoner og reportasjer som ikke er i strid med verneformålet og som skjer i samsvar med gjeldende vernebestemmelser, kan skje uten dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Prosjekter som innebærer at det samles inn prøver, for eksempel av planter, insekter, stein osv, kan komme i konflikt med verneformålet. Slike aktiviteter må ha dispensasjon etter naturmangfoldloven. Det har vært svært få slike saker i RNP og RLVO.

Alt dyreliv i RNP omfattes av vernet, i RLVO gjelder vanlige bestemmelser etter viltloven. Se kap 6 *Dyreliv*. Fangst, bedøvelse og avliving av dyr og fugler i forbindelse med forskning eller undervisning er derfor i utgangspunktet forbudt i RNP, og må ha dispensasjon etter naturmangfoldloven. I tillegg må en slik sak behandles etter *Forskrift om innfangning og innsamling av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål* og *Forskrift om forsøk med dyr*.

Ved behandling av søknader om forskning i verneområdene, skal alltid nytten av forskningsprosjektet vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen medfører. Det kan være aktuelt å gi dispensasjon når for eksempel det er nødvendig for forskningen å samle inn materiale som finnes nettopp innenfor verneområdene. Aktiviteter som ikke trenger å gjøres innenfor et verneområde bør kanaliseres til utenfor.

For skolebruk og undervisning ser vi at det er behov for at det legges spesielt til rette, både når det gjelder informasjon, undervisningsmaterieell og lokaliteter. Skoler og andre institusjoner kan bruke den samme infrastrukturen som der det legges til rette for friluftaktivitet, slik som gapahuker, leirplasser, natursti osv. I tillegg foreslår vi som et tiltak at spesielt innfallsportene og Visitor Point-anleggene utvikles til tyngdepunkt til bruk i undervisning og annen pedagogisk sammenheng. Der er det nå satt i gang oppbygging av infrastruktur, fasiliteter, utvikling av informasjon også med tanke på denne målgruppen. Informasjonen vil både omfatte naturrelaterte fag, som botanikk, dyreliv, fugleliv, vassdrag, men også bruk og lokale tradisjoner som fangst og fiske, skogbruk, tjæremiler og kvenske brukstradisjoner, samisk bruk og reindrift, samt bruk til rekreasjon.

Ferdsel

Friluftsløven og allemannsretten gjelder også for ferdsel og aktiviteter i forbindelse med forskning og undervisning, filmproduksjoner og reportasjer. Prosjekter der ferdsel strider mot vernevedtakets formål og kan påvirke verneverdiene negativt, skal behandles etter naturmangfoldloven. Det gjelder alle typer ferdsel, både til fots og motorisert.

For flere av forskningsprosjektene som har berørt RNP og RLVO har det vært søkt om dispensasjon for motorisert ferdsel, særlig med helikopter, men også snøscooter og ATV. Eksempler på det er for montering av sendere, overvåkningsprosjekt med radiomerking, geofysiske målinger, taksering av skog. Ettersom motorisert ferdsel er forbudt i verneområdene og det ikke er gjort unntak for det i verneforskriften, må slike saker behandles som en dispensasjonssak etter naturmangfoldloven § 48. Det skal i alle tilfeller vurderes om og i hvilket omfang, motorferdsel knyttet til slik aktivitet er nødvendig. Dersom aktiviteten/forskningen kan gjennomføres i andre områder utenfor verneområdet, eller uten ved hjelp av motorisert ferdsel, skal det ikke gis dispensasjon for bruk av motorisert kjøretøy. Etter nasjonal forskrift til motorferdselloven kan motorkjøretøy på vinterføre nyttes til nødvendig transport i forbindelse med vitenskapelige undersøkelser etter oppdrag fra forskningsinstitusjon.

Dersom ferdsel i forbindelse med undervisning og i forbindelse med filmproduksjon og reportasjer skjer etter friluftsløven og allemannsretten, trengs det ingen egen tillatelse til det. Retningslinjene for slik type ferdsel er de samme som for annen friluftaktivitet, se kap 9.6.3 *Bestemmelser, retningslinjer, anbefalinger for friluftaktivitet*. Tradisjonell elvebåt på Reisaelva, motorbåt på Ráisjávri og snøscooter på snøscooterløypa til Somajávri kan også benyttes i disse sammenhengene i tråd med verneforskriften. Annen type ferdsel, f.eks annen motorisert ferdsel eller ferdsel som kan påvirke verneverdier negativt, må behandles etter naturmangfoldloven § 48. Det skal da også vurderes om og i hvilket omfang motorferdsel knyttet til aktiviteten er nødvendig. I RNP og RLVO er det et generelt forbud mot motorisert ferdsel, og det er et mål generelt å holde den motoriserte ferdselen på et lavt nivå. Dersom det skal gis tillatelse til motorisert ferdsel ifbm undervisning eller filmproduksjon og reportasjer, må det etter gjeldende verneforskrift være annen nødvendig transport. I ny forskriftsmal for verneforskrifter er det presisert at ferdselen forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til kan være med snøskuter ved vedhogst, transport av varer og utstyr til hytter, transport av

materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger. Videre at det generelt ikke er grunnlag for å gi tillatelse til bruk av følgescooter. Ferdsel ifbm undervisning eller filmproduksjon eller reportasjer er ikke nevnt i unntakene. Ut fra den presiseringen som er gjort i ny forskriftsmal, mener vi motorisert ferdsel i forbindelse med undervisning ikke er nødvendig transport. Det innbefatter transport av utstyr til leirplasser. Ren persontransport eller transport av bagasje og utstyr, er det heller ikke åpnet for i motorferdselloven. Etter nasjonal forskrift til motorferdselloven kan det gis tillatelse til bruk av snøscooter for funksjonshemmede, dvs ved varig funksjonshemming. Ut fra dette bør undervisning i RNP og RLVO legges opp med tanke på at den er innenfor friluftslovens rammer eller de unntak for motorisert transport som er nevnt, og ikke baseres på dispensasjoner. Søknader om motorferdsel må dessuten ofte behandles etter motorferdselloven av kommunen, og det må i tillegg foreligge en tillatelse fra grunneier.

I forbindelse med filmproduksjoner og reportasjer er det ofte spørsmål om motorisert ferdsel for å frakte tungt utstyr til filming. Heller ikke transport i den forbindelse er nevnt som unntak i verneforskriftene eller vil være nødvendig transport det kan gjøres unntak for. For eksempel reisereklame, tv-programmer og lignende. Produksjoner som skal benyttes i undervisning og formidling og som omhandler forhold i RNP og RLVO og derfor må skje innenfor verneområdene, må det gjøres en konkret vurdering av. For eksempel program som formidler kunnskap om nasjonalparken, produksjoner for nasjonalparksenteret, nyhetsreportasjer av noe som har skjedd innenfor verneområdene, og lignende. Også ifølge retningslinjer til motorferdselloven kan oppdrag fra presse være et særlig tilfelle som kan gi kommunen grunnlag for å gi tillatelse.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Generelt

Søknader om dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven §§8-12, samt prinsipper vi har fastsatt ved forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Til en tillatelse eller dispensasjon for motorferdsel vil det bli satt vilkår om at det føres kjørebok som innleveres til forvaltningsmyndigheten for rapportering av gjennomført kjøring når tillatsen eller dispensasjonen har gått ut.

Forskning

Ved behandling av søknader om forskning legges til grunn:

- Forskning som kan komme i konflikt med verneformålet kan ikke påregne tillatelse. Innsamling av planter og dyr og annet materiale skal kun skje unntaksvis.
- Forskning som kan gjennomføres utenfor RNP og RLVO kan ikke påregne tillatelse. Det skal legges vekt på om forskning eller vitenskapelig undersøkelse bidrar til å forbedre kunnskapsgrunnlaget som er nødvendig for å forvalte verneområdene.
- Forskningen skal vurderes opp mot omfanget av inngrep og forstyrrelser, bla for reindrift.
- Forskningsaktivitet skal samordnes så langt som mulig.

Det vil bli satt vilkår om at resultater og data fra forskning skal formidles til forvaltningsmyndigheten.

Det kan påregnes dispensasjon for motorferdsel på vinterføre eller landing med luftfartøy for nødvendig transport i forbindelse med vitenskapelige undersøkelser dersom arbeidet ellers blir vurdert til å kunne foregå innenfor RNP og RLVO etter kriteriene ovenfor. Slike vitenskapelige undersøkelser, herunder dyretellinger og lignende registreringer, skal være på oppdrag fra forskningsinstitusjon, forvaltningsmyndigheten for RNP og RLVO eller annen offentlig myndighet. Andre kan utføre oppdraget i felt. Undervisning og studentoppgaver knyttet til et forskningsprosjekt vurderes som forskning. Slik transport skal være nødvendig for at prosjektet skal kunne gjennomføres.

Undervisning

Undervisning og ekskursjoner til fots skal følge friluftslovens regler. Bestemmelser om ferdsel, se kap 9.6.3 *Bestemmelser, retningslinjer, anbefalinger for friluftaktivitet*.

Det kan ikke påregnes dispensasjoner for motorisert ferdsel i forbindelse med undervisning eller ekskursjoner, verken på vinterføre eller barmark.

Søknader om dispensasjon for motorisert transport av varig funksjonshemmede elever i følge med en skoleklasse, behandles etter en konkret vurdering.

Filmproduksjon og reportasje

Filmproduksjoner og reportasjer til fots skal følge friluftslovens regler. Bestemmelser om ferdsel, se kap 9.6.3 *Bestemmelser, retningslinjer, anbefalinger for friluftaktivitet*.

Det kan ikke påregnes dispensasjoner for motorisert ferdsel i forbindelse med filmproduksjoner og reportasjer, verken på vinterføre eller barmark.

Søknader om dispensasjon for motorisert transport av utstyr for produksjon av program som formidler kunnskap om nasjonalparken, produksjoner for nasjonalparksenteret og lignende, behandles etter en konkret vurdering. Til grunn for søknaden må ligge en avtale med den som skal formidle produktet. Forvaltningsmyndigheten bør kontaktes før slik avtale inngås.

Søknader om dispensasjon for motorisert transport av utstyr for nyhetsreportasjer innenfor RNP og RLVO, behandles etter en konkret vurdering.

Anbefalinger

Ved produksjon av programmer som formidler kunnskap om nasjonalparken, reisereklame osv, bør Halti nasjonalparksenter kontaktes for kvalitetssikring av innholdet.

13.5 Forvaltningsmål og tiltak for forskning og undervisning

Mål 13 Forskning og undervisning

RNP og RLVO skal kunne brukes som levende klasserom, som læringsarena og mestringsarena for lokale skoler, andre utdanningsinstitusjoner og institusjoner, og innenfor de rammene vernet setter. Tiltak skal bidra til å fremme kunnskap spesielt om lokal natur, kultur og historie.

RNP og RLVO skal kunne være arena for relevant forskning, og innenfor de rammene som vernet setter. Forskning som bidrar til å legge grunnlag for bedre forvaltning av verneverdiene vektlegges.

Forskning og undervisning/formidling skal kobles tettere ved at kunnskap opparbeidet ved forskning gjøres lettere tilgjengelig for bruk i undervisning og for allmennheten generelt.

Tiltak

Informasjon

Se kap 9 *Fritidsbruk*, og tiltak under *Informasjon*.

Av tiltakene som foreslås og som spesielt kan brukes til undervisning er:

(9-14): Lage tematisk informasjon om natur og kultur som settes opp i hytter, gammer, på gapahuker, informasjonstavler, og som til sammen utgjør en natur- og kultursti.

Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med forvaltningsmyndigheten, Sametinget og Troms fylkeskommune.

(9-18): Sette opp utstilling på Halti nasjonalparksenter med videreformidling av kunnskap innhentet om området.

Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

(9-19): Lage forvaltningsbibliotek der dokumentasjon og litteratur om RNP, RLVO og andre

verneområder i Nordreisa kommune samles og gjøres tilgjengelig for publikum.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med Nordreisa bibliotek
(9-20): Lage feltbibliotek med relevant litteratur om områdene på Visitor Points, hytter og gammer i RNP og RLVO.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med eiere av hytter

Organisatoriske tiltak

13-1: Etablere kontakt med skoler og andre institusjoner som bruker områdene regelmessig i sitt undervisningsopplegg.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

Undervisningsrettede tiltak

13-2: Tilby lærere og andre som underviser, kurs og opplæring om verneområdene, verneverdiene, naturverdier og kulturminner i RNP og RLVO og hvilke hensyn som skal tas.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

13-3: Bidra til å få styrket de 3 hovedinnfallsportene med tanke på undervisning og formidling i samarbeid med eiere/drivere ved å utvikle Visitor Point Saraelv i Nordreisa, bygge ut Visitor Point ved Guolasjavri i Kåfjord, og Visitor Point på vei inn mot Reisavann i Kautokeino. Innfallsportene kan ha ulikt fokus med vekt på lokal natur og kultur.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter, i samarbeid med eiere/drivere av Visitor Points.

13-4: Undersøke muligheten for at området på sørsiden av Ráisjávri med fredete bygninger og tilgrensende områder kan brukes til undervisning og formidling.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Halti nasjonalparksenter, eiere av bygningene, reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark, kulturvernmyndigheter og pedagogiske institusjoner.

Forskningsrettede tiltak

13-5: Resultater fra forskning gjøres lettere tilgjengelig for bruk i undervisning, forvaltning og for allmennheten ved å:
- Legge inn oversikt over forskningsprosjekt og undersøkelser på hjemmesiden for forvaltning av RNP og RLVO. (Se tiltak 9-16).
- Rapporter fra forskningsprosjekt legges ut i forvaltningsbiblioteket og feltbibliotek.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

13-6: Legge til rette for at Visitor Points kan fungere som baser ved feltarbeid.
Ansvarlig: Eiere/drivere av Visitor Points

13.6 Vurdering av naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8-12 for temaet forskning og undervisning

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Kunnskapsgrunnlaget for temaet er vurdert i *kap 13.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale*. Vi vurderer kunnskapsgrunnlaget til å være tilstrekkelig for å utarbeide tiltakene i forvaltningsplanen. For søknader og enkeltsaker etter verneforskriften må det innhentes relevant kunnskap og gjøres konkrete vurderinger.

Føre-var-prinsippet § 9

Ut fra den kunnskapen som foreligger er føre-var-prinsippet tillagt liten vekt ved utarbeidelse av forvaltningsplanen.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

De begrensninger som er lagt gjennom bestemmelsene i verneforskriftene skal i utgangspunktet ivareta verneformålet og hindre uønsket belastning på verneverdiene. Ut fra den kunnskapen vi nå har om bruk av områdene og påvirkning på verneverdier, vurderer vi at tiltak i forvaltningsplanen ikke vil føre til en samlet belastning som vil påvirke økosystemet negativt. Det er imidlertid viktig å videreformidle kunnskap og tilby opplæring som beskrevet under tiltak.

Kostnadene ved miljøforringelse § 11

Tiltakene i forvaltningsplanen skal i utgangspunktet ikke føre til miljøforringelse.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Teknikker og driftsmetoder i forhold til verneverdier er vurdert i *kap 13.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger for forskning og undervisning, filmproduksjoner og reportasjer*.

13.7 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til forskning og undervisning

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Oppdateres etter ny forskriftsmal. Det vil si ingen egen bestemmelse om forskning. Søknader behandles etter naturmangfoldlovens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 48.

14 FORURENSNING

14.1 Forurensning i RNP og RLVO generelt

I nasjonalparker generelt og i de fleste landskapsvernområder er det i utgangspunktet et generelt forbud mot forurensning, forsøpling, bruk av kjemiske midler og unødvendig støy. Unntatt er støy fra noe tillatt aktivitet, men hensynet til opplevelsen av stillhet skal veie tungt ved behandling av søknader og gjennomføring av tiltak. Brukerne av RNP og RLVO har selv ansvar for å ta ut søppel etter seg.

14.2 Status og tilstand for forurensning i RNP og RLVO

14.2.1 Status for data og grunnlagsmateriale

Det er ikke gjort noen egen eller samlet vurdering av forurensningstilstanden i RNP og RLVO. Status er beskrevet ut fra hva vi kjenner til og hva vi har fått opplyst fra eiere, oppsyn og brukere.

14.2.2 Avfall og avfallshåndtering, renovasjon og toaletter

Hovedregelen for drift og bruk av hytter er at avfall fra hyttene skal tas med ut av området. Det gjelder både turlagshytte, åpne Statskoghytter, Nordreisa scooter- og båtforening sin hytte, reindriftsforvaltningen sine grensehytter, Ymber sin private hytte og reindriftshyttene. Det praktiseres at brukerne av hyttene tar med eget avfall ut, men eierne av hyttene har ansvar for at det blir gjort. Det gjelder både avfall etter bruk og avfall etter arbeid på hyttene slik som bygningsarbeid, vedlikeholdsarbeid osv. Likevel blir det på de åpne hyttene liggende igjen noe søppel som hytteoppsyn og Fjelltjenesten tar med ut. Hvert år har Fjelltjenesten i forbindelse med annet arbeid ryddet ved grensehyttene etter at snøen har gått. Mest søppel har blitt tatt med ned fra grensehyttene Somashytta og Sidusgohpihytta, noe mindre fra Deatnumuotkihytta. Det kan dreie seg om et snøscooterlass i året. I følge naturoppsynet har det blitt noe mindre enn det var tidligere. Avfallet blir levert på godkjent mottak. Det brennes ikke noe avfall av omfang på disse hyttene, det er mer snakk om papir og lignende som brennes i hytteovn, eller søppel som blir brent på bål. Det er ikke vanlig å grave ned søppel ved de åpne hyttene eller leirplassene. Rundt noen av de private reindriftshyttene ligger det diverse etterlatenskaper, til dels av eldre dato. Ved enkelte av hyttene blir i dag noe avfall brent ute, mest papir, papp og trevirke, det meste tas med ut og leveres. Ved utskifting av gjerdematerialer blir de gamle materialene tatt med ut. Det som ligger igjen er rester etter det såkalte statsgjerdet ved Njállalahku. Det ble i sin tid oppført av reindriftsforvaltningen, og er ikke lenger i bruk.

Også for leirplasser er hovedregelen at brukerne tar med seg eget søppel ut av verneområdene. I følge Fjelltjenesten er de fleste brukerne flinke til å rydde opp etter seg. I kombinasjon med andre oppgaver går likevel Fjelltjenesten over leirplassene. Spesielt langs elva har det vært behov for ekstra opprydding. Der kan det ligge igjen presenninger etter hjemmelagde gapahuker, campingutstyr og annet avfall, samt noe løst søppel som blir tatt av vind og blir liggende i nærområdet. Noe avfall brennes på bål og ubrennbart materiale blir liggende igjen og må fjernes. Det har også år om annet vært ryddeaksjoner i regi av Nordreisa scooter- og båtforening ved de mest brukte leirplassene ved elva og langs snøscooterløypa etter at snøen har gått. Fra Reisadalen har Fjelltjenesten fjernet mellom 2-4 søppelsekker i året i tillegg til

søppel fra hyttene. Likevel finnes det «søppelhull» som ikke er fjernet, de dukker særlig opp om våren etter flom.

Generelt ellers i verneområdet er det lite avfall som blir liggende igjen etter de som ferdes der. Fjelltjenesten har plukket med seg det de har funnet når de ellers har hatt oppdrag i området. Nordreisa scooter- og båtforening har det de kaller et ”grønt oppsyn” der de tar på seg refleksvester og oppsøker folk på fjellet i scootersesongen og ber dem om å ta med søppel hjem. De har også hatt ryddeaksjoner sammen med Statskog, både på barmark og vinterføre. På vinterføre har det blitt gjort like etter at snøscooterløypa har blitt stengt. De har også hatt felles ryddeaksjoner på barmark, men det har ikke vært behov for det årlig.

Det står ingen søppeldunker inne i RNP og RLVO. Avfall som tas med ut av RNP og RLVO skal leveres på godkjent mottak eller til etablerte renovasjonsordninger. Vanlige søppeldunker står nå både på innfallsporten og på parkeringsplassen ved Saraelv og de blir tømt av det interkommunale avfallsselskapet. Driften samkjøres med avfallshåndtering fra Ovi Raishiin-Visitor Point Reisadalen. Det står videre en container ved båtutsettingsplassen på Li (tilrettelagt av Nordreisa scooter- og båtforening) som kommunen tømmer, og på snuplassen på Bilty som Statens vegvesen tømmer. Det er innen avfallsdunk eller container på Gahperus ved enden av snøscooterløypa, heller ikke ved innfallsportene ved Guolásvári i Kåfjord. De som kommer ned mot Kåfjord kan levere avfall i container på den store parkeringen i dalen, men den er satt der først og fremst med tanke på de som bruker turstien som starter derfra. Større avfall leveres til kommunenes godkjente mottak, Galsomelen for Nordreisa og Kåfjord kommuner. Det er ingen avfallsdunker eller container ved innfallsporten ved Ráisvári, men vi kjenner ikke til at det har vært noe problem med søppel der.

Ingen av hyttene har innlagt vann. Det vil si at det heller ikke er krav om avløpsanlegg. Gråvann blir som regel tømt utenfor hytteveggene på alle hyttene, det samme med matrester. Ved Nedrefosshytta har turlaget satt opp et skilt der gråvann skal tømmes på fast plass, i skråningen utenfor hytta.

Ved alle hyttene som er åpne for besøk, og på Ymber sin hytte, er det utedo, det vil si 9 stk innenfor vernegrensen. Av 8 reindriftshytter innenfor RNP og RLVO er det bygd utedo ved 6 av dem. Utenom hyttene er det utedo på 2 mye brukte leirplasser, ved Mollis og på østsiden av elva ved Lille Mollis. Det er mange leirplasser og bålplasser, særlig langs Reisaelva, og ved flere av dem er det sjenerende toalettavfall. Særlig ved de mest brukte kan det oppleves ubehagelig på slutten av barmarksesongen. Avfallet blir ikke fjernet. Også ved jaktcamper som står over flere dager kan det være et problem. Noen jaktlag tar med seg såkalte feltdo. Vi kjenner ikke til at det blir brukt noen form for kjemikalier i drift av utedoene, annet enn at det på Nedrefoss blir brukt kalk, og på grensheyttene grovsalt for å tine snø og is i utedoene. Kalken «brenner» avfallet og gjør at det blir lite rester igjen og dermed ikke behov for tømning. På Reisaavannshytta, som er utenfor RNP, er det et forbrenningstoalett der restene kun er aske. Naturoppsynet tar med torvstrø til de vanlige utedoene som blir mest brukt, særlig til de ved grensheyttene. Doene ved Somashytta og Sidusgohpihytta blir driftet slik at det er en tønne under doen, og når den er full, blir avfallet gravd ned et sted like i nærheten. Tønnene blir tømt etter 2 til 3 sesonger. På de andre utedoene er det gravd ut et stort hull under, når det er fullt blir innholdet gravd ut og ned i bakken bak doen. Det er Fjelltjenesten som drifter utedoene på de åpne hyttene og leirplassene. Doen ved Naustihytta blir driftet av Nordreisa scooter- og båtforening. Utedoene ved Vuomadakka, Mollis og Lille Mollis har blitt flyttet et par ganger i løpet av den tiden de har vært i drift. Det vil si at det blir gravd et nytt hull ved siden av det gamle og doen flyttes over dit.

Snøscooterløypa til østsiden av Somájávri stikkes med lange stranger/kvister av bjørk eller annet norsk treslag, jf *Retningslinjer for merking av snøscooterløyper* fra Fylkesmannen i Troms. På noen scooterløyper blir merkepinnene samlet inn, men på Somasløypa har det meste blitt liggende etter at scooterløypa har blitt stengt og snøen smelter. Dette er lokalt tremateriale som etter hvert forsvinner og forurenses ikke.

I forbindelse med reinflytting praktiseres det i en viss grad tilleggsforing av rein. I tillegg til at det betyr ekstra mat, har en ved føring lettere kontroll på dyrene, noe som igjen kan føre til mindre kjøring. I RNP og RLVO tar noen reinbeitedistrikter med rundballer eller høy som blir lagt ute i terrenget for foring av rein, gjerne ikke langt fra grensehyttene. Før som ikke blir spist og blir liggende igjen i terrenget når dyrene flyttes videre, betraktes som avfall, og skal fjernes. Emballasje rundt foret, plast og lignende, er også avfall som selvsagt heller ikke skal bli liggende igjen. Inntrykket er at det ikke ligger mye forrester igjen. Heller ikke annet avfall i den forbindelse.

Ved overnatting med hundespenn blir halm og hundeskit for det meste fjernet. Halm som er brukbar blir gjerne tatt med. Ved overnatting nær hyttene samler noen opp hundeskit og ubrukbar halm og legger det bak utedoene, særlig gjelder det ved Somashytta. Hundeskit oppfattes ikke som noe problem i verneområdene.

Omfang av slakteavfall etter reinslakt er lite. Det er kun enkeltdyr som blir slaktet innenfor verneområdene, og da blir avfallet bare lagt igjen og spist av rovdyr. Dersom det skal etableres mobile slakteri er det egne utslippskrav til slike etter forurensningsloven. Omfanget av slakteavfall fra jakt er også lite. Det er ingen regler for håndtering av fiskeslo, noen slenger det i elva eller vannet, andre graver det ned på land.

14.2.3 Kjemiske midler

Etter det vi kjenner til blir det ikke brukt kjemiske midler i RNP eller RLVO som kan påvirke naturmiljøet. Kun i utedoen på Nedrefoss blir det brukt Heydi dokalk. Det blir heller ikke brukt sand eller lignende til snøsmelting.

Kraftlinja som går til Kautokeino ble bygd på 60-tallet og de gamle stolpene er innsatt med kreosot. Stolper innenfor RNP har ikke blitt skiftet ut etter at den ble bygd. Stolper blir skiftet ut ved behov, og en nylig gjennomgang viste at det kunne være behov for å skifte rundt 5 stolper innenfor RNP i løpet av 2013. Ved utskifting blir som regel hele stolpen fjernet, også stolpefot, og fraktet ut av området.

Ved oppføring av nye bygg og anlegg eller vedlikehold av gamle, har det ikke vært stilt krav om at materialer skal være spesielt miljøvennlige ut fra forurensningsmessige hensyn.

Det er ikke uvanlig at båter havarerer i elva, og at drivstoff fra drivstofftankene og olje da kommer i elva. Det er ikke gjort noen overslag over hvor mye det kan være snakk om, men ut fra nåværende omfang av båttrafikk og ut fra vannføring i elva, vurderes det ikke til å være et forurensningsproblem. Ved økende båttrafikk og havari, bør det vurderes på nytt om det da er et forurensningsproblem og om det skal stilles krav ifht tekniske løsninger eller type drivstoff og olje.

Bruk av motoriserte framkomstmidler i RNP og RLVO innebærer også at det blir fraktet med ekstra drivstoff i kanner for etterfylling. Det blir ikke lagret drivstoff i større omfang i

områdene, det er mer snakk om noen kanner, særlig i forbindelse med reinflytting. Det har ikke vært stilt noen krav for oppsamling av spill ved fylling i felt.

14.2.4 Støy

Den støyen som blir generert innenfor RNP og RLVO er knyttet til bruk som enten er direkte hjemlet i verneforskriften, eller som det er gitt tillatelse til etter verneforskriften. I hovedsak dreier det seg om støy i forbindelse med motorisert ferdsel. Det omfatter støy ved bruk av båt med motor på Reisaelva og Ráisjávri, snøscooter på scooterløypa til Somájávri, motorisert ferdsel i forbindelse med reindrift, motorisert ferdsel i forbindelse med drift av hyttene i verneområdene, i forbindelse med oppsyn, og motorisert ferdsel det blir gitt enkeltdispensasjoner for. Båtene som brukes på Reisaelva har vanligvis ordinær utenbords motor, men det er gitt dispensasjoner for bruk av vannjet. Vannjet blir også brukt av naturoppsynet. For omfanget av motorisert ferdsel, se kap 8 *Reindrift*, kap 9 *Fritidsbruk* og kap 13 *Forskning og undervisning*.

Det er ikke andre faste eller forutsigbare støykilder i RNP eller RLVO slik som arrangementer med bruk av høytaleranlegg. Bruk av modellfly eller modellbåter har ikke vært noen problemstilling. Det er ikke vanlig å bruke aggregat på de åpne hyttene langs elva, men i forbindelse med arbeid som reindrift, arbeid på hytter, vedlikehold og lignende, blir aggregat brukt. Annen støy knytter seg mer til selve bruken av områdene, særlig Reisaelva, Somashytta og andre områder som nås med kjøretøy.

Det er ikke gjort beregninger av støy på noen type aktivitet i RNP eller RLVO. Det er heller ikke gjort noen kartlegging av hvilken påvirkning støy konkret har på dyreliv eller på hvordan den virker på brukernes opplevelse av områdene. Det var tidligere, på 80-tallet, en diskusjon rundt elvebåt og hvordan omfang av kjøring og type motor påvirker fisk i Reisaelva.

14.2.5 Lysforurensning

Den eneste strømtilførselen inne i RNP er til reindriftshyttene på sørsiden av Ráisjávri, og disse har montert vanlig utelys. Hyttene er lite i bruk og lys er ofte ikke påslått. Ellers er det ingen strømtilførsel eller lys inne i RNP eller RLVO. Kraftlinja som går gjennom RNP er en overføringslinje. Hyttene på nordsida av Ráisjávri, dvs utenfor RNP har strømtilførsel og lys. Innenfra verneområdene oppleves det likevel ikke at utelys fra hyttene i eller utenfor virker sjenerende. I gjerdeanlegget ved Dáinnačearru blir det brukt lys når det jobbes i gjerdet om høsten. Ved reindriftsanlegget i Guorbavuopmi brukes arbeidslys når gjerdet er i bruk, dvs i perioder på seinhøsten. Etter etablering av nytt og større anlegg vil nok bruken av lys øke, og vil sannsynligvis være synlig i de nærliggende områdene i RNP de periodene det er i bruk. Dette er imidlertid en tid på året da RNP er mindre brukt i fritidssammenheng.

14.3 Rammer og retningslinjer for forurensning

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken
kap IV pkt 4.

5: Forurensning og forsøpling er forbudt. Avfall skal enten brennes eller tas med ut av området. Materiale som råtner og avfall ved de faste hyttene kan graves forsvarlig ned. Det må ikke

brukes kjemiske midler som kan endre naturmiljøet. For øvrig gjelder lov om vern mot forurensning og om avfall.

- 7.1: Forurensning og forsøpling er forbudt, samt lagring av materialer og gjerdeutstyr og lignende. All bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet er forbudt.
- 7.2: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av sand og lignende til snøsmelting.
- 7.3: Unødvendig støy er forbudt. Bruk av motordrevne modellfly og lignende er forbudt.

Landskapsvernområdet kap IV pkt 2.

- 3: Forurensning og forsøpling er forbudt. Avfall skal enten brennes eller tas med ut av området. Materiale som råtner og avfall ved de faste hyttene kan graves forsvarlig ned. Det må ikke brukes kjemiske midler som kan endre naturmiljøet. For øvrig gjelder lov om vern mot forurensning og om avfall.
- 7.1: Forurensning og forsøpling er forbudt. All bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet er forbudt.
- 7.2: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av sand og lignende til snøsmelting.
- 7.3: Unødvendig støy skal unngås.

Andre lover og forskrifter

Forurensningsloven

§ 6: Med forurensning forstås i denne loven:

- 1) tilførsel av fast stoff, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen.
- 2) støy eller rystelser.
- 3) lys og annen stråling i den utstrekning forurensningsmyndigheten bestemmer.
- 4) påvirkning av temperaturen, som kan være til skade eller ulempe for miljøet.

§ 7: Ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig eller tillatt etter vedtak.

Når det er fare for forurensning i strid med loven eller vedtak, skal den som er ansvarlig for forurensning sørge for tiltak for å hindre at den inntre. Har den inntre skal han sørge for tiltak for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den.

§ 28: Ingen må tømme, etterlate, oppbevare eller transportere avfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade eller ulempe.

§ 5: For forurensning fra det enkelte transportmiddel gjelder det som er fastsatt i eller i medhold av produktkontrollloven (...) i stedet for bestemmelsene i denne loven.

Forurensningsforskriften

§ 12-1: For virksomhet som kun slipper ut gråvann gjelder dette kapittel bare dersom det er innlagt vann.

§ 6-1: Innenfor grunnlinjen er det forbudt å bruke fritidsfartøy uten effektiv lyddemping i eksossystemet. Med effektiv lyddemping forstås den lyddemping som oppnås ved bruk av dimensjonert lydpotte eller ved nedføring av eksos til vann.

Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning

§ 1: Med akutt forurensning menes forurensning av betydning, som inntre plutselig, og som ikke er tillatt etter bestemmelsene i forurensningsloven.

§4: Brannvesenet skal varsles om akutt forurensning eller fare for akutt forurensning fra landbasert virksomhet.

Produktkontrollloven

§1-b) Et av formålene med loven er å forebygge at produkter medfører miljøforstyrrelse, bla i form av forstyrrelse av økosystemer, forurensning, avfall, støy og lignende.

Friluftsløven

§ 11: Enhver som ferdes eller oppholder seg på annen manns grunn skal opptre hensynsfullt og varsomt for ikke å volde skade eller ulempe for eier, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade. Han plikter å se etter at han ikke etterlater seg stedet i en tilstand som kan virke skjæmmende eller føre til skade eller ulempe for noen. Grunnens eier eller bruker har rett til å vise bort folk som opptre hensynsløst.

14.4 Bestemmelser, retningslinjer og anbefalinger om forurensning

14.4.1 Avfall og avfallshåndtering, renovasjon og toaletter

I verneforskriftene for RNP og RLVO fra 1986, står det at avfall kan brennes eller tas med ut av området, at materiale som råtner og avfall ved de faste hyttene kan graves forsvarlig ned, og at forurensningsloven for øvrig gjelder. Etter dagens lovverk må det imidlertid foreligge en tillatelse etter forurensningsloven dersom avfall skal brennes, både åpent ute eller i ”bakgårdsovner”, eller graves ned. Det vil si at det må foreligge en slik tillatelse selv om det etter den gjeldende verneforskriften er åpnet for brenning og nedgraving av avfall. Etter det vi kjenner til har det ikke vært søkt om slike tillatelser i RNP eller RLVO. Etter den nye malen for verneforskrifter er forurensning og forsøpling forbudt. Unntak for brenning og nedgraving er ikke nevnt der.

Forurensningsloven slår fast at avfall skal tas hånd om, at ingen kan tømme, grave ned, etterlate og oppbevare avfall slik at det virker skjemmende eller er til ulempe for miljøet. Brenning av avfall medfører helse- og miljøproblemer gjennom utslipp av partikler, tjærestoffer, dioksiner og tungmetaller. Ved en søknad etter forurensningsloven vurderes det vanligvis om avfall kan brukes som opptenning/brenning i hytteovn, eks rent treverk, eller må tas med til godkjent deponi. Dersom det forurensningsmessig er avklart kan det være greit å brenne for eksempel bygningsavfall med tanke på å redusere transportbehov. Matavfall kan vurderes å bli lagt i tilfredsstillende komposteringsanlegg, evt sammen med materiale fra biologiske toaletter. I RNP og RLVO er mengden matavfall liten, og matrester kan tømmes i samme dunk som gråvann når de etableres. Ordningen med tradisjonelle utedo fungerer for så vidt greit med det nivået av bruk som er i dag. Framover må det likevel både tas høyde for økt bruk og mer hygieniske løsninger for doer som må tømmes. Det må spesielt vurderes om det finnes enkle løsninger for mye brukte leirplasser, og om det evt skal stilles krav om at lukkede beholdere tas ned til kommunalt renseanlegg i Sørkjosen.

I utgangspunktet skal som nevnt alt avfall tas med ut av RNP og RLVO. Etter forurensningsloven er det den som forårsaker forsøpling som har plikt til å rydde opp. Også etter frilufsloven plikter den som oppholder seg på annen manns grunn å se til at han ikke etterlater seg stedet i en slik tilstand som kan virke skjemmende. Grunneier har videre rett til å vise bort folk som opptrer hensynsløst. Dersom kilden til forsøplingen er ukjent er det grunneier som er ansvarlig for å rydde opp. I disse områdene vil det si Statskog. På utfartssteder og mye besøkte offentlige steder der en må regne med at avfall blitt etterlatt, er det den enkelte kommune som har ansvar for å sette opp og tømme avfallsdunker.

I besøksundersøkelsen fra 2008 er det på spørsmål om ulike former for tilrettelegging inne i RNP en liten overvekt av de som skulle ønske det var mer søppelkasser. Noen flere ønsker det hadde vært flere doer. Oppføring av toalett og søppelbeholdere er i utgangspunktet ikke tillatt uten dispensasjon i verneområdene. Slike bør vanligvis plasseres utenfor verneområder. Etersom toalettavfall vanskelig kan tas med ut, vurderer vi at det bør finnes toalett der bruken er størst, hovedsakelig ved hytter og noen tilrettelagte leirplasser. Slike anlegg krever erfaringsmessig vedlikehold og tett oppfølging ved drift for å fungere, og omfanget bør derfor være nøkternt. Søppelbokser langs for eksempel Reisaelva ville i tillegg vært et nytt element i landskapet. Det blir lett liggende en del skjemmende søppel rundt disse, vær, vind og fugl sprer søppelet utover, og folk tar gjerne mindre ansvar for eget avfall dersom det settes ut søppeldunker. Avfallet som genereres her er etter det som folk sjøl tar med inn i området og som hver enkelt har ansvar for å ta med ut.

Dersom bruken av hyttene og leirplassene øker er det veldig viktig å ha forsvarlige ordninger og gode rutiner for håndtering av avfall. Både i forhold til miljøpåvirkning og for at det ikke skal være skjemmende for brukerne av verneområdene. Ordninger må derfor ta høyde for og ha kapasitet som takler mer bruk enn i dag. Hovedregelen vil fortsatt være at de som kommer inn i verneområdene tar med eget avfall ut av verneområdene. Den som forårsaker forsøpling plikter å rydde opp. Det gjelder alle, både enkeltpersoner, deltagere i guida tur der guiden har ansvar for at det blir fulgt opp, og næringsutøvere. For utedoene er det både viktig at de tekniske løsningene fungerer, og ikke minst at de følges tett opp med vedlikehold og drift, deriblant reinhold. Bygget bør se bra ut, det må opplyses om hvor det står, det bør ikke være for mye sjenerende lukt, det må være reint og ordentlig. Hvis ikke dette fungerer blir gjerne områdene rundt brukt isteden.

For at ordningen med at alle tar med eget avfall ut skal fungere bra, må systemet for mottak av avfallet utenfor RNP og RLVO være på plass, og det må være gode rutiner for oppfølging av drift. Det bør være et sted å kvitte seg med søppel på alle innfallsporter og parkeringsplasser ved RNP og RLVO, mottaket må være dimensjonert etter bruken, og det må være tilgjengelig for brukerne. Samtidig er det viktig å informere brukere om hvor de kan få levert forskjellig type søppel.

14.4.2 Kjemiske midler

Bruk av kjemiske midler som kan endre naturmiljøet er ikke tillatt. Det vil si at kjemiske midler, gjødsel og kalk i utgangspunktet er forbudt i RNP og RLVO.

De gamle stolpene i kraftlinja som går gjennom RNP er impregnert med kreosot. Det har lenge vært forbudt for privatpersoner å bruke kreosotimpregnerte materialer, de brukes nå mest i jernbanesviller og master. I følge Miljødirektoratet vedtok EU-kommisjonen i 2011 å skjerpe restriksjonene på bruk av kreosot. EU-kommisjonen tillater fortsatt bruk av kreosot som treimpregneringsmiddel for fem år fra mai 2013 på dagens avgrensede områder. Det forutsetter at virksomheter som fortsatt ønsker å bruke kreosotprodukter til treimpregnering, må søke nasjonal godkjenning i de enkelte landene i EØS-området. Produkter med kreosot godkjennes bare dersom søkeren kan dokumentere at det ikke finnes alternativer som det teknisk eller økonomisk er mulig å bruke som erstatning. Gjennom EØS-avtalen vil EUs vedtak bli en del av det norske regelverket. Virksomheter som eventuelt vil bruke kreosot til treimpregnering i Norge, skulle ha søkt Miljødirektoratet (den gang Klima- og forurensningsdirektoratet) innen 1. mai 2013. Dersom bruken blir godkjent må direktoratet rapportere det til EU-kommisjonen. Kreosot er klassifisert som kreftfremkallende. PAH-forbindelser står på Norges liste over prioriterte miljøgifter der målet er å stanse utslipp og bruk så langt som mulig. Treverk som er behandlet med kreosot og som ikke lenger skal brukes, skal leveres som farlig avfall. Stolper i glassfiberarmert kompositt er et alternativt materiale som blir brukt ved utskifting av kreosotstolper. Materialet har ikke avrenning og har lang levetid. I verneforskriften er det åpnet for nødvendig vedlikehold av kraftlinjer, det vil si utskifting av gamle materialer til lignende, uten at det trengs å behandles etter verneforskriften. De nye materialene må likevel være godkjent etter forurensningslovgivningen. Ved fjerning av gamle stolper bør stolpeføttene også fjernes der det er mulig uten å gå inn med tyngre maskiner.

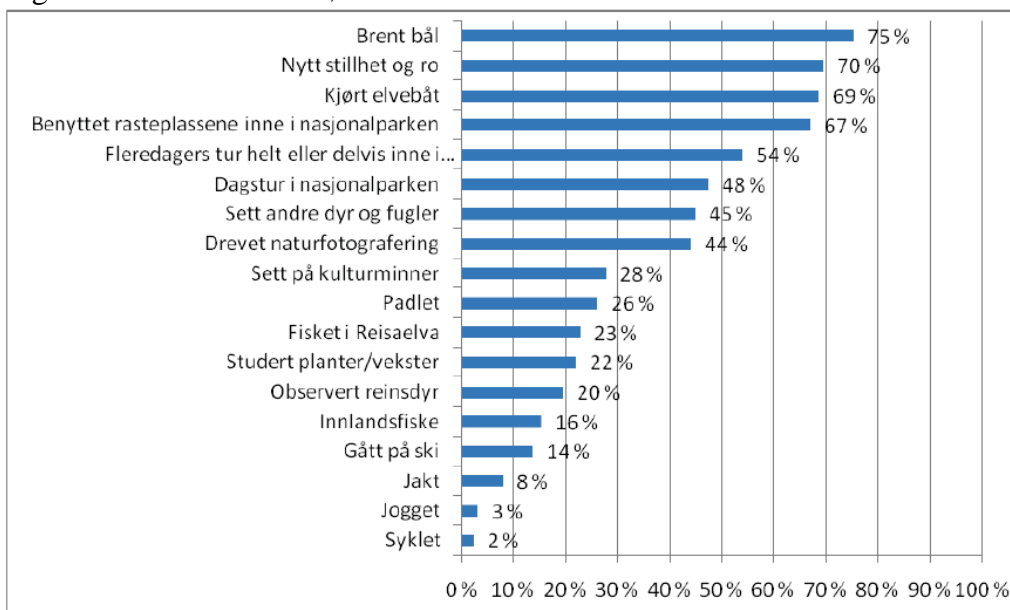
14.4.3 Støy

Verdien av stillhet

I stortingsmeldingen om friluftsliv (St.meld.nr. 39 (2000-2001)), trekkes hovedlinjene til friluftslivspolitikken opp, og det vises til at viktige kvaliteter er fred og ro når en driver friluftsliv. Det er grunn til å tro at verdien av ro og stillhet øker i det moderne samfunnet der hverdagen er preget av støy, stress og mas. I meldingen legger Regjeringen opp til at de vil: - legge vesentlig vekt på å verne om muligheten til å oppleve stillhet, fred og ro, - sikre at den verdien ulike områder har for friluftsliv ikke blir redusert av støy og terrengslitasje fra motorkjøretøy, luftfartøy og motorfartøy.

Miljødirektoratet viser til forskning og undersøkelser der det går fram at muligheten til å oppleve stillhet og ro, muligheten til å slippe unna stress og mas og fravær av støy, er svært viktig for manges helse og trivsel. Det gir rekreasjon, avkobling, og vi stresser ned. Samtidig øker mengden menneskeskapt støy rundt oss. Natur og naturlige sanseintrykk har en positiv helsemessig innvirkning og gir energi, i motsetning til menneskeskapt sanseintrykk som krever energi og gjør oss mentalt trøtte. En undersøkelse viser at stillhet er en viktig faktor både for de som driver ikke-motoriserte uteaktiviteter, men også for de som driver motoriserte uteaktiviteter. De sistnevnte var mest tolerante overfor motorlyd, men heller ikke for dem representerte motorlyd en trivselsfaktor. En annen spørreundersøkelse fra Troms og Finnmark i 2000 viser at naturlyder oppfattes som positivt, mens mekaniske lyder oppfattes negativt. Lyd fra vegtrafikk og snøscooter kom dårligst ut i undersøkelsen, mens fossedur kom klart mest positivt ut. Av en annen undersøkelse kan man se at i hvor stor grad skigåere opplevde snøscootervirket forstyrrende kunne ha sammenheng med hvilken forventning de hadde om å møte snøscooter på tur. Å oppleve stillhet og ro er blant de viktigste årsakene til at folk går på tur og driver med friluftsliv. For turister er stillhet en viktig kvalitet, og den er dermed en ressurs for turistnæringen. I rapporten med anbefalinger om turismehåndtering i RNP og RLVO vises det til at verneområdene internasjonalt har en overordnet profil som henstiller til ansvarlig turisme med et klart bærekraftsprinsipp. Videre at kvaliteter som ekthet, stillhet og mangfold er bærende for profilen, samt at verneområderressursen er et knapphetsgode.

Figur 14-1: Aktiviteter utøvd i RNP.

Kilde: Rapporten *Besøkskartlegging for Reisa nasjonalpark 2008*.

I besøksundersøkelsen i RNP sommeren 2008 ble det undersøkt hvilke aktiviteter besøkende hadde utøvd i RNP. Der ble det konkludert med at den typiske besøkende som hadde svart på undersøkelsen både hadde tatt seg inn i nasjonalparken med elvebåt og nytt roen og stillheten. Rundt 70% svarte at de hadde nytt stillhet og ro. Se figur 14-1.

Stortingsmeldingen om friluftsliv refererer til en større spørreundersøkelse som ble gjort i *Friluftslivets år* i 1993 om friluftsvaner og naturverdier. Undersøkelsen viser at det folk først og fremst søker når de driver friluftsliv er fred og ro. Det å «komme ut i frisk natur, vekk fra støy og forurensning» og å «oppleve naturens stillhet og fred» ble rangert som de to viktigste grunnene for å drive friluftsliv. Disse grunnene ble vurdert som viktige av nærmere 90% av de som ble spurt.

Naturens stillhet innebærer fravær av støy, i betydning av fravær av menneskeskapt lyd. Det trenger altså ikke være helt stille, men menneskeskapt lyd må være fraværende, eller så lavmælte, at du kan høre naturens lyder. I rapporten *Støy og stillhet i friluftsliv* drøftes begrepene stillhet, lyd og støy i friluftslivssammenheng. Begrepet naturlyd brukes som en motpol til fremmed lyd eller støy. Opplevelsen av støy er subjektiv. Noen liker lyder som andre ser på som støy. I tillegg kan synsinntrykk virke inn på opplevelsen av stillhet, fred og ro. Det gjelder også motsatt ved at støy kan påvirke opplevelsen av landskapet i negativ retning. Lydmåling er derfor ikke et dekkende uttrykk for betydningen av fremmed lyd i friluftsliv. Plagegrad ved ulike støynivåer fra ulike støykilder "bestemmes" ved at enkeltmennesker oppgir en plagegrad. For å kunne ta vare på naturens stillhet er det nødvendig å forhindre en økning, og helst redusere omfanget av støy. I rapporten *Støy i friluftsliv- og rekreasjonsområder* hevdes det at fravær av støy er en naturressurs. Videre at den har stor betydning for livskvalitet på lik linje med andre naturressurser, og stor verdi i markedsføringen av turisme og reiseliv.

Støy i RNP og RLVO som forurensning

Støy er uønsket lyd, dvs lyd som sjenerer eller plager mennesker, og støy er forurensning etter forurensningsloven. Miljødirektoratet viser til at miljøvernmyndighetenes mål er at støyproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas. Det er fastsatt nasjonale støymål. Målet er todelt, det ene er knyttet til reduksjon av støyplagen generelt, det andre til støynivå innendørs. Veitrafikk er den største kilden til støyplager her i landet.

I de gjeldende verneforskriftene er ikke støy nevnt, men det vises til at forurensningsloven gjelder. Støy fra det enkelte transportmiddel omfattes imidlertid ikke av forurensningsloven, men der vises det til bla produktkontrollloven. Produktkontrollloven har mellom annet til formål å forebygge produkter som medfører helseskade og miljøforstyrrelse, bla støy.

Støy er et sentralt tema i kommunenes arealplanlegging. Klima- og miljødepartementet har utarbeidet retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging, og det er laget en veileder til retningslinjen. Selv om retningslinjen gjelder for arbeid med arealplanlegging etter plan- og bygningsloven og ikke kan brukes direkte i RNP og RLVO, er vurderingene som er gjort i den forbindelse relevant. Der omtales både stille områder og motorferdsel i utmark og vassdrag. Vi vil i det følgende se hvordan det ut fra en forurensningmessig synsvinkel tenkes rundt stille områder og støy i utmark og friluftsområder.

I veilederen vises det til at stille områder er en viktig ressurs som samfunnet bør ta vare på, først og fremst gjennom arealplanlegging i kommunene. Det anbefales at kommunene

kartlegger stille områder som er viktig for befolkningen, og at de kan markeres som grønn sone på arealkart og i arealplaner, med tilhørende planbestemmelser som sikrer at stillheten bevares. Miljødirektoratet viser også til at det generelt er behov for mer kunnskap om stille områder og om plager fra støy i friluftsområder. Det er flere måter å kartlegge naturens stillhet på. Det kan gjøres gjennom beregningsmodeller som tar utgangspunkt i støynivå fra utvalgte kilder, støynivået på stedet kan beregnes, og lydbildet kan beskrives ved hjelp av spørreundersøkelser.

I Klima- og miljødepartementets veileder til retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging vises det til at støy fra motorisert ferdsel i utmark omfatter støy fra snøscooter, terrengmotersykel, firehjuling, motorbåt og luftfartøy. Det konstateres at støy fra disse kildene særlig er et problem i områder som er viktige for friluftsliv fordi støyen forringer muligheten til å oppleve stillhet og ro. Kildeeier er ofte privatpersoner, men det vises til at mye av ferdselen foregår etter dispensasjon fra kommunen, og at det er de som kan regulere, begrense og kanalisere ferdselen. Deler av ferdselen vil være relativt forutsigbar og knyttet til bestemte områder og traseer. I RNP og RLVO står det i verneforskriftene hvor motorisert ferdsel kan foregå, eller det blir beskrevet i de sakene det blir gitt dispensasjon for. Minst forutsigbar er ulovlig kjøring. Støy fra motorisert ferdsel vil i hovedsak være støy fra motor. Motorstørrelse og hastighet er avgjørende for hvor mye støy som produseres. Ved flyging vil i tillegg høyde over bakken ha betydning. Topografi, vindretning og vindstyrke er andre faktorer som vil ha betydning for støybildet. I retningslinjen vises det til at en typisk støykonflikt er mellom turgåere som søker ro og stillhet, og fører av motorisert kjøretøy eller fartøy. Konflikten vil være størst i store naturområder der turgåerens ønske om stillhet er størst. Videre at det betyr mye for graden av konflikt om kjøringen oppleves å være nyttekjøring eller tullkjøring. Kjøring som oppleves som åpenbart lovlig kjøring til nytteformål gir mindre grad av konflikt enn kjøring som oppleves som unødvendig eller ulovlig kjøring. Konflikten vil først og fremst oppstå når grensene for lovlig kjøring til nytteformål strekkes utover det som oppleves som akseptabelt av andre brukere av de samme områdene, enten det skyldes den enkeltes adferd eller dispensasjonspraksis. I veilederen anbefales det at motorisert ferdsel så langt som mulig kanaliseres til definerte områder og traseer, og at det utarbeides støysonekart for disse, og at det i tillegg til avmerkede støysoner kartlegges en sone for hørbar støy. Kartleggingen bør vise området som berøres av den støyen som skapes av ett enkelt kjøretøy eller fartøy, supplert med beregninger om antall slike hendelser per dag/uke/år. Som forebyggende tiltak anbefales en restriktiv praksis med hensyn til å gi dispensasjon til motorisert ferdsel, og at ferdselen i størst mulig grad bør kanaliseres til bestemte tider og til bestemte områder eller traseer der ferdselen vil være til minst mulig ulempe for andre. Krav om nedsatt hastighet og støykrav til kjøretøy og fartøy er også mulige virkemidler. Veilederen omtaler også støy fra andre tekniske installasjoner, bla strømaggregat. Den viser til at langvarig drift av slike i fritidsområder hindrer ønsket stillhet.

Vurdering av støy i RNP og RLVO etter verneforskrifter

I nye verneforskrifter for nasjonalparker er unødvendig støy forbudt, og i landskapsvernområder skal unødvendig støy unngås. I det ligger at støy som anses som nødvendig kan tolereres. Det må derfor vurderes hvilke støykilder vi har i RNP og RLVO, hva slags støy som er unødvendig og hvilket støynivå som er negativt for vernet og dermed forbudt etter den nye forskriftsmalen. Her vil det si en konkret vurdering av om støy påvirker dyreliv, spesielt fugl, og opplevelsen av områdene, negativt.

I verneforskriftene er det åpnet for motorferdsel med båt på Reisaelva, båt på Ráisjávri, snøscooter på snøscooterløypa til Somajávri, snøscooter i forbindelse med reindrift,

motorferdsel i forbindelse med oppsyn, samt andre konkrete unntak som er nevnt. Disse aktivitetene er de vanligste støykildene i RNP og RLVO. Selv om dette er lovlig ferdsel kan støyen fra den påvirke dyreliv negativt, og den kan oppleves plagsom for de som besøker området for ro og stillhet. For å unngå støykonflikter kan forvaltningsmyndigheten som forebyggende tiltak få utarbeidet støysonekart for de mest brukte faste traseene, med beregning av støynivået og hvor stort område som blir påvirket. I overvåkning av dyreliv som er et tiltak i kap 6 *Dyreliv*, kan det vurderes hvorvidt endringer er relatert til forstyrrelser og støy. I tillegg kan det gjennomføres oppfølgende besøksundersøkelser for å fange opp den subjektive opplevelsen av støy, slik at det er mulig å vurdere tiltak i forhold til det. Samtidig har hver enkelt som kjører ansvar for å gjøre egne vurderinger av nødvendigheten av ferdselen ut fra konsekvenser den får for miljøet, inkludert støy. I friluftslovens bestemmelse om ferdselskultur stilles det krav om at man skal opptre slik at man ved ferdsel ikke skal påføre miljøet skade. I følge rundskriv med veiledning til friluftsloven favner begrepet «miljøet» vidt. Det omfatter ikke bare selve naturgrunnet med planter og dyr, men også andre miljøverdier, bla stillhet og ro. Fordelen med ferdselen langs snøscooterløypa, på elva og på vannet er at den er knyttet til et bestemt område og dermed er forutsigbar. For å dempe støykonflikt er det viktig å informere besøkende om hvor en kan regne med å møte ferdsel som skaper støy, dvs både i områdene som nevnt og annen ferdsel det er gitt tillatelse til. Støynivået er ikke beregnet for noen type aktivitet i RNP eller RLVO, og vi har derfor lite grunnlag for å vurdere en eventuell støykonflikt i dag. Ut fra den kunnskapen vi har, kan vi likevel si dette om de ulike støykildene:

- Elvebåt på Reisaelva er den største støykilden sommerstid. Aktiviteten er logisk nok konsentrert til elvestrengen, og elva går gjennom et smalt dalføre som forsterker lyden. Det er mange brukere både av elva og av stiene langs elva, fiskere, padlere og vandrere. Strekingen som er mest brukt er mellom Sieimma og Nedrefoss, dvs samme strekning som er åpen for elvebåt. I besøksundersøkelsen fra 2008 svarte de fleste at de både hadde tatt seg inn i nasjonalparken med elvebåt og nytt roen og stillheten. Ut fra det kan det tolkes at nivået av elvebåttrafikk som var da, ikke forstyrret opplevelsen av stillhet og ro. På den annen side ble det ikke stilt spørsmål direkte knyttet til opplevelsen av støy. Påstanden «Reisa nasjonalpark svarer til mine forventninger» fikk i undersøkelsen en score rundt 4, der 1=helt uenig og 5=helt enig. Det er mange faktorer som gjør at de totalt sett er fornøyd, men dersom støy hadde vært et stort problem for mange, er det nærliggende å tro at det ville blitt synlig gjennom dette svaret. Denne situasjonen kan likevel endre seg, og det er grunn til å følge utviklingen. Også med bakgrunn i at det tidligere har vært mer aktivitet på elva. Sammenstillingen av elvebåttellinger viser at det på 80-tallet var mye elvebåtkjøring og mer aktivitet rundt elva enn nå, og mange opplevde det som forstyrrende. Det førte etter hvert til at det ble vedtatt en kommunal forskrift som begrenser bruken av båt i helger og på nattetid og som forbyr vannjet. Problemstillingen bør følges opp i besøksundersøkelser og med mer direkte spørsmål knyttet til støy. Resultater fra besøksundersøkelsene kan sammenstilles med tellinger av elvebåter i Reisaelva. Ettersom så mange ønsker å nyte stillhet og ro i dette området vil støy redusere kvaliteten på opplevelsen og også produktet til reiselivsbedrifter. Vanlige motortyper har vært lette 2-taktsmotorer, mens nå brukes mer tyngre 4-taktsmotorer. De egner seg dårligere for kjøring på elva, spesielt når det er lite vann. Vannjet kan trafikkere elva på lavere vannstand enn en vanlig utenbords motor. Vannjet lager imidlertid mye mer støy enn en 4-taktsmotor. Det er totalforbud mot å bruke vannjet etter en kommunal forskrift om motorferdsel i Reisavassdraget (først vedtatt i 1997, sist endret i 2000). Det blir likevel gitt dispensasjoner for det. I 2010, 2011 og 2012 ble det gitt 1 dispensasjon for 3 båter til Elvebåtsenteret. På den ene dispensasjonen kjøres det flere

turer. Ved å forlenge båtsesongen med vannjet, forlenges også perioden med støy på elva. Hvilke konsekvenser det har for vilt, fugl eller fisk er ikke kjent. Bakgrunnen for forskriften var hensynet til brukerne, både de med båt, fiskere og friluftsfolk. I forbindelse med diskusjonen om vannjet var også konsekvenser for fisk og fiskereproduksjon et tema. Sist forskriften ble rullert ønsket Nordreisa kommune å vente med det til en hadde undersøkt hva begrenset bruk av vannjet ville ha å si for lakse- og fuglebestanden ved elva. I referat fra møtet i *Rådet for Reisa nasjonalpark* i 2000 vises det til at Norsk institutt for naturforskning (NINA) hadde blitt engasjert til å utføre undersøkelser i Reisaelva. Det har blitt gjennomført flere runder med elektrofiske etter det, og resultatene fra perioden 2005-2010 viste at tettheten av lakseunger var relativt høy og hadde økt dramatisk sammenlignet med perioden 1990-2003. Det kommer ikke fram i undersøkelsene om vannjet har hatt negativ påvirkning. I *Driftsplan for Reisaelva (2011-2015)* hevdes det at elvebåter skremmer fisk ved at de kaster skygger på bunnen og ved å produsere høy lyd. Samtidig vises det til at det fins veldig få lydmålinger fra påhengsmotorer. I driftsplanen konkluderes det men at ettersom båttrafikken ser ut til å ha avtatt de senere år er det ikke grunnlag for å iverksette tiltak nå, men mulige tiltak dersom det blir det, er å begrense båttrafikk til kun nyttekjøring i gytetiden, avgrense rekreasjonskjøring til den tiden av døgnet laksefisket er fredet, at ved båtkjøring i fisketiden senkes motorturtallet/stopper motoren når fiskere passerer. Vi ser heller ikke at det er grunnlag for å sette i gang slike undersøkelser nå gjennom denne forvaltningsplanen, men at det er en situasjon som må vurderes på nytt ved revidering av forvaltningsplanen. Til sammenligning var den gamle elvebåten, stakebåten, drevet fram ved muskelkraft. Det har i nyere tid blitt bygd nye båter av den gamle typen. De blir brukt av skoler, og det blir tilbudt turer med dem for besøkende.

- Inntrykket av båtbruk på Ráísjávri er at det i dag er av lite omfang. Det kan være noe i forbindelse med småviltjakta, fiske og i moltebærtida. Landskapet rundt Ráísjávri er åpent, og lyden kan bære langt over vannet. Det vil bli være avhengig av vær og vindforhold. Vi oppfatter ikke at bruk av båt på Ráísjávri i dag er et støyproblem, og at det derfor ikke er behov for oppfølging der.
- Bruk av snøscooter på scooterløypa er vinterstid en kilde til støy. Aktiviteten er konsentrert langs løypa. I følge rapporten om lokal bruk er dette en populær og mye brukt løype. Andre brukere av løypa er skigåere og hundekjørere. Det er ikke gjort undersøkelser om opplevelsen av støy knyttet til løypa, men det er heller ikke gitt tilbakemeldinger til forvaltning og oppsyn om at det oppleves problematisk. Landskapet her er åpent, og hvor langt lyden bærer er avhengig av vær, vind, tid på året, om det er gode utfartsdager, hvordan det kjøres og type motor. Vi vurderer at det ikke er behov for oppfølging nå, annet enn videreføring av besøksundersøkelse som også omfatter vinterbruk.

I tillegg til den motorferdselen det er direkte hjemmel for i verneforskriftene, kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport. Hva vi mener bør defineres som nødvendig transport og retningslinjer for behandling av søknader om motorferdsel, går fram av kap 8 *Reindrif*, kap 9 *Fritidsbruk* og kap 13 *Forskning og undervisning*. Generelt bør dispensasjonspraksisen være restriktiv. I følge Miljødirektoratet skal hensynet til natur og opplevelsen av stillhet veie tungt ved vurdering av tiltak og aktivitet, herunder tillatelser til motorferdsel.

Annen motorisert ferdsel som drives i noe omfang er kjøring i forbindelse med reindrif. Kjøring skjer enten på etablerte kjøreløyper eller i terrenget for øvrig. Omfanget er avhengig

av når på året det er og hvilke arbeidsoperasjoner som skal gjennomføres. Særlig kan det være mye aktivitet i enkelte områder i forbindelse med flytting. Kjøring i reindrift skjer enten med direkte hjemmel i verneforskriften eller etter dispensasjon. Hvordan det kjøres er tett koblet til hvordan det driftes, noe som igjen er avhengig av mange faktorer. I forvaltningsplanen er det tatt høyde for motorisert ferdsel i forbindelse med reindriftnæring, se kap 8 *Reindrift*.

Andre type støykilder som ikke er hjemlet i verneforskriften kan være bruk av aggregat, motorsag, modellbåter og modellfly, musikkanlegg ute og lignende. Bruk av aggregat kan være nødvendig i forbindelse med arbeidssituasjoner i næring eller oppsyn, for eksempel for ladning av utstyr med batteri. Bruk av motorsag kan også være nødvendig for å utføre en jobb eller et arbeid det er gitt tillatelse til. Bruk av aggregat og motorsag i slike tilfeller anser vi som nødvendig, og dermed at støy i den sammenheng tolereres. Det skal likevel vises hensyn ved å unngå langvarig bruk og bruk på tider da det forventes å være stille. Bruk i andre sammenhenger anses ikke som nødvendig, og det vurderes som unødig støy som da er forbudt. Det samme gjelder bruk av musikkanlegg, modellfly, modellbåter og lignende.

Samlet sett er det en god del motorisert ferdsel og dermed støy i RNP og RLVO, både med båt, snøscooter, ATV og helikopter. Særlig i de årstider og i områder der aktiviteten er konsentrert. Det er en politisk føring at det skal legges til rette for økt turistmessig bruk av fjellområdene og verneområdene. I RNP og RLVO vil det kunne innebære økt motorisert ferdsel både med båt og snøscooter. Samtidig kan det bli økt bruk med forventning om å oppleve stillhet. Per i dag har vi ikke grunnlag for å si at støynivået virker negativt for dyreliv eller er sjenerende for folk. Dersom undersøkelser viser noe annet, eller dersom aktivitet og støynivået øker, er det grunnlag for konkrete tiltak for å unngå negative konsekvenser og konflikt. Det viktigste tiltaket for å unngå konflikt er en restriktiv dispensasjonspraksis. Samtidig bør det føres oppsyn med ulovlig motorisert ferdsel for å unngå unødvendig støy, samt overvåking gjennom besøksundersøkelser og overvåking av dyreliv for å avdekke om aktivitet med støy er negativt for vernet. Andre tiltak kan være oppfølging av bedrifter ved å øke kompetanse og sertifisering gjennom frivillige ordninger, begrensninger på antall kjøretøy eller båter, konsentrasjon av trafikk i tid og sted, for eksempel med innføring av stille tider og stille områder, og krav om motortyper med lite lyd. I perioder med «stille tid» kan det da tilbys «stille» aktiviteter, feks turer med stakebåt, vandreturer, tematurer med fuglekikking ol.

14.4.4 Lysforurensning

Lysforurensning er ikke nevnt i verneforskriften, og heller ikke i den nye malen for verneforskrifter. Forurensningslovens bestemmelser om lysforurensning er heller ikke trådt i kraft. I saker som omhandler lysforurensning blir det vist til grannelovens bestemmelser.

Utendørs lys kan imidlertid påvirke opplevelsen av dette som naturområder. Lys fra anlegg utenfor kan også påvirke opplevelsen, men graden av påvirkning avhenger av omfang av lyssetting og terreng. Lyspåvirkning utenfra vil reguleres indirekte gjennom arealbruk og anlegg som tillates via behandling etter plan- og bygningsloven. For eksempel kan lys på eventuelle anlegg ved Biedjovággi, eller bygninger ved Guolásvávri virke sjenerende da begge områdene ligger i et veldig åpent terreng med innsyn fra verneområdene.

Framføring av luftledning eller jordledning, er i utgangspunktet ikke tillatt, og etablering av ny slik ledning for framføring av strøm må i så fall behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldloven. Verken etablering av nye luftledninger eller nedgraving av ledning bør tillates i nasjonalparken eller landskapsvernområdet. Montering av

armatur for kraftig lys som er synlig på avstand frarådes på og i tilknytning til de hyttene som har strøm i dag. For de hyttene som ikke har strøm frarådes også montering av utelys generelt.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Søknader om tillatelse eller dispensasjon vil ved behandling bli vurdert etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldloven, §§ 8-12, samt prinsipper vi har fastsatt ved forvaltning av RNP og RLVO, kap 2.

Det kan ikke påregnes tillatelse eller dispensasjon til tiltak eller aktivitet som vil føre til forurensning, dvs verken avfall, kjemiske midler, unødvendig støy eller lys.

Ved tillatelser til bygging eller oppføring av anlegg etter verneforskriften vil det bli stilt krav om at avfall ifbm arbeidet blir fraktet ut av verneområdene og levert på godkjent mottak. Avfall kan brennes eller graves ned kun etter vurdering og behandling etter forurensningsloven.

Ved oppføring av nye bygg og anlegg vil det bli stilt krav om at det blir brukt materialer som er godkjent etter forurensningslovgivningen.

Ved vedlikeholdsarbeid der det ikke trengs tillatelse etter verneforskriften skal gammelt materiale og annet avfall ifbm vedlikeholdet fraktes ut av verneområdene. Avfall kan brennes eller graves ned kun etter vurdering og behandling etter forurensningsloven.

Ved vedlikehold der arbeidet ikke trenger å bli behandlet etter verneforskriften, skal likevel de nye materialene være godkjent etter forurensningslovgivningen, f.eks ved utskifting av gamle kreosotstolper, gjerdestolper osv.

Med lagring av materialer og gjerdeutstyr og lignende som er forbudt etter ny forskriftsmal menes lagring av materiale som blir henlagt ute, for eksempel etter bygging. Det gjelder ikke midlertidig lagring før bygging starter.

Det kan ikke påregnes tillatelse til oppføring av flere utedoe enn de som det er lagt opp til i kap 8 *Reindrift* og i kap 9 *Fritidsbruk*, og slik at det er utedo knyttet til alle eksisterende og evt nye hytter.

Det kan ikke påregnes tillatelse til utplassering av søppelbeholdere i RNP eller RLVO.

Den som forårsaker forsøpling plikter å rydde opp. Alle brukere har selv ansvar for å ta med seg eget avfall ut av verneområdene og levere det til oppsamlingsordninger eller godkjente mottak. Ved guida turer har guiden/reiselivsbedriften ansvar for at dette blir fulgt opp. Forurensere må betale dersom den er kjent og det må ryddes opp, for eksempel bedrifter.

Halm etter overnatting med hund skal tas med når overnattingssted forlates. Ved overnatting ved hytter, gapahuker og leirplasser og faste oppstallingsplasser for hund, se kap 9 *Fritidsbruk*, samles hundeskitt opp og legges bak utedo.

Omfanget av organisert bruk av hest er lite, og det vil ikke bli krevd at hestemøkk fjernes.

Rester etter tilleggsføring av rein tas med ut av RNP og RLVO. Den som tar med før inn har ansvar for å ta med rester ut. Det enkelte reinbeitedistriktet har ansvar for at det følges opp.

Havarett maskin skal fraktes ut av verneområdene, og eier av maskin har ansvar for at det blir gjort.

Ved behandling av eventuelle søknader om tillatelse til bruk av kjemiske midler, gjødsel eller kalk skal nyttebehovet synliggjøres, de kjemiske midlene dokumenteres og være uten miljøgifter, det settes vilkår for å hindre skader på verneverdier (mengde, areal, tidsrom for bruk), det kan stilles krav om evaluering mht effekt og skadevirkninger.

For behandling av søknader om annen nødvendig transport, se retningslinjer i kap 8 *Reindrift*, kap 9 *Fritidsbruk* og kap 13 *Forskning og undervisning*. Søknader om tillatelser utover det som det er direkte hjemmel til i verneforskriftene eller tillatelser gitt etter praksis vist til ovenfor, vil bli behandlet restriktivt. Det kan ikke påregnes dispensasjon etter naturmangfoldlovens § 48 for andre aktiviteter

som medfører støy.

Ved behandling av dispensasjonssøknad om bruk av vannjet vil søknaden bli vurdert bla etter Naturmangfoldlovens § 8 og kunnskap som foreligger om påvirkning på dyreliv og friluftsliv, bla fra overvåkning av dyreliv, støysonekart og besøksundersøkelser.

Det kan ikke påregnes tillatelse til etablering av luftledning eller jordledning for framføring av strøm inne i RNP eller RLVO.

Ved tillatelse til nye bygg eller utvidelse av eksisterende bygg, vil det bli satt vilkår om at utendørs lysarmatur ikke monteres.

Anbefalinger

Det bør ikke monteres armatur for kraftig lys som er synlig på avstand på/ved de hyttene som har strøm i dag.

For hytter og andre anlegg som ikke har strøm i dag frarådes montering av utelys generelt.

14.5 Forvaltningsmål og tiltak mot forurensning

Mål 14 Forurensning

Forvaltningen av RNO og RLVO skal ha som mål at områdene oppleves som rene og uten forurensning, dvs uten henlagt avfall, bruk av kjemiske midler, unødvendig støy og unødvendig lysforurensning.

Tiltak

Avfall

14-1. Lage et godt system for levering av avfall ved alle innfallsporner, enten på selve innfallsporten eller ved bilparkering, og avklare rutiner for drift med ettersyn og tømning. Lage et opplegg med kildesortering ved levering av søppel fra verneområdene.

Ansvarlig: Nordreisa kommune, Kåfjord kommune, Kautokeino kommune, i samarbeid med forvaltningsmyndigheten.

14-2. Informere om regler for håndtering av søppel samt om leveringssteder for avfall til besøkende.

Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

14-3. Gjennom jevnlig overvåkning ved besøksundersøkelser, både for sommersesong og vintersesong, stille spørsmål bla om forsøpling og avfall.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

14-4. Lage lukket tømmedunk med lokk og med sand/grus i bunnen for gråvann og matrester på alle åpne hytter og utleiehytter.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag, i samarbeid med eiere av hytter

14-5. Ta en gjennomgang av ulike tekniske løsninger for utedoene og vurdere hvilke løsninger som skal være på hvilke doer i forhold til omfang av bruk og av praktisk drift. Sjekke om bygget fungerer, om det er behov for vifte og lignende, prøve ut for eksempel andre typer doer, flere doer med kalk eller torvstrø, enkle feltdoer på mye brukte leirplasser osv. Få satt opp informasjon og evt henvisningskilt på leirplasser om hvor doen står.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag

14-6. Lage gode rutiner for drift av utedoene med vedlikehold av bygg, renhold, tømning osv slik at de blir brukt og fungerer etter hensikten.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Statskog Fjelltjenesten

14-7. Se tiltak 8-13. Fjerne og rydde vekk nedlagte gjerder og anlegg som ikke er i bruk og som ikke

har kulturhistorisk verdi. Ta en gjennomgang av hvilke det gjelder sammen med kulturminnemyndighetene og det enkelte reinbeitedistrikt.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Sametinget/Troms fylkeskommune og reinbeitedistrikter

14-8. Avtale rutiner for Nordreisa scooter- og båtforening (NSB) sine ryddeaksjoner på fjellet om våren sammen med Fjelltjenesten, og avklare rutinene med reinbeitedistriktene som flytter.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med NSB og Statskog Fjelltjenesten

14-9. Ta initiativ til en ryddeaksjon rundt hyttene ved Ráisjávri, og avklare om det er behov for en aksjon for å fjerne større avfall fra andre hytter eller fra Reisadalen. Aksjonen organiseres i samarbeid med hytteeiere og evt frivillige lag/foreninger.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med hytteeiere og kommune.

Kjemiske midler

14-10. Informere om enkle måter for oppsamling av spill ved fylling av drivstoff i felt.
Ansvarlig: Statskog Fjelltjenesten

Støy

14-11. Utarbeide støysonekart for Reisaelva på strekningen mellom Sieimma og Nedrefoss. Fastsette støygrense.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

14-12. Gjennom jevnlig overvåkning ved besøksundersøkelser, både for sommersesong og vintersesong, stille spørsmål bla om støy.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

14-13: Ved overvåkning av dyreliv, se tiltak 6-19-20-21 i kap 6 *Dyreliv*, vurdere hvorvidt endringer skyldes støy.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten bestiller oppdrag

14-14. Informere om lovlig motorisert ferdsel til besøkende, hvor de kan forvente ulik type kjøring og i hvilken sammenheng og til hvilke tider på året.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

14-15. Øke kunnskap og bevissthet rundt stillhet og støyforurensning som en del av kompetanseheving for kildeeier til støy, både enkeltpersoner, reiselivsnæring og reindriftsnæring.
Ansvarlig: Halti nasjonalparksenter

14-16. Vurdere om det som en frivillig ordning er mulig å innføre stille tider og stille steder i samarbeid med reiselivsnæring, elvelaget og grunneier.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

14.6 Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til forurensning

Det legges til grunn at lokale tilpasninger som er gjort tidligere ikke blir endret.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Endre verneforskriftene i samsvar med ny mal. Det vil si slik at brenning av avfall og nedgravning av avfall må ha tillatelse etter både verneforskriften og forurensningslovgivningen.

15 RANDSONER

15.1 Generelt om randsoner til verneområder

Alt areal rundt verneområdene kan sees på som randsoner, men begrepet randsoner brukes i denne sammenheng om arealer som grenser til et verneområde, og hvor tiltak kan påvirke verneverdiene innenfor verneområdet.

En randsoner er ikke definert som et fast areal rundt et verneområde. Rekkevidden av en randsoner er avhengig av hvor langt en påvirkning av en aktivitet eller et tiltak rekker. Omfanget av en randsoner må derfor vurderes konkret på det enkelte sted, og vil være avhengig av hva slag aktivitet eller tiltak det er snakk om, topografi og sårbarhet.

Et vernevedtak setter begrensninger på aktivitet og tiltak innenfor verneområdets grenser. Forskriftene for en nasjonalpark og et landskapsvernområde gjelder ikke for aktivitet utenfor verneområdene. Aktivitet utenfor et verneområde kan likevel påvirke verneverdiene innenfor. Det er derfor viktig at grunneier, kommune og andre instanser forvalter de tilgrensende områdene slik at det ikke reduserer verdiene i et verneområde.

I naturmangfoldloven (§ 49) er det en bestemmelse for virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov og som kan virke inn på naturverdiene i et verneområde. I slike saker skal den aktuelle myndigheten legge vekt på hensynet til disse verdiene i vurderingen av om en tillatelse bør gis og ved fastsetting av eventuelle vilkår.

For virksomhet utenfor verneområdene som ikke krever tillatelse, vil det uansett være en aktsomhetsplikt for den enkelte etter naturmangfoldloven (§ 6). Dvs at alle plikter å opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet.

I plan- og bygningsloven er det en hjemmel for å kunne forvalte randsonen til verneområder, den såkalte LNF(R)-hensynssonen (§ 11-8). Med den hjemmelen kan kommunen fysisk avgrense et område som hensynssone i randsonen til et verneområde på arealkartet i kommuneplanen. Innenfor den avgrensede hensynssonen kan kommunen fastsette juridisk bindende bestemmelser i sin kommuneplan for å hindre vesentlig forringelse av verdier i verneområdet. Slike juridisk bindende bestemmelser i en kommuneplan må knytte seg til verdiene i verneområdet, og ikke til verdier som kun finnes i randsonen. Bestemmelsene kan fastsettes samtidig med ny forvaltningsplan for verneområdene. Det vil si at det må gå parallelle løp der hensynssonene går inn i kommuneplanen etter behandling etter plan- og bygningsloven, og forvaltningsplanen følger prosess etter naturmangfoldloven. Fylkesmannen kan gå til innsigelse dersom kommunens planer kan føre til skade eller redusere verneverdiene i et verneområde.

Generelt kan kommunen utenfor verneområdene vedta bestemmelser til kommuneplanens arealplan knyttet til miljøhensyn, plan- og bygningsloven § 11-9 punkt 6.

Plan- og bygningsloven er det viktigste virkemiddelet for å styre utviklingen i randsonene i verneområder. Andre lover som kan ha betydning er bla motorferdselloven, reindriftsloven, skogbruksloven.

Naturmangfoldloven

§ 49 Utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde

Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter § 6.

§ 6. Generell aktsomhetsplikt

Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfold i strid med målene i §§ 4 og 5. Utføres aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Plan- og bygningsloven

§ 11-8 Hensynssoner

Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av areal. Hensyn og forhold som inngår i andre ledd bokstav a til f, skal markeres i arealdelen som hensynssoner med tilhørende retningslinjer og bestemmelser. Det kan angis flere soner for samme areal. Til hensynssone skal det i nødvendig utstrekning angis hvilke bestemmelser og retningslinjer som gjelder eller skal gjelde i medhold av loven eller andre lover for å ivareta det hensynet sonen viser.

Det kan fastsettes følgende hensynssoner:

- c) Sone med særlig hensyn til landbruk, reindrift, friluftsliv, grønnsstruktur, landskap eller bevaring av naturmiljø eller kulturmiljø, med angivelse av interesse.

For randsonen til nasjonalparker og landskapsvernområder kan det, samtidig med fastsetting av verneforskrift for nytt verneområde eller revisjon av verneforskrift eller forvaltningsplan for etablerte verneområder, fastsettes bestemmelser for å hindre vesentlig forringelse av verneverdiene i verneområdet.

Det kan gis retningslinjer om begrensninger av virksomhet og vilkår for tiltak for å ivareta interessen i sonen.

Det kan gis retningslinjer om hvilke hensyn som skal vektlegges ved praktisering av annen lovgivning så langt kommunen er tillagt myndighet etter vedkommende lov.

§ 5-4. Myndighet til å fremme innsigelse til planforslag

Berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde.

15.2 Randsoner og buffersoner/anbefalte hensynssoner til RNP og RLVO

I forvaltning av verneområder brukes to begrep om definerte randsoner utenfor vernegrensen, og begge sonetyperne kan avsettes som hensynssone etter reglene i plan- og bygningsloven:

- Buffersone – mindre tilgrensende arealer av betydning for bevaring av verneverdiene, inngrep og tiltak vurderes nøye. Til buffersonene anbefales bestemmelser til kommuneplanen med formål å hindre forringelse av verneverdier.
- Randsone – større tilgrensende arealer der tiltak i tilgrensende område kan påvirke verneverdiene. Til randsone anbefales retningslinjer til kommuneplanen med formål å hindre vesentlig forringelse av verneverdier.

Bestemmelser til buffersonene og retningslinjer til randsone er knyttet til konkrete verneverdier innenfor RNP og RLVO, og ikke til verdier som kun finnes i randsone.

Ved vurdering av randsoner til RNP og RLVO har vi valgt å omtale randsoner ved de mest brukte innfallsporene til verneområdene, og vi har nevnt randsoner der noen typer bruk kan påvirke verneområdene. Innfallsporene er viktige i forbindelse med fritidsbruk og i

reiselivssammenheng. De markerer atkomsten til områdene, brukes til formidling av informasjon og har servicefunksjoner som parkering, båtutsett, toalett, teltplass og lignende.

De tre viktigste innfallsportene, som vi omtaler med randsoner, er Reisadalen ved Saraelv og Sieimma, Ráisjávri, og Guolasjávri. I tillegg har vi valgt å omtale randsonen der Nordkalottleden krysser riksgrensen mellom Norge og Finland samt Kilpisjärvi som innfallsport. Se **vedlegg xx Temakart: Randsoner**.

Randsonene sin funksjon spesielt i forhold til reiseliv er omtalt i kap 10 *Naturbasert reiseliv*. I rapporten *Anbefalinger og turismehåndtering i Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde inkludert randsoner*, anbefales det at tilretteleggingsgraden i Reisa nasjonalpark inkludert randsoner holdes på et lavt nivå.

15.3 Spesielt viktige områder utenfor RNP og RLVO

Et av de første vernetiltakene i Troms fylke var fredningen av Sieimmakongen, ei stor, gammel furu på en holme i elva nedstrøms Sieimma. Årstall for fredningen er uklart, men trolig rundt 1920. Fredningen er en administrativ fredning av det som da het Statens Skoger.

Ved Ansamukka har Statskog også administrativt fredet et skogområde i 1977. Området er på 26 dekar og består av gammel, grovvokst furu.

Nord for RNP og RLVO, på vestsiden av dalen ligger Jav`reoavit naturreservat. Det ble opprettet i 1981, og er på 30 km². Det er et kalkrikt fjellområde med spesiell flora.

I forbindelse med bygging av skogsbilveg fra Saraelv til Gauranivva ble skogområdet langs trasèen befart, både av Universitetet i Tromsø og Universitetet i Oslo. I forbindelse med kartleggingen av naturtyper i 2009 ble gammelskog på vestsiden av Reisaelva mellom Sieimma og Gauranivva befart, men området ble ikke vurdert etter metodikk for kartlegging av naturtyper, og derfor ikke verdisatt.

Ved naturfaglige registreringer av bekkekløfter i Troms i 2009 av BioFokus, ble det ikke gjort registreringer innenfor RNP. Bekkekløfta Skaidevuopmi, også kalt Giebaávži, på østsiden av Reisaelva like nord for vernegrensa ved Sieimma, ble nevnt som et verdifullt område av BioFokus da de registrerte skog på statsgrunn i 2007. Denne bekkekløfta ble likevel ikke inventert da det ble gjort naturfaglige registreringer av bekkekløfter i 2009. Hartvig Sætra undersøkte i sin tid ca 1 km av den 5 km lange kløfta Giebaávži, men mente det fortsatt kunne finnes overraskelser der. Nederste del av bekkekløfta var ved første forslag til avgrensning av nasjonalparken i 1984 innenfor vernegrensen.

I 2009 ble det gjort kartlegging av naturtyper i Gáivuona suohkan / Kåfjord kommune. De verdifulle naturtypene som ble registret ligger ikke innenfor RNP eller RLVO, men to viktige områder ligger inntil grensa for RLVO og i området som er naturlig som innfallsport til RLVO. Vi har derfor valgt å omtale disse i forvaltningsplanen. Området Loapmi ligger nær grensa til RNP i Kåfjord. Lokaliteten har klar verdi som svært viktig, den er stor, artsrik og med forekomst av mange kravfulle fjellplanter, inkludert enkelte som også er sjeldne i en nasjonal sammenheng. Det går et reingjerde i vest. Det tilgrensende vannet Guolášjávri er regulert og det går en veg langs vatnet. Den avgrensede lokaliteten blir likevel karakterisert som lite påvirket. I registreringsrapporten anbefales det at fysiske inngrep i området unngås, samt samling av mye dyr i området.

I det kalkrike området på Raisduottarhaldi nordside er det påvist sjeldne og sårbare arter. I registreringsrapporten vurderes det at verdien muligens burde vært satt høyere, men bedre undersøkelser anbefales først. Lokaliteten er karakterisert som ikke påvirket, og det vurderes at verdiene best blir ivaretatt hvis det fortsatt får ligge urørt. Kalkrike områder i fjellet er en hensynskrevende naturtype.

Tabell 15-1: Verdifulle naturtyper nær grensa til Raisduottarhaldi landskapsvernområde registrert 2009.

Lokalitet nr i rapport	Områdenavn	DN-håndbok 13 Hovedtype og tilleggstype Med utforminger	Verdi for biologisk mangfold	Rødliste Naturtyper 2011, kategori	I Emerald Network
20 Kåfjord/ Nordreisa	Loapmi	Kalkrike områder i fjellet	A	-	-
38 Kåfjord	Raisduottarhaldi nordside	Kalkrike områder i fjellet	B	-	-

Kilde: Naturfaglig utredning, rapport 2010:25

Av områder som er foreslått i verneplanen for skog på statsgrunn er det nærmeste området Gearpmesorda, like øst for Svartfosslandet og Puntafossen. Lokaliteten er vurdert som nasjonalt viktig.

I Kautokeino kommune i Finnmark fylke, rett sør for RNP, er det foreslått et område på ca 326km² som benevnes for Gohteluoppal nasjonalpark. Området er med i ”Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder”, jf. St. meld. Nr 62, 1991-92.

Mot Finland grenser RNP og RLVO til Käsivarsi ødemarksområde/Ödemarksområdet Lapska armen. Se omtale under kap 15.7 *Somájávri/Somasjärvi og Haltitoppen i Käsivarsi, Finland*.

Nordreisa kommune godkjente i 1993 en vannbruksplan for Reisaelva. Planen tok utgangspunkt i et forarbeid som omfattet laks og laksefiske, turisme, friluftsliv og elvebåtbruk, kulturminner, botaniske forekomster, viltinteresser, fritidshus og hytter, sand og grusresurser, forbygninger og forurensing, *Grunnlag for vannbruksplanlegging ved Reisavassdraget – Gunnestad 1991*. Deler av dette arbeidet ble lagt til grunn i kommuneplanens arealdel. Kommunens vannbruksplan gir retningslinjer for forvaltning av områdene langs elva fra nasjonalparkgrensen ved Sieimma til utløpet i havet.

NVE har laget en helhetlig tiltaksplan for Reisavassdraget. De foreslåtte tiltakene er fra Bilty og nedover, dvs nedstrøms RNP.

15.4 Reisadalen, Nordreisa kommune

15.4.1 Verneverdier

Innenfor nasjonalparken ved Sieimma er verneverdiene spesielt knyttet til dyreliv, kulturminner og kulturmiljø, samt til landskapet og opplevelsen av det.

Det er ikke registrert noen spesielt verdifulle kvartærgeologiske forekomster i grenseområdet.

Like innenfor nasjonalparken ved Sieimma er det ikke gjort registreringer av spesielt verdifulle naturtyper. Lenger oppstrøms Reisaelva er det registrert flere prioriterte naturtyper, bla ved de to hovedattraksjonene Mollisfossen og Imofossen. Områder i dalen som kan ha verdi men som ikke er kartlagt er bla flommarksskoger langs Reisaelva, kroksjøer og dammer i Reisadalen, og bergvegger og bekkekløftlokaliteter i Reisadalen. I forbindelse med verneplan for barskog fase 1, ble det i 1991 inventert et skogområde, området Sieimma, på østsiden av Reisaelva på begge sider av nasjonalparkgrensa. Det ble vurdert som et meget verneverdig spesialområde. I registreringsrapporten kommenteres det at: «nasjonalparken kunne med fordel vært utvidet til å inkludere disse gammelskogsrestene samt bekkekløften *Skaidevuopmi*». Området ble ikke vedsatt som naturtype av Ecofact i 2009, men de kommenterer senere at det er viktig som randsoner til nasjonalparken for spredning av arter. Se kap 5 *Planteliv og naturtyper*. I forslaget til avgrensning av nasjonalparken som ble sendt på høring i 1984 var dette arealet på østsiden av elva til og med Giebaávži inkludert i nasjonalparken. Det ble senere tatt ut i den endelige avgrensningen.

I databasen Naturbase er det avgrenset viktige leve- og funksjonsområder for vilt på begge sider av vernegrensen. Et område kalt Sieimma er avgrenset som leveområde for storfugl, men det er ikke verdisatt. Området Reisaelva er leveområde for oter, men det er heller ikke verdisatt. Reisadalen er markert som trekkvei for elg, det er verdisatt som viktig for biologisk mangfold. Elg i dalen er spesielt sårbar for forstyrrelse om vinteren. I NOU 1983:44, som lå til grunn for opprettelsen av verneområdet, er området Mollesvuopmi avgrenset på begge sider av vernegrensen som er leveområde for rype hele året, men det er heller ikke verdisatt. Området er likevel kjent som et godt terreng for rype. Bratte fjellsider langs Reisaadalen er svært viktige hekkeområder for klippehekkende rovfugl.

Ut fra det som er registrert av kulturminner vurderes Sieimma som et kulturmiljø med spesielt høy verneverdi. Det inkluderer funnsted for bergmalerier som er automatisk fredet, og fem registrerte tjæremiler på begge sider av elva. I rapporten etter registreringen av bergmaleriene konkluderes det med at det bør gjøres søk etter flere felt i nærheten, og at det derfor bør tas høyde for mulig nye lokaliteter ved avgrensning av et kulturmiljø. Tjæremilene er ikke automatisk fredet, men anses som verneverdige.

Landskapet i Reisaadalen er mektig og en severdighet i seg selv. Dalen er en smal canyon med bratte sider, og Reisaelva slynger seg i dalbotn. En rekke sidedaler, kløfter og sideelver munner ut i hoveddalen. Flere av sideelvene danner markerte fosser. Opplevelsen av dalen er en viktig verdi for nasjonalparken. I kartleggingen av friluftslivsområder er området Øvre Reisaadalen (fra Saraelv til Imogammen) verdisatt som svært viktig.

15.4.2 Bruk av randsonen

Grensen til nasjonalparken går ved Sieimma, som er en grenseport til nasjonalparken. Vernegrensen er trukket slik at hyttene og det tilrettelagte arealet ligger utenfor, men i umiddelbar nærhet til vernegrensen. På østsiden ligger Statskog sin todelte hytte, der den ene delen er låst for utleie og den andre delen er åpen. Utenfor hytta er det tilrettelagt med bord og benker, bål plass og infotavle. På vestsiden av elva ligger "Rødhytta", Statskog sin låste tjenestehytte. Ved hytta er det bord og benker, bål plass, infotavle og portal.

Mellom Sieimma og Saraelv ligger det på vestsiden av elva en privat hytte på festetomt, og på østsiden har Statskog en hytte ved Ansamukka. Sappen grendalag har oppsyn med Ansamukkahytta. På vestsiden av dalen går det en skogsvei fra Saraelv til snuplass ved

Gauranivva. Vegen ble anlagt i begynnelsen av 1990-tallet av Statskog for uttak av skog. Vegen er stengt med bom, noe som var et vilkår da den ble bygd. Fra Saraelv følger Nordkalottleden Reisaelva nedenfor Gauranivvavegen til Sieimma, og videre opp dalen. Mellom Gauranivvavegen til Sieimma ligger Houvinkivi der det er tilrettelagt for friluftsbord med bord og benker. I 2010 merket Nordreisa kommune en tursti i forlengelsen av Gauranivvavegen, lenger opp i lia enn Nordkalottleden, opp til Sieimma. Både Nordkalottleden og den nymerka turstien går inn til grenseporten på vestsiden av elva. Det går derfor an å gå en rundtur på en dag fra Saraelv til Sieimma og tilbake. Langs stien er det tilrettelagt for vandrere med klopper, rasteplasser og utkikkspunkt. Nordkalottleden, som går gjennom både Norge, Sverige og Finland, passerer gjennom Reisadalen. Samme sti er nå merket som Europasti, E1, og har dermed fått en internasjonal klassifisering. Opp Sieimmanasen til Mollisvuopmi går det fra gammelt av en umerka sti samt en geaidnu/madi som blir bruk i forbindelse med reindrift. På østsiden av Reisaelva går det en kommunal veg fram til øvre Kirkestilla. Derfra går det sti fram til Ansamukka.

I forbindelse med at skogsbilvegen fra Saraelv til Gauranivva ble anlagt, ble det i denne randsonen gjort viltregistreringer i 1994 og botaniske vurderinger i 1995. Det ble tatt ut noe skog etter at vegen var bygd, mest lauvskog.

Kraftlinja, overføringslinja til Kautokeino, går opp Reisaelva og gjennom denne randsonen.

Saraelv er en av hovedinnfallsporene til RNP, og hovedtyngden av besøk til nasjonalparken kommer via dalstrekningen mellom Saraelv og Sieimma, både til fots på de merka stiene og med båt på Reisaelva. Det er også den mest utbygde og oppgraderte innfallsporen i dag. Innfallsporen ved Reisaelva ble oppgradert i 2008 og 2009, og i 2012 ble *Ovi Raishiin-Visitor Point Reisaelva* åpnet. Anlegget ligger på oversida av Saraelv, i lia ovenfor innfallsporen, med en sammenbindende sti mellom anleggene. Det er foreløpig det eneste Visitor Point-anlegget i tilknytning til nasjonalparken. Anlegget er i følge planen for Visitor Point Reisaelva tenkt å være en del av «det gode vertskapet» for alle besøkende i Reisaelva og RNP ved å være en tydelig og attraktiv innfallspore. Det skal være et tyngdepunkt for natur- og kulturformidling og av kvenske naturbrukstradisjoner. Det skal videre være et sted for informasjon og formidling, for næringsutvikling og produktutvikling, natur- og kulturveiledning, et sted for arrangementer, et besøkssted, et sted med mulighet for overnatting, et sted der utstyr som skal brukes i vassdraget kan desinfiseres, et sted for kontakt med brukerne og senter for skjøtsel og forvaltning. Anlegget skal kunne brukes både av turister og lokale, skoler, forskere, bedrifter.

Ved snuplass for vinterbrøyta bilvei på Saraelv er det et informasjonspunkt med bord og benker, infotavle og retningsvisere. Nordkalottleden kommer ned til bilvegen litt nord for denne, og følger veien et lite stykke mot innfallsporen ved Saraelv.

Litt nord for Saraelv ligger Bilto. Dit går kommunal veg, der er snuplass, infotavle og søppelcontainere. Mange starter turen med elvebåter der. Statskog sin uteleiehytte ligger nær snuplassen. Bilto fungerer derfor som en innfallspore til RNP både sommer og vinter. Bilto er ikke innenfor det vi har avgrenset som randsoner, men tilrettelegging der bør sees i sammenheng med tilrettelegging på Saraelv.

Snøscooterløypa som går inn til Somájavri i RLVO starter ved Gahperus i Reisaelva. Starten fungerer som en innfallspore til RLVO vinterstid. Gahperus er heller ikke innenfor det som vi

har avgrenset som randsoner, men eventuelle tiltak ved startpunktet bør også vurderes med tanke på brukere av RLVO.

Halti nasjonalparksenter på Storslett er nærmere omtalt i kap 16 *Myndigheter-oppgaver og ansvar*.

Kommuneplanens arealdel for Nordreisa kommune består av kystsoneplan og arealplan. Planene ble vedtatt i Nordreisa kommunestyre henholdsvis 13.12.2001 og 27.06.2002. Arealplanen er under revisjon.

15.4.3 Bruk av randsonen i forhold til verneverdier

Vi vurderer at dagens bruk og aktivitet utenfor vernegrensa ikke påvirker verdien av planteliv og naturtyper innenfor RNP negativt. Dersom derimot tilrettelegging og tiltak utenfor nasjonalparken fører til at mer aktivitet blir kanalisert opp dalen og det blir snakk om mer omfattende tiltak for tilrettelegging i nasjonalparken, kan det påvirke negativt. Mange verneverdier for planteliv og naturtyper er knyttet til arealer nært elvestrengen, arealer som også brukerne benytter. Aktivitet som genererer stort press på arealer bør derfor kanaliseres til utenfor nasjonalparken. Se også vurderinger i kap 5 *Planteliv og naturtyper*. Plantelivet og naturtypene innenfor og utenfor vernegrensen henger dessuten sammen og bør sees i sammenheng. Aktivitet som fører til at verneverdien av den delen av skogområdet Sieimma som er utenfor nasjonalparken blir redusert, fører også til at verdien av den delen som er innenfor nasjonalparken blir redusert, og bør derfor unngås.

De fleste viktige leve- og funksjonsområder for dyreliv som er avgrenset på begge sider av vernegrensen er ikke verdisatt, og vi vurderer at vi ikke har grunnlag i dag for å si at aktivitet utenfor vil påvirke verdiene innenfor nasjonalparken direkte. Med oppdaterte data kan vurderingen imidlertid bli en annen. Endring av arealbruk i randsonen kan derfor føre til negativ påvirkning i de viktige viltområdene.

Kulturminnene og kulturmiljøet på Sieimma står i en særstilling og har spesielt høy verneverdi. De må dessuten ses i sammenheng med kulturminner som er registrert både videre innover og lenger utover i Reisadalen, dvs på begge sider av vernegrensen. For å ta vare på kulturminnene og kulturmiljøet er det viktig at tiltak ved denne grenseporten ses i sammenheng på begge sider av grensen, og at tiltak og bruk verken fører til at selve kulturminnene blir ødelagt eller skjemt, eller at verdien av og opplevelsen av kulturmiljøet blir redusert. Før det gjøres tiltak i grenseporten er det viktig at det planlegges nøye hvilke tiltak som kan gjøres, hvor tiltakene kan gjøres og hvilken utforming de skal få. Alle tiltak må avklares konkret med kulturminnemyndighetene, dvs både Sametinget og Troms fylkeskommune. Se kap 7 *Kulturminner og kulturmiljø*. Da kulturminnene ble registrert ble det bemerket at det ligger en rasteplass 10 meter fra den ene tjeremila på vestsiden av elva på Sieimma, det ble påvist en del søppel rundt den, og en teltplass lå like inntil vollen. Framtidig arealbruk i grenseporten er ikke bare viktig for kulturminnene, men også opplevelsen av selve porten til nasjonalparken.

Den hytta på Sieimma som er åpen for allmennheten ligger nå på østsiden av elva, dvs på motsatt side av der den merke stien går. Hytta er kun tilgjengelig med båt eller kano. Det er reist spørsmål om å få til en hytte med mulighet for overnatting på vestsiden av elva. En hytte på vestsiden kan lette noe av presset på kulturminnene på østsiden, og vil være tilgjengelig for de som kommer til fots. Ettersom det allerede står hytter på begge sider av elva bør

hyttestrukturen diskuteres med eierne, dvs Statskog. Hvilken av hyttene skal være åpen, hvilken skal være låst, hvilken skal være låst tjenestehytte. Oppsyn som bruker Rødhytta som ligger på samme side som stien, kommer for eksempel som regel med båt. Dersom det likevel er ønskelig å føre opp en ny hytte på vestsiden innenfor kulturmiljøet, må det avklares på forhånd med kulturminnemyndighetene.

Nasjonalgrensene ved Sieimma ligger 9 km fra innfallsporten på Saraelv. På denne strekningen er det lite større tekniske inngrep og anlegg i dag, og området oppleves som et naturområde. Grensa til nasjonalparken ligger forholdsvis langt oppe i dalen og turen gjennom randsonen opp til nasjonalparken gir et førsteinntrykk og er en smakebit på hva en kan forvente seg av opplevelse i nasjonalparken. Hvordan dette området oppleves, skaper forventning av hva en kan forvente seg av inntrykk videre i nasjonalparken. Med andre ord, randsonen tilbyr mye naturopplevelse før en kommer så langt som til nasjonalparken. Randsonen bør i det videre beholde dette naturpreget. Landskapsrommet de besøkende beveger seg i mellom Saraelv og Sieimma avgrenses naturlig av de bratte dalsidene på begge sider. Tiltak i dette rommet vil få betydning for opplevelsen av naturområdet. Aktivitet i denne sonen som kan påvirke verdiene i nasjonalparken kan være tekniske inngrep som gir en stor visuell endring og påvirker landskapet, eller støy som påvirker opplevelsen negativt. Eksempler på det er nye kraftlinjer, vindmøller og lignende, eller hogstfelt, hyttefelt, veier åpnet for biltrafikk. Det kan både være tiltak som er synlige fra nasjonalparken, eller tiltak som påvirker opplevelsen på tur inn til nasjonalparken fra Saraelv. Tilrettelegging med stier og løyper utenfor kan bidra til økt ferdsel og kanalisering inn i verneområdet. Samtidig kan randsonen fungere som et "avlastningsområde" eller supplement til nasjonalparken. Fra Saraelv er det mulig å gjøre en dagstur inn til nasjonalparkgrensa, og samtidig få en smak av kvalitetene som er lenger inn i dalen. Det kan dessuten i denne sonen gjøres tilretteleggingstiltak som håndterer større grad av bruk enn i selve nasjonalparken. Verdien vil være å beholde dette som et sammenhengende naturområde.

Figur 15-1: Grenseport Sieimma vest

Foto: Ann-Heidi Johansen

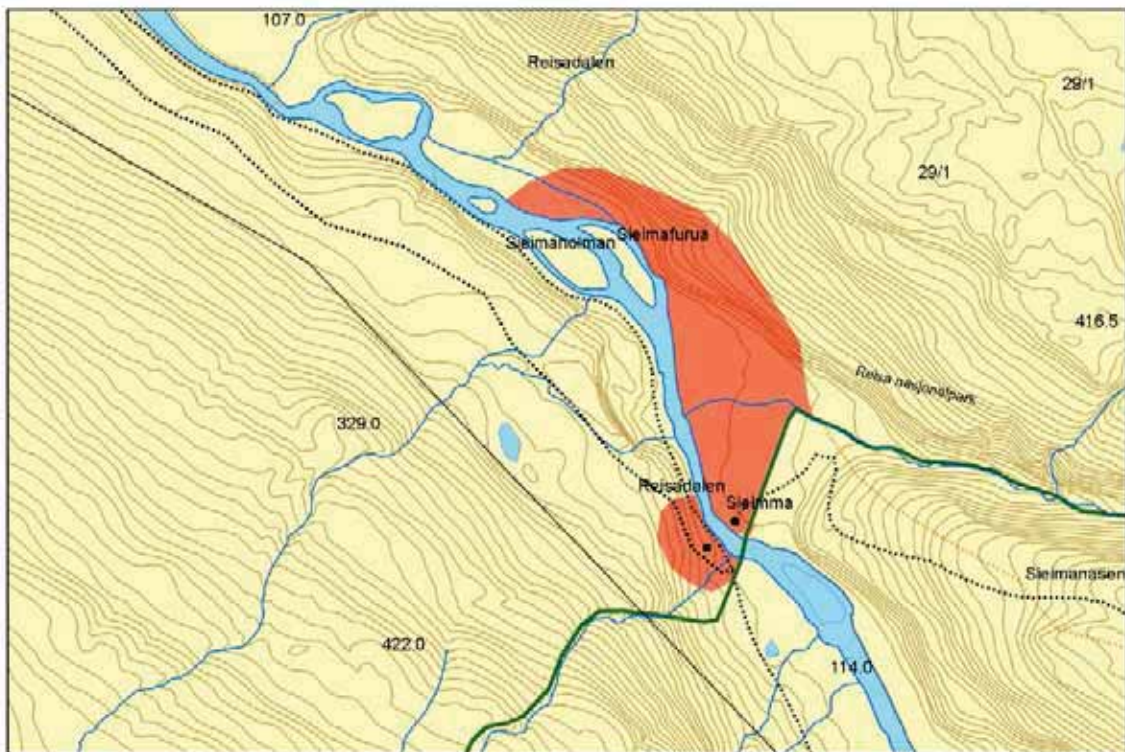
Figur 15-2: Rødhytta og rasteplass Sieimma vest utenfor vernegrensene

Foto: Ann-Heidi Johansen

15.4.4 Anbefalinger

Figur 15-3: Buffersone/hensynssone Sieimma.

Utarbeidet av Asgeir K. Blixgård for Fylkesmannen i Troms.

- Foreslått buffersone/hensynssone
- - - Avgrensning av meget verneverdige skogområde Sieimma innenfor Reisa nasjonalpark
- Grense Reisa nasjonalpark
- - - Sti
- |-|-| Kraftlinje
- Hytte

Tiltak i buffersone og randsone skal vurderes etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Buffersone / hensynssone etter pbl 11-8c)

Avgrensning:

Sieimma, kulturmiljøet med sletter på begge sider av elva mot Sieimajohka, samt skogområdet Sieimma på østsiden av Reisaelva slik det er avgrenset ved kartlegging.

Bestemmelser i kommuneplanens arealdel anbefales knyttet til:

- Særlig hensyn til naturmiljø, kulturmiljø, landskap og friluftsliv med begrensede og enkle tekniske inngrep og anlegg.
- Eventuelle nye anlegg og bruk skal ikke redusere verdien av det kartlagte skogområdet Sieimma.
- Eventuelle nye anlegg og bruk skal ikke redusere verdien av viktige leve- og funksjonsområder for vilt.
- Eventuelle nye anlegg og ingen tilrettelegging skal ødelegge eller skjemme automatisk freda

- kulturminner, verneverdige kulturminner eller redusere verdien av kulturmiljøet. Ved planlegging av tiltak skal det tas kontakt med kulturminnemyndighetene for vurdering av tiltak.
- Dersom det blir bygd ny hytte for overnatting på vestsida av elva tilpasses størrelse og utforming det eksisterende bygningsmiljøet. Det settes vilkår om at den skal være åpen for allmennheten.
 - Eventuelle anlegg tilpasses dette som en grenseport til nasjonalparken slik at de ikke endrer opplevelsen visuelt eller påvirker inntrykket av landskapet.
 - Innenfor sonen legges det ikke til rette for aktiviteter som medfører sjenerende støy.
 - Innenfor sonen anlegges det ikke anlegg med lysarmatur for utendørs belysning.

Hensyn som bør tas og forslag til tiltak i buffersonen:

Tiltak og tilrettelegging på Sieimma både innenfor nasjonalparken og i buffersonen utenfor nasjonalparken bør sees i sammenheng og samordnes. Tiltak, se 9-30 i kap 9 *Fritidsbruk*.

Randsone / hensynssone etter pbl 11-8c)

Avgrensning:

Reisadalen, der Nordkalottleden kommer ned til bilveg – Sieimma – opp dalsidene til høyfjellet på begge sider av elva. Se **vedlegg xx** *Temakart: Randsoner*.

Retningslinjer i kommuneplanens arealdel anbefales knyttet til:

- Unngå større tekniske anlegg som blir synlige innover i dalen eller som påvirker opplevelsen av dette som innfallsport til nasjonalparken, for eksempel nye kraftlinjer, vindmøller og lignende, hogstfelt, hyttefelt eller mange enkelthytter, veier åpne for biltrafikk.
- At de eksisterende hyttene, Ansamukkahytta og privat hytte på festetomt, fortsatt kan brukes og vedlikeholdes, men ikke utvikles til kommersielle anlegg som fører til at trafikk går ut over tåleevne til atkomststi eller øker trafikk på skogsveien til Gauranivva.
- Hogst i randsonen gjennomføres i tråd med forskrift om bærekraftig skogbruk, anbefalinger i DN-rapport nr 8 a-1987 *Flerbrukshensyn i skogbruksplanen*, DN-rapport nr 8b-1987 *Flerbrukshensyn i skogbruksplanen, Handlingsplan*, samt retningslinjer i heftet *Flersidig skogbruk* utgitt av Landbruksdepartementet og Det norske Skogselskap. Før hogst i randsonen bør det være dialog mellom skogeieren, kommunen og forvaltningsmyndigheten for RNP om konkrete hensyn i randsonen i forhold til planlagt hogst.
- Tilrettelegging av dette som et turområde med turstier og rasteplasser bør være enkel og med et formspråk som henger sammen med tilrettelegging inne i nasjonalparken.
- Turstiene mellom Saraelv og Sieimma, og Gauranivva og Sieimma utformes som ordinære enkle stier for gående. En bør se på muligheten for å gjøre Nordkalottleden mellom Saraelv og Sieimma sammenhengende utenom bilveien.
- Innenfor sonen legges det ikke til rette for aktiviteter som medfører sjenerende støy.
- Innenfor sonen anlegges det ikke anlegg med sjenerende bruk av lys.

Annet

Visitor Point bør bygges ut som et nettverk som omfatter alle de 3 hovedinnfallsporene; i Nordreisa, i Kåfjord, i Kautokeino. Hovedstrukturen bør være felles, men hvert enkelt Visitor Point bør få lokal profil. Visitor Point er allerede etablert på Saraelv med lokal profil på kvensk kultur og Reisaelva. Den utvikles videre som en viktig innfallsport med fokus på natur- og kulturopplevelser. Tyngre infrastruktur lokaliseres nord for Saraelv. Eks veier, hyttefelt, større besøksanlegg og aktivitetsanlegg.

Bommen på veien til Gauranivva bør flyttes slik at den står på oversida av Visitor Point og fortsatt kan holdes stengt slik som vilkåret var da den ble bygd, men uten at det hindrer adkomsten til Visitor Point.

Bilto som innfallsport og startpunkt for elvebåt bør strammes opp med oppgradert parkeringsplass, bord og benker, utedo, markert teltplass, informasjonstavle, søppeldunker.

Gahperus som innfallsport og startpunkt for snøscooterløypa bør oppgraderes med informasjonstavle, søppeldunk, utedo.

Ansvar for vedlikehold og drift (søppel, ettersyn) av tilrettelagte områder utenfor nasjonalparken må avklares.

15.5 Ráisjávri, Nordreisa og Kautokeino kommuner

15.5.1 Verneverdier

Innenfor nasjonalparken ved Ráisjávri er verneverdiene spesielt knyttet til kvartærgeologiske verdier, viktige naturtyper, viktige viltområder, kulturminner, landskapet og opplevelsen av det.

Det spesielt verneverdige kvartærgeologiske området Boazuroaivi ligger på begge sider av nasjonalparkgrensa nordvest for Ráisjávri. Dette er et isrelatert dreneringssystem med klare spor etter kraftig erosjon dannet av isrelatert drenering. Området er vurdert til å ha betydning i lokal sammenheng.

Av de 14 prioriterte naturtypelokalitetene som ble kartlagt sør for Ráisjávri i 2009 og 2011 grenser 2 av områdene til vannet Ráisjávri, på sørsiden. Begge er av naturtypen palsmyr og er vurdert til å ha svært viktige nasjonal verdi (A). Den ene er den største palsmyrlokaliteten i nasjonalparken. Palsmyr står på rødlista for naturtyper i Norge, og er klassifisert som sterkt truet. Det ble ikke gjennomført kartlegging av arter i denne registreringen, men det er tidligere registrert 6 rødlistede karplanter i kartleggingsområdet sør for Ráisjávri, 4 arter av kategorien nær truet (NT), og 2 arter av kategorien sårbar (VU), og 1 av disse artene er listet i Emerald Network.

Av de 13 prioriterte viltlokalitetene som ble kartlagt sør for Ráisjávri i 2009 og 2011 ligger 2 svært viktige hekkelokaliteter rett sør for Ráisjávri, samt at selve vannet Ráisjávri er en viktig hekkelokalitet. Det er dessuten kartlagt et viktig hekkeområde rett nord for Ráisjávri, utenfor vernegrensen, området Holvinluoppal. Det er registrert 10 rødlistede fuglearter i hele kartleggingsområdet, 4 arter av kategorien sårbar (VU) og 6 arter av kategorien nær truet (NT). Av de registrerte viltartene i området er 16 listet i Emerald Network. Det kartlagte området har viktige funksjoner som rasteområde vår og høst, og som trekkområde. Området er spesielt viktig for våtmarksfugl som lommer, vadere og andefugl. Dessuten er dette del av et større leveområde for jerv og gaupe. Fra tidligere er det vurdert at områder både nord og sør for Ráisjávri er en del av elgtrekket mot Reisadalen.

I 2008-2009 ble det på sør- og vestsiden av Ráisjávri registrert flere kulturminner. Området rundt Ráisjávri ble vurdert til å ha høy verneverdi. Det er stor tetthet av kulturminner, i hovedsak samiske, og så å si alle er automatisk fredet. Det er fangstgroper, árran, gamleboplass med gammetufter, steinaldertufter, gravholme og bygningsmiljø. Kulturminnene har stor variasjon og vitner om stor tidsdybde i bosetting og aktivitet. De ligger i et helhetlig og velbevart landskap og i sitt opprinnelige miljø, og alle er godt bevart.

Denne delen av nasjonalparken ligger oppe på vidda, men likevel lavt i landskapet med glissen trevegetasjon, vierkratt og myrer rundt. Landskapet er åpent med god sikt til områdene rundt. Ráisjávri ligger i sin helhet innenfor nasjonalparken og er det største vannet i Reisa nasjonalpark og en av hovedkildene til Reisavassdraget. Vannet Ráisjávri er en viktig del av landskapet. I kartleggingen av friluftslivsområder er området *Reisavann* verdisatt som svært viktig.

15.5.2 Bruk av randsonen

Nasjonalparken og randsonen til nasjonalparken er svært viktige områder for reindrift. Det innbefatter både tekniske anlegg og intensiv bruk med stor aktivitet. Det er etablert et større

arbeidsgjerde med tilhørende sperregjerder for samling, skilling og slakting for flere distrikter i Guorbmavuopmi, og det går flere sperregjerder og ledegjerder i området.

Ned til Ráisjávri går det en anleggsvei som ble anlagt i forbindelse med uttak av vann til tidligere gruvedrift i Biedjovággi. Veien går helt ned til nordsiden av vannet. Ansvar og vedlikehold av veien er uklart.

Utenfor, men nært vernegrensa, har Statskog ei hytte, kraftselskapet Ymber har ei hytte, og det er flere reindriftshytter på nordsiden av vannet, og en på østsiden. Kraftlinja som kommer opp Reisadalen går både på nordsiden og østsiden av Ráisjávri.

Den merke turstien Nordkalottleden som går gjennom både Norge, Sverige og Finland, passerer på nordsida og østsida av Ráisjávri. Stien er merket som Europasti, E1, dvs den har internasjonal klassifisering.

Det er i dag ikke bygd ut noen innfallsport ved Ráisjávri, men dette er en av de tre hovedinnfallsportene til RNP. Det er gjort oppgradering av parkeringsplassen på nordbredden av Ráisjávri der anleggsveien kommer ned til vannet.

I forbindelse med den tidligere gruvedriften i Biedjovággi ble vann pumpet til anleggsområdet fra Ráisjávri. Det ble etablert en pumpestasjon ved Ráisjávri og vannet ble ført derfra gjennom nedgravde vannledninger. Det gamle pumpehuset er nå revet. Det har blitt utredet muligheten for reetablering av gruvevirksomhet i det nedlagte gruveområdet for uttak av mineraler (gull og kobber). Den sørvestre delen av planområdet grenset helt inn til nasjonalparken. De nærmeste uttaksområdene som var planlagt, felt 11 (Sydfeltet), lå ca 4 km fra vernegrensa, mellom Biedjovággiveien og anleggsveien ned til Ráisjávri, og noe lenger opp, felt 10 (Mini). Uttakene som var utredet var både underjordsdrift og dagbruddsdrift. Drift ville ha innebåret deponi for avgangsmasser, bygninger, tekniske anlegg, transport på adkomstvei, utslipp og støy, og tilknytning til strømmnett. Det ble utarbeidet et revidert planprogram for reguleringsplan med konsekvensvurdering for etablering av gruvedrift i Biedjovággi, men Kautokeino kommune gikk imot revidert planprogram.

Kommuneplanens arealdel for Kautokeino kommune er under revisjon.

Figur 15-4: Parkering ved enden av anleggsvei ved vannet Ráisjávri

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 15-5: Ulike anlegg utenfor Reisavannhytta

Foto: Ann-Heidi Johansen

15.5.3 Bruk av randsonen i forhold til verneverdier

For det kvartærgeologisk verdifulle området Boazuroaivi må påvirkning og aktivitet sees i sammenheng på begge sider av vernegrensen. Aktivitet utenfor nasjonalparken kan få betydning for verdien av hele området. Gjennom det kvartærgeologiske området går allerede Nordkalottleden, kraftlinje og barmarksløype. Området er relativt intensivt brukt. Ved eventuell ytterligere aktivitet i randsonen bør konsekvensene for verneverdien vurderes samlet.

For palsmyrssystemene er klimaendringer den største trusselen. Dette antas å være en av de mest følsomme naturtypene for økt temperatur og økt nedbør. Se kap 5 *Planteliv og naturtyper*. Vi vurderer at tiltak i forhold til klimaendringer er utenfor rammen for hva som er realistisk å foreslå i en forvaltningsplan. Palsmyrer er i tillegg svært sårbare for slitasje. Ved slitasje, for eksempel pga barmarkskjøring, kan det isolerende torvdekket slites vekk slik at iskjernen smelter. Spor kan dessuten kanalisere vann slik at de fører til erosjon. Endring av dreneringsmønster og vannbalanse i myrene vil endre naturgrunnlaget for våtmarksfugl. Det er en aktuell problemstilling bla for de to prioriterte viltlokalitetene på sørsiden av Ráisjávri og området rett nord for og utenfor nasjonalparken. Det østlige reingjerdet som har gått gjennom lokaliteten Goikeluoppal er vedtatt flyttet lenger øst, dermed får også kjøreløypa som har gått langs gjerdet ny trase, noe som er positivt i denne sammenhengen. Kjøring på barmark i nasjonalparken henger sammen med kjøring utenfor nasjonalparken. I RNP kan det bare åpnes for kjøring på barmark i forbindelse med reindrift. I tilknytning til det nye større arbeidsgjerdet i Guorbavuopmi må det påregnes en økning i aktiviteten, også kjøring på barmark. I kap 8 *Reindrift* foreslår vi at det lages en kjøreløypeplan med gjennomgang av alle løyper, særlig ifht spesielt verdifulle naturtyper og kulturminner. Det foreslås også tiltak knyttet til kjøring på barmark utenom faste kjøreløyper. Vi vurderer at det er tatt høyde for å håndtere den økte aktiviteten som en følge av gjerdeanlegget og evt konsekvenser for verneverdiene inne i nasjonalparken, gjennom tiltakene foreslått i denne forvaltningsplanen.

Flere installasjoner ved Ráisjávri, både innenfor og utenfor nasjonalparken, med arbeidsgjerder, sperregjerder og kraftlinje, kan utgjøre en kollisjonsfare for fugl, bla for de som trekker mellom viltområder utenfor og innenfor nasjonalparken. De kan også være en utfordring for elg som vil krysse gjerder. Faren kan reduseres ved at det også utenfor nasjonalparken etableres viltporter på trekkruiter for vilt, at porter i gjerdene står åpne når de ikke er i bruk, at gjerder merkes for å unngå påflygninger, eller at deler av gjerdet er et farget gjerde. Dette bør gjøres også som et tiltak på eksisterende anlegg, ikke bare settes som et vilkår ved nye anlegg. For selve Ráisjávri kan mye aktivitet med båt på vannet bli forstyrrende for viltverdiene. Bruken av båt henger sammen med aktivitet både i og utenfor nasjonalparken.

For de som bruker nasjonalparken i fritidssammenheng kan anlegg som berører adkomsten oppleves som et hinder. Det er derfor av betydning hvor en velger å la hovedadkomsten til RNP gå, og hvilke avbøtende tiltak som kan gjøres for å lette adkomsten. Både eksisterende gjerder, gjerder i forbindelse med anlegget i Guorbavuopmi, og den uavklarte statusen til den gamle anleggsveien til Ráisjávri, gjør at adkomsten via anleggsveien er usikker og at det i så fall må gjøres flere tiltak der dersom det skal være en god hovedadkomst. Hvor mye av trafikken som blir styrt helt ned til vannet via anleggsveien styrer også hvor stort press det kan bli på bruken av selve vannet, og dermed også på verneverdiene rundt vannet. Det gjelder både palsmyrene, viltområdene og kulturmiljøene. Med økt bruk kan det dessuten bli spørsmål om flere anlegg langs strandsona rundt vannet for eksempel ilandstigning med brygger og leirplasser. Det bør derfor ses på alternativ hovedadkomst til nasjonalparken. Et

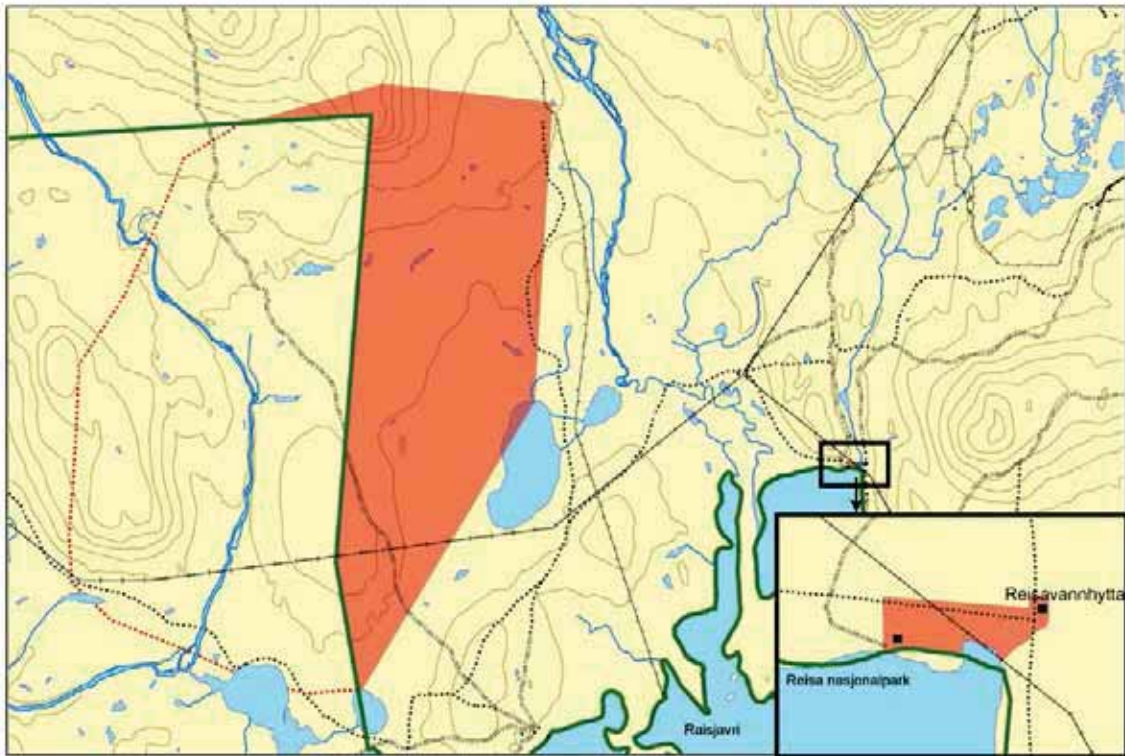
alternativ er atkomst via kjøreløypa fra parkering ved gjerdeanlegget ved Biedjovággiveien, der som turstien går i dag. Et annet alternativ er lenger sør med atkomst fra Biedjovággiveien via sti som merkes over Geadaščohkka. Begge alternativene må avklares i forhold til reindrift. For gående vil begge alternativene føre til kortere avstand å gå enn langs den gamle anleggsveien. Bilveien er kommunal fra Čunovuohppi og innover. Når det ikke blir ny gruvedrift i Biedjovaggi vil vedlikeholdet av denne veien få betydning for atkomsten til nasjonalparken. Det er ikke etablert noe Visitor Point i tilknytning til denne innfallsporten. Et Visitor Point bør sees i en større sammenheng og gjerne knyttes til annen aktivitet. Den mest realistiske løsningen for innfallsporter fra denne sida av nasjonalparken ser derfor ut til å være tredelt, med en enkel grenseport ved vannet Ráisjávri, innfallsport med parkering og informasjon ved bilveien Biedjuvaggivegen, og et Visitor Point knyttet til virksomheter nærmere Kautokeino sentrum.

Landskapsinntrykket er en viktig del av opplevelsen for de som kommer for å besøke nasjonalparken, både de som jakter, fisker, driver annet friluftsliv, for rekreasjon og for tilreisende turister knyttet opp mot reiseliv. Det er et nasjonalt politisk mål at nasjonalparker i større grad skal tilrettelegges for økt bruk. Dette er en av de tre hovedinnfallsportene til nasjonalparken. Det mest omfattende tiltaket utenfor vernengrensa som kunne påvirket landskapet og opplevelsen radikalt, var planene om å gjenoppta gruvedrift i Biedjovággi. Det gjaldt både anlegg og aktiviteter, både under drift og etter drift, og til alle årstider. Gruveområdet ligger høyt og fritt i landskapet. Anlegg, master, dagbrudd og deponi ville sannsynligvis vært synlige over lang avstand, støy ville hørtes over lang avstand, og lys ville bli sett på langt hold. Hvor store arealer i nasjonalparken som ville blitt berørt og på hvilken måte, måtte ha blitt utredet i planprosessen. Anleggsveien mellom Kautokeino og gruveområdet er også adkomstvei til nasjonalparken, og hvorvidt denne skulle vært åpen om vinteren ville hatt betydning for bruken av nasjonalparken. Et eventuelt vannuttak fra Reisavann ville berørt det viktige viltområdet Ráisjávri direkte, både som viltområde, men også landskapsmessig. Om kulturminnene som er registrert i området er det kommentert at de ligger i et helhetlig og velbevart landskap og i sitt opprinnelige miljø. Endring av landskapsbildet kan også få betydning for denne dimensjonen.

Arealdisponering kommuneplanens arealdel Nordreisa kommune 2014?

15.5.4 Anbefalinger

Figur 15-6: Buffersone/hensynssone Ráisjávri nord og Boazuroaivi

Utarbeidet av Asgeir K. Blixgård for Fylkesmannen i Troms.

- Foreslått buffersone/hensynssone
- - - - Avgrensning av spesielt verneverdig kvartærgeologisk område Boazuroaivi innenfor Reisa nasjonalpark
- Grense Reisa nasjonalpark
- - - - Sti og sti/kjøreløype
- |-|-| Kraftlinje
- |-|-| Gjerde
- Hytte

Tiltak i buffersone og randsone skal vurderes etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Buffersone / hensynssone etter pbl 11-8c)

Avgrensning:

Ráisjávri nord, parkering ved nordbredden av Ráisjávri – sletta rundt Reisaavannhytta
Boazuroaivi, avgrensning av spesielt verneverdig kvartærgeologisk område. Se **vedlegg xx**
Temakart: Kvartærgeologi.

Bestemmelser i kommuneplanens arealdel anbefales knyttet til:

- Særlig hensyn til naturmiljø med kvartærgeologi, palsmyrer, viktige viltområder, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv og landskap med begrensede og enkle tekniske inngrep og anlegg.
- Eventuelle nye anlegg og bruk skal ikke redusere verdien av det kvartærgeologisk viktige området.

- Eventuelle nye anlegg og bruk skal ikke redusere verdien av de prioriterte naturtypelokalitetene og viltlokalitetene i nasjonalparken. Tilrettelegging for aktivitet som medfører økt båtbruk på Ráisjávri avklares ifht funksjonen av viltlokaliteten *Ráisjávri*. Dersom båttrafikk på vannet øker så mye at det går ut over verdien av Ráisjávri som et viktig viltområde, bør anleggsveien vurderes stengt for allmenn ferdsel
- Eventuelle nye anlegg og bruk skal ikke føre til at verneverdige kulturminner blir ødelagt eller verdien av kulturmiljøet på sørsiden av Ráisjávri blir redusert.
- Eventuelle anlegg tilpasses dette som en innfallsport/grenseport til nasjonalparken slik at de ikke endrer opplevelsen visuelt eller påvirker inntrykket av landskapet.
- Innenfor sonen legges det ikke til rette for aktiviteter som medfører unødvendig støy, dvs med unntak av trafikk på eksisterende anleggsvei og aktivitet i forbindelse med reindrift.
- Innenfor sonen anlegges det ikke anlegg med bruk av lys som blir sjenerende i RNP.

Hensyn som bør tas og forslag til tiltak i buffersonen:

- Tiltak og tilrettelegging i buffersonen/hensynssonen tilpasses etter avklaring av ansvar for og vedlikehold av anleggsvei slik:
Alt 1. Dersom ansvar for og vedlikehold av anleggsveien blir avklart, og den får en standard som gjør den kjørbart for vanlige kjøretøy og holdes åpen for allmenn ferdsel, kan nordbredden av Ráisjávri tilrettelegges som innfallsport med parkeringsplass.
Alt 2. Dersom ansvar for og vedlikehold av anleggsveien ikke blir avklart, og den ikke får en standard som gjør den kjørbart for vanlige kjøretøy eller den ikke holdes åpen for allmenn bruk, kan nordbredden av Ráisjávri tilrettelegges som grenseport. Egnede steder ved Biedjovággiveien tilrettelegges da som innfallsport.
- Tiltak og tilrettelegging ved Ráisjávri både innenfor nasjonalparken og i buffersonen utenfor nasjonalparken bør sees i sammenheng og samordnes. Tiltak, se 9-44 i kap 9 *Fritidsbruk*.

Randsone / hensynssone etter pbl 11-8c)

Avgrensning:

Leamšejávrrit, avgrensning sonen etter avklaring om vedlikehold av anleggsveien. Se **vedlegg xx**
Temakart: Randsoner.

Alt 1: Dersom ansvar for og vedlikehold av anleggsveien blir avklart, og den får en standard som gjør den kjørbart for vanlige kjøretøy og holdes åpen for allmenn ferdsel avgrenses randsone slik: Parkering ved nordbredden av Ráisjávri – Reisavannhytta - parkering ved hovedveg Leamšejávrrit- start anleggsvei ved Joalotoaivi – parkering ved nordbredden av Ráisjávri.

Alt 2: Dersom ansvar for anleggsveien ikke blir avklart, eller den ikke får en standard som gjør den kjørbart for vanlig kjøretøy eller den ikke blir åpen for allmenn bruk avgrenses randsone slik: Parkering ved nordbredden av Ráisjávri – Reisavannhytta - parkering ved hovedveg Leamšejávrrit/parkering hovedveg sør for Leamšejávrrit - parkering ved nordbredden av Ráisjávri slik at sonen går på begge sider av atkomststi.

Retningslinjer i kommuneplanens arealdel anbefales knyttet til:

- Unngå større tekniske anlegg som blir synlige innover i nasjonalparken og som påvirker opplevelsen av dette som en innfallsport til en nasjonalpark, for eksempel nye kraftlinjer, vindmøller, større bygg, hyttefelt eller mange enkelthytter, gruveanlegg og lignende.
- Innenfor sonen legges det ikke til rette for aktiviteter som medfører sjenerende støy.
- Innenfor sonen anlegges det ikke lys som virker sjenerende innover i nasjonalparken og som påvirker opplevelsen av nasjonalparken.

Hensyn som bør tas og forslag til tiltak i randsonen:

- Forsterking av kjøreløype i randsonen og andre tiltak på kjøreløype/tursti sees i sammenheng med tiltak for kjøreløyper i nasjonalparken.

Annet

Visitor Point bør bygges ut som et nettverk som omfatter alle de 3 hovedinnfallsportene; i Nordreisa, i Kåfjord, i Kautokeino. Hovedstrukturen bør være felles, men hvert enkelt Visitor Point bør få lokal profil, eks reindrift og samisk kultur i Kautokeino.

Visitor Point bør sees i en større sammenheng, lokalisering søkes knyttet til annen eksisterende

aktivitet, og på et sted som er lett tilgjengelig for flere og det er mulig med flere typer aktiviteter. For eksempel kan det kobles til turistinformasjon, informere om både RNP og andre verneområder i Kautokeino (foreslått Goahhtelluoppal nasjonalpark, myrverneområder), informasjon om Nordkalottled/E1-sti og andre turmuligheter, om lokalt turlag, om kulturminner og lokal kultur, lokalt handtverk/duodji, om reiseliv osv. Kautokeino er startsted for Nordkalottleden som går gjennom tre land fra Kautokeino til Kvikkjokk i Sverige eller Sulitjelma i Norge. Et Visitor Point kan brukes i mer aktiv informasjon om Nordkalottleden. Visitor Point kan ha en funksjon både i forhold til turister og lokale, skoleelver, studenter, forskere, samisk høyskole, lokale festivaler, knutepunkt for lokale reiselivsbedrifter osv. Lokalisering bør avklares gjennom en lokal prosess. Flere alternative lokasjoner kan være aktuelle, for eksempel området ved Čuonovuohppi som ligger nært Stuorajavri, Nordkalottleden/E1 og scooterløypa, eller mer sentralt i Kautokeino nært Kautokeino sentrum. Et Visitor Point i Kautokeino blir liggende i Finnmark fylke og må avklares i samarbeid med aktører i Finnmark. Et Visitor Point i Kautokeino bør sees i sammenheng med og i nettverk med naturinformasjonssenteret i Hætta i Finland.

Ansvar for vedlikehold og drift (søppel, ettersyn) av tilrettelagte områder utenfor nasjonalparken må avklares.

Det bør gjøres avbøtende tiltak på eksisterende gjerder og anlegg for å redusere kollisjonsfare for fugl og trekkende vilt.

15.6 Guolasjávri, Kåfjord kommune

15.6.1 Verneverdier

Innenfor landskapsvernområdet ved Guolasjávri er verneverdiene spesielt knyttet til de kvartærgeologiske forekomstene samt til landskapet og opplevelsen av det.

Verdien av det spesielt verneverdige kvartærgeologiske området *Bieddjuvággi-Čoalbmevaggi* er knyttet til de såkalte glasifluviale erosjons- og akkumulasjonsformene. Der er en stor samling av isavsmeltingsformer, og da området ble registrert, ble det vurdert at det er ønskelig å bevare en mest mulig helhetlig samling av dem. Det kvartærgeologiske området er vurdert å ha betydning i regional sammenheng.

Hele landskapsvernområdet ligger på høyfjellet over tregrensa. Landskapet er vidt og åpent med lite vegetasjon. Parkeringen ved vernegrensa ligger nærmere 800 moh, Ráisjávri ligger til sammenligning på 444 moh. Det er god sikt innover mot dalene Biedjovággi og Čoalbmevággi.

15.6.2 Bruk av randsonen

Guolasjávri er et regulert vann som i sin helhet ligger utenfor RLVO. Like utenfor vernegrensa i Huortnášluokta er det en steinfylling mot det oppdemte vannet. Adkomsten til RLVO går sommerstid via anleggsveien fra Kåfjorddalen opp til Guolasjávri. Fra der veien kommer opp til vannet ved Røde-Kors-hytta og inn til vernegrensa går det en grusveg. I forbindelse med utbygging av kraftlinja Balsfjord-Hammerfest planlegges opprusting av veien. Standarden på denne veibiten er dårlig, men det kjøres både med bobiler og personbiler inn til veienden. Det er ingen tilrettelagte parkeringsplasser her, men det parkeres på to steder; der veien slutter ved fjellfoten og stien til Halti starter, og der stien/kjøreløypa inn til RLVO starter. Ved den siste parkeringen står det en informasjonstavle. Vinterstid går det godkjent snøscooterløype etter anleggsveien opp til Guolasjávri ved Røde-Kors-hytta der den deler seg i to sløyfer, en mot vest over vannet og en østover. Kåfjord

kommune arbeidet i perioden 2007-2010 med prosjektet *Småsamfunnssatsing og kulturbasert næringsutvikling*, og videreførte deler av det i prosjektet *Fra Ishavet til Halti*. Gjennom prosjektene er det gjort en rekke tiltak i Kåfjorddalen, bla hengebrua *Gorsabrua* over canyonen ved Sabetjohka som er en severdighet og turmål, tilrettelegging og merking av turstier og informasjon om natur og kultur. Det kan forventes økt aktivitet som en følge av dette, spesielt i Kåfjorddalen, men også videre mot Halti.

Det går tursti/kjøreløype fra vernegrensa og innover Biedjovággi. Stien/løypa deler seg, og en gren fortsetter ned mot Gahperusvággi og en gren mot Čoalbmevaggi der den møter Nordkalottleden.

Det er i dag ikke bygd ut noen innfallsport ved Guolasjávri eller besøkssenter i tilknytning den, men dette er en av de tre hovedinnfallsportene til RLVO og videre til RNP. Spesielt er det en viktig innfallsport for de som skal besøke fjellet Raisduottarháldi og Finlands høyeste fjell Halti. Den mest brukte traseen opp til Haltitoppen er utenfor RLVO, og stien dit er merket.

Kommuneplanens arealdel for Kåfjord kommune er under utarbeidelse.

Figur 15-7: Parkering ved stien inn til RLVO.

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 15-8: Utsikt fra stien opp til Halti

Foto: Odd Rudberg

15.6.3 Bruk av randsonen i forhold til verneverdier

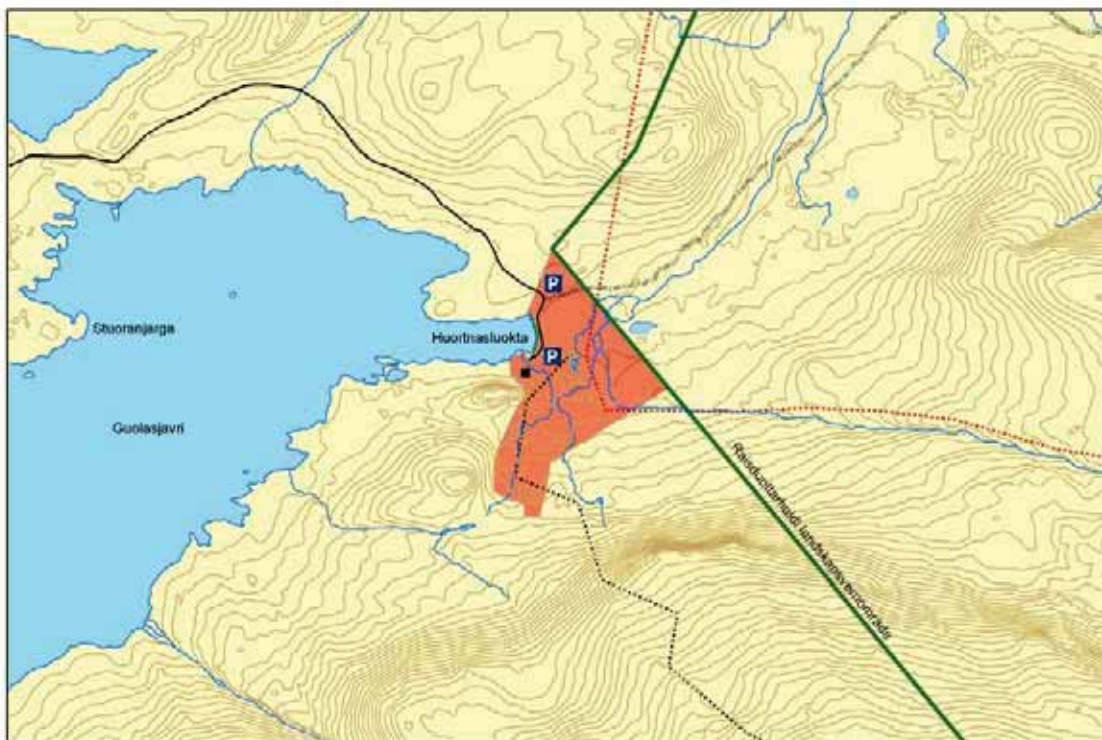
Bruken av denne randsonen og mulig påvirkning av verneverdier er viktig å se i sammenheng med hvordan områdene på finsk side forvaltes og hvilke opplevelser og turer som tilbys derfra og omfanget av besøkende som kanaliseres fra Finland via Kåfjord. Se kap 15.7.3.

Kvartærgeologiske elementer er i kvartærgeologisk kart markert både utenfor vernegrensa og utenfor avgrensingen av det spesielt verneverdige kvartærgeologiske området. Tiltak som kan påvirke de kvartærgeologiske verdiene innenfor verneområdet er først og fremst bruk innenfor verneområdet. Det er en forutsetning at tilrettelegging for bruk innenfor verneområdet gjøres slik at det tas høyde for bruk uten å redusere verneverdiene. Tilrettelegging for mer bruk utenfor kan imidlertid øke presset på verneområdet. Verdien av enkeltelementer og verdien av det kvartærgeologiske området som helhet i forhold til nye anlegg og også tilretteleggingstiltak, økt bruk og kanalisering av ferdsel, bør derfor ses i sammenheng både utenfor og innenfor naturvernområdet.

Landskapet er en sentral verneverdi i RLVO, og nye tekniske anlegg må derfor vurderes ut fra hvorvidt de kan føre til visuell endring av landskapet og påvirke opplevelsen av det. Dette er en av de tre hovedinnfallsportene til nasjonalparken, og landskapsinntrykket er viktig for opplevelsen for de som kommer for å besøke området. Det kan være opplevelsen for de som kommer inn Biedjovággi, og opplevelsen for de som går opp til Halti. Fra Raisduottarháldi er det et vidt utsyn. På norsk side av grensen vil tiltak som påvirker dette utsynet negativt redusere kvaliteten av opplevelsen av å gå til toppen. Det kan være tiltak som kraftlinjer, vindmøller, større demninger, større bygg og lys som er godt synlig over stor avstand. For de som går inn eller kommer ut gjennom Biedjovággi er det særlig tiltak som er synlige fra dalåpningen mot Huortnášluokta som kan virke forstyrrende. I tillegg til det visuelle vil aktivitet som genererer støy oppleves som en negativ faktor. Det gjelder også for tiltak som eventuelt planlegges på finsk side av Halti.

15.6.4 Anbefalinger

Figur 15-9: Buffersone/hensynssone Huortnášluokta

Utarbeidet av Asgeir K. Blixgård for Fylkesmannen i Troms.

- Foreslått buffersone/hensynssone
- Avgrensning av spesielt verneverdig kvartærgeologisk område Bieddjuvággi-Čoalbmevaggi
- Grense Raisduottarhaldi landskapsvernområde
- Vei
- Sti og kjøreløype
- Sti til Haltitoppen
- P Parkeringsplass
- Hytte

Tiltak i buffersone og randsone skal vurderes etter de miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Buffersone / hensynssone etter pbl 11-8c)

Avgrensning:

Huortnášluokta, veienden inkludert stistart RLVO, stistart Halti, kvartærgeologisk viktig område. Se **vedlegg xx** *Temakart: Kvartærgeologi*.

Bestemmelser i kommuneplanens arealdel anbefales knyttet til:

- Særlig hensyn til naturmiljø, friluftsliv og landskap med begrensede og enkle tekniske inngrep og anlegg.
- Inngrep og anlegg skal ikke redusere verdien av det kvartærgeologisk viktige området.
- Eventuelle anlegg tilpasses dette som en innfallsport/grenseport til landskapsvernområdet slik at de ikke endrer opplevelsen visuelt eller påvirker inntrykket av landskapet.
- Innenfor sonen legges det ikke til rette for aktiviteter som medfører unødvendig støy, dvs med unntak av ordinær trafikk på eksisterende vei.
- Innenfor sonen anlegges det ikke anlegg med bruk av lys som blir synlig i RLVO.

Hensyn som bør tas og forslag til tiltak i buffersonen:

- Tiltak og tilrettelegging i buffersonen/hensynssonen tilpasses etter avklaring av ansvar for vedlikehold av anleggsvei slik:
Alt 1: Dersom ansvar for vedlikehold av anleggsveien blir avklart, og den får en standard som gjør den kjørbær for vanlige kjøretøy og holdes åpen for allmenn ferdsel, kan Huortnášluokta tilrettelegges som innfallsport med enkel parkeringsplass ved stistart RLVO og stistart Halti.
Alt 2: Dersom ansvar for anleggsveien ikke blir avklart, og den ikke får en standard som gjør den kjørbær for vanlige kjøretøy eller den ikke blir åpen for allmenn bruk, kan Huortnášluokta tilrettelegges som grenseport uten parkeringsplasser. Parkeringsplass kan da legges der vedlikehold av vei slutter.
- Tiltak og tilrettelegging ved Huortnášluokta både innenfor landskapsvernområdet og i buffersonen utenfor landskapsvernområdet bør sees i sammenheng og samordnes. Se tiltak 9-46 i kap 9 *Fritidsbruk*.

Randsone / hensynssone etter pbl 11-8c)

Avgrensning:

Guolasjávri, Huortnášluokta – veikryss ved Røde-kors-hytta – sti til Halti. Se **vedlegg xx** *Temakart: Randsoner*.

Retningslinjer i kommuneplanens arealdel anbefales knyttet til:

- Unngå større tekniske anlegg som blir synlige innover i landskapsvernområdet og som påvirker opplevelsen av dette som en innfallsport til et landskapsvernområde og nasjonalpark, for eksempel nye kraftlinjer, vindmøller, større demning, større bygg, hyttefelt eller mange enkelthytter, gruveanlegg og lignende. Eventuelle gjerder og anlegg for reindrift avklares etter samråd med reindriftsforvaltningen. Eventuelle nye hytter for reindrift legges ikke slik at de fører til økt kjøring eller nytt kjøremønster som reduserer verneverdier i landskapsvernområdet.
- Innenfor sonen legges det ikke til rette for aktiviteter som medfører sjenerende støy.
- Innenfor sonen anlegges det ikke lys som er godt synlig innover i landskapsvernområdet og fra Halti og som påvirker opplevelsen av landskapsvernområdet.

Hensyn som bør tas og forslag til tiltak i randsonen:

- Tilrettelegging kan gjøres langs anleggsveien knyttet til dette som et turområde med naturopplevelsen i fokus, med enkle tiltak som for eksempel rasteplasser og informasjon, og i et formspråk som henger sammen med annen tilrettelegging i nærområdet.

Annet

Visitor Point bør bygges ut som et nettverk som omfatter alle de 3 hovedinnfallsporene; i Nordreisa,

i Kåfjord, i Kautokeino. Hovedstrukturen bør være felles, men hvert enkelt Visitor Point bør få lokal profil, eks sjøsamisk kultur og gruvedrift i Kåfjord. Visitor Point bør sees i en større sammenheng, og lokalisering søkes tilknyttet annen eksisterende aktivitet, på et sted som er lett tilgjengelig for flere, der det er mulig med flere typer aktiviteter og der adkomst ikke er så avhengig av vær og føre, for eksempel slik som området ved den store parkeringsplassen i Kåfjorddalen. Et senter kan både fungere som innfallspport til verneområdene og fjellet Halti, og i forhold til aktiviteter i dalen. Et senter bør også legges der veien blir vedlikeholdt og tåler noe trafikk, dvs nedenfor veikrysset ved Røde-Kors hytta.

Ansvar for vedlikehold og drift (søppel, ettersyn) av infrastruktur og tilrettelegging utenfor verneområdene må avklares.

15.7 Somájávri/Somasjärvi og Haltitoppen i Käsivarsi, Finland

15.7.1 Verneverdier

Innenfor RLVO ved Somájávri er verneverdiene spesielt knyttet til de kvartærgeologiske forekomstene, kulturminner samt til landskapet og opplevelsen av det. Ved Haltitoppen er verneverdiene i landskapsvernområdet spesielt knyttet til landskap og opplevelse.

Det kvartærgeologiske området *Bieddjuvággi-Čoalbmevaggi* ligger nord for Somájávri, men de geologiske elementene fortsetter mot Somájávri utenfor avgrensningen av det spesielt verneverdige kvartærgeologiske området. Verneverdien er knyttet til de såkalte glasifluviale erosjons- og akkumulasjonsformene. Der er en stor samling av isavsmeltingsformer, og da området ble registrert ble det vurdert at det er ønskelig å bevare en mest mulig helhetlig samling av dem. Det kvartærgeologiske området er vurdert til å ha betydning i regional sammenheng.

Like nord for Somájávri er det registrert flere kulturminner. Alle kulturminnene er automatisk fredete samiske kulturminner og knytter seg til bosetting. Det dreier seg om árran, lekeplasser, matgjemme og gammetufter. De registrerte kulturminnene er godt bevarte.

Nordkalottleden sin innfallsporten fra Finland ligger på høyfjellet over tregrensa, vannet Somájávri ligger på 737 moh. Det er et åpent landskap med lite vegetasjon og god oversikt over Somájávri, innover dalen Čoalbmevággi og mot fjellet Ráisduottarháldi. Den norske Haltitoppen er på 1361 moh, den finske som er Finlands høyeste fjell er på 1331 moh. Det er vidt utsyn i alle retninger fra disse toppene.

Området er mye brukt i fritidssammenheng, både sommer og vinter. Nordkalottleden krysser riksgrensa ved Somájávri, og en snøscooterløype går til østsida av Somájávri. Somashytta har en åpen del som blir mye brukt, og det kan søkes om dispensasjon for å kjøre inn til hytta med snøscooter. Området brukes til vandring, isfiske, skiturer, scootertur, hundekjøring.

Haltitoppen er et populært turmål, særlig for finlendere som vil besøke Finlands høyeste fjell. I kartleggingen av friluftslivsområder er området *Saraelv-Saravann-Somasjavri* verdisatt som svært viktig.

15.7.2 Bruk av randsonen

Randsonene Somájávri/Somasjärvi og Haltitoppen ligger i Finland, innenfor Käsivarsi ødemarksområde. Ødemarksområdet har et areal på 2206 km², og ble opprettet i 1991. Det er opprettet med hjemmel i ødemarksloven på statens grunn i nordlige Lappland, og forvaltes av

Forststyrelsen/Metsähallitus. Det er ikke et naturvernområde, men inngår i Finlands Natura 2000 nettverk. Målsetningen er å bevare området ødemarkskarakter, trygge den samiske kulturen og naturnæringene, samt utvikle en mangfoldig utnyttelse av naturen og forutsetningen for det. Dette er Finlands nest største ødemarksområde, og ut fra antall besøkende det mest populære ødemarksområdet i Finland. En av grunnene til det er at dette er det eneste området med høgfjell i Finland. Området har vært brukt til rekreasjon av friluftsfolk i Finland i lang tid. Hyttene ved Halti ble først åpnet i 1961.

Det er laget forvaltningsplan for området, *Skötsel- og användningsplan för ödemarksområdet Lapska armen* som ble vedtatt i 2008. Planen skal revideres, men arbeidet har blitt utsatt i påvente av avklaring om en evt ny nasjonalpark i den Lappiske armen. Det er nå klart at det ikke blir arbeidet videre med en mulig ny nasjonalpark i dette området, men det er nedsatt en arbeidsgruppe som sammen med lokale instanser skal finne et felles utgangspunkt for å samordne naturvern, turisme og bruk.

Nordkalottleden/E1 krysser riksgrensa ved Somájávri. Grensegjerdet kan krysses ved å åpne strengene i gjerdet. Tidligere var lovlig passeringssted av riksgrensen mellom Norge og Finland kun mellom riksrøysene nr. 303 A og nr. 306. Dette er nå opphevet og grensen kan krysses hvor som helst.

Figur 15-10: Punkt der Nordkalottleden krysser grensegjerdet.

Foto: Ann-Heidi Johansen

Ved Nordkalottleden, nært grensegjerdet på finsk side, ligger den åpne hytta Kopmajoki. Til Haltitoppen går det merket sti fra finsk side. Nedenfor toppen er det åpen hytte og hytte for utleie, Halditjocko.

Det er ingen preparerte skiløyper på finsk side, men skiløpere bruker bla snøscootersporet som går til Halditjocko og Somajärvi. Sporet er markert med bjørkekvist.

I ødemarksområdet går ca 50 km av det 180 km lange snøscootersporet mellom Hetta og Kilpisjärvi. Sporet er merket og Forststyrelsen/Metsähallitus er ansvarlig for sporet. Det 40 km lange sporet fra Saarikoski til Raittijärvi krysser dette sporet. Med utgangspunkt i Kilpisjärvi tilbys dessuten snøscooterturer til Haltitoppen, til Somajärvi og andre vann for

fiske, men en må da ha med guide. Innbyggerne i kommunen kan kjøre fritt, også utenom løypene. Fra Kilpisjärvi tilbys det også helihiking.

Vassdragene og vannene på finsk side er attraktive og mye brukt til fritidsfiske og til næringsfiske. Fra Kilpisjärvi tilbys turer med fly og helikopter til fiskevann. Fiskere flys inn til Somasjärvi både på våren for isfiske og fiske i sommersesongen. Vannet Somájávri/Somasjärvi ligger både i Norge og Finland. Vannet har på norsk og finsk side ulike regler for fiske. Vassdraget Poroeno-Lätäseno er en fin elv for erfarne kanopadlere. Båter/kanoer blir fraktet inn til Porojärvi med fly. Parasitten *Gyrodactylus salaris* forekommer naturlig i vassdragene på finsk side. Avstanden til de norske vassdragene er kort, på det smaleste er det bare en grusrygg som skiller det finske vassdraget Lätäseno fra den lakseførende Reisaelva. Det drives dessuten jakt i ødemarksområdet.

15.7.3 Bruk av randsonen i forhold til verneverdier

Hva som skjer i randsonen mot Finland kan få stor påvirkning på RLVO spesielt, men sannsynligvis også på RNP. Spesielt er det avhengig av hva som blir resultatet av det videre arbeidet til gruppen som skal samordne naturvern, turisme og bruk. Det er ikke usannsynlig at bruken kan øke mye mer i denne delen av verneområdene enn for eksempel i Reisadalen der bruken nå er størst. Med tanke på at Finlands høyeste fjell også ligger i randsonen til RLVO vil en satsing på turistnæring fra finsk side uansett føre til økt trafikk også på norsk side. For eksempel er en runde med utgangspunkt Kilpisjärvi, via Kåfjord og opp til Guolasjärvi og videre opp mot Haltitoppen eller innover Čoalbmevággi og tilbake til Kilpisjärvi et scenario det må tas høyde for i forvaltningen av RLVO.

Innfallsporten via Guolasjärvi vil i såfall bli sentral, og det er viktig å få på plass gode løsninger som både ivaretar hensynet til økt bruk og hensynet til verneverdiene når konkrete tiltak planlegges og settes i verk. Den mest brukte traseen opp til Haltitoppen er utenfor RLVO. Ved økt trafikk kan det bli spørsmål om å høyne standarden på denne stien.

Rent konkret for RLVO vil økt bruk av Nordkalottleden/E1 føre til økt press på RLVO. Det er svært viktig å få avklart traseen for Nordkalottleden gjennom Čoalbmevággi og hva den tåler av bruk og type bruk. I denne forvaltningsplanen er det foreslått et tiltak 9-48 i kap 9 *Fritidsbruk*, å se om det er mulig å legge om og samordne Nordkalottleden og kjøreløypa for reindrift gjennom Čoalbmevággi til ny trasè der det er nødvendig av hensyn til verneverdier, spesielt geologi og kulturminner. Vi forutsetter at det ved gjennomgang av stitrasèen tas høyde for mer bruk også fra finsk side av grensen.

Dersom det planlegges nye porter i grensegjerdet er det viktig å få avklart plassering også med forvaltningsyndigheten for RNP og RLVO for å sjekke ut at slik kanalisering av bruk ikke får negative konsekvenser for verneverdier.

Ved Somájávri er det vidt utsyn. Alle evt nye større tekniske anlegg i randsonen bør vurderes i forhold til hvordan de vil påvirke landskapsopplevelsen i RLVO. Det kan være tiltak som kraftlinjer, vindmøller, større bygg og lys som er godt synlig på avstand.

I tillegg til det visuelle vil aktivitet som genererer sjenerende støy oppleves som en negativ faktor. For eksempel flyging til Somasjärvi eller andre grenseområder i denne randsonen.

En alvorlig bekymring på norsk side er risikoen for at *Gyrodactylus salaris* kan smitte over til Reisaelva, for eksempel med fiskeutstyr, kano eller annet som har vært i kontakt med vann fra finske vassdrag. Det vil få meget store konsekvenser for laksen i Reisaelva, med påfølgende store konsekvenser for lokalsamfunnet.

For verdien av landskapet og opplevelsen av Haltitoppen vil tekniske tiltak og aktiviteter også på finsk side av grensen ha betydning. Fra toppen er det et vidt utsyn, og både store anlegg som kraftlinjer, vindmøller og større bygg vil påvirke inntrykket, men også eventuelle mindre anlegg nær toppen og anlegg med lys, bør vurderes nøye. Det samme gjelder aktiviteter som genererer støy. Dersom det planlegges økt omfang av for eksempel snøscooterturer til Haltitoppen eller landing med helikopter, bør det avklares hvordan støy vil påvirke opplevelsen i landskapsvernområdet. En slik vurdering bør skje i samarbeid med finske forvaltningsmyndigheter.

15.7.4 Anbefalinger

Randsone

Avgrensning:

Somájávri, i Finland, mellom riksgrensen og grensegjerdet Norge-Finland til der grensene mellom RNP/RLVO/riksgransen møtes

Haltitoppen, i Finland, rundt selve toppen av finsk Halti

Se **vedlegg xx** *Temakart: Randsoner*.

Innspill til arealbruk og arealplanen for Käsivarsi villmarksområde:

- Unngå større tekniske anlegg som for eksempel nye kraftlinjer, vindmøller, større bygg og lignende som er synlige innover i landskapsvernområdet og fra toppen av Ráisduottarháldi og som påvirker opplevelsen av landskapsvernområdet.
- Innenfor sonen legges det ikke til rette for aktiviteter som medfører sjenerende støy.
- Innenfor sonen anlegges det ikke lys som er synlig innover i landskapsvernområdet og som påvirker opplevelsen av landskapsvernområdet.
- Eventuelle nye porter i grensegjerdet avklares med forvaltningsmyndigheten for RNP/RLVO.

Annet

Kilpisjärvi er, sett i en større sammenheng, en innfallsport til RLVO og RNP. På Kilpisjärvi har Metsähallitus bygd opp et naturinformasjonssenter, Kilpisjärvi naturhus, med informasjon om natur og friluftsmuligheter. Det bør etableres kontakt mellom Visitor Point nettverket og Kilpisjärvi naturhus. Informasjon om RNP og RLVO bør være tilgjengelig på Kilpisjärvi naturhus. Det bør også etableres et samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten for Käsivarsi ødemarksområde og forvaltningsmyndigheten for RNP/RLVO.

På naturhuset og på hyttene langs Nordkalottleden mellom Kilpisjärvi og Somashytta, samt på hyttene langs Lätäseno, bør det formidles informasjon om smittefaren for *Gyrodactylus salaris*.

Se tiltak 6-14 i kap 6 *Dyreliv*.

Forebygge smitte av parasitten *Gyrodactylus salaris*. I tillegg til tiltak beskrevet i *Driftsplan for Reisaelva-perioden 2011-2015*:

- informere på finsk side fiskere og andre brukere av RNP og RLVO om faren for smitte av *Gyrodactylus salaris*. Bla på hyttene nærmest grensa Kopmajoki, Tapmajärvi, Porojärvi, Jogasjärvi, Meekonjärvi.
- informere på norsk side om faren for gyrosmitte på grensehyttene ved Deatnumuotki, Sidusgohpi og Somashytta, samt infokilt ved port på grensegjerdene.
- undersøke mulighet for å etablere desinfeksjonsstasjon på Kilpisjärvi som kan fungere for brukere av flere grensevassdrag, Poroenu-Lätäseno- vassdraget, Rostujavrivassdraget og Skibotnassdraget.

Ved økt omfang av aktiviteter på finsk side som genererer støy, bør det i samarbeid med forvaltningsmyndigheten for Käsivarsi ødemarksområde gjøres en vurdering av hvordan det påvirker opplevelsen i landskapsvernområdet.

15.8 Annen bruk i randsonen som kan påvirke verneverdier i RNP og RLVO

Nye tiltak i randsonen generelt, utenom de randsonene vi har avgrenset spesielt, og som kan påvirke verneverdier innenfor, skal også vurderes etter naturmangfoldlovens prinsipper. Det kan være aktivitet som hyttebygging, grøfting, vegbygging, hogst, gruvedrift, utbygging av vassdrag, tilrettelegging osv.

Eksisterende anlegg eller bruk som ikke ligger i tilgrensende areal til verneområdene, men som likevel kan påvirke eller innvirke på RNP og RLVO, og som derfor bør nevnes, er:

Eventuelt utbygging av Kvæningen kraftverk

Stuora Mollesjavri i den østlige del av nedbørsfeltet til Reisavassdraget er senket 5 meter og overført østover til Abbujohka i Kvæningen (Verneplan vassdrag III). Konesjonsreglementet for Mollesjohka skal revideres om 7-8 år. En utbygging av Kvæningen kraftverk som endrer vannregimet i Mollisfossen kan få konsekvenser for artsmangfold og økologiske prosesser i vann og vannrelaterte økosystemer innenfor RNP. I tillegg må det vurderes om det får konsekvenser for bruken av elva. Kvæningen kraftverk har søkt om å utnytte fallet fra Stuora Mollesjávri og ned til Abbujávre, men den ble avslått av NVE med begrunnelse i at dette er et verna vassdrag. Det ble påklaget av Kvæningen kraftlag. **Saken ligger nå i Olje- og energidepartementet. Siste status i saken?**

Ny kraftoverføringslinje mellom Balsfjord og Hammerfest

Kraftoverføringslinjen er planlagt å krysse fjellområdene på nordsiden av RNP og RLVO. Konesjonen som NVE ga for denne linjen ble påklaget, blant annet av Følkesmannen i Troms på grunn av inngrep i Lullefjellet naturreservat. **Klagen ikke avgjort ennå. Hvor er endelig trase? Synlighet fra verneområdene?**

Reindrift

Reindrift drives både innenfor og utenfor RNP og RLVO, og drift innenfor disse områdene er en del av hele driftsmønsteret. Reindrift utenfor verneområdene vil derfor påvirke innenfor verneområdene. For eksempel der gjerdeanlegg ligger utenfor verneområdene, men aktivitet knyttet til bruken av det også vil foregå i verneområdene. For nærmere omtale av reindrifas bruk, se kap 8 *Reindrift*.

16 MYNDIGHETER – OPPGAVER OG ANSVAR

De myndigheter og deres oppgaver og ansvar som er omtalt her, er begrenset til de som har direkte eller viktige roller i forvaltningen av RNP og RLVO.

16.1 Forvaltningsmyndighet

Det er Miljødirektoratet som kan fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for et verneområde. Forvaltningsmyndigheten blir vanligvis fastsatt samtidig med vernevedtaket.

Inntil 2010 var Fylkesmannen i Troms forvaltningsmyndighet for RNP og RLVO. Da ble forvaltningsmyndigheten overført til et nasjonalparkstyre i vedtak ved kgl.res. av 4. juni 2010.

Naturmangfoldloven

§ 62 annet ledd og tredje punktum:

Kongen kan bestemme at et særskilt oppnevnt organ er forvaltningsmyndighet for et område vernet med hjemmel i kapittel V (dvs områdevern).

Klima- og miljødepartementet har vedtatt egne vedtekter for Nasjonalparkstyret, der bla styrets myndighet, sammensetning og oppgaver er beskrevet. Nasjonalparkstyret oppnevnes av Klima- og miljødepartementet etter innstilling fra Nordreisa kommune, fylkestinget i Troms og Sametinget. Oppnevningssperioden for medlemmene følger valgperioden for kommunestyret, fylkestinget og Sametinget. Styret velger selv leder og nestleder. Medlemmene har personlige varamedlemmer. Klima- og miljødepartementet kan gripe inn gjennom instruksjon eller eventuelt tilbakekalle delegert myndighet dersom forvaltningen av verneområdene ikke er i samsvar med naturmangfoldloven og verneforskriftene.

I følge vedtektene skal Nasjonalparkstyret for RNP og RLVO ha følgende sammensetning:

- Nordreisa kommune, 2 medlemmer fra kommunestyret
- Troms fylkeskommune, 1 medlem fra fylkestinget
- Sametinget, 2 medlemmer

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å forvalte verneforskriftene for RNP og RLVO i tråd med verneformålet, og å gjøre nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Nasjonalparkstyrets oppgaver er å:

- Utarbeide/revidere forvaltningsplan, vurdere behov for og om nødvendig gjennomføre skjøtsel og tilrettelegging.
- Treffe vedtak om tillatelser etter bestemmelser i verneforskriftene for RNP og RLVO og dispensasjoner etter naturmangfoldlovens § 48.
- Gjennomføre nødvendig grensemerking og vedlikeholde merkingen av verneområdene.
- Vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak, og er ansvarlig for tavler og plakater og skal kvalitetssikre brosjyrer.
- Ha kontakt med grunneier, rettighetshavere, brukere, lag og organisasjoner osv i forvaltningen av områdene.

- Påse at alle brudd på verneforskriftene som styret får kjennskap til blir rapportert/ anmeldt til politiet dersom forholdet er straffbart. Kopi av anmeldelse/rapport skal sendes Fylkesmannen og Miljødirektoratet. Der administrative sanksjoner er aktuelt, jf. naturmangfoldloven kap. IX, skal styret oversende en rapport om forholdet til Fylkesmannen med kopi til Miljødirektoratet.
- Sende kopi av alle vedtak truffet av nasjonalparkstyret til Fylkesmannen i Troms og til Miljødirektoratet, rapporter og anmeldelser til Fylkesmannen i Troms, Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn (SNO).
- Sende årlige rapporter om forvaltningen til Fylkesmannen i Troms.

Nasjonalparkstyret skal ha dialog med Miljødirektoratet og SNO sentralt om årlige prioriteringer av skjøtsels- og forvaltningstiltak i RNP og RLVO.

Styret trer sammen minst to ganger i året, og ellers når lederen bestemmer.

Styret kan nedsette et arbeidsutvalg av 3 personer fra styret. Styret kan gi arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak etter naturmangfoldloven og verneforskriftene i enkeltsaker. Det er ikke nedsatt et slikt arbeidsutvalg for RNP og RLVO.

Sekretær for nasjonalparkstyret er en nasjonalparkforvalter som er ansatt av Fylkesmannen i Troms. Fylkesmannen har personalansvar for nasjonalparkforvalteren. Forvalteren kan fremme innstillinger for styret om saker som gjelder forvaltning av RNP og RLVO, men er underlagt styret i alle saker som angår forvaltning av verneområdene.

Klima- og miljødepartementet foretok i 2012 en endring i vedtektene for nasjonalparkstyrene slik at nasjonalparkstyret kan delegerer myndighet til forvalteren til å behandle alle typer søknader om ferdsel etter verneforskriftens spesifiserte tillatelsesbestemmelser. Det inkluderer for eksempel motorferdsel på snødekt mark og barmark, organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundspann. Forvalterens vedtak skal treffes i tråd med naturmangfoldloven, verneforskriftene og forvaltningsplanen. Omfanget av ferdsel skal ikke være i strid med verneformålet og bevaringsmålene som er satt i forvaltningsplanen. Delegeringen gjelder ikke søknader om ferdsel som må behandles etter naturmangfoldlovens generelle dispensasjonshjemmel § 48. Nasjonalparkstyret for RNP og RLVO vedtok 07.03.2013 delegering av myndighet til nasjonalparkforvalteren til å treffe vedtak i saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftens spesifiserte dispensasjonsbestemmelser om ferdsel, dvs pkt 4.3 i RNP og 2.3 i RLVO som bla omhandler motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.

Styret skal oppnevne et faglig rådgivende utvalg. Utvalget skal bestå av representanter for ulike interesser i området. I følge vedtektene for nasjonalparkstyret bør de ha minst ett årlig dialogmøte med faglig rådgivende utvalg. Det rådgivende utvalget for RNP og RLVO består av representanter for: -Nord-Troms museum, -Statskog, -Nordreisa næringsforening, - Naturvernforbundet i Nordreisa, -Troms fylkeskommune, -Nordreisa scooter og båtforening, - Reinbeitedistrikt 42 Beahcegealli, -Troms turlag, -Nordreisa kommune administrasjonen, - Reisa elvelag, -Nordreisa jeger- og fiskerlag, -Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri, - Nord Troms Næringsforum.

16.2 Fylkesmannen

16.2.1 Fylkesmannen i Troms

Miljøvernavdelingen

Fylkesmannen har klagerett på vedtak fattet av nasjonalparkstyret. Klager skal fremsettes for Miljødirektoratet som forbereder klagen og innstiller til vedtak. Det er Klima- og miljødepartementet som er klageinstans for vedtak truffet av nasjonalparkstyret.

Naturmangfoldloven

§ 62 tredje ledd og siste setning:

Fylkesmannen har klagerett over vedtak truffet av kommunen etter delegasjon.

Innen fiskeforvaltning har Fylkesmannen ansvar for forvaltning av truede og sårbare arter, anadrome arter (laks, sjørørret og sjørøye), og spesielt verneverdige bestander av storørret, sårbare bestander av innlandsfisk og fisk i regulerte vann, samt forvaltningsoppgaver etter lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. med forskrifter. Fylkesmannen samler også inn fangststatistikk fra lakse- og sjørørretfisket, registrerer deltaking i sjølaksefisket og deler ut tilskudd fra det statlige fiskefondet. Dette omfatter bla fiskebestander og fiske i Reisaelva.

Innen viltforvaltning er fylkesmannen klagemyndighet for vedtak etter viltloven. Fylkesmannen har forvaltningsansvar for de store rovdyrene, og jakt etter disse artene skjer gjennom årlig lisenstildeling. Det gjelder også for forvaltning av rovvilt i RNP og RLVO.

Justis- og sosialavdelingen

Fylkesmannen er klageinstans for vedtak gjort av kommunene innenfor flere lovområder, bla vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven. Det gjelder også byggesaker innenfor verneområdene.

Plan-, reindrift- og samfunnssikkerhetsavdelingen

Fylkesmannen bidrar til kommunenes arealplanarbeid under hele prosessen med å veilede, se til at planen ivaretar nasjonale og viktige regionale interesser, bla formidle nasjonale mål og bidra til at miljøpolitikk blir gjennomført, påpeke utredningsbehov og kontrollere om planen faglig sett er tilfredsstillende. Det ferdige planforslaget sendes Fylkesmannen til uttalelse. Fylkesmannen kan gå til innsigelse til forslag i kommuneplanens arealdel i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for Fylkesmannens saksområde. Det kan for eksempel være tilfelle i randsoner til RNP og RLVO. Eventuelle innsigelser blir sendt til Klima- og miljødepartementet for endelig avgjørelse.

16.2.1 Fylkesmannen i Finnmark

Reindriftsavdeling Vest

Den regionale forvaltningen av reindrift ble fra 1. januar 2014 lagt til Fylkesmannen. RNP og RLVO ligger innenfor Vest-Finnmark reinbeiteområde som administreres av Fylkesmannen i Finnmark Reindriftsavdeling Vest. Statens reindriftsforvaltning er nærmeste fagetat, og er

også sekretariat for Reindrifststyret. Landbruks- og matdepartementet (LMD) er den overordnede myndigheten for saker om reindrift. LMD har ansvar for reindrifstlovgivningen og ansvar for at regjeringens politiske målsettinger blir i varetatt. Reindrift er en sentral næring innenfor RNP og RLVO, og avdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark behandler saker som angår reindrift som også berører verneområdene. Reindrifstavdelingens øvrige hovedoppgaver knyttet til arealforvaltning, ressurovervåkning, forvaltning av virkemiddelordninger og forskrifter, vedlikehold av grensegjerder samt veiledning og informasjon til reindrifstutøvere. Avdelingen har også ansvar for kontakt med kommuner og andre forvaltningsorganer i saker som angår reindriften.

Hytter

Reindrifstforvaltningen står som eier av de tre grensehyttene Somashytta, Sidusgohpihytta og Deatnomuotkihytta. Etter omorganisering av reindrifstforvaltningen driftes disse av Fylkesmannen i Finnmark Reindrifstavdeling Vest, og som før, i fellesskap med Forsvaret og Statskog. Rammer og regelverk som gjelder for disse hyttene er de samme som for andre hytter innenfor RNP og RLVO. Det gjelder også for uttak av ved til grensehyttene.

Motorferdsel

Motorisert ferdsel i RNP og RLVO foretas av reindrifstavdelingen ved befarings av grensegjerdet mot Finland der deler av gjerdet berører verneområdene, ettersyn av grensehyttene som de står som eier for, befarings av reindrifsthytter og andre reindrifstsanlegg det er gitt tillatelse til. Det gjelder både ferdsel med snøscooter på vinterføre og ATV på bar mark.

16.3 Sentrale myndigheter

Sentrale, dvs nasjonale, forvaltningsorganer som har det overordnede ansvaret for forvaltning av naturvernområdene er Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet. I tillegg er det flere andre sentrale forvaltningsorganer som kommer i berøring med saker i og i forvaltningen av RNP og RLVO.

Klima- og miljødepartementet (KLD) har det overordnede politiske ansvaret for verneområdene. KLD er klageinstans for enkeltvedtak fattet av nasjonalparkstyret.

Miljødirektoratet ble nytt direktorat 1. juli 2013 etter sammenslåing av tidligere Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif). Miljødirektoratet har det overordnede forvaltningsansvaret for verneområdene og har ansvar for planlegging, koordinering, faglig veiledning og utvikling av generelle retningslinjer mv. Miljødirektoratet godkjenner forvaltningsplanen for RNP og RLVO. Miljødirektoratet forbereder også klager på vedtak fattet av nasjonalparkstyret. Sammen med SNO sentralt tildeler Miljødirektoratet årlig midler til skjøtsel og forvaltning av verneområdene. Miljødirektoratet har dessuten ansvar for fiskereguleringer i elv og sjø, og utarbeider forskrift for fiske etter laks og sjørret. Miljødirektoratet arbeider også for at forurensning, skadelige produkter og avfall ikke skal føre til helseskade, gå ut over trivselen eller skade naturens evne til produksjon og selvfornyelse. De har ansvar for at forurensningsloven og produktkontrollloven blir fulgt opp gjennom tilsyn.

Riksantikvaren (RA) er et direktorat under KLD og har et overordnet ansvar for landets kulturminner. RA er faglig rådgiver for KLD i utvikling av den statlige kulturminnepolitikken. RA har forvaltningsansvar for kulturminneloven, og et overordnet

faglig ansvar for Troms fylkeskommune og Sametingets arbeid med kulturminner, kulturmiljøer og landskap. I tillegg har det ansvar og oppgaver i forbindelse med plan- og bygningsloven.

Statens reindriftsforvaltning (SRF) er et forvaltningsorgan med direktoratsfunksjoner i saker som angår reindrift. SRF har ansvaret som sekretariat og utøvende organ for Reindriftsstyret og har en sentral og viktig veiledningsrolle overfor reindriftsnæringen. Statens reindriftsforvaltning har hovedkontor i Alta. Statens reindriftsforvaltning og Statens landbruksforvaltning slås sammen 1. juli 2014.

Sametinget (ST) er ikke forvaltningsmyndighet etter naturmangfoldloven, men høringsinstans og konsultasjonspart med de statlige miljøvernmyndighetene for beslutninger og tiltak som kan påvirke samiske interesser. ST og KLD ble i 2007 enige om en avtale om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder. Retningslinjene gjelder også for arbeid med forvaltningsplaner. Etter retningslinjene skal det ved oppstart av verneplanarbeid og forvaltningsplan avklares med ST om det er behov for konsultasjon om arbeidet. I en konsultasjon drøftes hensiktsmessig og praktisk organisering av prosessen, og hvis det opprettes et arbeidsutvalg, sammensetning og mandat til dette. ST er representert i Nasjonalparkstyret for RNP og RLVO.

ST er forvaltningsmyndighet etter plan- og bygningsloven og er høringsinstans i arealsaker på lik linje med fylkeskommunen.

ST er forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner i hele landet. De skal veilede eiere av fredete og verneverdige samiske bygninger, registrere, formidle og skjøtte samiske kulturminner og kulturmiljø, dokumentere samisk kulturhistorie og tradisjonskunnskap, og utarbeide forvaltningsplaner for kulturminner og kulturmiljø.

ST er også involvert i forbindelse med utarbeidelse av forskrifter om utvalgte naturtyper, prioriterte arter, og regulering av laksefiske.

Sett inn logoer for Miljødirektoratet og evt andre myndigheter.

16.3.1 Rammer og regelverk for sentrale myndigheter

I det følgende er det kun tatt med rammer og regelverk som regulerer aktivitet knyttet til grensheyttene, og reindriftsforvaltningen og reindriftsavdelingens motorferdsel i forhold til verneforskriftene for RNP og RLVO.

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV

4.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.

6.1: Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.

4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1. er bla:

- motorferdsel i forbindelse med oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsoppgaver. Øvelseskjøring for disse formål innen nasjonalparken er ikke tillatt.

6.2: Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for bla:

- motorferdsel ved gjennomføring av oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.

4.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

Motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.

6.3 a): Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:

- øvingskjøring for formål nevnt i pkt 6.2 a).
- d): bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og støler.
- e): bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.

Landskapsvernområdet

kap IV

- 2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.
- 6.1: Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- 2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er bla:
 - motorferdsel i forbindelse med oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsoppgaver. Øvelseskjøring for disse formål innen landskapsvernområdet er ikke tillatt.
- 6.2: Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for bla:
 - motorferdsel ved oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.
- 2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
 - motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.
- 6.3 a): Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
 - øvingskjøring formål nevnt i pkt 6.2 a).
 - d): bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og støler.
 - e): bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.

16.3.2 Retningslinjer for sentrale myndigheter

Hytter

Bestemmelser og retningslinjer for grensehyttene er de samme som for andre åpne hytter i RNP og RLVO, se kap. 9.8 *Hytter og gammer* i kap. 9 *Fritidsbruk*.

Uttak og føring av ved til grensehyttene bør inngå i den samlede ved- og energiplanen for alle hytter, gammer og rasteplasser i RNP og RLVO, se tiltak 9-4 i kap 9 *Fritidsbruk*.

Motorferdsel

Reindriftsforvaltningen og reindriftsavdelingen bruker motorisert framkomstmiddel i områdene både i forbindelse med utøvelse av sin myndighet, og som eier av grensehyttene. Unntaket i verneforskriftene for motorferdsel i forbindelse med forvaltningsoppgaver er knyttet til forvaltning av naturvernområdene, ikke i forbindelse med andre forvaltningsoppgaver eller utøvelse av annen myndighet. For motorferdsel for et slikt formål må det foreligge en tillatelse etter verneforskriftene for RNP og RLVO. Det samme gjelder for oppsyn med egen eiendom, frakt av materialer og utstyr til hyttene, føring av ved osv, på lik linje med en privat grunneier. Vi kjenner ikke til at det har vært søkt om dispensasjon i forbindelse med slik kjøring.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Retningslinjer for grensehyttene, se kap 9.8 *Hytter og gammer* i kap 9 *Fritidsbruk*.

Tillatelse til nødvendig motorferdsel til Statens reindriftsforvaltning og Fylkesmannen i Finnmark Reindriftsavdeling Vest for utøvelse av myndighet, forvaltningsoppgaver og tilsyn med grensehyttene kan påregnes. Det kan påregnes flerårig tillatelse. Vilkår som knyttes til tillatelsen er omfang, hensyn til registrerte natur- og kulturverdier og hensyn til andre brukere og reindriftsnæringen.

16.4 Regional myndighet

Troms fylkeskommune (TFK) er representert i Nasjonalparkstyret for RNP og RLVO og i det faglig rådgivende utvalget. Fylkeskommunen er regional myndighet for arealforvaltning, vannforvaltning, forvaltning av vilt og innlandsfisk, friluftsliv og kulturminneforvaltning.

TFK har ansvar for arealplanlegging på fylkesnivå, samt at de veileder og bistår kommunene i deres planlegging.

Fylkeskommunen er regional myndighet for høstbare, ikke truede viltarter. De skal bidra til at det nasjonale målet om at høsting og annen bruk av levende ressurser ikke skal føre til at arter eller bestander blir utryddet eller truet, nås. For vilt utøver fylkeskommunen myndighet når det gjelder jakt- og fangsttider på elg, hjort, kanadagås og stripegås, de skal veilede om viltforvaltning på de høstbare artene, de skal se til at hensynet til vilt blir innpasset i fylkeskommunal planlegging, og de forvalter viltfondsmidler.

For innlandsfisk har fylkeskommunen ansvar for forvaltning av ikke-truede bestander i vann som ikke er regulert. Det vil si de artene av innlandsfisk som innlandsfiskeforskriften § 2 tillater fiske for. Det gjelder også for vann innenfor RNP og RLVO. Fylkeskommunen skal sørge for å ivareta hensynet til lokale fiskebestander og integrere forvaltningen av innlandsfisk i den helhetlige vannforvaltningen. De skal ivareta hensynet til bestander av innlandsfisk i regional- og transportplanlegging, og i forvaltningsplanene for vassdrag (vannforvaltningsforskriften).

TFK har ansvar for mange felt som angår friluftsliv i fylket, både knyttet til arealer, aktiviteter og tilrettelegging. Deres oppgave er bla å være talsmann for allemannsretten, stimulere og motivere for friluftsliv, sikre og ivareta attraktive friluftsområder (gjennom fylkes- og kommuneplanlegging eller gjennom erverv av områder), forvalte og drifte statlig sikra friluftsområder, tilrettelegge for friluftsliv og jakt og fiske, forvalte høstbare vilt og fiskearter, samarbeide med frivillige organisasjoner og friluftsråd, og forvalte flere tilskuddsordninger. TFK har vært ansvarlig for kartlegging og verdivurdering av friluftslivsområder i fylket, bla innenfor RNP. De følger også opp samarbeidsprosjektet *Den naturlige skolesekken* og satsing på friluftsliv i skolen, der også verneområdene med nærområder kan fungere som læringsarena, se kap 13 *Forskning og Undervisning*.

TFK ved kulturetaten og Sametinget er miljøvernforvaltningens regionale apparat når det gjelder kulturminnevern og har forvaltningsansvaret for kulturminnene i RNP og RLVO. TFK og ST skal sørge for at det tas hensyn til kulturminner og kulturmiljøer i planleggingen, også på kommunenivå. TFK og ST forbereder saker for Riksantikvaren, og har selv vedtaksmyndighet etter kulturminneloven på flere områder. De bidrar også til formidling av kunnskap om kulturminner og kulturhistorie, også i RNP og RLVO.

16.5 Lokal myndighet

RNP og RLVO ligger i sin helhet innenfor **Nordreisa kommune**, men grenser til Kåfjord kommune i Troms fylke og til Kautokeino kommune i Finnmark fylke. Kommunene er miljøforvaltningens lokale apparat, og har mange oppgaver som berører RNP og RLVO, direkte eller indirekte. Kommunen har myndighet bla etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskeloven, friluftslivloven, motorferdselloven og

forurensningsloven. Nordreisa kommune er representert i Nasjonalparkstyret for RNP og RLVO og i det faglig rådgivende utvalget.

Kommunen er den viktigste myndigheten på arealplanlegging. Kommuneplanens arealdel skal være med på å sikre en langsiktig, bærekraftig utvikling og forvaltning av areal-, natur- og kulturmiljøressursene i kommunen. Arealdelen skal vise hvor i kommunen utbygging kan skje og hvilke arealer som skal disponeres til landbruk, natur eller friluftsliv. Plan- og bygningsloven er den viktigste loven for å styre arealbruk utenfor vernede områder. Kommunen er derfor den viktigste myndigheten for planlegging i randsonen til RNP og RLVO. I kommuneplanens arealdel er det mulig å sette av et område som hensynssone for å sikre viktige naturverdier, med særlige hensyn til bla naturmiljø, kulturmiljø og friluftsliv. Se kap 15 *Randsoner*.

Kommunen er byggesaksmyndighet og behandler søknader etter plan- og bygningsloven. Krav om tillatelse etter plan- og bygningsloven kommer i tillegg til bestemmelsene i verneforskriftene, og søknader innenfor RNP og RLVO må ha tillatelse etter begge regelverk.

Kommunen er myndighet for det meste av viltforvaltningen, og hensynet til vilt skal innpasses i kommunal planlegging. Kommunen skal også utarbeide kart over viktige viltområder i kommunen for å sikre viltinteressene i arealplanleggingen. Disse kartene er bla brukt som dokumentasjon av viktige viltverdier i RNP og RLVO.

Kommunens viktigste rolle ifht fiskeforvaltning er å innpasse hensynet til fiskeinteressene og fiskens leveområder i kommunal planlegging. Kommunen har også særskilte myndighetsområder bla for merking av fredningssoner, pålegg om fiskekulturtiltak, pålegg om salg av fiskekort, og åpning av friløp som hindrer fiskens frie gang.

Kommunens viktigste oppgave i forhold til friluftsliv er å innpasse hensynet til friluftsliv i kommunal planlegging. Kommunen har særskilt myndighet i friluftslivloven til å regulere ferdsel i utmark som ridning, sykling m.v., de kan regulere ferdsel på visse friluftsområder, sperre særlig utsatte områder, og fjerne ulovlig oppsatte skilt og gjerder m.v..

Kommunen er den sentrale myndigheten i forvaltning av motorferdselloven. Kommunen kan gi generelle tillatelser etter vedtak, og spesielle tillatelser etter søknad. Kommunen har myndighet til å foreslå isfiskeløyper, og fordi Nordreisa kommune er i Nord-Troms, også rekreasjonsløyper. Løypene vedtas av Fylkesmannen. I Nordreisa er det også vedtatt en kommunal forskrift om motorferdsel på Reisavassdraget. Reglene etter motorferdselloven gjelder ved siden av verneforskriften, og det kreves tillatelse etter begge regelverk innenfor RNP og RLVO.

Kommunen har myndighet på flere felt etter forurensningsloven. Saker som kan være relevant i RNP og RLVO er at kommunen skal sørge for innsamling av forbruksavfall, har plikt til å ta i mot det og skal ha anlegg for behandling av det, og kan pålegge opprydding av avfall. Kommunen har plikt til å sørge for oppsetting og tømning av avfallsbeholdere på utfartssteder og mye besøkte offentlige steder der en må regne med at avfall vil bli gjensatt dersom ingen andre virksomheter har slik plikt. Det er bla aktuelt for innfallsportene til RNP og RLVO. Kommunen kan tillate eller forby åpen brenning av avfall.

16.6 Halti nasjonalparksenter

Opprettelsen av nasjonalparksenter i Norge er gjort på bakgrunn av Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*.

Meldingen framhever informasjon om nasjonalparker som et viktig satsingsområde og understreker: "*...en bør ta sikte på å dekke opp alle de viktigste nasjonalparkene enten med egne sentra eller gjennom regionale sentra der det gis informasjon om flere nasjonalparker*".

Det er nå opprettet 13 nasjonalparksentre i landet, og Miljødirektoratet har ansvar for å følge opp ordningen. Det er etablert en egen tilskuddsordning og autorisasjonsordning knyttet til sentrene. For å bli autorisert skal senteret oppfylle et sett kriterier som gjelder innhold og aktivitet, profil, lokalisering, finansiering av drift, mål og målgruppe, kompetanse og service. Avtalen er begrenset til fem år av gangen.

Halti nasjonalparksenter ble åpnet i 2004 etter at det fikk tildelt autorisasjon fra det som da var Direktoratet for naturforvaltning, nå Miljødirektoratet. Senteret ble reautorisert i 2007, men fikk ikke nye autorisasjon fra 2013 fordi antall søkere oversteg det totale antallet som kunne autoriseres. Neste gang det kan søkes om autorisasjon er fra 2018. Autoriserte sentre får årlig støtte til daglig drift.

Halti nasjonalparksenter holder til sentralt på Storslett og er samlokalisert med bla Nasjonalparkforvalter, Statskog Fjelltjenesten, Nordreisa bibliotek, Halti kvenkultursenter, Halti næringshage og turistinformasjonen. På Haltibyget er det samlet ulik kompetanse som kan dra gjensidig nytte av hverandre. Nasjonalparksenteret har status som knutepunkt i forvaltningen av RNP og RLVO, og skal formidle informasjon og kunnskap, både om natur innenfor og utenfor verneområdene, om bruk og kultur, både samisk, kvensk og norsk. Videre har senteret en viktig rolle ved kompetanseheving og i kontakt med publikum.

Arbeid med andre byggetrinn, Halti II, er i gang. Halti II skal inneholde bla Halti nasjonalparksenter, Nord Troms Museum, Halti kvenkultursenter, kulturskole og formidlingssal for Nordreisa kommune.

Figur 16-1: Haltibyget på Storslett

Foto: Odd Rudberg

Figur 16-2: Foajèen på Haltibyget

Foto: Odd Rudberg

16.7 Naturoppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) har tilsynsmyndighet i RNP og RLVO etter naturoppsynsloven. SNO ble opprettet ved kongelig resolusjon i 1996. Naturoppsynsloven hjemler oppsynsmyndighet gjennom kontroll med bestemmelser i naturmangfoldloven, viltloven,

motorferdselloven, lakse- og innlandsfiskeloven, friluftsløven, kulturminneloven og deler av forurensningsloven. I tillegg til tradisjonelt oppsyn med kontrollvirksomhet, skal SNO utføre praktiske forvaltningsoppgaver som skjøtsel, registrering og dokumentasjon, informasjon, veiledning og tilrettelegging på vegne av forvaltningsmyndigheten, dvs her nasjonalparkstyret. SNO har lokalkontor blant annet i Troms. Den sentrale administrasjonen av SNO er organisert som en egen avdeling i Miljødirektoratet.

I Troms løser SNO mange oppgaver gjennom tjenestekjøp fra Statskog Fjelltjenesten. Dette gjelder blant annet oppsyn i RNP og RLVO, oppsyn med motorferdsel og arbeid med registrering av fredet rovvilt. Fjelltjenestens oppdragsportefølje er tredelt, de har oppdrag for Statskog som grunneier, for Landbruks- og matdepartementet i forhold til ikke-kommersielle grunneieroppgaver som bla tilrettelegging for friluftsliv, og oppdrag for Klima- og miljødepartementet gjennom tjenestesalg til SNO. Fjelltjenesten er organisatorisk tilknyttet det enkelte regionkontor innen Statskog, her Statskog Troms.

De konkrete oppgavene som SNO eller Fjelltjenesten skal gjennomføre det enkelte år, avtales i den årlige bestillingsdialogen mellom forvaltningsmyndigheten og SNO. Bestillingsdialogen er en fast, årlig møte- og rapporteringsordning.

Sett inn logo for SNO.

16.7.1 Rammer og regelverk for naturoppsyn

I det følgende er det kun tatt med rammer og regelverk som regulerer naturoppsynets aktivitet i forhold til verneforskriftene for RNP og RLVO, og regelverk forvaltningsmyndigheten må gjøre vurderinger etter i forhold til naturoppsyn.

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV

- 1.1: Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger og anlegg.
- 1.1: Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av varige eller midlertidige bygninger.
- 1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygninger og anlegg i forbindelse med oppsyn.
- 5.6: Reglene i punkt 5 gjelder ikke ferdsel ved oppsynsvirksomhet.
- 4.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.
- 6.1: Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.
- 4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1. er bla:
 - motorferdsel i forbindelse med oppsynsoppgaver. Øvelseskjøring for disse formål innen nasjonalparken er ikke tillatt.
- 6.2: Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for bla:
 - motorferdsel ved gjennomføring av oppsynsvirksomhet. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.
- 4.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
 - Motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.
- 6.3 a): Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
 - øvingskjøring for formål nevnt i pkt 6.2 a).
 - c): bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med vedhogst etter pkt. 2.3.
 - d): bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og stoler.

- e): bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.

Landskapsvernområdet

kap IV

- 1.1: Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder oppføring av bygg og anlegg.
- 1.1: Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter vesentlig.
- 1.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygninger i forbindelse med oppsyn.
- 5.5: Reglene i punkt 5 gjelder ikke ferdsel ved oppsynsvirksomhet.
- 2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.
- 6.1: Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- 2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er bla:
- motorferdsel i forbindelse med oppsynsoppgaver. Øvelseskjøring for disse formål innen landskapsvernområdet er ikke tillatt.
- 6.2: Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for bla:
- motorferdsel ved oppsynsvirksomhet. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.
- 2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.
- 6.3 a): Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- øvingskjøring for formål nevnt i pkt 6.2 a).
c): motorferdsel i forbindelse med vedhogst etter pkt.2.3.
d): bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og støler.
e): bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.

Andre lover og forskrifter

Naturoppsynsloven

- § 2: Oppsynet har rett til å ferdes med bruk av motorkjøretøy, båt eller luftfartøy når dette er nødvendig for utføring av oppsynets oppgaver. Motorferdsel skal skje så skånsomt og begrenset som forholdene tillater.

Motorferdselloven

- § 3: I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller vedtak med hjemmel i loven.
- § 4: Uten hinder av § 3 er motorferdsel tillatt i forbindelse med bla:
a) oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov.

Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

- § 2: Motorkjøretøy kan på bar mark utenfor veg nyttes til formål som nevnt i motorferdsellovens § 4 første ledd, bla c) offentlig oppsyns- og tilsynstjeneste. Kjøring skal om mulig følge eldre kjørespor.
- § 3: Motorkjøretøy kan på vinterføre nyttes til:
a) formål som nevnt i motorferdsellovens § 4 første ledd
b) andre formål som nevnt i § 2 i denne forskrift

16.7.2 Retningslinjer for naturoppsyn

Hytter

Naturoppsynet, SNO, eier ingen hytter i RNP eller RLVO. Statskog står som eier av Rødhytta på Sieimma som er en låst tjenestehytte, og av Reisavannhytta som har en låst tjenestedel. Begge hyttene ligger like utenfor vernegrensa, og blir brukt av SNO og Statskog Fjelltjenesten ved naturoppsyn i RNP og RLVO. Bruken av hyttene i forbindelse med naturoppsyn ved tjenestekjøp fra SNO er ikke formalisert med noen avtale med Statskog. I tillegg brukes den låste tjenestedelen på de tre grensehyttene som reindriftsforvaltningen eier,

Somashytta, Sidusgohpihytta og den åpne Deatnomuotkihytta. Disse hyttene driftes av Fylkesmannen i Finnmark Reindriftsavdeling Vest, Forsvaret og Statskog i fellesskap. SNO har heller ikke her noen formalisert avtale om bruk. Ofte utfører Statskog Fjelltjenesten oppdragene for de tre oppdragsgiverne i kombinasjon, og ettersom Fjelltjenesten er en del av Statskog har en ikke sett behov for egen avtale om bruk.

I følge den gjeldende verneforskriften kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til oppføring av bygninger i forbindelse med oppsyn. I den nye malen for verneforskrifter er ikke dette nevnt spesielt. Det har ikke vært søkt om bygging av nye oppsynshytter etter at verneområdene ble opprettet. Vi vurderer at behovet for overnattingssted for naturoppsynet er dekket med de eksisterende hyttene.

Motorferdsel

Naturoppsynet kan utføre oppsyn ved hjelp av motoriserte framkomstmidler, og SNO og Statskog Fjelltjenesten benytter både snøscooter, elvebåt med vanlig motor og med vannjet, samt ATV. Motorferdselen skal likevel skje skånsomt og så begrenset som forholdene tillater. Det vil si at også ved motorferdsel i oppsynssammenheng skal det vises hensyn til natur- og kulturverdier, og det skal tas hensyn til andre brukere, deriblant til reindriftsnæringen. Det er viktig at naturoppsynet vet når og hvor det er rein i områdene, og at det er god og tett dialog med reinbeitedistriktene.

Statskog Fjelltjenesten kjører i RNP og RLVO både i forbindelse med naturoppsyn og for grunneier ved oppsyn på egen eiendom. Ofte utføres oppdrag for flere oppdragsgivere på samme tur. Unntaket i verneforskriftene for motorferdsel i forbindelse med oppsynsoppgaver er knyttet til oppsyn etablert med hjemmel i lov, for eksempel oppsyn med hjemmel i naturoppsynsloven. Oppsynstjeneste for andre oppdragsgivere eller i privat regi er ikke unntatt. Forbudet mot motorferdsel både i verneforskriftene og i motorferdselloven gjelder også grunneiers ferdsel på egen eiendom. Det vil si at unntaket om motorferdsel for oppsyn ikke gjelder kjøring for andre formål. Dersom Statskog som grunneier har behov for å føre tilsyn med eiendommen, frakte materialer og utstyr til sine hytter, utføre transport i forbindelse med utleie, føre ved til hyttene osv, må de søke på linje med en privat grunneier. Dette er for øvrig i overensstemmelse med motorferdsellovens bestemmelser. Det har vært gitt dispensasjon i forbindelse med grunneieroppsyn i RNP og RLVO, sist i 2008. Nordreisa kommune har hatt en rammetillatelse for frakt av utstyr med snøscooter til Somashytta som også Statskog kunne søke innenfor. Rammetillatelsen gikk ut i 2011. Per i dag gjelder ingen egen dispensasjon for kjøring kun for Landbruks- og matdepartementet, grunneieroppsyn eller annet oppdrag for Statskog, for eksempel i forbindelse med frakt ved utleie.

De personene som kan kjøre i forbindelse med oppsyn er de som er ansatt som oppsyn eller har en arbeidsavtale med SNO. Dersom det tas med en medhjelper som skal kjøre selv, og som ikke har arbeidsavtale som oppsyn, må det søkes om tillatelse til kjøring for denne personen, både etter verneforskriftene og etter motorferdselloven.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Tillatelse til bygging av nye hytter i forbindelse med oppsyn kan ikke påregnes.

Tillatelse til, eller dispensasjon for, motorferdsel til Statskog i forbindelse med grunneieroppsyn kan påregnes.

Tillatelse til, eller dispensasjon for, motorferdsel til Statskog i forbindelse med oppdrag for andre oppdragsgivere kan påregnes. Det kan påregnes flerårige tillatelser.

Andre vilkår knyttet til en tillatelse eller dispensasjon vil være omfang, hensyn til registrerte natur- og kulturverdier og hensyn til andre brukere og reindriftsnæringen.

Dispensasjon for motorferdsel til oppsynsmedhjelper som ikke har arbeidsavtale med SNO kan påregnes etter en konkret vurdering, og i så fall med vilkår at denne er i følge med oppsyn.

Anbefalinger

Dersom Statskog Fjelltjenesten omorganiseres ved en overføring til SNO bør bruk av Statskog sine tjenestehytter i forbindelse med naturoppsyn formaliseres i en avtale.

I den årlige bestillingsdialogen mellom SNO og forvaltningsmyndigheten bør oppgavene rutinemessig vurderes i forhold til sårbare perioder for reindrifta, for eksempel april-mai, og kontakt med det aktuelle reinbeitedistriktet avtales.

16.8 Politi, brannvesen, forsvar m.m

Politi

Det tidligere Reinpolitiet endret høsten 2011 navn til Utmarkspolitiet. Utmarkspolitiet er administrativt underlagt politimesteren i Vest-Finnmark, men er et samarbeid mellom politimestrene i Vest-Finnmark, Øst-Finnmark og Troms politidistrikter.

Politiet har ingen egne anlegg innenfor RNP eller RLVO. Utenfor RNP, sør for vernegrensa mot Fállečearru, har politiet en hytte som blir mye brukt av Utmarkspolitiet. Aktivitet Politiet har hatt i verneområdene har vært deltagelse på redningsøvelser, se kap 12 *Redningstjeneste*. Utmarkspolitiet patruljerer jevnlig i RNP og RLVO. Redningsaksjoner eller utrykning forekommer sjelden.

Brannvesen

Brannvesenet har ingen egne anlegg innenfor RNP og RLVO. Noen hytter innenfor verneområdene har brent ned, men det har ikke vært utrykning av brannvesen i den forbindelse, og vi kjenner ikke til at brannvesenet har vært på befaring på branntomter. Det ble gjennomført branntilsyn på Nedrefosshytta i 2010.

Etter det vi kjenner til har det ikke vært større skogbranner i RNP i nyere tid. På 70-tallet har vi muntlig opplysning om at det var skogbrann ved Cievra. I en hovedoppgave fra 2002, *Utbredelse av tidligere skogbrann i Reisa nasjonalpark*, er tidligere skogbrann ved Imo diskutert. Etersom trekullet eller brannsporene ikke er datert, var det umulig å si noe om hvor mange branner området har vært utsatt for. Skogbrann har blitt sett på som en naturlig, gjentakende forstyrrelsesfaktor som har betydning for skogøkosystemenes struktur, dynamikk og biodiversitet. Branninnflytelsen minsker sterkt jo lenger nord i det mellom- og nordboreale området man kommer. Imo ligger i nordboreal sone og området domineres av furu. Det konkluderes med at skogbrann ikke har hatt en dominerende rolle i skogøkosystemet der.

Forsvar

Forsvaret har ingen egne bygg eller anlegg innenfor RNP eller RLVO, men de drifter de tre grensehytterne sammen med Fylkesmannen i Finnmark Reindriftsavdeling Vest og Statskog. Forsvaret eier ei hytte like utenfor grensa til RLVO, ved Guolasjávri. Forsvaret kjører i området i forbindelse med patruljering av grensa til Finland og tilsyn av hytter og anlegg, gjerne to turer om våren med snøscooter. Vi kjenner ikke til at det blir patruljert med helikopter eller ATV. Forsvaret har ikke hatt ordinære øvelser i områdene, men Heimevernets innsatsstyrke har øvd i områdene, og Forsvaret har hatt annen aktivitet der som har blitt sett på som operativ virksomhet.

Nødnett

Stortinget vedtok i 2006 å starte utbygging av et nødnett i Norge. Vedtak ble gjort gjennom behandlingen av Prop 100S (2010-2011) *Fullføring av utbygging og drift av Nødnett i hele Fastlands-Norge*. Kjernebrukerne av nødnett er nødetatene brannvesen, politi og helsesektoren. Klima- og miljødepartementet har leget egne retningslinjer for behandling av søknader om utbygging av nødnett i verneområder.

Sett inn evt logoer for politi, brannvesen, forsvar.

16.8.1 Rammer og regelverk for politi, brannvesen og forsvar

Grønn tekst = formuleringer i ny forskriftsmal

Naturmangfoldloven – verneforskriften

Nasjonalparken

kap IV

- 4.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt.
- 6.1: Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.
- 4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 4.1. er bla:
- motorferdsel i forbindelse med Forsvarets operative virksomhet og patruljering av riksgrensen.
 - motorferdsel i forbindelse med politi-, ambulanse-, brannverntjeneste. Øvelseskjøring for disse formål innen nasjonalparken er ikke tillatt.
- 6.2: Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for bla:
- motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvernvirksomhet. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.
- 4.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- Motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.
- 6.3 a): Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- øvingskjøring for formål nevnt i pkt 6.2 a).

Landskapsvernområdet

kap IV

- 2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyvning med luftfartøy, er forbudt. Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- 2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt 2.1 er bla:
- motorferdsel i forbindelse med Forsvarets operative virksomhet.
 - motorferdsel i forbindelse med politi-, ambulanse- og brannverntjeneste. Øvelseskjøring for disse formål innen landskapsvernområdet er ikke tillatt.
- 6.2: Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for bla:
- motorferdsel ved militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med politi- og brannvernvirksomhet. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.
- 2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.
- 6.3 a): Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bla:
- øvingskjøring formål nevnt i pkt 6.2 a).

Andre lover og forskrifter

Motorferdselloven

- § 3: I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller vedtak med hjemmel i loven.
- § 4: Uten hinder av § 3 er motorferdsel tillatt i forbindelse med bla:
- b) politi-, ambulanse- og redningstjeneste.
 - d) forsvarets øvelser, forflytninger og transporter.

Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

- § 2: Motorkjøretøy kan på bar mark utenfor veg nyttes til formål som nevnt i motorferdsellovens § 4 første ledd, bla politi- og ambulansetjeneste, forsvarets øvelser, forflytninger og transporter.
- § 3: Motorkjøretøy kan på vinterføre nyttes til formål som nevnt i motorferdsellovens § 4

første ledd, bla politi- og ambulansetjeneste, forsvarets øvelser, forflytninger og transporter.

Politiinstruksen

§ 2-2 pkt 4: Politiet skal yte publikum hjelp og service i nødstilfelle og andre akutte situasjoner, i lovbestemte tilfelle, og ellers når forholdene for øvrig tilsier at bistand er påkrevet.

Brannvernloven

§ 32: Kommunen skal føre tilsyn på de områder som går fram av denne loven eller av lover gitt i medhold av denne.

Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn

§ 2-1: Eier av ethvert brannobjekt skal sørge for at dette er bygget, utstyrt og vedlikeholdt i samsvar med gjeldende lover og forskrifter om forebygging av brann.

§ 5-2: Kommunen skal bla sørge for at det hvert år utarbeides en plan over aktuelle brannverntiltak, herunder gjennomføring av tilsyn med særskilte brannobjekt.

16.8.2 Retningslinjer for politi, brannvesen, forsvar

Selv om det er hjemmel i verneforskriften til motorferdsel i forbindelse med noe av Forsvarets virksomhet, politi- og brannverntjeneste, skal også disse vise hensyn til registrerte natur- og kulturverdier, andre brukere og til reindrift ved kjøring i RNP og RLVO.

Politi

Politiet har en generell plikt til å yte hjelp når bistand er påkrevd. Etter politiinstruksen har politiet ansvar for å iverksette og lede søk etter personer. Politiet bestemmer hvilke metoder, mannskaper og utstyr som skal benyttes. Vernet av RNP og RLVO er ikke til hinder for operativt redningsarbeid, se også kap 12 *Redningstjeneste*. Utmarkspolitiets patruljering kommer inn under unntaket for motorferdsel i forbindelse med polititjeneste da de har samme myndighet som annet politi.

Brannvesen

Unntaket om brannvern i verneforskriftene omfatter ikke branninspeksjon av bygg. Offentlige kontrollinstanser kan gis tillatelse til bruk av snøscooter hvis det er nødvendig for å gjennomføre lovpålagte kontroller. Det vil si at det er åpning for å gi tillatelse til kjøring med snøscooter for branninspeksjon av hytter.

Brann i skog kan både ha naturlige årsaker og være en følge av menneskelig aktivitet. Retningslinjer for håndtering av skogbranner i verneområder er at en bør være tilbakeholden med å hindre slike hendelser dersom de ikke er oppstått på grunn av menneskelig aktivitet eller at menneskeliv og store materielle verdier blir truet. Grunnen er at en generelt ikke skal hindre naturlige hendelser, og fordi mange arter er avhengige av hendelser som brann for å overleve. I retningslinjene blir det også pekt på at hensynet til forskning og undervisning tilsier at en skal være tilbakeholden med å gripe inn. Situasjonen må imidlertid vurderes i forhold til trusler og farer. Det bør være opp til brannvesenet å vurdere om det er fare for skade på personer eller materielle verdier. Dersom brannvesenet ønsker å slukke en brann av hensyn til menneskelige og materielle verdier bør ikke forvaltningsmyndigheten hindre det. Alt av bygninger innenfor RNP og RLVO er langt fra vei, og slukking er i realiteten vanskelig bortsett fra med hjelpemidler som er på stedet. Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn har bestemmelser om krav om utstyr og tiltak for å forebygge brann.

Forsvar

I verneforskriftene for RNP og RLVO er det tatt høyde for Forsvarets operative virksomhet, og for patruljering av riksgrensen. Hva som ligger i begrepet militær operativ virksomhet i

verneområder er klarlagt i et brev fra Forsvarets overkommando fra 1. juli 1997. I fredstid omfatter det bla overvåkning av landterritoriet. Patruljering av riksgrensen vil derfor omfattes av dette unntaket. Operativ virksomhet omfatter også rene militære operasjoner i spesielle situasjoner, herunder søk og redningstjeneste. Vanlige øvelser er ikke unntatt fra vernebestemmelsene og skal ikke finne sted i verneområder med mindre forvaltningsmyndigheten har gitt tillatelse til det. I følge Forsvaret vil verneområder som ligger innenfor områder som er rekvirert til øvingsvirksomhet bli merket som *forbudt område* eller *område som det skal tas spesielle hensyn til*. Lavtflyging over RNP og RLVO er forbudt. Det er ikke definert noen minstehøyde her, men i andre nasjonalparker er det satt til å være 300 meter fra bakken. Lavtflyging i RNP og RLVO vil i praksis også bli definert som flygning under 300 meter fra bakken.

I verneforskriftene for RLVO er ikke unntak for patruljering av riksgrensen nevnt spesielt. Aktiviteten er definert som en operativ virksomhet og dekkes for så vidt av den hjemmelen, men verneforskriftene for RNP og RLVO bør være likelydende på det punktet og derfor endres ved en revisjon.

Andre kontrollinstanser

Andre offentlige kontrollinstanser, slik som for eksempel Mattilsynet inkludert dyrevernemndene, el-tilsyn og lignende, kan få tillatelse til bruk av snøscooter hvis det er nødvendig for å gjennomføre lovpålagte kontroller. Slikt tilsyn skal i all hovedsak gjennomføres på vinterføre. Akutt tilsyn på vinterføre, for eksempel ved bekymringsmeldinger, kan også gis. Akutt tilsyn på barmark må vurderes ut fra den konkrete situasjonen og etter den generelle dispensasjonshjemmelen.

Om motorferdsel for vedlikehold av kraftlinje i RNP, se kap 11 *Vassdrags-, energi- og gruveanlegg*.

Retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften

Tillatelse til, og dispensasjon for, motorferdsel med snøscooter i forbindelse med brannvesenets inspeksjon og forsikringssselskaps taksering etter brann, kan påregnes.

Tillatelse til offentlige kontrollinstanser til bruk av snøscooter for planlagt lovpålagt tilsyn kan påregnes dersom det er nødvendig for å gjennomføre tilsynet.

Søknad om motorferdsel på barmark for akutt tilsyn vurderes konkret.

Til slike tillatelser og dispensasjoner knyttes det vilkår om tidspunkt, omfang, hensyn til registrerte natur- og kulturverdier og hensyn til andre brukere og reindriftsnæringen. Til tillatelser til forsikringssselskaps taksering vil det i tillegg bli stilt krav om samordning av kjøring med brannvesenet.

Tillatelse til motorferdsel i forbindelse med Forsvarets planlagte øvelser kan ikke påregnes.

Som hovedregel skal all øvingskjøring skje utenfor verneområdene, også øvingskjøring for politi-, ambulanse- og brannverntjeneste. Tillatelse til motorferdsel i forbindelse med øvingskjøring i slik sammenheng kan bare gis etter en konkret vurdering der det er dokumentert behov for at øvingskjøring må skje innenfor RNP og RLVO.

Behandling av søknader om utbygging av nødnett i verneområdene følger Klima- og miljødepartementets retningslinjer, se brev av 14.11.2012 med overskriften *Retningslinjer ved behandling av søknader om utbygging av nødnett i verneområdene*.

Anbefalinger

Fylkesmannen Finnmark Reindriftsavdeling Vest, Statskog og Forsvaret bør avtale og samordne tilsyn med grensheyttene for å unngå unødig kjøring.

Før motorferdsel i forbindelse med Forsvarets virksomhet, politi- og brannverntjeneste, bør de ha direkte dialog med berørt reinbeitedistrikt, spesielt i de kritiske periodene for reindrifta.

16.9 Tiltak for myndigheter

Tiltak

- 16-1. Gjennomføre intern opplæring av SNO og Statskog Fjelltjenesten som har oppgaver i RNP og RLVO om registreringer gjort i områdene, verneverdier og oppfølging av forvaltningsplanen.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Halti nasjonalparksenter.
- 16-2. Tilby opplæring om vern og verneverdier til politi, brannvesen, forsvar og aktuelle offentlige kontrollinstanser tilpasset deres grad av bruk.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, i samarbeid med Halti nasjonalparksenter.
- 16-3. Ta en gjennomgang sammen med Forsvaret og se hva som er deres behov for bruk av RNP og RLVO, og klargjøre om aktivitetene defineres som operativ virksomhet eller ikke.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

16.10. Behov for revisjon av verneforskrift knyttet til myndigheter

I de gjeldende verneforskriftene fra 1986 er i punkt 9 for nasjonalparken og punkt 7 for landskapsvernområdet forvaltningsmyndigheten tillagt Fylkesmannen i Troms. Unntatt er et punkt i de respektive verneforskriftene (6.2 og 4.2) der Miljøverndepartementet har myndighet. Det som da var Direktoratet for naturforvaltning overførte (brev av 29. mai 2002) all annen forvaltningsmyndighet i henhold til verneforskriften for Reisa nasjonalpark til Fylkesmannen. Det gjelder også i forhold til forskriftenes punkt 9 henholdsvis 7, om Statens Skoger. Ettersom forvaltningsmyndigheten er overført til Nasjonalparkstyret bør forskriftene revideres på disse punktene.

Det legges til grunn at lokale tilpasninger for øvrig som er gjort tidligere ikke blir endret.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet

Likelydende bestemmelse i RNP og RLVO om Forsvarets operative virksomhet og patruljering av riksgrensen.

Presisere i bestemmelsene for RNP og RLVO at lavtflyging defineres som flyging 300 meter fra bakken.

Ta inn et unntak fra forbudet mot motorferdsel for reindriftsforvaltningens kjøring for utøvelse av myndighet.

Endre forskriftenes bestemmelser for RNP og RLVO om forvaltning av vernereglene, bla om at forvaltningsmyndigheten kan delegere avgjørelsesmyndighet til Direktoratet for Statens skoger.

17 SAKSBEHANDLING

17.1 Rammer for og veiledning om saksbehandling

Dette kapitlet omhandler rutiner for behandling av saker etter verneforskriften og naturmangfoldloven.

Det er verneforskriften og vernekartet som er rammen for forvaltningsmyndighetens handlingsrom i RNP og RLVO. Verneforskriften er et juridisk dokument, og forvaltning av et verneområde skal skje i tråd med bestemmelsene fastsatt i den. Med andre ord, verneforskriften gir rammen for handlingsrommet i et verneområde. En standard verneforskrift inneholder først selve vedtaket, så egne paragrafer for avgrensning, formål, vernebestemmelser, generelle dispensasjonsbestemmelser, forvaltningsplan, skjøtsel, forvaltningsmyndighet, rådgivende utvalg, ikrafttredelse. Verneforskrifter gjelder bare innenfor et verneområde, og begrenser ikke rådighetsutøvelsen utenfor et verneområde. Viktige avveininger mellom vern og tiltak som kan forringe eller ødelegge verneverdier skal så langt som mulig være avklart før et vernevedtak blir truffet. Forvaltningsmyndigheten kan ikke gå utover den ytre rammen som er fastsatt i verneforskriften. I tillegg kommer føringer i foredraget til kongelig resolusjon i forbindelse med vedtaket om vern, forvaltningsplanen og aktuelle rundskriv.

Som veiledning i arbeidet med forvaltning av verneområder blir det jevnlig revidert nettsider av Miljødirektoratet. Et sentralt dokument i saksbehandlingen er rundskrivet *Forvaltning av verneforskrifter* fra det som da var Direktoratet for naturforvaltning fra november 2001, revidert februar 2010.

17.2 Verneforskriften og naturmangfoldloven

Forvaltningsplanen er **ikke** en direkte tillatelse til å iverksette de tiltakene som står i planen. Dersom tiltak eller aktivitet er regulert i verneforskriften skal det **alltid søkes** før det iverksettes. Forvaltningsplanen er en praktisk håndbok i forvaltningen av RNP og RLVO, med bla bestemmelser og retningslinjer for hvordan en kan regne med at tiltak eller aktiviteter som er regulert i verneforskriftene kan bli behandlet. Bestemmelsene i forvaltningsplanen er ikke en selvstendig hjemmel for et vedtak om dispensasjon.

RNP og RLVO er vedtatt med hjemmel i den gamle naturvernloven. Verneforskrifter fastsatt etter naturvernloven gjelder fortsatt selv etter at den nye naturmangfoldloven ble vedtatt. Naturmangfoldlovens bestemmelser vil imidlertid supplere og utfylle eldre verneforskrifter. I stedet for den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftene gjelder derfor den generelle dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldlovens § 48.

Naturmangfoldloven

§ 48 første ledd:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Ved utøvelse av offentlig myndighet skal prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8 til 12 legges til grunn. Det gjelder også saker som blir behandlet etter verneforskriftene. Det vil si at ved vurdering av alle saker etter verneforskriftene skal det gjøres miljørettslige vurderinger i forhold til kunnskapsgrunnlaget (§8), føre-var-prinsippet (§9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§10), kostnadene ved miljøforringelse som skal bæres av tiltakshaver (§11), og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12). Manglende bruk av prinsippene kan føre til at et vedtak blir ugyldig.

I naturmangfoldloven (§ 14) er det også en bestemmelse om at ved vedtak etter loven skal andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser vektlegges. Det vil si det gjelder kun saker etter naturmangfoldloven og saker som berører naturgrunnlaget. I følge bestemmelsen andre ledd skal det ved vedtak i eller i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur. I følge kommentarene til loven skal hensynet til samisk naturgrunnlag gis tilbørlig vekt, men det behøver det ikke være avgjørende. Andre hensyn, først og fremst begrunnet i lovens formål og forvaltningsmålene i naturmangfoldlovens § 4 (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer) og § 5 (forvaltningsmål for arter), kan veie tyngre. Hensynet til naturinteressene vil for eksempel vektlegges sterkere i et verneområde enn utenfor.

17.3 Forholdet til annen lovgivning

Verneforskriftene og naturmangfoldloven gjelder side om side med andre lover. Det øvrige regelverket gjelder i tillegg til verneforskriftene. Et tiltak i RNP og RLVO må derfor både oppfylle kravene etter verneforskriften og etter det lovverket som ellers regulerer tiltaket. En søknad må derfor både behandles etter verneforskriften av forvaltningsmyndigheten, og etter særlov som regulerer tiltaket av de instansene som forvalter det aktuelle lovverket. Det kan være kulturminneloven, plan- og bygningsloven, reindriftsloven, motorferdselloven, forurensingsloven. Det vil for eksempel si at en søknad om bygging både må behandles etter verneforskriften av forvaltningsmyndigheten, og etter plan- og bygningsloven av kommunen. Gjelder det bygning i reindrift må den også behandles etter reindriftsloven av Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen. Også rådighet som er påbudt etter annen lov må vurderes etter verneforskriften eller naturmangfoldloven, for eksempel pålegg om hogst etter skogbruksloven. I slike saker kan en si at naturmangfoldloven «går foran» andre lover eller forskrifter hvis det er motstrid mellom bestemmelser. Er det derimot snakk om nødsituasjoner vil verneforskriftene likevel måtte vike.

Vanligvis har verneforskriftene strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. En søknad om tiltak skal derfor behandles av forvaltningsmyndigheten før den eventuelt blir behandlet etter annet regelverk, se naturmangfoldloven § 48, tredje ledd. Dersom et tiltak trenger tillatelse etter flere lovverk kan tiltakshaver likevel søke parallelt og saksbehandlingen foregå samtidig. Forvaltningsmyndigheten kan da gi samtykke til at vedtak fattes etter annet lovverk først. Det kan særlig være aktuelt i saker som haster.

Hvis vernebestemmelsene kun viser til annet lovverk eller ikke regulerer et tiltak, trenger ikke en sak bli behandlet etter verneforskriftene, men kun etter de aktuelle særlovene.

Naturmangfoldloven

§ 48 tredje ledd:

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

17.4 Behandling av saker

Illustrasjonen i figur 17-1 viser gangen i en sak og hva en søknad skal inneholde. Gangen i en klagesak er vist i figur 17-2. Ved hastesaker kan underretning om et vedtak gis muntlig eller på annen måte. Vedtaket skal da som hovedregel likevel ettersendes skriftlig. Det er viktig at søknader sendes i god tid og med fullstendige opplysninger slik at saken får en forsvarlig behandling. Dersom en sak ikke kan behandles innen fire uker, skal det sendes et foreløpig svar til søker.

Vilkår til en tillatelse/dispensasjon

Til tillatelser og dispensasjoner etter verneforskriftene eller naturmangfoldloven kan det knyttes vilkår. Det er en ulovfestet regel innenfor forvaltningsretten. Vilkårene som blir satt i en sak må være egnet til å motvirke mulige skadevirkninger av et vedtak, og bidra til at naturmiljøet blir i varetatt.

Ett vilkår kan være varigheten på en tillatelse eller dispensasjon. Varigheten vil variere avhengig av hva det gjelder. Det kan være snakk om enkelttiltak i et bestemt tidsrom, eller noe som gjentas over flere år. Hovedregelen er at det bør gis flerårige tillatelser hvis det er regelmessige aktiviteter. En flerårig tillatelse skal likevel ikke være en permanent tillatelse eller vare så lenge at den har karakter av å være permanent. Da vil den gå ut over rammene i verneforskriften. Varigheten bør også samordnes med andre tillatelser som trengs for samme tiltak. For eksempel bør varigheten på en tillatelse til bygging etter verneforskriften være tre år, dvs tilsvarende frist som gis etter plan- og bygningsloven før tillatelsen faller bort. For tiltak i reindrifta som er samkjørt med distriktsplanene legges det i denne forvaltningsplanen opp til flerårige tillatelser som følger varigheten på distriktsplanen. Ved revidering eller utarbeidelse av ny distriktsplan må da tillatelsen etter verneforskriften fornyes.

Et annet vilkår kan være at det skal tas direkte kontakt med andre berørte parter før en aktivitet eller et tiltak settes i verk. Bruken av RNP og RLVO og avveining mellom brukerinteressene skal i all hovedsak være avklart gjennom forvaltningsplanen, men Nasjonalparkstyret må likevel i forbindelse med sin saksbehandling vurdere om det er behov for å innhente konkrete uttalelser eller opplysninger fra andre før de fatter vedtak i en sak. Det kan være andre myndigheter, andre berørte parter, bla berørt reinbeitedistrikt. Det er spesielt viktig at Nasjonalparkstyret tar kontakt med berørt reinbeitedistrikt dersom det er søkt om et tiltak eller en aktivitet som vil skje innenfor distriktets lovlige beitetid eller i flytteperioden for et gjennomflyttingsdistrikt. Selv om Nasjonalparkstyret har tatt kontakt med en berørt part i forbindelse med saksbehandlingen, kan det settes som et vilkår i tillatelsen eller dispensasjonen at den ansvarlige for søknaden tar direkte kontakt med berørte parter eller grunneier når tiltaket eller aktiviteten skal settes i verk dersom det er viktig at de har direkte kontakt.

Andre vilkår det er vanlig å sette kan i saker om bygg og anlegg være plassering, for eksempel i forhold til verneverdier og landskap, størrelse og utforming. For aktiviteter kan det

være vilkår om bestemte traseer for ferdsel, om tidspunkt, for eksempel i forhold til sårbare tider for vilt og i forhold til annen bruk.

Nasjonalparkstyret bør også ta kontakt med andre myndigheter som behandler samme sak for samkjøring av vilkår der det er aktuelt. Det kan også være aktuelt med felles befaringer før Nasjonalparkstyret fatter sitt vedtak.

Grunneiers rett

Grunneieren beholder eiendomsretten etter at et område er vernet. Verneforskriften endrer ikke grunneierens rettigheter og plikter hvis det ikke står i forskriften. Grunneier, her Statskog, må fortsatt gi tillatelse til tiltak og aktivitet på sin eiendom. Grunneier har også ansvar for innretninger og anlegg på sin eiendom dersom ikke annen eier er kjent.

Byggesaker

Det er viktig at det er klare rutiner for behandling av byggesaker, og at fastsetting av vilkår er samkjørt. Søknader om bygg og anlegg som er regulert av plan- og bygningsloven skal behandles både av Nasjonalparkstyret og kommunen og avtales med Statskog som er grunneier. Rutinen etter denne forvaltningsplanen er at søknader om bygg sendes direkte til Nasjonalparkstyret. Søknader om reindriftshytter eller reindriftsanlegg innenfor RNP og RLVO skal behandles både av Nasjonalparkstyret, Fylkesmannen i Finnmark ved reindriftsavdelingen og kommunen, og avtales med Statskog. Rutinen etter denne forvaltningsplanen er at søknader om bygg og anlegg i reindrift sendes direkte til Fylkesmannen. De sender søknaden videre til Nasjonalparkstyret med opplysninger og sin foreløpige vurdering av saken slik at den er godt opplyst og at Nasjonalparkstyret har deres foreløpige vurdering før de gjør sitt vedtak etter verneforskriften. Når Nasjonalparkstyret har gjort sitt vedtak sender de saken videre til Fylkesmannen i Finnmark og andre myndigheter for vedtak etter reindriftsloven og andre særlover, samt til grunneier Statskog for en avtale. Tiltakshaver kan likevel velge å søke parallelt til de instansene som skal behandle saken. Vedtak skal da likevel først fattes etter verneforskriften hvis ikke annet blir bestemt.

Grensegjerdet Norge og Finland

I følge reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Finland kan grensegjerdet fravike riksgrensen dersom det er nødvendig. Gjerdet går nå på enkelte strekninger innenfor RLVO. For de strekningene av gjerdet som går innenfor RNP eller RLVO må saken behandles etter verneforskriftene på vanlig måte, og søknad sendes til Nasjonalparkstyret.

17.5 Forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder for behandling av saker av stat eller kommune, dvs også Nasjonalparkstyrets behandling av enkeltsaker. Tillatelse eller dispensasjon fra verneforskriften er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og skal derfor behandles etter forvaltningslovens kapittel IV-VI. Viktige bestemmelser ved behandling av enkeltsaker er:

- En part skal varsles og få anledning til å uttale seg før det treffes vedtak (§ 16)
- Saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes (§ 17)
- Et enkeltvedtak skal begrunnes skriftlig samtidig som vedtaket treffes (§ 23-25)
- I et vedtak skal det vises konkret til hjemmel for vedtaket, de faktiske forhold vedtaket bygger på, hvilken vurdering og skjønn som har vært avgjørende (§ 25)
- Alle parter skal orienteres om vedtaket (§ 27)
- Enkeltvedtak kan påklages av en part eller en annen med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra vedtaket er mottatt (§ 28-29)

- Dersom en søknad ikke kan besvares i løpet av en måned (4 uker) etter at den er mottatt skal det gis et foreløpig svar (§ 11a)

17.6 Overtredelse av loven

17.6.1 Regelverket

Naturmangfoldlovens kapittel IX inneholder flere virkemidler for håndheving og sanksjoner ved overtredelse av loven. Reglene i loven er ment å bidra til å nå formålet med loven og vedtak truffet i medhold av loven (håndheving), og sanksjoner mot overtredelse.

Håndheving

Dersom det har skjedd en overtredelse av naturmangfoldloven eller av vedtak med hjemmel i loven, har myndighetene mulighet til å sette i gang flere tiltak:

- Pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forholdet som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven, samt pålegge avbøtende tiltak (§ 69).
- Pålegge den ansvarlige å utføre en rekke tiltak for å avverge eller begrense uforutsette miljøkonsekvenser som følge av lovlig virksomhet (§ 70).
- Pålegge tvangsmulkt for å sikre at regler eller pålegg følges (§73).
- Dersom pålegg ikke tas hensyn til, kan myndighetene iverksette pålegget selv for den ansvarliges regning (§ 71).

Sanksjoner

Sanksjonsmidlene i naturmangfoldloven er miljøerstatning og straff:

- Miljøerstatning er et objektivt erstatningskrav etter pålegg fra myndighetene (§74). Den kan pålegges når en bestemmelse i naturmangfoldloven eller annen lov når det tjener til gjennomføring av mål og prinsipper i naturmangfoldloven, eller vedtak med hjemmel i disse lovene er overtrådt.
- Straff kan pålegges for overtredelse av de bestemmelser som konkret er angitt i naturmangfoldlovens § 75, deriblant § 34 (forskrifter om verneområder), § 35 (nasjonalparker), § 36 (landskapsvernområder).

Andre lover

Andre lover som også gjelder innenfor RNP og RLVO har sine egne regler om overtredelser og straff. Plan- og bygningsloven har egne bestemmelser for overtredelse av loven med håndhevings- og gebyrregler (kap 31 og 32), kulturminneloven om straff (§27), friluftsløven om reaksjoner ved overtredelse (kap VI), motorferdselloven om straffeansvar (§ 12), viltloven om strafferegler (§ 56), lakse- og innlandsfiskloven om straff (§ 49), reindriftsloven om sanksjoner og tvangstiltak (kap 11).

17.6.2 Saksgangen ved overtredelse av loven

Figur 17-3 viser gangen i en sak ved overtredelse av naturmangfoldloven eller vedtak etter naturmangfoldloven.

Myndigheten etter naturmangfoldlovens § 69, § 70, § 71, § 72 og § 73 ble delegert til Fylkesmannen fra 1. januar 2010. Det er likevel ikke til hinder for at myndigheten også kan utøves av Miljødirektoratet og Klima- og Miljødepartementet. Forvaltningsmyndigheten, som i RNP og RLVO er Nasjonalparkstyret, har ikke fått delegert slik myndighet.

Håndheving

Det vil i praksis si at ulovlige inngrep, for eksempel ulovlig bygging eller bygging i strid med dispensasjon, kan kreves rettet av Fylkesmannen, eller også av Miljødirektoratet eller KLD. Et slikt pålegg følger reglene for enkeltvedtak i forvaltningsloven. Det innebærer også at det kan påklages. Det skal først gis et forhåndsvarsel med frist til å uttale seg, så skal det treffes vedtak med frist for gjennomføring. I vedtaket skal det gå fram hvilke konsekvenser det kan få at pålegget ikke oppfylles innen fristen. Det kan være 1) gjennomføring på den ansvarliges regning dersom vedkommende ikke utfører pålegget innen fristen (§ 71), og 2) tvangsmulkt ved oversittelse av fristen (§73).

Reglene om enkeltvedtak kan unntas dersom det haster med å hindre eller redusere skade på naturmangfold. Det kan da 1) gjøres vedtak om pålegg uten forhåndsvarsel, eller 2) iverksette uten pålegg for den ansvarliges regning. Pålegget blir da skrevet i etterhånd.

Hjemlene kan også brukes på forhold som er etablert før 1. juli 2009, dvs før naturmangfoldloven trådte i kraft. Fylkesmannen bør derfor få oversikt over ulovlige inngrep som er kjent i RNP og RLVO for videre oppfølging.

Tiltak

12-1. Få oversikt over ulovlige tiltak og vurder videre oppfølging av dem.
Ansvarelig: Fylkesmannen i Troms i samarbeid med Nasjonalparkstyret.

Anmeldelse

Ved overtredelse av bestemmelsene i verneforskriftene for RNP og RLVO kan forholdet bli anmeldt til politiet. Det gjelder selv om det er gitt pålegg om retting. Det er da politiet, eventuelt domstolene, som tar stilling til om forholdet er straffbart og hvor straffeverdige forholdet er.

Vanligvis er det offentlige myndigheter som treffer vedtak om sanksjoner mot overtredelser, det vil si anmelder det de mener er et straffbart forhold. Som forvaltningsmyndighet har Nasjonalparkstyret for RNP og RLVO et selvstendig ansvar for at alle brudd på reglene i verneforskriften som styret får kjennskap til enten blir rapportert/anmeldt til politiet eller blir rapportert til Miljødirektoratet for evt administrative sanksjoner.

Ofte er det likevel naturoppsynet, her Statskog Fjelltjenesten eller SNO, som oppdager en ulovlighet og derfor anmelder forholdet. Naturoppsynsloven § 2 gir naturoppsynet en generell hjemmel, plikt og legitimitet til å gjennomføre kontroll med at bestemmelser etter særlover eller vedtak etter særlover blir etterlevet. Dersom naturoppsynet under kontroll eller tilsynsarbeid avdekker lovovertridelser, kan det følges opp med administrative sanksjoner og/eller anmeldelse.

Enkelt personer eller organisasjoner kan anmelde overtredelser av naturmangfoldloven til politiet eller melde fra til Fylkesmannen. Det medfører likevel ikke noen plikt for det offentlige til å gripe inn. Private og organisasjoner regnes ikke som «fornærmet» i en eventuell straffesak og har ikke stilling som part i saken. De har i stedet adgang til å reise sivil sak for domstolene etter tvisteloven for å få fastslått overtredelsen og eventuelt kreve retting.

Brudd på verneforskriftene er dessuten underlagt offentlig påtale. Det vil si at politiet kan forfølge en sak når de får kjennskap til et ulovlig forhold uten at det foreligger en anmeldelse.

Søker

- Skriver søknad med beskrivelse av hvordan omsøkte tiltak eller aktivitet er tenkt utført, antall turer for kjøring osv, og legger ved:
 1. tegninger av bygg/anlegg med mål
 2. kart med trasé for ferdsel, plassering av bygg/anlegg
- Sender søknad med vedlegg til: Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde, adresse og evt skjema, se: www.nasjonalparkstyret.no
- Søknad om bygg/anlegg i reindrift sendes til FM-F, de sender søknad til nasjonalparkstyret med opplysninger og sin foreløpige vurdering av saken.
- Søker kan velge å søke parallelt til instanser som skal behandle saken.

Nasjonalparkstyret

- Nasjonalparkstyret mottar søknad
- Sørger for at, og vurderer om:
 1. saken er godt nok opplyst
 2. det er behov for å varsle andre
 3. det er behov for å innhente uttalelser/opplysninger fra andre, bla skal sak sendes til berørt reinberedistrict
- Nasjonalparkstyret behandler søknad etter verneforskrift, naturmangfoldloven, og i tråd med bestemmelser/retningslinjer i godkjent forvaltningsplan.
- Nasjonalparkstyret fastsetter vilkår. Nasjonalparkstyret sender vedtak til søker med kopi til FM-T, M, SNO og andre parter.
- Nasjonalparkstyret sender søknad og sitt vedtak til andre myndigheter som må behandle saken etter det regelverk de er myndighet for. Kopi til søker.

Andre myndigheter

- Mottar søknad
- Myndigheter behandler søknad etter de lover og regler de er myndighet for, bla plan- og bygningsloven, motorferdselloven, reindriftsloven, kulturminneloven osv.
- - Nordreisa kommune
- - Riksanthkvarn
- - Sametinget
- - Fylkesmannen i Finnmark
- Sender vedtak til søker, kopi til andre parter og Nasjonalparkstyret

Grunneier

- Grunneier lager avtale med søker der det er nødvendig.

Søker

- Mottar positivt svar fra Nasjonalparkstyret og positivt svar fra KLD på evt klage
- Mottar positivt svar på søknad fra andre myndigheter og positive svar på evt. Klage
- Iverksetter tiltak eller aktivitet.

Parter

- Mottar kopi av andre myndigheter sitt vedtak
- Parter med klageinteresse aksepterer vedtak eller påklager vedtak
- Klage sendes til klageinstans (se neste side om behandling av klage)

Søker og parter

- Mottar avslag på søknaden
- Godtar avslag, eller søker eller andre med klageinteresse sender klage på avslag til Nasjonalparkstyret (se neste side om behandling av klage)

Søker og parter

- Mottar avslag på søknaden
- Godtar avslag eller sender klage på avslag til den som har fått vedtak (se neste side om behandling av klage)

FM-T = Fylkesmannen i Troms

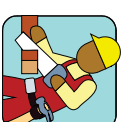
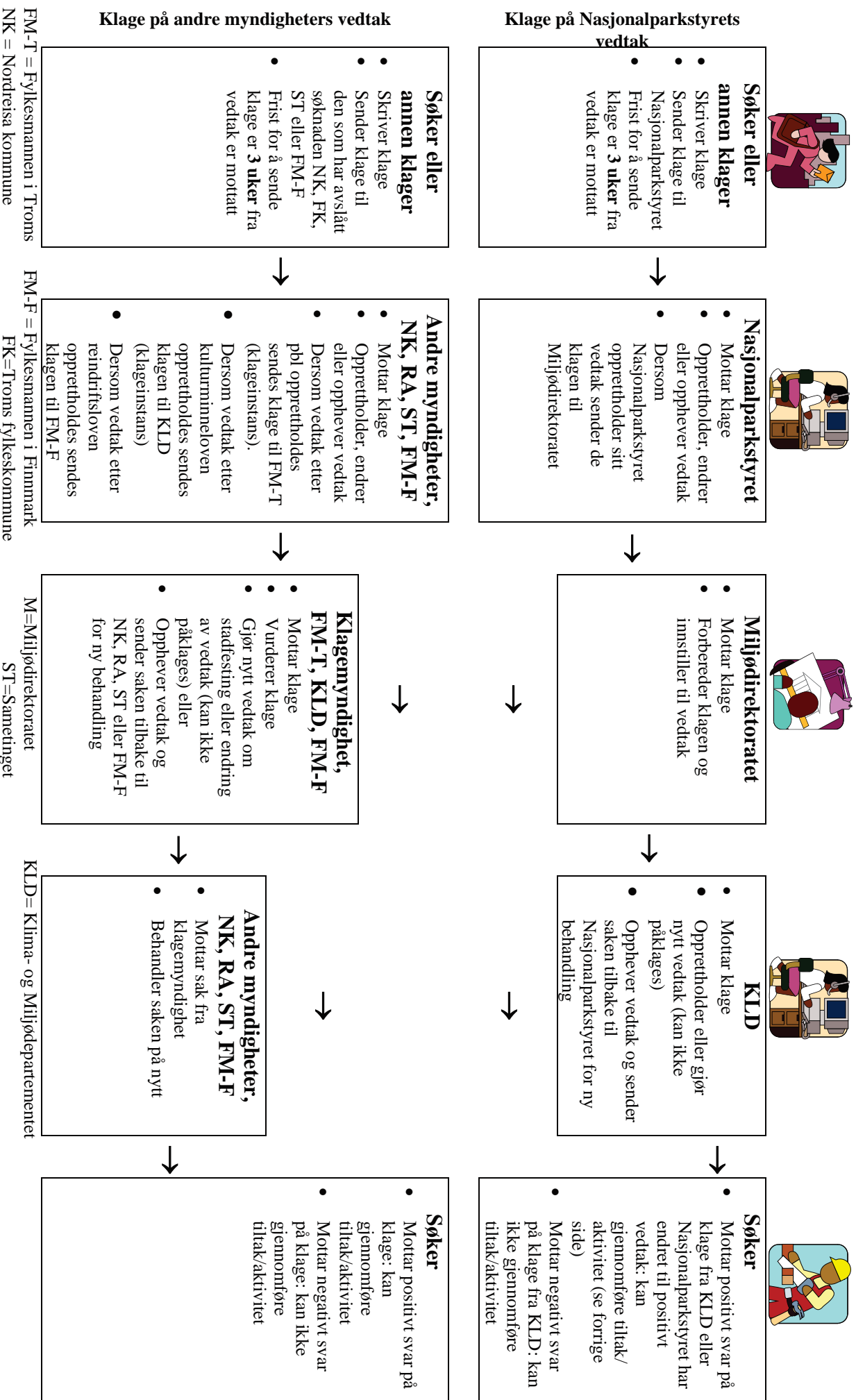
FM-F = Fylkesmannen i Finnmark

M = Miljødirektoratet

KLD= Klima- og Miljødepartementet

SNO = Statens naturoppsyn

Behandling av klage

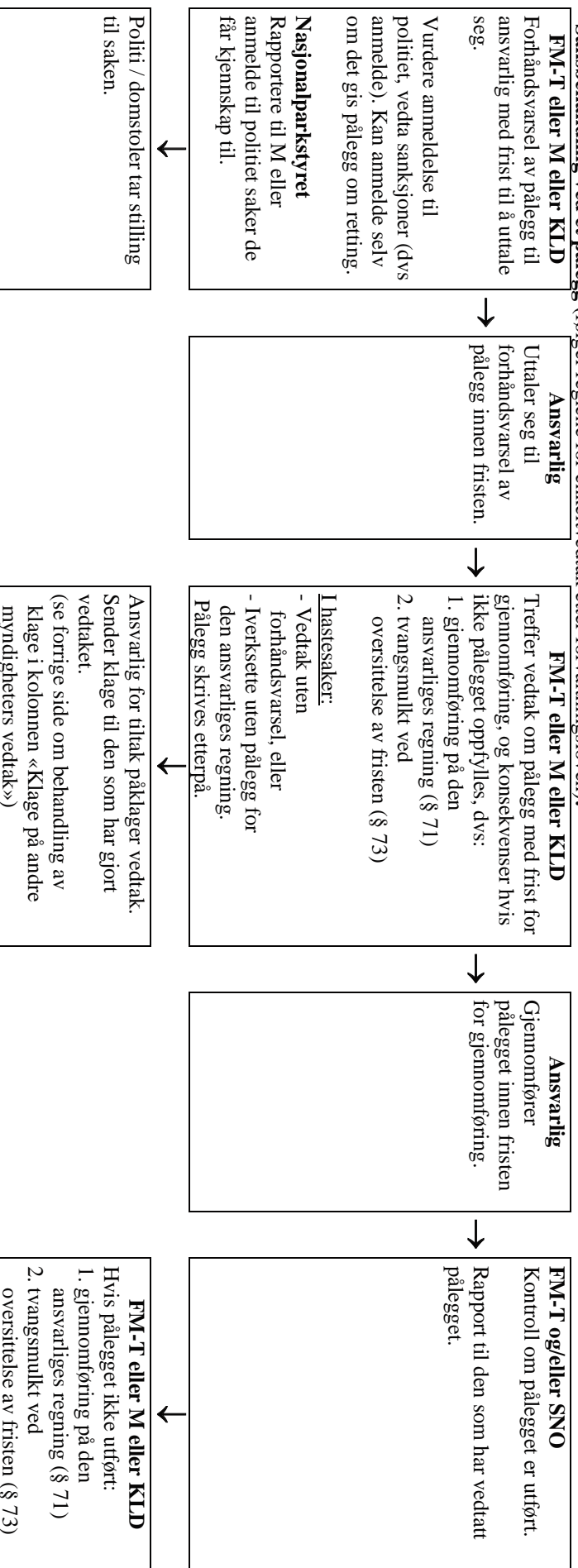
Behandling av overtrjedelse av naturmangfoldloven eller vedtak etter naturmangfoldloven

Virkemidler (en eller flere pålegg for samme overtrjedelse):

Håndheving	Sanksjoner
<ul style="list-style-type: none"> • Pålegg oppretting eller stansse ulovlighet (§ 69) • Pålegg avbøtende tiltak (§ 69) • Pålegg tiltak for å avverge eller begrense konsekvenser av ulovlighet (§70) • Pålegg tvangsmulkt slik at regler eller pålegg følges (§73) • Dersom pålegg ikke følges, iverksette pålegget for den ansvarliges regning (§71) 	<ul style="list-style-type: none"> • Pålegg miljøerstatning (§74) • Pålegg straff for overtrjedelse (§75)

Saksbehandling ved et pålegg (følger reglene for enkeltvedtak etter forvaltningsloven):

FM-T = Fylkesmannen i Troms

M=Miljødirektoratet

KLD= Klima- og Miljødepartementet

18 LITTERATUR

1 INNLEDNING

Det kongelige Miljøverndepartement. 1980. Vern av norsk natur. St. meld. Nr. 68 (1980-81).

Det kongelige Miljøverndepartement. 1991. Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. St.meld.nr. 62 (1991-92). 131s. + kartbilag.

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Emerald Network i Norge – Pilotprosjekt. Rapport 2007-1.

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

NOU 1978:18A Finnmarksvidda, natur og kultur

NOU 1978: 18B Bruken av Finnmarksvidda

NOU 1980: 23 Naturvern i Norge

NOU 1986: 13 Ny landsplan for nasjonalparker.

Sætra, H. 1986. Reisavassdraget, floraen i Reisavassdraget, Troms. Universitetet i Troms, Institutt for museumsvirksomhet. Tromsura Naturvitenskap, rapport nr. 50. 143s.

Sætra, H. 2009. Vegetasjonen i Reisavassdraget, Troms fylke. (Rapport levert 1985). Fylkesmannen i Troms og Halti nasjonalparksenter. Rapport. 99s.

Statskog SF. 2009. Notat til arbeidsgruppa.

2 VERNEFORMÅL

Det kongelige Miljøverndepartement. 1988. Miljø og utvikling - Norges oppfølging av Verdenskommisjonens rapport. St.meld.nr. 46 (1988-89). 180s.

Det kongelige Miljøverndepartement. 1996. Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. St.meld.nr. 58 (1996-97). 216 s. + vedlegg.

Det kongelige Miljøverndepartement. 2006. Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand. St. meld. nr. 26 (2006-2007).

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Håndbok i områdevern og forvaltning. DN-håndbok nr. 17-2007.

NOU 2004:28. Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (Naturmangfoldloven).

Ot.prp. nr. 52 (2008-2009). Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Direktoratet for naturforvaltning. 1996. Forvaltning av nasjonalparker. DN-rapport 1996-3.

3 LANDSKAP

Det kongelige miljøverndepartement. 2013. Prop. 1 S (2013-2014). Proposisjon til Stortinget for budsjettåret 2014.

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren. 2010. Landskapsanalyse. Framgangsmåte for vurdering av landskapskarakter og landskapsverdi. Versjon februar 2010. Rapport i foreløpig versjon publiseres kun som netttutgave. 48s.

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren. 2011. Veileder. Metode for landskapsanalyse i kommuneplanen. 64s.

Nordreisa kommune - 70°N arkitekter. 2012. Landskapsanalyse for Nordreisa. Rapport fra utprøving av veileder. 157s.

Sveen, S. B. 2003. Boazosápmelaš, boazu ja sutnu guohtoneanans/Reinen reineieren og reinbeitelandet. En studie av reindriftssamisk landskapsbruk og landskapsforståelse, forankret i sommerlandet Stuoranjárga. Hovedfagsoppgave i arkeologi. Universitetet i Tromsø. 121s.

Tunón, H. & Sjaggo, B. S. (red.). 2012. Ájddo – refletioner kring biologisk mångfald i renarnas spår. CBM:s skriftserie nr 68. Sametinget, Kiruna & Centrum för biologisk mångfald, Uppsala. 83s.

Internettadresser

Kommunal- og moderniseringsdepartementet: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/tema/plan--og-bygningsloven/plan/landskapskonvensjonen.html?id=410080>
www.dirnat.no
www.nordreisa.kommune.no

4. GEOLOGI

Det kongelige Miljøverndepartement. 2009. Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Ot.prp. nr. 52 (2008-2009).

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Emerald Network i Norge – Pilotprosjekt. Rapport 2007-1.

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Fylkesmannen i Troms. 1995. Reisadalen-geologi, planteliv og dyreliv. Hefte. 24s.

NOU 1983:42 Naturfaglige verdier og vassdragsvern.

Sollid, J.L. og Tolgensbakk, J. 1983. Geomorfologiske og kvartærgeologiske registreringer med vurderinger av verneverdier i 15 tiårsvernede vassdrag i Nord- og Midt-Norge. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer, Universitetet i Oslo. Rapport 55: 27-64.

Tolgensbakk, J. 2009. Pers. med.

5. PLANTELIV OG NATURTYPER

Anonym. 1977. Funn av storveronika i Sieima, Nordreisadalen. Polarflokken 1 (1). Artikkel Rettelse i Polarflokken 4 (1).

Arnesen, G. Wegener, C. Kristiansen G. og Skottvoll B. S. 2013. Truede karplanter i Reisaelva og Altaelvas dalfører-søk etter nye forekomster i 2012 og 2013. Ecofact rapport 261. 56s.

Bendiksen, E., Brandrud, T. E., Røsok, Ø. 2008. Boreale lauvskoger i Norge. Naturverdier og udekket vernebehov. NINA rapport 367. 331s.

Birkeland, I., Gaarder, G., Arnesen, G (red.) og Oddane, B. 2010. Kartlegging av verdifulle naturtyper i Kvæningen og Nordreisa. Ecofact rapport 1. 166s.

Birkeland, I & Strann, K-B. 2012. Kartlegging av naturverdier sør for Ráisjávri i Reisa nasjonalpark. Ecofact rapport 160. 123s.

Blindheim, T (red). 2011. Naturfaglige registreringer av bekkekløfter i Buskerud, Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms. BioFokus-rapport 2011-2. 104s.

Brekmo, L. 2010. Kulturminneregistreringer og intervju Reisadalen, Nordreisa. Nord-Troms Museum. Prosjektrapport 2010, offentlig utgave. 36s.

- Direktoratet for naturforvaltning. 1996.** Barskog i Nord-Norge. Utkast til verneplan. DN-rapport 1996-7. 128s.
- Direktoratet for naturforvaltning. 2007.** Kartlegging av naturtyper-verdsetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).
- Direktoratet for naturforvaltning. 2007.** Emerald Network i Norge – Pilotprosjekt. Rapport 2007-1.
- Direktoratet for naturforvaltning. 2011.** Natur i endring-status for norsk naturovervåking. DN-rapport 3-2011. 75s.
- Elvebakk, A. 1995.** Ei botanisk vurdering av skogsdriftsområdet mellom Saraelv og Huovinkivi, Nordreisa. Institutt for biologi og geologi, Universitetet i Tromsø. Notat.
- Fremstad, E. 1997.** Vegetasjonstyper i Norge. NINA temahefte 12: 1-279.
- Fremstad, E. Moen, A. (red) 2001.** Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. Bot. Ser. 2001-4: 1-231.
- Fylkesmannen i Finnmark. 2011.** Handlingsplan for fem karplanter antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeino vassdraget. Masimjelt (EN), grårublom (VU), finnmarksjonsokblom (CR), kveinhavre (EN) og finntelg (CR). 2011-2015. 55s.
- Fylkesmannen i Troms. 1984.** Reisadalen-geologi, planteliv, dyreliv. Hefte 40s.
- Fylkesmannen i Troms. 1995.** Reisadalen-geologi, planteliv og dyreliv. Hefte. 23s.
- Gederaas, L., Salvesen, I. og Viken, Å. (red.) 2007.** Norsk svarteliste 2007 – Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. *2007 Norwegian Black List – Ecological Risk Analysis*
- Gaarder, G. 2010.** Biologisk mangfold i Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune. Miljøfaglig Utredning rapport 2010:25. 38s. + vedlegg.
- Hesthagen, T. & Østborg, G. 2004.** Utbredelse av ferskvannsfisk, naturlige fiskesamfunn og fisketomme vatn i Troms og Finnmark. NINA Oppdragsmelding 805. 30s.
- Hofgaard, A. 2005.** Overvåking av palsmyr. Førstegangsundersøkelse i Ostojeaggi, Troms, 2004. NINA Rapport 42. 29s.
- Hofgaard, A. 2007.** Overvåking av palsmyr. Førstegangsundersøkelse i Gohteluoppal, Vest-Finnmark, 2006. NINA Rapport 257. 34s.
- Hofgaard, A. & Wilmann, B. 2010.** Overvåking av palsmyr. Første 5-årsundersøkelse i Ostojeaggi, Troms, 2009. NINA Rapport 586. 42s.
- Hofgaard, A. & Myklebost, H.E. 2012.** Overvåking av palsmyr. Første gjenanalyse i Gohteluoppal, Vest-Finnmark. Endringer fra 2006 til 2011. NINA Rapport 841. 44s.
- Iversen, M. 1997.** Vednedbrytende sopp på gråor (*Alnus incana* (L.) Moench) i Reisadalen nasjonalpark – artssammensetning, artsikdom og økologi. Universitetet i Tromsø. Institutt for biologi. Cand.scient. oppgave i økologisk botanikk. 58s.
- Korsmo, H. & Svalastog, D. 1994.** Verneplan for barskog. Regionrapport for Nord-Norge. NINA Utredning 60: 1-105.
- Korsmo, H. & Svalastog, D. 2000.** Inventering av verneverdig barskog i Troms. NINA Oppdragsmelding (upublisert)

Kristiansen, G. 1999. Mangfold av vedboende sopp på furu (*Pinus sylvestris*) i Reisadalen –miljøparametre, mellomårsvariasjon og kontinuitet i død ved. Cand. scient. oppgave i økologisk botanikk. Universitetet i Tromsø. Det matematisk naturvitenskapelige fakultet. Institutt for biologi. 68s. Appendix.

Kristoffersen, E. J. 2002. Utbredelse av tidligere skogbrann i Reisa nasjonalpark. Hovedoppgave ved Institutt for biologi og naturforvaltning Norges landbrukshøgskole. 25s.

Kålaås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S og Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk Rødliste for arter 2010. Artsdatabaken, Norge.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim. 112s.

NORUT Informasjonsteknologi as. 1997. Vegetasjonskart – Reisadalen nasjonalpark. NORUT IT Kart 426/1-97. Utskrift.

NOU 1983:42 Naturfaglige verdier og vassdragsvern.

Nybø, S., Strann, K.-B., Bjerke, J., Tømmervik, H., Hagen, D. & Hofgaard, A. 2009. Tilpasninger til klimaendringer i Nord-Norge og på Svalbard. Vurdering av vernebehovet og terrestriske økosystemers evne til å binde karbon. NINA Rapport 436. 43s + vedlegg.

Reiso, S., Klepsland, J. T. og Svalastog, D. 2008 Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SFs eiendommer. Del 5. Årsrapport for registreringer i Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Telemark. Biofokus rapport nr 2. 187s.

Schwenke, J.T. 1985a. Lav i øvre Nordreisa. Polarflokken 9(1). Artikkel.

Sætra, H. 1980. Gåikefielbma, ny botanisk "godbit". Polarflokken 4 (1). Artikkel.

Sætra, H. 1986. Reisavassdraget, floraen i Reisavassdraget, Troms. Universitetet i Troms, Institutt for museumsvirksomhet. Tromsura Naturvitenskap, rapport nr. 50. 143s.

Sætra, H. 2009. Vegetasjonen i Reisavassdraget, Troms fylke. (Rapport levert 1985). Fylkesmannen i Troms og Halti nasjonalparksenter. Rapport. 99s.

Internettadresser

Artsdatabanken. 2011: www.artsdatabanken.no, www.naturtyper.artsdatabanken.no
Naturbase. 2009: www.dirnat.no

6. DYRELIV

Backer, I. L. 2010. Naturmangfoldloven. Kommentarutgave. Universitetsforlaget. 680s.

Birkeland, I & Strann, K-B. 2012. Kartlegging av naturverdier sør og Ráisjávri i Reisa nasjonalpark. Ecofact rapport 160. 123s.

Brøseth, H., Tovmo, M. & Andersen, R. 2009. Ynglere registreringer av jerv i Norge i 2009. NINA rapport 508. 20s.

Direktoratet for naturforvaltning. 1996. Viltkartlegging. DN-håndbok 11 (revidert nettversjon 2000). 112s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2003. Handlingsplan for fjellrev. Rapport 2003-2. 34s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2006. Kartlegging av naturtyper-verdsetting av biologisk mangfold. Håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Emerald Network i Norge – Pilotprosjekt. Rapport 2007-1.

Direktoratet for naturforvaltning. 2009. Handlingsplan for Hubro *Bubo bubo*. Rapport 2009-1. 26s.

- Direktoratet for naturforvaltning. 2009.** Handlingsplan for Horndykker *Podiceps auritus*. Rapport 2009-7. 32s.
- Eide, N. E., Flagstad, Ø., Andresen, R., Landa, A. 2007.** Fjellrev i Norge 2007. Overvåkningsrapport. NINA Rapport 304. 38s.
- Eide, N. E., Flagstad, Ø., Andresen, R., Landa, A. 2008.** Fjellrev i Norge 2008. Resultater fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for fjellrev. NINA Rapport 389. 49s.
- Eide, N. E., Flagstad, Ø., Andresen, R., Landa, A. 2010.** Fjellrev i Norge 2009. Resultater fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for fjellrev. NINA Rapport 519. 43s.
- Eide, N. E., Flagstad, Ø., Andresen, R., Landa, A. 2011.** Fjellrev i Norge 2010. Resultater fra det nasjonale overvåkingsprogrammet på fjellrev. NINA Rapport 628. 48s.
- Eide, N. E., Johnsen, B. S., Selås, V. 2010.** Arctic fox *Vulpes lagopus* den use in relation to altitude and human infrastructure. *Wildlife Biology* 16(1): 107-112. Artikkel.
- Flagstad, Ø., Eide, N. E., Ulvund, K., Tovmo, M., Andresen, R., Landa, A. 2011.** Fjellrev i Norge 2011. Resultater fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for fjellrev. NINA Rapport 767. 53s.
- Fremming, O.R. 1973.** Rapport om terrestre faunaregistreringer i Nordreisadalen 1973. For landsplan for verneverdige områder, Miljøverndepartementet. Stensil 6s.
- Fylkesmannen i Troms. 1984.** Reisadalen-geologi, planteliv, dyreliv. Hefte 40s.
- Fylkesmannen i Troms. 1995.** Reisadalen-geologi, planteliv og dyreliv. Hefte. 23s.
- Gederaas, L., Salvesen, I. og Viken, Å. (red.) 2007.** Norsk svarteliste 2007 – Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. *2007 Norwegian Black List – Ecological Risk Analysis of Alien Species*. Artsdatabanken, Norway.
- Hagen, D., Skrindo, A. B. (red). 2010.** Restaurering av natur i Norge – innblikk i fagfelt, fagmiljøer og pågående aktivitet. NINA temahefte 42. 109s.
- Halti nasjonalparksenter AS. 2008.** Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Raisia albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / raisduottarhaldi suodjemeahcci. 66s.
- Hesthagen, T. & Østborg, G. 2004.** Utbredelse av ferskvannsfisk, naturlige fiskesamfunn og fisketomme vatn i Troms og Finnmark. NINA Oppdragsmelding 805. 30s.
- Hindrum, R. 1982.** Fugle- og pattedyrfaunaen i Reisavassdraget, Troms og Finnmark, Nord-Norge. Tromura, naturvitenskap nr. 37. Univ. i Tromsø. 64s.
- Huru, H. 1980.** Reisavassdraget. Hydrografi og evertebratfauna i Reisavassdraget, Nord-Troms, i 1978. Universitetet i Tromsø. Institutt for museumsvirksomhet. Tromura, naturvitenskap nr 11. 79s.
- Jacobsen, K.O. 1994.** Viltregistreringer langs Gauranivaveien, Reisadalen 1994. Fylkesmannen i Troms. Notat. 4s.
- Kitti, H., Riseth J. Å., Solbakken J. I. 2009.** Meahcásteapmi Guovdageainnus / Naturbruk i Kautokeini. Fastboendes bruk av meahcci i Kautokeino kommune og konsekvenser ved etablering av naturvernområder. Sámi allaskuvla 1/2010. 144s + 8s vedlegg.
- Landa, A., Eide, N.E., Flagstad, Ø. & Van Dijk, J. 2009.** Kunstig hi og medbrakt niste. Villreinen 2009: 46:48. Artikkel.
- Landa, A, Flagstad, Ø., Eide, N.E., Tovmo, M., Meås, R., Andersen, R. & Ulvund K.R. 2012.** Fjellrevrekord for Skandinavia! Villreinen 2012: 30-32. Artikkel

Løvenskiold, H.L. & Valeur, P. 1960. Notes on birds of Skjervøy and Nordreisa in Troms and Ballangen in Nordland during the summer of 1957. Årbok for Univ. i Bergen. Mat.-Naturv. Serie. 27pp.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. Og Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk Rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge. 480s.

Norsk institutt for naturforskning. 2010. Artsliste og innspill til tekst. Strann, K-B. Pers. med.

Rovviltnemnda for region 8. 2007. Forvaltningsplan for rovvilt i Region 8, vedtatt 21.09.2007. 66s.

Røhnebak, E. 2004. Rødrevens aktivitet i forhold til hyttefelt. Prosjektoppgave ved 3-årig utmarksforvaltning. Høgskolen i Hedmark, avd Evenstad. 31s.

Selås, V., Johnsen, B.S. & Eide, N.E. 2010. Arctic fox den use in relation to altitude and human infrastructure. Wildlife Biology 16(1): 107-112. Artikkel.

Strann, K-B. & Bakken, V. 2004. Hekkefuglatlas for Troms. Norsk institutt for naturforskning, Tromsø.

Tømmeraas, P.J. 1985. Viltundersøkelser i Altavassdraget. Samlerapport 1982-1984. Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Reguleringsundersøkelsene. Rapport 6-1985. 38s.

Tømmeraas, P. J. 1986. Viltundersøkelser i Altavassdraget. Årsrapport 1985. Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Reguleringsundersøkelsene. Rapport 2-1986. 40s.

Tømmeraas, P. J. 1988. Viltundersøkelser i Altavassdraget. Årsrapport 1987. Direktoratet for naturforvaltning. Reguleringsundersøkelsene. Rapport 6-1988. 64s.

Tømmeraas, P.J. 1989. Viltundersøkelser i Altavassdraget. Årsrapport 1988. Norsk institutt for naturforskning. 46s.

Tømmeraas, P. J. 1990. Viltundersøkelser i Altavassdraget. Årsrapport 1989. NINA oppdragsmelding 32. 23s.

Tømmeraas, P. J. 1992. Konsekvensundersøkelser på rovfugl og kråkefugl i Alta-Kautokeino- og Reisavassdragene. Årsrapport 1991. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet. Notat fra zoologisk avdeling: 1992-1. 34s.

Tømmeraas, P. J. 1993. Konsekvensundersøkelser på rovfugl og kråkefugl i Alta-Kautokeino- og Reisavassdragene. Årsrapport 1992. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet. Notat fra zoologisk avdeling: 1993-1. 34s.

Tømmeraas, P. J. 1994. Konsekvensundersøkelser på rovfugl og kråkefugl 1982-93 i forbindelse med kraftutbyggingen i Alta-Kautokeinovassdraget. Universitetet i Trondheim Vitenskapsmuseet. Rapport zoologisk serie: 1994-4. 42s.

Tømmeraas, P. J. 1995. Rovfuglundersøkelser i Alta-Kautokeino- og Reisavassdragene 1994. Notat. Upubl.

Vistad, O. I., Eide, N. E., Hagen, D., Erikstad, L. & Landa, A. 2008. Miljøeffekter av ferdsel og turisme i Arktis-En litteratur- og forstudie med vekt på Svalbard. NINA rapport 316. 124s.

Internettadresser

Naturmangfoldloven, viltloven: www.lovdata.no

Artsdatabanken. 2009: www.artsdatabanken.no

Hidatabasen. 2009.

Naturbase. 2009: www.dirnat.no

Overvåkning fjellrev. 2009: www.nina.no

Rovbasen. 2009.

Fisk

Bjørklid, K., Bjørnstad, T. 2006. Driftsplan for Reisaelva 2006-2010. Statskog Troms. Rapport. 33s.

Bjørklid, K., Bjørnstad, T., Johansen, J. A.. 2011. Driftsplan for Reisaelva-perioden 2011-2015. Reisa elvelag. Rapport. 31s.

Fylkesmannen i Troms. 1995. Reisaelva-geologi, planteliv og dyreliv. Hefte. 23s.

Gabler, HM. 1994. Næringsinteraksjoner mellom laksunger (*Salmo salar*) og steinulke (*Cottus poecilopus*) i Reisaelva. Cand. Scient.oppgave, Norges Fiskerihøgskole, Ubiv. I Tromsø. 66p.

Gunnestad, T. 1992. Grunnlag for vannbruksplanlegging i Reisaelva, registreringer og status. Nordreisa kommune-miljøvernlederen.

Halvorsen, M., Kristoffersen, K., Gravem, FR.. 1994. Fiskeribiologiske undersøkelser i Reisaelva. Fylkesmannen i Troms. Rapport nr 58.

Hesthagen, T., Skjelkvåle, B. L, Henriksen, A & Østborg, G. 2000. 1000-sjøers undersøkelsen: endringer i fiskestatus i perioden 1986-95. NINA Oppdragsmelding 674. 14s.

Hesthagen, T. & Østborg, G. 2004. Utbredelse av ferskvannsfisk, naturlige fiskesamfunn og fisketomme vatn i Troms og Finnmark. NINA Oppdragsmelding 805. 30s.

NOU 1983: 41 Verneplan for vassdrag III

NOU 1983: 44 Vilt og ferskvannsfisk og vassdragsvern

Saltveit, SJ., Brabrand, Å., Pavel, H.. 1998. Tiltak etter flom i Nord-Norske vassdrag. Fiskeundersøkelser i Lakselva, Eibyelva og Reisaelva i Finnmark og Troms. Laboratorium for ferskvannsekologi og innlandsfiske. Rapport nr. 180.

Svenning, M-A. 2000. Etterundersøkelser i Reisaelva, Troms, med hensyn på tetthet av lakseunger og steinulke. NINA oppdragsmelding 663: 1-16.

Svenning, M-A. 2011. Reisaelva 2005-2010. Tetthet av laksunger, registrering av høstbestand, samt oppfølging for sesongen 2011. NINA minirapport nr 336. 17s.

Statskog-Fjelltjenesten. Pers. med Kjetil Bjørklid og Tarjei Gunnestad.

Troms fylkeskommune. 2011. Planprogram for vannregion Troms 2010-2015. 42s.

Internettadresser

www.nve.no

www.vannportalen.no

7. KULTURMINNER OG KULTURMILJØ

Brekmo, L. 2010. Kulturminneregistreringer og intervju Reisaelva, Nordreisa. Nord-Troms Museum. Prosjektrapport 2010, offentlig utgave. 36s.

Brekmo, L. 2011. Kulturminner og kulturhistorie. Reisaelva/Ráissaávi Nordreisa kommune. Nord-Troms Museum. Prosjektrapport. 30s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Fylkesmannen i Troms. 1995. Reisaelva-geologi, planteliv og dyreliv. Hefte. 24s.

Fylkesmannen i Troms. 2004. Forvaltningsplan Skipsfjord landskapsvernområde, Karlsøy kommune, delplan I: bygninger og anlegg. Rapport nr. 79-2004.

Larsen, I. 2007. Befaringsrapport Reisa nasjonalpark og landskapsvernområde, Nordreisa kommune. Rapport Sámediggi-Sametinget. 178s.

Mikalsen, R.J.A. 2009. Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde, Nordreisa kommune, Troms fylke, registrering av kulturminner og kulturmiljø. Sámediggi/Sametinget. Befaringsrapport . 60s.

Mikalsen, R.J.A., Sveen S. B. 2011. Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde. Rapport fra registreringsprosjektet 2007-2008. Registrering av kulturminner og kulturmiljø. Sámediggi/Sametinget. Rapport. 66s.

Mikalsen, R.J.A., Sveen S. B. 2011. Kartbilag Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde. Registreringsprosjektet 2007-2008. Sámediggi/Sametinget. Rapport. 66s.

NOU 1983:43. Kulturminner og vassdragsvern.

NOU 2004:28. Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold.

Troms fylkeskommune/Romssa fylkkasuohtkan. 2012. Sieimma, Nordreisa kommune. Registreringsrapport kulturetaten. Ny registrering av arkeologisk lokalitet. 17s.

Westheim, S. 1981. Registrering av faste kulturminner i Reisavassdraget. Verneplan for vassdrag, nr. 191, 10 års verna vassdrag, Tromsø. 61 s + kartvedlegg.

Internettadresser

www.lovdatab.no

www.askeladden.ra.no

8. REINDRIFT

Backer, I. L. 2010. Naturmangfoldloven, kommentarutgave. Universitetsforlaget. 680s.

Birkeland, I & Strann, K-B. 2012. Kartlegging av naturverdier sør og Ráisjávri i Reisa nasjonalpark. Ecofact rapport 160. 123s.

Brekmo, L. 2010. Kulturminneregistreringer og intervju Reisadalen, Nordreisa. Nord-Troms Museum. Prosjektrapport 2010, offentlig utgave. 36s.

Brekmo, L. 2011. Kulturminner og kulturhistorie. Reisadalen/RáissaávžiNordreisa kommune. Nord-Troms Museum. Prosjektrapport. 30s.

Disse to rapportene har følgende litteratur som referanse:

Andersen, O. 2005. Hvilke kulturminner er karakteristisk for reindriftslandskapet, og hva sier de om reindriftens oppkomst? En drøfting av reindriftens kulturlandskap i høyfjellet. I Andersen, O (red./dåjm.) Fra villreinjakt til reindrift / Gáddebidvos boatsojsuttuj. Skriftserie nr. 1 Árran julevsáme guovdásj/ Árran lulesamiske senter, 75-95.

Hage, I. 1995. Tørfoss - en kvengård i Nordreisa. Fotefar mot nord-hefte.

Hansen, E. 1956. Nordreisa Bygdebok.

Hansen, L. I. og B. Olsen. 2004. Samenes historie frem til 1750. Cappelen.

Helskog, E. T. 1983. The Iversfjord locality. A study of behavioural patterning during the late Stone Age of Finnmark, North Norway. Tromsø Museums skrifter Vol. 19. Tromsø.

Hultblad, F. 1968. Övergång från nomadism til agrar bosättning i Jokkmokks socken. Meddelanden från Uppsala Univ. Geografiska Institutioner Ser A Nr 230. Lund.

Mikalsen, R & Sveen S. B. 2011. Reisa Nasjonalpark, Ráisduottarháldi Landskapvernområde, Nordreisa kommune, Troms fylke. Rapport for Registreringsprosjektet 2007-2008. Registreringer av kulturminner og kulturmiljø. Upublisert rapport, Sametinget.

NOU 1994: 21. Bruk av land og vann i Finnmark i historisk perspektiv. Bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget.

Qvigstad, J. 1926. Lappische Opfersteine und heilige Berge in Norwegen. Oslo Etnografiske Museums skrifter bind 1, hefte 5. Oslo.

Qvigstad, J & K.B. Wiklund. 1929. Major Peter Schnitler grenseeksaminasjonsprotokoller 1742 - 1745. Kjeldeskriftfondet Bind II, Oslo.

Sara, M. N. 1999. Praktisk reinbeitebruk - tradisjonelle kunnskaper. I Haugerud R. E. (red.) Konferanserapport, Den 10. nordiske forskningskonferansen om rein og reindrift. Rangifer report No.3, NOR, 93-103.

Schanche, A. 2000. Graver i ur og berg. Samisk gravskikk og religion fra forhistorisk til nyere tid. Davvi Girji OS. Karasjok.

- Schnitler, Peter 1 (1742–45).** «Major Peter Schnitlers Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742–1745», bind I, utgitt av Kjeldeskriftfondet, Oslo 1962.
- Schnitler, Peter 2 (1742–45).** «Major Peter Schnitlers Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742–1745», bind III, utgitt av Kjeldeskriftfondet, Oslo 1985
- Sommerseth, I. 2009.** Villreinfangst og tamreindrift i Indre Troms. Belyst ved samiske boplasser mellom 650 og 1923. Avhandling til graden philosophiae doctor Ph.d. Institutt for arkeologi og sosialantropologi (IAS), Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning (HSL fak.) Universitetet i Tromsø.
- Storli, I. 1994.** "Stallo"-boplassene. Spor etter de første fjellsamer? Institutt for sammenlignende kulturforskning Serie B: skrifter XC, Novus.
- Valtonen, I. 2008.** The North in the Old English Orosius. A Geographical Narrative in Context. 351 Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki, Tome LXXIII.
- Vorren, Ø. 1974.** Gálgojávriområdet - et demonstrasjonsfelt for samisk kulturutvikling. Ottar nr. 81. Tromsø Museum, 5-12.
- Vorren, Ø. 1980.** Samisk bosetning på Nordkalotten, arealdisponering og ressursutnyttning i historisk-økologisk belysning. I Baudou E. (red.). Nord-Skandinaviens historie i tvärvetenskapelig belysning. Acta Universitatis Umensis nr.24. Umeå.
- Vorren, Ø. 1989.** Veidekulturens arealfordeling, siidagrenser og ressursutnyttning i Samelands nordøstlige strøk. I Aarseth, B (red.) Grenser i sameland. Samiske Samlinger Bind XIII. Norsk Folkemuseum, Oslo. 12-43.
- Wiklund, K. B. 1909.** De Svenska Nomadlapparnas Flyttningar till Norge i äldre och nyare tid. Almqvist & Wiksells ab. Uppsala.
- Det kongelige Justis- og politidepartement. 2001.** Samiske sedvaner og rettsoppfatninger - bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget. NOU 2001:34.
- Det kongelige Landbruksdepartement. 1983.** Om lov i henhold til konvensjon av 3. juni 1981 mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker. Ot.prp.nr. 17 (1982-83).
- Det kongelige Landbruksdepartement. 1992.** En bærekraftig reindrift. St.meld. nr. 28 (1991-92).
- Det kongelige Landbruksdepartement. Innst. S. nr. 167 (1991-1992).** (Stortingets behandling av St.meld nr 28 (1991-92) En bærekraftig reindrift.
- Det kongelige Landbruks- og matdepartement 2007.** Om lov om reindrift (reindriftsloven). Ot.prp. nr. 25 (2006-2007).
- Det kongelige Landbruks- og matdepartement.2008.** Kriterier/indikatorer på økologisk bærekraftig reintall. Rapport fra arbeidsgruppe opprettet av Landbruks- og matdepartementet. 15s.
- Det kongelige Landbruks- og matdepartement 2010.** Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak). For budsjettåret 2011. Prop. 1 S (2010-2011).
- Det kongelige Landbruks- og matdepartement 2011.** Landbruks- og matpolitikken. Meld. St. 9 (2011-2012).
- Det kongelige Landbruks- og matdepartement 2012.** Innstilling fra næringskomiteen om landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords. Innst. 234 S (2011-2012).
- Det kongelige Miljøverndepartement. 2001.** St.meld. nr. 42 (2000-2001) Biologisk mangfold, sektoransvar og samordning.
- Det kongelige Miljøverndepartement. 2009.** Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Ot.prp. nr. 52 (2008-2009).
- Det kongelige Miljøverndepartement. 2007.** Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand St.meld. nr. 26, (2006-2007).
- Det kongelige Utenriksdepartement. 2006.** St.prp. nr. 73 (2005-2006) Om samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven.
- Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010.** Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. 2008. Forvaltningsplan for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Rapport nr. 2 - 2008. 80s.

Johansen, B., Karlsen, S.R. 1996. Reingjerder i Finnmark-virkning på flora, vegetasjon og endring av vegetasjonsdekket. Sluttrapport 1996. NORUT Informasjonsteknologi. 123s.

Kitti, H., Riseth J. Å., Solbakken J. I. 2009. Meahcásteapmi Guovdageainnus / Naturbruk i Kautokeini. Fastboendes bruk av meahcci i Kautokeino kommune og konsekvenser ved etablering av naturvernområder. Sámi allaskuvla 1/2010. 144 s + 8 s vedlegg.

Landbruks- og Matdepartementet og Reindriftsforvaltningen. 2007. Orientering om reindrifftsloven av 15. juni 2007. Hefte.

Landbruks- og Matdepartementet. 2011. Reindrifftsoppgjøret 2011/2012, og endringer i statsbudsjettet for 2011 m.m. Prop. 84 S (2010-2011).

Landbruks- og matdepartementet. 2013. Reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m. Prop.104 S (2012-2013), Innst. 308 S (2012-2013).

Metsähallitus. 2013. Akwé: Kon. Ohjeiden soveltaminen Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa/Rávvgiid heiveheapmi Bátneuođdara meahcceguovllu dikšun- ja geavahanpláanas/Application of Guidelines in the Management and Land Use Plan for the Hammastunturi Wilderness Area. 72s.

Nordin-Jonsson (red.), Åsa. 2010. Árbiediehtu – samisk kulturarv och traditionell kunskap. Sametinget, Kiruna & Centrum för biologisk mångfald, Uppsala. Uppsala. 147s.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) 2003. Bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet. - Internasjonale erfaringer med forvaltning av menneskelig virksomhet i nasjonalparker. - Kartlegging av næringsaktivitet i Dovrefjell-Sunndalsfjella, Femundsmarka og Reisa nasjonalparker. - Litteraturstudie av økologiske, kulturfaglige og sosiale effekter av turisme i verneområder. NINA Fagrapport 72. 83s.

NOU 1985:14. Samisk kultur og utdanning. Innstilling fra Samekulturutvalget.

NOU 2004:28. Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (Naturmangfoldloven).

NOU 2008:5. Retten til fiske i havet utenfor Finnmark.

Ramsarbyrået. 2008. Culture and wetlands, a Ramsar guidance document. Convention on Wetlands (Ramsar, 1971) Culture Working Group. Rapport. 74s. http://www.ramsar.org/pdf/cop10/cop10_culture_group_e.pdf

Reinbeitedistrikt 19/32T Lakselvdalen-Lyngsdalen/Boazoorohat Ivgolahku. 2007. Distriktsplan. Bruksregler-ressursoversikt. 2005-2009. 55s.

Reinbeitedistrikt 19/32T Lakselvdalen-Lyngsdalen/Boazoorohat Ivgolahku. 2010. Distriktsplan 200-2019. 90s.

Reinbeitedistrikt 34 Abborassa. 2009. Distriktsplan 34-Abborassa 2009. 9s.

Reinbeitedistrikt 35 Favrosorda. 2008. Bruksregler/driftsplan for distrikt 35 A Favrosorda 2008-2012. 4s.

Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat ja Raisduottar (Cohkolat ja Biertavarri). 2009. Distriktsplan 2009-2012. 22s.

Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat ja Raisduottar (Cohkolat ja Biertavarri). 2012. Distriktsplan 2013/2014. 13s.

Reinbeitedistrikt 37 Skarfvaggi. 2008. Distriktsplan. 8s.

Reinbeitedistrikt 39 Arnøy/Kågen/Boazoorohat Ardni-Gavvir. 2009. Bruksplan RbD 39 Arnøy-Kågen 2009-2010. 25s.

- Reinbeitedistrikt 42 Beahcegealli. 2009.** Distriktsplan/orohatplana D- 42 Beahcegealli 2009-2014. 8s.
- Reindrifftsforvaltningen 2009.** Årsrapport. 20s.
- Reindrifftsforvaltningen 2010.** Årsrapport. 20s.
- Reindrifftsforvaltningen. 2010.** Ressursregnskap for reindrifftsnaeringen for reindrifftsåret 1. april 2008 – 31. mars 2009. 137s.
- Reindrifftsforvaltningen 2010.** Totalregnskap for reindrifftsnaeringen. Regnskap 2009, budsjett 2010. 132s.
- Reindrifftsforvaltningen. 2011.** Ressursregnskap for reindrifftsnaeringen for reindrifftsåret 1. april 2009 – 31. mars 2010. 144s.
- Reindrifftsforvaltningen. 2012.** Ressursregnskap for reindrifftsnaeringen for reindrifftsåret 1. april 2010 – 31. mars 2011. 125s.
- Reindrifftsforvaltningen. 2013.** Boazodoallošiehtadusa njuolggadusat j.e. 2013/ 2014 - Forskrifter til Reindrifftsavtalen 2013 / 2014 m.m. 97s.
- Sara, M.N. 2001.** Reinen – et gode fra vinden. Reindrifftsens tilpasningsformer i Kautokeino. Davvi Girji. 143s.
- Secretariat of the Convention on Biological Diversity. 2004.** Akwé: Kon Voluntary guidelines for the conduct of cultural, environmental and social impact assessment regarding developments proposed to take place on, or which are likely to impact on, sacred sites and on lands and waters traditionally occupied or used by indigenous and local communities. CBD Guidelines Series. Montreal. 25p.
<https://www.cbd.int/doc/publications/akwe-brochure-en.pdf> og
<http://www.arcticcentre.org/InEnglish/RESEARCH/Sustainable-Development--Research-Group/Indigenous-Peoples-and-Sami-Research-Office/Biological-diversity>
- Secretariat of the Convention on Biological Diversity. 2005.** Biological diversity in the Arctic, Final report: September 2005. Composite report on the status and trends regarding the knowledge innovations and practices of Indigenous and local communities, Region: Arctic. Consultant: Elina Helander-Renvall. 105s.
<http://www.cbd.int/kb/Results?q=Biological%20Diversity%20in%20the%20Arctic>
- Statskog Troms, Fjelltjenesten. 2003.** Registrering av kjørespor i Reisa nasjonalpark og Raisuottarhaldi landskapsvernområde-høsten 2000/01. Notat. 10s og kartvedlegg.
- Statskog Troms, Fjelltjenesten. 2005.** Reindrifftsfraglig utredning for Reisa nasjonalpark og Raisuottarhaldi landskapsvernområde. 43s.
- Sveen, S. B. 2003.** Boazosápmelaš, boazu ja sutnu guohtoneanans/Reinen reineieren og reinbeitelandet. En studie av reindrifftsamisk landskapsbruk og landskapsforståelse, forankret i sommerlandet Stuuroranjárga. Hovedfagsoppgave i arkeologi. Universitetet i Tromsø. 121s.
- Tunón, H. & Sjaggo, B. S. (red.). 2012.** Ájddo – reflesjoner kring biologisk mangfald i renarnas spår. CBM:s skriftserie nr 68. Sametinget, Kiruna&Centrum för biologisk mangfald, Uppsala. 83s.
<http://www.slu.se/Global/externwebben/centrumbildningar-projekt/centrum-for-biologisk-mangfald/Dokument/publikationer-cbm/cbm-skriftserie/CBMskrift68Ajddo.pdf>
- Tømmervik, H., Bjerke, J.W., Gaare, E., Johansen, B. & Thannheiser, D. 2011.** Rapid recovery of recently overexploited winter grazing pastures for reindeer in northern Norway. Fungal Ecology., DOI: 10.1016/j.funeco.2011.08.002. In press
- Tømmervik, H., Johansen, B., Karlsen, S.R. & Ihlen, P.G. 2011.** Overvåking av vinterbeiter i Vest-Finnmark og Karasjok 1998-2005-2010 - Resultater fra feltrutene. NINA Rapport 745, 65s.

Internettadresser

Lover, forskrifter og internasjonale konvensjoner: www.lovdatabasen.no
www.reindrifft.no

www.rovbase.no
www.galdu.org
www.sametinget.no
www.naptek.se

9. FRITIDSBRUK

Benonisen, R. 2008. Besøkskartlegging for Reisa nasjonalpark 2008. Delrapport i prosjektet: "Tilrettelegging for arktiske nasjonalparkopplevelser". Nordreisa kommune. 25s.

Bjørklid, K., Bjørnstad, T. 2006. Driftsplan for Reisaelva 2006-2010. Statskog Troms. Rapport. 33s.

Bjørklid, K., Bjørnstad, T., Johansen, J. A.. 2011. Driftsplan for Reisaelva-perioden 2011-2015. Reisa elvelag. Rapport. 31s.

Blixgård, Asgeir K. 2011. Personstillinger i Reisa nasjonalpark 2010. Rapport 1:2011 Blixgård Luonddus. 10s.

Blixgård, Asgeir K. 2011. Sammenligning av resultater fra elvebåttellinger i øvre deler av Reisaelva. Notat. 20s.

Det kongelige Kultur- og kirkedepartement. 2008. Tilrettelegging av turveier, løyper og stier. Veileder. 44s.

Det kongelige Miljøverndepartement. 1995. Om lov om motorferdsel i utmark og vassdrag av 10. juni 1977 nr. 82. Rundskriv T-1/96. 72s.

Det kongelige Miljøverndepartement. 2001. Friluftsliv. St.meld. nr. 39 (2000-2001).

Det kongelige Miljøverndepartement. 2007. Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand St.meld. nr. 26, (2006-2007).

Det kongelige Miljøverndepartement. 2007. Om lov om friluftslivet av 28. juni 1957 Nr. 16. Rundskriv T-3/07. 53s.

Direktoratet for byggkvalitet. 2011. Veiledning om tekniske krav til byggverk. Publikasjonsnummer: HO-2/2011. 304s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2004. Kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Håndbok 25-2004.

Direktoratet for naturforvaltning. 2006. Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv. DN-håndbok 27-2006.

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Den norske turistforening. 1993. Merkeinstruks. Hefte. 48s.

Fylkesmannen i Finnmark. 2011. Handlingsplan for fem karplanter antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeino vassdraget. Masimjelt (EN), grårublom (VU), finnmarksjonsokblom (CR), kveinhavre (EN) og finntelg (CR). 2011-2015. 55s.

Fylkesmannen i Troms. 2010. Spørsmål til organisasjoner og bedrifter om bruk. Svar på spørsmål. Skjema.

Halti nasjonalparksenter og Troms Reiseliv AS. 2006. Anbefalinger om turismehåndtering i Reisa nasjonalpark og Raisduopttarhaldi landskapsvernområde inkludert randsoner. 51s.

Halti nasjonalparksenter AS. 2008. Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / Raisduottarhaldi suodjemeahcci. 66s.

Sætra, H. 2009. Vegetasjonen i Reisavassdraget, Troms fylke. (Rapport levert 1985). Fylkesmannen i Troms og Halti nasjonalparksenter. Rapport. 99s.

Helt Grønn AS. 2009. Prosjekt Naturbaser i Nordreisa, del 2.

- Hjemsæteren, T. 1993.** Brukerundersøking i Reisadalen. Hovedoppgave ved Institutt for biologi og naturforvaltning, Norges landbrukshøgskole. 53s
- Kitti, H., Riseth J. Å., Solbakken J. I. 2009.** Meahcásteapmi Guovdageainnus / Naturbruk i Kautokeini. Fastboendes bruk av meahcci i Kautokeino kommune og konsekvenser ved etablering av naturvernområder. Sámi allaskuvla 1/2010. 144s + 8s vedlegg.
- Larsen, I. 2007.** Befaringsrapport reisa nasjonalpark og landskapsvernområde, Nordreisa kommune. Rapport Samediggi-Sametinget. 178pp.
- Mikalsen, R.J.A., Sveen S. B. 2011.** Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde. Rapport fra registreringsprosjektet 2007-2008. Registrering av kulturminner og kulturmiljø. Sámediggi/Sametinget. Rapport. 66s.
- Nordreisa kommune. 2008.** Designmal, informasjonstavler og løypemerking i Nordreisa. Spesielt om Reisadalen. 16s.
- Nordreisa kommune. 2010.** Forvaltningsplan for elg. Nordreisa kommune 2010-2019.
- Nordreisa kommune. 2012.** Kartlagte og verdisatte friluftslivsområder. Faktaark og kart.
- Nord-Troms Museum. 2005.** Hertugen leide Reisaelva.
- NOU 1983:** 45 Friluftsliv og vassdragsvern
- Rudberg, O. 1989.** Elvebåtregistreringa 1985 og 1989. Nordreisa kommune. Miljøvernavdelinga. Rapport. 13s.
- Statskog Troms, Fjelltjenesten. 1999-2009.** Oppsynsrapporter
- Statskog Troms, Fjelltjenesten. 2003.** Leirplasser i Reisa nasjonalpark, Sieimma-Nedrefoss 2003. Notat m bilder og kart.
- Statskog. 2010.** Bestandsplan for elg. Reisadalen 2010-2012. 10s.
- Standard Norge. 2011.** Universell utforming av opparbeidete uteområder. Krav og anbefalinger. Norsk Standard NS 11005:2011. 66s.
- Troms turlag. 2006.** På tur i Troms. 208pp.
- Valnes, F. 2006.** Forslag til opparbeiding av parkerings- og rasteplasser ved innfallsporene til Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde. Statskog. Notat.16s.

Internettadresser

Flere lover, turismeforskrift Svalbard: www.lovdatabasen.no
 Jaktfelt: www.inatur.no,
 Fiske i Reisaelva: www.reisaelva.no
 Direktoratet for naturforvaltning: www.dirnat.no
 Mattilsynet: www.mattilsynet.no
 Merkehåndboka: www.turistforeningen.no/merkehandboka/
<http://www.youtube.com/watch?v=y9HJYBqHUt>
 Nord-Troms Museum: www.ntm.no.

10. NATURBASERT REISELIV

Benonisen, R. 2008. Besøkskartlegging for Reisa nasjonalpark 2008. Delrapport i prosjektet: "Tilrettelegging for arktiske nasjonalparkopplevelser". Nordreisa kommune. 25s.

Blixgård, Asgeir K. 2011. Sammenligning av resultater fra elvebåttellinger i øvre deler av Reisaelva. Notat. 20s.

Det kongelige Finansdepartement. 2003. Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003. St. prp. nr. 65 (2002-2003).

Det kongelige Landbruks- og matdepartementet. 2011. Landbruks- og matpolitikken. St.meld. nr. 9 (2011-2012).

Det kongelige Miljøverndepartement. 2004. Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold. NOU 2004:28.

Det kongelige Miljøverndepartement. 2007. Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand. St.meld. nr. 26, (2006-2007).

Det kongelige Miljøverndepartement. 2009. Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Ot.prp. nr 52 (2008-2009).

Det kongelige Nærings- og handelsdepartement. 2012. Destinasjon Norge. Nasjonal strategi for reiselivsnæringen. 90s.

Direktoratet for naturforvaltning. Reiseliv og hensyn til dyrelivet. Brosjyre.

Direktoratet for naturforvaltning (sekretær). 2006. Rapport til Miljøverndepartementet. Handlingsplan for bærekraftig bruk, forvaltning og skjøtsel av verneområder. Rapport. 64s.

Fylkesmannen i Troms. 1999. Referat fra møte om Turisme i Reisa nasjonalpark 16. november 1999.

Fylkesmannen i Troms. 2010. Spørsmål til organisasjoner og bedrifter om bruk. Svar på spørsmål. Skjema.

Halti nasjonalparksenter og Troms Reiseliv AS. 2006. Anbefalinger om turismehåndtering i Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde inkludert randsoner. 51s.

Halti nasjonalparksenter AS. 2008. Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / raisduottarhaldi suodjemeahcci. 66s.

Hjemsæteren. T. 1993. Brukerundersøking i Reisadalen. Hovedoppgave ved Institutt for biologi og naturforvaltning, Norges landbrukshøgskole. 53s

Norsk institutt for naturforskning (NINA) 2003. Bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet. - Internasjonale erfaringer med forvaltning av menneskelig virksomhet i nasjonalparker. - Kartlegging av næringsaktivitet i Dovrefjell-Sunndalsfjella, Femundsmarka og Reisa nasjonalparker. - Litteraturstudie av økologiske, kulturfaglige og sosiale effekter av turisme i verneområder. NINA Fagrapport 72. 83s.

Rudberg. O. 1989. Elvebåtregistreringa 1985 og 1989. Nordreisa kommune. Miljøvernavdelinga. Rapport. 13s.

Statskog Troms, Fjelltjenesten. 1999-2012. Oppsynsrapporter.

Valnes. F. 2006. Forslag til opparbeiding av parkerings- og rasteplasser ved innfallsportene til Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde. Statskog. Notat.16s.

Statskog. 2008. Statskog-region Troms, fiske og småviltjakt. Brosjyre. 30s.

Troms Reiseliv AS. 2005. Reiselivsmessig bruk av verneområder i Troms. Rapport. 101s.

Troms turlag. 2006. På tur i Troms. 208s.

Internettadresser

Flere lover, Turismeforskrift Svalbard: www.lovdata.no

Naturbasert reiseliv: www.dirnat.no

Jaktfelt: www.inatur.no

Fiske i Reisaelva: www.reisaelva.no

www.regjeringen.no

Hjemmesider til bedrifter

11. VASSDRAGS- ENERGI- OG GRUVEANLEGG

Det kongelige Miljøverndepartement. 1995. Om lov om motorferdsel i utmark og vassdrag av 10. juni 1977 nr. 82. Rundskriv T-1/96. 72s.

Det kongelige Nærings- og handelsdepartement. 2013. Strategi for mineralnæringen. Rapport. 3/2013. 74s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Norges vassdrags- og energidirektorat. 1999. Anleggskonsesjon.

Rambøll. 2012. Arctic Gold. Planprogram for reguleringsplan med konsekvensutredning for etablering av gruvedrift i Biedjovággi, Kautokeino og Nordreisa kommuner. Rapport. 13s.

Ymber. 2010. Rydding av skog i linjetrase. HMS håndbok for Ymber AS. Instruks. Utskrift. 4s.

Internettadresser

www.lovdatab.no

www.nve.no

www.dsb.no

12. REDNINGSTJENESTE

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Halti nasjonalparksenter AS. 2008. Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / Raisduottarhaldi suodjemeahcci. 66s.

Internettadresser

www.lovdatab.no

13. FORSKNING OG UNDERVISNING

Alm, T. 2003. Polarflokken-oversikt over artikler m.v. 1977-2002-vol. 1-26

<http://www.nhm.uio.no/botanisk/nbf/nbf/POLARFLOKKEN.doc>

Bergmo, T. 2009. Næringsutvikling og fisketurisme i Reisaelva. Bacheloroppgave i naturressursforvaltning, Høgskolen i Finnmark. 34s.

Det kongelige Kunnskapsdepartement 2009. Klima for forskning. St.meld. nr. 30 (2008-2009).

Det kongelige Landbruks- og matdepartement 2011. Landbruks- og matpolitikken. Meld. St. 9 (2011-2012).

Det kongelige Miljøverndepartement. 2009. Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Ot.prp. nr. 52 (2008-2009).

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Direktoratet for naturforvaltning. 2010. Forvaltnings av verneområder. Rundskriv november 2001, revidert februar 2010. 32s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2011. Natur i endring-status for norsk naturovervåking. DN-rapport 3-2011. 75s.

Fagerli, V. 2007. Nasjonalparkforvaltning i Nord-Norge: Interpretativ guiding som strategi i miljøforvaltningen. Mastergradsoppgave i arktisk naturbruk og landbruk. NAB-3900. Universitetet i Tromsø. 76s.

- Halti nasjonalparksenter AS. 2008.** Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / raisduottarhaldi suodjemeahcci. 66s.
- Halti nasjonalparksenter AS. 2011.** Visitor Point Reisadalen. Verdiskaping, infopmasjon og service for natur og kultur. Presentasjon og søknadsgrunnlag mai 2011. Presentasjon.17s.
- Hesthagen, T., Skjelkvåle, B. L, Henriksen, A & Østborg, G. 2000.** 1000-sjøers undersøkelsen: endringer i fiskestatus i perioden 1986-95. NINA Oppdragsmelding 674. 14s.
- Hjemsæteren, T. 1993.** Brukerundersøking i Reisadalen. Hovedoppgave ved Institutt for biologi og naturforvaltning, Norges landbrukshøgskole. 53s
- Iversen, M. 1997.** Vednedbrytende sopp på gråor (*Alnus incana* (L.) Moench) i Reisadalen nasjonalpark – artssammensetning, artsrikdom og økologi. Universitetet i Tromsø. Institutt for biologi. Cand.scient. oppgave i økologisk botanikk. 58s.
- Jacobsen, K.-O., Solheim, R., Øien, I.J. & Aarvak, T. 2011.** Snøuglas vandringsmønster og habitatvalg. Årsrapport 2010. - NINA Rapport 677. 21s.
- Jonsson, N., Blakar, IA. 1986.** Kjemisk overvåkning av norske vassdrag. Rapport 1-1987 Direktoratet for naturforvaltning. **Finner ikke på DN sine hjemmesider.**
- Kitti, H., Riseth J. Å., Solbakken J. I. 2009.** Meahcásteapmi Guovdageainnus / Naturbruk i Kautokeini. Fastboendes bruk av meahcci i Kautokeino kommune og konsekvenser ved etablering av naturvernområder. Sámi allaskuvla 1/2010. 144s + 8s vedlegg.
- Kirchhefer, A. J. 1999.** Dendroclimatology on Scots pine (*Pinus sylvestris* L.) in northern Norway. Universitetet i Tromsø. Doktorgradsavhandling. 41s.
- Kirchhefer, A. J. 1999.** Pine growth and climate AD 1800-1992 along a transect across the Scandes at 69° N. Universitetet I Tromsø. Paper 2 til doktorgradsavhandling. 25pp.
- Kristiansen, G. 1999.** Mangfold av vedboende sopp på furu (*Pinus sylvestris*) i Reisadalen –miljøparametre, mellomårsvariasjon og kontinuitet i død ved. Cand. scient. oppgave i økologisk botanikk. Universitetet i Tromsø. Det matematisk naturvitenskapelige fakultet. Instiutt for biologi. 68s. Appendix.
- Kristoffersen, E. J. 2002.** Utbredelse av tidligere skogbrann i Reisa nasjonalpark. Hovedoppgave ved Institutt for biologi og naturforvaltning Norges landbrukshøgskole. 25s.
- Larsen, I. 2007.** Befaringsrapport Reisa nasjonalpark og landskapsvernområde, Nordreisa kommune. Rapport Samediggi-Sametinget. 178pp.
- Mikalsen, R.J.A. 2009.** Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde, Nordreisa kommune, Troms fylke, registrering av kulturminner og kulturmiljø. Samediggi-Sametinget. 60pp.
- Mikkelsen, E., Svensson, G. 2011.** Momenter for utformingen av ”Visitor Point Saraelv”, ved Reisa nasjonalpark. Norut rapport 3/2011. 37s.
- Norges vassdrags- og energidirektorat. 2004.** Helhetlig tiltaksplan for Reisavassdraget. FAKTA-informasjon fra Norges vassdrags- og energidirektorat nr. 4-2004.
- NOU 2004:28.** Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (Naturmangfoldloven).
- Odden, J., Mattisson, J., Strømseth, T.H., Sjulstad, K., Linnell, J.D.C., Persson, J., Nilsen, E.B. & Arnemo, J.M. 2010.** Framdriftsrapport for Scandlynx Norge 2010 - NINA Rapport 640. 22s.
- Persson, J. & Brøseth, H. 2011.** Järv i Skandinavien – status och utbredning 1996-2010. NINA Rapport 732. 39s.

Rovviltnemnda for region 8. 2013. Forvaltningsplan for rovvilt i region 8. For beitenæring, rovvilt og samfunn i Troms og Finnmark. Vedtatt 10.10.2013. Rapport. 95s, vedlegg.

Saltveit, S.J., Brabrand, Å., Pavel, H. 1998. Tiltak etter flom i Nord-Norske vassdrag. Fiskeundersøkelser i Lakselva, Eibyelva og Reisaelva i Finnmark og Troms. Laboratorium for ferskvannøkologi og innlandsfiske. Rapport nr. 180. **Finner ikke på nett.**

Svenning, M-A. 2000. Etterundersøkelser i Reisaelva, Troms, med hensyn på tetthet av lakseunger og steinulke. NINA oppdragsmelding 663: 1-16.

Svenning, M-A. 2011. Reisaelva 2005-2010. Tetthet av laksunger, registrering av høstbestand, samt oppfølging for sesongen 2011. NINA minirapport nr 336. 17s.

Svensson, G. E. 2007. Noen ganger er det for fint til å selge. En studie av kommersielle og lokale interesser knyttet til natur og naturressurser i Nord-Troms. Masteroppgave i sosialantropologi. Universitetet i Tromsø. 81s.

Sætra, H. 1984. Hovedekskursjon for NNBF 1984. Reisaalen-Njallaavzi. Polarflokken 8 (3). Artikkel.

Sætra, H. 1986. Reisaavassdraget, floraen i Reisaavassdraget, Troms. Universitetet i Troms, Institutt for museumsvirksomhet. Troms Naturvitenskap, rapport nr. 50. 143s.

Sætra, H. 1988. Hovedekskursjonen 1988. Nordreisa 1.-7. august. Polarflokken 12 (2). Artikkel.

Sætra, H. 2009. Vegetasjonen i Reisaavassdraget, Troms fylke. Fylkesmannen i Troms. Rapport. 99s.

Utdanningsdirektoratet. 2010. Læreplan i naturfag for grunnskole og videregående skole. Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 24. juni 2010. Dokument på www.udir.no.

Pers. med: Katrine Vibe.

Internettadresser

Naturmangfoldloven, motorferdselloven: www.lovdatabank.no

Politiske føringer forskning: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/forskning.html?id=1427>

Politiske føringer undervisning: <http://www.udir.no/grep>, <http://www.naturesekken.no/>

<http://www.udir.no/Lareplaner/Grep/Modul/?gmid=0&gmi=156139>

Undervisning: www.skoleporten.no

Nasjonalt overvåkningsprogram rovvilt: www.rovdata.no, www.scanlynx.nina.no

Overvåkning vann: www.vann-nett.nve.no

14. FORURENSNING

Benonisen, R. 2008. Besøkskartlegging for Reisa nasjonalpark 2008. Delrapport i prosjektet: "Tilrettelegging for arktiske nasjonalparkopplevelser". Nordreisa kommune. 25s.

Bjørklid, K., Bjørnstad, T., Johansen, J. A. 2011. Driftsplan for Reisaelva-perioden 2011-2015. Reisa elvelag. Rapport. 31s.

Blixgård, Asgeir K. 2011. Sammenligning av resultater fra elvebåttellinger i øvre deler av Reisaelva. Notat. 20s.

Det kongelige Miljøverndepartement. 2007. Om lov om friluftslivet av 28. juni 1957 nr 16. Rundskriv T-3/07. 53s.

Det kongelige Miljøverndepartement. 2001. Friluftsliv. St.meld. nr. 39 (2000-2001).

Direktoratet for naturforvaltning. 2004. Kartlegging og verdsetting av friluftsområder. DN-håndbok 25-2004. 40s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Faarlund N. 1992. Støy og stillhet i friluftsliv. SFT-rapport nr. 92:39. 63s.

Halti nasjonalparksenter og Troms Reiseliv AS. 2006. Anbefalinger om turismehåndtering i Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde inkludert randsoner. 51s.

Halti nasjonalparksenter AS. 2008. Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / raisduottarhaldi suodjemeahcci. 66s.

Statens forurensingstilsyn (SFT) 1994. Støy i friluftsliv- og rekreasjonsområder. Rapport 94:21. 33s.

Statens forurensingstilsyn (SFT) 2005. Veileder til Miljøverndepartementets retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging (støyretningslinjen). Rapport TA-2115/2005. 297 s + vedlegg.

Svenning, M-A. 2011. Reisaelva 2005-2010. Tetthet av laksunger, registrering av høstbestand, samt oppfølging for sesongen 2011. NINA minirapport nr 336. 17s.

Wang, Ø. 2005. Forurensningsloven med kommentarer. Gyldendal akademisk. 155s.

Fra hjemmesiden til Direktoratet for naturforvaltning DN-notatet «Dokumentasjon om betydningen av stillhet». Notatet viser til undersøkelser som dokumenterer verdien av stillhet. Vi har hentet opplysninger fra disse:

Fredman, P. 2002. Forskning kring svensk fjällturism. Tidsskriftet Utmark nr. 3 2002.
www.utmark.org

Skaar, M. 2004. Trivsel i natur, opplevelse av lyd og miljøverninteresse. Resultater fra et forskningsprosjekt om forholdet mellom motoriserte og ikke-motoriserte aktiviteter. I DNnotat 2004-3. Landskonferanse Friluftsliv, Tromsø 2.-4. juni 2004.

Vistad, O. I & Skår, M. (2005) Regionale skilnader i synet på endring av regelverket om bruk av snøskuter i utmark. Tidsskriftet Utmark nr 1-2005 (www.utmark.org)

Vistad, O. I. & Skår, M. (2005) Lystig naturbruk – med og utan motor? Om trivsel i naturen, haldningar til miljøvern og konflikter ved motorisering. Tidsskriftet Utmark nr 1-2005 (www.utmark.org).

Vistad, O.I.2004. Motivasjon for friluftsliv og uteaktiviteter. Skilnad mellom dei som driv motorisert og dei som driv ikkje-motorisert? Upublisert notat, NINA-Lillehammer.

Vittersø, J. 2000. Om lyder i naturen, presentasjon på konferansen ”Stillhet og ro – verdier og kunnskap”
<http://stillhet.stoyforeningen.no/presentasjoner/vitterso.ppt#266,1>

Internettadresser

Forurensningsloven med tilhørende forskrifter: www.lovdatabank.no

www.dirnat.no

www.klif.no

www.miljostatus.no

Norsk forening mot støy: www.stoyforeningen.no

15. RANDSONER

Samme som i kap om Geologi, Planteliv og naturtyper, Dyreliv, Kulturminner, Fritidsbruk.

Direktoratet for naturforvaltning. 1987. Flerbrukshensyn i skogbruksplanen. DN-rapport nr. 8a-1987. 44s.

Direktoratet for naturforvaltning. 1987. Flerbrukshensyn i skogbruksplanen, Handlingsplan. DN-rapport nr. 8b-1987. 32s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Fylkesmannen i Troms. 2013. Forslag til vern av skog på Statskog SFs grunn i Troms fylke. Høringsdokument. 176s.

Halti nasjonalparksenter AS. 2008. Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Ráisa albmotlas meahcci og Ráisduottarhaldi landskapsvernområde / Ráisduottarhaldi suodjemeahcci. 66s.

Halti nasjonalparksenter AS. 2011. Visitor Point Reisadalen. Presentasjon og søknadsgrunnlag mai 2011. Power Point presentasjon.

Landbruksdepartementet/Det norske Skogselskap. 1986. Flersidig skogbruk. Veiledende retningslinjer for det praktiske skogbruk. Hefte. 40s.

Metsähallitus. 2008. Käsivarren eräaa—alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 134s.

Mikalsen, R.J.A., Sveen S. B. 2011. Reisa nasjonalpark og Ráisduottarhaldi landskapsvernområde. Rapport fra registreringsprosjektet 2007-2008. Registrering av kulturminner og kulturmiljø. Sámediggi/Sametinget. Rapport. 66s.

NORUT. 2011. Momenter for utforming av «Visitor Point Saraelv», ved Reisa nasjonalpark. Rapport 3/2011. 37s.

Nordreisa kommune 2002. Kommuneplanens arealdel Nordreisa kommune 2002-2012. 48s.

Norges vassdrags- og energidirektorat. 2004. Helhetlig tiltaksplan for Reisavassdraget. Faktaark nr 4-2004. 4s.

Rambøll. 2012. Arctic Gold. Planprogram for reguleringsplan med konsekvensutredning for etablering av gruvedrift i Biedjovággi, Kautokeino og Nordreisa kommuner. Rapport. 13s.

Sollid, J.L. og Tolgensbakk, J. 1983. Geomorfologiske og kvartærgeologiske registreringer med vurderinger av verneverdier i 15 tiårsvernedede vassdrag i Nord- og Midt-Norge. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer, Universitetet i Oslo. Rapport 55: 27-64.

Internettadresser

Naturmangfoldloven, Plan- og bygningsloven. Skogbruksloven. Forskrift om bærekraftig skogbruk: www.lovdata.no
www.metsa.fi
www.utinaturen.fi
www.naturbase.no

16. MYNDIGHETER – OPPGAVER OG ANSVAR

Det kongelige miljøverndepartement. 2011. Vedtekter for nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark/Ráisa albmotlasmeahcci og Ráisduottarhaldi landskapsvernområde i Troms fylke.

Det kongelige Landbruks- og matdepartement 2007. Om lov om reindrift (reindriftsloven). Ot.prp. nr. 25 (2006-2007).

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Direktoratet for naturforvaltning. 2010. Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001, revidert februar 2010. 32s.

Kristoffersen, E. J. 2002. Utbredelse av tidligere skogbrann i Reisa nasjonalpark. Hovedoppgave ved Institutt for biologi og naturforvaltning Norges landbrukshøgskole. 25s.

Landbruks- og matdepartementet. 2012. Reindriftsavtalen 2012/2013, og endringer i statsbudsjettet for 2012 m.m. Prop.104 S (2011-2012).

Internettadresser

Naturmangfoldloven, motorferdselloven, politiinstruksen, brann- og eksplosjonsvernloven, dyrevernavloven, motorferdsloven, forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn: www.lovdata.no
www.regjeringen.no
www.riksantikvaren.no

www.klif.no
www.sametinget.no
www.naturoppsyn.no
www.statskog.no
www.reindriftno.no
www.fylkesmannen.no
www.tromsfylke.no
www.plan troms.no

17. SAKSBEHANDLING

Backer, I. L. 2010. Naturmangfoldloven, kommentarutgave. Universitetsforlaget. 680s.

Det kongelige Miljøverndepartement. 2009. Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Ot.prp. nr. 52 (2008-2009).

Direktoratet for naturforvaltning. 2008/2010. Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17-2008.

Direktoratet for naturforvaltning. 2010. Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001, revidert februar 2010. 32s.

Internettadresser

Naturmangfoldloven, forvaltningsloven: www.lovdata.no
www.dirnat.no

INFORMANTER

Jon Tolgensbakk, Universitetet i Oslo (geologi)

Lars Frihetsli, Statskog (elg og rypejakt)

Nina Eide, Norsk institutt for naturforskning (fjellrev)

Annika Hofgaard, Norsk institutt for naturforskning (palsmyr)

Karl Birger Strann, Norsk institutt for naturforskning (fugl)

Tarjei Gunnestad, Statskog-Troms Fjelltjenesten

Jarle Nilsen, Troms turlag (hytter og stier)

Asgeir Blixgård, Statskog Troms-Fjelltjenesten

Mikkel Ailo Gaup, Reindriftnforvaltningen Vest-Finnmark (reindrift)

Adam Klemet Hætta, Reindriftnforvaltningen Vest-Finnmark (reindrift)

Tormod Birkely, Reindriftnforvaltningen i Vest-Finnmark (reindrift)

Dag Funderud, Nordreisa kommune (viltforvaltning, motorferdsel, kommunal planlegging og byggesaker)

Hans Tømmervik (reindrift)

Katrine Vibe, Nord-Troms videregående skole (forskning og undervisning)

Geir Tomasjord, Nordreisa (forurensning, lokal bruk, kulturminner)

Marit Chruickshank, Troms fylkeskommune, kulturetaten (kulturminner)

Flere på Reindriftnforvaltningen i Alta, Troms, Vest-Finnmark.

Hovedfeltenes planter

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSEFJORDVASSDRAGET	STRÅUMFJORD	JAVREOAIVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEIDET	NR
ACHILLEA MILLEFOLIUM	VANLIG RYLLIK	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	450
ACHILLEA PTARMICA	NYSERYLLIK	VANLIG	VANLIG			SJELDEN	SJELDEN	451
ACTAEA SPICATA	TROLLBÆR	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	172
AEGOPODIUM PODAGRARIA	SKVALLERKÅL					MEGET SJELDEN		341
AGROSTIS CAPILLARIS	ENGKVEIN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	694
AGROSTIS GIGANTEA	STORKVEIN	SJELDEN	SJELDEN			MEGET SJELDEN		685
AGROSTIS MERTENSII	FJELLKVEIN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	686
AGROSTIS STOLONIFERA	KRYPKVEIN	SJELDEN	SJELDEN			MEGET VANLIG	SJELDEN	687
AGROSTIS VINEALIS	BERGKVEIN					MEGET SJELDEN		688
AJUGA PYRAMIDALIS	JONSKOLL						SJELDEN	403
ALCHEMILLA ALPINA	FJELLMARKÅPE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	263
ALCHEMILLA BOREALIS	NORDMARKÅPE				VANLIG	SJELDEN		264
ALCHEMILLA FULCAULIS	GRANNMARKÅPE	SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	265
ALCHEMILLA GLABRA	GLATTMARKÅPE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN		266
ALCHEMILLA GLOMERULANS	KILDEMARKÅPE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	267
ALCHEMILLA MURBECKIANA	NYREMARKÅPE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	268
ALCHEMILLA SUBRENATA	ENGMARKÅPE	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	269
ALCHEMILLA WICHURAE	SKARMARKÅPE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	270
ALLIUM SCHOENOPRASUM VAR. SIBIRICUM	SIBIRGRASLØK	VANLIG	VANLIG			SJELDEN	VANLIG	534
ALNUS INCANA	GRÅOR	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	91
ALNUS INCANA SSP. KOLAENSIS	KOLAGRÅOR	SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	92
ALOPECURUS AEQUALIS	VASSREVERUMPE	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	689
ALOPECURUS ARUNDINACEUS	STRANDREVERUMPE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	690
ALOPECURUS GENICULATUS	KNEREVERUMPE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			SJELDEN	MEGET SJELDEN	691
ALOPECURUS PRATENSIS	ENGREVERUMPE	SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	692
ANDROMEDA POLIFOLIA	HVITLYNG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	357
ANEMONE NEMOROSA	HVITVEIS		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		173
ANEMONE RANUNCULOIDES	GULVEIS					MEGET SJELDEN		174

<i>VITENSKAPELIG NAVN</i>	<i>NORSK NAVN</i>	<i>OKSFJORDVASSDRAGET</i>	<i>STRÅUMFJORD</i>	<i>JAVREOAVITT</i>	<i>NASJONALPARKEN</i>	<i>REISA VASSDRAGET</i>	<i>ROTSUND - HAMNEDET</i>	<i>NR</i>
ANGELICA ARCHANGELICA	FJELLRVANN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	342
ANGELICA SYLVESTRIS	SLØKE	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	343
ANTENNARIA ALPINA	FJELLKATTEFOT	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	452
ANTENNARIA DIOICA	VANLIG KATTEFOT	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	453
ANTENNARIA NORDHAGENIANA	GAISSAKATTEFOT	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN		454
ANTENNARIA PORSILDII	GRØNNKATTEFOT	MEGET SJELDEN		SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN		455
ANTENNARIA VILLIFERRA	SØLVKATTEFOT	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	456
ANTHOXANTHUM ALPINUM	FJELLGULAKS	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	693
ANTHRISCUS SYLVESTRIS	HUNDEKJEKS	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	344
ANTHYLLIS VULNERARIA SSP. LAPPONICA	FJELLRUNDBELG					MEGET SJELDEN		296
ARABIS ALPINA	FJELLSKRINNEBLOM	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	201
ARABIS ARENOSA	SANDSKRINNEBLOM	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	203
ARABIS HIRSUTA	BERGSKRINNEBLOM	SJELDEN		VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET SJELDEN	SJELDEN	204
ARCTOSTAPHYLOS ALPINUS	RYPEBER	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	358
ARCTOSTAPHYLOS UVA-URSI	MELBER	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	359
ARENARIA NORVEGICA	SKREDARVE	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	126
ARGENTINA ANSERINA	GÅSEMURE	SJELDEN	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	271
ARGENTINA ANSERINA SSP. GROENLANDICA	ESKIMOWURE	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	272
ARMERIA MARTIMA SSP. SIBIRICA	SIBIRKOLL	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN		116
ARNICA ANGSTIFOLIA	FJELLSOLBLOM	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN		459
ASPLENIUM RUTA-MURARIA	MURBURKNE				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	25
ASPLENIUM SEPTENTRIONALE	OLAVSSKJEGG	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		26
ASPLENIUM TRICHOMANES	SVARTBURKNE				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		27
ASPLENIUM VIRIDE	GRØNNBURKNE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	28
ASTRAGALUS ALPINUS SSP. ARCTICUS	NORDLIG SETERMJELT	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	297
ASTRAGALUS FRIGIDUS	GULMJELT	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET SJELDEN	298
ASTRAGALUS NORVEGICUS	BLÅMJELT				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		299
ATHYRIUM DISTENTIFOLIUM	FJELLBURKNE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	29
ATHYRIUM FLUX-FEMINA	SKOGBURKNE	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	30

<i>VITENSKAPELIG NAVN</i>	<i>NORSK NAVN</i>	<i>OKSFJORDVASSDRAGET</i>	<i>STRAUMFJORD</i>	<i>JAVREOAVITT</i>	<i>NASJONALPARKEN</i>	<i>REISA VASSDRAGET</i>	<i>ROTSUND - HAMNEDET</i>	<i>NR</i>
ATRIPEX GLABRUSCULA	BRUSKMELEDE						MEGET SJELDEN	117
ATRIPEX LONGIPES	SKAFTMELEDE, MØLLEMELEDE					MEGET SJELDEN		119
ATRIPEX LONGIPES SSP. PRAECOX	ISHAVSMELDE	VANLIG	VANLIG			VANLIG	VANLIG	120
ATRIPEX PROSTRATA	TANGMELEDE	VANLIG	VANLIG			SJELDEN	VANLIG	122
AVENUULA PUBESCENS	DUNHAVRE						MEGET SJELDEN	694
BARBARA STRICTA	STAKEKARSE	VANLIG	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	205
BARBARA VULGARIS	VINTERKARSE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	206
BARTSIA ALPINA	SVARTTOPP	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	411
BETULA NANA	DYVERGBJØRK	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	93
BETULA PENDULA VAR. LAPPONICA	NORDLIG HENGERBJØRK			MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		95
BETULA PUBESCENS	BJØRK	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	97
BISTORTA VIVIPARA	HARERUG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	101
BLECHNUM SPICANT	BJØNNKAM						MEGET SJELDEN	47
BOTRYCHIUM BOREALE	FJELLMARINØKKEL	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	20
BOTRYCHIUM LANCEOLATUM	HÅNDMARINØKKEL	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN		21
BOTRYCHIUM LUNARIA	MARINØKKEL	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	22
BOTRYCHIUM MULTIFIDUM	HØSTMARINØKKEL					MEGET SJELDEN		23
BRASSICA RAPA SSP. CAMPESTRIS	ÅKERKÅL	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN		207
BRAVA LINEARIS	ROSEKARSE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	MEGET SJELDEN	208
CAKILE MARITIMA SSP. ISLANDICA	ISHAVSREDDIK	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN		209
CALAMAGROSTIS LAPPONICA	FINNMARKSRØRKVEIN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	695
CALAMAGROSTIS PURPUREA	SKOGRØRKVEIN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	696
CALAMAGROSTIS STRICTA	SMÅRØRKVEIN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	697
CALLITRICHE HAMULATA	KLOVASSHÅR					MEGET SJELDEN		400
CALLITRICHE HERMAPHRODITICA	HØSTVASSHÅR		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		401
CALLITRICHE PALUSTRIS	SMÅVASSHÅR	SJELDEN			SJELDEN	VANLIG		402
CALLUNA VULGARIS	RØSSLYNG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	360
CALTHA PALUSTRIS	BEKKEBLØM	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	175
CAMPANULA RAPUNCULOIDES	UGRASKLOKKE	MEGET SJELDEN						447

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
CAMPANULA ROTUNDIFOLIA	BLÅKLOKKE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	448
CAMPANULA UNIFLORA	HØYFJELLSKLOKKE	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN		449
CARSELLA BURSA-PASTORIS	GJETERTASKE	SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	210
CARDAMINE BELLIDIFOLIA	HØYFJELLSKARSE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	211
CARDAMINE PRATENSIS	ENGGARSE	SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	212
CARDAMINE PRATENSIS SSP. POLEMONIODES	POLARKARSE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	213
CAREX AQUATILIS	NORDLANDSSTARR	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	583
CAREX AQUATILIS SSP. STANS	TUNDRASTARR	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		584
CAREX ARCTOGENA	REINSTARR	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN		591
CAREX ATRATA	SVARTSTARR	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	592
CAREX ATROFUSCA	SOTSTARR	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	594
CAREX BICOLOR	HVITSTARR		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		595
CAREX BIGELOWII	STUVSTARR	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	596
CAREX BRUNNESCENS	SETERSTARR	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	599
CAREX BUXBAUMII	KLUBBESTARR	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	604
CAREX BUXBAUMII SSP. MUTICA	TRANESTARR	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	605
CAREX CANESCENS	GRÅSTARR	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	606
CAREX CAPILLARIS	HÅRSTARR	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	610
CAREX CAPITATA	HODESTARR		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	611
CAREX CHORDORRHIZA	STRENGSTARR	MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	612
CAREX DIANDRA	KJEVLESTARR	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		614
CAREX DIOICA	SÆRBUSTARR, TVEBUSTARR	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	615
CAREX ECHINATA	STJERNESTARR	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	618
CAREX FLAVA	GULSTARR	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	619
CAREX FLUGINOSA SSP. MISANDRA	DUBBESTARR	SJELDEN	MEGET SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	620
CAREX GLACIALIS	RABBESTARR	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	621
CAREX GLAREOSA	GRUSSTARR		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	622
CAREX HALOPHILA	ØSTERBOTTENSTARR, SPRIKLESTARR		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		624
CAREX HOLOSTOMA	KLØFTSTARR	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	625

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
CAREX LACHENALI	RYPESTARR	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	626
CAREX LAPPONICA	LAPPSTARR				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		628
CAREX LASIOCARPA	TRÅDSTARR	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	629
CAREX LIMOSA	DYSTARR	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	631
CAREX LIVIDA	BLYSTARR				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		633
CAREX LOUJACEA	NUBBESTARR	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	634
CAREX MACKENZIEI	PØLSTARR		SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	635
CAREX MAGELLANICA SSP. IRRIGUA	FRYNSESTARR	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	636
CAREX MARTIMA	BUESTARR	SJELDEN	SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	638
CAREX MICROGLOCHIN	AGNORSTARR	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	639
CAREX NARDINA	SKJEGGSTARR	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	640
CAREX NIGRA	SLÅTTESTARR, SMÅSTARR	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	641
CAREX NIGRA SSP. JUNCELLA	STOLPESTARR	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	642
CAREX NORVEGICA SSP. INFERRALPINA	TAGASTARR			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		644
CAREX NORVEGICA SSP. NORVEGICA	FJELLSTARR	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	645
CAREX PALLESCENS	BLEKSTARR	SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	646
CAREX PANICEA	KORNSTARR	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	647
CAREX PARALLELA	SMALSTARR	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	648
CAREX PAUCIFLORA	SVELTSTARR	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	649
CAREX RARIFLORA	SNIPESTARR	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	650
CAREX ROSTRATA	FLASKESTARR	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	651
CAREX ROTUNDATA	RUNDSTARR	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	654
CAREX RUPESTRIS	BERGSTARR	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	657
CAREX SALINA	FJÆRESTARR	SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	658
CAREX SAXATILIS	BLANKSTARR	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	660
CAREX STENOLEPIS	VIERSTARR	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	663
CAREX SUBSPATHACEA	ISHAVSSTARR	MEGET SJELDEN	VANLIG			SJELDEN	SJELDEN	664
CAREX TENUIFLORA	TRILLINGSTARR				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		665
CAREX VAGILLANS	SALTSTARR					MEGET SJELDEN		669

<i>VITENSKAPELIG NAVN</i>	<i>NORSK NAVN</i>	<i>OKSFJORDVASSDRAGET</i>	<i>STRAUMFJORD</i>	<i>JAVREOAVITT</i>	<i>NASJONALPARKEN</i>	<i>REISA VASSDRAGET</i>	<i>ROTSUND - HAMNEDET</i>	<i>NR</i>
CAREX VAGINATA	SURESTARR	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	666
CAREX VESICARIA	SENNEGRAS	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	667
CAREX VIRIDULA SSP. PULCHELLA	MUSESTARR	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN					668
CARUM CARVI	KARVE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN	345
CASSIOPE HYPNOIDES	MOSELYNG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	361
CASSIOPE TETRAGONA	KANTLYNG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	362
CATABROSA AQUATICA	KILDEGRAS				MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	699
CERASTIUM ALPNUM	FJELLARVE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	127
CERASTIUM ALPNUM SSP. GLABRATUM	SNAUARVE	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	128
CERASTIUM ALPNUM SSP. LANATUM	ULLARVE	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		129
CERASTIUM ARCTICUM	SNØARVE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	132
CERASTIUM ARVENSE	STORARVE					MEGET SJELDEN		134
CERASTIUM CERASTOIDES	BREARVE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	135
CERASTIUM FONTANUM	SKOGARVE	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	136
CERASTIUM FONTANUM SSP. VULGARE	VANLIG ARVE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	137
CERASTIUM GLOMERATUM	VEIARVE	SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		138
CHAMORCHIS ALPINA	FJELLKURLE	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	536
CHENOPODIUM ALBUM	MELDESTOKK	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	123
CICERBITA ALPINA	TURT	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	461
CIRCAEA ALPINA	VANLIG TROLLURT	SJELDEN	MEGET SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	324
CIRSIUM ARVENSE	ÅKERTISTEL	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN				SJELDEN	462
CIRSIUM HELENOIDES	HVITBLADTISTEL	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	463
COCHLEARIA OFFICINALIS	SKJØRBUKSURT	SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	214
COCHLEARIA OFFICINALIS SSP. INTEGRIFOLIA	KILDESKJØRBUKSURT	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	215
COCHLEARIA OFFICINALIS SSP. NORVEGICA	FJORDSKJØRBUKSURT	MEGET SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	216
COELOGLOSSUM VIRIDE	GRØNNKURLE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	537
COMARUM PALUSTRE	MYRHATT	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	274
CORALLORHIZA TRIFIDA	KORALLROT	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	539
CORNUS SUECICA	SKRUBBER	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	340

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
CORYDALIS INTERMEDIA	LERKEPORE					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	195
CREPIS PALUDOSA	SUMPHAUKEKJEGG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	464
CREPIS TECTORUM	TAKHAUKEKJEGG		MEGET SJELDEN					465
CRYPTOGRAMMA CRISPA	HESTESPRENG	VANLIG	VANLIG			SJELDEN	SJELDEN	24
CYSTOPTERIS FRAGILIS	SKJØRLØK	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	31
CYSTOPTERIS FRAGILIS SSP. DICKIEANA	BERGLØK	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		32
CYSTOPTERIS MONTANA	FJELLOK	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	33
CYSTOPTERIS REGIA	KALKLØK		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	34
DACTYLUS GLOMERATA	HUNDEGRAS	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		700
DACTYLORHIZA LAPONICA	LAPPMAARIHÅND						MEGET SJELDEN	540
DACTYLORHIZA MACULATA	FLEKKMAARIHÅND	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	542
DACTYLORHIZA MACULATA SSP. FUCHSII	SKOGMAARIHÅND	VANLIG	MEGET VANLIG		SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	543
DESCHAMPSIA ALPINA	FJELLBUNKE	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	701
DESCHAMPSIA CESPITOSA	SØLVUNKE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	702
DESCHAMPSIA FLEXUOSA	SMYLE	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	704
DIAPENSIA LAPONICA	FJELLLRYD	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	374
DRABA ALPINA	GULLRUBLØM			MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		217
DRABA CINEREA	GRÅRUBLØM				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		220
DRABA CRASSIFOLIA	DVERGRUBLØM			MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		221
DRABA DAURICA	SKREDRUBLØM	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	222
DRABA FLADINZENSIS	ALPERUBLØM	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	225
DRABA INCANA	LODNERUBLØM	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	226
DRABA LACTEA	LAPPRUBLØM	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	228
DRABA NIVALIS	SNØRUBLØM	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	229
DRABA NORVEGICA	BERGRUBLØM	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	230
DROSERA ANGLICA	SMALSOLDOGG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	SJELDEN	239
DROSERA ROTUNDIFOLIA	RUNDSOLDOGG	VANLIG	VANLIG	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	240
DRYAS OCTOPETALA	REINROSE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	275
DRYOPTERIS CARTHUSIANA	BRODDTELG					MEGET SJELDEN		39

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
DRYOPTERIS EXPANSA	SAUETELEG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	41
DRYOPTERIS FILIX-MAS	ORMETELEG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	43
ELEOCHARIS ACICULARIS	NÅLESIVAKS	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	670
ELEOCHARIS QUINQUEFLORA	SMÅSIVAKS	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	671
ELEOCHARIS UNIGLUMIS	FJÆRESIVAKS	MEGET SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	672
ELYMUS ALASKANUS	FJELLKVEKE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	706
ELYMUS CANINUS	HUNDEKVEKE	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	707
ELYMUS MUTABILIS	FINNMARKSKVEKE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	709
ELYTRIGIA REPENS	KVEKE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	710
EMPETRUM NIGRUM SSP. HERMAPHRODITUM	FJELLKREKLING	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	373
EPILOBIUM ALSINIFOLIUM	KILDEMJØLKE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	325
EPILOBIUM ANAGALLIDIFOLIUM	DVERGMJØLKE	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET SJELDEN	327
EPILOBIUM ANGSTIFOLIUM	GETTRAMS	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	329
EPILOBIUM COLLINUM	BERGMJØLKE	VANLIG	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	330
EPILOBIUM DAVURICUM	LINNMJØLKE	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	331
EPILOBIUM HORNEMANNII	SETERMJØLKE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	333
EPILOBIUM LACTIFLORUM	KVITTMJØLKE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	334
EPILOBIUM LAESTADII	LAPPMJØLKE	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	335
EPILOBIUM MONTANUM	KRAATTMJØLKE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	336
EPILOBIUM PALUSTRE	MYRMJØLKE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET SJELDEN	337
EPIPACTIS ATRORUBENS	RØDPLANGRE	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	545
EPIPACTIS HELLEBORINE	BREDPLANGRE	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	546
EPIPOGIUM APHYLLUM	HULDREBLOM	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	547
EQUISETUM ARVENSE	ÅKERSNELLE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	12
EQUISETUM FLUVIA TILE	ELVESNELLE	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	13
EQUISETUM HYEMALE	SKAVGRAS	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	14
EQUISETUM PALUSTRE	MYRSNELLE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	15
EQUISETUM PRATENSE	ENGSNELLE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	16
EQUISETUM SCRIPOIDES	DVERGSNELLE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	17

<i>VITENSKAPELIG NAVN</i>	<i>NORSK NAVN</i>	<i>OKSFJORDVASSDRAGET</i>	<i>STRAUMFJORD</i>	<i>JAVREOAVITT</i>	<i>NASJONALPARKEN</i>	<i>REISA VASSDRAGET</i>	<i>ROTSUND - HAMNEDET</i>	<i>NR</i>
EQUISETUM SYLVATICUM	SKOGSNELLE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	18
EQUISETUM VARIEGATUM	FJELLSNELLE	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	19
ERIGERON ACER	BAKKESTJERNE	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	466
ERIGERON ACER SSP. POLITUS	BLANKBAKKESTJERNE	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	467
ERIGERON BOREALIS	FJELLBAKKESTJERNE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	469
ERIGERON HUMULIS	SVARTBAKKESTJERNE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	471
ERIGERON UNIFLORUS	SNØBAKKESTJERNE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	473
ERIGERON UNIFLORUS SSP. EROCEPHALUS	ULLBAKKESTJERNE	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN		474
ERIOPHORUM ANGSTIFOLIUM	DUSKMYRULL	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	673
ERIOPHORUM BRACHYANTHERUM	GULLMYRULL			MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		674
ERIOPHORUM LATIFOLIUM	BREIMYRULL	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	675
ERIOPHORUM RUSSEOLUM	BRANNMYRULL		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		676
ERIOPHORUM RUSSEOLUM SSP. RUFESCENS	VRANGMYRULL		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		677
ERIOPHORUM SCHEUCHZERI	SNØMYRULL	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	678
ERIOPHORUM VAIGINATUM	TORVMYRULL	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	679
ERYSIMUM CHEIRANTHOIDES	ÅKERGULL					MEGET SJELDEN		231
ERYSIMUM HIERACIFOLIUM	BERGGULL	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	232
EUPHRASIA FRIGIDA	FJELLOYENTRØST	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	412
EUPHRASIA HYPERBOREA	TROMSØYENTRØST	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	413
EUPHRASIA SALISBURGENSIS	LAPPØYENTRØST	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	414
FALLOPIA CONVOLVULUS	VINDEL SLIREKNE					MEGET SJELDEN		102
FESTUCA OVINA	SAUESVINGEL	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	712
FESTUCA PRATENSIS	ENGSVINGEL	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	713
FESTUCA RUBRA	RØDSVINGEL	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	714
FESTUCA RUBRA SSP. ARCTICA	ARKTISK RØDSVINGEL		SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	715
FESTUCA VIVIPARA	GELTSVINGEL	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	717
FILIPENDULA ULMARIA	MØDURFT	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	276
FRAGARIA VESCA	MARKJORDBÆR	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	277
GALEOPSIS BIFIDA	VRANGDÅ	SJELDEN				SJELDEN	SJELDEN	404

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
GALEOPSIS SPECIOSA	GULDA	VANLIG	VANLIG			MEGET SJELDEN		405
GALEOPSIS TETRAHIT	KVASSDA					VANLIG	MEGET VANLIG	406
GALLUM APARINE	KLENGEMAURE	SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN	387
GALLUM BOREALE	HVITMAURE	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	SJELDEN	388
GALLUM PALUSTRE	MVYRMAURE	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	389
GALLUM TRIFIDUM	DVERGMAURE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	390
GALLUM TRIFLORUM	MYSKEMAURE					MEGET SJELDEN		391
GALLUM ULIGINOSUM	SUMPMMAURE	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	392
GENTIANA NIVALIS	SNØSØTE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	380
GENTIANELLA AUREA	BLEIKSØTE	SJELDEN	VANLIG			SJELDEN	VANLIG	381
GENTIANELLA CAMPESTRIS	BAKKE SØTE	SJELDEN	SJELDEN			MEGET SJELDEN	VANLIG	382
GENTIANELLA DETONSA	FJÆRESØTE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	384
GENTIANELLA TENELLA	SMÅSØTE	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	385
GERANIUM SYLVATICUM	SKOGSTORKENEBB	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	314
GEUM RIVALE	ENGHULLBLEIOM	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	278
GLAUX MARTIMA	STRANDKRYP	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	375
GNAPHALUM NORVEGICUM	SETERGRÅURT	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	475
GNAPHALUM SUPINUM	DVERGGRÅURT	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG			VANLIG	VANLIG	476
GNAPHALUM SYLVATICUM	SKOGGRÅURT	VANLIG	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	477
GNAPHALUM ULIGINOSUM	ÅKERGRÅURT					MEGET SJELDEN		479
GOODYERA REPENS	KNEROT		MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN		548
GYMNADENIA CONOPSEA	BRUDESPORE		SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	549
GYMNADENIA NIGRA	SVARTKURLE		MEGET SJELDEN					551
GYMNOCARPUM DRYOPTERIS	FLUGLETELG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	44
HERACLEUM LACINIATUM	TROMSOPALME	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	346
HERACLEUM SIBIRICUM	SIBIRBJØRNEKLEKS					MEGET SJELDEN		347
HERACIUM ALPINUM	FJELLSVEVE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	480
HERACIUM ANGUSTUM	BLADSVÈVE					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	481
HERACIUM ATRATUM	SVARTSVEVE	VANLIG	VANLIG			VANLIG	VANLIG	482

<i>VITENSKAPELIG NAVN</i>	<i>NORSK NAVN</i>	<i>OKSFJORDVASSDRAGET</i>	<i>STRAUMFJORD</i>	<i>JAVREOAVITT</i>	<i>NASJONALPARKEN</i>	<i>REISA VASSDRAGET</i>	<i>ROTSUND - HAMNEDET</i>	<i>NR</i>
HIERACIUM ELEGANS	DOVRESVEVE	MEGET SJELDEN				SJELDEN		483
HIERACIUM FULGINOSUM	SKOGSVEVE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	484
HIERACIUM HYPERBOREUM	LAPPSVEVE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN					485
HIERACIUM PRENANTHOIDES	SALATSVEVE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG			VANLIG	VANLIG	487
HIERACIUM SCHMIDTII	BERGSVEVE	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	488
HIERACIUM SUBARCTOUM	BETTESVEVE	VANLIG	VANLIG	VANLIG		VANLIG	VANLIG	489
HIEROCHLOË ALPINA	FJELLMARIGRAS	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG		718
HIEROCHLOË HIRTA	ELVEMARIGRAS	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN		719
HIEROCHLOË ODORATA	MARIGRAS	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	720
HIPPURIS VULGARIS	HESTERUMPE	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	339
HONCKENYA PERLOIDES	STRANDARVE	VANLIG	VANLIG			SJELDEN	MEGET VANLIG	139
HUPERZIA SELAGO	LUSEGRAS	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	1
ISOËTES ECHINOSPORA	MYKT BRASMEGRAS				SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	11
JUNCUS ALPINOARTICULATUS SSP. ALPESTRIS	NORDLIG SKOGSIV	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	555
JUNCUS ARCTICUS	FINNMARKSSIV	VANLIG	VANLIG	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	557
JUNCUS ARCTICUS SSP. BALTICUS	SANDSIV	MEGET SJELDEN					VANLIG	558
JUNCUS BIGLUMIS	TVILLINGSIV	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	562
JUNCUS BUFONIUS	PADDESIV	SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	563
JUNCUS CASTANEUS	KASTANJESIV	SJELDEN	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	565
JUNCUS FILIFORMIS	TRÅDSIV	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	566
JUNCUS GERARDII	SALTSIV	SJELDEN	VANLIG			SJELDEN	SJELDEN	567
JUNCUS GERARDII SSP. ATROFUSCUS	ISHAVSSIV	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			SJELDEN	MEGET SJELDEN	568
JUNCUS STYGIUS	NØKKESIV				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		569
JUNCUS TRIFIDUS	RABBESIV	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	570
JUNCUS TRIGLUMIS	TRILLINGSIV	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	571
JUNIPERUS COMMUNIS	EINER	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	52
KOBRESIA MYOSUROIDES	RABBETUST	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	680
KOENIGIA ISLANDICA	DVERGSYRE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN		103
LAPPULA DEFLEXA	HENGERPIGGFRØ		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		396

<i>VITENSKAPELIG NAVN</i>	<i>NORSK NAVN</i>	<i>OKSFJORDVASSDRAGET</i>	<i>STRAUMFJORD</i>	<i>JAVREOAVITT</i>	<i>NASJONALPARKEN</i>	<i>REISA VASSDRAGET</i>	<i>ROTSUND - HAMNEDET</i>	<i>NR</i>
LATHYRUS JAPONICUS	STRANDFLATBELG	MEGET SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	300
LATHYRUS PRATENSIS	GULFLATBELG	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN	301
LEDUM PALUSTRE (RHODODENDRON TOMENTOSUM)	FINNMARKSPORS				SJELDEN	MEGET SJELDEN		366
LEONTODON AUTUMNALIS	VANLIG FØLBLOM	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	490
LEUCANTHEMUM VULGARE	PRESTERKRAGE	SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	491
LEMNUS ARENARIUS	STRANDRUG	SJELDEN	VANLIG			VANLIG	VANLIG	721
LIGUSTICUM SCOTIICUM	STRANDKJEKS	SJELDEN	VANLIG			MEGET SJELDEN	VANLIG	348
LINARIA VULGARIS	LINTORSKEMUNN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	415
LINNAEA BOREALIS	LINNEA	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	444
LISTERA CORDATA	SMÅTVEBLAD	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	552
LOISELEURIA PROCUMBENS	GREPL.YNG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	363
LOLUM PERENNE	RAIGRAS					MEGET SJELDEN		722
LOTUS CORNICULATUS	TIRILTUNGE					MEGET SJELDEN		302
LUZULA ARCTICA	SNØFRYTLE			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		572
LUZULA ARCUATA	BUEFRYTLE	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	573
LUZULA ARCUATA SSP. CONFUSA	VARDEFRYTLE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	574
LUZULA MULTIFLORA	ENGFRYTLE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	575
LUZULA MULTIFLORA SSP. FRIGIDA	SETERFRYTLE	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	576
LUZULA PALLIDULA	BLEKFRYTLE					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	577
LUZULA PARVIFLORA	HENGFRYTLE	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	578
LUZULA PILOSA	HÅRFRYTLE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	579
LUZULA SPICATA	AKSFRYTLE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	580
LUZULA SUDETICA	MYRFRYTLE	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	581
LUZULA WAHLEBERGII	REINFRYTLE	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	582
LYCHNIS ALPINA	FJELLTJEREBLOM	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	140
LYCOPODIUM ALPINUM	FJELLJAMNE	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	3
LYCOPODIUM ANNOTINUM	STRI KRÅKEFOT	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	4
LYCOPODIUM CLAVATUM	MYK KRÅKEFOT	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	6
LYCOPODIUM COMPLANATUM	SKOGJAMNE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN		8

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
LYCOPodium complanatum ssp. montelli	FINNJAMNE		MEGET SJELDEN		SJELDEN	MEGET SJELDEN		9
MAIANthemum bifolium	MAIBLOM	MEGET SJELDEN						535
MATRICARIA MATRICARIOIDES	TUNBALDERBRÅ	SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	492
MATTEUCCIA STRUTHIOPTERIS	STRUTSEVING	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	35
MELAMPYRUM PRATENSE	STORVARMJELLE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	416
MELAMPYRUM SYLVATICUM	SMÅMARJELLE	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	417
MELICA NUTANS	HENGEAKS	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	723
MENYANTHES TRIFOLIATA	BUKKEBLAD	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	386
MERTENSIA MARITIMA	ØSTERSURT	SJELDEN	VANLIG			SJELDEN	VANLIG	397
MILUM EFFUSUM	MYSKEGRAS	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	724
MIMULUS GUTTATUS	GJØGLERBLOM	MEGET SJELDEN						418
MINUARTIA BIFLORA	TUEARVE	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET SJELDEN	141
MINUARTIA RUBELLA	NÅLEARVE	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	142
MINUARTIA STRICTA	GRANNARVE	SJELDEN		VANLIG	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	143
MOERHINGIA TRINERVIA	MAURARVE		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	144
MOLINIA CAERULEA	BLÅTOPP						MEGET SJELDEN	725
MONESSES UNIFLORA	OLAVSSTAKE	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN		350
MONTLA FONTANA	KILDEURT	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			SJELDEN	MEGET SJELDEN	124
MULGEDIUM SIBIRICA	SIBIRTURT				MEGET SJELDEN	SJELDEN		493
MYOSOTIS ARVENSIS	ÅKERFORGLEMMEGEI	SJELDEN	SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN	398
MYOSOTIS DECUMBENS	FJELLFORGLEMMEGEI	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	399
MYRICARIA GERMANICA	KLÅVED				SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	323
MYRIOPHYLLUM ALTERNIFOLIUM	TUSENLAD	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN		338
NARDUS STRICTA	FINNTOPP, FINNSJEGG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	726
ORTHILIA SECUNDA	NIKKEVINTERGRØNN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	351
OXALIS ACETOSELLA	GJØKSYRE						MEGET SJELDEN	311
OXYRIA DIGLYNA	FJELLSYRE	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	104
OXYTRORIS LAPONICA	REINMÆLT	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG		SJELDEN	SJELDEN	304
PAPAVER CROCEUM	SIBIRVALMUE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	197

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOALVIT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
PAPAVER RADICATUM SSP. AVKOENSE	AVKOVALMUE					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	198
PAPAVER RADICATUM SSP. HYPERBOREUM	TROMSVALMUE			MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		199
PARIS QUADRIFOLIA	FIRBLAD	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	532
PARNASSIA PALUSTRIS	JÅBLOM	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	245
PEDICULARIS FLAMMEA	BRANNMYRKLEGG			VANLIG		MEGET SJELDEN		419
PEDICULARIS HIRSUTA	LODNEMYRKLEGG	MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	420
PEDICULARIS LAPPONICA	BLEIKMYRKLEGG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	421
PEDICULARIS PALUSTRIS SSP. BOREALIS	NORDLIG MYRKLEGG	MEGET SJELDEN	SJELDEN				MEGET SJELDEN	422
PEDICULARIS SCEPTRUM-CAROLINUM	KONGSSPIR	VANLIG	VANLIF	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	SJELDEN	423
PERSICARIA AMPHIBIA	VASSLIREKNE					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	105
PERSICARIA LAPATHIFOLIA SSP. PALLIDA	GRØNT HØNSEGRAS					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	106
PETASITES FRIGIDUS	FJELLEPESTROT	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	494
PHALARIS ARUNDINACEA	STRANDRØR	SJELDEN	SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN	727
PHEGOPTERIS CONNECTILIS	HENGEVING	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	46
PHIPPSIA ALGIDA	SNØGRAS	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	728
PHILEUM ALPINUM	FJELLTIMOTEI	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	729
PHILEUM PRATENSE	TIMOTEI	SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	730
PHYLLODOCE CAERULEA	BLÅLYNG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	364
PICEA ABIES	GRAN	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	49
PILSELLA CYMOSUM	KVASTSVEVE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN					495
PIMPINELLA SAXIFRAGA	GJELDOKARVE					MEGET SJELDEN		349
PINGUICULA ALPINA	FJELLTETTEGRAS	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	435
PINGUICULA VILLOSA	DYVERGETTEGRAS				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		436
PINGUICULA VULGARIS	TETTEGRAS	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	437
PINUS SYLVESTRIS	FURU	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	51
PINUS SYLVESTRIS SSP. LAPPONICA	NORDLIG FURU	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	50
PLANTAGO LANCEOLATA	SMALKLEMPPE					MEGET SJELDEN		441
PLANTAGO MAJOR	GROBLAD	VANLIG	MEGET VANLIG			SJELDEN	VANLIG	439
PLANTAGO MARTINA	STRANDKJEMPE	SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	SJELDEN	442

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
PLANTAGO MARTIMA SSP. BOREALIS	ISHAVSKJEMPE	SJELDEN	SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN	443
PLANTAGO MEDIA	DUNKJEMPE		MEGET SJELDEN					440
PLATANHERA OBTUSATA SSP. OLIGANTHA	SIBIRNATTIOL			MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		553
POA ALPINA	FJELLRAPP	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	731
POA ANNUA	TUNRAPP	VANLIG	MEGET VANLIG			MEGET VANLIG	VANLIG	733
POA ARCTICA	JERRRAPP	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	734
POA GLAUCA	BLÅRAPP	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	SJELDEN	736
POA NEMORALIS	LUNDRAPP	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	739
POA PALUSTRIS	MYRRAPP				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		740
POA PRATENSIS	ENGRAPP	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	741
POA PRATENSIS SSP. ALPIGENA	SETERRAPP	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	742
POA PRATENSIS SSP. IRRIGATA	SØLVRRAPP		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		744
POA PRATENSIS SSP. SUBCAERULEA	SMAKRAPP	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	745
POA TRIVIALIS	MARKRAPP	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		747
POLEMONIUM ACUTIFLORUM	LAPPELOKK		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	VANLIG	SJELDEN		393
POLEMONIUM CAERULEUM	FJELLELOKK	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	394
POLYGONUM AVICULARE	VANLIG TUNGRAS	VANLIG	MEGET VANLIG			SJELDEN	MEGET VANLIG	107
POLYGONUM RAII SSP. NORVEGICUM	SANDSLIREKNE	MEGET SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	MEGET SJELDEN	109
POLYPODIUM VULGARE	SISSELROT	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	48
POLYSTICHUM LONCHITIS	TAGGBREGNE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	45
POPULUS TREMULA	OSP	VANLIG	VANLIG	MEGET SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	53
POTAMOGETON ALPINUS	RUSTTJØNNAKS	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	520
POTAMOGETON BERCHTOLDII	SMÅTJØNNAKS					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	521
POTAMOGETON FILIFORMIS	TRÅDTJØNNAKS		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	522
POTAMOGETON GRAMINEUS	GRASTJØNNAKS	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		SJELDEN	MEGET SJELDEN	523
POTAMOGETON NATANS	VANLIG TJØNNAKS					MEGET SJELDEN		524
POTAMOGETON PECTINATUS	BUSTTJØNNAKS					MEGET SJELDEN		525
POTAMOGETON PERFOLIATUS	HJERTETJØNNAKS					MEGET SJELDEN		526
POTAMOGETON PRAELONGUS	NØKKETJØNNAKS	MEGET SJELDEN						527

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
POTENTILLA CRANTZII	FLEKKMURE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	279
POTENTILLA ERECTA	TEPPEROT		MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		280
POTENTILLA NIVEA	SNØMURE	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	281
POTENTILLA NIVEA SSP. CHAMISSONIS	FLÅGMURE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN		282
POTENTILLA PALUSTRIS	MYRHATT	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	285
PRIMULA ELATOR	HAGENØKLEBLOM	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	376
PRIMULA NUTANS SSP. FINNMARCHICA	FINNMARKSNØKLEBLOM					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	377
PRIMULA STRICTA	SMÅLNØKLEBLOM			SJELDEN		MEGET SJELDEN		378
PRUNELLA VULGARIS	BLÅKOLL	MEGET SJELDEN				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	409
PRUNUS PADUS	HEGG	VANLIG	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	286
PSEUDORCHIS STRAMINEA	FJELLVHITKURLE	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	554
PUCGINELLA CAPILLARIS	TARESALTGRAS	SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	749
PUCGINELLA COARCTATA	VRANGSALTGRAS				MEGET SJELDEN			750
PUCGINELLA MARTIMA	FJÆRESALTGRAS	MEGET SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	751
PYROLA CHLORANTHA	FURUVINTERGRØNN				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		352
PYROLA MEDIA	KLOKKEVINTERGRØNN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	353
PYROLA MINOR	PERLEVINTERGRØNN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	354
PYROLA ROTUNDFOLIA SSP. NORVEGICA	NORSK VINTERGRØNN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	356
RANUNCULUS ACRIS	ENGSOLEIE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	176
RANUNCULUS AURICOMUS	NYRESOLEIE	SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	178
RANUNCULUS CONFERVOIDES	DVERGVASSOLEIE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	180
RANUNCULUS GLACIALIS	ISSOLEIE, REINBLOM	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	181
RANUNCULUS HYPERBOREUS	SETERSOLEIE	MEGET SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	VANLIG		182
RANUNCULUS LAPPONICUS	LAPPSOLEIE					MEGET SJELDEN		183
RANUNCULUS NIVALIS	SNØSOLEIE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	184
RANUNCULUS PELTATUS	STORVASSOLEIE				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		186
RANUNCULUS PYGMAEUS	DVERGSOLEIE	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	187
RANUNCULUS REPENS	KRYPSOLEIE	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	188
RANUNCULUS REPENS	EVJESOLEIE		MEGET SJELDEN		SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	189

<i>VITENSKAPELIG NAVN</i>	<i>NORSK NAVN</i>	<i>OKSFJORDVASSDRAGET</i>	<i>STRAUMFJORD</i>	<i>JAVREOAVITT</i>	<i>NASIONALPARKEN</i>	<i>REISA VASSDRAGET</i>	<i>ROTSUND - HAMNEDET</i>	<i>NR</i>
RANUNCULUS SULPHUREUS	POLARSOLEIE	SJELDEN	MEGET SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	190
RHINANTHUS MINOR	SMAENSKALL	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	424
RHODIOLA ROSEA	ROSENROT	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	242
RHODODENDRON LAPPONICUM	LAPPROSE	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	366
RIBES SPICATUM	VILLRIPS	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	262
RORIPPA PALUSTRIS	BRØNNKARSE				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		233
RUBUS ARCTICUS	ÅKERBÆR			SJELDEN	VANLIG	VANLIG		288
RUBUS CHAMAEMORUS	MOLTE	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	290
RUBUS IDAEUS	BRINGEBÆR	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	291
RUBUS SAXATILUS	TEEBÆR	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	292
RUMEX ACETOSA	ENGYSRE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	110
RUMEX ACETOSELLA	SMÅSYRE	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	112
RUMEX ACETOSELLA SSP. TENUFOLIUS	SMALSyre	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	114
RUMEX LONGIFOLIUS	VANLIG HØYMOLE	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	115
SAGINA CESPITOSA	STUTTARVE			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	145
SAGINA NIVALIS	JØKELARVE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	146
SAGINA NODOSA	KNOPPARVE	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	147
SAGINA PROCUMBENS	TUNARVE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	148
SAGINA SAGINOIDES	SETERARVE	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	149
SALIX ARBUSCULA	SMÅVIER		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	54
SALIX CAPREA	SELJE	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	56
SALIX CAPREA SSP. SPHACELATA	SILKESELJE	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	57
SALIX GLAUCA	SØLVVIER	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	59
SALIX GLAUCA SSP. STIPULIFERA	RUSSEVIER	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	60
SALIX HASTATA	BLEIKVIER	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	64
SALIX HERBACEA	MUSØRE	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	67
SALIX LANATA	ULLVIER	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	73
SALIX LANATA SSP. GLANDULIFERA	KJERTELVIER	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	74
SALIX LAPPONUM	LAPPVIER	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	76

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
SALIX MYRSINIFOLIA	SVARTVIER	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	78
SALIX MYRSINIFOLIA SSP. BOREALIS	SETERVIER	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	79
SALIX MYRSINIFOLIA SSP. KOLAENSIS	KOLAVIER					MEGET SJELDEN		81
SALIX MYRSINITES	MYRTEVIER	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	83
SALIX MYRTILLOIDES	BLOKKEVIER				SJELDEN	MEGET SJELDEN		85
SALIX PENTANDRA	ISTERVIER	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	86
SALIX PHYLICIFOLIA	GRØNNVIER	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	87
SALIX POLARIS	POLARVIER	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	88
SALIX RETICULATA	RYNKEVIER	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	89
SALIX STARKEANA SSP. CINERASCENS	FINNMARKSVIER			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			90
SAUSSUREA ALPINA	FJELLTISTEL	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	497
SAXIFRAGA AZOIDES	GULSILDRE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	246
SAXIFRAGA CERNUA	KNOPPSILDRE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	247
SAXIFRAGA CESPITOSA	TUESILDRE	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	248
SAXIFRAGA COTYLEDON	BERGRUE	MEGET SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	249
SAXIFRAGA FOLIOLOSA	GRYNSILDRE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	251
SAXIFRAGA HIERACIFOLIA	STYVSILDRE					MEGET SJELDEN		253
SAXIFRAGA HIRCOLUS	MYRSILDRE				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		254
SAXIFRAGA NIVALIS	SNØSILDRE	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	255
SAXIFRAGA OPOSITIFOLIA	RØDSILDRE	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	256
SAXIFRAGA PANICULATA	BERGJUNKER		MEGET SJELDEN					258
SAXIFRAGA RIVULARIS	BERKESILDRE	VANLIG	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	259
SAXIFRAGA STELLARIS	STJERNESILDRE	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	260
SAXIFRAGA TENUIS	GRANNSILDRE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	261
SCROPHULARIA NODOSA	BRUNROT						MEGET SJELDEN	425
SEDUM ACRE	BITTERBERGKNAPP	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	243
SEDUM ANNUUM	SMÅBERGKNAPP	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	VANLIG	VANLIG	244
SELAGINELLA SELAGINOIDES	DVERGANNE	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	10
SENECIO VULGARIS	ÅKERSVINEBLOM					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	499

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRÅUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
SIBBALDIA PROCUMBENS	TREFINGERURT	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	293
SILENE ACAULIS	FJELLSMELLE	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	151
SILENE DIOICA	RØD JONSOKBLOM	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	152
SILENE FURCATA SSP. ANGUSTIFLORA	SMÅJONSOKBLOM				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	153
SILENE LATIFOLIA SSP. ALBA	HVIT JONSOKBLOM	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		154
SILENE RUPESTRIS	SMÅSMELLE	VANLIG	MEGET VANLIG		SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	155
SILENE UNIFLORA	STRANDSMELLE	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	156
SILENE VULGARIS	ENGSMELLE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	157
SILENE WAHLBERGELLA	BLINDURT	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN		158
SINAPIS ARVENISIS	ÅKERSENNEP	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	236
SOLDAGO VIRGAUREA	GULLRIS	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	500
SONCHUS ARVENISIS	ÅKERDYLLE	VANLIG	SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	502
SORBUS AUCUPARIA	ROGN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET VANLIG	VANLIG	294
SPARGANIUM ANGUSTIFOLIUM	FLOTGRAS	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		529
SPARGANIUM HYPERBOREUM	FJELLPIGGKNOPP	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	531
SPARGANIUM NATANS	SMÅPIGGKNOPP				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		530
SPERGULA ARVENISIS SSP. SATIVA	LINBENDEL				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		159
SPERGULARIA MARINA	SALTBEDEL				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	160
STELLARIA BOREALIS	FJELSTJERNEBLOM	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	161
STELLARIA CRASSIFOLIA	SAFTSTJERNEBLOM	SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	163
STELLARIA GRAMINEA	GRASSTJERNEBLOM	SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	165
STELLARIA HUMIFUSA	ISHAVSSTJERNEBLOM		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	166
STELLARIA LONGIFOLIA	RUSTJERNEBLOM	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	SJELDEN		167
STELLARIA LONGIPES	SNØSTJERNEBLOM			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		168
STELLARIA MEDIA	VASSARVE	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	169
STELLARIA NEMORUM	SKOGSTJERNEBLOM	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	170
SUBULARIA AQUATICA	SVYBLAD	SJELDEN	SJELDEN		MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	SJELDEN	237
TANACETUM VULGARE	REINFANN	VANLIG	VANLIG		SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	503
TARAXACUM BOREUM	UGRASLØVETANN	SJELDEN	VANLIG		VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	504

<i>VITENSKAPELIG NAVN</i>	<i>NORSK NAVN</i>	<i>OKSFJORDVASSDRAGET</i>	<i>STRAUMFJORD</i>	<i>JAVREOAVITT</i>	<i>NASJONALPARKEN</i>	<i>REISA VASSDRAGET</i>	<i>ROTSUND - HAMNEDET</i>	<i>NR</i>
TARAXACUM BRACHYGERAS	POLARLØVETANN				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		505
TARAXACUM CROCEUM	FJELLØVETANN	VANLIG	SJELDEN			SJELDEN	MEGET SJELDEN	506
TARAXACUM CYMBIFOLIUM	ATLANTERHAVSLØVETANN	SJELDEN	SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	508
TARAXACUM HIRTELLUM	NORDLANDSLØVETANN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	509
TARAXACUM HUELTHI	PRAKTLØVETANN					MEGET SJELDEN		510
TARAXACUM TORNENSE	LAPPLANDSLØVETANN		MEGET SJELDEN					513
THALICTRUM ALPINUM	FJELLFRØSTJERNE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	191
THALICTRUM FLAVUM	GULFRØSTJERNE					MEGET SJELDEN		192
THALICTRUM SIMPLEX SSP. BOREALE	FINNMARKSRØSTJERNE					MEGET SJELDEN		193
THLASPI ARVENSE	PENGEURT					MEGET SJELDEN		238
TOFIELDIA PUSILLA	BJØNNBRODD	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	533
TRICHOPHORUM ALPINUM	SVELTULL	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	681
TRICHOPHORUM CESPITOSUM	BJØNNSKJEGG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	682
TRICHOPHORUM PUMILUM	KRYPSIVAKS					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	683
TRIDENTALIS EUROPAEA	SKOGSTJERNE	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	379
TRIFOLIUM HYBRIDUM	ALSIKEKLØVER	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	305
TRIFOLIUM MEDIUM	SKOKLØVER					MEGET SJELDEN		306
TRIFOLIUM PRATENSE	RØDKLØVER	SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	MEGET SJELDEN	307
TRIFOLIUM REPENS	HVITKLØVER	MEGET VANLIG	VANLIG			VANLIG	VANLIG	308
TRIGLOCHIN MARITIMA	FJERESALULØK	SJELDEN	VANLIG			MEGET SJELDEN	VANLIG	518
TRIGLOCHIN PALUSTRIS	MYRSALULØK	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	SJELDEN	VANLIG	519
TRIPLEUROSPERMIUM MARITIMUM	STRANDBALDERBRÅ	SJELDEN	VANLIG			VANLIG	VANLIG	514
TRIPLEUROSPERMIUM MARITIMUM SSP. PHAEOCEPHALUM	FINNMARKSBALDERBRÅ	SJELDEN	SJELDEN			SJELDEN	VANLIG	515
TRIPLEUROSPERMIUM PERFORATUM	UGRASBALDERBRÅ	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN	516
TRisetum SPICATUM	SVARTAKS	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	752
TRisetum SUBALPESTRE	KVEINHAVRE					MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	753
TROLLIUS EUROPAEUS	BALLBLØM	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	194
TUSSILAGO FARFARA	HESTEHOV	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	517
URTICA DIOICA	STORNESLE	VANLIG	MEGET VANLIG			VANLIG	MEGET VANLIG	98

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
URTICA DIOICA SSP. SONDENII	LINESLE	MEGET VANLIG	VANLIG		SJELDEN	VANLIG	VANLIG	99
URTICA URENS	SMÅNESLE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN		100
UTRICULARIA MINOR	SMÅBLÆREROT		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	438
VACCINIUM MICROCARPUM	SMÅSTRANEBÆR	MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET SJELDEN	367
VACCINIUM MYRTILLUS	BLÅBÆR	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	368
VACCINIUM OXYCOCCOS	STORTSTRANEBÆR				MEGET SJELDEN			369
VACCINIUM ULIGINOSUM	BLOKKEBÆR	VANLIG		VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	370
VACCINIUM VITIS-IDAEA	TYTTEBÆR	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	372
VAHLODEA ATROPURPUREA	RYPEBUNKE	SJELDEN	MEGET SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET SJELDEN	754
VALERIANA SAMBUICFOLIA	VENDELROT	VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	445
VERONICA ALPINA	FJELLYVERONIKA	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	VANLIG	426
VERONICA ALPINA SSP. PUMILA	HØYFJELLSVERONIKA				MEGET SJELDEN			427
VERONICA CHAMAEDRYS	TVESKJEGGVERONIKA				MEGET SJELDEN			428
VERONICA FRUTICANS	BERGVERONIKA	VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	429
VERONICA LONGIFOLIA	STORVERONIKA	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	SJELDEN		430
VERONICA OFFICINALIS	LEGEVERONIKA	VANLIG			MEGET SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	431
VERONICA SCUTELLATA	VEIKVERONIKA				MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN		432
VERONICA SERPYLLIFOLIA	GLATTVERONIKA, SNAUVERONIKA	SJELDEN	VANLIG		SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	433
VERONICA SERPYLLIFOLIA SSP. BOREALIS	LAPPVERONIKA	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN			434
VICIA CRAACA	FUGLEVIKKE	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	309
VICIA SEPNUM	GJERDEVIKKE	MEGET SJELDEN			MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	310
VIOLA BIFLORA	FJELLFJOL	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	315
VIOLA CANINA	ENGFIOL	SJELDEN	SJELDEN		SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	316
VIOLA CANINA SSP. MONTANA	LIFJOL	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET VANLIG	317
VIOLA EPIPSILA	STOR MYRFIOL	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	VANLIG	VANLIG	318
VIOLA PALUSTRIS	MYRFIOL	VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	MEGET VANLIG	VANLIG	319
VIOLA RIVINIANA	SKOGFIOL		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN			320
VIOLA RUPESTRIS SSP. RELICTA	KALKFIOL	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	321
VIOLA TRICOLOR	STEMORSBLOM	SJELDEN	MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN		MEGET SJELDEN	322

VITENSKAPELIG NAVN	NORSK NAVN	OKSFJORDVASSDRAGET	STRAUMFJORD	JAVREOAVITT	NASJONALPARKEN	REISA VASSDRAGET	ROTSUND - HAMNEDET	NR
WOODSIA ALPINA	FJELLDONBEREGNE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	VANLIG	MEGET SJELDEN	36
WOODSIA GLABELLA	DVERGLONDBEREGNE	MEGET SJELDEN	MEGET SJELDEN	VANLIG	SJELDEN	SJELDEN	MEGET SJELDEN	37
WOODSIA ILVENSIS	LONDBEREGNE	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	SJELDEN	38
ZOSTERA MARINA	ÅLEGRAS		MEGET SJELDEN					528

6 Dyreliv vedlegg artsliste NINA og Ecofact

Rødlistestatus:	Viltvekt:	Tetthet i områder:	Artens bruk av områder:	Geatkeuopmi	Mollesvuopmi	Fjellområdene	Dalbunnen - Skoggrensa	Registrert	
Ex = Utryddet	1= lokal verdi	XXXX = meget vanlig	H = Hekke/yngeområde						
EW = Utdødd i vill tilstand	2= lokal-regional verdi	XXX = relativt vanlig	h = Sannsynlig hekking						
RE = Regionalt utdødd	3= regional verdi	XX = fåtallig	B = Beite/aktområde						
CR = Kritisk truet	4= nasjonal verdi	X = sjelden	b = Sannsynlig beite/faktomr.						
EN = Direkte truet	5= internasjonalt verdi	T = tilfeldig	M = Myre/hårfeilingsområde						
VU = Sårbar		o = opplysninger innhentet	Ov = Overnatningsplass						
NT = Nær truet		kun fra rapporter og informanter	o = Sannsynlig overnatningsplass						
DD = Datamangel			R = Rasteområde						
			S = Spill/parringsområde						
			Tv = Trekkvei						
			L = Leveområde hele året						
			I = Sannsynlig leveområde hele året						
Artsnavn	Latinske navn	Rødliste-status 2010	Viltvekt	Raisjavri	Geatkeuopmi	Mollesvuopmi	Fjellområdene	Dalbunnen - Skoggrensa	Registrert
SMÅLOM	<i>Gavia stellata</i>		3	XX, H?					X
STORLOM	<i>Gavia arctica</i>	NT	3	XX, H			XX, H		X
HORNDYKKER	<i>Podiceps auritus</i>	EN	2	X, h					X
SANGSVANE	<i>Cygnus cygnus</i>		4	XX, HR					X
SÆDGÅS	<i>Anser fabalis</i>	VU	3	X, H?M	XX, h		XX, B		X
BRUNNAKKE	<i>Anas penelope</i>		2	XX, H	XX, H				X
KRIKKAND	<i>Anas crecca</i>		1	XXX, H	XX, H		XX, h		X
STOKKAND	<i>Anas platyrhynchos</i>		1	XX, H	XX, H				X
STJERTAND	<i>Anas acuta</i>	NT	3	X, H?	X, H		XX, h		X
TOPPAND	<i>Aythya fuligula</i>		3	XXX, H	XX, H				X
BERGAND	<i>Aythya marila</i>	VU	3	X, H?			XX, h		X
HAVELLE	<i>Clangula hyemalis</i>		2	XXX, H	XX, H		XX, H		X
SVARTAND	<i>Melanitta nigra</i>	NT	2	X, h			H, h		X
SJØORRE	<i>Melanitta fusca</i>	NT	3	XXX, H			XX, h	X, H	X
KVINIAND	<i>Bucephala clangula</i>		2	XX, H?R	XX, M	XX, H		XX, h	X

6 Dyrreliv vedlegg artsliste NINA og Ecofact

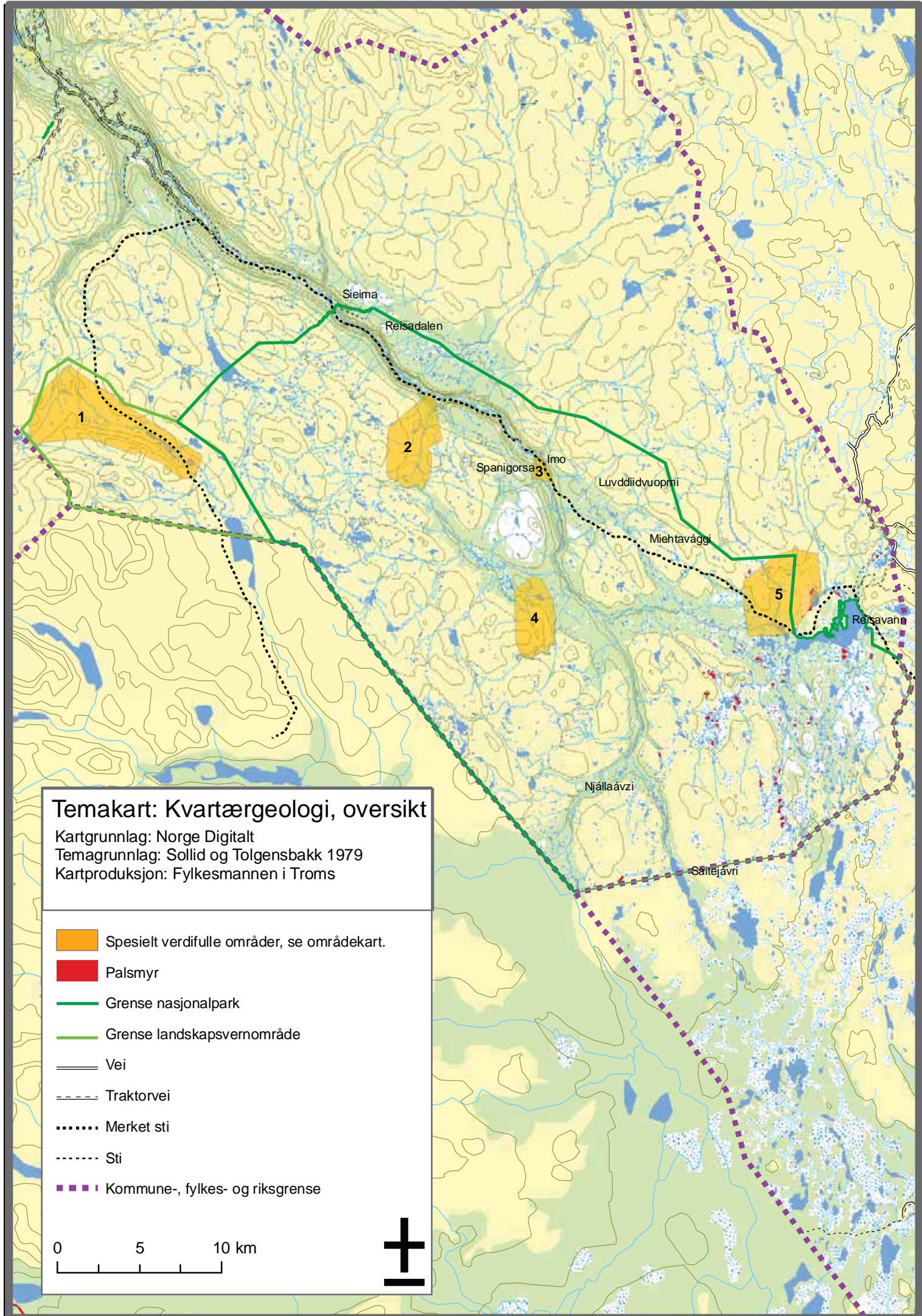
STRANDSNIPE	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT	1	XX, H		XXXX, H		XXXX, H	X
SVØMMESNIPE	<i>Phalaropus lobatus</i>		1	XXX, H	XX, H			XX, h	X
FJELLJO	<i>Sercorarius longicaudus</i>		1	XXX, H	XXX, H			XX, h	X
HETTEMÅSE	<i>Larus ridibundus</i>		1	XX, H		XX, B			X
FISKEMÅSE	<i>Larus canus</i>	NT	1	X, H	X, h	X, h		XX, H	X
MAKRELLTERNE	<i>Sterna hirundo</i>	VU°	2	X, h				XX, h	X
RØDNEBBTERNE	<i>Sterna paradisaea</i>		1	XX, H	X, h	X, h		XX, h	X
RINGDUE	<i>Columba palumbus</i>		1			X, h		XX, h	X
GJØK	<i>Cuculus canorus</i>		1	XX, H	X, h	XX, H		XXX, h	X
HUBRO	<i>Bubo bubo</i>	EN	3			X, b			X
SNØUGLE	<i>Bubo scandiacus</i>	EN°	3	X, B	X, B	X, B		X, h	X
HAUKUGLE	<i>Surnia ulula</i>		1			XX, H		XX, h	X
SPURVEUGLE	<i>Glauclidium passerinum</i>		1			X, h		XX, h	X
SLAGUGLE	<i>Strix uralensis</i>	VU°						T, B, o	X
LAPPUGLE	<i>Strix nebulosa</i>	VU°	1						X
JORDUGLE	<i>Asio flammeus</i>		1	XX, H	XX, H	X, B		XX, h	X
PERLEUGLE	<i>Aegolius funereus</i>		1			XX, h		XX, h	X
FLAGGSPETT	<i>Dendrocopus major</i>		1			XX, B		XX, l	X
DVERGSPETT	<i>Dendrocopus minor</i>		3			XX, h		XX, h	X
TRETÅSPETT	<i>Picoides tridactylus</i>		2			XXX, H		XXX, H	X
FJELLERKE	<i>Emmophila alpestris</i>		3	X, B				X, h	X
TAKSVALE	<i>Delichon urbica</i>					XXX, H		XX, H	X
TREPIPLERKE	<i>Anthus trivialis</i>			X, H		XX, H		XX, h	X
HEIPIPLERKE	<i>Anthus pratensis</i>			XXXX, H	XXXX, H	XX, H		XX, H	X
LAPPIPLERKE	<i>Anthus cervinus</i>			XX, H		XX, H		XX, h	X
GULERLE	<i>Motacilla flava thunbergi</i>			XXXX, H	XXX, H	XXX, H		XX, h	X
LINERLE	<i>Motacilla alba alba</i>			XX, H	XX, H	XXX, H		XXX, H	X
SIDENSVANS	<i>Bombycilla garrulus</i>					XX, H		XX, h	X
FOSSEKALL	<i>Cinclus cinclus</i>		1			XX, H		XXX, H	X
GJERDESMETT	<i>Troglodytes troglodytes</i>					X, h			X
JERNSPURV	<i>Prunella modularis</i>			XX, H		XXX, H		XXXX, H	X
RØDSTRUPE	<i>Erithacus rubecula</i>					XXX, H		XX, h	X
BLÅSTRUPE	<i>Luscinia svecica</i>			XXXX, H	XXXX, H	XXX, H		XXX, H	X
RØDSTJERT	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>					XXX, H		XXXX, H	X
STEINSKVETT	<i>Oenanthe oenanthe</i>		1	XX, H	XXX, H			XXX, h	X
RINGTROST	<i>Turdus torquatus</i>					XX, H		XX, H	X

6 Dyreliv vedlegg artsliste NINA og Ecofact

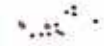

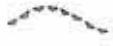

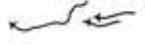

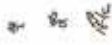

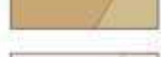

REIN	<i>Rangifer tarandus</i>				XXX, B	XXX, B	X, B	XXX, B	XXX, B	X
GAUPE	<i>Lynx lynx</i>	VU°	3		X, L		XX, L		XX, L	X
BJØRN	<i>Ursus arctos</i>	EN°	3				X, B		X, B	X
ULV	<i>Canis lupus</i>	CR			t, b	t, b	t, b	t, b	t, b	X
FJELLREV	<i>Vulpes lagopus</i>	CR	2		X, I	X, I	X, I	X, I		X
RØDREV	<i>Vulpes vulpes</i>		1		XXX, L	XXX, L	XXXX, L	XXX, L	XXX, L	X
JERV	<i>Gulo gulo</i>	EN	4		X, L	XX, L	XX, L	XX, L	XX, L	X
OTER	<i>Lutra lutra</i>	VU	2		X, L		XX, L		XX, L	X
MÅR	<i>Martes martes</i>						XX, L		XX, L	X
MINK	<i>Mustela vison</i>						X, L		XX, L	X
RØYSKATT	<i>Mustela erminea</i>				XX, L		XX, L	XX, L	XX, L	X
EKORN	<i>Sciurus vulgaris</i>						XX, L			X
HARE	<i>Lepus timidus</i>				XXXX, L	XX, L	XX, L	XX, L	XXX, L	X
LEMEN	<i>Lemmus lemmus</i>				XXXX, L	XX, L	XX, L	XX, L	X, L	X
GRÅSIDEMUS	<i>Clethrionomys rufocanus</i>				XXX, L	XX, L	X, L	XXX, L	X, L	X
RØDMUS	<i>Clethrionomys rutilus</i>				XX, L	XX, L	XX, L		XXX, L	X
FJELLMARKMUS	<i>Microtus oeconomus</i>				X, L	X, L	XX, L		XXX, L	X
VANLIG SPISSMUS	<i>Sorex araneus</i>				XXX, L	XX, L	XX, L	XX, L		X
VANLIG FROSK	<i>Rana temporaria</i>		1		XX, L	XX, L	XX, L		XX, L	X
FIRFISLE	<i>Lacerta vivipara</i>				XX, L		XX, L			X
FÅBØRSTEMARK	<i>Oligocheta</i>									X
VÅRFLUELARVER	<i>Trichoptera</i>									X
KNOTTLARVE/PUPP	<i>Simuliidae</i> sp									X
FJÆRMYGGLARVE/PUPP	<i>Chironomidae</i>									X
STANKELBEIN	<i>Tipulidae</i>									X
VANNILLE	<i>Hydradephaga</i>									X
VANNMIDD	<i>Hydracarina</i>									X
SVIKNOTT	<i>Ceratopogonida</i>									X
MUDDERFLUER	<i>Megaloptera</i>									X
SNEGLMUSLINGER	<i>Mollusca</i>									X
DØGNFLUER	<i>Ameletus Inopinatus</i>									X
DØGNFLUER	<i>Siphonurus aestivalis</i>									X
DØGNFLUER	<i>Siphonurus lacutris</i>									X
DØGNFLUER	<i>Baetis fuscatus/scambus</i>									X
DØGNFLUER	<i>Baetis lapponicus</i>									X
DØGNFLUER	<i>Baetis macani</i>									X

6 Dyreliv vedlegg artsliste NINA og Ecofact

DØGNFLUER	<i>Baetis muticus</i>									X
DØGNFLUER	<i>Baetis rhodani</i>									X
DØGNFLUER	<i>Baetis scambus</i>									X
DØGNFLUER	<i>Baetis subalpinus</i>									X
DØGNFLUER	<i>Baetis vernus +vernusgr.</i>									X
DØGNFLUER	<i>Baetis sp.</i>									X
DØGNFLUER	<i>Centroptilum luteolum</i>									X
DØGNFLUER	<i>Heptagenia dalecarlica</i>									X
DØGNFLUER	<i>Heptagenia joernensis</i>									X
DØGNFLUER	<i>Atroplea congener</i>									X
DØGNFLUER	<i>Metropus sp.</i>									X
DØGNFLUER	<i>Leptophlebiidae sp</i>									X
DØGNFLUER	<i>Leptophlebia sp.</i>									X
DØGNFLUER	<i>Leptophlebia marginata</i>									X
DØGNFLUER	<i>Paraleptophlebia sp.</i>									X
DØGNFLUER	<i>Paraleptophlebia weneri</i>					NT				X
DØGNFLUER	<i>Ephemerella aurivillii</i>									X
DØGNFLUER	<i>Ephemerella ignita</i>									X
DØGNFLUER	<i>Ephemerella sp.</i>									X
DØGNFLUER	<i>Ephemeroptera indet</i>									X
STEINFLUER	<i>Archynopteryx compacta</i>									X
STEINFLUER	<i>Diura sp.</i>									X
STEINFLUER	<i>Diura bicaudata</i>									X
STEINFLUER	<i>Diura nanseni</i>									X
STEINFLUER	<i>Isoperla sp.</i>									X
STEINFLUER	<i>Isoperla obscura</i>									X
STEINFLUER	<i>Dinocras cephalotes</i>									X
STEINFLUER	<i>Brachyptera risi</i>									X
STEINFLUER	<i>Taeniopteryx nebulosa</i>									X
STEINFLUER	<i>Amphinemura sulcicollis</i>									X
STEINFLUER	<i>Nemoura sp.</i>									X
STEINFLUER	<i>Nemoura arctica</i>									X
STEINFLUER	<i>Nemoura avicularis</i>									X
STEINFLUER	<i>Nemoura cinerea</i>									X
STEINFLUER	<i>Nemoura flexuosa</i>									X
STEINFLUER	<i>Nemurella picteti</i>									X

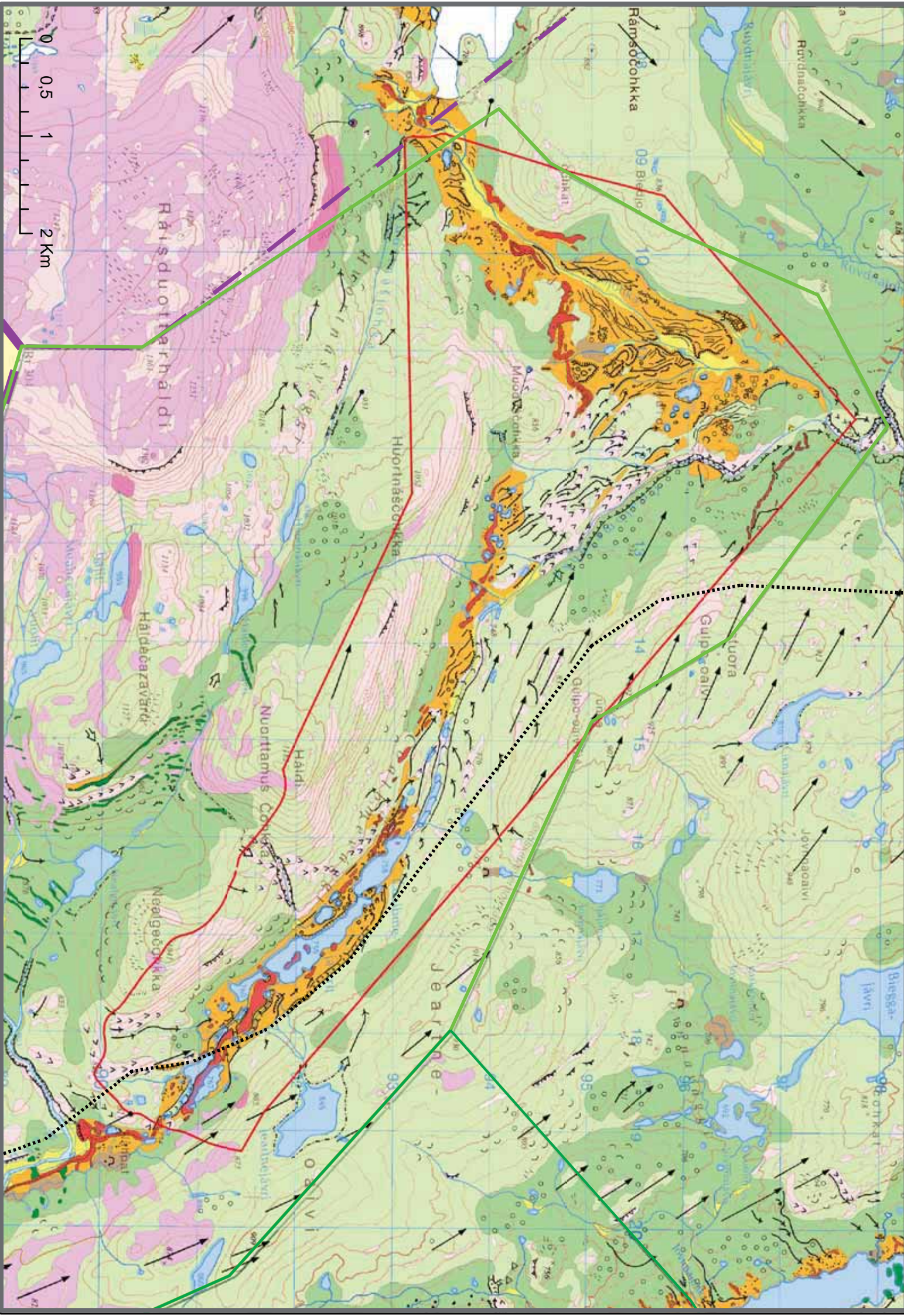

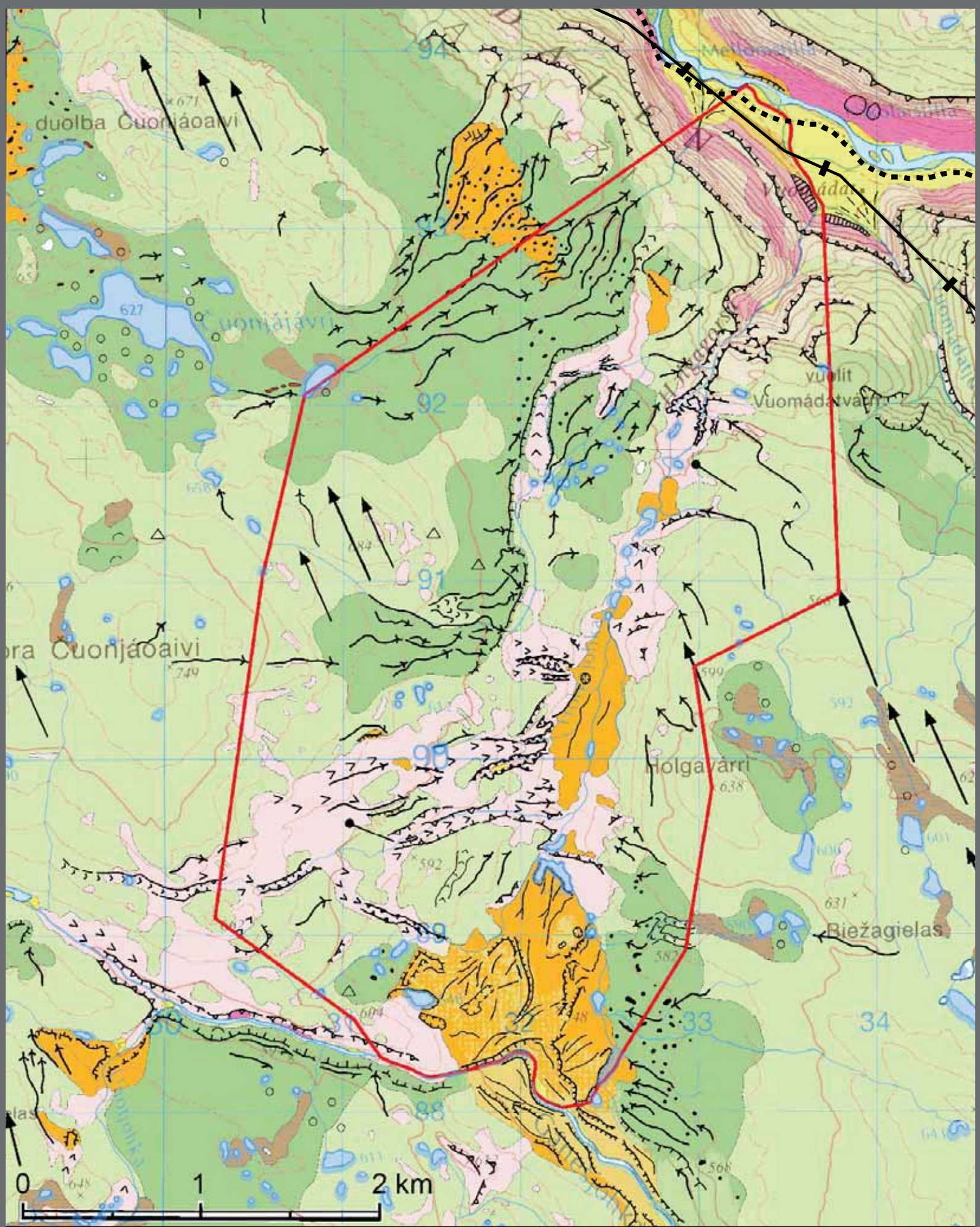
Tegnforklaring til de geomorfologiske / kvartærgeologiske områdekartene

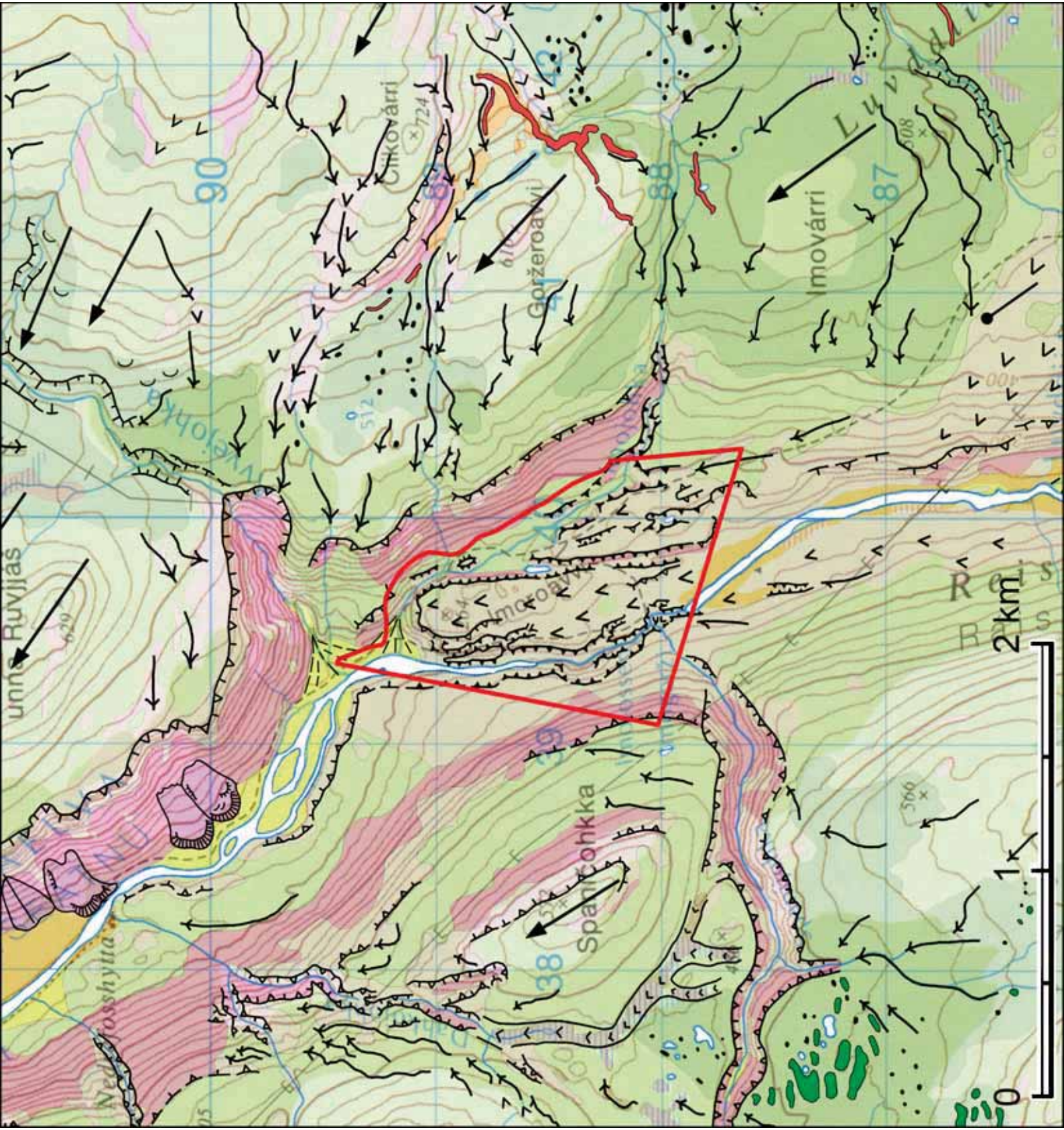
	Fluting		Hauger og rygger av glasifluvialt materiale
	Skuringsstriper		Terrassekanter
	Randmorener		Grytehull
	Iskontaktzone		Vifte
	Hauger og rygger av morenemateriale		Taluskjegle
	Canyon, stor		Steinbre
	Canyon, liten		Protalusvoll
	Spylerenne, bred		Snøskredbane og ryggformet avsetning
	Spylerenner		Palser
	Spylerenner, ensidige		Solifluksjonsvalker
	Spylefelt		Iskilepolygoner, fossile
	Renner på sandur / delta		Strukturmark i flatt terreng, polygoner
	Erosjonskant, fjell		Strukturmark i hellende terreng, striper
	Erosjonskant, løsmateriale		Store blokker, flyttblokker
	Sete		Sprekk, forkastningslinje
	Overløpass		
	Eskere		
	Morenemateriale, tykt dekke over/under skoggrensen		
	Morenemateriale, tynt dekke over/under skoggrensen		
	Glasifluvialt materiale over/under skoggrensen		
	Fluvialt materiale over/under skoggrensen		
	Forvittringsmateriale		
	Rasmateriale over/under skoggrensen		
	Organisk materiale over/under skoggrensen		
	Bart fjell over/under skoggrensen		

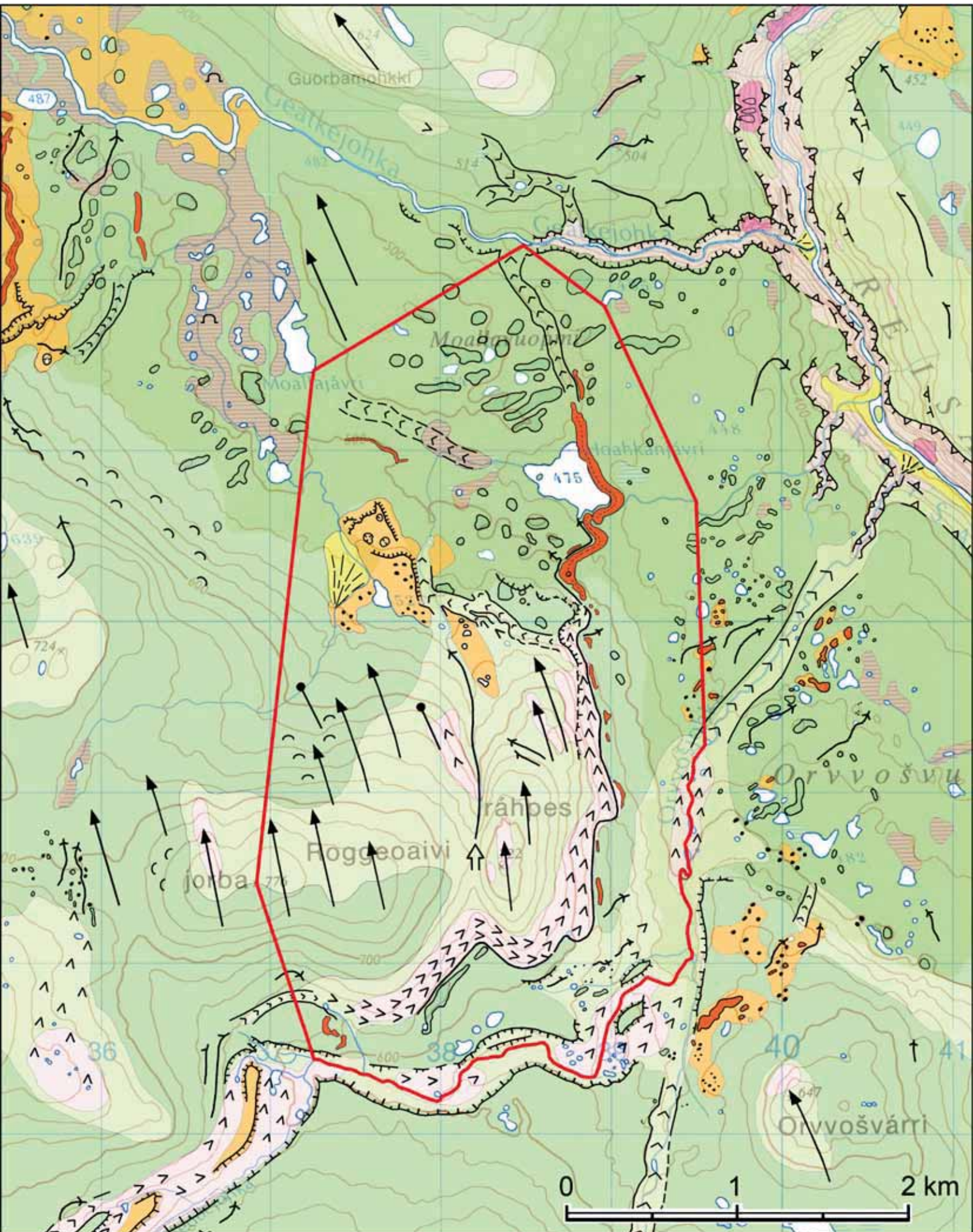
Øvrig informasjon

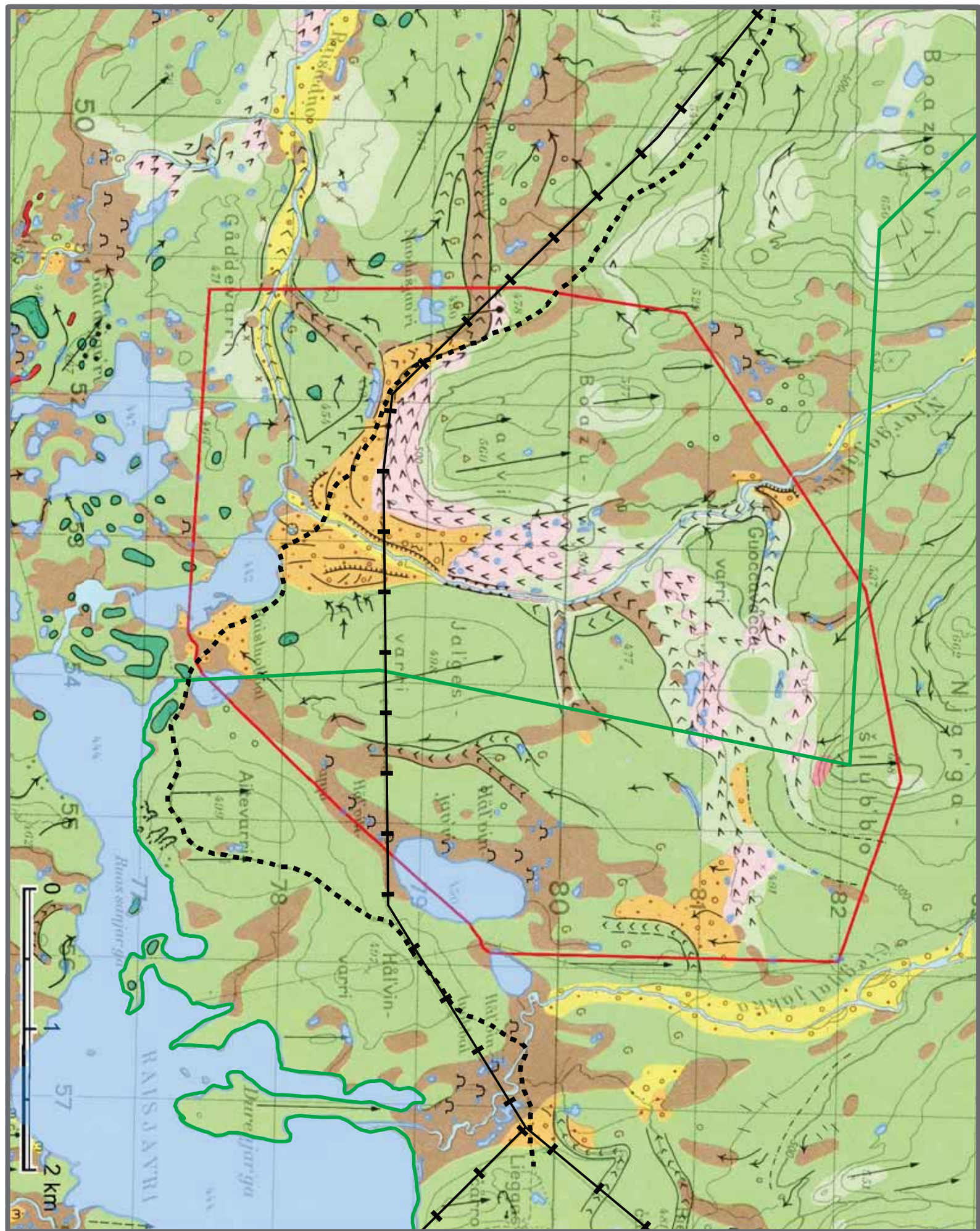
- Grense nasjonalpark
- Kraftlinje
- Sti
- Områdegrense

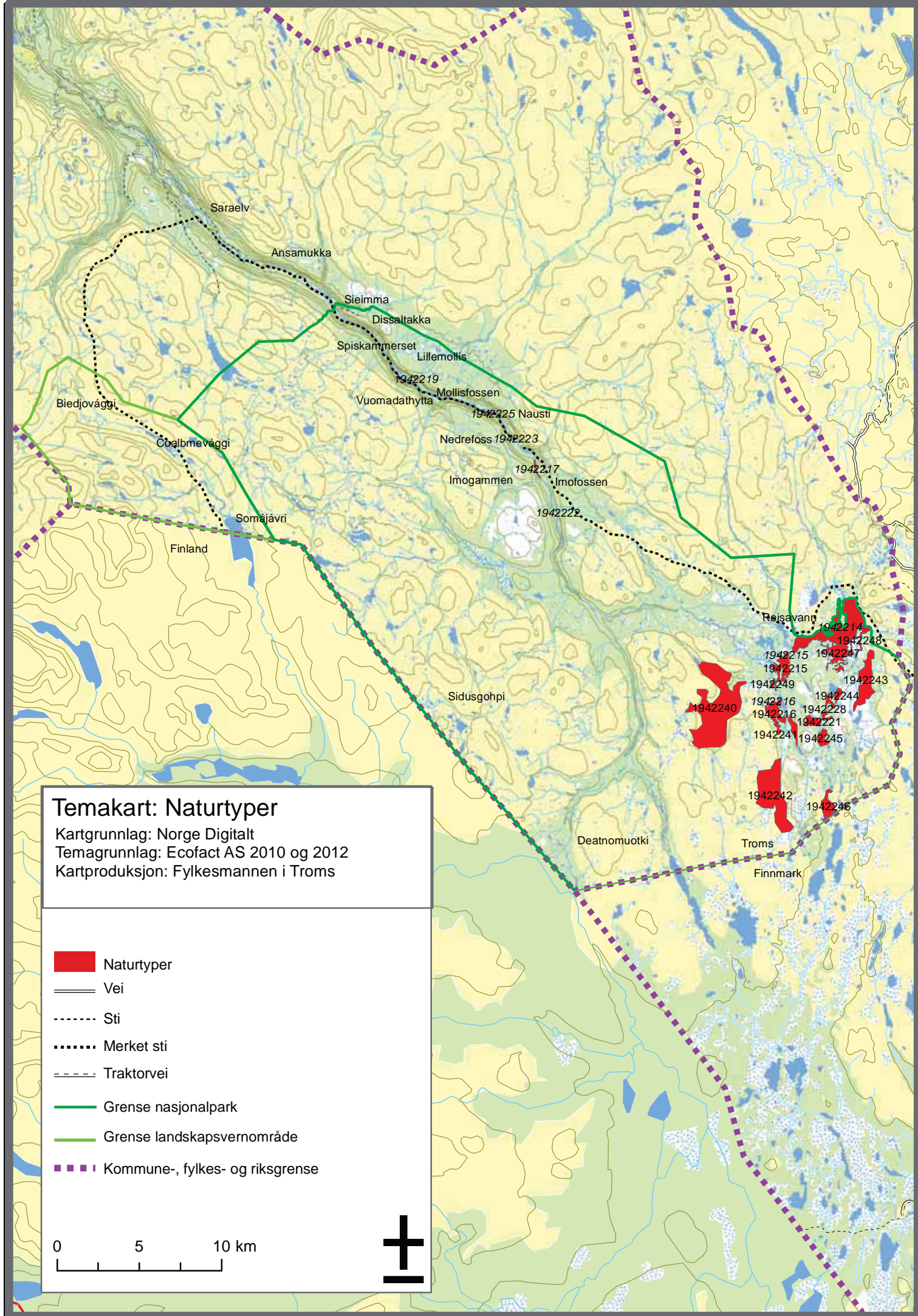

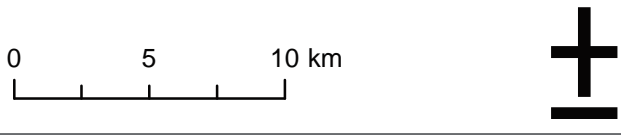

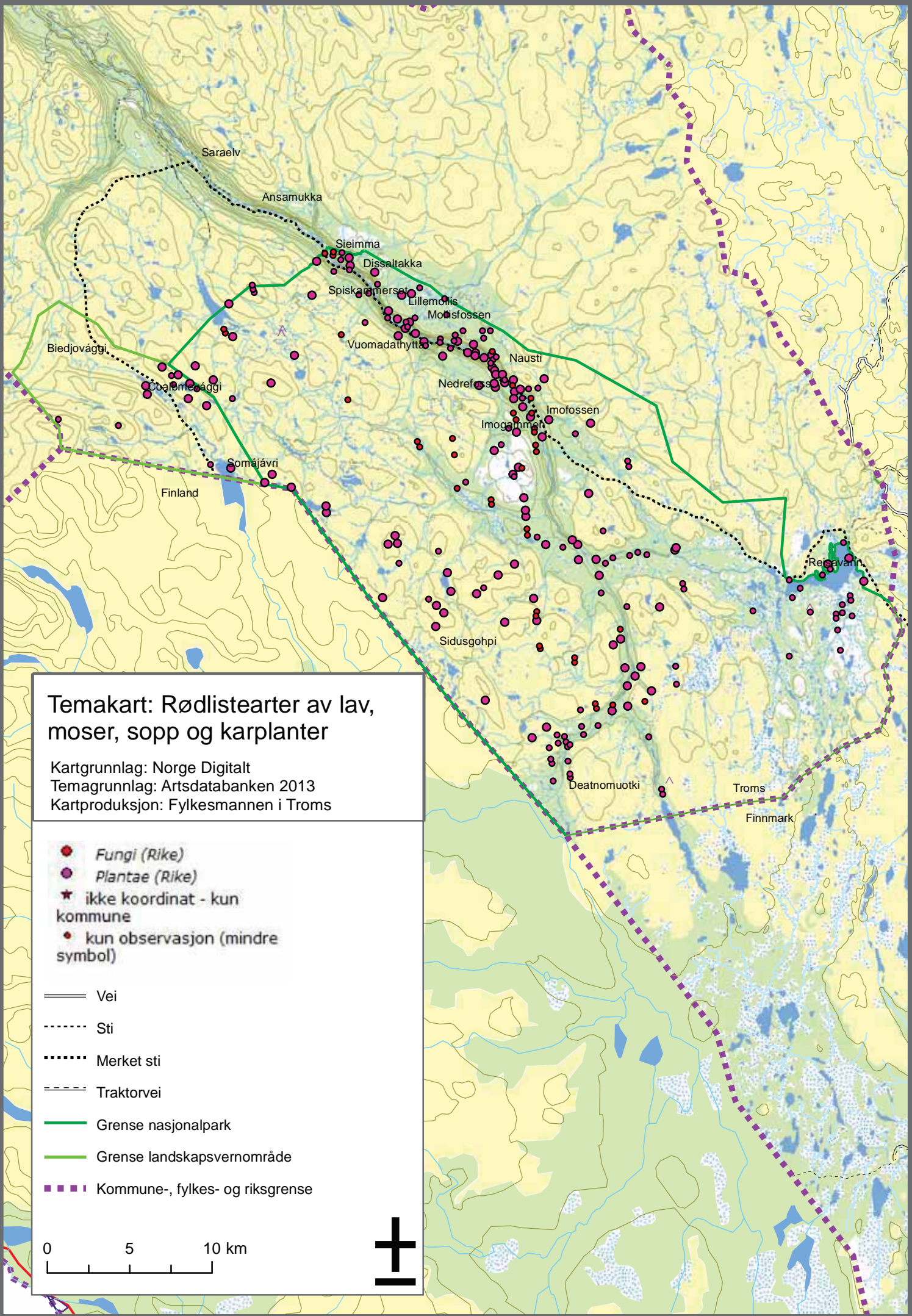

Temakart: Naturtyper

Kartgrunnlag: Norge Digitalt
Temagrunnlag: Ecofact AS 2010 og 2012
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Troms

- Naturtyper
- Vei
- Sti
- Merket sti
- Traktorvei
- Grense nasjonalpark
- Grense landskapsvernområde
- Kommune-, fylkes- og riksgrense

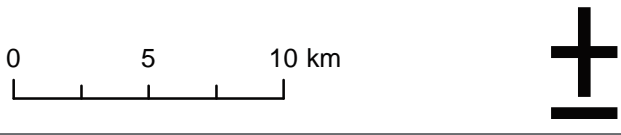

Temakart: Rødlisterter av lav, moser, sopp og karplanter

Kartgrunnlag: Norge Digitalt
Temagrunnlag: Artsdatabanken 2013
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Troms

- *Fungi (Rike)*
- *Plantae (Rike)*
- ★ ikke koordinat - kun kommune
- kun observasjon (mindre symbol)

- Vei
- - - - - Sti
- · · · · Merket sti
- - - - - Traktorvei
- Grense nasjonalpark
- Grense landskapsvernområde
- ■ ■ ■ ■ Kommune-, fylkes- og riksgrense

Saraelv

Ansamukka

Sieimma

Dissaltakka

Spiskamersej

Lillemonis

Motifossen

Vuomadainytta

Nausti

Nedrefossen

Imofossen

Imogammen

Somajávri

Finland

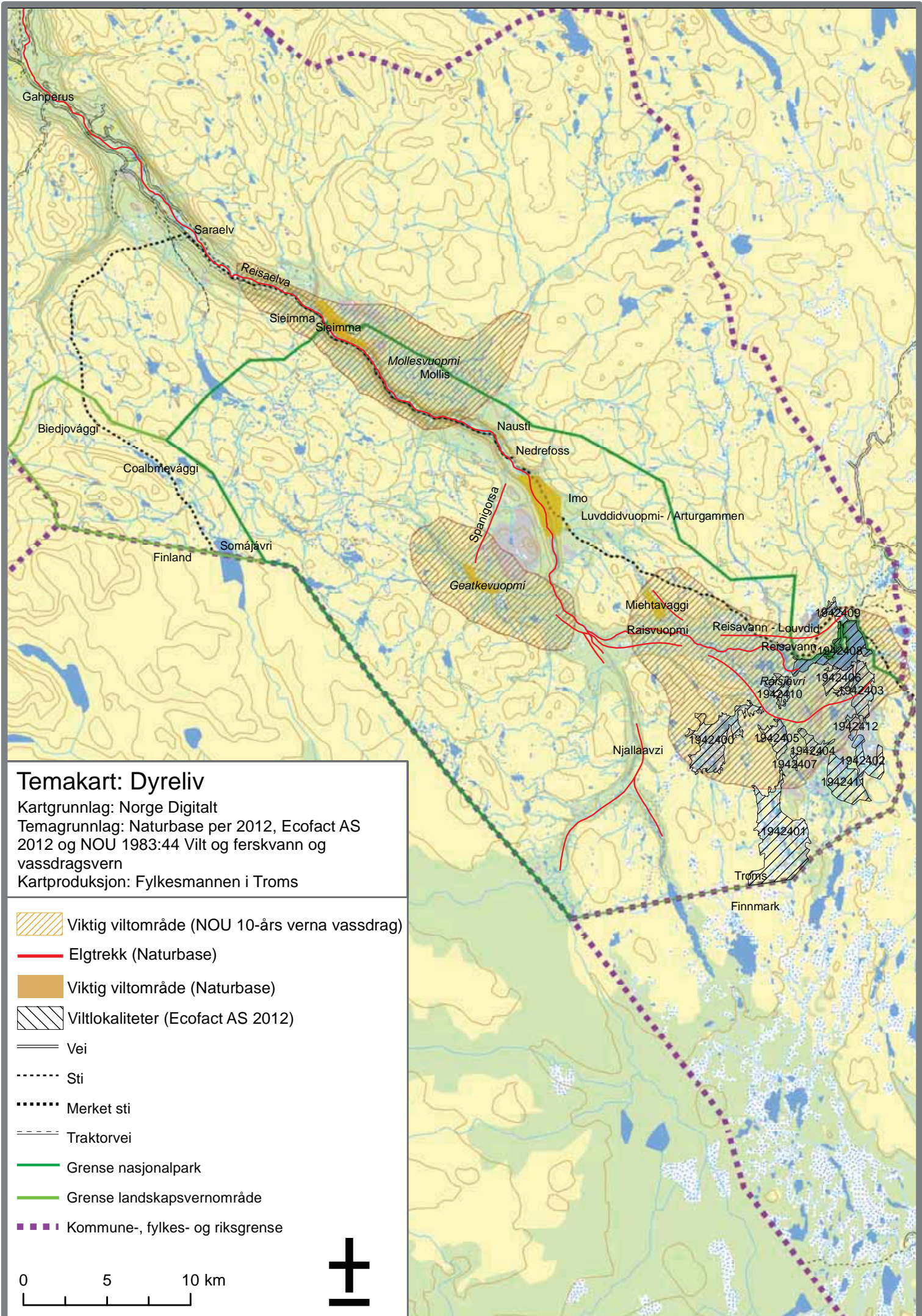
Sidusgohpi

Deatnomuotki

Troms

Finmark

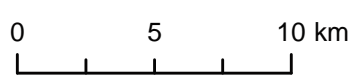
Reisavárri

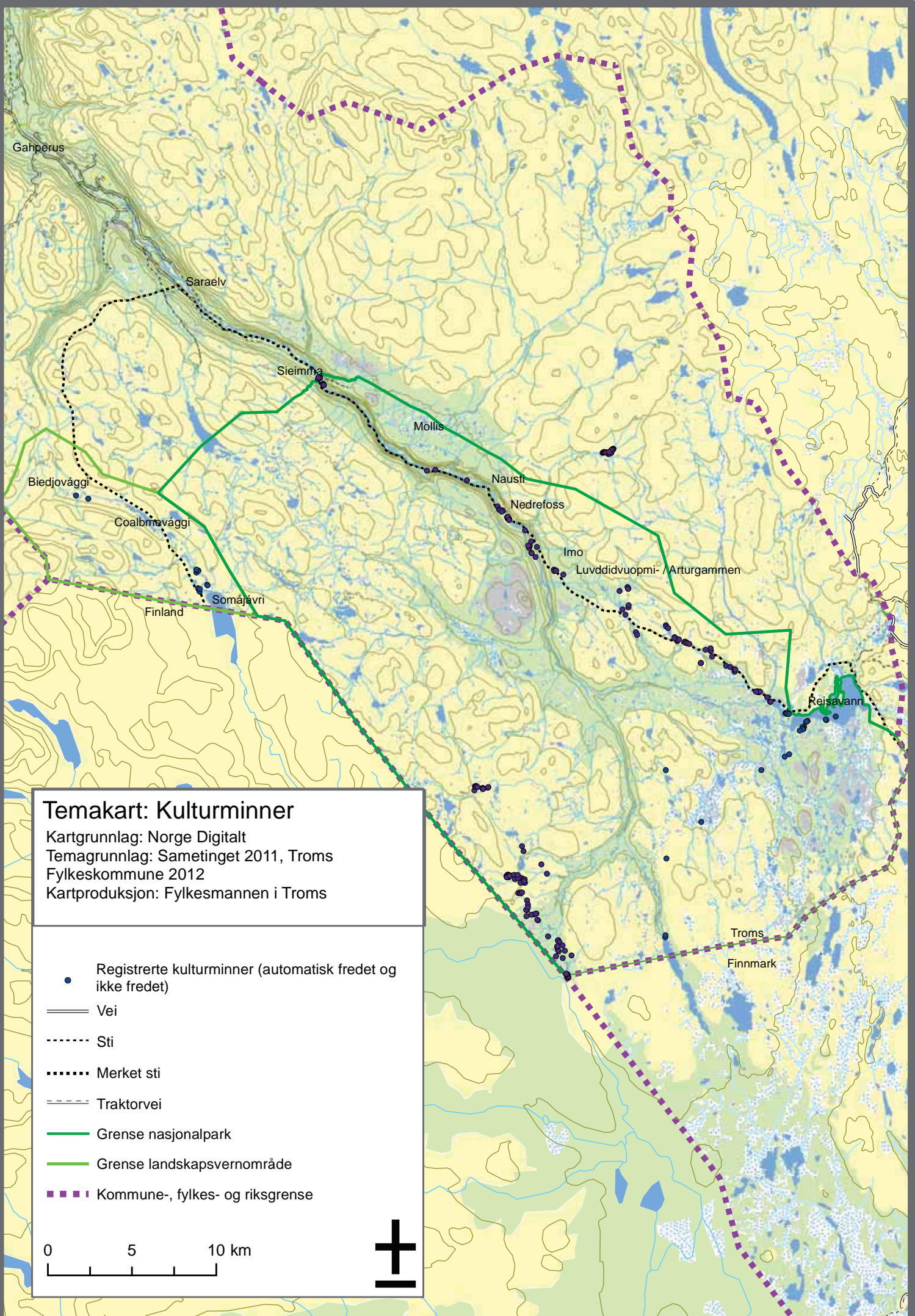

Temakart: Dyreliv

Kartgrunnlag: Norge Digitalt
 Temagrunnlag: Naturbase per 2012, Ecofact AS
 2012 og NOU 1983:44 Vilt og ferskvann og
 vassdragsvern
 Kartproduksjon: Fylkesmannen i Troms

- Viktig viltområde (NOU 10-års verna vassdrag)
- Elgtrekk (Naturbase)
- Viktig viltområde (Naturbase)
- Viltlokaliteter (Ecofact AS 2012)
- Vei
- Sti
- Merket sti
- Traktorvei
- Grense nasjonalpark
- Grense landskapsvernområde
- Kommune-, fylkes- og riksgrense

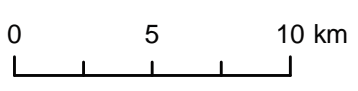

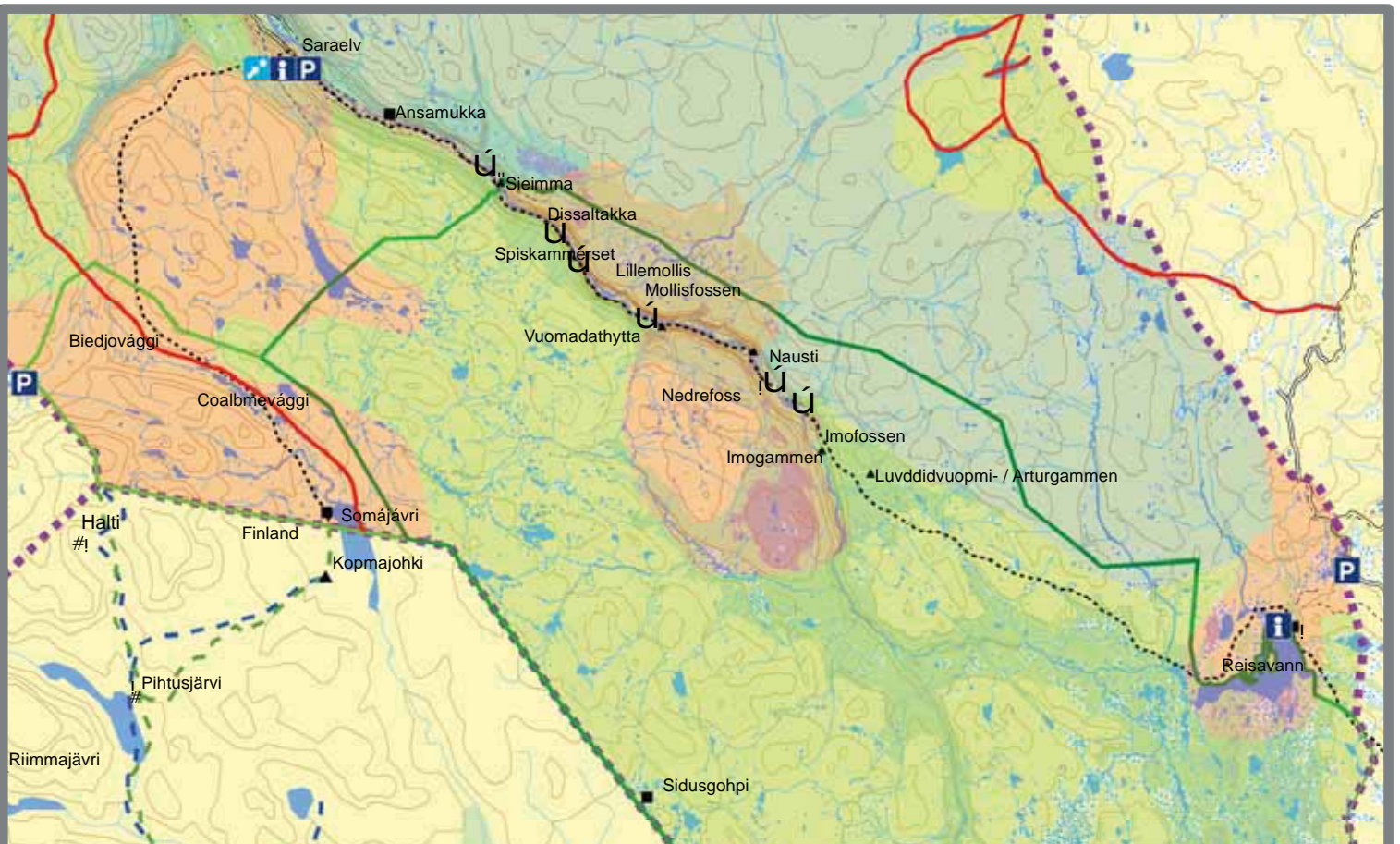

Temakart: Kulturminner

Kartgrunnlag: Norge Digitalt
Temagrunnlag: Sametinget 2011, Troms
Fylkeskommune 2012
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Troms

- Registrerte kulturminner (automatisk fredet og ikke fredet)
- Vei
- Sti
- Merket sti
- - - - - Traktorvei
- Grense nasjonalpark
- Grense landskapsvernområde
- ■ ■ ■ ■ Kommune-, fylkes- og riksgrense

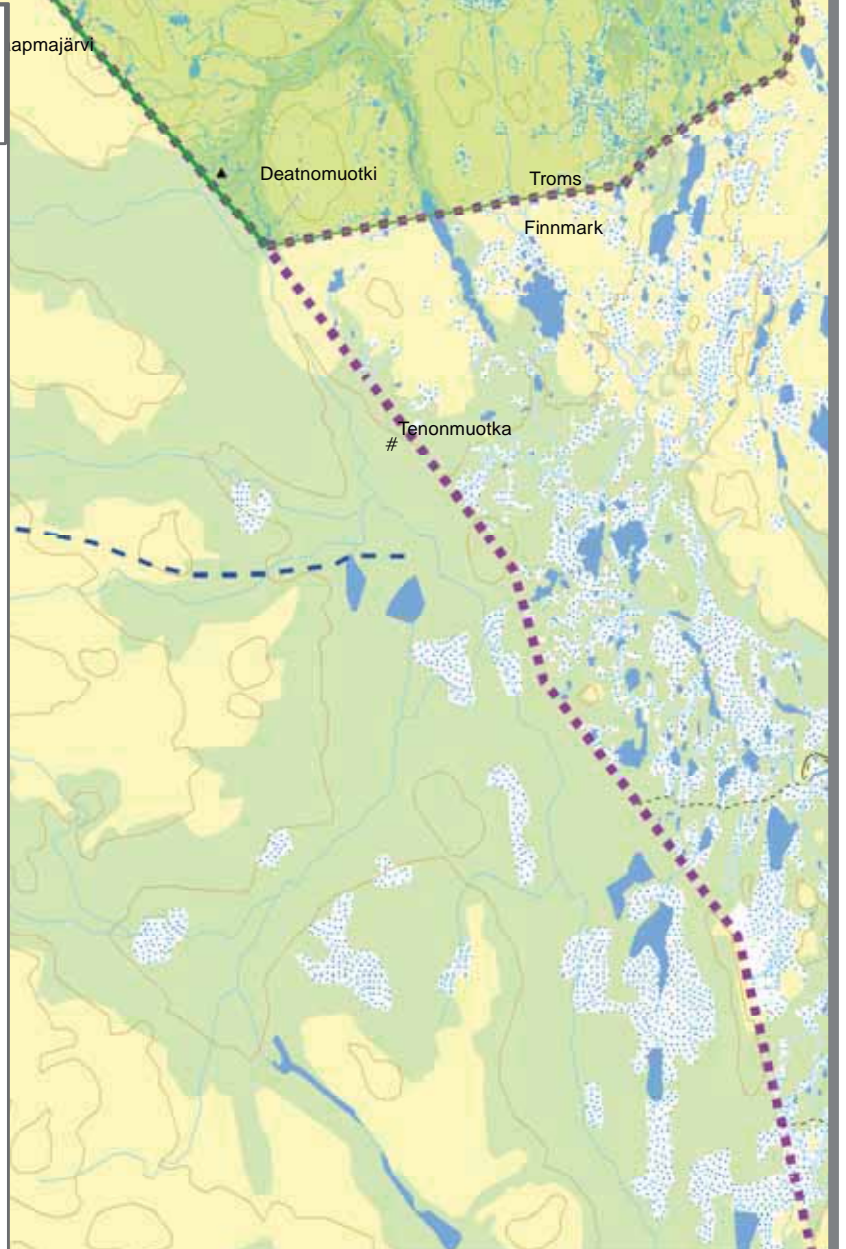

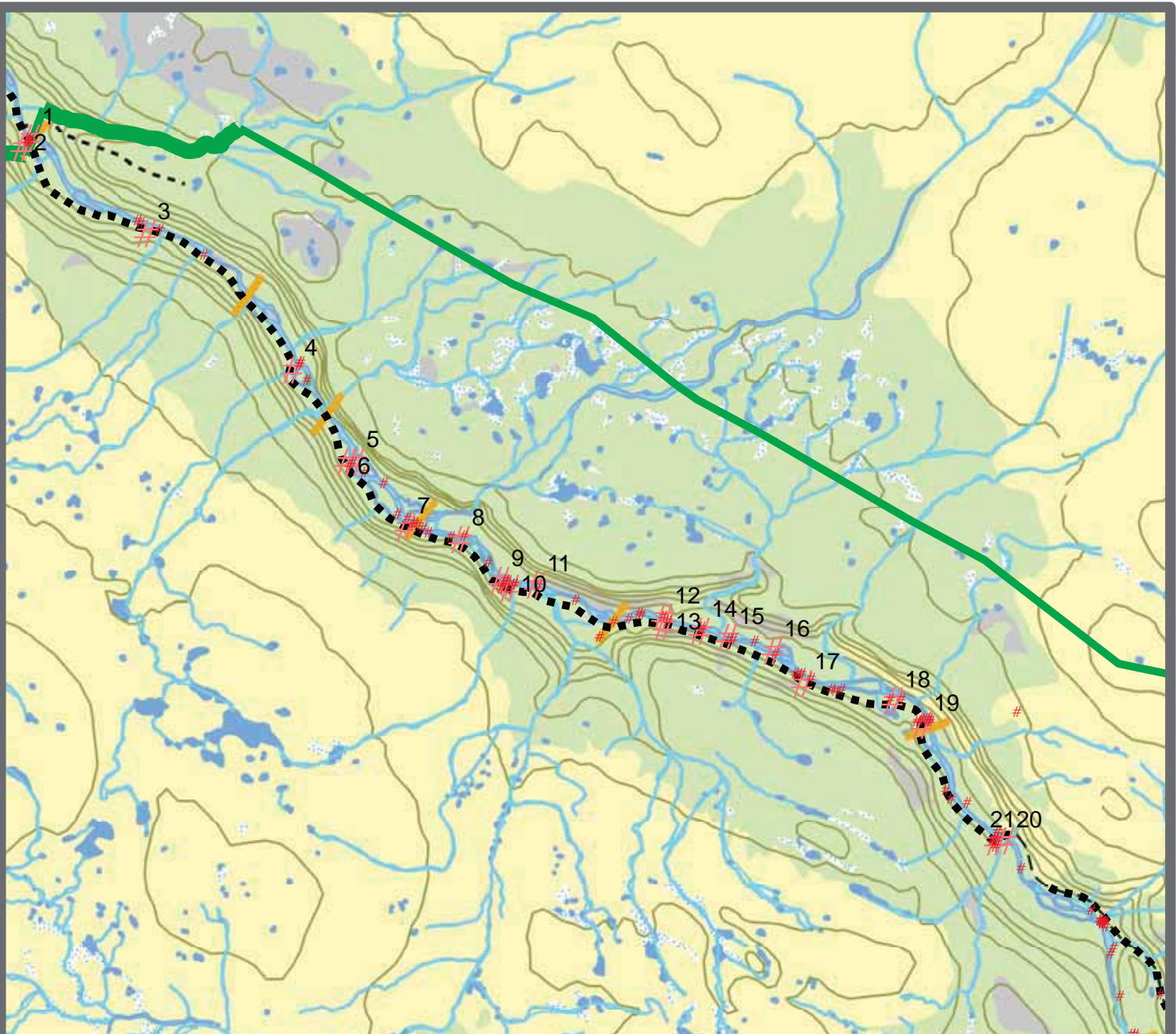
Temakart: Fritidsbruk og infrastruktur

Kartgrunnlag: Norge Digital
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Troms

- Svært viktig friluftsområde
- Viktig friluftsområde
- Registrert friluftsområde
- Besøkssenter
- # Åpen hytte
- " Åpen/Låst hytte
- ! Låst hytte
- A Parkingsplass
- Informasjonspunkt
- Merket sommerrute i Finland
- Merket vinterrute i Finland
- Ú Gangbru/Klopp
- Scooterløype
- Vei
- Sti
- Merket sti
- Traktorvei
- Grense nasjonalpark
- Grense landskapsvernområde
- Kommune-, fylkes- og riksgrense

0 5 10 km

Temakart: Rasteplasser Sieimma-Imo

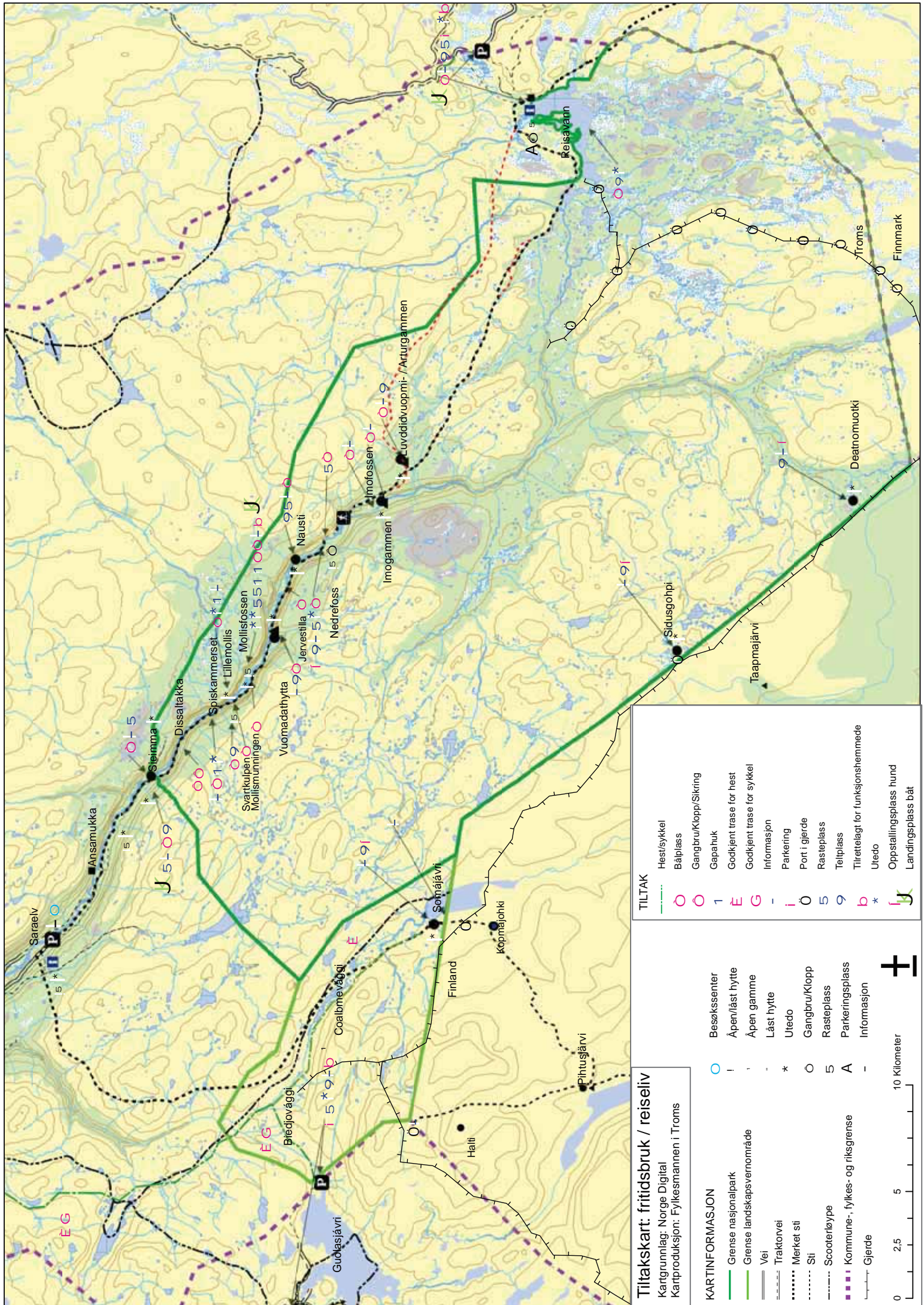
Kartgrunnlag: Norge Digitalt
 Kartproduksjon: Fylkesmannen i Troms
 Registreringer utført av Sametinget for Fylkesmannen i Troms

Nr	Lokalitet
1	Sieimma-ø
2	Sieimmarødhytta
3	Dissaltakka
4	Spiskammerset
5	LilleMollis-ø
6	LilleMollis
7	Molliselvmunningen-ø
8	Mollisfossen-ø
9	Svartkulpen-n
10	Svartkulpen-s
11	Jomfruholmen
12	Vuomadathytta
13	Trepunktstryket-ø
14	Mutasuanto-ø
15	Jervestilla-ø
16	Cievraluokta-ø
17	Cievrastilla-ø
18	Naustistein
19	Naustneshytta-ø
20	Nedrefoss-ø
21	Nedrefoss

- # Leirplasser
- # Mindre leirplasser og bål plasser
- Sti
- Fiskesoner
- Merket sti
- Grense nasjonalpark

0 0,5 1 2 km

Tiltakskart: fritidsbruk / reiseliv

Kartgrunnlag: Norge Digital
Kartproduksjon: Fykesmannen i Troms

- KARTINFORMASJON**
- Grense nasjonalpark
 - Grense landstapsvernområde
 - Vei
 - Traktorvei
 - Merket sti
 - Sti
 - Scooterløype
 - Kommune-, fylkes- og riksgrense
 - Gjerde
- TILTAK**
- Hest/sykkel
 - Bålpluss
 - Gangbru/Klopp/Sikring
 - Gapanuk
 - 1 Godkjent trase for hest
 - E Godkjent trase for sykkel
 - G Informasjon
 - Parkering
 - Port i gjerde
 - Rasteplass
 - 5 Teiplass
 - 9 Tilrettelagt for funksjonshemmede
 - b Uteto
 - * Oppstillingsplass hund
 - J Landingsplass båt
- 0 2.5 5 10 Kilometer

- Besøkscenter
- ! Åpen/låst hytte
- Åpen gamme
- Låst hytte
- Uteto
- Gangbru/Klopp
- 5 Rasteplass
- A Parkeringsplass
- Informasjon

